Vladimir Bartol

Alamutas



Versta iš:
Vladimir Bartol
UDK 821.162.4-31 **Alamut**
Ba482 Knjigoveznica Vitez, Ljubljana, 2010

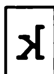
ISBN 978-609-427-168-7 Originally published in the Slovenian language
under the title: „ALAMUT“

Published by arrangement
with Literary Agency „Agece de l‘Est“

Vladimir Bartol

Alamutas

Iš slovėnų kalbos vertė
Laima Masytė



Nieko nėra tikro, viskas leistina.
Aukščiausia ismailitų tiesa

OMNIA IN NUMERO ET MENSURA*

---

* „Betgi tu sutvarkei visa, žiūrėdamas ir saiko, ir skaičiaus, ir svorio.“ Išminties knyga, 11, 20. (Čia ir toliau – vert. past.)

Pirmas skyrius

1092-ųjų pavasarį senu kariuomenių keliu, vedančiu iš Samarkando ir Bucharos per šiaurinį Chorasaną ir vingiuojančiu Elbruso kalnų papėde, slinko nemažas karavanas. Pradėjus tirpti sniegui, karavanas patraukė iš Bucharos ir jau porą savaičių keliavo. Varovai pliaukšėjo botagais ir kimiais balsais niugino gerokai nuvargusius gyvulius. Ilga vilkstine pėdino kupranugariai, arklėnai ir turkiški dvikupriai, klusniai vilkdami savo nešulius. Ant žemaūgių gauruotų arklių jojo ginkluoti palydovai, kiek nuobodžiaudami, podraug viltingai dairėsi į ilgą akiratyje išnyrančių kalnų virtinę. Jiems jau įgriso joti iš lėto, vyrai nekantravo kuo greičiau pasiekti tikslą. Karavanas tolydžio artėjo prie sniegu užpustyto Demavendo kūgio, paskui jį užgožė priekalniai, palei kuriuos vedė kelias. Dieną dvelktelėjo tyras kalnų oras, žmonės ir gyvuliai pažvalėjo. Tačiau naktys laikėsi žiemiškai žvarbios, keliautojai ir gyvulių varovai niurzgėdami gūžėsi prie laužų.

Tarp vieno kupranugario gūbrių gumbsojo maža, narvelį primenanti būdelė. Retkarčiais smulki rankutė atitraukdavo langelio užuolaidą ir suboluodavo baimingas mergaitės veidelis. Didžiulės, nuo ašarų įraudusios akys klaidžiojo tarp žmonių, tarytum ieškodamos atsakymo į slogų klausimą, kankinantį mergaitę per visą

kelionę: kur ją veža ir ką ketina su ja daryti? Tačiau niekas nekreipė į ją dėmesio. Tik gurguolės vedlys, niūrus pusamžis vyras, vilkintis platų arabišką drabužį, prisidengęs galvą didžiuliu baltu turbanu, vos ją išvydęs langely, rūsčiai sumirksėdavo. Mergaitė mikliai užtraukdavo užuolaidą ir pasislėpdavo už jos. Nuo tada, kai Bucharoje buvo išpirkta iš šeimininko, jautė širdyje mirtiną baimę, sumišusią su virpulingu smalsumu – koks gi likimas jos laukia?

Vieną dieną, kai kelionė jau buvo įpusėjusi, ūmai iš dešinės pusės nuo pakriaušės nušoko būrys raitelių ir pastojo karavanui kelią. Vilkstinės priekyje einantys gyvuliai sustojo patys. Vadovas ir palyda stvėrėsi sunkių lenktų kardų ir išsirikiavo, pasirengę pulti. Iš užpuolikų būrio ant žemaūgio bėrio išjojo vyras ir taip priartėjo prie vilkstinės, kad net buvo galima išgirsti jo balsą. Jis šūktelėjo slaptažodį ir sulaukė iš vadovo atsakymo. Abu vyrai skubiai vienas prie kito prijojo, pagarbiai pasisveikino ir naujasis būrys perėmė vadovavimą. Karavanas pasuko nuo kelio į krūmynus ir traukė nesustodamas iki pat pusiaunakčio. Galiausiai stovyklavietė buvo įkurta nedidelėje lomoje, kur aidėjo tolimas kalnų upės šniokštimas. Vyrai užkūrė laužus, greitomis užkando ir sumigo it negyvi.

Vos praaušus, visi vėl leidosi į kelionę. Karavano vadovas žengė prie būdelės, kurią naktį varovai buvo nukėlę nuo kupranugario ant žemės, truktelėjo užuolaidą ir rūsčiu balsu riktelėjo:

– Halima!

Langelyje subolavo baikštus veidelis, paskui prasivėrė siauros, žemos durys. Kieta ranka stvėrė mergaitę už riešo ir ištraukė iš būdelės.

Halima visa tirtėjo. „Man atėjo paskutinioji“, – dingtelėjo jai. Vakar prie karavano prisidėjusių nepažįstamų raitininkų vadas dabar laikė juodą skarą. Karavano vadovas linktelėjo, ir vyras, neta-

ręs nė žodžio, stipriai užrišo ją mergaitei ant akių. Paskui užšoko ant žirgo, užsikėlė mergaitę ant balno ir apgaubė savo plačiu drabužiu. Juodu su vadu persimetė pora žodžių. Tada raitelis paragino arklį ir nušuoliavo. Halima susigūžė į kamuoliuką ir baimingai prisispaudė prie vyro.

Kalnų upės šniokštimas vis artėjo. Juodu vienu metu sustojo ir raitelis trumpai su kažkuo šnektelėjo. Paskui vėl paragino arklį. Tačiau dabar jojo lėčiau ir atsargiau, Halima pamanė, kad kelias turbūt labai siauras ir, matyt, jie joja prie pat kalnų šaltinio. Iš gelmės dvelktelėjo vėsa, ir siaubas vėl sukaustė jai širdį.

Juodu vėl sustojo. Halima girdėjo riksmus ir žvangesį, o kai žirgas vėl pasileido šuoliais, jo kanopos dusliai dunksėjo. Žirgas šuoliavo tiltu per upę.

Tai, kas įvyko paskui, mergaitei atrodė lyg siaubingas sapnas. Ji girdėjo riksmus ir šūksnius, lyg tarpusavy būtų kivirčijęsi didžiulės kariuomenės kariai. Raitelis nulipo nuo žirgo, bet laikė Halimą apgaubęs savo drabužiu. Nešdamas ją, nuskubėjo lygia vieta, paskui lipo laiptais, kol galiausiai mergaitei pasirodė, kad aplink ūmai sutemo. Staiga raitelis atidengė savo apdangalą ir Halima pajuto, kaip ją sugriebė kitos rankos. Ji suvirpėjo, apimta kone priešmirtinės baimės. Žmogus, perėmęs ją iš raitelio rankų, vos girdimai sukikeno. Nešdamas ją, nutipeno koridoriumi. Mergaitę bemat apgaubė keistas šaltukas, tarytum būtų patekusi į požemį. Ji stengėsi nieko negalvoti. Tačiau nepavyko. Vis atrodė, kad artėja paskutinė, kraupiausia viso gyvenimo akimirka.

Vyras, laikęs ją glėbyje, ėmė viena ranka grabalioti sieną. Užčiuopė kažkokį daiktą ir stipriai juo užsimojo. Skardžiai nuaidėjo smūgis per dangtį.

Halima suspiegė ir pamėgino išsprūsti vyrui iš rankų. Šis nusijuokė ir bemaž maloniai tarė:

– Necypk, beždžioniuke! Niekas čia neketina tavęs lupti!

Sugirgždėjo geležis ir pro skarą Halima įmatė, kad vėl ima šviesėti. „Jie įmes mane į kalėjimą“, – pamanė. Mergaitei po kojomis sučiurleno vanduo. Ji sulaikė kvapą.

Netrukus išgirdo basų kojų šlepsenimą. Kažkas priėjo, ir mergaitę laikęs vyras perdavė ją kitam.

– Štai ji, Adi, – tarė jis.

Halimą perėmusios rankos buvo stiprios it liūto letenos ir visiškai plikos. To žmogaus krūtinė tikriausiai irgi buvo apnuoginta. Halima tai pajuto, kai šis ją kilstelėjo. Turbūt jis buvo tikras milžinas.

Halima atsidavė likimui. Klusniai stebėjo, kas su ja vyksta. Vyras, laikydamas ją glėbyje, nubėgo per linguojantį tiltelį, kuris bauginamai siūbavo nuo jų svorio. Paskui jam po kojomis ėmė girgždėti grindys, tarsi ant jų būtų paberta smulkių akmenukų. Halima jautė malonią saulės spindulių šilumą, šviesa skverbėsi pro akis dengiančią skarą. Nelauktai dvelktelėjo šviežios žalumos ir gėlių aromatas.

Vyras įšoko į valtį, ši stipriai sulingavo. Mergaitė riktelėjo ir stipriai įsitvėrė milžino. Jis prajuko aukštu, beveik vaikišku balsu ir draugiškai tarė:

– Nesibaimink, miela gazele. Nuplukdysiu tave ana ten ir būsim pasiekę tikslą... Sėskis!

Vyras pasodino ją ant patogios sėdynės ir čiupo irklus.

Mergaitei atrodė, kad tolumoje girdi linksmą mergaitišką juoką. Ji įsiklausė. Ne, neklydo. Jau skyrė pavienius balsus. Halimai akmuo nuo širdies nusirito. Ten, kur žmonės linksminasi, veikiausiai pavojus jai negresia.

Valtis priplaukė prie kranto. Vyras paėmė mergaitę ant rankų ir išlipo. Panėšėjo įkalnėn ir pagaliau pastatė ant kojų. Tuoj pasklido garsūs cypavimai ir Halima išgirdo tipenant daugybę sandalų. Milžinas nusijuokė ir suriko:

– Štai ji!

Paskui parkulniavo į valtį ir išsiyrė atgal.

Viena iš merginų priėjo prie Halimos, ketindama nurišti jai nuo akių skarą. O kitos šnekučiavosi tarpusavy.

– Kokia smulkutė, – tarė viena.

Kita pridūrė:

– Ir jaunutė. Dar visai vaikas.

– Pasižiūrėkit, kokia liesa, – stebėjosi kita. – Tikriausiai ją taip išsekino kelionė.

– Ji aukšta ir liekna it kiparisas.

Skara nukrito Halimai nuo akių ir ji veikiai išpūtė jas iš nuostabos. Aplink ją driekėsi vien pavasariškai pražydę sodai. Ją apspitusios mergaitės buvo dailios it hurijos. O visų gražiausia buvo ta, kuri nurišo jai nuo akių skarą.

– Kur aš esu? – paklausė Halima išgąstingai.

Mergaitės prapliupo juoktis, tarsi atvykėlės baimė būtų jas pralinksminusi. Halimai nukaito skruostai. Tačiau iš tamsos išvadavusi gražuolė švelniai apkabino ją per liemenį ir tarė:

– Nebijok, mielas vaikeli. Tu patekai pas gerus žmones.

Jos balsas skambėjo globėjiškai ir šiltai. Halima tuoj prigludo prie jos, o galvoje ėmė suktis kvailos mintys. „Gal patekau pas kokį nors karalių?“ – klausinėjo savęs mintyse.

Merginos nusivedė ją takeliu, nubarstytu baltais apvalainais akmenėliais. Iš kairės ir iš dešinės driekėsi lygiai išrikiuotos lysvės, jose žydėjo įvairiausio dydžio ir spalvų tulpės ir hiacintai. Vienos tulpės buvo ugningai geltonos, kitos – skaisčiai raudonos arba tamsiai raudonos, trečios, žiūrėk, margos ir dryžuotos. Hiacintai žydėjo balti ir blyškiai rožiniai, šviesiai ir tamsiai mėlyni, violetiniai ir gelsvi. Kai kurios gėlės atrodė gležnos ir permatomos, lyg stiklinės. Pakraščiuose augo žibuoklės ir raktažolės. Kitur jau matyti vilkdalgių ir narcizų pumpurai. Daiktais pirmą

žiedą jau skleidė įstabios baltos lelijos. Svaiginantis aromatas persmelkė orą.

Halima stebėjosi.

Merginos žingsniavo pro rožių darželį. Rožių krūmai buvo rūpestingai apgenėti, o ant šakelių pūpsojo aptakūs pumpurai ir kur ne kur jau skleidėsi raudonais, baltais ir geltonais žiedais.

Takelis vedė merginas pro tankią granatmedžių giraitę, išsiskiriančią raudonais žiedais. Paskui rikiavosi citrinmedžiai ir persikų medžiai. Jos priėjo sodą, kuriame žydėjo migdolai ir cidonijos, obelys ir kriaušės.

Halima dairėsi iš nuostabos.

– Kuo tu vardu, mažyle? – paklausė viena mergina.

– Halima, – vos girdimai išspaudė atvykėlė.

Merginos prajuko. Halima vos nepravirko.

– Nekikenkit, išdykusios beždžionaitės! – subarė jas Halimos globėja. – Palikit mergaitę ramybėje, tegu apsipranta. Ji pavargusi ir sutrikusi.

O Halimai tarė:

– Neįsižeisk dėl tų išdykėlių pokštų. Jos jaunos ir šmaikščios, kai geriau su jomis susipažinsi, įsitikinsi, kad nepiktos. Priešingai, jos tave pamils.

Merginos įžengė į kiparisų giraitę. Halima išgirdo vandens almesį, sklindantį iš visų pusių. Tolumoje buvo girdėti duslus šniokštesys, tarsi būtų siautusi audra ir vanduo kriokliu virtęs žemyn. Pro medžius kažkas subolavo. Halima smalsiai sužiuro. Netrukus plačioje proskynoje išvydo nedidelius rūmus, baltuojančius saulės šviesoje. Priešais juos tyvuliavo ovalo formos tvenkinys su aukštyn šaunančiu trykšliu. Merginos sustojo, ir Halima ėmė dairytis aplinkui.

Jas supo milžiniškų kalnų virtinė. Saulė rėmėsi į uolėtus skardžius ir snieguotos keteros žiburiavo. Halima pažvelgė į tą pusę. Didžiulė it kalnas uola lyg tyčia buvo slėnio gilumoje, kur tarp

dviejų skardžių, sudarančių tarpeklį, plytėjo sodai. Uolos viršūnėje, nušviesta rytinės saulės spindulių, bolavo galinga tvirtovė.

– Kas čia? – nedrąsiai paklausė Halima ir parodė ranka į sieną, ant kurios briaunų styrojo du aukšti stulpai.

Jos globėja atsakė:

– Klausimams dar bus laiko. Esi pavargusi, tad pirmiausia tave išmaudysime, pamaitinsime ir paguldysime atsikvėpti.

Palengva Halimos baimė tirpo, ji ėmė smalsiai apžiūrinėti savo palydoves. Mergaitei atrodė, kad šios viena už kitą mielesnės ir dailiau sudėtos. Kai žingsniuodavo, jų plačių kelnių šilkas šiugždėjo. Mažne kiekviena vilkėjo jai labiausiai pritinkančios spalvos drabužį. Prigludusios liemenėlės įmantriai išmegztos ir padabintos auksinėm sagelėm, į kurias įsodinti brangakmeniai. Po liemenėlėm – šviesūs arba ryškiai nuspalvinti ploniausio šilko marškinėliai. Merginoms ant riešų puikavosi prašmatnios apyrankės, kaklus puošė perlų arba koralų vėriniai. Kai kurios jų buvo vienplaukės, kitos apsivyniojusios galvas skaromis it mažais turbanais. O sandalai meniškai iškirpti iš spalvotos odos. Halima dirstelėjo į savo skurdų apdarą ir susigėdo.

„Gal todėl jos iš manęs ir juokėsi“, – pamanė mergaitė.

Būrelis priartėjo prie rūmų. Jie buvo apvalūs, vidun vedė žemi įviji balto akmens laiptai. Daugybė stulpų rėmė stogą, tarsi jis būtų senovinės šventyklos.

Iš rūmų išėjo senyva moteris. Liesa ir aukšta it kartis, ji laikėsi išdidžiai ir atrodė pasipūtusi. Jos veido oda buvo tamsi, skruostai sukritę. Akys spindėjo karštligiškai, o plonos lūpos buvo sučiauptos taip, kad moteris atrodė griežta ir rūsti. Įdurmu atlėkė gelsva katė, labai didelė ir neįprastai ilgakojė. Gyvūnas įsispitrijo į Halimą ir ėmė priešiškai urgzti.

Halima sukliko iš nuogąsčio ir prisispaudė prie savo globėjos. Ši pamėgino ją nuraminti:

– Nebijok mūsų Ahrimano. Nors ir yra kuo tikriausias gepardas, jis romus lyg ėriukas ir nieko neskriaudžia. Kai prie tavęs pripras, tapsite gerais draugais.

Pakvietė gepardą ir tvirtai sugriebė už antkaklio. Kalbino jį, kol šis liovėsi urzgavęs ir šiepęs dantis. Tada globėja pasakė Halimai:

– Na, matai, jis jau aprimo. Kol persirengsi, bus visai draugiškai nusiteikęs. O dabar paglostyk jį, kad priprastų prie tavęs. Ir nebijok. Aš jį stipriai laikau.

Halima pergalėjo baimę. Šiek tiek palinko priekin, kaire ranka įsirėmė į kelį, o dešine vos prisiliesdama paglostė gepardui nugarą. Šis tuoj išrietė ją lyg tikras katinas ir draugiškai sumurkė. Halima žvitriai atšoko ir drauge su merginomis ėmė juoktis.

– Kas ši baili beždžionaitė, Mirjama? – paklausė senė Halimos globėją ir pervėrė mergaitę akimis.

– Adis man ją atvedė, Apama. Ji dar labai bailutė, vardu Halima.

Senė priėjo prie Halimos, nužvelgė nuo galvos iki kojų ir pačiupinėjo nelyginant pirkėjas arklį.

– Gal ir nieko. Tik reikės sočiai penėti, kad nebūtų tokia skiedrelė.

Paskui pridūrė itin tūžmingai:

– Sakai, tas romytas užjūrių gyvulys tau ją atvedė? Vadinasi, laikė ją savo rankose?! Ui, tas išdarinėtas bjaurybė! Ir kaip Seiduna juo šitaip pasitiki?!

– Adis tik atliko savo pareigą, Apama, – atkirto Mirjama. – O dabar eime ir pasirūpinkime šiuo vaiku.

Ji paėmė Halimą už parankės, kita ranka laikė gepardą už antkaklio. Abu nusitempė laiptais į pastatą. Merginos nutipeno iš paskos.

Visos sugužėjo į erdvų koridorių, juosiantį pastatą. Sienos buvo sumūrytos iš gludinto marmuro ir visi daiktai jose atsispindėjo it veidrodyje. Merginų žingsniai nuščiuvo einant prabangiu kilimu.

Prie vienų iš daugybės durų Mirjama paleido gepardą. Jis nušokavo savo ilgomis kojomis lyg šuo, vis smalsiai gręžiodamas mielą katinišką galvutę į Halimą, kuri pagaliau atsigavo.

Mirjama su Halima įsuko į naują, statmenai einantį koridorių ir įžengė į ovalią, aukštą ir skliautuotą menę. Halima net šūktelėjo iš nuostabos. Tokio grožio ji nė sapnuose nėra regėjusi. Šviesa sklido pro stiklinį stogą, sudėtą iš atskirų dalių ir persiliejantį ryškiomis vaivorykštės spalvomis. Violetiniai, žydri, žali, geltoni, raudoni ir šviesūs spinduliai žiro į apvalainą maudyklę, kurioje palengva vilnijo vanduo, judinamas nepastebimos srovės ir mirguliuojantis. Visos spalvos liejosi vandens paviršiuje, driekėsi grindimis ir sustingo prie lovų palei sieną; priešais lovas ir ant jų buvo patiestos meistriškai išmegztos pagalvėlės.

Halima sustingo ant slenksčio, iš nuostabos išpūtusi akis ir išsižiojusi. Mirjama ją stebėjo ir slapta vis šyptelėdavo. Ji palinko prie maudyklės ir įmerkė ranką į vandenį.

– Vanduo maloniai šiltas, – tarė.

Paliepė įkandin atsekusioms merginoms suruošti viską, ko reikia nusiprausti. Tada ėmė nurenginėti Halimą.

Ši drovėjosi merginų. Pasislėpė už Mirjamos ir nuleido akis. Merginos smalsiai ją apžiūrinėjo ir pusbalsiu kikeno.

– Lauk, nenaudėlės! – nuginė jas Mirjama.

Šios išsyk pakluso ir išėjo.

Mirjama surišo Halimai plaukus ant pakaušio, kad nesušlaptų, ir panardino ją į maudyklę. Gerai ištrynė ir nuprausė. Paskui išlaipino iš vandens ir švelniu rankšluosčiu sausai nušluostė. Padavė jai šilkinius marškinaičius ir paliepė apsimauti plačias kelnes, kurias buvo paruošusios merginos. Davė dailią liemenėlę, Halimai kiek per plačią, o paskui įsupo į margą skraistę, siekiančią kelius.

– Šiandien teks pasitenkinti mano drabužiais, – tarė Mirjama. – Bet netrukus pasiūsime naujus, tavo dydžio, jie tau tikrai patiks.

Tada pasodino Halimą ant lovos ir apkamšė pagalvėlėmis.

– Pailsėk čia truputį, o aš einu pasižiūrėti, ką skanaus tau pagamino merginos, – pridūrė Mirjama.

Putnia, rausva ranka paglostė Halimai skruostą. Tą akimirką abi pajuto viena kitai prieraišumą. Halima nejučia pabučiavo švelnius savo globėjos pirštus. Mirjama apsimestinai griežtai pažvelgė į ją, bet Halima suprato, kad ši nesupyko. Ir palaimingai nusišypsojo.

Vos Mirjama išėjo, Halimą kaipmat įveikė nuovargis. Ji užsimerkė. Dar mėgino pasipriešinti miegui, bet paskui tarė sau: „Juk netrukus vėl atsimerksiu.“ Ir saldžiai užmigo.

Pakirdusi iš pradžių nesuprato, nei kur ji, nei kas jai yra. Atmetė apklotą, kuriuo ją miegančią merginos buvo užklojusios, kad nesušaltų, ir atsisėdo ant lovos krašto. Pasitrynė akis ir įsispitrijo į draugiškus merginų veidus, nutviekstus įvairiaspalvės šviesos. Jau buvo vėlyva popietė. Mirjama pritūpė šalia jos ant pagalvės ir padavė dubenėlį šalto pieno. Halima paėmė dubenėlį ir mikliai pieną išgėrė.

Mirjama iš margo ąsočio įpylė dar pieno ir Halima vėl vienu gaistu viską išgėrė.

Tada priėjo tamsiaodė mergina ir padavė auksuotą padėklą, ant kurio buvo prikrauta įvairiausių miltinių saldumynų, medaus ir vaisių. Halima viską sušlemštė.

– Kokia ji alkana, našlaitėlė, – pratarė viena mergina.

Kita pridūrė:

– Ir kokia išblyškusi.

– Užtepkime jai ant skruostų ir lūpų skaistalų, – pasiūlė graži šviesiaplaukė.

– Tegu pirmiausia vaikas pasisotina, – paprieštaravo Mirjama.

Ji atsisuko į juodaodę, laikančią aukso padėklą, ir paliepė:

– Sara, nulupk jai bananą ar apelsiną.

Paskui paklausė Halimos:

– Kuris vaisius tau skanesnis, mielas vaike?

– Nesu valgiusi nė vieno. Paragaučiau abiejų.

Merginos ėmė juoktis. Halimos veidas taip pat nušvito, kai Sara padavė jai vaisius.

Galiausiai mergaitė nebeįveikė tokios gausybės pasiūlytų gėrybių. Ji apsilaižė pirštus ir tarė:

– Taip gerai man dar nėra buvę.

Merginos suskato smagiai juoktis. Net ir Mirjama nusišypsojo, paplekšnojo Halimai per skruostą. Halima pajuto, kaip ją persmelkė virpulys. Akys sušvito, pakilo ūpas ir ji įsitraukė į pašnekesį.

Merginos, vienos megzdamos, kitos siūdamos, susėdo aplink Halimą ir ėmė ją kamantinėti. O Mirjama įdavė jai į rankas plieninį veidrodėlį ir pradėjo dažyti skruostus ir lūpas, ryškinti antakius ir blakstienas.

– Vadinasi, tu vardu Halima, – tarė šviesiaplaukė, pasiūliusi parausvinti Halimai skruostus. – O aš esu Zainab.

– Zainab – gražus vardas, – pripažino Halima.

Vėl visos prajuko.

– O iš kur tu esi? – paklausė juodaodė, vardu Sara.

– Iš Bucharos.

– Ir aš iš ten, – įsiterpė apvalaus it mėnulis veido ir putnių rankų gražuolė. Jos smakriukas užapvalintas, dailus, o akys šiltos ir aksominės. – Aš vardu Fatima. Kas buvo ankstesnis tavo šeimininkas?

Halima norėjo atsakyti, bet Mirjama, tuo metu dažanti jai lūpas, sustabdė:

– Dabar luktelėk, o jūs netrukdykite.

Halima tuoj pakštelėjo savo globėjai į pirštų galiukus.

– Sėdėk ramiai, nenuorama! – subarė ją Mirjama.

Bet jai nepavyko nutaisyti griežto žvilgsnio, ir Halima nudžiugo, kad pelnė jos prielankumą. Ji tiesiog nenustygo vietoj iš pasitenkinimo.

– Kas buvo ankstesnis mano šeimininkas? – pakartojo Halima, kai Mirjama baigė dažyti jai lūpas. Ji patenkinta apžiūrinėjo save veidrodyje ir pasakojo toliau:

– Pirklys Alis, senas ir geras žmogus.

– Kodėl tada jis tave pardavė, jei buvo geras? – paklausė Zainab.

– Jis buvo neturtingas. Visiškai nuskurdęs. Mums jau stigo maisto. Jis turėjo dvi dukteris, bet piršliai jį apmulkino. Nieko jam nesumokėjo. Turėjo ir sūnų. Bet šis prapuolė. Tikriausiai jį nužudė plėšikai arba kariai.

Halimos akyse susitvenkė ašaros.

– Jam mane paskyrė už žmoną.

– O kas buvo tavo tėvai? – paklausė Fatima.

– Aš jų nepažinojau ir nieko apie juos nežinau. Prisimenu tik tai, kad visada gyvenau pas pirklį Alį. Kol jo sūnus gyveno kartu, dar šiaip ne taip išsilaikėme. Bet paskui pasidarė riesta. Šeimininkas verkė, rovėsi plaukus ir meldėsi. Žmona jam paliepė nuvežti mane į Bucharą ir parduoti. Jis pasodino mane ant asilo ir mudu iškeliavome į Bucharą. Visų pirklių jis klausinėjo, kur ir pas ką veš mane nusipirkę. Pagaliau pasitaikė pirklys, kuris dirbo jūsų šeimininkui. Jis, prisiekęs Pranašo barzda, pasakė, kad aš gyvensiu kaip karalienė. Pirklys Alis suderėjo dėl kainos ir, kai anas jau ketino mane išsivežti, balsu pravirko. Ir aš apsiverkiau. Dabar matau, kad tas pirklys buvo teisus. Čia iš tiesų jaučiuosi kaip karalienė.

Merginos susižvalgė sudrėkusiomis akimis, paskui nusišypsojo.

– Mano šeimininkas irgi verkė mane pardavęs, – tarė Zainab. – Aš nesu vergė nuo gimimo. Mane visai mažytę pagrobė turkai ir išsigabeno į savo ganyklas. Išmokau jodinėti ir šaudyti iš lanko kaip berniukas. Visi stebėjosi, nes mano akys žydros ir plaukai šviesūs. Žmonės atvykdavo iš tolimų kraštų manęs pasižiūrėti. Sakė, kad mane tikrai nupirks koks nors galingas valdovas, jei tik apie mane sužinos. Paskui užėjo sultono kariauna ir nužudė mano

šeimininką. Buvau kokių dešimties. Mes traukėmės nuo sultono karių ir praradome daug žmonių ir gyvulių. Giminei vadovauti stojo šeimininko sūnus. Jis pamilo mane ir pasiėmė į savo haremą kaip tikrą žmoną. Tačiau sultonas mus galutinai apiplėšė ir tada mano šeimininkas pašėlo. Pradėjo kasdien mus mušti, bet sultonui nepasidavė. Vėliau jie sudarė paliaubas. Pas mus atvyko pirkliai ir prasidėjo derybos. Vienam armėnui kritau į akį ir jis priskreto prie mano šeimininko. Siūlė jam gyvulių ir pinigų. Sykį juodu įėjo į palapinę. Šeimininkas, mane išvydęs, išsitraukė kinžalą ir jau ketino nudurti, kad tik pasidavęs pagundai manęs neparduotų. Bet prekijas jį sustabdė ir juodu pagaliau susiderėjo. Maniau, kad žūsiu. Armėnas išsivežė mane į Samarkandą. Jis buvo pasišlykštėtinas. Ten pardavė Seidunai. Šitaip praėjo...

– Tu daug iškentei, vargšele, – įsiterpė Halima ir užjausdama paglostė jai veidą.

Fatima jos paklausė:

– Ar tu buvai žmona savo šeimininkui?

Halimos skruostai tuoj išraudo.

– Ne, nesuprantu, ką turi omeny.

– Fatima, neklausinėk jos to, – sudraudė Mirjama. – Nejau nematai, kad ji dar visai vaikas?

– Ak, o man teko patirti baisybę, – tarė Fatima ir atsiduso. – Giminaičiai mus su motina pardavė vienam valstiečiui. Buvau vos dešimties, kai tapau jo žmona. O jis buvo įsiskolinęs ir, kadangi neįstengė išsimokėti, atidavė mane skolintojui. Bet nepasakė, kad gyveno su manimi kaip su žmona. Todėl naujasis šeimininkas mane užgauliodavo bjauriausiais žodžiais, kūlė ir kankino, šaukė, kad mudu su tuo valstiečiu jį apmovėm, ir visais šventaisiais prisiekinėjo mus pražudysiąs. Nieko nesupratau. Šeimininkas buvo senas ir šlykštus, bijojau jo lyg šaitano. Jis ir kitoms savo žmonoms leisdavo mane mušti. Paskui parsivežė ketvirtą žmoną, buvo jai

meilus ir saldus it medus, šitaip mus dar labiau kankindavo. Galiausiai mus išvadavo Seidunos karavano vadas, jis nupirko mane ir atvežė į šiuos sodus.

Halima pažvelgė į ją ašarų sklidinomis akimis. Paskui nusijuokė ir tarė:

– Matai, galiausiai patekai čia, kur tau gera.

– Na, šiam kartui užteks pasakojimų, – įsiterpė Mirjama. – Netrukus sutems, tu jau pavargai. O rytoj mūsų laukia darbas. Štai krapštukas, išsirakinėk dantis.

Krapštukas buvo plonytis, vienas jo galas suraižytas į daugybę pluoštelių. Halima išsyk suprato jo paskirtį. Merginos padavė jai vandens stiklinaitę ir paskui ją, jau išsivaliusią dantis, nuvedė į miegamąjį.

– Kambaryje gyvensi su Sara ir Zainab, – pasakė Mirjama.

– Gerai, – sutiko Halima.

Ant miegamojo grindų buvo patiesti minkšti, spalvoti kilimai. Jie dengė sienas ir žemas lovas, apdėtas skoningai numegztomis pagalvėmis. Prie kiekvienos lovos stovėjo meniškai padirbdintas stalelis, skirtas pasigražinti, prie jo buvo pritvirtintas didelis sidabro veidrodis. Palubėje kabojo sietynas su penkiomis žvakėmis, paauksuotas, keistos formos, persipinantis.

Merginos apgaubė Halimą ilgu plonu šilkiniu apsiaustu. Per liemenį sujuosė raudona juosta ir pasodino priešais veidrodį. Mergaitė girdėjo, kaip jos kuždasi, kokia ji miela ir graži. „Taip, aš iš tiesų esu graži, – pagalvojo mergaitė. – Kaip tikra karalienė.“ Ji atsigulė į lovą ir merginos pakišo pagalvėlių jai po galva. Apklojo pūkine antklode ir ant pirštų galų ištapeno. Halima įkvempė galvą į minkštas pagalvėles ir, svajodama apie pasakišką laimę, saldžiai užmigo.

• • •

Pirmi saulės spinduliai, prasiskverbę pro langą, ją prižadino. Mergaitė atsimerkė ir įsispitrijo į ryškiomis spalvomis nuaustų sienos kilimų raštus. Iš pradžių jai dingtelėjo, kad vis dar keliauja. Ant sienos išvydo raitą medžiotoją, vėzdu genantį antilopę. Žemiau tigras ėjo lenktynių su buivolu, juodaodis iš už skydo laikė atkišęs ietį, nukreiptą į pašėlusį liūtą. Kitoje vietoje gepardas tykojo gazelės. Tada Halima prisiminė vakarykštę dieną ir susivokė, kur esanti.

– Labas rytas, miegale! – pasisveikino Zainab, ką tik atsisėdusi savo lovoje.

Halima pažvelgė į ją ir nustėro. Kaimynės plaukų sruogos bangavo ant pečių ir saulės šviesoje žėravo lyg auksas. „Ji nuostabesnė už deivę“, – toptelėjo Halimai. Dar neatsitokėjusi, ji pasilabino.

Dirstelėjo į kitą lovą. Ten miegojo Sara. Ji buvo pusnuogė, putnios, tamsios jos rankos ir kojos panėšėjo į juodmedį. Mergaičių pašnekesys prižadino ir ją, ji iš lėto prasimerkė. Akys suspindo lyg dvi tamsios, šviesos apgaubtos žvaigždės. Įrėmė jas į Halimą ir keistai nusijuokė. Paskui staiga nudelbė akis nelyginant katė, sutrikdyta žmogaus žvilgsnio. Sara atsikėlė, priėjo prie Halimos lovos ir prisėdo ant krašto.

– Šiąnakt, kai su Zainab ėjome miegoti, tu mudviejų nepastebėjai, – tarė. – Mes tave pabučiavom, o tu tik nepatenkinta suniurnėjai ir atsukai mums nugarą.

Halima susijuokė, nors Saros žvilgsnis ją veikiau baugino. Ji pamatė, kad viršutinę merginos lūpą dengia vos įžiūrimi pūkeliai.

– Aš visai jūsų neišgirdau, – atsakė Halima.

Sara rijo ją akimis. Panūdo apkabinti, tačiau nedrįso. Slapčiomis pažvelgė į Zainab.

Ši jau sėdėjo priešais veidrodį ir šukavosi.

– Šiandien turėsime ištrinkti tau plaukus, – pasakė Sara Halimai. – Ar leisi man ištrinkti tau plaukus?

– Taip, leisiu.

Halima atsikėlė ir draugės nuvedė ją į ypatingą prausyklą.

– Ar čia kasdien maudotės? – nustebo Halima.

– Tai žinoma! – nusijuokė mergaitės.

Jos panardino naujokę į medinę maudyklę ir išdykėliškai ją taškė. Halima spygavo, paskui nusišluostė rankšluosčiu ir maloniai atsigaivinusi įsmuko į savo drabužius.

Merginos pusryčiavo pailgame valgomajame. Kiekviena turėjo savo vietą ir Halima jų priskaičiavo dvidešimt keturias. Ją pasodino stalo pradžioje šalia Mirjamos.

Ši jos paklausė:

– Ko esi mokiusis?

– Moku siuvinėti ir siūti, dar virti.

– O skaityti ir rašyti?

– Šiek tiek moku skaityti.

– Ką gi, teks pagilinti žinias. O eiliuoti?

– Šito nesimokiau.

– Na, matai. Viso to ir dar kai ko turėsi išmokti.

– Puiku, – linksmai atsakė Halima. – Visada norėjau ko nors išmokti.

– Turiu tau pasakyti, kad pas mus griežta mokyklinė tvarka, kurios privalėsi stropiai laikytis. Ir dar tave perspėju: neklausinėk apie tai, kas tiesiogiai nesusiję su mokomaisiais dalykais.

Šiandien Mirjama Halimai atrodė gerokai rimtesnė ir griežtesnė negu vakar. Bet mergaitė jautė, kad ši jai prielanki, todėl ją pamilo.

– Visada tavęs klausysiu ir viską darysiu tiksliai taip, kaip liepsi, – pažadėjo Halima.

Ji numanė, kad Mirjama užima viršesnę padėtį už kitas merginas. Ją pagavo smalsumas, bet klausinėti nedrįso.

Pusryčiams merginos gėrė pieną ir valgė saldžius pyragaičius iš džiovintų vaisių ir medaus. Paskui kiekviena gavo po apelsiną.

Papusryčiavus prasidėjo pamokos. Visos sugužėjo į stiklinę menę su maudykle, kuria vakar Halima taip stebėjosi. Merginos susėdo ant pagalvių ir kiekviena sau ant kelių pasidėjo juodą lentelę. Pasiėmė rašiklius ir laukė. Mirjama parodė Halimai vietą ir padavė rašiklį.

– Laikyk taip kaip kitos, nors dar nemoki rašyti. Paskui tave pamokysiu, o dabar bent priprask prie lentelės ir rašiklio.

Tada žengė prie durų ir stuktelėjo kūjeliu į uždangą, kabančią ant sienos.

Į menę įtapnojo juodaodis milžinas su stora knyga rankoje. Jis mūvėjo striukas dryžuotas kelnes, buvo atsilapojęs ilgą iki pėdų apsiaustą. Avėjo paprastus sandalus, o jo galva buvo apvyniota raudonu plono audinio turbanu. Atsiklaupė ant jam padėtos pagalvės veidu į mergaites ir atsisėdo ant sulenktų kojų. Tada kreipėsi į mokines:

– Šiandien, mielos balandėlės, toliau skaitysime ištraukas iš Korano, – sulig šiais žodžiais kakta pamaldžiai palietė knygą. – Jose Pranašas mums byloja apie pomirtines linksmybes ir rojaus saldybes. Regiu tarp jūsų naują mokinę, žvitriaakę ir guvaus proto, mokslo alkstančią ir dvasingumu viliojančią. Idant nepraleistų nė kruopelės išminties ir mokymo šviesos, tepakartoja mums Fatima, išmanioji ir protingoji, tepaaiškina visa tai, ką rūpestingam sodininkui Adžiui iki šiol pavyko jūsų širdelėse pasėti ir užauginti.

Taip, tai buvo Adis, tas pats, kuris vakar atplukdė ją į šiuos sodus! Halima išsyk pažino jį iš balso. Mergaitę suėmė baisus juokas, bet ji iš paskutiniųjų tvardėsi.

Fatima kilstelėjo savo dailų, apvalainą smakriuką priešais mokytoją ir pradėjo sklandžiai, mažne progiesmiu deklamuoti:

– Penkioliktoje suroje nuo keturiasdešimt penktos iki keturiasdešimt aštuntos eilutės parašyta: „Teisingieji bus tarp sodų ir skaidraus tekančio vandens fontanų. Įženkite čia, kur Ramybė ir saugumas.“

Adis pagyrė mokinę. Paskui Fatima mintinai padeklamavo dar kelias Korano ištraukas. Jai baigus, mokytojas kreipėsi į Halimą:

– Dabar, stirnaite mano grakščioji, šoklioji ir imlioji, išgirdai iš savo draugės ir išmintingos sesutės lobyno tai, ką savo žiniomis ir dvasios gelme pasėjau mūsų gražiaakių hurijų krūtinėse ir kas išdygo įstabiais ūgliukais. Ir tu mesk iš širdies visas paikystes ir įsiklausyk, ką tau atskleis mano šventas mokymas, kad ir čia, ir anapus būtumei linksma.

Paskui Adis pradėjo žodis po žodžio diktuoti naują Korano skyrių. Rašikliai skrebendami slydo lentelėmis. Merginų lūpos, vos krutinamos, pašnabždomis kartojo tai, ką užrašinėjo rankos.

Pagaliau pamoka baigėsi ir Halima atsipūtė. Viskas jai atrodė taip juokinga ir keista, sakytum būtų vykę ne tikrovėje. Juodaodis atsistojo, triskart kakta pagarbiai palietė knygą ir kreipėsi į mokines:

– Gražiosios jaunuolės, stropiosios, žvitriosios ir vikriosios mano mokinės, šiam kartui gana mokyti ir išmintį barstyti. Visa, ką išgirdote ir sąmoningai lentelėse užsirašėte, į galveles įsidėkite ir mintinai išmokite. O ir mieląją kurapkėlę, naująją savo bičiulę, pamokykite mokslų šventų ir jos nemokytumą mokytumu paverskite.

Adis šyptelėjo taip, kad net balti jo dantys sužibo, išmintingai nukreipė akis ir oriai išėjo iš menės.

Vos tik jam už nugaros nusileido užuolaida, Halima ėmė kvatotis. Pratrūko juoktis ir kitos. O Mirjama rimtai pasakė:

– Halima, daugiau niekada nesijuok iš Adžio. Galbūt iš pirmo žvilgsnio jis atrodo keistokas, bet jo širdis auksinė ir dėl mūsų jis viską paaukotų. Jis daug žino, išmano Koraną ir turi pasaulietinės

išminties, perpratęs poezijos ir iškalbos meną, moka arabų ir pehlevi kalbos gramatiką. Seiduna juo didžiai pasitiki.

Halima nuleido akis. Susigėdo. Bet Mirjama paglostė jai skruostą ir paguodė:

– Tikrai nieko baisaus, kad juokeisi. Bet dabar jau žinai ir daugiau taip nesielgsi.

Halima linktelėjo galvą ir nuėjo su merginomis į sodą siuvinėti ir nerti.

• • •

Sara nusivedė Halimą į maudyklę ištrinkti jai plaukų. Pirmiausia sušukavo, paskui nurengė iki juosmens. Saros rankos truputėlį virpėjo, dėl to Halima pasijuto nejaukiai ir nemaloniai. Bet nusprendė nekreipti dėmesio.

– Kas yra mūsų ponas? – paklausė ji.

Smalsumas įveikė Halimą. Ji jautė, kad turi galios Sarai, nors aiškiai to nesuprato.

Sara paslaugiai atsakė:

– Papasakosiu tau viską, ką žinau, – jos balsas keistai virpčiojo. – Tik bus tau bėdos, jei mane išduosi. Be to, turėsi mane mylėti. Ar pažadi?

– Pažadu.

– Žinai, visos mes esame Seidunos, tai yra mūsų Valdovo, nuosavybė. Jis labai galingas valdovas. Ką ir sakyti!...

– Pasakyk! Pasakyk!

– Gal tu niekada jo ir nepamatysi. Aš ir dar kelios merginos gyvename čia jau visus metus, o dar nesame jo regėjusios.

– O kas yra tas „mūsų Valdovas“?

– Palauk, viską tau atskleisiu. Ar žinai, kas iš gyvųjų yra pirmas po Alacho?

– Kalifas.

– Ne! Ir ne sultonas. Pirmas po Alacho yra Seiduna.

Halimai akys iš nuostabos išsiplėtė. Ji pasijuto taip, lyg klausytųsi pasakos iš *Tūkstančio ir vienos nakties*. Šią akimirką ji ne tik klausėsi, bet ir pati pateko į pasaką.

– Sakai, dar nė viena iš jūsų nėra mačiusi Seidunos?

Sara palinko Halimai prie pat ausies:

– Taip, viena iš mūsų jį gerai pažįsta. Bet vargas mums, jei kas sužinos, kad apie tai kalbamės!

– Tylėsiu kaip kapas. Tai kuri gi pažįsta Seiduną?

Halima nujautė, kas gali būti toji mergina. Bet norėjo įsitikinti, ar spėja teisingai.

– Mirjama, – šnipštelėjo Sara. – Jie artimai bendrauja. Bet vargas tau, jei mane išduosi.

– Su niekuo apie tai nesikalbėsiu.

– Gerai. Bet tu mylėk mane, nes aš tau tiek daug paslapčių patikėjau.

O Halima vis labiau smalsavo. Ji paklausė:

– Kas ta sena moteris, kurią vakar sutikome prie namų?

– Apama. Bet apie ją dar pavojingiau kalbėti negu apie Mirjamą. Mirjama gera ir mus myli. O Apama pikta ir mūsų nekenčia. Ji irgi puikiai pažįsta Seiduną. Bet žiūrėk, neišsiduok, kad ką žinai!

– Neišsiduosiu, Sara.

Sara skubriai trinko bičiulei galvą.

– Tu tokia be galo miela, – šnabždėjo ji.

Halima susidrovėjo, bet dėjosi nieko negirdinti. Juk dar tiek daug visko reikia iššniukštinėti.

– Kas yra Adis? – paklausė ji.

– Eunuchas.

– Ką reiškia „eunuchas“?

– Vyras, kuris nėra tikras vyras.

– Nesuprantu.

Sara ėmė jai smulkiau aiškinti, bet Halima suirzusi ją nutraukė:

– Nenoriu klausytis tokių kvailysčių.

– Dar ir ne tokių privalėsi išklausyti.

Sara atrodė įsižeidusi.

Halimos plaukai buvo ištrinkti ir Sara pradėjo juos trinti kvapiaisiais aliejais. Paskui sušukavo. Panūdo apkabinti ir pabučiuoti bičiulę, bet Halima taip rūsčiai į ją pažvelgė, kad ši išsigando. Nuvedė Halimą į saulėtą vietą, kad plaukai greičiau išdžiūtų. Kelios merginos netoliese tvarkė lysves, išvydusios Sarą su Halima, priėjo prie jų.

– Kur taip ilgai buvot prapuolusios? – paklausė.

Halima nudūrė akis, o Sara labai reikšmingai atsakė:

– Kad jūs būtumėt mačiusios, kokie nešvarūs buvo jos plaukai! Tarsi nuo pat gimimo jai niekas galvos nebūtų trinkęs! Turėjau labai pasistengti, kad sutvarkyčiau, bet reikės dar sykį gerai ją išprausti, kad būtų tikrai švari.

„Kad tik čia tarp mergaičių nebūtų Mirjamos“, – dingtelėjo Halimai. Ji turbūt suprastų, kad kažkas ne taip, ir paklausta Halima neišdrįstų nuslėpti. Mirjama išsyk suprastų, kad ji nė dienelės neįstengia laikytis pažado ir nesmalsauti.

Kai merginos nuėjo, Sara subarė bičiulę.

– Jei šitaip elgsies, bet kas veikiai suuos, kad ką nors slepi. Elkis taip, lyg nieko nežinotum. Tada niekas tavęs nekamantinės... Dabar eisiu pas kitas merginas, o tu pasivaikščiok saulėkaitoje, kad plaukai išdžiūtų.

• • •

Patekusi į šį keistą pasaulį, Halima pirmą kartą liko vienui viena. Ji nieko tiksliai nežinojo: nei kur atsidūrė, nei ką jai čia reikės daryti. Ją supo vien paslaptys. Tačiau tai pasirodė visai malonu. Taigi!

Puiku, kad ji pakliuvo į šį pasakišką pasaulį. Juk jos smalsumui patenkinti peno per akis! „Geriausia bus apsimesti kvailute, – samprotavo Halima. – Tada niekas į mane nekreips dėmesio ir galėsiu visur kaišioti nosį. Tegu verčiau kiti manimi pasirūpina."

Sara jai pateikė daugybę mįslių, kurios vertė sukti galvą. Mirjama, kurią Halima pažino iš tokios malonios ir teigiamos pusės, turėjo dar ir kitą, slaptąją, pusę. Ką gi galėtų reikšti pasakymas „juodu su Seiduna artimai bendrauja"? Ir ar įtakinga ta piktoji Apama, kuri irgi pažįsta Seiduną? O tas juokingasis Adis, kuriuo, kaip Mirjama sakė, Seiduna didžiai pasitiki? Pagaliau kas yra tas Seiduna, tas galingasis „mūsų Valdovas", apie kurį Sara išdrįso prabilti tik pašnibždomis?

Halima nenustygo vietoje. Ji pasuko takeliu ir ėmė šniukštinėti ieškodama naujienų. Lenkėsi prie gėlių, žiūrinėjo, baidė margaspalvius drugelius, tupiančius ant žiedų. Aplink zvimbė laukinės bitės ir raibos kamanės, aplipusios žiedadulkėmis. Vabalėliai ir muselės siuvo aplink Halimą ir viskas podraug su ja džiaugėsi šilta pavasario saule. Užmaršty liko ankstesnis vargingas gyvenimas, sekinanti kelionė, kupina baugulio ir nežinios. Dabar mergaitės širdis spurdėjo iš linksmumo ir gyvenimo džiaugsmo. Ji jautėsi taip, lyg iš tiesų būtų patekusi į rojų.

Granatmedžiuose kažkas sukrutėjo. Halima sukluso. Iš lapijos iššoko mitrus liaunakojis gyvūnas. „Gazelė", – pamanė mergaitė. Gyvūnas sustojo ir pažvelgė į ją savo įstabiomis rudomis akimis.

Halima įveikė nuogąstį. Atsitūpė ir ėmė kviesti, nesąmoningai pamėgdžiodama keistąjį Korano aiškintoją:

– Gazele širdele, sumekenki ir pas mane atšokuoki, grakščioji laibakoje... Matai, toliau nebemoku, nes aš nesu mokytasis Adis. Prieiki prie Halimos, jaunos ir gražios, kuri tavęs nenuskriaus...

Halima ėmė juoktis iš savo iškalbos. Gazelė, tiesdama snukutį, prižingsniavo prie jos ir ėmė uostinėti, lyžčioti jai veidą.

Halima pajuto malonų kutulį, pradėjo krykštauti ir juokais spyriotis, o gyvūnėlis vis primygtiniau piršosi į draugus. Ūmai mergaitei pasirodė, kad iš už nugaros dar kažkoks gyvis prisilietė jai prie ausies ir dvelktelėjo į ją. Halima atsigręžė ir sustingo iš baimės. Visai čia pat stovėjo gelsvakailis Ahrimanas ir įsijautęs rungėsi su gazele dėl jos dėmesio. Mergaitė parvirto paslika ir vos spėjo rankomis atsiremti į žemę. Neįstengė nei surikti, nei atsikelti. Siaubo sklidinomis akimis spoksojo į aukštaūgę katę ir laukė, kada ši užpuls. Bet Ahrimanas nė nemanė pulti. Netrukus jo dėmesys nukrypo nuo mergaitės ir jis ėmė siausti su gazele, čiupnodamas jai už ausų ir išdykėliškai letenomis siekdamas jos sprando. Matyt, gyvūnai pažinojo vienas kitą ir tikrai buvo susibičiuliavę. Halima įsidrąsino ir apkabino juos abu už kaklo. Gepardas sumurkė lyg tikras katinas, o gazelė vėl ėmė lyžčioti mergaitei veidą. Halima kalbino gyvūnėlius maloniausiais žodžiais. Ji niekaip negalėjo suprasti, kaip gepardas ir gazelė gali bičiuliautis jau šiame pasaulyje, juk Pranašas pasakė, kad Alachas šį stebuklą parengė rojaus gyventojams.

Ūmai išgirdo, kad yra kviečiama. Pakilo ir nuėjo ten, iš kur sklido balsas. Ahrimanas nužingsniavo paskui ją. O gazelė – įdurmu, šokčiodama lyg ožiukas, vis atsitrenkdavo į gepardą. Šis nekreipė į ją dėmesio. Tik retsykiais krimsteldavo jai į ausį.

Draugės jau laukė Halimos, jos pasakė, kad ši turinti eiti kartu į šokių pamoką. Surišo jai plaukus ant pakaušio ir nusivedė į stiklinę menę.

Šokių mokytojas buvo eunuchas Asadas. Jaunas, vidutinio ūgio, glotnaus veido vyras lanksčiomis rankomis ir kojomis, beveik kaip moters. Jis buvo afrikietis, tamsios odos, bet ne tokios kaip Adžio. Halimai jis atrodė sykiu ir mielas, ir juokingas. Įžengęs į menę, Asadas nusimetė ilgą apsiaustą ir liko tik su trumpomis geltonomis kelnėmis. Maloniai šypsodamasis nusilenkė ir patenkintas

pasitrynė rankas. Pakvietė Fatimą groti arfa ir, suskambus muzikai, pradėjo nepaprastai lanksčiai suktis.

Meniškiausiai judino pilvą ir valdė raumenis. O rankų sukiniai ir žingsneliai buvo tikras ritmiškas pilvo judesių priedas. Iš pradžių mokytojas parodė, kaip reikia šokti, tada atėjo merginų eilė. Mokytojas liepė joms nusisegti liemenėles ir apsinuoginti iki juosmens. Halima drovėjosi, bet pamačiusi, kaip kitos nesigėdydamos nusirengia, ir pati pasekė jų pavyzdžiu. Suleiką mokytojas paskyrė pagrindine šokėja ir pastatė priešakyje. Paskui į jos vietą pastatė Fatimą, paėmė ilgą ploną dūdelę ir užgrojo.

Tik dabar Halima atkreipė dėmesį į Suleiką. Jos figūra buvo mažne dailiausia iš visų. Ji buvo geriausia šokėja ir puiki Asado pagalbininkė. Tiksliai atkartodavo tai, ko reikalavo mokytojas, o kitos kartojo paskui ją. Laikydamas dūdelę, mokytojas žengė nuo vienos merginos prie kitos, profesionaliai vertino kiekvienos lankstumą ir raumenų darbą, taisė ir pats rodė, kaip reikia judėti.

Po pamokos Halima buvo pavargusi ir alkana. Visos merginos nužingsniavo į sodą, bet toli nėjo, nes jų laukė nauja pamoka – rimavimo. Halima pasiskundė Sarai, kad yra išalkusi. Ši parodė, kur jos palaukti, o pati šmurkštelėjo į pastatą; netrukus grįžo, įbruko Halimai rankon nuluptą bananą ir tarė:

– Mums neleidžiama valgyti ne per pietus. Į tai Mirjama labai griežtai žiūri, nes bijo, kad per daug nesustorėtume. Ji tikrai mane nubaustų, jei pamatytų, kad daviau tau užkąsti.

Halima dar niekada nebuvo girdėjusi, esą negalima valgyti tik todėl, kad sustorėsi. Priešingai! Kuo apkūnesnė moteris, tuo labiau kiti ją giria. Tad Saros pareikšta naujiena jai anaiptol nebuvo maloni. Juk šiame nuostabiame krašte jas maitino pačiais gardžiausiais valgiais!

Atėjo metas vėl rinktis į pamoką. Poezijos mokė tas pats Adis. Ši disciplina Halimai pasirodė linksma. Ji išsyk susižavėjo. Šį kar-

tą Adis merginoms pasakojo apie eilėraštį gazelę, visos mokinės turėjo parodyti išradingumą. Pirmą eilėraštį sudėjo Mirjama, paskui ji buvo laisva, o kitos varžėsi tarpusavy ir rimavo vieną eilutę po kitos. Po kokių dešimties eilučių mokinių išradingumas išseko ir liko tik Fatima su Zainab, jos įnirtingai rungėsi, kol galiausiai ir jų išmonė išseko. Pirmus du kartus Adis praleido Halimą, kad ši apsiprastų. Klausytis rimavimų Halimai buvo labai smagu, bet prasidėjus trečiam ratui Adis paprašė ją pasirengti. Mergaitė truputį nusigando, bet tai, kad mokytojas šitaip ja pasitiki, paglostė savimeilę ir širdyje ji panūdo pasigalynėti su kitomis.

Mirjama pasakė pirmą eilutę:

– Jei it paukštė sparnus turėčiau.

Adis valandėlę lukterėjo, paskui ėmė paeiliui kviesti mokines.

Kiekviena pridūrė po surimuotą eilutę.

Suleika:

– Į žydrą dangų pakilčiau.

Sara:

– Ir gėrį iš aukštybių neščiau.

Aiša:

– Ir visiems našlaičiams aš padėčiau.

Sita:

– Ir dainą graudžią uždainuočiau.

Džada:

– Ir godą gražią aš godočiau.

Tada Adis padrąsinamai linktelėjo Halimai ir paragino prisidėti.

Ši nuraudo ir pamėgino:

– O aš su tavimi...

Bet užsikirto. Toliau rimuoti nebesisekė.

– Sukasi ant liežuvio galo, – pasiteisino Halima.

Merginos ėmė juoktis. Adis linktelėjo Fatimai:

– Na, mieloji, padėk jai.

Fatima užbaigė Halimos pradėtą eilutę:

– O aš su tavimi drauge skraidyt norėčiau.

Halima išsyk paprieštaravo:

– Ne, aš ne tai turėjau omeny, – irzliai pasakė. – Palaukite, pati užbaigsiu.

Ir atsikrenkštusi padeklamavo:

– O aš su tavimi į rojaus ištaigą norėčiau.

Skardus juokas palydėjo jos žodžius. Halima pakilo visa nuraudusi iš pykčio ir gėdos ir nubėgo prie durų. Mirjama ją sustabdė.

Visos suskato ją guosti ir drąsinti. Netrukus mergaitė aprimo ir nusišluostė ašaras. Adis paaiškino, kad poezijos menas yra didelėmis pastangomis pasiekiamas vaisius, tad nereikia nusiminti, jei iš pirmo karto nepavyko. Paskui paprašė merginų rimuoti toliau. Tačiau jos jau pristigo rimų. Todėl Fatima ir Zainab perėjo į dialogą.

Fatima:

– Tebus, Halima, tau tai pamoka.

Zainab:

– Oi tu, Fatima, mokyti greita!

Fatima:

– O tu kažko labai pikta.

Zainab:

– Verčiau neapsimeski esanti perdėm gera.

Fatima:

– Na taip, štai ir užėjo nuotaika prasta.

Zainab:

– Ak, ką tu, priešingai – ji pakylėta ir linksma.

Fatima:

– Priešingai, sakai? Tauškalė tu tuščia.

Zainab:

– Ką aš girdžiu! Giriesi gal kalba grakščia?

Fatima:

– Kokia kandi, šmaikšti tapai staiga!

Zainab:

– O kas tau darbo?! Man tai – pramoga!

– Pakaks, mielos balandėlės, – nutraukė jas Adis. – Sklandžiai rimuodamos ir mintis reikšdamos, lenktyniavote ir puikavotės, viena su kita galynėjotės, ėmėtės ir dvasiškai rungėtės; tarpusavy apsižodžiavote ir akimis viena kitą smaigstėte. O dabar barnį pamirškite ir gražiai susitaikykite. Šiam kartui pakaks grakščiojo mokymo ir žodinio meno. Į valgomąjį paskubėkite ir skaniai pasipenėkite.

Adis mandagiai nusilenkė ir išėjo iš menės. Merginos išgužėjo paskui jį į valgomąjį ir susėdo į savo vietas.

• • •

Kai ryte pusryčiai jau buvo patiekti, merginoms patarnavo trys eunuchai: Hamza, Telcha ir Sohalas. Halima sužinojo, kad čia jomis rūpinasi septyni eunuchai. Be dviejų mokytojų, kuriuos ji jau pažinojo, ir trijų patarnautojų prie stalo, čia gyveno dar du sodų sargai: Moadas ir Mustafa. Tiesą sakant, virtuvei vadovavo toji pati Apama; Hamza, Telcha ir Sohalas buvo jos parankiniai.

Eunuchai atlikdavo ūkio darbus, šveitė, tvarkė, skalbė ir rūpinosi tvarka ir švara. Visi eunuchai ir Apama gyveno ypatingame sode, kurį nuo merginų patalpų skyrė perkasai. Ten eunuchai turėjo savo pastatą, o Apamai priklausė atskiras namelis.

Visa tai tik kurstė Halimos smalsumą. Bet prie Mirjamos ji nedrįso klausinėti. Nekantriai laukdavo, kada liks su Sara dviese.

Pietūs Halimai atrodė tikros vaišės. Minkštai iškepta paukštiena su maloniai kvepiančiu troškiniu, įvairiausios ankštinės daržovės, kepsniai, sūris, pyragas, saldumynai su medumi ir virtais

vaisiais. O pabaigoje buvo įpilta taurė gėrimo, nuo kurio Halimos mintys ėmė keistai pleventi.

– Tai – vynas, – sušnibždėjo Sara. – Seiduna leido mums jį gerti.

Po pietų abi nuėjo į savo miegamąjį. Jos buvo dviese ir Halima paklausė:

– Ar Seiduna gali leisti gerti vyną, jei Pranašas uždraudė?

– Gali. Juk jau sakiau, kad jis – pirmas po Alacho. Jis yra naujasis pranašas.

– Sakei, kad, be Mirjamos ir Apamos, Seidunos dar niekas dar nėra regėjęs?

– Niekas, išskyrus Adį, jo patikėtinį. Bet Adis ir Apama yra mirtini priešai. Apskritai Apama nieko nemėgsta. Jaunystėje ji buvo nepaprastai graži ir dabar niršta, kad jos grožis išblėso.

– O kas iš tiesų yra toji Apama?

– Cit. Tai baisi moteris. Ji žino visas meilės paslaptis ir Seiduna ją čia atsivežė, kad mus pamokytų. Po pietų išgirsi. Manau, jaunystėje lig valiai pasimėgavo gyvenimu.

– Kodėl mes turime tiek daug visko mokytis?

– Tiksliai nežinau. Bet manau, kad esame ruošiamos Seidunai.

– Mes skirtos jo haremui?

– Gali būti. O dabar pasakyk, ar bent truputį mane myli?

Halima nepatenkinta susiraukė. Ją erzino tai, kad Sara klausinėja tokių kvailysčių, juk dar reikėjo šitiek ją iškamantinėti. Ji atsigulė ant lovos, pasikišo rankas po galva ir įsistebeilijo į lubas.

Sara prisėdo šalia. Įsispitrijo į draugę. Staiga pasilenkė prie jos ir ėmė aistringai bučiuoti.

Iš pradžių Halima apsimetė, kad tai vyksta ne su ja. Bet galiausiai tie bučiniai pasidarė įkyrūs ir ji atstūmė Sarą.

– Norėčiau sužinoti, ką Seiduna ketina su mumis daryti, – tarė Halima.

Sara atgavo kvapą ir pasitaisė plaukus.

– Šitai ir aš norėčiau sužinoti, – pasakė ji. – Bet niekas apie tai nekalba, o klausinėti draudžiama.

– Kaip manai, ar įmanoma iš čia pabėgti?

– Tau galvoj negerai, kad to klausi, juk ką tik čia atvykai? Jei Apama išgirstų tave taip šnekant! Negi nematei tvirtovės ant uolos? Vienintelis išėjimas į pasaulį – per ją. Gali kopti, jei išdrįsi!

– Kieno ta tvirtovė?

– Kieno?! Viskas, ką matai aplink, yra Seidunos nuosavybė, mes irgi.

– Ar Seiduna gyvena toj tvirtovėj?

– Nežinau. Galbūt.

– Ir tu nežinai, kaip vadinasi šis kraštas?

– Nežinau. Tu per daug klausinėji. Gal net Apama su Adžiu šito nežino. Tik Mirjama.

– Kodėl tik Mirjama?

– Na, juk jau sakiau, kad jie yra artimi.

– Ką reiškia „yra artimi"?

– Na, kaip vyras ir žmona.

– Kas tau taip sakė?

– Cit. Mes pačios atspėjom.

– Nesuprantu.

– Žinoma, kad nesuprasi, nes dar nesi buvusi hareme.

– O tu esi buvusi hareme?

– Esu, cukriuk. Kad tu žinotum! Mano šeimininkas buvo šeichas Muavija. Iš pradžių buvau jo vergė. Jis nusipirko mane, kai buvau dvylikos. Paskui tapau jo meilužė. Kaip dabar sėdžiu ant tavo lovos krašto, taip kadaise jis sėdėjo ant manosios ir žiūrėjo į mane. Tada pasakė: „Mano saldi juoda katytė." Ir pabučiavo. Žodžiais negaliu išreikšti, kaip jaučiausi! Jis buvo gražus vyras. Visos jo žmonos ėmė pavyduliauti. Bet nieko negalėjo man padaryti, nes jis mylėjo mane labiau už visas. Iš įniršio ir pavydo jos seno

ir darėsi vis bjauresnės. Jis pasiimdavo mane į savo žygius. Sykį mus užpuolė priešiška gentis. Mūsiškiai nespėjo pasirengti gintis, plėšikai mane pagrobė ir išsivežė. Jie pardavė mane Basros mugėje mūsų Valdovui. Jaučiausi tokia nelaiminga.

Sara balsiai pravirko. Didelės, karštos ašaros krito Halimai ant skruostų ir krūtinės.

– Neliūdėk, Sara. Juk tau čia su mumis gerai.

– Jei žinočiau, kad tu mane nors trupučiuką myli, man palengvėtų. Toks gražus buvo mano Muavija ir taip stipriai mane mylėjo.

– Juk aš tave myliu, Sara, – guodė Halima.

Ji leidosi bučiuojama. Paskui vėl ėmė kamantinėti.

– Ar Mirjama irgi buvo hareme?

– Buvo. Bet jai viskas klostėsi kitaip. Ji gyveno lyg karalienė. Dėl jos žuvo du vyrai.

– Kodėl ji čia atvyko?

– Jos vyro giminaičiai iš keršto ją pardavė, nes buvo savajam neištikima. Ir šitaip užtraukė baisią gėdą visai giminei.

– O kodėl ji buvo neištikima?

– Šito tu dar nesupranti, Halima. Jis jai netiko.

– Tikriausiai jos nemylėjo.

– O, labai mylėjo, juk mirė iš didžiulės meilės jai.

– Iš kur viską žinai?

– Ji pati papasakojo, atvykusi pas mus.

– Tai jos čia dar nebuvo, kai jūs atvykote?

– Ne. Pirmos čia atvykome aš, Fatima, Džada ir Safija. Tik paskui atvažiavo Mirjama. Tada visos buvome lygios. Tik Apama mums nurodinėjo.

– O kaip Mirjama susipažino su Seiduna?

– Konkrečiai negaliu pasakyti. Jis – Pranašas, tad turbūt viską žino ir regi. Sykį atsiuntė jos paimti. Ji mums nepasakė, bet mes įtarėm. Nuo tada nebesame visos lygios. Ji pradėjo mums nurodi-

nėti ir priešgyniauti Apamai. Jos valdžia vis stiprėjo, dabar jai turi paklusti ir Apama. Todėl senė Mirjamos siaubingai nekenčia.

– Visa tai labai keista.

Įėjo Zainab ir atsisėdo prie savo staliuko priešais veidrodį pasitaisyti plaukų ir pasigražinti.

– Tuoj reikės eiti, Halima, – tarė ji. – Dabar bus Apamos pamoka ir nevalia jai užkliūti. Žiūrėk, kad į pamoką neatlėktum paskutinę akimirką... Štai skaistalai ir tušas, pasiryškink antakius ir skruostus. Štai dar rožių sultys pasikvepinti. Mirjama prašė tau perduoti. Paskubėk!

Abi su Sara padėjo Halimai pasidažyti. Paskui visos nuskuodė į pamoką.

Kai įžengė Apama, Halima vos garsiai nesusikvatojo. Tačiau senės žvilgsnis ir grėsli tyla, įsitvyrojusi jai įžengus, įspėjo mergaitę būti apdairiai. Merginos atsistojo ir žemai nusilenkė.

Senė buvo gan keistai išsidabinusi. Ant kaulėtų kojų tabalavo plačios juodos šilkinės kelnės. Liemenėlė raudona, apkraštuota sidabru ir auksu. Galvą dengė mažas geltonas turbanas su įsmeigta ilga garnio plunksna. Nuo ausų karojo milžiniški auksiniai lankai su įsodintais brangakmeniais. Kaklas apsuktas keliomis stambių perlų vėrinio gijomis. Riešus ir kulkšnis apglemžę meniškai padirbdinti lankai ir apyrankės iš tauriųjų metalų. Visa ši prašmatnybė tik išryškino jos senatvę ir bjaurumą. Negana to, ji dar buvo pasidažiusi lūpas ir skruostus akį rėžiančiais raudonais dažais, akis pasiryškinusi tušu, tad išties atrodė it gyva baidyklė. Mostu paliepė merginoms sėstis. Akimis susirado Halimą. Patyliukais išsiviepė ir spiegiančiu balsu prabilo:

– Gerai ją iščiustijot, šitą mažę. Dabar ji vėpso akis išvertus it kokia telyčaitė, dar nemačiusi buliaus ir nesuprantanti, ko jai taip knieti... Todėl dabar ištempk ausis, kad išmoktum ko nors protingo! Nemanyk, kad tavo draugės iš dangaus tokios protingos nukrito.

Nors jos ir blaškėsi po haremus, kol pateko į mano mokyklą, tik čia joms ėmė aiškėti, koks nelengvas yra meilės mokslas. Mano tėvynėje, Indijoje, šio mokslo pradedama mokyti nuo pat ankstyvos jaunystės, nes išmintingai pasakyta: palyginti su mokymosi trukme, gyvenimas yra trumpas... Ar tu, našlaitėle, apskritai žinai, kas yra vyras? Ar žinai, kodėl tas bjaurybė pajuodėlis, vakar tave atnešęs į mūsų sodus, nėra tikras vyras? Atsakyk!

Halima visu kūnu suvirpėjo. Beviltiškai akimis ieškojo pagalbos, bet visos mergaitės sėdėjo nudūrusios akis į grindis.

– Man regis, tau liežuvis priaugo prie gomurio, lerva tu! – užriko senė. – Palauk, tuojau tau paaiškinsiu.

Ir ėmė gan piktdžiugiškai aiškinti apie vyro ir moters reikalus.

Halima taip susigėdo, kad nebeišmanė, kur dėti akis.

– Ar dabar supratai, mažyle? – galiausiai paklausė mokytoja.

Mergaitė baimingai linktelėjo, nors daugiau nei pusę kalbos praklausė ir viskas liko neaišku.

– Didysis Alachas mane nubaudė, kad šią pakylėtą išmintį turiu brukti į galvas tokioms vištoms! – sušuko senė. – Ar šitos kirmėlės bent šiek tiek nutuokia, kiek žinių ir įgimto pajautimo reikia, norint visapusiškai patenkinti savo poną ir meilužį? Pratybos, pratybos ir dar sykį pratybos! Tik tai galiausiai atveda mokinę į tikslą. Laimė, teisingoji lemtis atėmė iš jūsų progą kumeliška savo gašlybe niekinti taurųjį meilės meną. O, vyras prilygsta jautriai arfai, kuria moteris privalo gebėti išgauti šimtus įvairių melodijų! Bet jei ji nemokša ir paikšė, oi, kokie darkūs garsai tada pasklis! O jei moteris talentinga ir šio to išmoko, jos mitrios rankos iš šio instrumento išgaus dar negirdėtų sąskambių. Negabios jūs beždžionės! Vienintelis jūsų troškimas turėtų būti toks: iš duoto instrumento išgauti kuo daugiau garsų, kad atrodytų, jog jie ten glūdi. Ak, kad tik gerosios dvasios niekada man nepasiųstų tokios bausmės: klausytis nemokšiško tirlinimo, džirinimo ir cypimo!

Apama pradėjo nuodugniai dėstyti tai, ką vadino savo tauriuoju mokslu ir menu, o Halimai iš gėdos raudo sprandas, ausys ir skruostai. Tačiau ji nenorom įsiklausė. Ją pagavo šiurpulingas smalsumas. Jeigu jos būtų likusios su Sara dviese arba bent jau greta nebūtų Mirjamos, kurios ji labiausiai varžėsi, galbūt Apamos aiškinimas jai net atrodytų juokingas. Tačiau dabar ji sėdėjo nudelbusi akis ir nežinia kodėl jautėsi kalta.

Galiausiai Apama baigė. Oriai išėjo iš menės, net neatsisveikinusi ir nenusilenkusi. Merginos išgužėjo į lauką ir būreliais patraukė vaikštinėti po sodus. Sara tuoj priėjo prie Halimos, o ši nedrįso prisiartinti prie Mirjamos.

Tačiau Mirjama pati ją pasikvietė. Apkabino per liemenį ir nusivedė. Sara nusekė iš paskos it šešėlis.

– Ar jau šiek tiek pripratai prie mūsų gyvenimo? – paklausė Mirjama.

– Viskas man atrodo gana keista ir nauja, – atsakė Halima.

– Tikiuosi, tau nėra nemalonu?

– Oi, priešingai! Man patinka. Tik čia daug ko nesuprantu.

– Pakentėk, mieloji. Po truputį viską perprasi.

Halima padėjo galvą Mirjamai ant peties ir slapta dirstelėjo į Sarą. Ją suėmė juokas. Pagavo Saros žvilgsnį, kupiną pavydo kančios.

„Čia esu mylima“, – dingtelėjo jai. Širdyje saldžiai šyptelėjo.

Takelis pro vešlią augmeniją merginas atvedė prie šniokščiančio krioklio, tekančio giliai apačioje tarp uolų. Halima suprato, kad sodai įrengti uolingoje žemėje.

Ant vienos pakrantės uolos saulėje šildėsi driežai. Jų nugaros žėrėjo it smaragdai.

– Pasižiūrėk, kokie jie gražūs, – tarė Mirjama.

Halima nusipurtė.

– Brrr. Nemėgstu jų. Jie blogi.

– Kodėl?

– Užpuola mergaites.

Mirjama ir Sara sukikeno.

– Kas tau įkalė į galvą tokias nesąmones, mielas vaike?

Halima nusigando, kad veikiausiai vėl bus leptelėjusi kokią paikystę. Apdairiai atsakė:

– Ankstesnis šeimininkas man sakė: „Saugokis vaikinų! Jeigu jie peršokę sieną pateks į sodą, bėk nuo jų. Po drabužiu jie greičiausiai slepia driežą arba gyvatę. Jie paleis ją, kad ši tau įgeltų."

Mirjama ir Sara balsu nusikvatojo. Sara rijo Halimą akimis, o Mirjama, kąsčiodama lūpą, tarė:

– Na, čia nėra blogų vaikinų, o ir mūsų driežai yra visiškai romūs ir prijaukinti. Jie dar nieko nėra nuskriaudę.

Mirjama pradėjo švilpauti. Driežai ėmė sukioti galvas į visas puses, tarsi dairytųsi, kas juos kviečia.

Halima įsispraudė tarp Mirjamos ir Saros. Šitaip ji jautėsi ganėtinai saugi. Tada pratarė:

– Tikrai. Jie gražūs.

Iš uolos sprogymės išlindo smailėjanti galvutė ir tvykstelėjo skeltu liežuvėliu. Halima sustingo iš nuogąsčio. Gyvio galva kilo vis aukščiau, kaklas vis ilgėjo. Neliko abejonių: iš plyšio lindo didelė gelsva gyvatė, kurią, matyt, priviliojo Mirjamos švilpavimas.

Driežai išsilakstė į visas puses. Halima sukliko. Tada puolė nešti kudašių ir drauge temptis Mirjamą su Sara. Bet šios ją sulaikė.

– Nebijok, Halima, – ramino ją Mirjama. – Tai gera mūsų pažįstama. Mes ją vadiname Peri, kai sušvilpiame, ji iššliaužia iš savo plyšio. Ji labai gera ir niekas negali ja pasiskųsti. Apskritai šiuose soduose visi mes esame draugai: žmonės ir gyvūnai. Esame atskirti nuo pasaulio ir džiaugiamės būdami drauge.

Halimai atlėgo, bet ji vis tiek suskato nešdintis iš šios vietos.

– Prašau, eime, – maldavo mergaitė.

Mirjama ir Sara šypsodamos pakluso.

– Nebūk tokia bailutė, – subarė ją Mirjama. – Juk matai, kad mes visos tave mylime.

– Ar turite ir kitų gyvūnų?

– Dar daug jų turime. Viename sode įrengtas visas žvėrynas. Bet ten galima nusigauti tik valtimi, kai būsi laisva, paprašyk Adžio arba Mustafos, kad tave nuplukdytų.

– O, tikrai norėčiau. Ar vietovė, kurioje gyvename, labai didelė?

– Tokia didelė, kad pasiklydusi mirtum badu.

– Oi! Daugiau viena niekur neisiu.

– Na, čia nėra taip jau baisu. Sodas, kuriame gyvename, tiesą sakant, yra sala, vienoje jos pusėje krioklys, kitą pusę juosia dirbtiniai perkasai. Sodas nėra didelis, ir jeigu iš jo išeisi, tikriau – jei neplauksi vandeniu, nepasiklysi... Bet ten, po tomis uolomis, stūkso miškai, o juose gyvena laukiniai gepardai...

– Iš kur gavote tokį gerą ir romų Ahrimaną?

– Iš tų miškų. Visai neseniai jis panėšėjo į jauną katę. Girdėme jį ožkos pienu ir nešeriame mėsa, kad nesulaukėtų. Mustafa jį mums atnešė.

– Mustafos nepažįstu.

– Jis geros širdies, kaip ir visi mūsų eunuchai. Kadaise buvo deglo nešėjas, tarnavo žymiam kunigaikščiui. Tai buvo sunki tarnystė, todėl jis pabėgo. Juodu su Moadu sergsti sodus... Na, bet jau metas grįžti į pamoką. Fatima ir Suleika mokys mus muzikos ir dainavimo. Fatima labai gražiai dainuoja!

– O, tai man patinka!

• • •

Dainavimo ir muzikos pamoka merginoms buvo maloni pramoga. Mirjama joms suteikė visišką laisvę. Jos vaikštinėjo iš vienos patalpos į kitą, pūtė totoriškas dūdeles, tampė arfos ir liutnios stygas,

gnaibė egiptietiškos gitaros stygas, kūrė ir dainavo šmaikščias daineles, kritikavo viena kitą ir ginčijosi, tad Fatima ir Suleika perniek mėgino įvesti rimtį. Merginos juokėsi, porino įvairias istorijas ir mėgavosi savo išdykumu.

Sara vėl prilipo prie Halimos.

– Tu įsimylėjai Mirjamą. Aš supratau.

Halima truktelėjo pečiais.

– Nuo manęs nepaslėpsi. Permatau tavo širdį.

– Na tai kas?

Saros akyse sublizgo ašaros.

– Sakei, kad mylėsi mane.

– Nieko tau nežadėjau.

– Meluoji! Todėl tavimi šitaip pasitikėjau.

– Nebenoriu apie tai kalbėti.

Staiga stojo tyla, Sara su Halima irgi nutilo. Fatima paėmė gitarą ir pritardama sau uždainavo. Tai buvo senos, gražios meilės dainos.

Halima liko sužavėta.

– Paskui užrašysi man žodžius, – paprašė Saros.

– Užrašysiu, jei mane mylėsi.

Sara norėjo prie jos priglusti, bet Halima ją atstūmė:

– Netrukdyk. Noriu pasiklausyti.

Pasibaigus pamokai, visos merginos liko kambaryje. Kiekviena ėmėsi savo darbo. Jos siuvo ir mezgė; kelios prisėdo prie didelio, iki pusės išausto kilimo ir tęsė savo darbą. Kitos atitempė kelis dailiai raižytus verpimo ratelius, susėdo ir ėmė verpti. Visos sušneko apie naminius reikalus, apie ankstesnį savo gyvenimą, apie vyrus ir meilę. Mirjama, sudėjusi rankas už nugaros, vaikštinėjo tarp merginų ir jas stebėjo.

Halima galvojo apie ją. Savo rankdarbio ji dar neturėjo. Klausėsi tai vienų, tai kitų merginų pokalbių, kol pagaliau jos mintys

susitelkė į vieną tašką – į Mirjamą. Jei su Seiduna juodu buvo draugai, tuomet kas tarp jų vyko? Ar ir ji, gyvendama hareme, darė tai, apie ką pasakojo Apama? Tuo mergaitė negalėjo patikėti, vijo šalin kokčias mintis, įtikinėjo save, kad to negali būti.

Merginos vakarieniavo prieš pat saulės laidą. Paskui išėjo pasivaikščioti. Netikėtai sodus apgaubė tamsa. O viršum jų sužibo pirmosios žvaigždės.

Halima žingsniavo takeliu, susikibusi rankomis su Sara ir Zainab. Merginos pusbalsiu šnekučiavosi. Krintančios upės čiurlenimas pagyvėjo, kraštovaizdis, svetimas ir nepažįstamas, driekėsi joms prieš akis. Halimai suspaudė širdį. Jai pasidarė ir graudu, ir malonu. Tarytum dar visai mažytė būtų pasiklydusi svetimame, užburiančiame pasaulyje. Jos protui viskas atrodė perdėm paslaptinga.

Tankmėje suplazdeno liepsna. Deglas ėmė judėti ir Halima nusigandusi prisispaudė prie savo palydovių. Liepsna tolydžio artėjo, galiausiai pasirodė deglą laikantis vyras.

– Tai Mustafa, – tarė Sara, – jis prižiūri sodus.

Mustafa buvo didžiulis, apskritaveidis juodaodis, vilkintis spalvotą drabužį, liemenį persijuosęs stora virve, kuri siekė kone iki pėdų. Išvydęs merginas, vyras geraširdiškai prajuko.

– Štai ta naujoji paukštelė, kurią mums vėjas atpūtė? – paklausė jis, draugiškai žvelgdamas į Halimą. – Labai maža ir trapi būtybė.

Aplink plazdančią deglo liepsną ėmė šokti tamsus šešėlis. Ratus ėmė sukti didelė plaštakė. Visi sužiuro į ją. Štai ji beveik prisilietė prie ugnies, kitą mirksnį, darydama didelį lanką, šovė aukštyn ir dingo tamsoje. Bet tuoj grįžo ir jos šokis darėsi vis įnirtingesnis. Aplink liepsną sukami ratai vis siaurėjo, kol pagaliau liepsna pagavo jos sparnus. Pasigirdo čirškimas ir plaštakė lyg žaižaruojanti žvaigždė krito žemėn.

– Vargšelė! – suriko Halima. – Ir kodėl ji buvo tokia paika?

– Alachas jai suteikė aistros šokti aplink ugnį, – paaiškino Mustafa. – Labos nakties!

– Keista, – pratarė Halima veikiau pati sau.

Merginos grįžo namo ir nuėjo į savo miegamuosius. Nusirengė ir atsigulė miegoti. Nuo praėjusios dienos įvykių Halimai sukosi galva. Juokingasis Adis su savo rimavimais, miklusis šokio meistras Asadas, pasipūtėlė Apama su savo begėdiškais pamokymais, paslaptingoji Mirjama, merginos ir eunuchai. O tarp jų visų – ji, Halima, taip seniai svajojanti apie nežinomus kraštus ir trokštanti pasakiškų nuotykių!

– Kaip nuostabu, – tarė sau ir pamėgino užmigti.

Tučtuojau kažkas lengvai ją palietė. Nespėjusi surikti, prie ausies išgirdo Saros balsą:

– Tyliai, Halima, neprižadink Zainab.

Ji palindo po antklode ir prisitraukė Halimą prie savęs.

– Juk sakiau tau, kad nenoriu, – tyliai pasipriešino Halima.

Bet Sara taip greitai apibėrė ją bučiniais, kad Halima liko be kvapo.

Galų gale išsivadavo iš Saros glėbio. Tada Sara ėmė šnabždėti jai į ausį meilės žodžius. Halima atsuko jai nugarą, užsikimšo ausis pirštais ir akimirksniu užmigo.

Sara niekaip negalėjo suprasti, kas jai darosi. Sutrikusi nutipeno į savo lovą.

Antras skyrius

Maždaug tuo pat metu, kai tokiomis keistomis aplinkybėmis Halima pateko į nepažįstamus sodus, plačiu kariuomenių vieškeliu į tą pačią vietovę, tik iš priešingos pusės, iš vakarų, ant mažo, juosvo asilo jojo jaunuolis. Regis, jis visai neseniai padėjo į šalį vaikiškus amuletus ir apsivyniojo galvą vyrišku turbanu. Ant smakro jam vos pradėję kaltis pirmieji pūkeliai, o gyvų, žvitrių akių žvilgsnis dar visai vaikiškas. Jis kilęs iš Savės miesto, stovinčio maždaug vidurkelyje tarp Hamadano ir senosios sostinės Rėjaus. Savėje prieš daugel metų jo senelis Tahiras buvo įkūręs ismailitų brolijos ratelį, kuris dėl akių didžiai garbino kankinį Aliją, o iš tikrųjų rezgė perversmus ir sąmokslus prieš seldžiukų valdovus. Į šią broliją buvo priimtas ir vienas buvęs Isfahano muedzinas. Netrukus valdžia užklupo brolijos narius per slaptą susitikimą ir kai kuriuos jų įkalino. Išdavyste buvo įtartas muedzinas. Broliai ėmė jį stebėti ir netrukus įsitikino, kad jų įtarimas pasitvirtino. Brolijos nariai slapta nuteisė jį mirti ir įvykdė nuosprendį. Už tai valdžia suėmė jų vadą Tahirą ir didžiojo vizirio Nizamo al Mulko įsakymu nukirto jam galvą. Persigandę brolijos nariai išsilakstė kas kur, todėl atrodė, kad Savėje ismailitai amžiams išnyko.

Kai Tahiro anūkui sukako dvidešimt metų, tėvas jam papasakojo visą šią istoriją. Liepė pasibalnoti asilą ir rengtis kelionėn. Nusivedė į tvirtovę ir iš jos parodė kūginę Demavendo viršūnę, kuri visa snieguota bolavo beribiame tolyje virš debesų. Tėvas tarė:

– Avani, sūnau mano ir Tahiro anūke! Keliauk tiesiai į Demavendo kalną. Kai prieisi Rėjaus miestą, pasiklausk, kuris kelias veda prie Šahrudo, Karališkosios upės. Tada eik paupiu prieš srovę iki pat upės ištakų, esančių stačioje papėdėje. Ten išvysi tvirtovę, kuri vadinasi Alamutas, Erelių lizdas. Joje senas tavo senelio ir mano tėvo Tahiro – tesiilsi jis ramybėje! – draugas buria visus, kurie save laiko ismailitų mokymo sekėjais. Pasisakyk jam, kas esi, ir pasisiūlyk tarnauti. Šitaip turėsi progą atkeršyti už savo senelio nužudymą. Laiminu tave!

Tahiro anūkas prisitvirtino lenktą kardą, pagarbiai nusilenkė tėvui ir pasibalnojo asilą. Be jokių kliūčių nukako į Rėjų. Karavanų nakvynės namuose pasiteiravo, kaip greičiausiai nusigauti iki Karališkosios upės.

Smuklės savininkas sakė:

– Kas gi taip traukia į Šahrudą? Jei tavo veidas neatrodytų toks nekaltas, tikrai įtarčiau, kad nori prisidėti prie vadeivos, tūnančio tam kalne ir buriančio aplink save šunsnukius netikėlius.

– Nesuprantu, ką turi omenyje, – apsimetė niekuo dėtas Tahiro anūkas. – Aš keliauju iš Savės pasitikti karavano, kurį mano tėvas buvo išsiuntęs į Bucharą ir kuris grįždamas namo kažkur ilgai užtruko.

– Kai išeisi iš miesto, nuo Demavendo pasuk kairėn. Prieisi plūktą kelią, kuriuo atkeliauja karavanai iš rytų. Drožk tuo keliu ir jis nuves tave prie upės.

Tahiro anūkas padėkojo ir sėdo ant asilo. Dvi dienas jojęs, išgirdo tolimą vandens šniokštimą. Pasuko į šalikelę ir nuvarė asilą tiesiai prie upės. Palei upę takelis vedė čia smėlėtais laukais, čia

pro tankius krūmynus. Upės vaga kilo vis statyn, vandens ūžimas ėjo vis skardyn.

Kai vaikinas tai raitas, tai pėsčiomis keliavo jau gerą pusdienį, jį netikėtai apsupo raitelių būrys. Tai įvyko taip staiga, kad Tahiro anūkas net pamiršo išsitraukti kardą. O kai atsikvošėjo ir stvėrėsi ginklo, buvo per vėlu. Septynios aštrios ietys buvo įremtos į jį. „Bijoti gėda", – toptelėjo jaunuoliui. Bet kaip apsiginti nuo tokios galybės?

Raitelių vadas užkalbino:

– Ko čia bastaisi, geltonsnapi? Gal upėtakių pagaudyt atkakai? Pasisaugok, kad ietis neįsmigtų tau pačiam į gerklę!

Tahiro anūkas stovėjo neapsakomai sutrikęs. Jeigu šie raiteliai yra sultono valdiniai, pasakius teisybę jam galas. Jeigu jie – ismailitai, o jis tylės, bus palaikytas šnipu. Vaikinas paleido kardo kriauną ir beviltiškai ieškojo atsakymo nebyliuose karių veiduose.

Vadas valiūkiškai mirktelėjo savo bendrams ir tarė:

– Man regis, nevykėli galiūne, ieškai čia ko nepametęs.

Mitriai kyštelėjo ranką tarp balnakilpės ir balno. Ir beregint jo rankoje ant trumpo stiebo suplevėsavo balta vėliava, Alijaus sekėjų ženklas.

„O jei tai žabangos? – smilktelėjo Avaniui. – Tiek to! Surizikuosiu!" – apsisprendė mintyse. Nušoko nuo asilo ir ištiesė ranką į vėliavą, kurią jam pakišo raitelis. Pagarbiai prispaudė ją sau prie kaktos.

– Štai taip! – riktelėjo vadas. – Tu ieškai Alamuto tvirtovės. Tuomet jok su mumis!

Jis paragino savo arklį ir pasileido takeliu palei Šahrudą. Tahiro anūkas sėdo ant savo asiliuko ir nujojo įkandin. Kariai patraukė iš paskos.

Raitininkai vis artėjo prie kalnyno, Šahrudo almesys vis garsėjo. Pagaliau vyrai prijojo uolėtą aukštumą, ant kurios stūksojo

sargybos bokštas. Ant jo smaigalio pleveno balta vėliava. Prie bokšto upės vaga suko į statų tarpeklį.

Būrio vadas pristabdė arklį ir liepė kitiems raiteliams sustoti. Pamojo bokšto link vėliavėle ir gavo ženklą iš bokšto viršūnės, kad perėja laisva.

Raiteliai įjojo į tamsų, vėsų tarpeklį. Kelias buvo gan siauras, bet puikiai išgrįstas. Kartais net iškaltas uoloje. Žemai po keliu šniokštė upė.

Prie vieno vingio vadas stabtelėjo ir mostelėjo ranka priešais save.

Tahiro anūkas pažvelgė į priekį ir netoliese išvydo du aukštus bokštus, kylančius viršum tamsių kalnų atšlaičių lyg koks regėjimas. Saulė spigino į juos ir bokštai žėrėjo jos spinduliuose.

– Tai Alamutas, – tarė vadas ir paragino arklį.

Netrukus staigūs šlaitai apgaubė abu bokštus. Kelias vingiavo palei upę, paskui netikėtai atsivėrė tarpeklis. Tahiro anūkas išpūtė akis. Priešais išvydo didžiulę uolą, o ant jos – tvirtovę, pusiau iškaltą oloje. Šahrudo tėkmė prie tos uolos išsiskyrė į dvi vagas ir apglėbė jomis uolą, tarsi laikytų suspaudusi gniaužtuose. Tvirtovė – tai nedidelė gyvenvietė, tolydžio šlaitu kylanti į viršų. Keturis jos kampus laikė keturi kuorai, du užpakaliniai buvo iškilę virš dviejų priekinių. Tvirtovė kartu su upe buvo įsiterpusi tarp dviejų stačių, neprieinamų šlaitų. Tad ji lyg galingas įtvirtinimas pastojo išėjimą iš tarpeklio.

Tai buvo Alamutas, galingiausia iš penkiasdešimties Rudbaro apylinkės tvirtovių. Ją pastatė Giliano karaliai ir sklido gandai, kad ši tvirtovė nepaimama.

Būrio vadas pamojo, ir iš priešingos pusės, nuo sienos, per upę nusileido geležinėmis grandinėmis prilaikomas sunkus tiltas. Tuo tiltu pro didelį skliautuotą koridorių raiteliai nukaukšėjo į tvirtovę.

• • •

Raiteliai įjojo į erdvų kiemą, trimis plačiomis terasomis tolydžio kylantį aukštyn. Terasas per vidurį jungė akmeniniai laiptai. Palei sienas iš kairės ir dešinės augo aukštos tuopos ir platanai, po kuriais plytėjo tikros ganyklos. Čia ganėsi bandos arklių, asilų ir mulų. Atokiau gulėjo kelios dešimtys kupranugarių ir romiai atrajojo. Šonuose stovėjo tvartai ir kareivinės, haremai ir kiti statiniai.

Tahiro anūką pasitiko ošimas ir ūžimas lyg bičių avilyje. Nustebęs dairėsi aplinkui. Vidurinėje terasoje mankštinosi būrys karių. Jo ausis pasiekė griežti įsakymai, skydų ir iečių džeržgesys, kardų žvangesys. Retsykiais sužvengdavo arklys ar subaubdavo asilas.

Kiti vyrai plušėjo prie gynybinės sienos sutvirtinimo darbų. Mulai vilko sunkius uolų luitus, o statytojai skridiniais kėlė juos į reikiamas vietas. Šūksmai ir riksmai skardėjo iš visų pusių ir nustelbė upės šniokštimą.

Raiteliai nubalnojo arklius ir būrio vadas paklausė pro šalį einančio kario:

– Ar šimtininkas Minučeheris sarginėje?

Karys išsyk sustojo ir atsakė:

– Taip, dešimtininke Abuna.

Vadas linktelėjo jaunuoliui, kad šis sektų iš paskos. Juodu nuėjo prie vieno iš žemutinių bokštų. Iki jų atsklido kapoti smūgiai, lydimi baisingų aimanų. Tahiro anūkas pasuko galvą į tą pusę. Prie akmens stulpo buvo pririštas žmogus, iki juosmens apnuoginta nugara. Milžiniškas juodaodis trumpomis dryžuotomis kelnėmis, su raudonu fesu ant galvos, iš odinių diržų supintu botagu vanojo žmogaus nuogybę. Su kiekvienu kirčiu nugaros oda įplyšdavo vis naujoje vietoje. Iš žaizdų sroveno kraujas. Greta stovėjo karys ir retkarčiais apipildavo nelaimėlį kibiru vandens.

Pastebėjęs klaiką Tahiro anūko akyse, dešimtininkas Abuna pašaipiai nusijuokė.

– Čia mes ne pūkiniuose pataluose miegame ir ne kvapiaisiais aliejais tepamės, – tarė jis. – Jei šito tikėjaisi, kaip reikiant prašovei pro šalį.

Tahiro anūkas tylėdamas žengė greta. Nors ir kaip magėjo sužinoti, kuo prasikalto šis bėdžius, kad jį šitaip žiauriai baudžia, keistas nerimas atėmė jam drąsą ir jis nepaklausė.

Juodu įėjo į bokšto prieangį. Po jo skliautais Tahiro anūkas aiškiai suvokė, kokios galingos tvirtovės sienos. Ištisos akmenų eilės buvo sukrautos vienos ant kitų. Tamsūs, drėgni laiptai vedė aukštyn. Vyrai įžengė į ilgą koridorių, iš jo – į erdvų kambarį, kurio grindys buvo užtiestos paprastu kilimu. Kampe buvo pamestos kelios pagalvės, o ant jų pusiaugulom išsitiesęs maždaug penkiasdešimties metų vyras. Jis buvo gerai įmitęs, trumpa, garbiniuota barzda, į kurią jau buvo įsipynusios sidabrinės gijos. Ant galvos pūpsojo didelis baltas turbanas, o ilgas jo drabužis buvo siuvinėtas sidabru ir auksu. Dešimtininkas Abuna nusilenkė ir laukė, kol ant pagalvių išsitiesęs vyras prabils.

– Kas naujo, Abuna?

– Šį vaikiną sučiupome per žvalgybą, šimtininke Minučeheri. Jis sakosi keliavęs į Alamutą.

Sulig tais žodžiais šimtininkas iš lėto atsistojo. Priešais Tahiro anūką iškilo didelis lyg kalnas vyras. Įsirėmė kumščiais į šonus, įsistebeilijo į vaikiną ir garsiai suriko:

– Kas tu esi, nelaimėli?

Tahiro anūkas suvirpėjo. Bet mikliai prisiminė tėvo žodžius, kad atkeliavo į tvirtovę savo valia pasisiūlyti tarnauti. Jis susikaupė ir gan ramiai atsakė:

– Mano vardas Avanis, esu Tahiro iš Savės, nukirsdinto prieš daugel metų didžiojo vizirio įsakymu, anūkas.

Šimtininkas pasižiūrėjo į jį su nuostaba, atmiešta nepatiklumu.

– Ar sakai tiesą?

– O kam man meluoti, pone?

– Jei taip, žinok, kad tavo senelio vardas aukso raidėmis įrašytas visų ismailitų širdyse. Ir mūsų Valdovas džiaugsis, kad prisidėsi prie jo kovotojų. Juk tam ir atkeliavai į tvirtovę?

– Taip, tarnauti vyriausiajam ismailitų vadui ir atkeršyti už savo senelio mirtį.

– Gerai. Ką moki?

– Skaityti ir rašyti, pone. Taip pat gramatiką ir eiliuoti. Mintinai moku beveik pusę Korano.

Šimtininkas nusijuokė.

– Neblogai. O kaip kovos menas?

Tahiro anūkas sumišo.

– Moku jodinėti, šaudyti iš lanko, šiek tiek pramokau valdyti kardą ir ietį.

– Turi žmoną?

Jaunuolis nukaito iki ausų.

– Neturiu, pone.

– Ar esi paleistuvavęs?

– Ne, pone.

– Gerai.

Šimtininkas Minučeheris kreipėsi į dešimtininką:

– Abuna! Nuvesk Ibn Tahirą pas dajų Abu Soraką. Pasakyk, kad aš jį siunčiu. Jei nemeluoja, dajus nudžiugs.

Juodu nusilenkė ir išėjo iš šimtininko kambario. Vėl atsidūrė kieme. Stulpas, prie kurio ką tik buvo pririštas ir botagu talžytas vyras, dabar stiebėsi tuščias. Vos keli kraujo lašai liudijo, kas ten įvyko. Ibn Tahiras vis dar jautė šiokią tokią baimę. Bet jau suvokė esąs saugus, juk akivaizdu, kad būti kankinio Tahiro anūku šį tą reiškė!

Juodu pasuko laiptais į vidurinę terasą. Dešinėje stovėjo žemas pastatas, lyg ir kareivinės. Prie jų dešimtininkas sustojo ir ėmė žvalgytis, tarsi ko ieškotų.

Pro šalį skubėjo tamsiaodis jaunuolis baltu drabužiu, baltomis kelnėmis ir su baltu fesu. Dešimtininkas jį sustabdė ir mandagiai pasakė:

– Šimtininkas mane siunčia su šiuo vaikinu pas garbųjį dajų Abu Soraką.

– Eikit su manimi! – tamsiaodis vaikinas plačiai nusijuokė. – Kaip sykis garbusis dajus mus moko eiliuoti. Mes ant stogo.

Ir pasisukęs į Ibn Tahirą pridūrė:

– Atvykai pas mus, kad taptum fedajinu? Tavęs laukia staigmenos. Aš esu mokinys Obeida.

Ibn Tahiras drauge su dešimtininku nuėjo paskui jį ničnieko nesupratęs.

Jie užlipo ant stogo. Grindys buvo užklotos šiurkščiais austais kilimais. Ant jų parietę kojas sėdėjo bene dvidešimt jaunuolių, vilkinčių, kaip ir mokinys Obeida, baltus drabužius. Ant kelių jie buvo pasidėję lenteles ir rašikliais užsirašinėjo tai, ką diktavo senolis plačiu baltu apdaru, tupintis su knyga rankose priešais mokinius.

Dėstytojas, išvydęs atėjusius vyrus, pakilo. Susiraukė, jo veide įsirėžė piktos raukšlės, ir paklausė dešimtininko:

– Ko tau dabar prireikė? Ar nematai, kad vyksta pamoka?

Dešimtininkas suglumęs atsikosėjo, o mokinys Obeida nepastebėtas įsimaišė tarp savo moksladraugių, kurie smalsiai nužiūrinėjo nepažįstamąjį.

Abuna pratarė:

– Dovanok, kad trukdau tave per pamoką, garbusis dajau. Šimtininkas mane siunčia pas tave su šiuo jaunuoliu, tad perleidžia jį tau.

Senasis misionierius nužvelgė Ibn Tahirą nuo galvos iki kojų.

– Kas tu esi ir ko nori, jaunuoli?

Ibn Tahiras pagarbiai nusilenkė.

– Mano vardas Avanis, esu anūkas to Tahiro, kurį Savėje didysis viziris liepė nukirsdinti. Tėvas atsiuntė mane į Alamutą tarnauti ismailitų misijai ir atkeršyti už savo senelio nužudymą.

Senio veidas nušvito. Ištiesęs rankas jis nuskubėjo pas Ibn Tahirą ir širdingai jį apkabino.

– Laimingos akys, reginčios tave šioje tvirtovėje, Tahiro anūke! Tavo senelis buvo geras mano ir mūsų Valdovo draugas... Eik, Abuna, ir padėkok nuo manęs šimtininkui!... O jūs, jaunuoliai, gerai pasižiūrėkite į naująjį savo bičiulį! Kai dėstysiu jums istoriją ir pasakosiu apie ismailitų kovas, niekaip neišsisuksiu nepaminėjęs šio vaikino šlovingojo senelio, ismailito Tahiro, kuris tapo pirmuoju Irano kankiniu, žuvusiu dėl mūsų bendro reikalo!

Dešimtininkas mirktelėjo Ibn Tahirui, suprask, viskas puikiai sutvarkyta, ir dingo angoje, vedančioje žemyn. Dajus Abu Soraka spaudė vaikinui ranką, klausinėjo apie tėvą ir padėtį namuose, žadėjo apie jo atvykimą pranešti vyriausiajam karo vadui. Galų gale vienam iš mokinių, sėdinčių ant grindų, paliepė:

– Suleimanai! Nuvesk Ibn Tahirą į miegamąjį, parodyk jam to nenaudėlio, kuriam teko grįžti pas eilinius, vietą! Pasirūpink, kad jis nusipraustų po kelionės dulkes ir persirengtų. Kad iki vakarinės maldos būtų susitvarkęs!

Suleimanas pašoko ant kojų, nusilenkė senoliui ir tarė:

– Pasirūpinsiu, garbusis dajau.

Ir pakvietė Ibn Tahirą sekti paskui jį. Juodu nulipo į žemiau esančias patalpas. Ankštame koridoriuje Suleimanas kilstelėjo uždangą ir įleido Ibn Tahirą į vidų.

Jaunuoliai įžengė į erdvų miegamąjį.

Palei sieną priešais duris buvo maždaug dvidešimt žemų gultų – didelių medžiaginių maišų, prikimštų sausos žolės ir užklotų ašutinėmis paklodėmis. Pagalves atstojo balnai. Viršum gultų

viena virš kitos buvo prikaltos medinės lentynos. Ant jų griežta tvarka sudėti įvairiausi reikmenys: moliniai dubenys, maldos kilimėliai, priemonės, skirtos praustis ir šveisti. Prie kiekvieno gulto stovėjo medinis rėmas. Į jį buvo įstatyti lankas su strėline ir strėlėmis, ietis ir durklas. Priešingoje sienoje įtaisyti trys bronziniai šviestuvai, prie daugybės jų rankenėlių buvo pritvirtintos žvakės. Kampe stovėjo strypas su aliejaus indu. Po žvakėmis kabėjo dvidešimt sunkių lenktų kardų. Greta jų – tiek pat apvalių, pintų skydų gaubtu bronziniu viduriu. Kambaryje buvo dešimt mažų uždangstytų langų. Viskas čia dvelkė švara ir griežta tvarka.

– Ši lova laisva, – tarė Suleimanas ir parodė vieną gultą. – Ankstesnis jos savininkas prieš porą dienų turėjo išeiti pas eilinius. Čia, greta tavęs, miegu aš, o iš kitos pusės – Jusufas iš Damagano. Jis yra geriausias ir stipriausias mokinys mūsų kuopoje.

– Sakai, mano pirmtakas turėjo išeiti pas eilinius? – nusistebėjo Ibn Tahiras.

– Taip. Jis nebuvo vertas tapti fedajinu.

Suleimanas paėmė nuo lentynos gražiai sulankstytą baltą drabužį, baltas kelnes ir baltą fesą.

– Eikš, nusiprausi, – pakvietė Ibn Tahirą.

Juodu nuėjo į gretimą kambarį, kuriame stovėjo akmeninė prausyklė su bėgančiu vandeniu. Ibn Tahiras mikliai nusiprausė. Suleimanas padavė jam drabužius, šis mitriai juos apsivilko.

Vaikinai grįžo į miegamąjį. Ibn Tahiras tarė:

– Tėvas man liepė perduoti linkėjimų vyriausiajam karo vadui. Kaip manai, kada galėsiu pas jį nueiti?

Suleimanas nusijuokė.

– Šią mintį mesk iš galvos, mielasis. Aš čia gyvenu jau visus metus, o iki šiol nežinau, kaip jis atrodo. Iš mūsų kuopos dar niekas nėra jo matęs.

– Vadinasi, tvirtovėje jo nėra?

– Jis čia. Bet niekada neišeina iš savo bokšto. Apie tai dar sužinosi. Ir dar taip, kad tau žandikaulį surakins iš nuostabos... Minėjai, kad esi iš Savės. O aš kilęs iš Kazvino.

Ibn Tahiras atidžiai nužvelgė pašnekovą. Dailesnio vaikino negalėjai įsivaizduoti. Jis buvo gražiai nuaugęs, it kiparisas. Veido bruožai aštrūs, bet malonūs. Skruostai įrudę nuo saulės ir nugairinti vėjo. Pro tamsią veido odą prasimušė sveikas raudonis. Akys rusvai aksominės. Į aplinkinį pasaulį jis žvelgė išdidžiai it erelis. Švelnūs pūkeliai jau kalėsi po nosimi ir ant smakro. Jo veido išraiška rodė narsą ir ryžtingumą. Suleimanui nusijuokus, blykstelėdavo stiprūs balti dantys. Jo juokas buvo atviras, mažumėlę pašaipus. Bet tai nuo jo neatstūmė.

„Lyg koks galiūnas iš epo *Karalių knyga*“, – pamanė Ibn Tahiras ir tarė:

– Pastebėjau, kad visų jūsų veidai užaštrėję ir prakaulūs, tarsi būtumėte trisdešimtmečiai. O iš to, kaip želia barzda, sprendžiu, kad jums ne daugiau kaip dvidešimt.

Suleimanas nusijuokė ir atšovė:

– Pagyvenk keturiolika dienų ir būsi toks pats kaip ir mes. Juk čia ne gėlytes skiname ir ne drugelius gaudome.

– Norėčiau tavęs šio to paklausti, – tarė Ibn Tahiras. – Eidamas pas jus mačiau, kaip buvo plakamas prie stulpo pririštas žmogus. Norėčiau sužinoti, kuo jis prasikalto, kad buvo šitaip žiauriai nubaustas.

– Jis baisiai prasikalto, mielas bičiuli. Lydėjo karavaną, keliaujantį į Turkestaną. Jo varovai buvo ne ismailitai ir keliaudami gėrė vyną. Pasiūlė ir jam, o jis neatsisakė, nors Seiduna jam kuo griežčiausiai uždraudė gerti.

– Seiduna uždraudė? – nustebo Ibn Tahiras. – Juk vyną uždraudė jau Pranašas ir tai galioja visiems tikintiesiems!

– Tu dar negali to suprasti, paukščiuk. Seiduna gali leisti ir uždrausti ką tik užsimanęs. Mes, ismailitai, privalome paklusti tik jam.

Ibn Tahiras nustebo. Jam pasidarė nejauku. Tad kamantinėjo toliau.

– Minėjai, kad mano pirmtaką nusiuntė pas eilinius. Ką blogo jis padarė?

– Šnekėjo apie moteris, be to, labai nepadoriai.

– O tas uždrausta?

– Kuo griežčiausiai! Mes esame išrinktoji kuopa, ir kai būsime įšventinti, tarnausime pačiam Seidunai.

– Į ką būsime įšventinti?

– Taigi jau sakiau – į fedajinus! Kai baigsime mokyklą ir išlaikysime egzaminus, pasieksime tą pakopą.

– O kas yra fedajinas?

– Fedajinas – tai ismailitas, kuris be dvejonių pasirengęs pasiaukoti, vyriausiajam karo vadui paliepus. Jeigu žūsta, paskelbiamas kankiniu. Jeigu sunkią užduotį įvykdo ir lieka gyvas, tampa dajumi, paskui kyla dar aukščiau.

– Tai man visai nauja, negirdėta. Kaip manai, ar užduotys bus labai sunkios?

– Nė neabejok. Kitaip nesiruoštume joms kasdien nuo aušros iki sutemų. Šeši jau neatlaikė krūvio. Vienas krito negyvas, o penki patys maldavo, kad juos perkeltų pas eilinius.

– Kodėl jie neišvyko iš Alamuto, o šitaip nusižemino?

– Ė, brangusis, su Alamutu menki juokai. Kas sykį čia pateko, savo noru iš jo gyvas neišeis. Čia visur slypi daugybė paslapčių.

• • •

Į kambarį sugužėjo mokiniai. Jie jau buvo nusiprausę ir pasirengę vakarinei maldai. Milžinas, bemaž visa galva aukštesnis už Ibn Tahirą, dribo į gretimą gultą ir tarė:

– Aš esu Jusufas iš Damagano. Nesu piktas. Bet niekam nepatarčiau mane erzinti arba tyčiotis iš manęs. Tu dar mane pažinsi.

Jis ištiesė savo galingas rankas, tarsi norėtų patvirtinti ką tik pasakytus žodžius.

Ibn Tahiras nusijuokė.

– Girdėjau, kad esi aukščiausias ir stipriausias iš mokinių.

Milžinas žaibiškai pakilo:

– Kas tau taip sakė?

– Suleimanas.

Nusivylęs Jusufas vėl išsidrėbė.

Kiti jaunuoliai prunkštelėjo. Obeida priėjo prie Ibn Tahiro ir, pravėręs savo putnias afrikietiškas lūpas, tarė:

– Kaip tau pas mus patinka, Ibn Tahirai? Žinoma, sunku ką nors pasakyti ką tik atvykus. Bet kai išbūsi tvirtovėje keturis mėnesius, kaip aš, tau išgaruos iš galvos viskas, ką prisimeni apie išorinį pasaulį.

– Ar girdėjote šitą juodsubinį? – purkštelėjo Suleimanas. – Vos spėjo įmerkti snapą į Alamuto midų, o jau pasišovė kitus mokyti!

– Tai gal man tave, puodgalvi neraliuotas, mokyti? – plykstelėjo Obeida.

– Ramiai, brolyčiai! – sugriaudėjo Jusufas nuo savo gulto. – Blogą pavyzdį rodote naujokui!

Plačiapetis jaunuolis kreivomis kojomis ir rimto veido priėjo prie Ibn Tahiro.

– Aš esu Džafaras iš Rėjaus, – prisistatė. – Čia gyvenu metus, jeigu kils kokių neaiškumų per pamokas, klausk manęs.

Ibn Tahiras padėkojo. Vienas po kito prie jo priėjo mokiniai ir prisistatė. Afanas, Abduras Ahmanas, Omaras, Abdalachas, Ibn Vakas, Halfa, Sohalas, Ozaidas, Machmudas, Arslanas... Galop priėjo mažiausias.

– Aš esu Naimas, nuo Demavendo papėdės kalvų, – tarė.

Visi prajuko.

– Neabejotinai vienas tų demonų, kurie kalnuose gyvena, – pasišaipė Suleimanas.

Naimas niršiai pervėrė jį akimis.

– Mes čia daug mokomės, – toliau kalbėjo jis, – nes turime išmokti daugelio disciplinų. Ar pažįsti mūsų mokytojus? Tas, kuris malonėjo tave priimti, yra garbusis dajus Abu Soraka. Jis yra žymus misionierius, mokydamas apkeliavo visas islamo šalis. Seiduna jį paskyrė mūsų vadovu. Jis mums dėsto Pranašo ir šventųjų kankinių, žuvusių dėl ismailizmo idėjos, istoriją. Be to, dar gramatiką ir poeziją pehlevi kalba.

– Ar girdėjote, ką vapa šitas čiauškutis? Iš mūsų mažiausias, bet pats garsiausias.

Prajuko Suleimanas, o su juo drauge ir visi kiti. Galiausiai Suleimanas pasakė:

– Netrukus pats susipažinsi su mokytojais, Ibn Tahirai. Tik įsimink štai ką: dajus Ibrahimas, kuris mus moko dogmatikos, algebros, arabų gramatikos ir filosofijos, yra geras Seidunos draugas ir verčiau jam neužkliūti. Jam turėsi viską iškalt mintinai. O graikas Al Chakimas pro pirštus žiūri į bet kokį pliauškimą, svarbiausia – netylėk. Šimtininkas Minučeheris nepakenčia, kai jam prieštaraujama. Reikalauja, kad viskas būtų išblizginta. Kuo mikliau vykdysi jo nurodymus, tuo labiau tave vertins ir tuo mielesnis jam būsi. Dajus Abdulas Malikas jaunas, bet Seiduna jį labai vertina. Jis stiprus ir ištvermingas, atlaiko didelę įtampą ir skausmą. Todėl niekina tą, kuris negeba sukąsti dantų. Ugdo mums tvirtą valią, jo dalykas ir dogmatika yra svarbiausi...

– Per smarkiai negąsdink šio balandėlio! – nutraukė jį Jusufas. – Nes dar ims ir paspruks. Jūs tik pažvelkit! Jau visas išbalo.

Ibn Tahiras nuraudo.

– Aš alkanas, – pratarė. – Visą dieną nieko burnoje neturėjau.

Suleimanas smagiai nusijuokė.

– Tu dar ir apie kitokį pasninką sužinosi, mielasis. Kai susipažinsi su dajumi Abdulu Maliku.

Pratisai nuskambėjo ragas.

– Melstis! – šūktelėjo Jusufas.

Jaunuoliai čiupo nuo lentynų suvyniotus kilimėlius ir nuskubėjo ant stogo. Ibn Tahiras irgi stvėrė pundulį, padėtą virš jo gulto, ir nusekė paskui visus.

Ant stogo jų laukė dajus Abu Soraka. Pamatęs, kad visi jau susirinko ir pasitiesė kilimėlius, jis pasigręžė į vakarus, šventųjų vietų pusėn, ir pradėjo apeigas. Garsiai melsdamasis, puolė veidu žemyn, išskėtė į šonus rankas ir vėl pakilo, kaip liepia tikinčiųjų įstatymai. Baigęs maldą, dar kartą atsitiesė, pakėlė rankas į dangų ir vėl atsiklaupė, kakta palietė grindis. Dajus meldėsi:

– Ateik, Al Mahdi, Pažadėtasis ir Laukiamas! Išlaisvink mus nuo apsišaukėlių, išvaduok nuo klaidatikių! Kankiniai Alijau ir Ismailai, būkite mūsų užtarėjai!

Mokiniai mėgdžiojo jo judesius ir kartojo paskui jį maldos žodžius. Ūmai sutemo. Nuo gretimų stogų juos pasiekė pratisi, monotoniški kitų maldininkų balsai. Keistas, niūrus jaudulys pagavo Ibn Tahirą. Jam atrodė, kad visa, ką dabar išgyvena, nėra tikra, tai tik nuostabiai iškalbingas sapnas. Ir dar tas viešas Alijaus ir Ismailo šaukimasis, už Alamuto sienų tikintieji tai išdrįsdavo daryti tik aklinai užsklendę duris! Jaunuolis buvo suglumęs.

Galiausiai jaunuoliai pakilo, grįžo į miegamąjį ir sudėjo kilimėlius ant lentynų. Paskui nukurnėjo vakarieniauti.

• • •

Valgomasis buvo erdvi menė priešingame pastato sparne. Kiekvienam mokiniui buvo paskirta vieta prie sienos. Ant grindų buvo sudėti maži, iš karklų nupinti padėklai. Ant jų mokiniai arba

atsiklaupdavo, arba atsitūpdavo. Maistą išnešiodavo trys iš eilės skiriami moksladraugiai. Kiekvienas mokinys gavo po gabalą pyrago, arba kepto iš javų, arba pagaminto iš džiovintų figų ir iš obuolių gabalėlių. Į didelį dubenį Ibn Tahirui įpylė pieno, laikomo dideliuose moliniuose ąsočiuose. Kelis kartus per savaitę mokiniai gaudavo žuvies ir vieną kartą mėsos: keptą jautį, ėriuką arba aviną. Abu Soraka juos prižiūrėjo ir valgė drauge su jais. Visi vakarieniavo tylomis, įnikę į savo lėkštę.

Po vakarienės mokiniai pasiskirstė mažesnėmis grupelėmis. Kai kurie jų užlipo ant stogo, kiti išsibarstė po tvirtovės pylimus.

Jusufas ir Suleimanas pasisiūlė Ibn Tahirui aprodyti tvirtovę.

Triukšmas ir ūžesys buvo aprimęs. Viršum tvirtovės įsivyravo tyla ir Ibn Tahiras aiškiai girdėjo Šahrudo šniokštesį, kuris kėlė jam keistą graudulį. Jaunuolius apsiautė tamsa, danguje suspindo smulkutės, skvarbiai žibančios žvaigždės.

Per kiemą ėjo vyras, nešinas liepsnojančiu deglu. Priešais viršutinės terasos pastatus pasirodė sargybiniai su deglais ir atsistojo prie kiekvienų durų. Vyrai stovėjo nė nekrustelėdami, jų buvo visa virtinė. Nuo kalnų pūstelėjo švelnus vėjukas ir atnešė ledinį šaltį. Deglų liepsnos suplastėjo ir pastatų, medžių ir vyrų šešėliai ėmė paslaptingai šokti ant žemės. Siena, kiek akys aprėpia, buvo apšviesta. Tačiau ši šviesa atrodė keista. Jos nutvieksti pastatai, bokštai ir antstatai atrodė visiškai kitaip negu dieną. Viskas atrodė lyg pasakiškas regėjimas. Nepažįstamas ir svetimas.

Jaunuoliai apėjo didesnę dalį sienos, juosiančios žemutinę ir vidurinę terasas.

– O aukštyn nekopsime? – pasiteiravo Ibn Tahiras ir parodė į pastatus, prie kurių stovėjo vyrai su deglais.

– Ten niekas negali eiti, išskyrus vadus, – paaiškino Suleimanas. – Vyrai, kurie saugo Seiduną, yra milžiniški juodaodžiai eunuchai, juos vyriausiasis karo vadas gavo dovanų iš Egipto kalifo.

– Ar Seiduna jam tarnauja?

– To mes tiksliai nežinome, – atsakė Suleimanas. – Gali būti ir priešingai.

– Tikrai? – nustebo Ibn Tahiras. – Ar Seiduna ne jo vardu užėmė Alamutą?

– Na, tai kitas klausimas, – įsiterpė Jusufas. – Šnekama ir vienaip, ir kitaip. Patariu tau per daug apie tai neklausinėti.

– Maniau, jog Kairo kalifas yra vyriausiasis visų Alijaus sekėjų, kuriems priklausome ir mes, ismailitai, vadas.

– Mūsų valdovas yra tik Seiduna ir niekam kitam mes neturime paklusti, – vienu balsu išbėrė Jusufas ir Suleimanas.

Vaikinai atsisėdo ant apkasų.

– Kodėl vyriausiasis karo vadas nepasirodo tikintiesiems? – paklausė Ibn Tahiras.

– Jis yra šventas vyras, – paaiškino Jusufas. – Visą dieną studijuoja Koraną, meldžiasi ir rašo mums nurodymus ir įsakymus.

– Mes apskritai negalime kelti klausimo, kodėl jis mums nepasirodo, – tarė Suleimanas. – Tiesiog taip yra, jis žino, kam to reikia.

– Aš visiškai kitaip įsivaizdavau, – prisipažino Ibn Tahiras. – Mes, gyvenantys išoriniame pasaulyje, manėme, kad ismailitų vadas Alamute buria kariuomenę, su kuria užpuls sultoną ir prasikaltusį kalifą.

– Tai – antraeilis reikalas, – paaiškino Suleimanas. – Svarbiausia, ko iš mūsų reikalauja Seiduna, – paklusti ir būti šventai užsidegusiems ismailitų idėja.

– Kaip manote, ar man pavyks jus pasivyti, kai jau šitaip toli pažengėte? – susirūpino Ibn Tahiras.

– Per daug nemąstydamas vykdyk viską, ką tau lieps dėstytojai, ir pasieksi, ko reikia, – patarė Suleimanas. – Nemanyk, kad paklusti yra lengva. Tavo viduje pradės reikštis piktoji maišto dvasia, kūnas

nenorės vykdyti valios nurodymų, o protas ims šnibždėti tūkstančius minčių, prieštaraujančių tavo vadovų įsakymams. Bet privalai suvokti, kad visą šį maištą kursto apgaulingi demonai, kurie kėsinasi nukreipti tave nuo teisingo kelio. Narsiai įveik savo viduje kiekvieną pasipriešinimą ir tapsi aštriu kardu mūsų Valdovo rankoje.

Pasigirdo trūkčiojantis rago gaudesys.

– Metas miegoti, – tarė Jusufas ir pakilo.

Jaunuoliai grįžo į savo patalpas ir nuėjo į miegamąjį.

Kambaryje degė kelios žvakės. Vieni mokiniai dar rengėsi, kiti jau gulėjo lovose.

Netrukus į miegamąjį įžengė Abu Soraka. Jis patikrino, ar visi savo vietose ir ar viskas gerai. Tada pastatė prie sienos žemas kopėtėles ir užpūtė žvakes.

Kampe ant padėklo aliejaus dubenėlyje mirkčiojo liepsnelė. Dajus priėjo ir prisidegė nuo jos trumpą, ploną pliauskelę. Paskui tykiai nužingsniavo prie durų, atsargiai kilstelėjo uždangą, kad ši neužsiliepsnotų, ir prasmuko pro angą, jo žingsniai nuaidėjo koridoriumi.

• • •

Rytinis trimitas kuo anksčiausiai pažadino jaunuolius. Jie nusiprausė, sukalbėjo rytinę maldą ir papusryčiavo. Paskui čiupo balnus ir ginklus ir nuskuodė į kiemą.

Netrukus visa tvirtovė jau buvo sukilusi ant kojų. Mokiniai nuskubėjo į arklides, atsistoję prie arklių, išsirikiavo dviem eilėmis, o du dešimtininkai atsistojo priekyje. Atjojo šimtininkas Minučeheris, apžvelgė kuopą ir paliepė lipti ant arklių. Paskui įsakė nuleisti tiltą ir raitelių vora nukaukšėjo į tarpeklį.

Pro sargybos bokštą kariai nujojo į plačią plynaukštę. Kadangi kuopoje atsirado naujokas, šimtininkas dar kartą paaiškino pagrindinius nurodymus. Paskui padalijo kuopą į du būrius ir įsakė jiems

jodinėti atskirai. Vėliau raiteliai, sustoję karine rikiuote, turėjo atlikti sukinius, turkiškus ir arabiškus puolimus. Ibn Tahiras pirmą kartą patyrė, kas yra vieningas kuopos puolimas, ir jo širdis iš pasididžiavimo ėmė smarkiau plakti. Tada jaunuoliai nubalnojo žirgus ir prasidėjo kovos kardais, kilpų ir iečių mėtymo, šaudymo iš lanko pratybos.

Prieš antrąją maldą mokiniai grįžo į tvirtovę. Ibn Tahiras buvo toks nusikamavęs, kad vos išsilaikė balne. Kai žirgai buvo nubalnoti ir nuvesti į arklides, jis paklausė Suleimano:

– Ar karinės pratybos vyksta kasdien?

Suleimanas, žvalus ir gerai nusiteikęs, lyg būtų ką tik grįžęs iš malonaus pasivaikščiojimo, nusijuokė ir atsakė:

– Ė, mielasis, čia tik pradžia. Palauk, dar pakliūsi pas dajų Abdulą Maliką. Tada teks ir kumščio pauostyti.

– Aš toks išalkęs, kad net akyse temsta, – pasiguodė Ibn Tahiras. – Gal galėčiau gauti ko nors užkrimsti?

– Pakentėk. Mums leidžiama valgyti tik tris kartus per dieną. Jei tave užkluptų ne laiku užkandžiaujantį, pririštų prie stulpo kaip aną vyno gėrusį kareivį, kurį vakar matei baudžiamą.

Miegamajame mokiniai paliko ginklus, nusiprausė, pasiėmė nuo lentynų lenteles su rašikliais ir užlipo ant stogo.

Atėjo aukštas ir liesas vyras, vilkintis tarp kojų besiveliantį drabužį. Jo skruostai buvo įdubę, akys giliai įkritusios ir niūriai dėbsančios iš padilbų. Nosis buvo plona ir lenkta, nelyginant vanago snapas. Resva, pilkoka barzdelė mažne siekė krūtinę. Laibi, kaulėti pirštai lyg nagai traukulingai smigo į tvarkingai prirašytus lapus. Tai buvo dajus Ibrahimas, senas ir nusipelnęs misionierius, geras vyriausiojo karo vado bičiulis. Pirmiausia jis drauge su mokiniais sukalbėjo antrąją maldą. Žodžius tarė pusbalsiu ir bukai murmėdamas. O kai ėmė kreiptis į Mahdį, jo balsas suskambo taip įnirtingai ir dusliai, tarsi kas būtų mušęs būgną.

Paskui jis pradėjo pamoką. Aiškino arabų kalbos gramatiką ir nuobodžiai diktavo griežtas kalbos taisykles, kurioms iliustruoti pavyzdžius pateikdavo iš Korano. Rašikliai stropiai krebždeno lentelių paviršių. Šen bei ten pasigirsdavo garsesnis alsavimas.

Ibn Tahirui ši pamoka buvo tikra atgaiva. Gramatiką jis mokėjo puikiai, tad buvo malonu suvokti, kad ši disciplina jam nekels keblumų.

Baigęs, dajus Ibrahimas niauriai nusilenkė. Oriai kilstelėjo savo ilgą drabužį, kad jame nesusipintų kojos, ir pradingo stačiai žemyn besileidžiančioje angoje.

Mokiniai suklego. Valandėlę lukterėjo, iki dajus Ibrahimas nusileis apačion, o tada pasileido į kiemą. Ten išsirikiavo dviem eilėmis pagal ūgį.

Suleimanas tarė Ibn Tahirui:

– Dabar susipažinsi su dajumi Abdulu Maliku. Patariu: sukąsk dantis ir sutelk visą valią. Per šias pratybas vienas krito negyvas. Pasitikėk Alachu ir mūsų Valdovo išmintimi.

Vienos eilės priešakyje stovėjo Jusufas. Maždaug per vidurį – Suleimanas, Ibn Tahiras atsistojo gale. Kitos eilės priekyje stovėjo Obeida, o gale – Naimas.

Veržliai atžingsniavo kaulėtas milžinas. Jo veidas buvo kampuotas, o žvilgsnis nuožmus ir skvarbus. Tarp mokinių išvydęs Ibn Tahirą paklausė:

– Kuo tu vardu, didvyri?

– Esu Avanis, Tahiro iš Savės anūkas.

– Puiku. Man jau sakė. Tikiuosi, būsi vertas šlovingojo savo senelio.

Jis atsitraukė per kelis žingsnius ir sušuko:

– Nusiaukite ir – pirmyn kopt į sieną!

Beregint nuo kojų ėmė kristi sandalai. Mokiniai nurūko prie apkasų ir pradėjo kabaruotis į stačią sieną. Rankos kibo į plyšius, šaudomąsias angas, laikėsi už akmens briaunų.

Išvydus statmeną sieną, visa Ibn Tahiro narsa dingo. Jaunuolis niekaip nesumojo, kaip ir nuo kur pradėti kopti.

Viršum galvos išgirdo šnabždesį:

– Duok ranką!

Naujokas pažvelgė aukštyn. Suleimanas jau buvo užsirabždinęs iki sienos vidurio. Viena ranka jis laikėsi už šaudomosios angos, kitą tiesė žemyn. Ibn Tahiras sugriebė ištiestą ranką, ji buvo stipri it plienas. Suleimanas prisitraukė Ibn Tahirą.

– Štai taip! O dabar pirmyn paskui mane!

Kopti Ibn Tahirui sekėsi. Beregint atsidūrė viršuje.

Kiti jau lipo į priešpriešiais kylantį skardį. Sienos papėdėje putojo Šahrudas. Ibn Tahiras pažvelgė žemyn ir jam išsyk apsvaigo galva.

– Užsimušiu, – bailiai tarė jaunuolis.

– Dėk kojas tiksliai ten, kur aš! – šnipštelėjo Suleimanas.

Jo balsas buvo nuožmus ir įsakmus. Jis ėmė leistis žemyn. Pasiekęs tvirtą atramą, pakišo Ibn Tahirui ranką, paskui ir petį. Šitaip juodu leidosi skardžiu žemyn, atsargiai ir sukandę dantis. Ibn Tahirui pasidingojo, kad praėjo visa amžinybė, kol jie pasiekė pakrantės uolas.

Ibn Tahiras ėmė sunkiai alsuoti. Pažvelgė į viršų ir pakraupo. Aukštyn kilo stati siena. Jis negalėjo patikėti, jog ką tik ją perlipo.

Viršuje ant sienos pasirodė Abdulas Malikas. Jis atsistojo pražergęs kojas ir sušuko mokiniams apačioje:

– Į vietas!

Mokiniai pradėjo kopti aukštyn. Ibn Tahiras laikėsi Suleimano. Žingsnis po žingsnio sekė paskui jį ir galiausiai persiropštė per sieną į kitą pusę, paskui laimingas vėl pajuto po kojomis lygią žemę.

Mokiniai atsipūtė. Ibn Tahiras suskato dėkoti Suleimanui. Bet šis tik nepatenkintas mirktelėjo. Mokiniai apsiavė sandalus ir vėl išsirikiavo.

– Kitą kartą kopsime su virve, – sušnabždėjo Suleimanas. – Tada seksis kuo puikiausiai.

Paniekinamai šyptelėjęs, Abdulas Malikas tarė:

– Suleimanai, kas tau šiandien nutiko, kad neužkopei pirmas kaip anksčiau? Gal aptingai? Ar narsa pradingo? O gal tau naujokas kopti sutrukdė? Jūs ten vienas prie kito stačiai prilipę buvote! Dabar įrodyk jam, kad esi didvyris! Stokis prieš jį ir sulaikyk kvėpavimą!

Suleimanas atsistojo priešais Ibn Tahirą ir užsispaudė burną ir nosį. Įsmeigė akis priešais save, bet jo žvilgsnis buvo išsiblaškęs, tarsi bėgtų į neaprėpiamą tolį. Ibn Tahiras sunerimo. Pastebėjo, kad Suleimanas nustojo kvėpuoti. Jo veidas darėsi vis raudonesnis, o akys, bukos ir be išraiškos, ėmė keistai lįsti iš akiduobių. Ibn Tahiras, nusigandęs dėl draugo, net ėmė virpėti. Juk tai jo kaltė, kad Suleimanui paskirta tokia žiauri bausmė.

Abdulas Malikas priėjo prie Suleimano. Susidėjo rankas ant krūtinės ir ėmė akylai kaip žinovas jį stebėti. Suleimanas pradėjo dusti, jo kaklas išpampo, o akys baisingai iššoko iš akiduobių. Ūmai jis susverdėjo, lyg stovėtų valtyje, ir griuvo žemėn it nukirstas medis.

– Puiku, – pagyrė jį Abdulas Malikas.

Suleimanas ėmė garsiai šnopuoti. Jo akys atgijo. Jis lėtai pakilo nuo žemės ir grįžo į savo vietą.

– Na, Obeida! Parodyk ir tu, kiek pasistūmėjai, stiprindamas savo valią, – paliepė Abdulas Malikas.

Tamsus Obeidos veidas papilkėjo. Jaunuolis pašiurpęs apsidairė ir netvirtai išžengė iš rikiuotės. Sulaikė kvėpavimą. Jo veido spalva darėsi blizgiai ruda. Netrukus veide išryškėjo dusimo požymiai.

Abdulas Malikas žiūrėjo į jį iš padilbų. Ibn Tahirui dingtelėjo, kad mokytojas slapta juokiasi iš mokinio. Obeida sulingavo ir minkštai klestelėjo ant žemės.

Abdulas Malikas gaižiai nusižvengė. Mokiniai irgi patyliukais ėmė kikenti. Dajus spirtelėjo ant žemės gulintį Obeidą ir pašaipiai, bet lipšniai paklausė:

– Kelkis, kelkis, balandėli! Ar tik tau nebus kas blogo nutikę?

Tada šiurkščiai pridūrė:

– Na, kaip?

Obeida atsistojo. Bailiai ir drauge sumišęs šyptelėjo:

– Aš praradau sąmonę, garbusis dajau.

– Kaip ismailitai baudžia už melą?

Obeida krūptelėjo.

– Aš nebeištvėriau, garbusis dajau.

– Gerai. Paimk botagą ir nubausk save!

Iš krūvos įrankių, kuriuos mokytojas buvo atsinešęs, Obeida paėmė trumpą odinį rimbą. Atsisagstė ilgą drabužį ir nusismaukė iki pusės. Rankoves apsivyniojo per juosmenį, kad apdaras nenusmuktų nuo kūno. Jo pečiai buvo apvalaini ir raumeningi. Tada švystelėjo botagu virš galvos ir supliekė sau per nugarą. Nuaidėjo pliaukštelėjimas ir tamsią odą perskrodė raudonas rėžis. Obeida suklykė ir toliau pliekė save rimbu.

– Na ir švelnumas to jaunuolio, – šyptelėjo Abdulas Malikas. – Stipriau, stipriau, galinčiau!

Obeida pradėjo čaižyti sau per šonus. Kirčiai darėsi staigesni ir dažnesni. Galiausiai mokinį apėmė nežabotas įsiūtis sumaitoti savo kūną. Rimbas vis plakė per skaudamas vietas, daiktais oda ėmė trūkinėti. Kraujas sruvo nugara, tekėjo per baltą apdarą ir baltas kelnes. Obeida čaižė save taip negailestingai, lyg būtų plakęs mirtiną priešą.

Pagaliau Abdulas Malikas pakėlė ranką ir suriko:

– Gana!

Obeida paleido iš rankų rimbą ir vaitodamas sukniubo. Mokytojas paliepė Suleimanui nuvesti bičiulį į prausyklą ir apiplauti bei

sutvarstyti žaizdas. Paskui atsigręžė į mokinius ir, žiūrėdamas į Ibn Tahirą, tarė:

– Jau daug kartų jums aiškinau mūsų pratybų prasmę ir tikslą. Šiandien tarp jūsų stovi naujokas, todėl nepakenks dar sykį trumpai pakartoti. Žmogaus dvasia, jo mintys ir užsidegimas sklęstų aukštyn it erelis, jei ne didžiulė kliūtis. Toji kliūtis yra mūsų kūnas, turintis aibę silpnybių. Ar yra jaunuolių, kurie neturėtų aukštybėn besiveržiančių siekių? Ir vis dėlto iš tūkstančių juos įgyvendina tik vienas. Kodėl? Mūsų kūnas, linkęs į tingumą ir niekingą patogumą, baiminasi išbandymų, kurie iškyla siekiant aukšto tikslo. Niekingi jo potroškiai luošina mūsų valią ir slopina taurias svajones. Nugalėti aistras ir iš jų pinklių išlaisvinti dvasią – štai mūsų pratybų tikslas. Sutvirtinti valią ir apgalvotai nukreipti ją į užsibrėžtą tikslą. Nes tik šitaip įstengsime atlikti žygdarbius ir pasiaukoti dėl bendro reikalo. Tad netapkime tais tūkstančiais kūno ir jo ydų vergų, o vis labiau virskime išrinktaisiais, kurie yra savo kūno ir jo silpnybių valdovai, toks tebūna mūsų siekis! Tada galėsime tarnauti savo Valdovui ir vykdyti jo įsakymus.

Ibn Tahiras užsidegęs klausėsi dajaus. Taip, štai ko jis visada nesąmoningai troško: paminti savo silpnybes, idant galėtų tarnauti tauriam tikslui. Ką tik įveiktas išbandymas jam nebeatrodė toks baisus. Abdulo Maliko paklaustas, jis atsakė tvirtai įsitikinęs:

– Supratau, garbusis dajau.

– Ženk į priekį ir sulaikyk kvapą!

Ibn Tahiras pakluso nė nesusimąstęs. Nukreipė žvilgsnį į tolumą, kaip matė darant Suleimaną, ir sulaikė kvėpavimą. Jam pasirodė, kad aplink ir viduje viskas nuščiuvo. Pamažu ėmė temti akyse. Jaunuolis juto, kaip pampsta gyslos, staiga panūdo įkvėpti oro. Bet susitvardė. Ausyse ėmė keistai ūžti, kojas pakirto neįprastas silpnumas. Dar akimirką nušvito sąmonė, o paskui Ibn Tahiras pasidavė visa apimančiam bukumui. „Privalau, privalau ištverti!“

Pagaliau jį apglėbė visiška tamsa. Jaunuolis susvyravo ir krito žemėn. Tada įkvėpė oro.

– Na, kaip? – pasiteiravo Abdulas Malikas juokdamasis.

Ibn Tahiras atsikėlė.

– Gerai, garbusis dajau.

– Iš šio vaikino šis tas išeis, – tarė mokytojas, o pasisukęs į Ibn Tahirą pridūrė: – Tai tik įvadas į kvėpavimo pratimus. Šitaip patikriname, kas kiek geba valdyti savo kūną. Bet tikroji mokykla dar tik prasideda. Mes jau gerokai pažengėme.

Grįžo Obeida ir Suleimanas.

Abdulas Malikas davė naują užduotį. Mokiniai nepaprastai mikliai puolė kasti žemę. Iškasė duobę, paskui užbėrė ją iš viršaus smėliu. Išėjo keturkampė ir negili išrausa. Per tą laiką keli mokiniai atnešė iš pastato keptuvę žerplėjančių anglių ir subėrė į išrausą. Įpūtė jas, ir Abdulas Malikas tarė:

– Uoliai lavinantis, kūno valdymas ir valios jėga pasiekia tokį lygį, kad pergali ne tik žmogaus silpnybes, bet pačią gamtą ir jos dėsnius... Naujoke! Atmerk plačiau akis ir įsitikink mano žodžių teisumu!

Dajus nusiavė sandalus, pasikėlė drabužį iki kelių ir persijuosė. Tada pasiraitojo siauras kelnes, atsistojo prie duobės su žaižaruojančiomis anglimis ir kraupiai įsižiūrėjo priešais save.

– Dabar jis sutelkia mintis ir valią, – šnipštelėjo kaimynas Ibn Tahirui.

Ibn Tahiras sulaikė kvapą. Vidinis balsas kuštėjo: „Dabar patiri didžių dalykų, Tahiro anūke! Tai, ko žmonės anapus šių sienų nė sapnuote nesapnavo.“

Ūmai Abdulas Malikas sukrutėjo. Lėtai, apčiuopomis, atsistojo ant žerplėjančių žarijų, paskui tiesus it kiparisas žvitriai per jas perėjo. Pasiekęs kitą kraštą, sustojo ir lengvai krestelėjo galvą, lyg būtų prabudęs iš miego. Tada grįžo pas mokinius ir giedra veido

išraiška parodė savo kojas. Ant jų nebuvo matyti jokių nudegimo žymių.

– Štai ką žmogus pasiekia, kryptingai lavindamas savo valią, – tarė mokytojas. – Kas išdrįs pakartoti?

Atsiliepė Suleimanas.

– Amžinai tas pats, – piktai suniurnėjo Abdulas Malikas.

– Na, pamėginsiu ir aš, – įsidrąsino Jusufas, jo balse nuskambėjo šiokia tokia dvejonė.

– Per degančias žarijas? – paklausė Abdulas Malikas ir vos pastebimai šyptelėjo.

Jusufas suglumęs apsidairė.

– Palauk, kol įkaitinsime plokštę, – atlaidžiai pasakė dajus.

Tą akimirką Džafaras pareiškė norįs pamėginti.

– Gerai, – pagyrė jį Abdulas Malikas. – Bet pirmiausia pasakyk, apie ką reikia galvoti, kad sukauptum valią.

– Alache, kurs esi Didis ir Visagalis, padaryk taip, kad ugnis nedegintų man kojų. Ir jų nedegins, – atsakė Džafaras.

– Gerai. Vadinasi, turi ir pasitikėjimo?

– Turiu, garbusis dajau.

– Tuomet vardan Alacho ženk!

Džafaras priėjo prie keturkampės išrausos ir pradėjo telkti mintis ir valią. Mokiniai matė, kaip jis jau kelis kartus buvo bežengiąs per žarijas, bet vis persigalvodavo.

Abdulas Malikas jam pasakė:

– Atsipalaiduok, atsikratyk įtampos ir eik pasitikėdamas. Alachas yra mūsų likimo valdovas.

Tada Džafaras atsiplėšė nuo žemės kaip valtis nuo kranto ir greitai, saugiai perėjo per žarijas. Kitapus pastovėjo lyg apdujęs, paskui iš lėto pažvelgė per petį atgal. Išvydus žerplėjančias ir smilkstančias žarijas, jo perbalusiame veide šmėstelėjo palaimingas šypsnys. Jaunuolis garsiai atsiduso.

– Iš tiesų, garbingas jaunuolis! – sušuko Abdulas Malikas.

Susižavėjimo šnabždesys nuvilnijo ir per mokinių eiles.

– Na, Suleimanai! Dabar ir tu pasirodyk, nors anąsyk jau įsitikinome, kad gebi!

Abdulo Maliko nuotaika pasitaisė. Suleimanas, neslėpdamas džiaugsmo, pakluso. Susikaupė ir perėjo per žarijas taip, lyg seniai būtų įpratęs tai daryti.

– Na, dabar ir aš pamėginsiu! – įniršo Jusufas.

Jis atstatė krūtinę, įtempė raumenis ir žengė prie duobės krašto. Pamėgino susikaupti, kone balsiai murmėjo reikiamus žodžius, sykiu virpėjo nuo minties, kad vis dėlto nusvils pėdas. Akimirką jau veik apsisprendė žengti ant žarijų. Bet, pažvelgęs priešais save, sumojavo rankomis lyg žmogus, pasišovęs, bet niekaip nesiryžtantis pūkštelėti į šaltą vandenį, ir atšlijo atgal.

Abdulas Malikas šyptelėjo.

– Mąstyk apie Alachą ir jo pagalbą, visa kita mesk iš galvos, – patarė mokytojas. – Ko tau bijoti, jei jis su tavimi?

Galų gale, kai Jusufui nusibodo dvejoti, jis pamažėle priartino vieną koją prie žarijų. Bet staiga suaimanavo ir persigandęs atšoko.

Slopinamas kikenimas nuvilnijo per eiles.

– Drąsos turi, bet tavo valia silpna, – pasakė dajus.

Jusufas nunarino galvą ir grįžo į savo vietą.

– Gal ir aš galėčiau pamėginti? – nedrąsiai paklausė Ibn Tahiras.

– Tau dar ne laikas, Tahiro anūke, – sustabdė jį Abdulas Malikas. – Bet aš įsitikinęs, kad vieną dieną būsi tarp pirmųjų.

Mokiniai atitempė iš kareivinių sunkią plieninę plokštę. Vėl įpūtė žarijas ir uždėjo plokštę ant jų.

Abdulas Malikas paragino mokinius pereiti per plokštę. Šie žingsniavo vorele kartą, du, tris, keturis. Plokštė vis labiau kaito ir vis stipriau degino pėdas. Kai ji be galo įkaito, Jusufas ėmė lyg

pasiutęs ant jos šokinėti. Čirškinosi ir deginosi, šitaip bausdamas save už nesėkmę.

Ibn Tahirui irgi svilo pėdos. Jis sukando dantis ir mėgino save įtikinti, kad pėdos nesvyla. Bet perniek. Jam nepavyko deramai susikaupti. Buvo pavargęs nuo neįprasto krūvio ir baiminosi, kad nepasidarytų silpna.

Pagaliau Abdulas Malikas sušuko, kad pratybos baigtos ir kad mokiniai padėtų įrankius į vietą. Tada jie paskutinį kartą išsirikiavo. Mokytojas atsistojo priešais, griežtai nužvelgė mokinius ir liepė jiems apmąstyti visa, ką matė ir girdėjo. Paskui dajus lengvai linktelėjo ir tokiais pat dideliais, veržliais žingsniais nukurnėjo sau.

Mokiniai grįžo ant savo pastato stogo. Dajus Abu Soraka mokė juos eiliuoti pehlevi kalba. Per šią pamoką Ibn Tahiras sublizgėjo. Kiekvienai poezijos rūšiai tuoj pateikė pavyzdį iš Firdousi, Ansari ir kitų senesnių poetų. Abu Soraka stačiai švytėjo iš džiaugsmo. Prie visų mokinių jį pagyrė ir tarė:

– Iš tiesų karo menas ir valios ugdymas ismailitui kovotojui yra būtini. Bet jam reikia ir per žodį pasiekiamos dvasinės darnos, kad taptų lankstus, išmoktų tiksliai ir teisingai reikšti savo mintis. Nepaprastai džiaugiuosi, kad tu, Tahiro anūke, esi nuovokus mokinys.

Atėjo trečiosios maldos metas ir Abu Soraka pradėjo ją drauge su mokiniais ant stogo. Dajui besišaukiant Alijaus ir Ismailo, Ibn Tahiras, nepratęs prie tokio krūvio, prarado sąmonę. Kai paskutinį kartą visi pakilo, šalia klūpantis Naimas pastebėjo, kad Ibn Tahiras sukniubęs. Jis pasilenkė prie bičiulio ir pamatė, kad šio veidas gelsvas it dykumos smėlis. Naimas tuoj pašaukė Jusufą ir Suleimaną. Mokiniai išsyk apstojo sukniubusįjį. Kažkas beregint atnešė vandens ir netrukus Ibn Tahiras buvo atgaivintas. Jusufas ir Suleimanas nuvedė jį į valgomąjį. Atėjo pietų metas.

Pasisotinęs, Ibn Tahiras greitai atgavo jėgas. Jusufas draugiškai patapšnojo jam per petį.

– Nenusimink, – paguodė. – Veikiai čia apsiprasi, o tada, nors gausi ir didžiausią krūvį, lengvai ištversi nevalgęs dieną dvi. Pasninkas mums nėra kažkas ypatinga. Abdulas Malikas tuo pasirūpina.

– Ką daryti su asiliuku, ant kurio pas mus atjojai? – paklausė Abu Soraka.

– Palikite jį čia, – atsakė Ibn Tahiras. – Tėvui jo nereikia, o mums jis gali praversti.

– Gerai, – pritarė mokytojas. – Dabar jau nebegalvok apie namus. Tu nutraukei visus ryšius su išoriniu pasauliu ir nuo šiol tavo mintys tebus skirtos vien Alamuto reikalams.

• • •

Po pietų mokiniai nuėjo į miegamąjį trumpai pailsėti. Visi išsitiesė ant gultų ir pradėjo šnekučiuotis. Nors Ibn Tahiras buvo nepaprastai pavargęs, vis dėlto jam knietėjo sužinoti tai, kas kurstė jo smalsumą ir ko dar nesuprato.

– Norėčiau sužinoti, koks ryšys tarp mūsų ir karių, – paklausė jis. – Ir kokie santykiai tarp dajų ir šimtininko Minučeherio? Kokia ismailitų hierarchija Alamuto tvirtovėje?

Jusufas ir Džafaras jam aiškino:

– Kiekvienas tikintysis ismailitas turi tiksliai nustatytą savo vietą. Lasikai yra paprasti sekėjai. Virš jų yra refikai, sąmoningi ir kovingi tikintieji, mokantys anuos pagrindinių tiesų. Išmokyti lasikai gali tapti kariais, o refikai tampa tiesioginiais jų vadovais, dešimtininkais ir puskarininkiais. Mes, būsimieji fedajinai, užimame ypatingą vietą. Kol mokomės, esame pavaldūs tiesioginiams savo seniūnams. O kai būsime įšventinti, paklusime tik

vyriausiojo karo vado arba jo paskirto vadovo įsakymams. Aukščiau yra dajai, jie rengia mūsų mokymą ir žino aukštesnes tiesas. Jiems prilygsta ir šimtininkas Minučeheris, jis yra tvirtovės įgulos vadas. Pakopa aukščiau yra didieji dajai arba visų dajų dajai. Šiuo metu jų yra trys. *Dai eldoat* Abu Alis, kuris neseniai į Alamutą atvyko iš Sirijos, *dai eldoat* Buzrukas Umidas, šis vardas reiškia „Didžioji viltis", jis yra Rudbaro tvirtovės vadas, ir *dai eldoat* Huseinas Alkeinis, kuris mūsų Valdovo vardu valdo Zur Gumbadano tvirtovę Chuzestane. O pačioje hierarchijos viršūnėje yra visų ismailitų galva – Seiduna, mūsų Valdovas, Hasanas Ibn Saba.

– Kaip protingai viskas suskirstyta! – sušuko Ibn Tahiras.

– Bet pakopų skirtumai nubrėžti dar ryškiau, – įsiterpė Suleimanas. – Pavyzdžiui, dajus Abdulas Malikas stovi šiek tiek žemiau už dajų Ibrahimą, bet aukštėliau už dajų Abu Soraką, nors yra jaunesnis. Tačiau kovodamas už ismailizmą jis labiau nusipelnė, o tai nulemia, kuriai pakopai priklausysi. Skirtumų yra ir tarp mūsų. Štai, pavyzdžiui, tu, tik vakar atvykęs į tvirtovę, stovi mažumėlę žemiau už bet kurį savo moksladraugį. O kai šį tą nuveiksi dėl ismailizmo arba per išbandymus pasirodysi ištvermingesnis už kitus, pasistūmėsi į vietą, vertą tavo žinių ir nuopelnų.

– Ar toks tikslus pakopų atskyrimas turi ypatingą reikšmę? – pasiteiravo Ibn Tahiras.

– Dar ir kokią, – atsakė Suleimanas. – Lemiamą akimirką kiekvienas ismailitas žinos savo vietą, kiekvienas tiksliai žinos, kas ir kam turi nurodinėti, o kam privalo paklusti, šitaip jau iš anksto pasirengta tam, kad būtų išvengta bet kokios sumaišties ir nesusipratimų. Ar dabar tau aišku?

– Aišku, – atsakė Ibn Tahiras.

Kūjelio dūžis į dangtį pakvietė mokinius tęsti pamokas. Kadangi popiet kaitra ant stogo pasidarė nepakenčiama, pamoka vyko valgomajame.

Dabar Abu Soraka pasakojo, kaip atsirado islamas, ir ismailizmo istoriją. Iš pradžių uždavė kelis klausimus iš jau nagrinėtos medžiagos, kad naujokas sužinotų, ką praleidęs. Paskui pats aiškino toliau:

– Tai, kad Pranašas vienturtę savo dukterį Fatimą ištekino už Alijaus, liudija, jog kaip tik jį paskyrė savo sosto paveldėtoju. Bet po Pranašo mirties suktas Alijaus uošvis Abu Bakras begėdiškai suvaidino tikrąjį paveldėtoją ir pats sėdo į tikinčiųjų vedlio sostą. Nuo tos dienos įstabusis Pranašo pastatas skilo į dvi dalis: kairėje yra tie, kurie pripažįsta, kad išdavikas Abu Bakras yra teisėtas paveldėtojas. Jo vėliava juodos spalvos, o jo knyga – suna, žodinis palikimas, pasišlykštėtinos apgaulės ir melagingų liudijimų apie Pranašą rinkinys. Jų sostinė – Bagdadas. Dabar ją valdo neteisėti, iš Abaso giminės kilę kalifai. Abasas buvo Pranašo dėdė nusikaltėlis, padlaižiaudamas ir meluodamas jis įkalbėjo Pranašą priimti jį į tikinčiųjų bendruomenę, kai jau niekas nebegalėjo suabejoti jo pergale. Abaso pakalikų gynėjas yra sultonas Melik-šachas, turkas ir seldžiukų skalikas, kurio giminė atsibastė iš Gogo ir Magogo šalies, gviešdamasi Irano sosto...

Dešinėje pusėje esame mes, pripažįstantys Aliją kaip vienintelį teisėtą pirmąjį imamą, nes taip įsakė Pranašas. Mūsų vėliava balta, o mūsų sostinė yra Kairas Egipte, nes jį valdantis kalifas yra kilęs iš Alijaus ir Fatimos, Pranašo dukters, giminės...

Paskui apsišaukėlį Abu Bakrą nusekė dar du neteisėti imamai: Omaras ir Osmanas. Kai pastarasis pasimirė, žmonės ėmė reikalauti, kad pagaliau Alijus taptų Pranašo įpėdiniu. Jis buvo išrinktas, tačiau beregint nukraujavo nuo samdyto žudiko durklo. Sostą užėmė jo sūnus Hasanas, bet turėjo užleisti vietą Muavijai. Tada liaudis pareikalavo, kad sostą užimtų antrasis Alijaus ir Fatimos sūnus Chuseinas. Bet jis mirė kankinio mirtimi Kerbelos slėnyje. Nuo tada grynakraujė Pranašo giminė gyveno kalnuose ir

dykumose, persekiojama ir žudoma neteisėtų imamų ir jų tarnų nusikaltėlių. Iš tiesų! Likimo knygoje, kuri yra Alacho rankose, šito negalime perskaityti. Tačiau apverkti kankinius yra tauru...

Jau minėjome, kad Kaire valdžią į savo rankas paėmė teisėti Alijaus ir Fatimos giminaičių įpėdiniai. Mes juos pripažįstame, taip, bet su tam tikromis išlygomis. Šios išlygos yra mūsų paslaptis, kurią pamažu jums atskleisime. Šiandien pakaks išvardyti imamus, kurie valdė po Chuseino, trečiojo teisėto Pranašo įpėdinio. Ketvirtasis buvo Chuseino sūnus Alijus Zeinas Alabidinas, penktasis – pastarojo sūnus Muchamedas Albakiras, šeštasis – Džafaras Asadikas. Dėl septintojo įvyko kivirčas, nes Džafaras Asadikas turėjo du sūnus: Musą Alkazimą ir Ismailą. Tiems, kurie septintuoju imamu laiko pirmąjį sūnų, žinomi dar penki įpėdiniai, iš jų paskutinis yra Muchamedas, kuris vieną dieną grįš, pasivadinęs Al Mahdžio vardu. Taip, Al Mahdis ateis, bet ne iš Musos Alkazimo, o iš Ismailo giminės. Mes tuo tikime, nes mums yra žinomi nenuginčijami duomenys. Todėl pripažįstame tik septynis žinomus imamus, iš kurių paskutinis ir didžiausias buvo Ismailas. Tikra tiesa, kad viena jo giminės atšaka Egipte turėjo akivaizdžią valdžią. O kur kita, didesnė ir svarbesnė? Dabar žinome tik tiek, kad jos atstovai Kaire dar tik rengiasi nugalėti apsišaukėlius ir klaidatikius ir pasiekti galutinės islamo valdžios visame pasaulyje. Nes yra pasakyta, kad po šešių didžių pranašų: Adomo, Nojaus, Ibrahimo, Mozės, Kristaus ir Mahometo ateis septintasis, didžiausias – Al Mahdis. Ir jis bus kilęs iš Ismailo giminės. Mes jo laukiame ir už jį kovojame. Teisybę jums sakau: didžios paslaptys slypi Alamuto tvirtovėje!

Pirmą kartą Ibn Tahiras išgirdo ismailitų mokymo esmę. Šis mokymas jam pasirodė paslaptingas ir jaunuolis nekantriai laukė atskleistų naujų žinių.

Abu Soraka išėjo, o įėjo atsivertęs į islamą graikas Teodoras, kurį visi vadino tiesiog Al Chakimu, arba gydytoju. Tai buvo apkūnus vyrukas aštria juoda barzdele ir juodais ūsiukais. Jo skruostai apvalūs ir rausvi, o nosis tiesi ir ilga, kone siekianti lūpas, putnias ir raudonas kaip moters. Smakras minkštas ir putlus. Al Chakimo akys buvo ovalios ir šypsojosi, kai jis kalbėdavo, negalėjai suprasti, ar sako rimtai, ar krečia pokštus. Mokiniai į jį kreipdavosi „dajau“, nors jis nebuvo įšventintas. Jie žinojo, kad vyriausiasis karo vadas atsivežė gydytoją iš Egipto. Al Chakimas buvo išsimokslinęs medikas ir dėstė kelias disciplinas, pirmiausia žmogaus kūno sandarą ir kūno dalių veikimo principus. Jis buvo laikomas išminčiumi, mėginančiu Korano mokymą suderinti su graikų filosofija. Apibūdindamas ligas, nuodus ir mirties būdus, į savo paskaitas jis įpindavo vieną kitą graikų mąstytojų, ypač skeptikų, cinikų ir materialistų, mintį. Mokiniai iš nuostabos išpūsdavo akis ir daugeliui atrodė, kad jo pamokos yra ganėtinai eretiškos. Antai žmogaus atsiradimą jis aiškino truputį pagal Koraną, truputį remdamasis graikų filosofais, o truputį – savo išmone:

– Alachas Adomą sukūrė iš keturių pradmenų. Pirmiausia jam prireikė kietos medžiagos. Bet ji buvo netampri ir trapi. Jis ją sutrupino į dulkes, tada prireikė kito pradmens: vandens. Įmaišė į jį dulkių ir gavo molį. Iš molio išminkė žmogaus pavidalą. Tačiau šis buvo minkštas ir kaskart prisilietus kito. Tad Alachas sukūrė ugnį ir išdžiovino ja išorinį žmogaus pavidalo sluoksnį. Dabar žmogus turėjo tamprią odą. Bet buvo labai sunkus. Tada Alachas išėmė jam iš krūtinės truputį medžiagos. Kad dėl susidariusios ertmės išorinis pavidalas nesugriūtų, tą ertmę jis užpildė ketvirtuoju elementu – oru. Šitaip žmogaus kūnas buvo išbaigtas ir iki šiol susideda iš keturių elementų: žemės, vandens, ugnies ir oro.

Idant žmogų atgaivintų, Alachas įpūtė jam sielą. Siela yra dieviškos kilmės, todėl itin jautri žmogaus kūno pradmenų darnai.

Vos tik pusiausvyra tarp jų pakrinka, siela žmogų palieka ir grįžta į savo pirminį šaltinį – pas patį Alachą.

Pradmenų darnos sutrikimai gali būti dvejopi: arba gamtiniai, arba magiški. Gamtiniai sutrikimai nulemia keturis skirtingus mirties būdus. Jei dėl žaizdos kūnas netenka kraujo, tada pažeidžiamas vandens pradmuo ir ištinka mirtis. Jei ką nors imsime smaugti arba kaip nors kitaip nutrauksime kvėpavimą, atimsime oro pradmenį. Žmogus uždūsta ir miršta. Jei kas nors sušąla, vadinasi, iš jo buvo atimtas ugnies pradmuo. Jei kas nors prisitrėkš, vadinasi, buvo suknežinta jo kietoji medžiaga. Taigi mirtis neišvengiama.

Kur kas mįslingesni yra magiški mirties būdai, juos vadiname medicininiais. Tokią mirtį sukelia slaptingos gamtinės medžiagos, vadinamos nuodais. Gamtos mokslo užduotis – išmokti tuos nuodus atpažinti ir juos auginti. Tai naudinga ir reikalinga kiekvienam ismailitui...

Šios pamokos Ibn Tahirui sukėlė didžiulę nuostabą. Jam tie mokslai buvo visiškai nauji ir jis niekaip negalėjo suprasti, kam reikia jų mokytis.

Graikas, lankstydamasis ir šypsodamasis, išėjo ir bematant vėl sugrįžo dajus Ibrahimas. Įsivyravo kapų tyla. Ibn Tahiras nujautė, jog dabar prasidės labai svarbi pamoka.

Šį sykį dajus Ibrahimas mokė ismailizmo dogmatikos. Jis uždavė klausimą ir pirštu nurodė, kuris mokinys turi atsakyti. Staiga pažiro klausimai ir atsakymai, trumpai drūtai.

Ibn Tahiras įsitempęs klausėsi.

– Kas yra perijos?

– Perijos yra moteriškos giminės piktosios dvasios, valdžiusios pasaulį iki Zaratustros, kuris jas nuginė į požemį.

– Kas buvo Zaratustra?

– Zaratustra buvo melagingas pranašas ir ugnies garbintojas, kurį Mahometas išvarė pas demonus.

– Kur yra demonų buveinė?

– Demavendo kalne.

– Iš ko tai atpažįstame?

– Iš garų, kylančių iš kalno.

– Tai dar ne viskas!

– Ir iš stūgaujančių, iš ten ataidinčių balsų.

– Kas yra seldžiukai?

– Seldžiukai yra turkai, atsibastę iš Gogo ir Magogo šalies, kad užvaldytų Iraną.

– Kokia jų prigimtis?

– Jų prigimtis dvejopa: ir žmogiška, ir demoniška.

– Kodėl?

– Devai, arba piktosios dvasios, poravosi su žmonių padermės moterimis. Šios pagimdydavo seldžiukus.

– Kodėl seldžiukai priėmė islamą?

– Kad nuslėptų savo tikrąją prigimtį.

– Kokie jų kėslai?

– Išnaikinti islamą ir įtvirtinti demonų valdžią pasaulyje.

– Iš ko tai atpažįstame?

– Iš to, kad jie remia melagingą kalifą Bagdade.

– Kas Irane pikčiausias ismailizmo priešas?

– Sultono didysis viziris Nizamas al Mulkas.

– Kodėl jis mirtinai nekenčia vienintelio teisingo mokymo?

– Todėl, kad pats nuo jo atkrito.

– Koks yra bedieviškiausias jo nusikaltimas?

– Bedieviškiausias jo nusikaltimas tas, kad už mūsų Valdovo galvą pažadėjo duoti dešimt tūkstančių auksinių.

Ibn Tahiras krūptelėjo. Taip, didysis viziris buvo nusikaltėlis, įsakęs nukirsdinti jo senelį Tahirą. O štai dabar kėsinasi į paties ismailitų vyriausiojo karo vado gyvybę!..

Šitaip klausinėdamas dajus Ibrahimas priminė tai, ko iki šiol buvo savo mokinius išmokęs. Paskui mostelėjo ranka, tai reiškė,

kad dabar pradės dėstyti. Mokiniai mikliai pasidėjo lenteles ant kelių ir pasirengė rašyti. Diktuodamas mokytojas pradėjo aiškinti, kokia valdžia buvo suteikta ismailitų vyriausiajam karo vadui. Uždavodavo klausimus ir pats į juos atsakydavo.

Ibn Tahiras stebėdamasis užsirašinėjo:

– Kas Seidunai suteikė teisę valdyti tikinčiuosius?

– Tiesiogiai Egipto kalifas Mostanzeras Bilachas, netiesiogiai Alachas.

– Kokios prigimties yra ši valdžia?

– Ši valdžia yra dvejopos prigimties: gamtinės ir antgamtinės.

– Kokia jo gamtinė valdžia?

– Jis yra Irano ismailitų gyvybės ir mirties valdovas.

– Kokia jo antgamtinė valdžia?

– Jis turi galią ir teisę nusiųsti į rojų ką užsimanęs.

– Kodėl Seiduna yra galingiausias vyras iš visų kada nors gyvenusių žemėje?

– Todėl, kad Alachas jam davė raktą nuo rojaus vartų.

Sulig ketvirtąja malda pamokos baigėsi. Mokiniai susirinko ant stogo, kartojo, ką buvo tą dieną išmokę, ir aptarinėjo, kas išmokta. Beregint įsižiebė tikras žodžių mūšis.

– Tai, ką išgirdau iš Abdulo Maliko, man aišku, – tarė naujokas. – Bet nesuprantu, ką turėjo omeny dajus Ibrahimas sakydamas, kad Alachas davė Seidunai raktą nuo rojaus vartų.

– O ko čia daug mąstyti? – atsiliepė Jusufas. – Šitaip moko Seiduna ir mūsų pareiga tuo tikėti.

– Gerai, bet nesuprantu, ar turime tą suprasti pažodžiui, ar suvokti kaip metaforą, – neatlyžo Ibn Tahiras.

– Kokią dar metaforą? – užsiplieskė Jusufas. – Kaip buvo pasakyta, taip ir turime suprasti.

– Vadinasi, įvyko naujas stebuklas, – pasakė Ibn Tahiras.

– O kodėl gi ne? – paklausė Jusufas.

– O kodėl gi ne? – atšovė Ibn Tahiras. – O todėl, kad Pranašas aiškiai pasakė, jog stebuklai vyko senovės laikais. Tačiau savo viešpatavimo metais ir vėlesniais laikotarpiais neleido jiems įvykti.

Jusufas nesumanė, ką čia atsakius. Įsiterpė Džafaras:

– To, kad Alachas įteikė Seidunai raktus nuo rojaus vartų, mums nereikia suvokti kaip stebuklo. Juk ir pats Pranašas savo kelionės su arkangelu Gabrieliumi į dangų nelaikė stebuklu.

– Gerai, tuomet tarkime, kad šitaip Seidunai teko tik ypatinga Alacho malonė, – toliau dėstė Ibn Tahiras. – Bet dar lieka atviras klausimas: kada, kur ir kaip Alachas įteikė mūsų Valdovui raktą nuo rojaus vartų?

– Na, Seidunai Alachas pasirodė degančio krūmo arba žemėn nusileidusio debesies pavidalu, – paaiškino Suleimanas, – kaip buvo pasirodęs ir ankstesniems pranašams. Šitaip Alachas galėjo įteikti mūsų Valdovui raktą, kaip Mozei ant Sinajaus kalno lenteles su įsakymais.

– Visa tai galiu įsivaizduoti, – vis labiau karščiavosi Ibn Tahiras, – bet niekaip negaliu suvokti, kad mes gyvename taip arti tokio žymaus ir galingo pranašo.

– Galbūt nesijauti to vertas? – pašiepė jį Suleimanas. – Kuo mes prastesni už senovės žmones?

Suglumęs Ibn Tahiras apsidairė. Regėjo veidus, kupinus tvirto, karšto tikėjimo. Ne, jie negali suprasti to, kas jį glumina ir skatina abejoti.

– Įtikimesnis už Suleimano spėjimą, – pratarė Džafaras, – man atrodo paaiškinimas, kad Alachas pasiuntė pas Seiduną kokį nors angelą, kuris jį ir atvedė į dangų. Tada Alachas lengvai galėjo jam įteikti rojaus raktus.

– Kad ir kaip ten būtų, – apibendrino Ibn Tahiras, – vis dėlto kyla klausimas, kokios prigimties tas raktas? Mat reikia turėti omeny, kad nei Alachas, nei rojus, nei ten esantys daiktai nėra iš

tokios pat medžiagos, iš kokios sudarytas mūsų pasaulis. Tad kaip žemėje tarp mūsų gali būti daiktas, sukurtas iš anapusybės medžiagos? Ar mes galėtume jį užčiuopti, patirti savo juslėmis? O jei taip, ar jis vis dar liktų rojaus daiktas?

– Puikus klausimas, Tahiro anūke, – pralinksmėjo Jusufas ir patenkintas pasitrynė rankas.

– O aš manau, – perspėjo Naimas, – kad tokie samprotavimai peržengia leistinas ribas.

– Prikąsk liežuvį, mėšlavabali! – suriko Suleimanas. – Niekas tavęs neklausia.

– Korane parašyta, – tarė Džafaras, – kad teisieji po mirties pateks į rojų ir mėgausis jo teikiamais malonumais, kurie bus tokio pat pavidalo kaip ir žemiškieji. Palaimintieji turės tokias pat jusles kaip ir žemėje gyvendami, tokias pat linksmybes. Tad ir anapusybės daiktai smarkiai nesiskirs nuo žemiškųjų. Medžiaga, iš kurios padarytas rojaus raktas, gali būti panaši į šiapusybės medžiagą.

Obeida, visą laiką atidžiai tylomis klausęsis, dabar gudriai šyptelėjo.

– Turiu gerą paaiškinimą, – tarė jis, – kuris gali nušviesti visą šią Alacho raktų mįslę. Girdėjome, kad šis raktas atveria rojaus vartus. O jį turi Seiduna, kuris gyvena tarp mūsų, žemėje. Vadinasi, šis raktas atrakina vartus į rojų iš išorės, iš žemės pusės. Tebūnie rojaus prigimtis vienokia ar kitokia: Seidunos raktas atrakina vartus iš žemiškosios pusės, vadinasi, turi būti padarytas iš šio pasaulio medžiagos.

– Šauniai tu čia išmąstei! – sušuko Jusufas.

– Suktas paaiškinimas, – pasakė Ibn Tahiras.

– Obeida yra klastingas it lapė, – nusijuokė Suleimanas.

– Reikia paklausti dajaus Ibrahimo, ar atsakymas iš tiesų teisingas, – susirūpino Naimas.

– Didžiai abejoju, kad imsi ir užduosi jam šį klausimą, mielas mano bijokli, – atšovė Suleimanas.

– Kodėl? – pyktelėjo Naimas.

– Todėl, kad garbusis dajus Ibrahimas, jei dar nežinojai, reikalauja atsakyti tik į tai, ko klausė. O jeigu tu, mielas mano baikštuti, pamėgintum atrodyti protingesnis už jį, velnioniškai susimautum.

Mokiniai prapliupo kvatotis. Naimas įraudo iš įniršio. O Jusufas, nepaprastai mėgaudavęsis tokiais vingriais ir mokslingais pokalbiais, piktai į jį dėbtelėjo. Ir paragino moksladraugius:

– Nagi, nagi, pasikaukit, vaikinai!

Tačiau ragas juos pakvietė į penktąją maldą.

• • •

Po vakarienės Ibn Tahirą įveikė nuovargis. Jis nėjo su kitais pasivaikščioti. Grįžo į miegamąjį ir atsigulė į lovą.

Ilgai negalėjo užmigti. Alamute patirtų įvykių vaizdai sukosi jam prieš akis. Turbūt geranoriškas dajus Abu Soraka ir griežtas šimtininkas Minučeheris labiausiai jam priminė ankstesnį gyvenimą kitapus Alamuto sienų. Bet juoką keliantis ir drauge mįslingas Al Chakimas, antžmogiškomis savybėmis apdovanotas dajus Abdulas Malikas, niūrus ir pats paslaptingiausias dajus Ibrahimas supažindino jį su visiškai kitokiu pasauliu. Jaunuolis jau pradėjo suvokti, kad šis naujasis pasaulis turi ypatingus, griežtus ir nepaklibinamus savo dėsnius; rikiuojamas ir valdomas iš vidaus, jis alsavo savo vertybėmis, buvo protingai ir prasmingai suręstas ir išbaigtas. Ibn Tahiras įžengė į jį ne pamažu, o staiga, buvo tiesiog jėga įtemptas į vidų. Ir štai dabar atsidūrė to pasaulio viduryje. Taip, dar vakar jis gyveno už jo ribų. O šiandien jau paniro į Alamuto gyvenimą.

Ibn Tahirą apniko slogus liūdesys, nes teko atsisveikinti su išoriniu pasauliu. Jis jautėsi taip, lyg kelias atgal būtų amžiams

užkirstas. Tačiau drauge išgyveno jaudulį, laukdamas ateities, dilginantį smalsumą sužinoti paslaptis, kurių, nujautė, knibždėte knibždėjo aplinkui, ir pasišovė išsiugdyti tvirtą valią, kad neatsiliktų nuo savo bendraamžių.

– Ką gi, jau esu Alamute, – tarė sau kone balsu. – Tad ko čia dar gręžiotis atgal?

Vis dėlto širdyje jaunuolis dar kartą kreipėsi į gimtuosius namus, tėvą, motiną ir seseris. Tyliai su jais atsisveikino. Reginiai ėmė blukti ir, jaudinamai laukdamas naujovių, Ibn Tahiras bemat užmigo.

Trečias skyrius

Netrukus Halima visiškai priprato prie naujos aplinkos ir naujo gyvenimo. Keistomis, nesuprantamomis aplinkybėmis ji visada pasiekdavo, ko tik užsigeisdavo. Visų pirma, to, kad ją visi mylėtų: ir žmonės, ir gyvūnai. Kartais net Apama išviepdavo savo apvytusias lūpas, nuolaidžiai nusišypsodama dėl kokios nors jos paikystės. Halima uoliai pasinaudodavo savo pranašia padėtimi; pasidarė išdykusi ir užsispyrusi, jai atrodė savaime suprantama, kad viskas paklūsta jos norams. Šie, beje, buvo gana kuklūs.

Viena pirmųjų ir klusniausių jai tapo Sara. Menkiausias Halimos mirktelėjimas jai buvo įsakymas, Sara jautėsi laiminga, galėdama jai pasitarnauti. Ji buvo vergė nuo pat gimimo. Atsidavusi ištverdavo visus Halimos niurzgėjimus ir kaprizus, o jeigu ši teikdavo pirmenybę kuriai nors kitai bičiulei, Sara beregint pasijusdavo prislėgta ir nelaiminga.

Šitaip būdavo dieną.

Tačiau vos tik ateidavo vakaras ir merginos įsitaisydavo miegoti, Zainab užmigus, Sara atsėlindavo ir palįsdavo po Halimos antklode, pradėdavo ją myluoti ir bučiuoti. Iš pradžių Halima dar šiek tiek priešindavosi. Vėliau priprato ir ramiai pakentėdavo. Mat jai atrodydavo, kad už daugybę paslaugų, kurias per dieną jai

padarydavo Sara, galiausiai turi ką nors paaukoti. Bet ji niekaip negalėjo pakęsti nuolatinio Saros pavyduliavimo. Halima visoms merginoms dosniai dalijo savo gerumą. Su visomis mielai bučiuodavosi ir glėbesčiuodavosi, čia, žiūrėk, su viena apsikabindavo, čia jau su kita, ir nepakentė, kad kas nors mėgintų nubrėžti jai ribas. O išvydusi, kad Sara ją stebi liguisto pavydo sklidinomis akimis, imdavo tyčia ją erzinti ir kankinti. Kai vėliau niekam nematant Sara ją apipildavo begale priekaištų, Halima dažniausiai pagrasindavo, kad išvis į ją nė nedirstelės.

Matyt, Sara jautė poreikį kam nors tarnauti iš meilės ir vykdyti visus įgeidžius, nors ir kentėdama amžinas pavyduliavimo kančias. O Halima džiaugėsi gyvenimu, jaunyste ir saule lyg paukštis ar drugelis. Jai atrodė natūralu, kad visi ja domisi, skiria daug dėmesio ir kad visas pasaulis sukasi aplink ją.

Laisvalaikiu ji lakiojo po vis vešlesnius, ryškiau pražystančius sodus, uodė aromatą begalės rožių, kurios viena paskui kitą skleidė savo ištaigingus žiedus, skynė gėles menėms papuošti ir ėjo gaudynių su Ahrimanu ir gazele, visų vadinama Suzana. Halima skersai išilgai išlandžiojo savo naująją buveinę, iššniukštinėjo visas slaptas kerteles ir įsitikino, kad jų sodus tikrai iš visų pusių juosia vandens telkiniai. Pamatė, kad priešinguose krantuose irgi driekiasi sodai ir giraitės, tįstančios į neaprėpiamą tolybę. Betgi iš tiesų! Jie čia gyveno lyg tikrame rojuje.

Ilgainiui mergaitė įsidrąsino viena nukulniuoti prie uolų, kur saulėje kaitindavosi driežai ir gyvatė Peri. Tačiau išlaikydavo saugų atstumą, nors pati save tyliai įtikinėjo, kad Mirjama teisi, balsu vis kartodavo: „Kokie driežai gražūs! Iš tikrųjų!“ Ji net pamėgino švilpauti kaip Mirjama, kad iš plyšio prisišauktų geltonąją gyvatę. Bet šiai dar nespėjus iškišti smailios galvelės, nudumdavo ir nedrįsdavo atsigręžti tol, kol atsidurdavo prie žmonių.

• • •

Kaip tik šioje vietoje, netoli uolų, sykį ją užtiko Adis ir Mustafa. Ir užsimanė mergaitę mažumėlę pagąsdinti, tad pamėgino tykiai prisėlinti. Bet Halima buvo atsargi it pelytė. Išgirdusi triukšmą atsigręžė, o pamačiusi, kad vyrai ją vogčiomis stebi, dėjo į kojas.

Adis, atsilikęs nuo Mustafos, jam šaukė:

– Gaudyk ją! Gaudyk!

Ir tikrai, nulėkęs vos kelis žingsnius, Mustafa mergaitę pasivijo. Griebė savo galingomis rankomis ir nunešė pas Adį. Halima daužėsi, kumščiavo ir kandžiojosi, reikalavo, kad ją paleistų. O eunuchai tik juokėsi ir džiūgavo.

– Atiduokime ją driežams! – pasiūlė Mustafa.

Bet Halima taip užstaugė, kad vyrai ne juokais išsigando.

– Ne, verčiau pažaiskime su ja kamuolį, – pasakė Adis.

Jis žengė porą žingsnių į šoną, išskleidė rankas ir tarė Mustafai:

– Mesk ją man!

– Apsikabink rankomis kelius! – paliepė mergaitei Mustafa. – Štai taip! Stipriai sunerk rankas.

Halimai šis žaidimas ėmė patikti. Ji apglėbė kelius, kaip liepė Mustafa, ir netrukus lyg tikras sviedinys jau skriejo Adžiui į glėbį. Bet vis tiek rėkė taip, lyg jai kas gyvai kailį dirtų, tik veikiau mėgaudamasi kvapą užimančiu žaidimu ir savo balsu.

Halimos rėkavimas priviliojo Ahrimaną, jis atitipeno pasmalsauti, kas gi čia tokio neįprasto vyksta. Atsistojo šalia Adžio ir vis gręžiodamasis ėmė sekti, kaip gyvasis kamuolys skrieja iš rankų į rankas. Matyt, žaidimas jam patiko, nes patenkintas ėmė murkti.

– Ar matei, kokia minkšta ir apvali ji pasidarė? – paklausė Mustafa.

Adis smagiai nusijuokė ir pridūrė:

– Mano meili kurapkėle, mano saldus pyragėli, mano pamokymų viltie ir laukiama išmintie. Šauniai pas mus išlavėjai ir maloniai suapvalėjai.

Žaidėjams įsisiautėjus, ūmai nuo kito kranto pasigirdo tūžmingas riksmas.

– Apama! – krūptelėjo Mustafa ir mikliai pastatė Halimą ant kojų.

Mergaitė pasileido tekina ir dingo už krūmų.

– Oi, jūs, bjaurybės! Gyvuliški gašlūnai! – staugė Apama nuo priešingo kranto. – Pranešiu Seidunai ir jis lieps jus antrą kartą išromyti. Sumindėte mano gražiausią žiedelį, mano švelnų rožės pumpurėlį!

Eunuchai visu balsu nusikvatojo.

– Ko skaliji, šlykšti rupūže, persenusi kekše?! – tyčiojosi iš jos Adis. – Palauk, įtrinsim tave į akmenį, išdirsime tau kailį, tu kūtvėla ragana, sukumpusi ir pasmirdusi.

– Tu, sudvisęs bekiauši! – siuto Apama. – Šviežios mėsos užsigeidei, išdarga apromytas! Dėkui Alachui, kad tave laiku atskyrė nuo vyrijos, juodas šaitane nulaužtu ragu! Ak, kokia laimė, kad neįgali, net jei ir įsigeistum!

Kvatodamas Adis atsikirto:

– Matai, kaip mudu iš tavęs juokiamės, sena beždžione, kerėtoja nevidone! Jeigu tik galėtum, vienu sykiu visus septynis pranašus pamylėtum, o jei tavęs užsigeistų nukaršęs šuva, duotum ir tam ir liktum patenkinta!

Apama iš bejėgiškumo kone pašėlo. Atskuodė prie pat perkaso, lyg ketintų pulti į vandenį ir perbristi į kitą pusę. Adis ištraukė iš krūmokšnio vieną irklą, mat laikė juos ten paslėpęs, prišoko prie kranto ir taip mitriai plojo per vandenį, kad gerokai aptaškė Apamą.

Senė ėmė klykti, o eunuchai raitėsi iš juoko. Adis nusviedė irklą į krūmokšnius ir drauge su Mustafa nukūrė sau. Apama grūmojo kumščiais jiems pavymui ir prisiekinėjo juos pražudysianti.

• • •

Pyktį Apama išliejo ant Halimos. Tą pačią dieną prie visų draugių išvadino ją įsislaptinusia patvirkėle ir šaukė, kad ant jos galvos kristų visos šio ir ano pasaulio bausmės. Halimai nedavė ramybės sąžinė dėl atlaidumo Sarai, tad ji jautėsi didelė pasileidėlė, juk, vos pasibučiavusi su juoduke, jau išdrįsdavo visiškai nekaltai žvelgti Mirjamai į akis. Todėl Apamos priekaištai iš tiesų užgavo jai širdį. Ji nudūrė akis ir iki ausų išraudo.

Bet kai Apama išėjo, Mirjama ją paguodė ir pasakė, jog neimtų giliai į širdį senosios užgauliojimų, juk kiekvienam aišku, kad ji tūžli ir nekenčia eunuchų. Ir nė viena mergina neabejoja tuo, kad jos žaidimas buvo visiškai nekaltas. Toks pasitikėjimas, kuris Halimai atrodė nepelnytas, ją taip sukrėtė, kad, susigūžusi atokiame kamputyje, ji graudžiai pravirko iš gailesio sau. Prisiekinėjo, kad pasitaisys ir daugiau Sarai nebenuolaidžiaus. Bet senų įpročių sunku atsikratyti, tad viskas liko, kaip buvę.

Dienos ilgėjo ir vakarai būdavo kupini paslaptingo gyvasties knibždėjimo. Soduose čirpė svirpliai, o perkasuose kvarksėjo varlės. Šikšnosparniai sklandė palei apšviestus langus ir be garso gaudė zujančius vabzdžius. Tokiais vakarais merginoms buvo didžiausias malonumas klausytis Fatimos pasakojamų istorijų ir pasakų.

Apskritai Fatima buvo nuostabi mergina. Ji žinojo tūkstančius įstabių dalykų ir niekada dėl nieko nesutrikdavo. Mergina žinojo šimtus mįslių, o visas atskleidusi, kasdien sugalvodavo naujų. Ji mokėjo visas dainas, dainuojamas nuo pietinio Arabijos pakraščio, Sirijos ir Egipto iki pat šiaurinio Turkestano. Mokėjo ir aibę kitokios veiklos. Giraitės viduryje eunuchai pastatė jai pailgą stiklinį namuką, kuriame ant priskintų šilkmedžio šakelių, žaliuojančių it pakrantės karklai, buvo auginami šilkverpiai. Fatima pasakė, kad iš jų kokonų išgaus tiek šilko, kiek jo reikės sodų merginoms.

O joms užvis labiausiai patikdavo klausytis jos sekamų pasakų iš *Tūkstančio ir vienos nakties* ir iš Firdousi *Karalių knygos*. Pasakodavo Fatima ne mažiau išradingai už pačią Šeherezadą. Tai, ką laiko tėkmė jau buvo apardžiusi, ji prikurdavo pati, o kai kurios pasakos nuo pradžios iki galo buvo jos vaizduotės kūrinys.

Iš visų pasakojimų merginas labiausiai sukrėtė vienas apie akmentašį Farhadą ir karalienę Širiną. Klausydamos šios pasakos, merginos nejučia imdavo galvoti apie Mirjamą, tad Fatima turėjo sekti ją begalę kartų. Visos labai susigraudindavo, o Halima kaskart apsipildavo ašaromis. Kaip ir Mirjama, Širina buvo krikščionė. Tokio reto grožio, kad net gėlės iš gėdos ir pavydo nulenkdavo savo žiedelius, kai karalienė eidavo per žolynus ir sodus. Ji tapo galingiausio Irano karaliaus Chosrovo Parvio žmona. Visi kraštiečiai pasipriešino sužinoję, jog klaidatikė tapo jų karaliene. Bet karalius ją taip neapsakomai mylėjo, kad nepasidavė priešininkams. Chosrovas Parvis buvo ne tik galingas valdovas, bet ir išmintingas vyras. Jis žinojo, koks laikinas žemiškasis grožis. Norėdamas išsaugoti dailų savo sutuoktinės veidą ir įstabų kūną, karalius pasikvietė žymiausią tų laikų skulptorių Ferhadą ir paliepė iškalti jos atvaizdą iš marmuro. Dienų dienas žiūrėdamas į dangiško grožio karalienę, jaunasis menininkas beprotiškai ją įsimylėjo. Kad ir kur eitų, kad ir ką veiktų, ar dieną, ar naktį sapne, visur jį lydėjo jos dangiškai dailus veidas.

Galiausiai jis nebeįstengė nuslėpti savo aistros. Skulptūra ir pati karalienė kasdien darėsi vis panašesnės. Vyro darbas, žvilgsnis ir balsas – visa rodė, kad jo širdyje siaučia aistra. Vieną dieną tai pastebėjo ir karalius. Pašėlęs iš pavydo, jis išsitraukė kardą, bet Širina užstojo skulptorių savo kūnu. Atsidėkodamas už jo kūrinį, Chosrovas Parvis dovanojo jam gyvybę, bet amžiams ištrėmė jį gyventi atšiauriuose Bizutumo kalnuose. Ten Ferhadas pamišo iš begalinio ilgesio ir nelaimingos meilės. Kęsdamas beprotišką

sielvartą, jis griebė kaltą ir plaktuką ir uolėtoje kalnų keteroje ėmė kalti milžinišką Širinos atvaizdą. Dar ir nūnai matyti, kaip dieviško grožio karalienė it gyva žengia iš maudyklės. Priešais ją stovi karaliaus žirgas Šebdis, jaunas ir nartus.

Sykį karalius nusiuntė į Bizutumo kalnus pasiuntinį su melaginga žinia, kad karalienė Širina pasimirė. Ferhadas nebenorėjo daugiau gyventi. Genamas nepakeliamos širdgėlos, jis smogė sau kirviu ir persikirto pusiau krūtinę. Kirvio ašmenys įsirėžė į žemę. Ir žiū! Kirvakotis, permirkęs skulptoriaus širdies krauju, sužaliavo, pražydo ir subrandino vaisių. Tas vaisius yra granatas; primindamas Ferhado mirtį, perkirstas, pažeistas ar perlaužtas, jis kraujuoja nelyginant Ferhado krūtinė. Todėl vaisius dar ir dabar vadinamas Ferhado obuoliu.

Merginos klausėsi pasakojimo sudrėkusiomis akimis. Tik Mirjama apsimestinai abejingai įsistebeilydavo į lubas. Jos akys būdavo keistai sausos ir sakytum žvelgdavo į begalinį tolį. Vėliau, naktį, Safija ir Džada, miegančios tame pačiame kambaryje, girdėdavo, kaip Mirjama neramiai blaškydavosi lovoje.

Merginos mėgdavo pasiklausyti pasakojimo apie seną didvyrį iranietį Rustamą, kuris, pats to nežinodamas, dvikovoje nukovė savo sūnų Suchrabą, taip pat apie Ali Babą ir keturiasdešimt plėšikų ir apie Aladino žibintą, dar istorijų iš Korano, Fatimos savaip perpasakojamų. O jeigu ji sekdavo, kaip Putifaro žmona Suleika mylėjo Jusufą, visos nejučia sužiurdavo į savo draugę Suleiką ir nusijuokdavo. Fatimos įsivaizduota, ši egiptietė buvo nebe gašli nusidėjėlė, o švelni meilužė, į kurią jaunasis Jusufas nedrįso net pažvelgti. Pamažu kiekviena mergina Fatimos pasakojimuose įžvelgė pavaizdą, su kuriuo pati save arba kitos ją lygino.

Retsykiais merginos sutaisydavo ištaigingas vaišes, tuomet sočiai prisivalgydavo ir atsigaivindavo gėrimais. Tokiomis dienomis Apama būdavo itin tulžinga, o Mirjama slapčiomis kikendavo. Merginos

tarpusavy kuždėdavosi, jog tai Mirjama išprašydavo Seidunos leisti surengti tokias šventes, kad pralinksmintų savo drauges. O Apama siusdavo, kad jai vienai tenka ruošti valgius ir gėrimus.

Eunuchai prigaudydavo žuvų, o Moadas ir Mustafa, pasiėmę lankus ir sakalus, kuo anksčiausiai išsirengdavo į paukščių medžioklę. Per ilgą perkasą juodu valtimi nusiirdavo iki pakrantės, užžėlusios laukine tankme, kuri driekėsi iki pat miškų po Elbruso uolomis. Ten plytėjo tikras medžiotojų rojus.

Vienai tokiai progai pasitaikius, Halima paprašė Mirjamos išleisti ją drauge su medžiotojais į giria. Bet tokia kelionė, Mirjamos galva, mergaitei buvo perdėm pavojinga. Todėl pasiūlė prisidėti prie Adžio, plaukiančio į gyvūnų salą parsigabenti paukštienos ir kiaušinių.

Adis pasodino Halimą į valtelę ir nusiyrė paskui medžiotojus perkasu. Bet pusiaukelėje pasuko į šoninį vingį ir lėtais yriais per lygų vandens paviršių nuplaukė į salą, kurioje buvo laikomi naminiai gyvuliai ir prijaukinti žvėrys.

Buvo nuostabus rytas. Saulė dar nepasiekė slėnio, o jos spinduliai jau auksavo kalnų nuolydžius ir snieguotus gūbrius. Šimtai paukščių ulbavo ir suokė. Pulkai jų turškėsi vandenyje, plasnojo sparnais ir nardė gaudydami žuvis. Pakrantės vandenyje žėlė aukšti meldai, žydėjo vilkdalgiai ir baltosios lelijos. Pilkoji gervė stovėjo įsibridusi į vandenį bemaž iki papilvės ir naršė savo ilgu snapu po dugną. Išvydusi per vandenį ramiai slystančią valtį, išdidžiai atsitiesė. Skiauterė ant viršugalvio pasišiaušė ir paukštė, oriai kilnodama kojas virš vandens, nustypino pakrantės link. Halima susižavėjusi žiūrėjo į paukštį.

– Nebijok, – pratarė ji. – Hm, supyko, nes sutrukdėme jai pusryčiauti.

– Taip, visi sodų gyvūnai elgiasi kaip naminiai, – pritarė Adis. – Jų niekas neskriaudžia.

Juodu priplaukė prie pat gervės, bet ši jau nebekreipė dėmesio į atvykėlius. Toliau ramiai sau knebinėjosi vandenyje.

Tai šen, tai ten blykstelėdavo žuvies, iššokusios sučiupti muselės, pilvas. Sujudo laumžirgiai ir ėmė šmėžuoti virš vandens. Nepaisant vibždėjimo, visa aplinkui atrodė nepaprastai pakiliai.

– Kaip stulbinamai gražu! – šūktelėjo Halima.

– Taip, gražu, – slopiai pratarė Adis. – Bet kur kas gražiau – laisvėje.

Halima nustebo.

– Sakai, laisvėje? Argi mes čia – ne laisvėje?

– Tu esi moteris ir šito nesupranti. Sakau tau: laimingesnis peralkęs šakalas dykumoje negu sotus liūtas narve.

Halima pritariamai linkčiojo, bet nesuprato.

– Argi mes – narve? – paklausė.

Adis prunkštelėjo.

– Šiaip sau pasakiau, – numykė. – Nebekalbėkime apie tai. Štai, jau pasiekėme tikslą.

Valtelė įsirėžė į krantą. Adis su Halima išlipo. Vos pastebimas takutis vinguriavo tarp tankiai augančių karklų ir drebulių. Juodu priėjo uolėtą atšlaitę, kur augo daugybė keistų žolių ir žydėjo retos gėlės. Paskui užėjo erdvų žolyną, besidriekiantį iki nedidelės giraitės. Iš ten sklido kudakavimas, cypavimas ir laukinis urzgimas.

Halima baimingai įsitvėrė Adžio rankos. Pamiškėje ji išvydo didelius narvus, kuriuose plasnojo paukščiai ir laigė gyvūnai. Kai Adis su mergaite prisiartino prie narvų, kai kurie paukščiai ėmė baugščiai daužytis į virbus, du dideli laukiniai gepardai, pasiutusiai šnypšdami, puolė jų pusėn.

Halima išgąstingai virpėjo. Adis pasidėjo ant žemės didelį krepšį, kurį buvo atsinešęs, ir pradėjo šerti žvėris. Kiekvienas jų, susikaupęs į savo ėdalą, beregint aprimo.

– Juos šeria Moadas ir Mustafa, – pasakė Adis. – Bet šiandien jie išėjo medžioti, tad šis darbas atiteko man.

Už krūmų buvo paslėpta ilga, žema paukštidė. Adis įlindo į ją ir pradėjo į krepšį rinkti kiaušinius.

– O dabar eik iš čia, – paprašė Halimos ir sumišęs šyptelėjo. – Turiu atlikti vieną darbą, kurio tau nevalia matyti.

Halima nukurnėjo prie kitų narvų. O Adis prismaugė kelis viščiukus, antis ir žąsis. Paukščių klyksmas smelkėsi Halimai į smegenis. Nusigandusi ji užsispaudė ausis.

Adis grįžo iš vištidės. Nugalabytus paukščius apdengė skarute ir pradėjo Halimai rodyti įvairius žvėris.

– Jeigu šitie du gepardai būtų laisvi kaip Ahrimanas, – klausė Halima, – jie sudraskytų mane, ar ne?

– Galbūt, o gal tiesiog paspruktų. Gepardai bijo žmonių.

– O kodėl juos laikote narvuose?

– Seidunai jų reikia dėl jauniklių. Mat šiedu yra, taip sakant, vyras ir žmona, ir Seiduna nori, kad užaugintume jam kelis medžioklinius gyvūnus. Jis turi daug draugų kunigaikščių, jiems ir dovanos tuos gepardus.

– Ar tikrai gepardų jaunikliai panašūs į kačiukus?

– Tikrai. Tik jie dar mielesni ir juokingesni.

– Norėčiau vieną turėti.

– Jei būsi gera mergaitė, atnešiu tau vieną ir galėsi turėti, kol ūgtelės.

– Oi, manai, Seiduna leis?

Adis šyptelėjo.

– Tu turi įtakingų draugų.

Halima nuraudo. Suprato, kad Adis turi omenyje Mirjamą.

– Kodėl tavęs nekenčia Apama? – pasiteiravo ji.

– Juk ji nekenčia viso pasaulio. Tik Seidunos prisibijo. O manęs dar smarkiau nekenčia, nes kartą ją... ai, ką čia tau pasakosiu.

– Papasakok, papasakok, Adi!

– A, kvailystė. Tik prašau niekam nė mur mur apie tai, ką čia šnekėjom. Žinai, atkakusi į šiuos sodus, Apama nuolat užsimindavo, kaip prieš daugelį metų juodu su Seiduna buvę artimi ir kaip Kabule jis dovanojęs jai savo širdį. Tuo norėjo mums pasakyti, kad dabar, tapęs galingu valdovu, Seiduna dėl to ją ir pasikvietė į tvirtovę. Ji buvo labai išpuikusi, rengėsi šilkiniais drabužiais, gražinosi ir staipėsi, paslaptingai šypsojo ir visus aplink talžė. Net mane, pažįstantį Seiduną iš Egipto laikų, ten sykį savo kūnu apgyniau jį nuo priešų... Taigi kartą visai atsitiktinai užtikau ją atliekant gamtinį reikalą. Ji atrodė juokinga ir dar šlykštesnė. Aš pratrūkau juoktis ir nuo tada, kaip matai, ji kasdien laido prakeiksmus ant mano vargšės galvos. Įtarinėja, kad ir kitiems papasakojau apie jos gėdą, todėl būtų stačiai laiminga, jei visi pakratytų kojas. Ir jeigu neprisibijotų Seidunos, seniai visiems mums kailį būtų iškaršusi.

– Ar tikrai ji tokia pikčiurna?

– Taip, pikčiurna, nes labai kankinasi, be to, yra priklausoma nuo savo tuštybės. Geidžia nebūti sena, bet žino, kad tokia yra.

Adis su Halima žingsniavo gilyn į mišką, kur stovėjo įrengtas beždžionių narvas. Halima krykštavo iš džiaugsmo matydama, kaip gyvūnėliai gainioja kits kitą ir karstosi po virbus, sūpuojasi ant virvių, mankštinasi ir vienas kitą gnaibo.

– Turėjome ir lokį, – pasakė Adis. – Bet jis daug ėdė, todėl Seiduna liepė jį nugalabyti. Savo saloje turime galvijų, kupranugarę, keturis arklius ir kelis asiliukus. Čia laikome kačių ir šunų. Tačiau į salą niekam nevalia patekti, išskyrus mus. Apama išprašė Seidunos, kad taip sutvarkytų.

– Ar Seiduna kada nors apsilanko soduose?

– Šito negaliu tau išduoti, mielas vaike.

– Norėčiau bent sužinoti, koks jis.

– Sunku nupasakoti. Jis barzdotas ir yra nepaprastai galingas valdovas.

– Ar jis gražus?

Adis nusijuokė.

– Apie tai dar nesu mąstęs, širdele. Bet tikriausiai nebjaurus. Veikiau baisus.

– Ar jis didelis?

– Nepasakyčiau. Visa galva žemesnis už mane.

– Vadinasi, labai stiprus.

– Nemanau. Galėčiau jį viena ranka ant grindų partiesti.

– Tai kodėl jis baisus? Turi didelę kariuomenę?

– Ne tokią jau ir didelę. Tačiau ir Egipte, kai ten buvo užsienietis ir visiškai vienas, kėlė tokią baimę, kad net kalifas paliepė jį naktį suimti ir įsodinti į laivą, kuris išplukdė jį iš šalies. Jo priešai laisvai būtų galėję jį nugalabyti, bet nedrįso.

– Keista, keista, – balsu stebėjosi Halima. – Ar juodu su sultonu draugai?

– Ne. Sultonas – nuožmiausias jo priešas.

– Oi, o jeigu jis mus užpultų! Kas mums būtų?

– Nesibaimink. Jam tektų grįžti kruvina galva, jei apskritai dar ją ant pečių nulaikytų.

– Ar Seiduna turi daug žmonų?

– Per daug kamantinėji. Sūnų turi, tai žinau, gal dar dvi tokias mažas beždžionikes kaip tu.

Halima paniuro.

– Įdomu, ką jis manytų apie mane?

Adis prapliupo juoktis.

– Jis turi daug kitų rūpesčių, bent jau dabar.

– Tikriausiai vilki vien šilkus ir purpurą.

– Kartais. Esu jį regėjęs dėvintį ir ašutinį apdarą.

– Turbūt taip apsirengia, kad žmonės nepažintų... Ar jis – karalius?

– Daugiau nei karalius. Jis – pranašas.

– Kaip Mahometas? Esu girdėjusi, kad Mahometas buvo labai gražus ir turėjo daug žmonų. Tarp jų būta ir visai jaunų.

Adis ėmė linksmai kikenti.

– Ak, tu... Tu, smalsioji paukštele liepsnele! Visokių minčių kirba tavo galvelėj.

– Ar jo bijo ir moterys?

– Jos labiausiai. Štai Apama prieš jį romi it balandėlė.

– O ką jis joms padaro?

– Nieko! Štai todėl visi jo ir bijo.

– Vadinasi, jis turėtų būti labai piktas ir įsakmus.

– Ne, toks nėra. Jis net mėgsta pasijuokti ir papokštauti. Bet vos į tave pasižiūri, kaipmat išsigąsti.

– Ar tokios baisios jo akys?

– Ne, nežinau. Tu per daug klausinėji. O ką jis tokio turi, kad visi jo bijo, aš pats nežinau. Bet jei tau kada teks jį pamatyti, nusmelks jausmas, kad jis žino visas tavo mintis, net tas, kurias slepi nuo viso pasaulio. Tau atrodys, kad jis permato kiaurai visas tavo širdies kerteles ir kad beprasmiška dėtis gražesnei ir apsimetinėti. Nes aiškiai jausi, jog jis viską regi ir viską žino.

Halima persigando. Kraujas plūstelėjo jai į veidą.

– Oi, kaip jo bijočiau, jei susitiktume! Tikrai, tokie žmonės yra baisiausi.

– Na, pagaliau pavyko tau paaiškinti! O dabar paimkime krepšį ir grįžkime namo. Ir tu, dailioji gazele, kietai sučiaupk savo lūpytes ir tylėk kaip žuvis apie viską, ką čia kalbėjome.

– Tylėsiu, oi tylėsiu, Adi, – prisiekė Halima ir nubidzeno jam iš paskos prie valtelės.

• • •

Vakare merginos susirinko didelėje menėje aplink maudyklę. Menė buvo ištaigingai papuošta, šviestuvuose įžiebta dvigubai daugiau žvakių, kampuose pastatyti padėklai su aliejaus dubenimis, kuriuose pliskėjo įvairiaspalvės liepsnelės. Viskas buvo apipinta žolėmis ir padabinta gėlių žiedais.

Trys Apamos padėjėjai tiekė merginoms valgius ir gėrimus. Ant bronzinių padėklų nešė paukštienos kepsnius, keptas žuvis su citrinomis, vaisius ir saldumynus. Iš didelių molinių ąsočių pylė vyną į taures ir merginos sparčiai jas tuštino. Prislopintas šnabždesys tolydžio virto garsiu juoku ir bendru šurmuliu. Apama, kurį laiką tvardydama niršulį, stebėjo puotą, o galiausiai persiutusi išėjo.

– Tu atsakai už tai, kad būtų tvarka, – drėbtelėjo ji išeidama Mirjamai.

– Nesirūpink, Apama, – nusijuokė jai Mirjama.

Ji girdėjo, kaip koridoriuje senė pati sau bamba:

– Pasišlykštėtina! Pasišlykštėtina!

Atėjo Asadas su Adžiu, veikiai prisidėjo ir Moadas su Mustafa. Jie taip pat valgė ir gėrė vyną, visi ligi vieno linksminosi.

– Pradėkime pasirodymą, – pasiūlė Fatima ir visi pritarė.

Merginos pradėjo deklamuoti eilėraščius. Vienos recitavo Korano ištraukas, kitos – Ansari ir kitų poetų eiles. Fatima deklamavo savo kūrybos eilėraščius.

Bematant Zainab stojo į dvikovą su Fatima. Eunuchai, dar nežinantys apie merginų meistrystę, prisijuokė iki ašarų. Adis jas labai pagyrė. Jo veidas net įkaito iš pasididžiavimo ir laimės.

Prisideklamavus atėjo eilė šokti. Fatima ir dar kelios merginos paėmė instrumentus, o Mirjama, Halima ir Suleika pradėjo šokti. Kai jos baigė bendrą šokį, Suleika pratęsė viena. Iš pradžių ji judėjo lėtai, daužomų lėkščių ritmu, paskui ėmė suktis vis greičiau.

Galiausiai šokėja užšoko ant maudyklės krašto ir ėmė pasiutusiai greitai suktis, visiems iš baimės net kvapą užgniaužė, o paskui it koks vėjo gūsis nuskriejo ant savo pagalvėlių.

Merginos ėmė klykti iš susižavėjimo. Halima pribėgo prie Suleikos ir karštai ją apkabino. Eunuchai pripildė taures ir visos išgėrė į Suleikos sveikatą.

Vynas jau gerokai apsvaigino merginoms galvas. Jos pradėjo dainuoti, bučiuotis ir glėbesčiuotis. Paikioti, juokais kivirčytis ir viena kitą pajuokti. Bet visų šių išdaigų karalienė buvo Halima. Jau po pirmos taurės jai apkvaito galva, ėmė dingotis, kad ji pasidarė lengva it plaštakė, juto, kaip nuo grindų ją kelia nematomi sparnai. Po Suleikos šokio Halima panūdo pasipuikuoti ir ėmė reikalauti, kad merginos pagrotų kitą šokį. Ji ėmė lankstytis ir sukiotis, mėgdžiodama Suleikos judesius. Visi raitėsi susiėmę už pilvų, o tai dar labiau skatino padykėlę šėlioti. Galiausiai ji irgi užšoko ant maudyklės krašto. Merginos sukliko, Mirjama pribėgo, kad sulaikytų šokėjėlę, bet buvo per vėlu. Halima prarado pusiausvyrą ir pūkštelėjo į vandenį.

Visi išsyk puolė prie maudyklės. Bet stipri Adžio ranka jau siekė mergaitės ir bematant ištraukė iš vandens. Halima išspjovė vandenį, persigandusi pažvelgė į Mirjamą ir ėmė sykiu verkti ir juoktis. Mirjama ją subarė ir nusivedė į miegamąjį. Nušluostė rankšluosčiu ir perrengė. Kai merginos grįžo į menę, Halima kurį laiką liko romi ir nebyli. Bet kelios vyno taurės grąžino jai drąsą. Ji nuėjo prie durų ir sudavė kūjeliu per dangtį, tai reiškė, kad visi turi nutilti.

– Mano bičiulės, nuostabios sesulės, – pradėjo ji, mėgdžiodama Adį, – štai regite Halimą, jauną ir liauną, kuriai vynas susuko galvą.

Merginos su eunuchais prapliupo juoktis.

– Halima, toliau gali nesistengti, – pratarė Mirjama. – Nepavyks.

– Norėjau visų atsiprašyti, – įsižeidusi atsakė Halima.

Mirjama pakilo nuo pagalvių, priėjo prie jos ir nusitempė pas save. Šalia Mirjamos Halima taip įsijautrino, jog apsipylė ašaromis. Paėmė Mirjamos ranką ir pradėjo bučiuoti kiekvieną jos pirštelį.

Sara visą vakarą sėdėjo kaip ant adatų. Ji jau buvo pratusi, kad tokiu metu Halima priklausydavo tik jai, todėl dabar pavydžiai sekė kiekvieną jos krustelėjimą. Halima nė sykio į ją nepažvelgė. O dabar, gulėdama greta Mirjamos ir bučiuodama jos rankos pirštus, nejučia atsigręžė į Sarą. Pagavo jos žvilgsnį, sklidiną baisingo pavydo. Halima pasipūtėliškai jai vyptelėjo ir ėmė įžūliai glostyti Mirjamai plaukus, veidą ir kaklą. Prisispaudė prie jos ir geismingai pabučiavo į lūpas.

Sara kentė pragarišką širdperšą. Maukė taurę po taurės. Galiausiai vynas ją įveikė. Ji garsiai apsiraudojo ir puolė prie durų.

Halima atsiplėšė nuo Mirjamos ir nubėgo iš paskos. Ją ėmė graužti sąžinė, todėl panūdo Sarą paguosti.

Mirjama tuoj viską suprato. Ji išblyško. Pakilo nuo pagalvių.

– Sara! Halima! Ateikit čionai! – sušuko rūsčiai.

Mergaitės bailiai ir nudelbusios akis priėjo prie jos.

– Ką tai reiškia? – griežtai paklausė Mirjama.

Halima puolė jai po kojų. Apkabino jas ir ėmė garsiai verkti.

– Ak, šit kaip, – tyliai pratarė Mirjama.

– Ne, ne, aš nekalta! – šaukė Halima. – Sara mane suviliojo.

Mirjama atstūmė nuo savęs Halimą. Žengė prie Saros ir stipriai sudavė jai per veidą. Šioji nebyliai susmuko ant grindų.

Mirjama nusisuko nuo prasikaltėlių. Išvydusi aplink save veidus, kuriuose baimė mišo su šypsniu, nutaisė geraširdišką šypseną.

– Sara! – šūktelėjo. – Pasiimk savo daiktus ir tučtuojau persikelk į celę be langų koridoriaus gale. Nuo šiol miegosi ten, kol pasitaisysi. Kelkis ir eik! Ir šįvakar nesirodyk man akyse!

Halima jautėsi siaubingai, kad taip šlykščiai išdavė Sarą.

Sara pakilo, gailiai pažvelgė į Halimą ir tyliai išdyrino lauk.

Halima ant kelių prišliaužė prie Mirjamos, maldaujamai iškėlė rankas ir apsiverkusi pažvelgė jai į akis.

– O tu, mažoji nusidėjėle, nuo šiol persikelsi į mano miegamąjį, – pasakė jai Mirjama, – kad visada būtum man prie akių. Pasižiūrėsime, ar tave dar įmanoma pataisyti. O Safija su Džada persikels pas Zainab.

Tą akimirką Halimai pasivaideno, kad vidury pragaro, į kurį buvo ką tik nugarmėjusi, atsivėrė dangus. Ji net nedrįso tuo patikėti. Sutelkė drąsą ir pakėlė akis į merginas. Jų veiduose išvydo šypsenas. Ir pati nusišypsojo pro ašaras.

Eunuchai nepastebėti išėjo iš menės.

– Laikas miegoti, – tarė Mirjama.

Gerokai prislėgtos, merginos viena paskui kitą išsiskirstė.

Halima mindžikuodama lūkuriavo prie durų.

– Na, ko stoviniuoji, – šiurkščiai tarė jai Mirjama. – Bėk pasiimti savo daiktų ir ateik pas mane!

Tik dabar Halima susivokė. Taip, ji buvo nusidėjėlė, atstumta ir pražuvusi. Neteko ir Mirjamos prielankumo. Bet jai atiteko visų nuostabiausia dovana. Ji miegos Mirjamos miegamajame, alsuos tuo pačiu oru, mėgausis jos artumu. Ir bus visai šalia didžiosios paslapties!

Ji vos pastebėjo, kaip kitos merginos jai šyptelėjo. Jos šnibždėjosi, kokia Halima miela ir žavi, siuntė jai oro bučiniukus. Halima nusmelkė jas atšiauriu žvilgsniu iš padilbų ir nuskubėjo į kambarį pasiimti daiktų. Zainab, Džada ir Safija padėjo jai susikrauti. Halima buvo nepaprastai susigėdusi. Ji nudūrė akis į grindis ir elgėsi šiurkščiai. Mirjamos miegamajame, padedama mergaičių, pasiklojo lovą, mikliai nusirengė ir palindusi po antklode dėjosi miegantì. Tačiau jos ausys gaudė kambaryje sklindančius menkiausius garsus.

Galų gale Mirjama parėjo į kambarį. Halima girdėjo, kaip ši nusivilko suknelę ir atsirišo sandalus. Paskui nugirdo – tą akimirką jos širdis apmirė – tykius žingsnius, artėjančius prie jos lovos. Mergaitė juto Mirjamos žvilgsnį, bet nedrįso atsimerkti. Ir tada – o, didžioji saldybe! – jos kaktą palietė švelnus bučinys. Halima pergalėjo beužvaldantį virpulį ir kaipmat užmigo.

Halimai prasidėjo nuostabios dienos. Sąžinė jos nebekamavo. Nuo tada, kai mergaitės nuodėmė tapo visiems žinoma ir ji buvo nubausta, jos širdis atlėgo ir ji vėl palinksmėjo. Bet prieš merginas vis dar jautėsi kiek nepatogiai. Šios reikšmingai jai šypsodavosi ir juokaudamos grasino suviliosiančios. Tada Halima sugniauždavo savo smulkią rankutę į kumštį, pamojuodavo joms prieš nosį ir perverdavo rūsčiu žvilgsniu. Dar įžūliau rietė nosį ir netgi mėgavosi, kad kaip „maža nusidėjėlė“ vėl atsidūrė dėmesio centre.

Sara jos vengė, o ir Halima nejaukiai pasijusdavo su ja susitikusi. Halima dažnokai matydavo, kad Sara vaikšto užverktomis akimis. O valgomajame ją smaigstė skausmingi, priekaištų kupini Saros žvilgsniai. Bet sykį Halima sukaupė drąsą ir, priėjusi prie draugės, tarė:

– Žinai, Sara, nenorėjau tavęs išduoti. Tikrai. Man tiesiog išsprūdo.

Sara apsipylė ašaromis, jos lūpos ėmė virpėti, pamėgino kažką pasakyti, bet neįstengė. Užsidengė rankomis veidą ir išbėgo.

Tačiau visa tai Halimai atrodė smulkmena, palyginti su jai tekusia laime, – ji miegojo tame pačiame kambaryje kaip ir Mirjama. Buvo pasirengusi kiekviename žingsnyje tarnauti Mirjamai. Tiesa, krimtosi dėl to, kad per ją Džada ir Safija turėjo išsikraustyti iš Mirjamos kambario. Jos buvo sesės dvynės, panašios viena į kitą lyg du kiaušiniai. Iš visų merginų jos buvo romiausios ir nuolankiausios; Halima ilgai negalėjo atskirti kur kuri, sutikusi jas po

vieną. Vienintelis dvynukių pokštas buvo apsimesti kita prieš Halimą. Tada jos iki ašarų prisikvatodavo. O kai joms teko išsikelti iš Mirjamos miegamojo, kurį laiką vaikščiojo nusiminusios. Vėliau labai susibičiuliavo su Zainab ir netrukus visos tapo neišskiriama trijule.

Kai Halima miegodavo kambaryje su Zainab ir Sara, bijodavo nakties. O dabar jos laukdavo nesulaukdavo. Jau kitą vakarą Mirjama jai pasakė:

– Nieko manęs neklausinėk ir niekam nieko nepasakok. Aš esu paskirta jus visas prižiūrėti.

Šie paslaptingi žodžiai Halimai davė peno apmąstymams. Bet dabar ji vien tyliai stebėjo. Miegoti Mirjama eidavo paskutinė. Halima rūpestingai paklodavo jai lovą, nusirengdavo, atsiguldavo ir dėdavosi mieganti. Bet pro primerktas blakstienas matydavo, kaip į kambarį įeina Mirjama, išsiblaškiusi nusivelka drabužius ir užpučia žvakes. Paskui Halima išgirsdavo, kaip ši prisiartindavo ir švelniai jai pakštelėdavo. Tada, grimzdama į didžiausią palaimą, mergaitė užmigdavo.

Sykį vidurnaktį Halima ūmai pakirdo jausdama, kad dedasi kažkas neįprasta. Ją suėmė baimė ir ji panūdo pasišaukti Mirjamą. Bet, pažvelgusi į jos lovą, pamatė, kad ši tuščia. Mergaitę nusmelkė paslapties nuojautos siaubas.

„Kur ji išėjusi? – klausė savęs mergaitė. – Gal prižiūri merginas? – svarstė Halima. – Ne. Ji pas Seiduną“, – aiškiai atsakė vidinis balsas.

Pas Seiduną? Paslapties kupina praraja vėrėsi jos sieloje. Ji aiškiai suvokė savo tyrumą. Susigūžė į kamuoliuką ir sulaikė kvapą. Įsiklausė.

Tačiau Mirjama vis negrįžo. Halimai visi miegai išlakstė. Ji samprotavo, tirtėjo iš baimės ir mėgavosi širdį virpinančiu smalsumu, nes manė, jog pagaliau užčiuopė paslapties gijelę. Žvaigždės

prigeso ir sučiulbo pirmi paukšteliai. Tada durų angą dengianti užuolaida tyliai pakilo. Patykom įsėlino Mirjama, apsivilkusi sabalo kailiuku apsiūtą skraistę, atrodė lyg nakties dvasia. Nepatikliai dirstelėjo į Halimą, paskui pavargusi atsisagstė skraistę, ši nuslydo jai nuo pečių, ir atsistojo su naktine suknele prie savo lovos. Atsimazgė sandalus ir nugrimzdo tarp pagalvių.

Halima nesudėjo bluosto iki pat akimirkos, kai nuaidėjo rytinis kūjelio dūžis. Tą mirksnį mergaitė paniro į trumpą ir kietą miegą. Nubudusi pamatė, kad Mirjama kaip visada stovi prie jos lovos ir šypsosi.

– Šiąnakt ilgai miegojai, – meiliai tarė jai Mirjama. – Tikriausiai sapnavai slogų sapną.

Ir tuo metu Halimai iš tiesų pasirodė, kad viską tik susapnavo. Ji atsikėlė išblyškusi ir pavargusi ir visą dieną nedrįso niekam pažvelgti į akis.

• • •

Po tos nakties Mirjama ėmė labiau pasitikėti Halima. Laisvalaikiu mokė ją rašyti ir skaityti. Jiedviem tai suteikė daug smagumo. Halima iš visų jėgų stengėsi neapsijuokti prieš savo mokytoją, tad sparčiai tobulėjo. Mirjama buvo jai dėkinga. Skatindama Halimą mokytis, pasakodavo jai savo jaunystės nutikimus, kaip leido vaikystės dienas pas tėvą Alepe, apie krikščionių ir žydų kovas, apie plačią jūrą ir laivus, atplaukiančius iš tolimų kraštų. Merginos nepaprastai prisirišo viena prie kitos, tarsi būtų seserys.

Vieną vakarą, atėjusi į miegamąjį ir nusirengusi, Mirjama tarė Halimai:

– Neapsimetinėk, kad miegi. Eikš pas mane.

– Kaip? Pas tave? Aš? – nustėrusi suvapėjo Halima.

– Gal nenori? Eikš. Šį tą tau pasakysiu.

Nepaprastai virpėdama, Halima įsmuko pas Mirjamą į lovą. Atsigulė ant paties kraštelio bijodama, jog išsiduos, kad yra apimta didžiulio jaudulio ir nesuprantamos baimės netyčia prisiliesti prie Mirjamos. Bet ši pati ją prisitraukė arčiau. Tada Halima irgi išdrįso prie jos priglusti.

– Papasakosiu tau apie savo nelaimingą gyvenimą, – prabilo Mirjama. – Jau žinai, kad mano tėvas buvo Alepo prekeivis. Jis buvo turtingas, o jo laivai, prikrauti vertingų prekių, plaukdavo toli į Vakarus. Vaikystėje turėjau viską, ko tik širdis geidė. Mane rengė prabangiais šilkais, puošė auksu ir brangakmeniais, turėjau tris nuolankias verges. Aš įpratau nurodinėti ir man atrodė savaime suprantama, kad visi privalo man paklusti.

– O, turbūt buvai labai laiminga! – atsiduso Halima.

– Ar tiki, kad nebuvau labai laiminga? – paklausė Mirjama. – Bent jau dabar man taip atrodo. Menkiausia mano užgaida būdavo išsyk patenkinama. Tačiau kokia?! Tik tokia, kurią galima patenkinti pinigais. O tos tylios, užslėptos svajos, tokios brangios merginos širdžiai, liko glūdėti sielos gelmėse. Anksti suvokiau, kokios ribotos žmogaus galios. Kai neturėjau nė keturiolikos, mano tėvą užgriuvo daug negandų. Viskas prasidėjo, kai mirė mano motina ir tėvą apėmė didžiulis sielvartas. Regis, jam daugiau niekas neberūpėjo. Su pirma žmona buvo sugyvenęs tris sūnus, šie perėmė prekybą. Vienas jų užvaldė visą turtą, kiti du stojo jo pusėn. Broliai pasiuntė laivus prie Afrikos krantų ir ėmė laukti pelno. Bet atsklido žinia, kad laivus sudaužė audra. Visi trys kreipėsi į tėvą. Jis vėl susidėjo su jais ir tada jie nusiuntė laivus į frankų šalį. Ten laivus užgrobė piratai, šitaip per vieną naktį likome skurdžiai.

– Ak, kad bent anksčiau būtumėte buvę neturtingi! – sukliko Halima.

Mirjama šyptelėjo. Dar stipriau prisispaudė prie savęs mergaitę ir pasakojo toliau:

– Visos šios nelaimės mus užgriuvo vos per dvejus metus. Tada mano tėvą aplankė žydas Mozė, Alepe laikomas turtingiausiu žmogumi. Jis tarė: „Klausyk, Simeonai, – toks buvo mano tėvo vardas, – tau reikia pinigų, o man – žmonos.“ – „Eik jau, eik, – pasijuokė iš jo mano tėvas. – Tu jau senas ir turi sūnų, kuris mano dukrai į tėvus tiktų. Tau labiau derėtų apie mirtį pagalvoti.“ Bet Mozė neatlyžo, mat jau tada visas miestas šnekėjo, kad esu gražiausia Alepo miesto mergina. „Paskolinsiu tau pinigų, kiek tik užsimanysi, – nepaliko tėvo ramybėje žydas. – Tik atiduok man Mirjamą. Nebus jai blogai pas mane.“ Žydo piršimąsi tėvas palaikė veikiau pokštu. Bet apie piršlybas sužinoję mano įbroliai tuoj prirėmė tėvą ir ėmė primygtinai įtikinėti sumušti rankomis su Moze. Tėvas pateko į siaubingą padėtį. Jis buvo doras krikščionis ir nenorėjo atiduoti savo vaiko žydui. Bet po šitiek negandų nusilpęs ir sugniuždytas, galiausiai pasidavė ir sutiko, kad Mozė mane vestų. O manęs niekas ir neklausė. Vieną dieną buvo pasirašyta sutartis ir turėjau išeiti į žydo namus.

– Vargšė, vargšė Mirjama, – pro ašaras pratarė Halima.

– Žinai, mano vyras savotiškai mane mylėjo. Bet tūkstantį kartų būtų buvę geriau, jei būtų nekentęs ar buvęs abejingas. Jis baisiai mane kankino savo pavyduliavimu, užrakindavo kambaryje ir, matydamas, kad esu jam šalta ir juo bodžiuosi, griežsaid dantimis ir grasinosi mane nudursiąs. Kartais man atrodydavo, kad jis pamišėlis, siaubingai jo bijojau.

Mirjama nutilo, lyg norėdama sutelkti jėgas tam, ką ketino pasakyti. Halima jautė, kad ši jau priartėjo prie paslapties. Ji visa tirtėjo. Skruostus, degančius it įkaitinta geležis, prispaudė Mirjamai prie krūtinės ir sulaikė kvapą.

– Mano vyras, – netrukus toliau pasakojo Mirjama, – turėjo tokį įprotį, kuris nepaprastai žeidė mano dorovingumą. Suvokęs, kad vis dėlto pagaliau tapau jo nuosavybe, jis visiškai iš galvos išėjo. Savo verslo bendrininkams vis porindavo apie mane, įvai-

riais žodžiais apibūdindavo mano privalumus, dorovingumą, kūno ypatumus ir girdavosi, kad tapo didžiausio šių kraštų grožio šeimininku. Matyt, knietėjo aniems vyrams sukelti pavydą. Vakarais jis dažnai man pasakodavo, kaip jo draugai net pažaliuodavo iš pavydo, išgirdę apie mano privalumus, ir kaip jis šaipydavosi iš jų. Gali įsivaizduoti, Halima, kaip tada jo nekenčiau ir koks pasišlykštėtinas jis man atrodė. Kai turėdavau eiti pas jį, jausdavausi taip, lyg būčiau vedama mirti. O jis kvatodavo ir tyčiodavosi iš geltonsnapių, kaip vadino jaunesnius savo bendrininkus, ir sakydavo: „Ė, už pinigus viską gausi, mano brangioji. O į skurdžių, nors ir neapsakomai gražų, nė nukvakusi višta nepasižiūrės." Tokios jo šnekos mane siaubingai piktindavo ir siutindavo. Ak, jei būčiau tada pažinojusi bent vieną tokį geltonsnapį, būčiau tam Mozei įrodžiusi, kaip jis užliūliuotas saviapgaulės! Bet įvyko tai, ko negalėjau nė tikėtis. Sykį viena mano tarnaitė įbruko man į delną mažą laiškutį. Atskleidžiau jį ir perskaičius pirmus žodžius mano širdis suvirpėjo. Dar ir dabar prisimenu laiškutį mintinai iki paskutinio žodelio. Klausyk, pasakysiu tau, kas ten buvo parašyta.

Halima visu kūnu drebėjo iš įtampos.

– Laiške buvo parašyta: „Nuo šeicho Muchamedo – Mirjamai, Alepo gėlelei, sidabru spindinčiai mėnesienai, kuri nušviečia naktį ir nuskaistina pasaulį! Myliu tave, be galo myliu nuo tada, kai išgirdau Mozę, prakeiktą tavo pasiglemžėlį, į padanges keliant tavo grožį ir dorybes. Kaip klaidatikiui vynas apsvaigina galvą, taip man širdį apsvaigino žinia apie tavo tobulybę. O, sidabrine mėnesiena! Kad žinotum, kiek naktų dykumoje svajojau apie tavo dorybes, kaip gyva tu stovi man prieš akis, regėjau tave lyg rausvą aušrą danguje! Maniau, atstumas atvėsins mano ilgesį, bet šis tik sustiprėjo! Dabar aš grįžau ir atnešiau tau savo širdį. Žinok, Alepo gėlele, kad šeichas Muchamedas yra tikras vyras ir nebijo mirties. Aš prisiartinau prie tavęs, idant įkvėpčiau oro, kurį tu iškvepi. Būk pasveikinta!"

Iš pradžių pamaniau, kad šis laiškas – žabangos. Pasikviečiau jį atnešusią tarnaitę ir prirėmiau prie sienos, kad išklotų teisybę. Ji apsiverkė ir parodė man sidabrinį, kurį jai davė kažkoks dykumų sūnus kaip atlygį už tai, jog įteiks man laiškutį. „Kaip atrodė tasai dykumų sūnus?“ – paklausiau. „Gražus ir dar jaunas.“ Aš visa suvirpėjau. Ir išsyk pamilau Muchamedą. Žinoma, pamaniau sau, vargu ar išdrįstų rašyti laišką, jei nebūtų gražus ir jaunas. Beregint ėmiau baimintis, kad mane išvydęs gali nusivilti. Laiškutį perskaičiau daugiau nei šimtą kartų. Dieną nešiodavausi jį užantyje, naktį užrakindavau skrynelėje. Paskui gavau antrą, dar aistringesnį ir gražesnį laišką. Visa liepsnojau nuo slaptos meilės. Galiausiai Muchamedas man paskyrė naktinį pasimatymą terasoje priešais mano langą. Vadinasi, puikiai pažinojo mano aplinką. O, mano miela Halima! Kaip galėčiau tau apsakyti tuometinius savo išgyvenimus! Tą dieną dešimt kartų persigalvojau. Eiti, neiti; niekaip neapsisprendžiau. Galiausiai nusprendžiau neiti. Šitokio sprendimo laikiausi, iki priartėjo paskirta valanda. O tada, lyg slapto balso vedama, nuėjau į terasą. Buvo įstabi naktis. Tamsi, be mėnulio, tačiau dangus nusėtas smulkiomis mirguliuojančiomis žvaigždėmis. Mane tai išmušdavo karštis, tai supurtydavo drebulys. Kurį laiką šitaip lūkuriavau terasoje. Jau ėmiau svarstyti, o kas, jeigu čia ne tik apgavystė, bet ir bjaurus man iškrėstas pokštas, siekiant pasityčioti iš senojo Mozės? Tik ūmai išgirdau šnabždesį: „Neišsigąsk. Tai aš – šeichas Muchamedas.“ Vyras pilku drabužiu, lengvas it plunksnelė, peršoko per aptvarą ir, nespėjusi nė atsitokėti, jau atsidūriau jo glėbyje. Man atrodė, kad ėmė suktis daugybė pasaulių ir aš patekau į bekraštybę. Jis nepaklausė, ar noriu su juo eiti. Tik apglėbė mane per liemenį ir nusileido pintomis kopėčiomis į sodą. Kitapus tvoros išvydau kelis raitelius. Jie perkėlė mane, kad jis galėtų perlipti per tvorą. Tada jis užsikėlė mane ant balno ir mes išdūmėme iš miesto į tamsią naktį.

– Ir tu visa tai patyrei? – stebėjosi Halima. – Laiminga, laiminga Mirjama!

– O, nesakyk šitaip, Halima. Man širdis plyšta, kai pagalvoju apie tai, kas nutiko paskui. Mes jojome visą naktį. Iš už kalvų pasirodė mėnuo ir mus nušvietė. Man buvo ir baugu, ir gera, lyg būčiau klausiusis pasakos. Ilgai nedrįsau pažvelgti į veidą raiteliui, laikiusiam mane glėbyje. Bet pagaliau įsidrąsinau ir pakėliau į jį akis. Jis susikaupęs žiūrėjo į kelią. Jo žvilgsnis buvo kaip erelio, bet nukreiptas į mane pasidarydavo švelnus ir šiltas lyg elnio. Aš taip pamilau šį vyrą, jog būčiau gyvybę už jį paaukojusi. Jis buvo nuostabus, tasai šeichas Muchamedas. Su juodais ūsais ir trumpa, vešlia barzda. Jo lūpos buvo raudonos. O, Halima! Per kelionę tapau jo moterimi... Po trijų dienų mus jau vijosi. Įbroliai, mano vyro sūnus ir visa gauja ginkluotų miestiečių. Vėliau sužinojau, kad išaiškėjus, jog pabėgau, visi tarnai iškart buvo sukelti ant kojų. Muchamedo laiškai buvo atrasti ir mano vyras Mozė iš sielvarto ir gėdos gavo širdies smūgį. Jo ir mano giminė susyk apsiginklavo, pasibalnojo ristūnus ir pasileido mūsų gaudyti... Mes jau buvome nujoję toli į dykumą, tik staiga horizonte pamatėme būrį raitelių. Muchamedas turėjo tik septynis vyrus. Šie jam sušuko, kad paliktų mane, tada būtų lengviau paleisti žirgą risčia. Bet jis tik numojo ranka. Mudu persėdome ant pailsėjusio arklio. Tačiau persekiotojai nenumaldomai artėjo. Tuomet Muchamedas paragino savo draugus apgręžti arklius ir pasitikti persekiotojus. Paliko mane sėdėti ant žemės ir, išsitraukęs kardą, stojo septyneto priekyje. Raiteliai susikovė. Laimėjo dauguma. Vienas mano įbrolių žuvo, bet žuvo ir Muchamedas. Išvydusi tai, ėmiau iš sielvarto raudoti ir puoliau bėgti. Bet jie greitai mane sučiupo ir pririšo prie balno. O prie mano arklio uodegos pririšo negyvą Muchamedą...

– Koks siaubas, koks siaubas, – suaimanavo Halima ir užsidengė delnais veidą.

– Negaliu tau perteikti, ką tuomet jaučiau. Mano širdis sukietėjo it akmuo ir atsivėrė tik vienai aistrai – kerštui. Tada dar tik nujaučiau, kad manęs laukia pažeminimai ir gėda. Kai grįžome į Alepą, radau savo vyrą leisgyvį. Bet vos mane išvydo, jo akys kaipmat pagyvėjo. Tą akimirką jis man atrodė kaip šaitanas. Jo sūnus pririšo mane prie mirties patalo ir plakė rimbu. Aš sukandau dantis ir tylėjau. Kai Mozė pasimirė, man atlėgo. Ėmė atrodyti, jog kerštas iš dalies įgyvendintas... Tik trumpai tau pasakysiu, ką paskui su manimi padarė. Įsitikinę, kad ganėtinai prikankino, nuvežė į Basrą ir pardavė kaip vergę. Šitaip tapau mūsų Valdovo nuosavybe. O jis pažadėjo man, jog keršys už mane tiek žydams, tiek krikščionims.

Halima ilgai tylėjo. Jos akyse Mirjama išaugo ir virto kone dievaite. Jai dingojosi, kad iš draugystės su Mirjama ir pati nepaprastai daug įgijo.

Galiausiai paklausė:

– Ar tiesa, kad krikščionys ir žydai valgo mažus vaikus?

Mirjama, vis dar pasinėrusi į kraupius prisiminimus, ūmai nusipurtė ir prapliupo juoktis.

– Galimas daiktas, – atsakė ji. – Jie ganėtinai žiaurūs.

– Kokia laimė, kad esame tarp tikratikių!... Klausyk, Mirjama, ar tu dar krikščionė?

– Ne, nebe.

– O gal esi žydė?

– Ne, nesu ir žydė.

– Vadinasi, esi tikratikė, kaip ir aš!

– Kaip tau labiau patinka, mielas vaike.

– Ar Seiduna tave labai myli?

– Juk sakiau, kad neklausinėtum, – juokais susiraukė Mirjama. – Na, kad jau tiek daug tau patikėjau, noriu dar šį tą pasakyti. Galbūt jis ir myli mane, bet aišku viena – esu jam reikalinga.

– Kaip tai reikalinga? Nesuprantu.

– Jis vienišas ir neturi su kuo nuoširdžiai pasikalbėti.

– O tu jį myli?

– Šito tu nesuprasi. Jis nėra šeichas Muchamedas, juolab Mozė. Jis – didis pranašas. Labai juo žaviuosi.

– Turėtų būti nepaprastai gražus.

– Paikas kačiuk! Nori, kad imčiau pavydėti, jei klausinėji tokių dalykų?

– Ak, kad ir kaip ten būtų, esi labai laiminga, Mirjama, – ištrūko Halimai iš širdies gelmės.

– Ša, kvailute! Jau vėlu, metas miegoti. Eik į savo lovą.

Mirjama pabučiavo mergaitę ir ši tykiai nutipeno į savo patalą. Bet dar ilgai negalėjo užmigti. Mintyse pakartojo viską, ką išgirdo iš Mirjamos. Mergaitė taip gyvai įsivaizdavo, kaip Mirjama pagrobiama ir kaip paskui joja Muchamedo glėbyje, jog ant skruosto pajuto jo alsavimą ir ūsų prisilietimą.

Halimą apėmė nepažįstama saldybė ir ji nudžiugo, kad aplink tamsu ir niekas jos nemato. Bet vaizduotėje išvydusi negyvą Muchamedą, kurį žirgas vilko pririštą prie uodegos, įsikniaubė į pagalvę ir ėmė kūkčioti. Šitaip ir užmigo.

• • •

Netrukus po šio pašnekesio Halima išvydo vaizdą, nuo kurio ją nusmelkė keista baimė. Kaip visada ji vaikštinėjo po sodus, brovėsi tarp krūmokšnių ir netikėtai už vieno krūmo nugirdo šnabždesį. Ant pirštų galų prisėlino arčiau. Žolėje gulėjo Sara ir eunuchas Mustafa, juodu darė dalykus, apie kuriuos per pamokas pasakodavo Apama. Mergaitė apstulbo. Panūdo sprukti, bet neregima jėga ją sulaikė. Ji neteko amo, bet ir negalėjo nuo porelės atplėšti akių. Stovėjo it įkasta, iki aniedu pakilo eiti.

Halima klausė savęs, ar papasakoti apie tai Mirjamai, kad vėl nereikėtų ko nors nuo jos slėpti. Bet ar nebuvo jau sykį išdavusi Saros? Ne, šįsyk nevalia taip pasielgti! Verčiau dėsis nieko nemačiusi. Juk ir šiaip visa tai pamatė atsitiktinai.

Kai nutylėjo apie šį įvykį, jai maloniai atlėgo. Ir vėl galėjo ramiai žiūrėti Sarai į akis. Halima jautėsi taip, lyg nutylėdama šią paslaptį būtų grąžinusi bičiulei seną skolą.

Ketvirtas skyrius

Ibn Tahiras tvirtovėje išgyveno didžią gyvenimo permainą. Po kelių dienų, praleistų Alamute, jam viskas dar jaukėsi ir miglojosi akyse, tarsi kas nors būtų per galvą vožtelėjęs sunkiu vėzdu. Bet jaunuolis vis sparčiau pratinosi prie naujos tvarkos. Praėjus keturiolikai dienų, tapo ne tik geriausiu mokiniu, bet ir aistringu, užsidegusiu ismailitų mokymo sekėju. Jo veidas nepaprastai pasikeitė. Veido putnumas ir apvalainumas išnyko, skruostai įdubo, mina įsispaudė nuožmi ir ryžtinga. Dabar Ibn Tahiras atrodė dešimčia metų vyresnis, nei buvo iš tiesų.

Jaunuolis artimai susipažino su savo bendramoksliais, vyresnybe ir visa mokyklos tvarka.

Šimtininkas Minučeheris mokė ne tik karo meno, bet ir geografijos. Jis išjodavo su kuopa iš tvirtovės ir nukakdavo taip toli į pietus, kad mokiniai, atsigręžę atgal, virš kraštinių kalnų išvysdavo dunksančią Demavendo viršūnę. Dėstydamas geografiją, mokytojas tą viršukalnę pasirinko kaip savo paaiškinimų išeities tašką. Tarnaudamas sultono kariuomenėje, kelis sykius buvo apkeliavęs visą karalystę. O dabar ant didžiulio pergamento nubraižė didesnius kalnus, svarbius miestus ir turgavietes, kariuomenių ir karavanų kelius. Išskleidė prieš mokinius ant grindų žemėlapį,

pagal Demavendo kalną nustatė kryptis ir pradėjo aiškinti pavienių geografinių taškų ir sankryžų išsidėstymą. Į paaiškinimus šimtininkas Minučeheris įpindavo prisiminimų iš savo karinio gyvenimo, šitaip pagyvindamas pamoką ir uždegdamas klausytojus. Kiekvienas gavo užduotį tiksliai nustatyti atstumą nuo savo gimtojo krašto, jo padėtį ir kryptį. Todėl geografijos pamokos buvo vienos mėgstamiausių.

Nauja disciplina, kurią dėstė Al Chakimas, buvo ypatinga. Kitados šis vyras gyveno Vakarų šalių dvaruose. Pažinojo Bizantijo*, Kairo, Bagdado dvariškių gyvenimą. Buvo lankęsis pas daugybę įvairių kunigaikščių ir matęs aibę tautų, kurių įpročius ir papročius gerai permanė. O dabar visas šias žinias įtraukė į mokomąją discipliną ir dėstė savo mokiniams. Mokė juos, kaip sveikinasi graikai, žydai, armėnai ir arabai, kokie jų papročiai, kaip valgo ir geria, kaip linksminasi ir kuo verčiasi. Parodė mokiniams, kaip reikia atsistoti prieš vieną ar kitą kunigaikštį, ko reikalauja įvairių valdovų ir dvarų ceremonialas, išdėstė jiems graikų, hebrajų ir armėnų kalbos pradmenis. Mokytojas, lyg koks graikų tragikas, pats vaidindavo: čia pasipūtusį kunigaikštį, čia nusižeminusį, prašantį žmogų, čia žingsniuodavo oriai ir išdidžiai, čia puldavo veidu žemyn, lankstėsi tuščiai vietai ir šypsojosi lyg ir draugiškai, lyg ir klastingai. Mokiniai turėjo jį mėgdžioti, vaidinti drauge su juo ir sveikintis užsienio kalbomis. Retsykiais pamoką pertraukdavo smagus kvatojimas, kurį džiugiai pasigaudavo ir pats mokslingasis graikas.

Dajus Ibrahimas, be dogmatikos ir arabų kalbos gramatikos, aiškino Koraną, mokė algebros ir matematikos mokslo. Netrukus Ibn Tahiras pradėjo jausti jam pagarbią baimę. Atrodė, kad dajus Ibrahimas žino viską. Aiškindamas Koraną, jis leisdavosi į

* Senovės miestas, įkurtas graikų 660 m. pr. Kr., imperatoriaus Konstantino 330 m. pavadintas Konstantinopoliu. Nuo 1453 m. jis vadinamas Stambulu. (Vert. past.)

filosofinius apmąstymus, kalbėdavo apie kitus tikėjimus, pateikė mokiniams krikščionybės, judaizmo pradmenis, be įvairių pagoniškų tikėjimų, supažindino su paslaptingu indų mokymu, kurį paskleidė Buda. Mokytojas nuodugniai paaiškino, kodėl visi tie tikėjimai klaidingi, ir įrodė, kuo Pranašo mokymas teisingesnis, o visų teisingiausia atmaina yra ismailizmas. Baigdamas pamoką, visus savo aiškinimus mokytojas apibendrindavo suprantamais teiginiais, kuriuos mokiniai turėjo užsirašyti ir išmokti mintinai...

Sykį dajus Abu Soraka atėjo į pamoką nešinas storu popieriaus ritiniu. Atsargiai jį išskleidė, lyg jame būtų saugojęs kokią paslaptingą brangenybę, ir paėmė šūsnį tvarkingai prirašytų pergamento lakštų. Pasidėjo juos priešais ir prispaudė savo sunkia ranka. Tada tarė:

– Šiandien pradėsiu jums pasakoti apie mūsų Valdovo gyvenimą. Išgirsite apie jo kančią, kovas ir didžias aukas, sudėtas ismailizmo labui. Ši šūsnis lapų priešais mane yra jo nenuilstamo triūso vaisius, visa tai jis savo ranka kuo kruopščiausiai užrašė jums, kad iš jo gyvenimo išmoktumėte, kaip reikia aukotis dėl teisingo reikalo. Todėl viską, ką išgirsite, atidžiai pasižymėkite ir paskui gerai išmokite. Pažvelkite, štai jo rūpinimosi jumis vaisius!

Mokiniai pakilo ir priėjo prie raštų, gulinčių priešais dajų. Nebyliai žavėdamiesi, jie spitrijo į dailiai prirašytus lapus, kurie šiuršendami slydo mokytojui tarp pirštų. Suleimanas ištiesė ranką, ketindamas pasižiūrėti iš arčiau. Bet Abu Soraka mikliai atkišo delną, lyg mėgindamas apsaugoti rankraštį nuo paniekinimo.

– Ką, tau galvoj negerai? – suriko jis. – Tai gyvo pranašo rankraštis.

Mokiniai vienas paskui kitą grįžo į savo vietas. Nutaisęs iškilmingą balsą, dajus pradėjo jiems pasakoti apie vyriausiojo karo vado gyvenimą ir žygdarbius. Ir pradžių trumpai pateikė istorinius įvykius, kad vėliau būtų lengviau pereiti prie smulkmenų, užrašy-

tų ant gulinčių priešais jį lakštų. Mokiniai sužinojo, kad Seiduna, jų vadas, yra gimęs prieš šešiasdešimt metų Tūse, kad jis vardu Hasanas, o jo tėvas Alis kilęs iš šlovingos arabų šeimos Saba Homairi. Dar visai jaunas, Seiduna susipažinęs su keliais ismailizmo mokytojais ir misionieriais ir išsyk pajutęs, kad jų mokymas yra teisingas ir kad ateitis priklausanti jam. Jo tėvas ir pats buvo įsislaptinęs kalifo Alijaus šalininkas. Stengdamasis nesukelti įtarimų, jis pasiuntęs jaunąjį Hasaną į Nišapūrą pas sunitų refiką Muvafiką Ediną. Ten Hasanas susipažinęs su dabartiniu viziriu Nizamu al Mulku ir astronomu, matematiku Omaru al Chajamu. Jie buvę moksladraugiai ir netrukus visi trys puikiai suvokę sunos melagingumą ir jos išpažintojų tuštybę, tad nusprendę visą savo gyvenimą skirti ismailizmui. Jie pasižadėję, jog tas, kuris pirmas pasieks pripažinimo viešajame gyvenime, padės iškilti ir kitiems dviem, kad lengviau būtų skleisti teisingą mokymą.

Tačiau didysis viziris nesilaikęs savo pasižadėjimo. Priešingai! Pasikvietęs Seiduną į sultono rūmus ir paspendęs jam pavojingus spąstus. Bet Alachas sergėjo savo išrinktąjį. Apsiautęs jį nakties skraiste, nuvedė į Egiptą pas tenykštį kalifą. Ten prieš jį sukilę pavyduoliai. Seiduna juos nugalėjęs ir po ilgų klajonių grįžęs į tėvynę. Čia Alachas jam paskyręs Alamuto tvirtovę, kad pradėtų kovą su klaidingu mokymu ir pagaliau sutriuškintų neteisėtus valdovus ir tironus. Visą gyvenimą jį lydėję stebuklai, mirtini pavojai ir Alacho malonė... Abu Soraka tarė:

– Kai išklausysite visų šių nuostabių istorijų, kurios iš pirmo žvilgsnio primena labiau pasakas nei tikrovę, atpažinsite, kad mūsų Valdovas yra tikras ir galingas pranašas.

Kitomis dienomis mokytojas smulkiai pripasakojo netikėčiausių nutikimų iš vyriausiojo karo vado gyvenimo. Mokinių akyse iškilo valingo pranašo vaizdinys ir jie ėmė kuo karščiausiai trokšti kada nors išvysti jį gyvą ir jo akivaizdoje pasižymėti didžiu žyg-

darbiu arba auka. Mat susireikšminti jo akyse jiems atrodė tolygu iškilti aukštai virš kitų mirtingųjų.

• • •

Dieną Ibn Tahiras niekuo nebesistebėjo. Jis buvo imlus stebėtojas ir klusnus mokinys. Darė viską, ko tuo metu iš jo buvo reikalaujama, ir jam nekilo abejonių, kad visa turi būti taip, kaip yra.

O vakare, sunėręs už galvos rankas, gulėdamas ir spitrėdamasis į rausvą liepsnelę, plazdenančią virš dubenėlio kampe ant padėklo, ūmai suvokė, kad gyvena keistame, paslaptingame pasaulyje. Jį apnikdavo slogutis ir jis daugsyk savęs klausdavo: „Ar tu, kuris dabar čia guli, iš tiesų esi tas pats Avanis, kuris kadaise ganė tėvo bandą Savėje?“ Mat jam atrodė, kad pasaulį, kuriame dabar gyvena, nuo ankstesnio skiria tokia praraja, kokia skiria sapnų pasaulį nuo tikrovės.

Išsibrauti iš tų sapnų jam padėjo kūryba. Per poetikos pamoką dajus Abu Soraka uždavė mokiniams eiliuotai apdainuoti itin svarbias ismailizmo asmenybes ir įvykius. Mokiniai turėjo sukurti eilėraščių apie Pranašą, Aliją, Ismailą, apie garsius kankinius ir jų žygdarbius.

Ibn Tahirui Alijus, Pranašo žentas, buvo mieliausias širdžiai. Apie jį ir sudėjo eilėraštį, kuris taip sužavėjo Abu Soraką, kad šis nusprendė parodyti jį Seidunai. Eilėraštį išmoko ir kiti mokiniai, veikiai Ibn Tahiras visame Alamute išgarsėjo kaip poetas.

Alijus

Po Hadidžo jis pirmas Pranašą pažino,
Tada tebuvo dešimtmetis.
Visuos mūšiuos greta stovėjo,
Daug kraujo dėl jo neteko.

Pranašas žmona davė jam dukrą,
Fatimą, visų gražiausią.
Paskyrė jį į kalifo sostą,
Kad mirti galėtų ramiausiai.

Apgaule nuverstas, begėdiškai išduotas
Po Pranašo mirties jis buvo.
Likimo smūgis vėl suduotas:
Papjautas kraujo klane žuvo.

Jo kūnas šventas guli Nedžefe,
Aukso kupolu apdengtas.
Kas kankiniui galvą nulenkia,
Vos sulaiko ašaras.

Padrąsintas pirmos sėkmės, Ibn Tahiras toliau mėgino kurti eiles. Ūmai pamanė, kad šitaip gali nors kiek išreikšti tai, kas vakarais jį baugindavo, ir atsikratyti to nesuvokiamo nerimo. Visa, kas jam atrodė svetima ir neaišku, jaunuolis mėgino įsprausti į eiles ir šitaip surengti akistatą. Kai kurie poetiniai jo mėginimai vėliau tapo Alamuto brolijos turtu, daugelis tuos eilėraščius mokėjo mintinai. Eilėraščiai apie Alamutą ir Seiduną buvo mėgstamiausi.

Alamutas

Ten, kur Elbrusas šauna į dangų,
Upės plukdo vandenį sraunų.
Iš ten trykšta kriokliai
Ir krenta žemyn išdidžiai.

Ant uolos stūkso tvirtovė slaptinga.
Nuo Giliano karalių laikų ji didinga.
Tvirtos sienos ją apsupa visą
Audroms ir strėlėms ji rodo narsą.

Kitados ten ereliai suko lizdus.
Vanagai tūpė su grobiu naguos.
Uola buvo plėšriųjų sparnuočių namai,
Todėl pilis Alamutas vadinas nūnai.

Keturi kuorai saugo pilį,
Apie didžią paslaptį jie tyli.
Idant rankos klaidatikių
Piktai ir įžūliai jos nesigvieštų.

Seiduna

Lyg erelis savo lizde,
Tvirtovės galingos valdovas.
Tikinčiuosius jis veda ir teisia,
Jam nė motais sultonas.

Nematomas, negirdimas, o visur
Jauti jojo ranką.
Nežinai, nei kada, nei iš kur,
Atpildas atkanka.

Jį Alachas išrinko ir siuntė pasaulin,
Jis iškentė daugybę vargų,
Atėmus Pranašą ir Aliją,
Nebuvo daugiau tokių šventų.

Aplink jį nutinka aibė stebuklų,
Krikščionis nei žydas nepatikėtų.
Už tikėjimą, ištikimybę ir kančią
Nuo rojaus vartų jis gavo raktą.

Sykiu su poezijos pamokomis vyko ir iškalbos pratybos. Suleimanas ir Ibn Tahiras čia buvo nepralenkiami. Suleimanas kalbėdavo emocingiau, o Ibn Tahiras – protingiau. Visų prasčiausiai sekėsi Jusufui. Jis ne sykį tikino Ibn Tahirą, kad verčiau visą dieną mankštintųsi saulėkaitoje stebint griežtajam Minučeheriui arba net pliektų save rimbu, Abdulo Maliko palieptas, šokinėtų ant įkaitusios plokštės ir atliktų visus dešimt sunkių kvėpavimo pratimų, kurių jie išmokę. Tik vieno jis bijojo taip pat kaip poezijos, iškalbos, gramatikos ir algebros – Abdulo Maliko pasninko. Tomis dienomis jam atrodydavo, kad gyvenimas ir visa, ką jie veikė tvirtovėje, yra beprasmiška ir tuščia. Jį apnikdavo noras atsigulti, užmigti ir daugiau nebenubusti.

Tačiau Jusufo nekamavo jokie keblūs klausimai. Jį mažai kas stebino. Bene didžiausią nuostabą jam kėlė Ibn Tahiro gebėjimas kurti eilėraščius, kurių niekur nebuvo skaitęs nei jis pats, nei kuris nors kitas mokinys. Viešai Jusufas laikė Ibn Tahirą kerėtoju, o žemiškasis jo protas piršo mintį, kad Ibn Tahiras tikriausiai turi paslėpęs šaltinį, iš kurio semiasi savo meno. Jusufas manė, kad eilėraščius, kuriuos Ibn Tahiras jiems perskaito, iš tikrųjų sukūrė poetai. Bet juk tai įvyko žiloje senovėje, tada, kai po pasaulį dar vaikščiojo didvyriai ir kovėsi su demonais ir kitomis antgamtinėmis būtybėmis. O kad poetu galėtų būti gretimoje lovoje miegantis bendramokslis, visa galva mažesnis ir gerokai silpnesnis už jį, Jusufo protas neaprėpė. Tai, kad Seiduna yra didis pranašas, nors ir gyvena su jais tvirtovėje, Jusufas dar šiaip ne taip suprato. Seiduna buvo nematomas ir manė, kad jie neverti jį išvysti. O štai Ibn Ta-

hiras kasdien su juo ginčydavosi ir pokštaudavo. Nors ir apniktas abejonių, Jusufas juo žavėjosi ir nepaprastai didžiavosi, kad juodu yra draugai.

Suleimanas, nors nepralenkiamai kaudavosi kardu ir mėtydavo kilpas, ir visada pirmaudavo per pavojingą išbandymą, vis tiek pavydėdavo kitiems sėkmės. Kai prie jo pagirdavo Jusufą ir Ibn Tahirą, jis atšaudavo:

– Pirmas yra bukagalvis, o antras – pasipūtėlis.

Tačiau visi kartu jie sudarė neišskiriamą trijulę. Jei kiti bičiulius užsipuldavo, Suleimanas juos gindavo. Įniršęs atkirsdavo:

– Kai taip toli mėtysite ietis ir atlaikysite tokį krūvį kaip Jusufas, galėsite postringauti.

O dėl Ibn Tahiro šitaip atrėždavo:

– Jeigu jūsų galvose būtų bent kruopelė jo proto, būtumėte ne tik pasipūtę, bet jau seniai sprogę iš pasipūtimo.

Tačiau niekas neįsižeisdavo dėl jo kandumo. Suleimaną mėgo ne tik Ibn Tahiras ir Jusufas, bet ir visi mokiniai drauge su mokytojais.

Vienas griežčiausių draudimų buvo kalbėti apie moteris ir apskritai apie lytiškumą. Todėl visi mokiniai neteko amo, kai per vieną pamoką Ibrahimas netikėtai prabilo šia keblia tema. Jis pradėjo pasakoti apie Pranašo moteris. Mokytojas sausai krenkštelėjo, akimirką nudelbė akis, o paskui tvirtai įrėmė žvilgsnį į priešais sėdinčius jaunuolius. Prabilo rimtu balsu:

– Pranašas neuždraudė tikintiesiems tuoktis ir mėgautis bendru gyvenimu su kita lytimi. Jis pats parodė ištikimo sutuoktinio ir gero tėvo pavyzdį. Bet ir iškėlė tikintiesiems taurų tikslą: kankinystė dėl švento tikėjimo ir aukščiausias atlygis už šią auką – amžini džiaugsmai rojaus soduose. Pirmieji, sekdami šauniu jo pavyzdžiu, mokėjo suderinti ir viena, ir kita: malonų gyvenimą su moterimi ir narsų aukojimąsi dėl jo mokymo. Kai Pranašas mirė,

tikintieji pradėjo kivirčytis. Vyrija tik drunijo haremuose ir pešėsi dėl valdžios ir kitokios žemiškosios gerovės. Liko pamirštas Pranašo priesakas, kad reikia aukotis dėl taurių tikslų, kautis su kardu rankoje arba net mirti kankinio mirtimi... O Seiduna nubrėžė perskyrą. Anapus jos – Bagdadas ir seldžiukų tironai su savo pasileidusiais šalininkais, o šiapus esame mes ir jūs. Jūs, kurie būsite įšventinti į fedajinus, esate išrinktoji kuopa, kurios svarbiausias tikslas – auka ir kankinystė dėl švento reikalo. Vadinasi, turite viskuo skirtis nuo anų. Todėl Seiduna jums taiko griežčiausią draudimą: jūs nei vesite, nei kaip nors kitaip atsiduosite paleistuvystei. Jums, tarsi jau būtumėte rojaus sodų, sukurtų dėl jūsų, gyventojai, uždrausta kalbėti apie nepadorius dalykus. Jums draudžiama apie juos galvoti arba slapta jais mėgautis vaizduotėje. Alachui nieko nėra slapto! Jis išrinko Seiduną ir paskyrė būti jūsų vedliu... Tam, kas pažeis šį draudimą, numatytos griežčiausios bausmės. Kas bus užkluptas besikalbantis apie nešvankybes, išsyk bus išmestas pas eilinius. Vienam iš jūsų jau teko tokia bausmė. Jeigu kuris nors iš jūsų, jau įšventintas, susidės su moterimi arba net ves, bus nubaustas kraupia mirtimi. Pirmiausia budelis išdurs jam akis įkaitintu pagaliu. Kai baisus skausmas kiek apmalš, jam gyvam bus nuraudos galūnės. Šios bausmės, kaip nurodo vyriausiasis karo vadas, nusipelnys tas, kas pažeis draudimą.

Nuo šių žodžių mokiniams per nugarą šiurpas perbėgo. Jie nedrįso pažvelgti vienas kitam į akis. Kai kurie itin gyvai įsivaizdavo tas siaubingas bausmes. Tada juos imdavo smaugti dusulys ir kartais pasigirsdavo kuriam nors iš krūtinės ištrūkęs atodūsis.

Pamačius savo kalbos poveikį, dajaus Ibrahimo veide šmėstelėdavo vos pastebimas šypsnys. Tada mokytojas prabildavo kur kas švelnesniu balsu:

– Nebijokite šio Seidunos draudimo. Jis tik atrodo žiaurus. Nes kuriam gi iš jūsų galėtų šauti į galvą atpildą, laukiantį už pasiau-

kojimą, taip lengvai iškeisti į abejotinus malonumus, kuriuos patirtų pažeidęs Seidunos draudimą? Juk visi ligi vieno, kurie nedvejodami vykdys tai, kas įsakyta, pelnys amžinąjį, ištaigos kupiną gyvenimą. Ir dar kokios ištaigos! Kaip kankiniai, pasiaukoję dėl švento reikalo, jūs įžengsite į sodus, kur almės ašaros tyrumo šaltiniai. Gulėsite stiklinėse menėse ant minkštų pagalvių ir vaikščiosite po gražiai sutvarkytas giraites vešlių medžių paunksmėje. Jus sups darželiai tauriausių gėlių, kurios svaigiai kvepės. Baltarankės merginos juodomis įkypomis it migdolai akimis vaišins jus pačiais gardžiausiais valgiais ir gėrimais. Jos bus jūsų paslaugoms! Tas merginas Alachas sukūrė ypatingas. Nors ir atsiduos jūsų geidavimams, jos išsaugos amžiną jaunystę ir amžiną skaistybę... Kai būsite įšventinti, būsite pasirengę užsitarnauti šią prabangą. Alachas įteikė Seidunai raktus nuo sodų, kurie yra skirti jums. Tam, kuris tiksliai vykdys įsakymus, Seiduna atvers rojaus vartus. Tad ar gali atsirasti kas nors, dėl ko jūs išklystumėte iš kelio, vedančio į tokį atlygį?

● ● ●

Vakare mokiniai susirinko ant stogo ir Ibn Tahiras tarė:

– Mokytojai mums patarė laisvalaikiu aptarti, ko išmokome per pamokas. Šiandien dajus Ibrahimas paaiškino, kodėl Seiduna uždraudė mums paleistuvauti, kalbėti ir galvoti apie nešvankybes. Manau, šio draudimo nepažeisime, jeigu kaip visada pasikalbėsime apie tai, ką išgirdome per pamokas ir kaip mums elgtis, kad lengviau išvengtume pasitaikančių pagundų.

Kai kurie jaunuoliai krūptelėjo nuo jo žodžių.

– Aš nesutinku, – paprieštaravo Naimas. – Dajus Ibrahimas uždraudė mums kalbėtis apie nešvankybes. Juk girdėjai, kokia bausmė laukia prasižengėlių.

– Nedaryk iš ožiuko vilko, Naimai, – pašiepė Džafaras. – Apie viską, ką tą dieną mokytojai mums pasakojo, pasišnekėti galime. Niekas negali mūsų nubausti, jeigu apie dalyką kalbame protingai ir rimtai.

– Tik ne apie moteris ir panašias nedorybes! – šiaušėsi Naimas.

Jusufas įsiuto.

– Mažylį permest per tvorą!

Pabūgęs Naimas ėmė trauktis prie durų.

– Pasilik čia! – užriko Suleimanas. – Kad paskui nesiteisintum, jog nebuvai kartu su visais. O jeigu dar zirsi, tuoj gerklę užrišim.

Ibn Tahiras prabilo:

– Kalbėsiu tiesiai šviesiai, kad viską išsiaiškintume. Esu tikras, nė vienam iš mūsų nė nedingtelėjo, kad iš tiesų galėtume nusidėti su moterimi. Nuo šiol vengsime ir kalbų apie jas. Savo veiksmus ir liežuvį mums nebus sunku sutramdyti. Bet kaip galime pažaboti savo mintis, apninkančias silpnumo akimirką, arba net sapnus? Nors Iblis neturi galios mūsų valiai, bet valdo mūsų vaizduotę ir sapnus. Štai aš, pavyzdžiui, jau daug kartų sąmoningai susilaikydavau nuo visų nepadorių minčių. Man jau ėmė atrodyti, kad visada galėsiu jas pergalėti. Bet nelauktai, lyg piktosios dvasios pakurstyti, apniko gašlūs sapnai, o paskui visą dieną ir vaizduotė patekdavo į jų vergystę. Šitaip žmogus vis pradeda iš naujo, kol vėl parklumpa. O draudimas rūstus ir neatsižvelgia į šią prigimtinę silpnybę. Taigi, ko turėtume griebtis?

Suleimanas atsakė:

– Kam čia dėl to kvaršinti sau galvą? Sapnai yra sapnai, kas gali būti iškviestas dėl jų teisintis? Ir kiekviena nenorom įlindusi mintis dar negali būti laikoma baisia nuodėme.

– Teisingai! – nudžiugo Jusufas. – Kalbi, tarsi būtum žodžius man nuo lūpų nustvėręs.

– Na, nežinau, ar tai teisinga, – suabejojo Ibn Tahiras. – Draudimas yra aiškus ir tikslus, tad turi būti priemonė, kaip įveikti savo silpnybę.

Čia įsiterpė Džafaras:

– Tu visiškai teisingai pasakei, Ibn Tahirai. Jeigu yra toks draudimas, vadinasi, turi būti duota ir galimybė jo nesulaužyti. Kiekvienas iš mūsų privalo visomis išgalėmis priešintis piktosios dvasios kuždesiams ir išlaisvinti mintis ir sapnus iš jos gniaužtų.

– Jau mėginau, – tarė Ibn Tahiras. – Bet žmogaus silpnumas nepaprastai didelis.

– Neprotinga kviestis į kovą galingesnį priešininką, – sumurmėjo Jusufas.

Tada Obeida, iki šiol visą laiką tylomis klausęsis pokalbio, gudriai nusijuokė:

– Kam tiek tuščiažodžiauti ir ginčytis, bičiuliai? – tarė jis. – Juk reikalas gerokai paprastesnis. Manote, kad Seiduna galėtų mums liepti daryti tai, ko nepajėgtume? Aš manau, kad ne. Paklausykite! Ar už susilaikymą ir pasiaukojimą Seiduna mums nepažadėjo atlygio? Pažadėjo, ir dar kokį – rojišką ištaigą anapusybės soduose. Klausiu jūsų: ar teisuolis gali džiaugtis būsimuoju atlygiu? Jūs pasakysite: neabejotinai! Vadinasi, ir mes turime teisę džiaugtis būsimomis gėrybėmis, kurias Seiduna mums pažadėjo po mirties. Mintyse galime džiaugtis gražiais sodais ir čiurlenančiais šaltiniais, galime įsivaizduoti mums paruoštus rinktinius valgius ir gėrimus. Pagaliau vaizduotėje galime mėgautis juodakių mergelių, kurios skirtos mums patarnauti anapusybėje, glamonėmis. Kas čia nešvankaus? Taigi, jei kada nors ateityje mus užpuls piktoji dvasia su savo vilionėmis, mes gudriai mintyse atsitrauksime į nuostabius rojaus sodus, kur maloniai sau žaisime šachmatais, ir nešvari sąžinė neapkartins mums malonumo. Šitaip įtiksime ir Alachui, kuris dėl mūsų įveisė šiuos sodus, ir Seidunai, kuris

mums atvers jų vartus, ir sau, nes nevaržydami vaizduotės nenusidėsime.

Moksladraugiai garsiai ir linksmai pritarė.

– Na, tu ir velnių priėdęs, Obeida! – sušuko Jusufas. – Kaipgi man pačiam nekniostelėjo?

– Obeida labai sąmoningai viską išvedžiojo, – tarė Ibn Tahiras. – Iš pirmo žvilgsnio nieko jam neprikiši. Bet, manau, nešvankus troškimas vis tiek lieka nešvankus, nors ir perkeltas į rojaus sodus.

– Man regis, tau tai netinka, nes ne tu šią mintį išrutuliojai, – supyko Obeida.

– Ne, Ibn Tahiras teisus, – paprieštaravo Džafaras. – Nuodėmė lieka nuodėmė, nesvarbu, kur ji padaroma, ir suktumu tokio aiškaus draudimo, kokį mums nustatė Seiduna, neapeisime.

– Na, jūs su savo kapstymais norite mums viską sugadinti, – pasipiktino Jusufas. – Aš manau, kad Obeida teisus, ir niekas negali mums uždrausti džiaugtis atpildu, kurio norime dorai nusipelnyti.

– Na, čia jau kaip kam išeina, – tarstelėjo Džafaras ir truktelėjo pečiais.

• • •

Vakarais, kai priešais vyriausiojo karo vado pastatą suplevendavo deglų liepsnos, pasigirsdavo tolimas Šahrudo šniokštimas ir nutįsdavo vakarinio rago aidas, kviečiantis į paskutinę maldą ir miegoti, mokinius apnikdavo nenumaldomas graudesys. Už nugaros likus įtemptų pamokų, griežtų išmėginimų ir drausmingo klusnumo kupinai dienai, jie duodavo mintims valią. Vieni pasitraukdavo į atokią kertelę ir atsiduodavo namų ilgesiui, kiti dalydavosi patirtimi, kaip gyveno už šių sienų, kur gyvenimas klostėsi visiškai kitaip.

– Norėčiau būti paukščiu, – sykį tarė Suleimanas. – Nuskrisčiau pasižiūrėti, ką veikia mano abi sesės. Mūsų motina mirė ir tėvas

vedė kitas dvi moteris, kurios irgi turi vaikų. Mano seserys joms bus našta, esu tikras, kad tos moterys su jomis šiurkščiai elgiasi. Dar užsimanys jų atsikratyti. Bijau, kad prikalbins tėvą parduoti jas pirmam pasipiršusiam jaunikiui. Ech, kaip visa tai mane graužia, baisiai graužia!

Jis sugniaužė kumščius ir užsidengė veidą.

– O aš turiu motiną, ji sena, – pratarė Jusufas ir sunkia letena persibraukė akis. – Ir kamuojasi prižiūrėdama gyvulius ir laukus, bijau, kad kaimynai ją kvailina, nes liko visiškai viena. Ir kodėl ją palikau?

– Iš tiesų, kodėl? – paklausė Ibn Tahiras.

– Ji pati šitaip norėjo. Pasakė man: „Tu tikras galiūnas, vaike, pats Pranašas tavimi džiaugtųsi. Jei būtų gyvas tavo tėvas, kuris užvis labiausiai pasaulyje garbino kankinį Aliją, tikrai nusiųstų tave pas vieną iš dajų, tarnaujančių tikrajam kalifui, kad išmoktum tikrojo tikėjimo..." Tąsyk pro mūsų kraštus keliavo didysis dajus Huseinas Alkeinis ir rinko mūsų Valdovo sekėjus. Aš nuėjau pas jį ir jis nukreipė mane čia, į Alamutą.

– O tu, Naimai, kaip patekai į šią tvirtovę? – toliau klausinėjo Ibn Tahiras.

– Mano gimtasis kaimas yra netoli šių kraštų, – atsakė Naimas. – Sykį nugirdau, kad galingasis dajus Alamute renka kariuomenę prieš klaidatikį sultoną. Namie mes visi išpažinome tikrąjį tikėjimą. Todėl tėvas neprieštaravo, kad eičiau tarnauti Seidunai.

– O tu, Suleimanai?

– Ką čia klausinėti. Pasklido kalbos, kad kils karas ir kad didysis dajus, jau padaręs daug stebuklų, Egipto kalifo vardu užėmė Alamutą ir ketina iš ten užpulti sultoną. „Čia tai jau tikrai šis tas ims dėtis, Suleimanai", – tariau sau. Pro mūsų kraštą keliavo dajus Abdulas Malikas ir aš prisidėjau prie jo.

– Mūsų giminė jau nuo seno buvo ištikima Alijui, – prabilo Obeida. – Buvome devyni broliai ir vienas turėjo palikti namus.

Paprašiau tėvo išleisti iš namų ir jis palaimino mane prieš kelionę.

– O tu, Džafarai?

– Aš sąmoningai studijavau Koraną, suną ir islamo istoriją. Suvokiau, kad iš Alijaus buvo neteisėtai atimtas Pranašo palikimas ir Bagdado kalifas neteisėtai užėmė jo sostą. Mūsų krašte apsistojo vienas dajus ismailitas, ir tai buvo kaip sykis mūsų vadovas, Abu Soraka, mudu gvildendavome ismailitų mokymo temas. Aš sutikau su jo mokymu ir paprašiau tėvo, kad leistų prisidėti prie misionieriaus. Išgirdęs, kad mano mokytojas rengiasi keliauti į Alamutą pas Seiduną, tėvas mielai sutiko mane išleisti. Juk apie mūsų Valdovą buvo kalbama, kad jis nepaprastai šventas vyras.

Šitokie pokalbiai vaduodavo jaunuolius iš namų ilgesio ir vienišumo, atskirties nuo pasaulio išgyvenimo. Tačiau, ragui kitą rytą prižadinus iš miego, vakarykščiai jausmų protrūkiai jau būdavo užmiršti. Ledinis vanduo, kuriuo jaunuoliai prausdavosi, primindavo, kad jų laukia rūsti diena, sunkios užduotys ir pamokos. Ir jie vėl abiem kojom atsistodavo ant Alamuto žemės. Tad galvoje kirbėdavo viena mintis: ar gerai atsakinės į mokytojų klausimus ir ar vyresniųjų reikalavimai nebus per dideli. Apsiginklavę giedra narsa, jie kibdavo darbuotis dėl ismailitų idėjos.

• • •

Vieną rytą, kai mokiniai su Minučeheriu grįžo iš karinių pratybų į Alamutą, Abu Soraka pasakė:

– Šiandien turite laisvą dieną. Iš kaimyninių tvirtovių atvyko dajai išklausyti vyriausiojo karo vado nurodymų dėl tolimesnių veiksmų. Mes taip pat jiems papasakosime apie jūsų laimėjimus ir nesėkmes. Nešurmuliuokite ir išnaudokite progą pasimokyti.

Mokiniai nepaprastai nudžiugo. Iškurnėjo į miegamąjį pasiimti lentelių ir rašiklių. Vieni užsiropštė ant apkasų, kiti, smalsesni, įsitaisė kieme, pastatų pavėsyje, ir akylai stebėjo vyriausiojo karo vado kuorą.

Prie durų sargyba buvo sustiprinta. Juodaodžiai su kuokomis stovėjo nė nekrustelėdami, it statulos. Retkarčiais pro juos šmurkštelėdavo koks dajus, įsisupęs į baltą šventinį apdarą. Tada mokiniai puldavo šnabždėtis apie jį. O jei dajus būdavo nepažįstamas, imdavo spėlioti, kas jis toks galėtų būti.

Apatinėje terasoje priešais sargybos bokštą kilo šurmulys. Pro Alamuto vartus įjojo būrys raitelių. Kariai prišoko prie jų palaikyti arklių, kad atvykėliai galėtų juos nubalnoti. Smulkus vyriokas plačiu drabužiu nušoko nuo žemo, balto, gauruoto arklio ir nukurnėjo laiptais pirmyn, supamas kitų vyrų, kurie, reikšdami jam ypatingą pagarbą, sekė pridurmais.

– Abu Alis! Didysis dajus! Aš jį pažįstu, – suriko Suleimanas ir nejučia pakilo.

– Dingstam! – pasiūlė Jusufas.

– Ne, palaukim! – paprieštaravo Ibn Tahiras. – Norėčiau pamatyti jį iš arti.

Per tą laiką būrys visai priartėjo. Kariai, atsitiktinai pasitaikę kelyje, gręžėsi į atvykėlį ir pagarbiai jam lenkėsi.

– Čia vien dajai, – kuždėjo Suleimanas, o jo balsas virpėjo iš susijaudinimo. – Pats Abu Alis juos atlydėjo.

– Pažvelk! Tarp jų yra dajai Ibrahimas ir Abdulas Malikas, – sukliko Jusufas.

Abu Alis, įsisiautęs į savo platų apdarą, oriai žingsniavo terasa, iškilmingai linguodamas visu kūnu. Maloningai šypsojosi jį sveikinantiems kariams. Buvo matyti, kad suvokia, jog draugiškas jo šypsnys sekėjams reiškia malonę. Jo veidas buvo išvagotas raukšlių. Resva, žilstelėjusi barzda ir žili, nukarę ūsai rėmino veik

bedantę burną. Kai jis žingsniavo pro mokinius, šie įsitempę nusilenkė. Mažytės jo akys džiaugsmingai žybsėjo. Jis ištraukė ranką iš drabužio klostės ir sveikindamasis maloniai pamojo. Buvo neįtikėtinai panašus į seną moterėlę.

Kai dajų būrys nugužėjo, mokiniai atsitiesė.

– Matėte? Jis tik mums pamojo ranka! – šūktelėjo Suleimanas virpančiu iš džiugesio balsu. – Abu Alis yra pirmas po Seidunos!

– Gaila, kad jis ne toks stotingas, – atitarė Jusufas.

– Gal manai, kad protas priklauso nuo ūgio?! – atšovė Naimas.

– Pasižiūrėjęs į tave, galėčiau tuo patikėti.

– Man patinka jo paprastumas, – tarė Ibn Tahiras. – Jis mums šypsojosi taip, lyg būtume seni pažįstami.

– Bet ir kupinas didingumo, – įsiterpė Naimas.

– Jis mokytas ir nusipelnęs vyras, – priminė Suleimanas.

– Tačiau negaliu įsivaizduoti, kad būtų šaunus karys.

– Gal todėl tau šitaip atrodo, kad neatšuoliavo su ištiestu kardu? – pasišaipė Naimas. – Dauguma dajų, kuriuos man teko matyti, atrodo silpnučiai. Jie yra vadai, o bukagalviai stipreivos yra jų padėjėjai.

– Norėčiau, kad sykį patektum Abdului Malikui į nagus, – pašiepė jį Suleimanas. – Tai pamatytum, kokie dajai silpnučiai.

– O koks yra Seiduna, ką? – paklausė Ibn Tahiras.

Jaunuoliai susižvalgė.

Naimas pratarė:

– To mums dar niekas nėra sakęs.

• • •

Didžioji susirinkimų menė užėmė kone visą pastato, kuriame gyveno vyriausiasis karo vadas, sparno pirmą aukštą. Visą rytą į ją rinkosi mokytojai, misionieriai ir kiti ismailizmui atsidavę kilmin-

gieji. Jie atvyko iš Rudbaro ir Kazvino, Damagano ir Šachduro, ir net iš tolimojo Chuzestano, kur ismailizmo idėją palaikė didysis dajus Huseinas Alkeinis. Laukdami vyriausiojo karo vado nurodymų, jie šnekučiavosi su čionykščiais vyrais ir dalijosi naujienomis.

Ant langų buvo užleistos sunkios užuolaidos. Daugybėje sietynų liepsnojančios žvakės apšvietė menę. Kampuose ant aukštų padėklų stovėjo indai su derva, kuri šnypšdama plaikstėsi ir skleidė po patalpą malonų svaiginantį kvapą.

Po vienu iš tokių sietynų aplink graiką Teodorą susibūrė keli vyrai. Tai buvo Rudbaro tvirtovės vadas šimtininkas Ibn Ismailas, storasis linksmuolis dajus Zacharuja ir jaunas egiptietis Obeidalachas, kuris pažinojo gydytoją dar tada, kai šis gyveno Kaire. Visi buvo nusiteikę papokštauti, tad juokas dažnai pertraukdavo jų pašnekesį.

– Vadinasi, tu į Alamutą atvykai su Ibn Saba, daktare? – pasiteiravo egiptietis. – Apie Alamuto užėmimą po pasaulį sklido neįtikėtini gandai. Žmonės šnekėjo, kad Ibn Saba išgrūmė ankstesnį tvirtovės valdovą ir pats ją užvaldė. Kiti pasakojo, kad papirko pinigais. Ir po šiai dienai nežinau teisybės.

Graikas smagiai sukikeno. Bet nieko nepasakė.

Šimtininkas Ibn Ismailas kinktelėjo vyrams, kad šie prisilenktų arčiau. Tada tarė:

– Man regis, nieko baisaus nenutiks, jeigu šiam vyrukui paaiškinsime, kaip Ibn Saba paėmė Alamutą. Aš pats nedalyvavau, bet man viską papasakojo vienas iš mano papulkininkių, talkinęs mūsų Valdovui.

Obeidalachas ir drūtasis Zacharuja įsitempę sukluso. Teodoras pašaipiai susiraukė ir nepatikliai laikėsi atokiau.

– Kaip žinote, – toliau porino Ibn Ismailas, – Alamuto tvirtovę valdė sultono vietininkas, garbusis šimtininkas Mehdis. Aš pats jo nepažinojau, bet girdėjau, kad jam stigo sąmojingumo. Ibn Saba

sėkmingai apėjo didžiojo vizirio pasalas ir galiausiai nusigavo iki Rėjaus, kurio viršininkas Mucuferis buvo geras jo draugas. Pastarasis jam padėjo suburti septyniasdešimties vyrų kuopelę, tarp jų buvo ir papulkininkis, papasakojęs man šią istoriją. Taigi šovė mūsų vadui į galvą užimti Alamuto tvirtovę, šiuose kraštuose laikomą viena stipriausių. Jis pasitarė su Mucuferiu ir galiausiai sumanė tokią suktybę...

Egiptietis su storuoju dajumi ausis ištempę klausėsi poringės, o gydytojas vis dviprasmiškai kikeno. Šimtininkas tą pastebėjo, graiko kikenimas jį glumino ir drauge pykdė.

– Tai kodėl pats nepapasakoji, jei žinai geriau? – išrėžė jis įsižeidęs.

– Juk matai, kad įdėmiai tavęs klausausi, – pašaipokai atsiprašė graikas.

– Nekreipk į jį dėmesio, tegu sau raukosi, – išpyškino egiptietis, netekęs kantrybės. – Puikiai jį pažįstame. Amžiais dedasi apie kitus žinantis daugiau.

Ibn Ismailas rentė toliau:

– Taigi, sumanęs suktybę, mūsų vadas aplankė Mehdį Alamuto tvirtovėje. Nuvykęs tarė jam: „Esu dajus ir apvaikščiojau pusę pasaulio. Bet dabar man jau gana kelionių, atvykau susirasti ramios kertelės. Parduok man už savo sienų tokio didumo sklypą, kiek užima jaučio oda. Už šią žemę duosiu tau penkis tūkstančius auksinių." Mehdis vos nesprogo iš juoko. „Jeigu tikrai duosi tiek pinigų, tuojau pat užleisiu tau trokštamą sklypą." Mat jam atrodė neįtikėtina, kad varguolis dajus gali turėti tiek žvangančiųjų. O Ibn Saba išsitraukė iš užančio auksinių kapšą ir pradėjo skaičiuoti pinigus. Mehdis negalėjo patikėti savo akimis. Ir ėmė svarstyti: „Na, tvirtovei nepakenks, jeigu šiapus jos sienų parduosiu rėželį žemės senajam dajui. Užtai per naktį praturtėsiu." Taigi paėmė jie jaučio odą, nuleido tiltą per Šahrudą, perėjo juo į uolyną pa-

lei tvirtovės sienas. Ibn Saba išsitraukė iš už diržo aštrų peilį ir pradėjo pjaustyti odą siauromis juostelėmis. Karininkai ir kariai sulėkė pasižiūrėti, ką daro tas keistas svetimšalis. Niekas nė susapnuoti negalėjo, ką tasai ketina iškrėsti. Supjaustęs odą, Ibn Saba surišo juosteles į virvę, įsmeigė į plyšį kuolelį ir pririšo tą virvę prie jo. Paėmęs kitą jos galą pakilo eiti aplink tvirtovę. Tik dabar Mehdžiui nušvito protas. „Plėšikas! Sukčius!" – užsipuolė jis Ibn Sabą ir stvėrėsi ginklo. Tuo metu jiems virš galvų pasigirdo bildesys. Vyrai nusigandę pažvelgė į viršų. Būrys raitininkų su apnuogintais kardais rankose leidosi tiltu į tvirtovę. Ibn Saba nusijuokė: „Per vėlu, bičiuli, – tarė, – dabar tvirtovė mano, ir jei nuo mano galvos nukris bent plaukas, gyvi nepaspruksit. Bet aš laikausi susitarimo, Mehdi! Imk penkis tūkstančius auksinių ir keliauk su savo žmonėmis, kur tik nori."

Al Chakimas prapliupo juoktis. Laikėsi susiėmęs už riebaus pilvuko, o iš akių jam net ašaros ištryško. Tiek kvatojosi, kad net visą kūną įskaudo.

Egiptietis su dručkiu dajumi taip pat juokėsi, gan linksmai, bet ir sutrikę. Nesuprato mat, ko čia tas graikas taip tyčiojasi. Tik šimtininkas Ibn Ismailas įtūžęs skersakiavo į gydytoją.

– Ak, šventas naivumas! – krioktelėjo graikas besijuokdamas. – Vadinasi, ir tu prarijai šį masalą, seni! Tiesą sakant, mudu su Hasanu buvome jį parengę tik sultonui.

– Tai ką, tas papulkininkis man priskiedė? – pasipiktino šimtininkas, jo veidas nukaito, akys įraudo. Gysla ant veido išpampo iš įniršio: – Aš jį prismaugsiu, pribubinsiu kaip paskutinį šunėką!

– Ir būtum neteisus, Ibn Ismailai, – pasakė graikas. – Nes tai, ką jis tau papasakojo, yra tikra teisybė, tikriau jam tai – teisybė. Bet ne tau, aukščiau už jį stovinčiam. Pats turėtum susivokti, kaip viskas buvo iš tikrųjų.

– Ko čia susireikšmini? Verčiau klok tiesą! – siuto šimtininkas.

– Na, pirmiausia turėtum žinoti, kad Mehdis, buvęs šios tvirtovės vadas, yra kilęs iš Alijaus giminės. Sultonas, siekdamas patraukti jį savo pusėn, suteikė jam, dar nesulaukusiam nė trisdešimties, aukštą vietininko titulą. O kad nukreiptų nuo savęs galimą pavojų, nusiuntė jį į pasaulio kraštą, tai yra čionai – į Alamutą. Čia jaunas, pramogų išsiilgęs vyras mirtinai nuobodžiavo. Su savo karininkais ir puskarininkiais nuo aušros iki sutemų gėrė, lošė ir kivirčijosi. O naktiniams pasilinksminimams prisigrobė didžiulį haremą moterų, šokėjų, dainininkių ir aktorių, bet apie tai, kas ten dėdavosi, žmonės Rėjuje išdrįsdavo pasakoti tik puse lūpų. Tas vietininkas prisijaukino visą pulką sakalų ir gepardų ir su jais medžiodavo po aplinkinius kalnus ir girias. Podraug keikė sultoną su kalifu ir prisiekinėjo žiauriai jiems atkeršysiąs. Tikriausiai ir Melik-šacho ausis pasiekė kalbos apie jo žygius. Bet valdovas mąstė šitaip: „Tegu sau sveikas mane keikia, o kai per sieną ims plūsti barbarai, neturės kur dėtis ir stos gynybon, jei jam galva brangi." Apie visa tai Mucuferis, atvykęs į Rėjų, pasakojo Ibn Sabai. Ir man teko ten atsidurti, kai sykį, Mucuferiui tarpininkaujant, susiėjome su Mehdžiu per medžioklę. Hasanas iš Kairo kalifo buvo gavęs sunkų kapšą auksinių. Tad pasiūlė penkis tūkstančius vietininkui, kad šis jam perleistų Alamutą. Su tais pinigais Mehdis galėsiąs nukeliauti į Kairą, kur Ibn Saba jį pristatysiąs savo draugams ir kur jaunasis lėbautojas galėsiąs pasinerti į didmiesčio gyvenimo sūkurį. Mehdis beregint susiruošė. Tereikėjo sugalvoti, kaip pasiteisinti prieš savo vyriją, kad sultonas nepradėtų persekioti jo giminaičių. O Ibn Saba kaip sykis panūdo iškrėsti vieną iš savo išdaigų. Jis tarė: „Man knieti užimti Alamutą, iškrėtus tokį smagų pokštą, kad paskui apie jį šnekėtų visas Iranas, o sultonas kvatotų ir galvotų: Ibn Saba liko toks, koks ir buvo, – senas išdaigininkas. Kad ir kaip jį apverstum, pramaniūgiška jo prigimtis vis tiek išlenda. Lai sau linksminasi." Mes išnarstėm dešimtis variantų. Ūmai prisiminiau

seną istoriją, kaip Didonė užėmė Kartaginą. Šią istoriją priminiau Hasanui. Jis tuoj stvėrėsi šio sumanymo. Sušuko: „Ė, brolau, kaip tik šito man ir reikia!“ Ir suskato juodu su Mehdžiu regzti smulkų šio sumanymo planą. Mes trise taip kvatojom, stačiai springom. O paskui viskas vyko būtent taip, kaip tau, mielas mano šimtininke, papasakojo šaunusis tavo karys.

Visi klausytojai raitėsi iš juoko.

– O kas nutiko Mehdžiui? – paklausė egiptietis, aprimus juoko griausmui.

– Tu – iš Kairo, jis – į Kairą, – atsakė graikas. – Veikiausiai dabar žaidžia šachmatais su mergelėmis, kurios andai teikėsi tave pamaloninti.

– Lažinuosi, – įsiterpė rubuilis dajus, – kad mūsų Ibn Saba nuo tada, kai didysis viziris ištrėmė jį iš Isfahano rūmų, tapo rimtu vyru. Juk visur apie jį kalbama su pagarbia baime ir daugelis jį laiko gyvu šventuoju. O iš to, ką čia mums papasakojai, išeina, kad jis liko toks pat išdaigininkas ir pokštautojas.

– Nederėtų apie tai per daug šnekėti, – gerokai tyliau prabilo graikas. – Žinoma, įsikūręs Alamute, mūsų vadas šiek tiek pasikeitė. Dieną naktį sėdi savo bokšte ir nieko nepriima, išskyrus Abu Alį. Visi nurodymai perduodami tik per jį. Kartais net nejauku pasidaro, kai nežinai, su kuo turi reikalą.

Tuojau į salę įžingsniavo Abu Alis su naujaisiais dajais. Visi pakilo nuo pagalvių ir nusilenkė. Didysis dajus draugiškai nusišypsojo ir pasisveikino. Pakvietė visus prieiti arčiau. Tada prabilo:

– Garbieji ismailitai dajai ir kuopų vadai! Mūsų valdovas Hasanas Ibn Saba siunčia jums savo palaiminimą ir prašo pranešti, kad jo nebus. Mūsų didelės brolijos reikalų tvarkymas, naujų įstatymų ir įsakymų rašymas, o ir jo amžius neleidžia tiesiogiai dalyvauti mūsų susirinkime. Bet jis dalyvaus dvasiškai, o tai, kas svarbiausia,

įgaliojo pasakyti mane. Ir aš jam papasakosiu, ką čia aptarėme, ir perduosiu ypatingus jūsų pageidavimus.

Žinia, kad vyriausiasis karo vadas nedalyvaus susirinkime, nuliūdino dajus, atvykusius iš kitur. Jiems net ėmė atrodyti, kad šitaip valdovas juos menkina, laikosi atstumo, gyvena kažkur toli ir aukštai, nuo jų atsiskyręs.

Storulis dajus Zacharuja šnipštelėjo graikui:

– Ar tik nebus tai dar vienas senas jo pokštas?

Graikas atsakė:

– Galimas daiktas. Tik bijau, kad šį kartą pokštaujama su mūsų galvomis.

Didysis dajus paprašė mokytojus papasakoti, kaip sekasi mokiniams. Mokyklos viršininkas Abu Soraka pradėjo pirmas. Iš pradžių atvykusiems vadams pristatė bendrą mokymo sumanymą, o paskui papasakojo, ko mokiniai iš jo yra išmokę.

– Visus mokinius lenkia, – tarė jis, – vienas jaunuolis iš Savės, anūkas ano Tahiro, kuriam prieš dvidešimtį metų didysis viziris įsakė nukirsti galvą. Jaunuolis ne tik nepaprastai sumanus ir turi puikią atmintį, bet ir apdovanotas poeto talentu. Paminėčiau dar ir Džafarą, nepaprastai rimtą jauną vyrą, kuris gilinasi į Koraną. Šmaikštus, bet ne visada patikimas yra Obeida, stropumu išsiskiria Naimas...

Abu Alis užsirašė vardus ir brūkštelėjo trumpą pastabėlę. Ibrahimas taip pat į pirmą vietą iškėlė Ibn Tahirą. O šimtininkas Minučeheris labiausiai gyrė Jusufą ir Suleimaną. Abdulo Maliko nuomone, geriausias yra Suleimanas, po jo iškart eina Ibn Tahiras. O gydytojas buvo apskritai visais patenkintas ir konkrečių vardų neminėjo.

Atvykėliai nustebę klausėsi apie tokią griežtą ir daug mokomųjų dalykų aprėpiančią mokyklą. Ir tai jiems kėlė šiokį tokį nepasitikėjimą. Mat jie nesuprato galutinės tokio auklėjimo prasmės ir paskirties.

Mokytojams baigus pasakoti apie mokinius, Abu Alis patenkintas pasitrynė rankas.

– Kaip ką tik girdėjote, čia, Alamute, mes toli gražu nesnaudžiame. Pasirodo, visi mūsų Valdovo paskaičiavimai, padaryti per tuos dvejus metus, kai įsikūrė šioje tvirtovėje, buvo teisingi. Kaip Hasanas Ibn Saba andai buvo nuspėjęs, sultonas vis dar neskuba atimti iš mūsų šių valdų: mat barbarams anapus sienos nesvarbu, kas tvirtovės vadas. Jeigu jie ketintų įsiveržti į mūsų valstybę, užpultų ir mus, ir sultoną. Gintis tektų tiek jam, tiek mums. O laiką, kurį gynybai pasirengti mums davė sultonas, leidome prasmingai. Mūsų Valdovas pertvarkė ismailizmo mokymą. Dabar kiekvienas ismailitas lavinamas būti tiek tvirtu kariu, tiek uoliu tikinčiuoju. Bet mūsų Valdovui visų svarbiausia fedajinų mokykla. Joje bus išugdyti išrinktieji, pasirengę bet kokiai aukai. Dar anksti permatyti visą brolijos veiksmingumą. Mūsų Valdovo vardu galiu jums pasakyti tik tiek: kirvis, kuriuo bus iškirsta seldžiukų giminės šaknis, netrukus bus pagaląstas. Galbūt jau visai arti ta akimirka, kai bus suduotas pirmas kirtis. Visi kaimyniniai kraštai iki pat Rėjaus dabar palankūs ismailizmui. Ir jeigu teisybė, ką mums praneša pasiuntiniai iš Chuzestano, kad netrukus didysis dajus Huseinas Alkeinis sukels šalyje visuotinį maištą prieš sultoną, tuomet ir sužinosime, kada ir mums metas išmėginti jėgas. Na, laiko dar yra, ir iki lemtingos dienos triūskite, garbieji dajai ir vadai, kaip triūsėte iki šiol. Taigi ieškokite naujų mūsų mokymo šalininkų, įtikinėkite žmones.

Iš pradžių prabilęs kasdieniu, tolygiu balsu, pamažu Abu Alis vis labiau įsijautė. Mostagavo rankomis, gudriai merkė akį ir šypsojosi. Štai jau pakilo nuo pagalvių, ant kurių sėdėjo parietęs kojas, ir žengė tiesiai į vidurį tarp dajų.

– Mieli broliai! Perduodu jums ypatingą Seidunos pranešimą. Lai sėkmė patraukiant bendraminčius savo pusėn neaptemdo jums

proto! Kaip tik dabar svarbus kiekvienas žmogus. Tegu jūsų nesuklaidina didelis būrys tikinčiųjų, kad nepradėtumėte mintyti šitaip: „Kam čia stengtis palenkti dar šį ar aną žmogų? Juk jis neturi nei vardo, nei turto.“ Nes galbūt kaip tik jis ir bus tas, kuris persvers svarstykles mūsų naudai. Nesibodėkite triūsti! Eikite nuo vieno žmogaus prie kito ir mėginkite perkalbėti. Todėl pirmiausia reikia pasiekti pasitikėjimą. Nebūkite vienpusiai, keiskite taktiką bendraudami su skirtingais žmonėmis. Jei matote, jog kas nors griežtai laikosi tikėjimo ir be galo pasitiki Koranu, atrodykite ir jūs toks. Sakykite jam, kad valdant seldžiukų sultonams tikėjimas žlunga ir kad Bagdado kalifas pasidarė jų tarnas. O jei žmogus atkirs, kad Kairo imamas yra užsienietis ir apsišaukėlis, pritarkite jam, bet neatlyžkite ir sakykite, jog Bagdado vietininkas nėra pats tinkamiausias. Jums bus lengviau įteigti savo požiūrį Alijaus šalininkui ar bent jau palankiai nusiteikusiam žmogui. Pamatę, kad kas nors didžiuojasi savo iraniečiais protėviais, paaiškinkite jam, kad mūsų judėjimas neturi nieko bendro su Egipto valdžia. O jeigu kas buvo neteisėtai vietos gyventojų nuskriaustas, guoskite jį sakydami, kad ėmus valdyti Egipto Fatimidams teisybė bus atkurta. Jei pasitaikys koks nors karštakošis vyrukas, kuris slapta ar net viešai tyčiojasi iš Korano ir tikėjimo, kalbėkite jam, kad ismailizmo esmė yra laisvamanybė ir kad mokymas apie septynis imamus tėra miglos pūtimas ir masalas tamsuoliams. Šitaip apdorokite kiekvieną vyrą, atsižvelgdami į jo būdą ir pažiūras, nejučia priverskite jį suabejoti esamos tvarkos teisingumu. Bet drauge atrodykite kuklūs ir pasitenkinantys mažmožiais, elkitės pagal to krašto papročius ir santvarką, visais neesminiais klausimais nusileiskite pašnekovui. Jūs turite sudaryti įspūdį, kad esate mokyti ir prityrę, bet parodykite, kad tą žmogų labai vertinate ir kad jums nepaprastai rūpi kaip tik jį atvesti į teisingą kelią. Šitaip pelnę jo pasitikėjimą, pereikite prie kito žingsnio. Paaiškinkite, kad priklausote religinei brolijai,

ketinančiai atkurti tiesą ir teisingumą, siekiančiai suvesti sąskaitas su svetimšaliais valdovais. Įtraukite jį į karštus ginčus, pakurstykite jo smalsumą, atrodykite paslaptingi, darykite užuominas ir žadėkite, kol galiausiai jį visiškai sutrikdysite. Tada pareikalaukite iš jo priesaikos tylėti, išdėstykite mokslą apie septynis imamus, sugriaukite jo tikėjimą, jei jis tiki Koraną, kalbėkite apie mūsų pasirengimą ir apie galingą kariuomenę, telaukiančią įsakymo susikauti su sultonu. Priverskite pašnekovą prisiekti iš naujo, patikėkite jam, kad Alamute gyvena didis pranašas, kuriam paklūsta tūkstančių tūkstančiai tikinčiųjų, ir šitaip priverskite jį duoti įžadą. Jeigu žmogus yra turčius arba bent jau gyvena pakenčiamomis sąlygomis, išviliokite iš jo kuo daugiau pinigų, kad jaustųsi įsipareigojęs. Nes patirtis rodo, kad žmogus mielai išpažįsta tai, į ką įdėjo savo pinigus. Mažytę tų pinigų dalelę išdalykite vargingiems šalininkams, bet taip darykite ne dažnai, kad laikytumėte juos lyg virve pririštus. Žadėkite jiems, kad tai tik kruopelė to atlygio, kurį jie gaus iš mūsų vyriausiojo karo vado už atsidavimą ismailizmui. Kai koks nors žmogus patenka į jūsų rankas, kuo stipriau apraizgykite jį savo tinklais. Kalbėkite jam apie žiaurias bausmes, laukiančias atsimetėlių, apie šventą mūsų valdovo gyvenimą ir stebuklus, vykstančius aplink jį. Kartkartėmis grįžkite į lankytus kraštus ir nenutraukite nė vienų užsimezgusių pažinčių. Nes, kaip sakė mūsų Valdovas, nė vienas nėra per menkas pasitarnauti mūsų užmojams.

Dajai ir vadai nepaprastai susidomėję klausėsi Abu Alio. O šis retkarčiais pažvelgdavo tai į vieną, tai į kitą ir vis skėsčiojo rankomis kam nors prieš nosį, tarsi kalbėtųsi tik su juo.

– Dabar arba niekada, – sušuko baigdamas. – Lai toks bus mūsų šūkis. Jūs esate sielų medžiotojai ir žvejai. Tokius jus išrinko mūsų Valdovas ir siunčia į platųjį pasaulį vykdyti jo nurodymų. Nieko nebijokite, nes kiekvieną jūsų paremia didi mūsų galia, visi mūsų tikintieji ir kariai.

Tada Abu Alis atnešė skrynią su pinigais ir ėmė skaičiuoti. Abdulas Malikas atsisėdo greta ir atvertė didžiulę knygą, kurioje buvo surašytos sumos, kiek kas jau yra gavęs ir kiek vyriausiasis karo vadas jam dar skyrė.

– Nuo šiol kiekvienas iš jūsų gaus pastovų metinį atlyginimą, – tarė Abu Alis. – Tai bus atlygis už jūsų ištikimybę ir triūsą. Kuo didesni bus kiekvieno jūsų laimėjimai, tuo didesnis atlygis jūsų laukia.

Paskui vadai pateikė savo ypatingus pageidavimus. Šitas turi daug žmonų ir vaikų, ano laukia ilgas kelias. Trečias nori paimti pinigų savo draugui, kuris negalėjo atvykti į susirinkimą, o ketvirtas gyvena itin skurdžiame krašte. Vienintelis didžiojo dajaus Huseino Alkeinio iš Chuzestano pasiuntinys atgabeno net tris kapšus auksinių ir nieko nereikalavo nei sau, nei savo viršininkui.

– Jis turi būti jums pavyzdys, – pasakė Abu Alis ir linksmai apkabino pasiuntinį iš Chuzestano.

– Plėšikaujant sočiai gyvenama, – šnipštelėjo Al Chakimas dajui Zacharujai ir reikšmingai mirktelėjo.

Mat sklido kalbos, kad prie kelių, vedančių iš Turkestano, Huseinas Alkeinis tyko ir plėšia karavanus, ir daro tai paties vyriausiojo karo vado įsakymu arba bent jau šiam žinant. Tai buvo vienas iš pajamų šaltinių, iš kurių Hasanas Ibn Saba išlaikė savo gausią broliją.

Kai piniginiai reikalai buvo sutvarkyti, šeimininkai pavaišino svečius kepsniais ir vynu, o vyrai leidosi į atviresnius pašnekesius. Pasiguodė dėl savo rūpesčių ir to, kas juos slegia. Daugelis abejojo ismailizmo sėkme. Šnekėjo apie savo namų reikalus. Vieno dukra gyveno Alamute, kito kažkur kitur – sūnus, tad tėvai svarstė, kaip čia juos suvedus ir apvesdinus. Kiekvienas norėjo, kad jo giminaičiai gyventų po vienu stogu, tad ilgai ginčijosi, kuriam išleisti iš namų savo vaiką. Ir kai seni pažįstami galiausiai vėl ganėtinai

suartėjo, ėmė aptarinėti vyriausiąjį karo vadą ir asmeninius jo reikalus.

Mat Abu Soraka savo hareme laikė abi Hasano dukteris, Hadidžą ir Fatimą. Pirmajai buvo trylika, antrajai – vienuolika metų. Nuo tada, kai mergaites perleido Abu Sorakos globai, Hasanas nė sykio nepanoro jų susigrąžinti ir niekada jomis nesidomėjo.

Dajus pasakojo pas jį apsistojusiam Chuzestano pasiuntiniui, kad mergaitės labai įbūgusios ir ima tirtėti, vos išgirdusios tėvo vardą. Toks elgesys Abu Sorakai buvo nesuprantamas. Juk jis pats – labai švelnus tėvas. O apie Hasano žmonas niekas nieko nežinojo. Tvirtovėje jų nebuvo.

Pasiuntinys iš Chuzestano papasakojo apie gyvenimą Zur Gumbadane, tvirtovėje, kurią užėmė Huseinas Alkeinis. Vyriausiojo karo vado sūnus Hoseinas susiriejo su tėvu, tad šis, bausdamas sūnų, išsiuntė jį tarnauti Chuzestano didžiajam dajui paprastu eiliniu.

– Iš tiesų, tasai Hoseinas pašėlęs kaip žvėris, – tarė pasiuntinys. – Bet jei aš būčiau jo tėvas, laikyčiau jį prie savęs. Nes turėdamas jį prieš akis lengviau gali nukreipti arba bent šiek tiek paauklėti. O toks pažeminimas tik įtvirtino jaunuolio kietakaktiškumą ir įskėlė įtūžį. Dabar Huseinui Alkeiniui daug vargo su juo.

Alamute svečiai viešėjo tris dienas, o ketvirtai auštant visi iškeliavo namo.

Tvirtovės gyvenimas vėl ramiai tekėjo, kol vieną dieną jį sudrumstė netikėtas svečias.

Penktas skyrius

Vieną tvankią vidurvasario dieną prie Alamuto sienų prijojo maždaug šešiasdešimtmetis žmogus, lydimas penkiolikos raitininkų. Tarpeklio prieigose sargyba pastojo jam kelią ir paklausė, kas jis toks ir kokiu reikalu atvyko į Alamutą. Šis atsakė, kad yra buvęs Isfahano miesto viršininkas Abulas Fazelis Lumbanis, atvyko iš Rėjaus ir nuo tenykščio miesto viršininko – reiso – atnešė itin svarbią žinią vyriausiajam karo vadui. Vienas karininkas bemat nulėkė į tvirtovę pranešti savo viršininkui apie atvykėlius.

Tai nutiko vos pasibaigus trečiajai maldai. Mokiniai kaip tik ilsėjosi po pietų, tik staiga rago gaudesys pakvietė juos susirinkti. Jie mikliai apsiavė sandalus, susijuosė apsiaustus, stvėrėsi skydų ir ginklų ir išgužėjo į kiemą. Šimtininkas Minučeheris ir dajai Abu Soraka, Ibrahimas ir Abdulas Malikas jau laukė ant pabalnotų žirgų.

Jaunuoliai taip pat užšoko ant žirgų.

– Kažkas rezgama, – sušnibždėjo Suleimanas savo kaimynui ir įtraukė oro pro šnerves. Belaukiant įvykio, jo akys karštligiškai žibėjo.

Čia atskubėjo Abu Alis ir pasibalnojo savo žemą, baltą, gauruotą žirgą. Trumpos jo kojos apglėbė gyvulio pilvą, lyg būtų prie jo priaugusios. Jis išsiveržė į priekį ir suriko mokiniams:

– Jaunuoliai! Paskyriau jums garbingą užduotį: pasitiksite kilnų vyrą, gerą mūsų Valdovo draugą. Šis vyras yra buvęs Isfahano reisas Abulas Fazelis, keturis mėnesius slėpęs vyriausiąjį karo vadą nuo didžiojo vizirio persekiojimo. Turime jį gražiai sutikti, kaip dera pagal jo šaunumą ir nuopelnus mūsų reikalui.

Jis paragino arklį ir su savo palyda nušuoliavo per tiltą į tarpeklį.

O Abulas Fazelis jau gerokai nekantravo. Neramiai dirsčiojo į tarpeklį, kur pradingo sargybinis. Žirgas ėmė trypti kanopomis, lyg jausdamas savo šeimininko nuotaiką.

Pagaliau iš tarpeklio iššoko būrys raitelių. Atvykėlis pažino tarp jų savo seną draugą Abu Alį. Šis risčia prišuoliavo prie jo. Apkabino svečią dar sėdėdamas balne.

– Džiaugiuosi, kad pirmas pasitinku tave Alamuto tvirtovėje, – tarė Abu Alis.

– Ačiū, aš irgi džiaugiuosi, – atsakė Abulas Fazelis. Jo balse nuskambėjo šioks toks nepasitenkinimas. – Matau, jums dar padai nesvyla. Buvo laikai, kai kitiems tekdavo laukti, kol aš juos pasitiksiu. Na, bet kaip sakoma: šiandien mano eilė, rytoj – tavo.

Abu Alis nusijuokė.

– Laikai keičiasi, – priminė jis. – Neširsk, mano drauge. Norėjau tave pasitikti taip, kaip dera tavo padėčiai.

Tai Abulą Fazelį akivaizdžiai paguodė. Jis pasiglostė dailią sidabrinę barzdą ir paspaudė rankas kitiems dajams ir Minučeheriui.

Šimtininkas surėkė įsakymą ir mokinių kuopa lygia rikiuote nudūmė į plynaukštę. Nujojusi kiek atokiau, rikiuotė žaibiškai persiskyrė į dvi eiles, kiekviena jų judėjo savo trajektorija, o paskui raiteliai tariamai netvarkingai išsiskirstė. Orą perskrodė šaižus švilpesys ir mokiniai vėl sustojo į dvi eiles, priekyje esantys stūgtelėjo įsakymą, ir raiteliai, iškėlę ietis, puolė vieni kitus. Regis, tuoj

susidurs ir pasismeigs ant iečių smaigų. Bet kuo sklandžiausiai prasilenkė, apgręžė žirgus, vėl suėjo į vieną eilę ir sustojo į pradinę padėtį.

– Šaunūs jaunuoliai, pavyzdinė kuopa, – šūktelėjo susižavėjęs Abulas Fazelis. – Net prakaitas išpylė, kai jie pasileido priešpriešiais.

Abu Alis džiaugsmingai šyptelėjo.

Riktelėjo, ir visi pajudėjo tarpekliu į tvirtovę.

• • •

Kai visi parjojo į Alamutą, šimtininkas Minučeheris paleido mokinius. Liepė pasirūpinti reiso palyda ir jo žirgais. Tada įkandin svečio ir dajų nuėjo į susirinkimų menę.

Beeidamas Abulas Fazelis apžiūrinėjo gynybines sienas ir statinius, stebėjosi karių ir besiganančių gyvulių gausa.

– Bet juk čia tikra karo stovykla, bičiuli, – galiausiai pratarė. – Maniau, kad tvirtovėje susitiksiu su pranašu, bet veikiau tai bus susitikimas su kariuomenės vadu. Negaliu patikėti, kad visa, ką dabar regiu, yra mano seno draugo Ibn Sabos darbas.

– Ar nesakiau, kad šis tas tave dar labai nustebins? – prajuko didysis dajus. – Bet Alamute gyvena ne daugiau kaip trys šimtai penkiasdešimt vyrų. O kariai, kaip jau įsitikinai, kuo puikiausiai parengti, net smagumas ima, esame apsirūpinę maisto atsargomis ir karo reikmenimis. Kiekvienoje kaimyninėje tvirtovėje turime po kokius du šimtus patikimų kovotojų, atsidavusių mūsų reikalui. Apylinkių gyventojai mums palankūs ir, kilus pavojui, per trumpą laiką Alamute galėtume suburti iki tūkstančio penkių šimtų vyrų.

– Ir vis dėlto per mažai, per mažai, – sumurmėjo Abulas Fazelis.

Abu Alis pažvelgė į jį nustebęs.

– Ką turi omeny?

– Negi su tokia saujele žmonių ketinate pasipriešinti visai sultono kariuomenei?

– Žinoma, ketiname. Bet kol kas, regis, pavojaus nėra.

Abulas Fazelis palingavo galvą.

– Pasikalbėsiu su Ibn Saba, – tarė jis.

Dajai susižvalgė.

Vyrai pasiekė viršutinę terasą ir, praėję pro sargybinius, įžengė į vyriausiojo karo vado pastatą.

Salėje jų jau laukė kiti garbūs vyrai. Abulas Fazelis veltui akimis ieškojo seno savo bičiulio.

– Kur Ibn Saba? – paklausė.

Abu Alis pasikasė barzdą ir atsakė:

– Einu jam pranešti, kad atvykai. O dajai tave pavaišins ir palaikys tau draugiją.

Ir nuskubėjo, Abulas Fazelis jam pavymui sušuko:

– Pasakyk jam, kad ne dėl pramogos tokį kelią sukoriau. Reisas Mucuferis mane atsiuntė su svarbiu pranešimu. Ibn Saba pasigailės dėl kiekvienos akimirkos, kurią privertė laukti.

• • •

Suirzęs svečias klestelėjo ant pagalvių. Dajai susėdo aplink jį, o tarnai patiekė valgyti ir gerti.

– Man jau ima atrodyti, kad aš esu tas, kuriam reikia iš jo paslaugos, – murmėjo sau po nosimi Abulas Fazelis.

– Neširsk, garbusis šeiche, – tarė Abu Soraka. – Dabar Alamute tokie papročiai.

– Nuo tada, kai užėmė tvirtovę, vyriausiasis vadas dar nebuvo išėjęs iš savo kambarių, – aiškino Ibrahimas. – Kiauras dienas ir savaites su niekuo nesikalba, išskyrus didįjį dajų.

– Žinome mes tokią taktiką, – atsakė Abulas Fazelis. – Kai buvau Isfahano reisas, žmogų, kurį norėdavau palaužti, versdavau ilgai laukti prie savo durų. Bet geriems draugams jos būdavo plačiai atvertos. Ibn Saba gali tai patvirtinti.

– Taip, garbusis šeiche, esame girdėję, kad keturis mėnesius slėpei jį savo namuose nuo didžiojo vizirio persekiojimų, – įsiterpė graikas ir gudriai mirktelėjo.

Reisas garsiai nusikvatojo.

– Na, o ar papasakojo, kaip aš jį palaikiau pamišėliu? – paklausė jis. – Norėčiau sužinoti, kas, atsidūręs mano kailyje, tada būtų galėjęs pamanyti kitaip?

– Šį tą ir aš girdėjau apie aną nutikimą, – prabilo Abu Soraka. – Bet tiksliai nežinau, kaip viskas buvo iš tiesų.

– Jeigu jus domina, galiu papasakoti, – pasakė buvęs reisas ir atsikosėjo.

Dajai pakišo jam dar kelias pagalves, kad galėtų patogiau išsitiesti. Tada visi prisislinko dar arčiau jo.

Ir jis pradėjo pasakoti:

– Jau daug metų nesimatėme su Ibn Saba. Per tuos metus jis, regis, gerokai pasikeitė. Bet kai mudu susipažinome, buvo nepralenkiamas pokštininkas ir linksmintojas, niekas negalėjo jam prilygti. Visi rūmai juokais leipo iš jo išdaigų. Jeigu sultonas būdavo prastai nusiteikęs, Ibn Saba vienu juokeliu išsyk pakeldavo jam ūpą. Suprantama, kad netrukus didysis viziris ėmė pavyduliauti ir galiausiai paspendė jam žabangus. Bet Hasanui pavyko išsprukti į Egiptą, o po metų rūmuose jau vargiai kas beprisiminė jo vardą. Žinoma, išskyrus didįjį vizirį, kuris visai pagrįstai baiminosi jo keršto. Kai vizirio ausis pasiekė žinia, kad Ibn Saba išvyko iš Egipto, jis davė slaptą įsakymą visiems savo žvalgams susekti jo buveinę ir jį pašalinti. Bet šis – lyg kiaurai žemėn prasmegęs... O vieną gražią dieną iš už mano kambario durų uždangos iššoka ka-

žin koks šeichas kelioniniu apdaru. Aš taip persigandau, kad vos širdies smūgio negavau. Atsikvošėjęs surikau tarnams: „Ei, vėplos! Kas įleido šį vyrą į namus?“ O tas vyras ima ir atidengia apdangalo kraštą prie lūpų ir nusikvatoja man į veidą, gyvas, sveikas ir besišypsantis senasis mano bičiulis Hasanas... Tuojau mane apima siaubas. Staigiai užtraukiu dvigubą antdurį. „Gal išprotėjai? – sakau jam. – Šimtas vizirio šnipinėtojų uostinėja po visus pašalius tavęs ieškodami, o tu sau ramiai atsidangini į patį Isfahaną ir lyg niekur nieko išdygsti doram musulmonui prieš akis.“ Jis nusijuokė ir senu įpročiu patapšnojo man per petį. „Ė, mano reise, – tarė. – Daug draugų turėjau, kai ponavau rūmuose. O dabar, kai patekau nemalonėn, durys man prieš pat nosį užtrenkiamos.“ Ką gi galėjau padaryti? Brangus jis man buvo, todėl slapta priglaudžiau savo namuose. Tiesa, turėjo nuolat kiūtoti kambaryje. Bet buvo kantrus, ištisas dienas kažką keverzojo ant lapų, svajojo, kai jį aplankydavau, linksmindavo mane smagiais juokeliais ir sąmojais... O sykį nustebino gan keistu pareiškimu. Taip, šitai privalau jums papasakoti: kalbėdamas Hasanas dviprasmiškai ir suktai kikendavo, kaip visada krėsdamas pokštus. Taigi, pamaniau, kad ir šį kartą jis pokštauja ir man derėtų pasijuokti. O jis sako: „Brangus drauge! Man reikia tik dviejų ar trijų vyrų, kuriais galėčiau besąlygiškai pasitikėti, ir nepraeis nė metai, kaip nuversiu sultoną ir visą jo karalystę.“ Aš taip kvatojausi, kad net pilvą suskaudo. Bet jis staiga surimtėja, stveria mane už pečių ir skvarbiai pažvelgia į akis. Man net nugara pagaugais nuėjo, štai kaip jis į mane pasižiūrėjo. Tada tarė: „Aš visiškai rimtai, reisai Abulai Fazeli Lumbani.“ Atšokau ir įrėmiau į jį akis tarsi į kokį stebuklą. Ir kas gi manimi dėtas nespoksotų, jeigu žmogus, be kita ko, neturintis valdžios, pasakytų, kad dviejų trijų vyrų padedamas sugriaus valstybę, besidriekiančią nuo Antiochijos iki Indijos ir nuo Bagdado iki pat Kaspijos jūros. Man tuoj dingtelėjo, kad nuo ilgos vienatvės ir persekiojimų

baimės jam galvoje pasimaišė. Išspaudžiau porą paguodos žodžių ir patykom išsmukau iš kambario. Nulėkiau pas gydytoją ir paprašiau, kad duotų vaistų nuo beprotybės. Per kitus žmones perdaviau juos Hasanui. Šis vaistų atsisakė ir tada pajutau, kad manimi nebepasitiki.

Vyrai smagiai pasijuokė iš pasakojimo.

– Čia tai bent! – šūktelėjo graikas. – Visiškai atitinka jo būdą.

– O ką dabar manai apie tuos Hasano žodžius, garbusis šeiche? – pasiteiravo Abu Soraka.

– Bijau, išties bijau, kad bus rimtai pasakęs, – šeichas nužvelgė aplinkinių veidus, kinkavo galvą ir labai stebėjosi.

• • •

Abu Alis grįžo ir tarė svečiui:

– Eime! Ibn Saba laukia tavęs.

Reisas lėtai pakilo nuo pagalvių, atsisveikindamas linktelėjo ir nuėjo su didžiuoju dajumi.

Juodu perėjo ilgą koridorių. Prie kiekvieno kampo stovėjo juodaodis milžinas, pasirėmęs į sunkią kuoką. Vyrai priėjo siaurus įvijus laiptus, stačiai kylančius į bokšto viršų. Pradėjo lipti aukštyn.

– Ar tik nebus Ibn Saba buveinę bokšto viršuje įsitaisęs? – paklausė reisas po kelių minučių ir nusibraukė prakaitą nuo kaktos.

– Atspėjai, garbingasis drauge.

Laiptai ėjo vis siauryn ir statyn. Didysis dajus lipo taip, lyg būtų dvidešimtmetis. O buvęs reisas vis garsiau šnopavo.

– Stabtelėkime trumpam, – galiausiai paprašė jis. – Uždusau. Nebe jaunuolis jau.

Juodu sustojo ir reisas atsipūtė. Tada vėl ėmė kopti į viršų.

Bet netrukus Abulas Fazelis vėl pratrūko:

– O, Aukščiausiasis Alache! Ar šitie prakeikti laiptai begaliniai? Ar tas senas lapinas pasirinko sau olą taip aukštai, kad dar kartą iš mūsų pasijuoktų?

Abu Alis slapčia kikeno. Kai juodu pasiekė viršų, buvęs reisas vos ne vos gaudė kvapą. Rabždinosi nulenkęs galvą ir nepastebėjo sargybinio, saugančio duris. Įveikęs paskutinius laiptelius, vos neįsibedė nosimi į dvi plikas juodas kojas. Nustėręs pakėlė akis. Net atšoko iš baimės. Lyg bronzinė statula priešais jį stovėjo pusnuogis juodaodis, didžiulis it kalnas ir galingas it jautis. Prie kojų laikė sunkią kuoką, kurią reisas vos beįstengtų pajudinti.

Abu Alis nusijuokė ir pačiupo senuką, kad šis nenuriedėtų apačion. Abu Fazelis atsargiai apėjo sargybinį, kuris nė nekrustelėjęs liko nebyliai stovėti. Paėjėjęs toliau koridoriumi, reisas darsyk atsigręžė. Pagavo jį lydintį žvilgsnį. Juodaodžio akys taip stipriai į jį krypo, kad net pasirodė pamėkliški akių baltymai.

– Neteko matyti nei sultono, nei šacho, – sumurmėjo svečias, – šitaip apsistačiusio sargyba. Nemaloni draugija, toks kuoka ginkluotas afrikietis.

– Kairo kalifas atsiuntė visą kuopą tokių eunuchų Hasanui dovanų, – pasakė Abu Alis. – Tai pati patikimiausia sargyba, kokią tik galima įsivaizduoti.

– Ne, tas jūsų Alamutas visai ne mano skonio, – atrėžė reisas. – Čia nėra jokių patogumų.

Juodu priėjo duris, prie kurių stovėjo kitas sargybinis, panašus į aną. Abu Alis tarstelėjo kelis žodžius ir afrikietis pakėlė uždangą.

Vyrai įžengė į paprastai įrengtą prieškambarį. Didysis dajus kostelėjo. Už vieno iš kabančių kilimų kažkas sukrutėjo. Nematoma ranka pakėlė kilimą ir pasirodė ismailitų vyriausiasis karo vadas Hasanas Ibn Saba. Jo akys spindėjo iš džiugaus susijaudinimo. Jis greitai priėjo prie seno pažįstamo ir stipriai paspaudė jam ranką.

– Tik pažiūrėkite! Mano šeimininkas iš Isfahano! Nejau vėl atvežei man vaistų nuo beprotybės?

Vadas linksmai nusijuokė ir pasikvietė abu vyrus į savo kambarį.

Reisas atsidūrė patogiai įrengtame kambaryje, viskuo primenančiame mokslininko būstą. Šone kelios lentynos, apkrautos knygomis ir dokumentais. Ant grindų patiesti kilimai. Ant jų išmėtyti įvairūs įrankiai žvaigždėms stebėti, matuokliai ir skaičiuoklės, lentelės ir pieštukai, rašalinė ir daug žąsies plunksnų.

Visus šiuos daiktus svetys aprėpė vienu žvilgsniu. Jis niekaip negalėjo susieti to, ką pamatė apačioje, tvirtovėje, su tuo, ką išvydo čia.

– Vadinasi, neatnešei man vaistų nuo beprotybės? – vis traukė svečią per dantį Hasanas ir šypsodamas glostinėjo gražią, dar veik nepražilusią barzdą. – Ir kokia gi dora paskata atvedė tave į šį pasaulio kraštą?

– Vaistų nuo beprotybės tau tikrai neatnešiau, bičiuli Hasanai, – galiausiai prabilo reisas. – Bet Mucuferis liepė perduoti žinią: sultono įsakymu emiras Arslanas Tašas su trisdešimčia tūkstančių karių patraukė iš Hamadano į Alamutą. Turkų raiteliai, priešakinis dalinys, jau šiandien gali prijoti Rudbarą, o iš ten vos per kelias dienas pasieks tavo tvirtovę.

Hasanas ir Abu Alis susižvalgė.

– Jau? – paklausė Hasanas ir susimąstė. – Tokio greito sprendimo nesitikėjau. Matyt, per tą laiką rūmuose kažkas pasikeitė.

Jis paragino draugą sėstis ant pagalvių. Pats irgi klestelėjo šalia ir linguodamas galvą susimąstė.

– Pasakysiu tau viską, ką žinau, – tarė Abulas Fazelis. – O tu kuo sparčiau ruoškis trauktis iš tvirtovės.

Hasanas tylėjo. Reisas vogčia jį nužiūrinėjo. Nepasakytum, kad jam jau šešiasdešimt. Buvo dar jaunatviškai stamantrus. Veido oda

skaisti, didelės, protingos akys žvelgė gyvai ir skvarbiai. Ūgio jis buvo veikiau vidutinio nei aukšto. Nei lieknas, nei kūningas. Nosis ilga ir tiesi, lūpos putlios ir ryžtingos. Kalbėjo garsiai ir tiesiai, beveik visada su ironijos gaidele arba užslėpta pašaipėle. O kai susimąstydavo, veide išryškėdavo susirūpinimas. Šypsena užgesdavo, veidas įgaudavo niaurią, veik rūsčią išraišką. Arba jis atrodydavo išsiblaškęs ir nukreipęs dėmesį į kažką nematoma, kaip kartais nutinka žmonėms, apdovanotiems lakia vaizduote. Šitaip nenoromis keldavo baimę tiems, kurie nuo jo priklausė. Apskritai galima pasakyti, kad buvo gražus vyras. Daugelį trikdė tai, kad dažnai parodydavo suvokiąs savo privalumus.

– Pasakok, aš klausau, – tarė jis svečiui ir suraukė kaktą.

– Jeigu dar nežinai, – iš lėto prabilo reisas, – pasakysiu, kad senas tavo priešas Nizamas al Mulkas jau nebėra didysis viziris.

Hasanas krūptelėjo. Suvirpėjo visu kūnu.

– Ką tu pasakei? – paklausė, lyg netikėtų savo ausimis.

– Sultonas nušalino Nizamą al Mulką ir jo vieton laikinai paskyrė savo sekretorių.

– Tadžą al Mulką? – nudžiugo Abu Alis. – Juk jis yra mūsų sąjungininkas.

– Jau nebe, nuo tada, kai sultonė ėmė viltis, kad pagal įstatymus jos sūnelis bus paskelbtas sosto įpėdiniu, – paaiškino reisas.

– Kokia niekšiška išdavystė, – pralemeno didysis dajus.

Hasanas tylėjo ir mąstė. Palinko į priekį ir ėmė pirštu braižyti apskritimus ant kilimo.

Vyrai irgi nutilo. Stebėjo jo judesius ir laukė, kol prabils.

– Jeigu sultono sekretorius užėmė Nizamo al Mulko vietą, vadinasi, akivaizdu, kad mūsų padėtis rūmuose iš esmės pasikeitė, – galiausiai pratarė Hasanas. – Tai šiek tiek keičia mano planus. Maniau, kad bus ramu iki ateinančio pavasario. Tuomet būčiau pasirengęs... Ką gi, teks paskubėti.

– Tiesa, vos nepamiršau svarbiausio, – įsiterpė reisas. – Nors Nizamas al Mulkas neteko vizirio vietos, bet gavo įsakymą per trumpiausią laiką išnaikinti ismailizmą.

– Vadinasi, laukia žūtbūtinė kova, – nuožmiai pasakė Abu Alis. – Nes tai tas pat, kas įsakyti vilkui suvaryti avis į avidę.

– Ne, mes dar nesame avių banda, – nusijuokė Hasanas. Jis jau priėmė sprendimą ir vėl spinduliavo andainykščiu giedrumu. – Turime nedelsiant imtis priemonių, – baigė jis. – Ką mano Mucuferis? Ar jis pasirengęs mums padėti?

– Mudu viską smulkiai aptarėme, – atsakė Abulas Fazelis. – Tu jam brangus ir jis pasirengęs pridengti tave, besitraukiantį nuo turkų raitijos. O prieš emiro kariauną jis pats bejėgis.

– Suprantama, suprantama, – pritarė Hasanas. Akyse ir lūpose vėl įsiplieskė senas pašaipus šypsnys. – Bet kur jo šviesybė pataria man trauktis?

– Kaip tik šį klausimą daugiausia ir svarstėme, – atsakė reisas. Jis dėjosi nepastebįs Hasano šelmystės. – Tau atviri tik du keliai: trumpesnis – vakarų kryptimi, vedantis pro laukinių kurdų kraštus į Bizantiją ir Egipto link, ir ilgesnis – į rytus. Šitaip pataria Mucuferis. Prie Mervo arba net jau prie Nišapūro gali prisidėti Huseinas Alkeinis su savo kariuomene, tada galėtumėte drauge traukti Kabulo link, paskui į Indiją, kur jums koks nors tenykštis kunigaikštis mielai suteiks prieglobstį.

– Puikus sumanymas, – linksmai pritarė Hasanas. – O kas, jeigu mano kariuomenė ne tokia greita kaip sultono raitija?

– Aptarėme ir tai, – atsakė reisas ir palinko prie pat Hasano. – Jei manai, kad negali iš čia pasitraukti su visais žmonėmis, tuomet Mucuferis siūlo tau ir tavo artimiausiems vyrams atvykti pas jį. Kaip tik todėl mane čia ir atsiuntė.

– Mucuferis guvaus proto ir jo geranoriškumo tikrai nepamiršiu. Bet mano minčių ir širdies jis neperpranta.

Staiga Hasano balsas pasidarė sausas ir rimtas.

– Alamutas nenugalimas, – kalbėjo jis toliau. – Taigi mes liekame čia. Sutriuškinsime turkų raitininkus ir dar nespėjus atūžti sultono kariaunai būsime pasirengę atremti puolimą.

Abu Alis pažvelgė į Hasaną spindinčiomis, pasitikėjimo kupinomis akimis. O Abu Fazelis nusigando.

– Aš visada maniau, kad tu, bičiuli Hasanai, esi sumanus ir negailestingas vyras, – pratarė jis. – Pastaruoju metu tavo autoritetas taip išaugo, kad apie tave kalbama visame Irane. Ir tu rūmų sąmokslais įrodei, kad gali būti puikus valstybininkas. Bet tai, ką dabar ketini daryti, man tikrai kelia susirūpinimą ir baimę.

– Mano darbo nudirbta vos pusė, – atsakė Hasanas. – Iki šiol pasitikėjau savo žiniomis apie valstybiškumą. O dabar išmėginsiu, ką geba nuveikti tikėjimas.

Paskutinį žodį jis kažkaip ypatingai pabrėžė. Pasisuko į didįjį dajų ir tarė:

– Eik ir sukviesk kuopų vadus į pasitarimą. Vyrai turi nedelsiant imtis ginklų. Mokiniai ryt pat turi išlaikyti išbandymus, kad iškart būtų įšventinti į fedajinus. Visi privalo viską žinoti... Tu vietoj manęs vadovausi tarybai. Pasakysi vadams, kad netrukus turėsime svečių ir kad aš įsakiau jų sulaukti šičia. Tegu kiekvienas pasako tau savo nuomonę. Visų išklausęs ateisi pas mane ir apie viską praneši. Tegu šimtininkas liepia valdiniams pasirengti tvirtovės gynybai.

– Viskas bus padaryta, kaip nurodei, – atsakė didysis dajus ir išžingsniavo iš kambario.

• • •

Būgnų dundėjimas ir rago gaudesys pakvietė vyriją imtis ginklų, o kuopų vadus – į susirinkimą. Abu Alis rimtu veidu laukė jų susirinkimų menėje. Suėjo dajai ir karininkai.

Kai visi susibūrė, didysis dajus nužvelgė vyrus ir prabilo:

– Sultonas nušalino didįjį vizirį ir įsakė jam sunaikinti ismailizmą. Hamadano emiras Arslanas Tašas su trisdešimčia tūkstančių vyrų jau joja į Alamutą. Priešakinis turkų raitijos dalinys šiandien arba rytoj pasieks Rudbarą. Po kelių dienų prie mūsų tvirtovės vartų gali plevėsuoti juodos vėliavos. Rėjaus miesto viršininkas Mucuferis žadėjo mums padėti. Bet bus dar patikimiau, jei patys pasirengsime puolimui. Seiduna pasiuntė mane sužinoti, ką manote jūs, kaip geriausia pasipriešinti apsiausčiai. Sužinojęs jūsų nuomonę, įsakys imtis atitinkamų priemonių.

Ant pagalvių susėdę kuopų vadai apstulbę dairėsi į kits kitą. Vienas kitas šnipštelėjo kokį žodį kaimynui, bet ilgai niekas neprabilo garsiai.

– Šimtininke, tu esi prityręs karys, – pagaliau Abu Alis kreipėsi į Minučeherį. – Kaip manai, kas dabar reikalingiausia?

– Turkų raitijos puolimo bijoti nereikia, – atsakė šimtininkas. – Tvirtovė pasirengusi atremti puolimą ir skaudžiai nusviltų nagus tas, kas ją užpultų. Bet ar labai ilgai atsilaikytume, apsiausti trisdešimties tūkstančių vyrų, atsigabenusių prietaisus ir šturmuotės įrenginius, keblus klausimas.

– Kuriam laikui užtektų maisto tvirtovėje? – pasiteiravo graikas.

– Geram pusmečiui, – atsakė šimtininkas. – Bet jei skubiai išsiųstume karavaną į Rėjų, Mucuferis galėtų mus aprūpinti dar pusmečiui.

– Tai svarbu, – pasakė Abu Alis ir kažką pasižymėjo lentelėje.

Dabar prabilo Abdulas Malikas.

– Aš manau, – tarė jis, – kad nereikia leistis būti užspeistiems į kampą tvirtovėje. Turkus galime suraityti atvirame lauke, ypač jei Mucuferis iš tikrųjų atsiųs mums pagalbininkų. Sultono kariuomenė dar toli.

Jauni karininkai susižavėjo šiuo planu.

– Neskubėkime, – tarė Abu Soraka. – Nepamirškime, kad tvirtovėje gyvena mūsų žmonos ir vaikai, taigi jie žūtų, jeigu lengvabūdiškai rizikuotume lauko mūšyje.

– Na, ar aš nesakiau, – įsiuto Ibrahimas, – kad moterims ir vaikams ne vieta šalia kovotojų?

– Ne mano vieno šeima gyvena tvirtovėje, – atšovė Abu Soraka.

Jis turėjo omenyje Hasano dukteris.

Dajus Ibrahimas piktai sučiaupė lūpas.

– Duosiu jums puikų patarimą, – pasakė Al Chakimas juokdamasis. – Pasodinkime moteris su vaikais ant kupranugarių ir arklėnų ir išsiųskime pas Mucuferį. O grįždamas karavanas atgabens maisto atsargų į Alamutą. Šitaip vienu gaistu atliktume tris veiksmus. Sumažintume burnų tvirtovėje, atsikratytume nerimo dėl saviškių ir pusę kelio karavanas nueitų ne veltui.

– Protingai pasakyta, – pripažino Abu Alis ir vėl kažką pasižymėjo lentelėje.

Vyrai vis karščiau aptarinėjo reikalą. Svarstė, ko dar trūksta tvirtovei, ginčijosi dėl užduočių, kurias turi įvykdyti vadai, patarinėjo tai viena, tai kita.

Pagaliau Abu Alis davė ženklą, kad susirinkimas baigtas. Liepė kuopų vadams palaukti tikslių nurodymų ir grįžo pas Hasaną į bokšto viršūnę.

• • •

O Hasanas iškamantinėjo buvusį Isfahano miesto viršininką apie rūmuose įvykusias permainas, kurių paakintas sultonas ryžosi imtis kraštutinių priemonių. Iki šiol su rūmų aplinka jis palaikė gerus ryšius, mat turėjo savo patikėtinį, tarnaujantį jaunos sultonės Turkan Hatunos viziriui Tadžui al Mulkui.

Sultonas Melik-šachas teisėtai sosto įpėdiniu paskyrė savo pirmagimį Barkiaroką, kurį jam pagimdė pirmoji žmona. Kaip tik tuo metu dvidešimtmetis jaunuolis karo žygiais malšino kunigaikščių maištus prie Indijos sienos. Tuo mėgino pasinaudoti jaunoji sultonė, siekdama keturmečiui savo sūnui Muchamedui laiduoti Irano sostą. Šiam sumanymui labiausiai priešinosi Nizamas al Mulkas. Valdovas pasiduodavo tai seno vizirio įtakai, tai gražuolės moters kerams. Didysis viziris turėjo galingą užnugarį: visų pirma – Bagdado kalifą ir visą sunitų dvasininkiją. O sultonę rėmė gausūs Nizamo priešininkai ir visi, kuriuos jo galia nustūmė į pašalį. Ir kad jos šalininkai atsvertų sunitų dvasininkus, sultonės viziris užmezgė ryšius su Alijaus sekėjais, iš kurių įtakingiausia buvo ismailitų sekta, vadovaujama Hasano. Rūmuose įsiplieskęs ginčas Alamuto valdovui buvo itin parankus. Šis patikino sultonę, kad jo šalininkai rems ją visame Irane, o Tadžas al Mulkas pažadėjo Hasanui kartu su Turkan Hatuna paveikti šalies valdovą, kad šis perdėm nesirūpintų Hasano žygiais Irano šiaurėje.

Dvejus metus sultonė ir jos sekretorius laikėsi pažado. Kai Nizamas al Mulkas smarkiai prispausdavo sultoną, siekdamas kaip nors pakenkti ismailitams, juodu sumenkindavo Hasano žygių svarbą, girdi, visos didžiojo vizirio pastangos kyla tik iš asmeninės jo neapykantos Hasanui Ibn Sabai. Ir sultonas noriai tuo tikėjo. Kadangi sosto įpėdinio klausimu labiau linko Nizamo pusėn, dėl ismailitų nuolaidžiavo sultonei ir jos viziriui.

Tad reisas Abdulas Fazelis pasakojo Hasanui, ką pranešęs Mucuferiui jo pasiuntinys iš Isfahano rūmų. Sužinojęs, kad Huseinas Alkeinis įsikūrė Zur Gumbadano tvirtovėje ir Hasano vardu sukėlė prieš sultoną visą Chuzestaną, Nizamas al Mulkas mirtinai persigando. Jis nepamiršo, kad su Hasanu dar ne visos sąskaitos suvestos ir tai paskatino jį nueiti pas sultoną, griebtis paskutinės priemonės. Mat prieš daugelį metų jis pergudravo Hasaną: pasi-

telkęs suktybę, parodė jį sultonui kaip nerimtą niekdarį, ketinantį niekšiška apgaule išversti jį, vizirį, iš užimamo posto rūmuose. Sultonas įširdo ir Hasanui teko per naktį nešdintis iš Isfahano. Nuo tada sultonas negalėjo Hasano žygių laikyti svarbiais. O dabar didysis viziris jam prisipažino, kad tąsyk sukčiaudamas pergudravo Hasaną ir kad iš tikrųjų ismailitų vadas yra pavojingas. Sultonas net perbalo, toks buvo įsižeidęs ir įtūžęs. Nustūmė senį, kuris atgailaudamas klūpojo prieš jį ant kelių, ir nuėjo į savo kambarius. Ten išleido įsakymą, kad Nizamas nebėra didysis viziris ir kad laikinai į jo vietą paskirtas sultonės sekretorius. Negana to, Nizamas gavo kuo griežčiausią paliepimą per trumpiausią laiką sutriuškinti Hasaną ir išnaikinti ismailizmą. Tad buvo aišku, jog dabar sultonė ir jos sekretorius nusigręžė nuo savo vakarykščio sąjungininko, nes pikčiausias jų priešininkas jau nebestovėjo skersai kelio ir dabar juodu galėjo nevaržomi paveikti sultoną...

Po tokių audringų įvykių rūmuose sultonas su visais savo dvariškiais iškeliavo į Bagdadą aplankyti sesers ir jos sutuoktinio kalifo. Mat ketino įtikinti šį paskelbti įpėdiniu tą savo sūnų, kuris gimęs iš sultono sesers.

Kai Abu Alis grįžo pranešti vadų patarimų, Hasanui jau buvo nušviestos visos Isfahano rūmų sąmokslų smulkmenos. Dabar jis atidžiai klausėsi, ką mano vadai. Kai didysis dajus baigė, Hasanas pakilo ir ėmė žingsniuoti po kambarį. Mintyse apžvelgė padėtį ir permąstė, kokių veiksmų imtis.

Galiausiai Abu Aliui paliepė:

– Imk lentelę ir rašyk!

Didysis dajus atsisėdo sukryžiavęs kojas, pasidėjo lentelę ant kairiojo kelio ir paėmė rašiklį.

– Aš pasirengęs, Ibn Saba, – tarė jis.

Hasanas atsistojo taip, kad per petį matytų, ką šis užrašinėja, ir, kartais šį tą paaiškindamas, pradėjo diktuoti nurodymus.

– Dėl turkų raitijos, – prabilo Hasanas, – Abdulas Malikas teisus. Turime neleisti, kad mus per greitai apsuptų. Patykosim jų lauke ir ten sutriuškinsim. Turime pasirūpinti, kad Mucuferis laiku atsiųstų mums į pagalbą savo dalinius. Tu, Abu Ali, vadovausi kariuomenei, kuri pasitiks priešakinį sultono dalinį. O Minučeheris pasirūpins tvirtovės apsauga. Jis, žinoma, šiek tiek nukabins nosį, nes yra kruvinų mūšių mėgėjas, bet kaip tik šios jo savybės mums prireiks tam, kad tvirtovę parengtume visiems atvejams... Toliau labai svarbu kuo skubiau atsikratyti nereikalingų burnų ir kitų haremo priedų. Iki sutemų Abdulas Malikas turi ant kupranugarių susodinti haremų moteris su vaikais ir po paskutinės maldos iškeliauti. Mucuferis geros širdies ir teks jam šį gyvą krovinį priimti. Į Rėjų nedelsiant turi būti išsiųstas pasiuntinys ir iš anksto apie tai pranešti. Mucuferis paruoš maisto atsargų, kurias mūsų karavanas pasiims grįždamas į Alamutą, be to, jis iškart išsiųs tiek vyrų, kiek reikės. O mūsų moteris su vaikais tegu įkinko į darbus, kad nepatirtų bereikalingo nuostolio... Ką gi tu ketini daryti, mano bičiuli Abulai Fazeli? – kandžiai šyptelėjęs, kreipėsi į reisą.

– Keliausiu su Abdulo Maliko karavanu, – atsakė buvęs miesto viršininkas. – Nieku gyvu pasaulyje nenorėčiau atsidurti šiuose pelėkautuose, kai priartės sultono kariuomenė. Į mano ir Mucuferio patarimus nebuvo įsiklausyta. Aš savo pareigą atlikau ir man belieka tik laiku išnešti iš čia kudašių.

– Toks sprendimas man labai parankus, – nusijuokė Hasanas. – Tavo palydos pakaks karavanui apginti, tad Abdulas Malikas galės pasiimti tik pėstininkus. O grįžtančiam atgal karavanui apsaugoti Mucuferis duos savo žmonių. Pasitikiu, kad pasirūpinsi mūsų haremo tarnais.

Paskui vėl kreipėsi į Abu Alį:

– Reikia nedelsiant pasiųsti žygūną į Rudbarą, kad perduotų Buzrukui Umidui paliepimą atvykti į Alamutą. Jis man reikalingas.

Gaila, kad Chuzestanas taip toli ir Huseinas Alkeinis negalės laiku atkakti į tvirtovę. Bet jam irgi reikia nusiųsti žinią. Mat čia dėsis tokie dyvų dyvai, kad net palikuonių palikuonys neteks amo iš nuostabos...

Hasanas, paskendęs savo mintyse, tyliai sukikeno sau po nosimi. Kurį laiką patylėjęs, tarė reisui:

– Abulai! Man regis, tu ir dabar laikai mane paikšeliu, kaip ir anuomet, kai gyvenau Isfahane. Akis tau aptemdė trisdešimties tūkstančių vyrų kariauna, žygiuojanti mūsų, mažos saujelės, link. O mums padėti ir saugoti susibūrusių angelų, kurie kitados saugojo Pranašą ir jo žmones mūšyje prie Bederio, neįmatai.

– Tu kreti juokus, vis kreti juokus, – atšovė Abulas Fazelis, kreivai šyptelėjęs.

Buvo mat šiek tiek įsižeidęs, nes manė, kad Hasanas vėl juo pasinaudojo.

– Ne, aš nekrečiu juokų, senasis mano bičiuli, – linksmai tarė Hasanas. – Tik kalbu parabolėmis. Sakau tau, rengiu jums tokią staigmeną, kad nepatikėsite savo ausimis. Noriu parodyti, kokių stebuklų gali padaryti tikėjimas.

Galiausiai Abu Aliui paliepė:

– Perduok visiems, kokias užduotis jiems paskyriau. Išrink žygūnus ir parašyk reikiamus nurodymus. Jie turi nedelsiant leistis kelionėn. Tegu prieš išvykdamas Abdulas Malikas atveda mano dukteris. Kai viską įvykdysi, išeisi prieš susirinkusią vyriją ir pasakysi, kad sultonas pradėjo su mumis karą. Liepsi mokiniams pasirengti, kadangi rytoj iš pat ryto pradėsi išbandymą. Būk jiems rūstus ir griežtas, išspausk iš jų viską, ką žino. Grasink, kad nebus įšventinti. Bet vakare surink juos maldos menėje ir įšventink į fedajinus. Tegu tai jiems bus švenčiausia gyvenimo akimirka ir aukščiausia viršūnė, kokią tik yra duota pasiekti gyvenime. Visas apeigas atlik taip, kaip mums teko matyti Kaire... Ar viskas aišku?

– Viskas aišku, Ibn Saba.

Hasanas atsisveikino su abiem vyrais. Išsitiesė ant pagalvių ir dar kartą permąstė duotus nurodymus. O įsitikinęs, kad nieko svarbaus nepamiršo, ramiai užsnūdo.

• • •

Visą tą laiką vyrija laukė kieme, spiginant kaitriai saulei. Jie matė, kaip seniūnai nužingsniavo į vyriausiojo vado pastatą. Ilgai iš ten neišėjo. Vyrai jau sunkiai tramdė nekantrą.

Mokiniai dviem eilėmis sustojo priešais savo pastatą. Stovėjo išsitempę it kiparisai ir spoksojo priešais save. Vis dar jautė pasididžiavimą, kad būtent jiems buvo skirta pasitikti garbųjį svečią. Bet ir juos vis labiau apniko nekantra.

Suleimanas pirmasis nutraukė tylą.

– Norėčiau sužinoti, kas čia rengiama, – tarė jis. – Gal jau vieną dieną baigsim tuos prakeiktus mokslus?

– Man regis, trokšti užsiželdint barzdą dar neprasikalus pūkeliams po nosim, – pasišaipė iš jo Jusufas.

Per gretas nuvilnijo kikenimas.

– O man atrodo, – atšovė Suleimanas, – kad tu drebini kinkas, nes tada susilydys visi riebalai ant pilvo. Todėl tau nemielas būgnų dundėjimas ir rago kvietimas.

– Man tik įdomu, kurį iš mudviejų pirmesnį priešas pastebės.

– Tave, nė neabejoju. Tu ant savo ilgų žirgių išdidžiai spoksosi man iš už nugaros.

– Gana čia kivirčytis, – įsiterpė Ibn Tahiras. – Dar nežinote, kur liūtas slepiasi, o jau diriat jam kailį.

– Jei dabar pavirsčiau muse, galėčiau pasiklausyti, apie ką kalbasi vadai, – pratarė Obeida.

– Dar ir kaip užsimanysi ja pavirst, kai pasirodys priešai, – nusišaipė Suleimanas.

– Jeigu didvyriai galėtų pasiekti pergalių savo nuodingais liežuviais, tu būtum pirmas, – atžėrė Obeida. – Visas Iranas prieš tave drebėtų.

– Ė, toksai Obeida sudrebėtų ir nuo mano kumščio, – atšovė jam Suleimanas.

Čia pribėgo dešimtininkas Abuna ir šnipštelėjo lūkuriuojantiems mokiniams:

– Vyručiai, regis, bus karšta. Sultono kariauna patraukė žygin prieš mus.

Visi nuščiuvo. Iš pradžių jaunuoliai sugniužo, bet netrukus juos pagavo įkvėpimas, galiausiai virtęs laukinio džiugesio protrūkiu.

– Pagaliau! – ištrūko Suleimanui iš pat širdies gelmių.

Jaunuoliai susižvalgė. Jų veidai degė. Tai vienas, tai kitas šyptelėdavo. Jų vaizduotė įsiaudrino. Jie regėjo didvyriškus žygdarbius, atliko sunkias užduotis, pelnė šlovę ir nemirtingumą.

– Prakeikimas! Ar tas laukimas kada nors pasibaigs?! – įtūžo Suleimanas. Jis nebenustygo vietoje. – Kodėl mums neįsako pasibalnoti žirgų ir išperti kailio klaidatikiams?

Abuna su dviem vyrais vedė per kiemą tris arklius. Du juodbėrius ir Abu Alio baltį.

Kažkuris iš jaunuolių sušnibždėjo:

– Dabar kalbės Seiduna.

Gretos suūžė.

– Ką? Kas kalbės?

– Seiduna.

– Kas tau pasakė? Juk baltas žirgas Abu Alio, o vienas iš juodbėrių – šimtininko.

– O kieno trečias?

Prie pastato durų, kur stoviniavo vadai, apsaugininkai išsitempė it stygos ir pakėlė ginklus. Pasirodė didysis dajus ir kiti vadai. Abu Alis, šimtininkas ir dajus Ibrahimas sėdo ant arklių, kuriuos

atvedė dešimtininkas. Kiti vyresnieji kiekvienas priėjo prie savo kuopos, atsistojo priešais karius ir paliepė atsisukti priekiu į aukščiausiuosius vadus.

Abu Alis su palyda nujojo prie aukštutinės terasos pakraščio. Kilstelėjo ranką rodydamas, kad prašo tylos. Abiejuose apatiniuose kiemuose įsiviešpatavo mirtina tyla. Didysis dajus šiek tiek pasistiebė balnakilpėse. Suriko stipriu balsu:

– Broliai ismailitai! Kalbėsiu mūsų Valdovo ir vyriausiojo karo vado vardu. Stojo išbandymo ir ryžto akimirka. Paėmę ginklą turėsite įrodyti, kad esate atsidavę ir mylite šventuosius kankinius ir mūsų vadą. Sultono įsakymu jo budelis, kalės vaikas Arslanas Tašas, subūrė didžiulę kariuomenę mums, tikratikiams, išpjauti. Po kelių dienų jo raitijos ragų garsai nuaidės prie Alamuto sienų ir juoda to šunsnukio Abaso vėliava suplazdės prie mūsų tvirtovės. Tad mūsų Valdovo vardu įsakau: nuo šios akimirkos nei dieną, nei naktį niekas tenesiskiria su savo ginklu. Kas nepaisys įsakymo, bus nužudytas kaip maištininkas. Nuaidėjus ragui, per nustatytą laiką visi privalote atsidurti savo susibūrimo vietose. Iš savo seniūnų gausite tikslius nurodymus...

Tada apgręžė žirgą ir pažvelgė į mokinius. Sušuko jiems:

– Jūs, kurie esate pasirengę aukotis, paklausykite mūsų Valdovo įsakymo! Rytoj būsite pakviesti į išbandymą. Kas jį išlaikys, vakare bus įšventintas. Sakau jums: susikaupkite dvasiškai, nes įšventinimas į fedajinus kiekvienam jūsų bus šviesiausia gyvenimo akimirka...

Abu Alis vėl pasisuko į visus karius. Jo balsas nugriaudėjo per visą Alamutą.

– Ismailizmo idėjos kovotojai! – suriko jis. – Prisiminkite Pranašo žodžius: kovokite kaip liūtai. Nes baimė nė vieno nuo mirties neišgelbės! Alachas yra Dievas, o Mahometas – jo Pranašas! Ateiki, Al Mahdi!

Mokinių rikiuotė suūžė taip, lyg į ją būtų trenkęs žaibas. Didžioji išbandymo diena jau čia pat, o nė vienas iš mokinių dar nebuvo jai pasirengęs. Grįždami į savo kambarius, išblyškę jaunuoliai dirsčiojo vienas į kitą.

– Et, šaitanas! – šūktelėjo Suleimanas. – Mes nieko neišmanome ir bus geriausia patiems pasiprašyti pas eilinius.

– Taip, visi pasiprašysime ir tada tegu daro su mumis, ką nori, – pritarė Obeida.

Jusufas jautėsi labiausiai sugniuždytas. Jis vis persibraukdavo ranka suprakaitavusią kaktą ir patyliukais tikėjosi, kad vis dėlto dar nušvis šiokia tokia viltis.

– Ar iš tikrųjų mums bus taip riesta? – baugščiai klausė jis.

– Tu tai susimausi it koks avigalvis, – piktdžiugiškai nusižvengė jam į veidą Suleimanas.

Jusufas gailiai atsiduso ir užsidengė veidą rankomis.

– Ką gi mums daryti? – paklausė Naimas.

– Meskis į Šahrudą. Tau tai geriausia išeitis, – patarė jam Suleimanas.

Tada prabilo Ibn Tahiras.

– Paklausykit, vaikinai. Negi manote, kad Valdovas mus išrinko būti mokiniais tam, kad dabar imtų ir pažemintų iki eilinių? Juk vis dėlto šį tą išmanome! Siūlau išsitraukti užrašus ir visiems drauge pasikartoti, ko mokėmės.

– Na, tai tu mums patark! Paskaityk užrašus! – ragino moksladraugiai, rėkdami vienas per kitą.

Ibn Tahiras pakvietė užlipti ant stogo. Ten visi su savo lentelėmis ir užrašais susėdo ant grindų, o Ibn Tahiras uždavinėjo klausimus ir aiškino nesuprantamas vietas. Tolydžio jaunuoliai rimo. Tik retsykiais vienam kitam šiurpuliai per nugarą perbėgdavo, pagalvojus apie rytdieną. Širdies gilumoje jie vis dar virpėjo prieš laukiantį išbandymą. O besiartinančius priešus visi pamiršo.

• • •

Žemutinėje terasoje, prie kairiojo sargybos bokšto su balandinėmis, prie tuopų ir vešlių kiparisų glaudėsi uždaras haremų pastatas. Lyg vanagas Abdulas Malikas puolė į moterų ir vaikų būrį ir ėmė raginti visus skubiai ruoštis į kelionę. Nuskambėjus jo nurodymui, pakilo riksmai, klyksmai, verksmas ir prasidėjo pamišėliškas blaškymasis. Eunuchai apsaugininkai šį bruzdėjimą stebėjo nerūpestingai ir ramiai, kol galų gale dajus nuvarė juos talkinti moterims.

Per tą laiką dešimt varovų atvedė prie pastato kupranugarius ir arklėnus. Atėjo ir didikai atsisveikinti su žmonomis ir vaikais.

Abu Soraka tvirtovėje buvo apgyvendinęs dvi žmonas. Pirmoji buvo jo bendraamžė, susenusi ir bedantė moterytė. Ji dajui pagimdė dvi dukteris, kurios nutekėjo į Nišapūrą. Nuo pat jaunystės dajus buvo prie jos prisirišęs. Jam jos reikėjo kaip vaikui motinos.

Kita žmona buvo jaunesnė, sugyveno su Abu Soraka dukterį ir sūnų, kuriuos jis drauge su Hasano vaikais laikė savo hareme. Šią žmoną jis švelniai pabučiavo ir ūmai suvokė, kaip neapsakomai jam jos trūks. Dajus šiaip ne taip tvardėsi, kad neparodytų užplūdusių jausmų...

Al Chakimo žmona buvo daili egiptietė. Atsivežta iš Kairo. Ji nepagimdė graikui vaikų. Po haremus sklido kalbos, kad ji gyveno gatvinės gyvenimą, o tik paskui ištekėjo. Al Chakimas mėgo prieš kitus vyrus girtis jos grožiu ir drauge keikė save už vergavimą jai, už tai, kad yra patekęs jos valdžion, bet vos į tvirtovę atvykdavo prekiniai karavanai, tuoj lėkdavo pasižiūrėti, ką čia nupirkus jai pamaloninti. Visus darbus vietoj žmonos atlikdavo sena etiopė. O žmona tik gulėdavo ant pagalvių, gražindavosi, puošdavosi šilkais ir kiauras dienas atsiduodavo svajoms...

Šimtininkas Minučeheris tvirtovėje laikė vieną žmoną. Bet buvo atsivežęs tris vaikus nuo dviejų buvusių žmonų. Su visais ar-

timaisiais jis trumpai atsisveikino. Mat baiminosi, kad per ilgai čia užtrukęs gali įsijautrinti...

Šitaip vyrai atsisveikino su artimaisiais, giminėmis ir vėl grįžo prie savo vyriškų prievolių.

Grįždami iš haremų Abu Soraka ir Al Chakimas šnekėjosi.

– Dabar tvirtovėje pasidarys dar tuščiau ir niūriau, – atsiduso Abu Soraka.

– Turiu pagirti tuos filosofus, kurie teigė, kad, be valgio ir gėrimų, moterų teikiamas malonumas yra dar viena gerovė, kurios mums verta gyvenime siekti, – atsakė graikas.

– Bet mūsų vyriausieji vadai apsieina be šito, – paprieštaravo dajus.

Gydytojas pašaipiai susiraukė:

– Išties, kalbi lyg koks mokinukas, mielas mano.

Jis paėmė Abu Soraką už rankovės ir tylutėliai sušnibždėjo:

– Kaip manai, ką mūsų viršininkai slepia ten, kitapus tvirtovės? Negi manai, jog kačių veisyklą? Eik jau, eik. Jie būtų kvailiai, jei atsisakytų tokių malonumų. Mudviem tikrai dar nėra tekę skanauti tokių nupenėtų žąsų, kokios lesinamos ten, anapus tvirtovės.

Ūmai Abu Soraka stabtelėjo.

– Ne, netikiu, – pagaliau išspaudė dajus. – Žinau, kad kitapus tvirtovės jie kažką rengia, bet esu tikras, kad ne sau, o bendram reikalui.

– Nenori, netikėk, – mažne įsižeidęs atšovė gydytojas. – Tenoriu tau priminti, kad sau ponas visada išsiverda gardžiausią košę.

• • •

– Vos nepamiršau, – tarė reisas Abulas Fazelis, pavakare atėjęs pas Hasaną atsisveikinti. Jis gudriai mirktelėjo ir pasakė: – Šį tą iš tikrųjų tau atvežiau, nors tai ne vaistai nuo beprotybės. Gal tai tave pralinksmins. Atspėsi?

Hasanas sutrikęs šyptelėjo. Pirmiausia pažvelgė į reisą, paskui į greta stovintį Abu Alį.

– Ne, tikrai neatspėsiu, – tarė jis.

– Bet dovanėlės negausi, kol neatspėsi, – erzino jį reisas. – Turtų turi užtektinai, prašmatnybei esi abejingas. Tavo poreikiai kuklūs, išskyrus vieną. Ar dabar atspėsi?

– Gal atvežei man kokią nors knygą?

– Pataikei, bičiuli Hasanai. Raštus. Bet kieno?

– Kur jau aš čia atspėsiu? Gal kas nors iš senųjų? Ibn Sina? Ne? Vadinasi, kas nors iš jaunesniųjų? Nejaugi Algazelis?

– Ne, jo veikalo tikrai neatvežiau, – prajuko reisas. – Tau jis perdėm pamaldus... Tas, kurio veikalą atvežiau, tau artimiausias.

– O, Alache, tikrai nežinau, kas jis.

Abu Alis nusijuokė ir pasiteiravo:

– Ar galiu ir aš pamėginti spėti?

– Tikrai smalsu, spėk, – pritarė Hasanas, pasijutęs bejėgis.

– Lažinuosi, kad reisas atvežė kokį nors tavo senojo draugo Omaro Chajamo kūrinį.

Reisas pritariamai nusikvatojo, o Hasanas pliaukštelėjo ranka sau per kaktą.

– Ir kaip aš pats nesumojau?! – šūktelėjo jis.

– Atvežiau tau keturis eilėraščius, kuriuos vienas mano pažįstamas Nišapūre perrašė iš paties Omaro rankraščio. Pamaniau, kad ši dovanėlė tau bus maloni.

– Nuostabesnės dovanos nė neįmanoma įsivaizduoti! – nudžiugo Hasanas. – Labai dėkoju, kad nepamiršai mano pomėgio.

Abulas Fazelis išsitraukė iš užančio ritinėlį ir padavė Hasanui. Šis jį išvyniojo ir ėmė skaityti.

Susimąstė.

– Keista, – tarė po valandėlės. – Tą pačią dieną gavau žinią iš abiejų moksladraugių: ir iš Nizamo, ir iš Chajamo.

Į kambarį įžengė eunuchas ir pranešė, kad atėjo Abdulas Malikas su Hasano dukterimis.

– O dabar keliauk, senasis drauge, – suskubo Hasanas ir apkabino reisą per pečius. – Pasirūpink mūsų moterimis ir vaikais. Galbūt kada nors tau ko nors prireiks. Tada prisimink mane, žinok, kad esu tau skolingas.

Hasanas mirktelėjo Abu Aliui ir šis su reisu išėjo.

• • •

Abdulas Malikas prilaikė durų uždangą ir Hasano dukterys, Hadidža ir Fatima, baikščiai įžengė į vidų. Mergaitės atsistojo prie sienos šalia durų, o dajus narsiai žengė prie vyriausiojo karo vado.

– Atvedžiau tavo dukras, Seiduna, – tarė jis.

Hasanas pervėrė mergaites nuožmiu žvilgsniu.

– Ko ten smaksot kaip sušlapusios vištos! Prieikit arčiau! – užriko tėvas. – Jūsų motina atsiuntė jus man ant sprando, kad, žiūrėdamas į jus, prisiminčiau ją ir nirščiau. Priėmiau jus todėl, kad šitaip man liepia tėviška pareiga. O dabar keliaukite su haremais ir visais rakandais pas Mucuferį į Rėjų.

Seiduna pasisuko į Abdulą Maliką ir paliepė:

– O tu pasakyk Mucuferiui, kad maitintų jas tiek, kiek užsidirbs verpdamos. Ir tegu nepaiso, kad jos – mano dukros. Jei jos nepaklus, tegu parduoda kaip verges. Pusę pinigų tepasiima sau, kaip atlygį už patirtas išlaidas, kitą pusę teatsiunčia man... Štai taip! O dabar – melstis ir į kelionę!

Mergaitės it dvi pelytės šmurkštelėjo pro duris. Hasanas trumpai sulaikė Abdulą Maliką.

– Mucuferis žinos, kaip su jomis elgtis. Jis išmintingas vyras, pats turi pulką vaikų.

Mergaitės lukterėjo prie durų, kol ateis dajus. Abi verkė.

– Ar matei, koks jis gražus? – paklausė viena.

– Ir kodėl jis mudviejų nemyli? – pro ašaras atsiduso vyresnėlė.

Abdulas Malikas išsivedė jas iš bokšto. Guosdamas mergaites tarė:

– Nesibaiminkit, putpeliukės. Mucuferio širdis auksinė. Jis turi būrį vaikų, galėsite su jais žaisti ir smagiai leisti laiką.

Šeštas skyrius

Virėjas atnešė vakarienę, bet Hasanas to net nepastebėjo. Paniręs į savo mintis, jis ištraukė deglą iš stovo prie sienos ir pridegė jį nuo žvakės. Įprastu mostu atsargiai atitraukė sieninį kilimą, kad neužsiliepsnotų, ir įžengė į ankštą koridorių, iš kurio trumpi laiptai vedė į bokšto viršūnę. Laikydamas deglą virš galvos, pasišvietė kelią į viršutinę aikštelę. Įkvėpė gryno, šalto oro ir žengė prie aptvaro. Aukštai virš galvos iškėlė liepsnojantį deglą ir apsuko juo tris ratus aplink galvą.

Veikiai iš apačios, kur visa skendėjo tamsoje, gavo panašų ženklą. Dar sykį pamojo deglu atsiliepdamas ir grįžo į savo kambarį. Užgesino deglą, įsmeigė jį į dėklą ir glaudžiai įsisupo į platų apsiaustą. Vėl atitraukė uždangalą, šįsyk dengiantį priešpriešinę sieną, ir pro žemą angą nėrė į ankštą, narvelį primenančią patalpėlę, apkaltą minkštais kilimais. Hasanas pakėlė nuo grindų sunkų barškalą ir trinktelėjo juo per metalinį dangtį. Nuaidėjo šaižus garsas ir nematoma virve nuslydo iki pat bokšto papėdės. Ūmai būdelė krustelėjo ir drauge su Hasanu pradėjo leistis žemyn, prilaikoma sumaniai įrengtų skridinių, kuriuos apačioje valdė nematomos rankos.

Ilgai truko kelias žemyn. Kaskart leidžiantis Hasaną apnikdavo slogutis. O kas, jeigu staiga lūžtų vienas sraigtelis arba nutrūktų

virvė ir jis drauge su šiuo ankštu narvu plotųsi ant akmeninių grindų? Kas, jei vienas iš afrikiečių, kuriais nepaprastai pasitiki, imtų ir tyčia sugadintų jo įrenginį, ir šitaip pasiųstų jį po velnių? Jei vienam iš eunuchų ūmai nušvistų protas ir jis suvoktų, kad jo žmogiškasis orumas pamintas, o tada imtų ir vožtelėtų kuoka savo šeimininkui per galvą? Kas, jei prieš jį pakeltų ranką vienas iš tų siaubą keliančių egiptiečių sargybinių, kuriuos lyg laukinius žvėris Hasanas sutramdo žvilgsniu? Jie it gyvatės, nuolat užhipnotizuojamos savo šeimininko dūdelės garsų. Hasanas padarė viską, kad eunuchai taptų besąlygiškai jam ištikimi. Jie paklusdavo tik jam ir niekam kitam. Kiekvienas, kam tekdavo pro juos praeiti, sudrebėdavo, ir net Abu Alį nupurtydavo kraupas su jais susitikus. Sargybiniai buvo patikimas Hasano ginklas, keliantis baimę tiek jo dajams, tiek kitiems vadams. Eunuchai padėjo spausti valdinius iš viršaus. O kad tuos vyrus dar stipriau suveržtų iš apačios, dabar rengė fedajinus. Hasanas nenorėjo apsigauti: dajai su vadais niekuo netikėjo ir iš esmės žiūrėjo tik savo naudos. Šį iš žmonių suręstą statinį jis nenoromis lygino su mechanizmu, kuriuo dabar leidosi žemyn. Jeigu nutrūktų bent viena grandis, net menkiausia jo prielaida pasirodytų esanti klaidinga ir visas statinys sugriūtų. Vienas paskaičiavimo riktas – ir viso gyvenimo darbas virstų dulkėmis.

Įrenginys sustojo, būdelė atsidūrė bokšto apačioje. Skridinį valdęs juodaodis kilstelėjo uždangą. Hasanas žengė į vėsų prieškambarį, kur neregimo vėjo judinama neramiai plazdeno deglo liepsna. Įsmeigė veriamą žvilgsnį į kastratą. Vėl atgavo andainykštę ramybę.

– Nuleisk tiltą! – paliepė šiurkščiai.

– Kaip paliepsi, Seiduna.

Afrikietis stvėrė dalbą ir stipriai į ją įsirėmė. Siena pradėjo leistis. Pasigirdo vandens urduliavimas. Plyšys suspindo. Atsivėrė

žvaigždėmis nusėto dangaus lopinėlis. Tiltas nusileido kitame upės krante. Ten laukė vyras su deglu.

Hasanas nuskubėjo pas jį. Tada tiltas vėl pakilo ir vartai į tvirtovę užsivėrė.

– Kas naujo, Adi? – paklausė valdovas.

– Viskas gerai, Seiduna.

– Atvesk Mirjamą į kairįjį priestatą, lauksiu jos ten. Paskui atvesk Apamą į dešinįjį. Bet vienai apie kitą – nė šnipšt!

– Kaip paliepsi, Seiduna.

Abu nusijuokė.

Smėlėtu taku juodu priėjo išonų perkasą. Įsėdo į valtį ir Adis ėmė irkluoti. Netrukus valtis pasuko į atšaką ir galiausiai sustojo prie smėlėtos pakrantės. Takelis vyrus vedė šiokia tokia įkalne, paskui lyguma tarp žydinčių sodų iki pat stiklinio statinio, kuris naktyje žibėjo lyg krištoliniai rūmai.

Adis atidarė duris. Įėjo ir uždegė dervą kampiniuose žibintuose. Apvalioje maudyklėje sublizgo vanduo. Hasanas atsuko čiaupą ir vandens čiurkšlė šovė bemaž iki lubų.

– Kad nenuobodžiaučiau laukdamas, – tarė jis ir išsitiesė ant pagalvių palei sieną. – O dabar eik ir atvesk Mirjamą.

Hasanas klausėsi, kaip čiurlena ir alma trykšlio sviedžiamas vanduo. Užsimiršo besiklausydamas šių garsų ir nepastebėjo, kada įėjo Mirjama.

– Būk pasveikintas, Sabos anūke, – pratarė mergina.

Hasanas krūptelėjo, linksmai mostelėjo, kviesdamas prieiti.

Mirjama pastatė krepšį su valgiais ir gėrimais, atsisegė apsiaustą, šis nuslydo jai nuo pečių, tada prisėdo ant kelių šalia Hasano. Pabučiavo jam ranką, bet šis truputį sutrikęs ją atitraukė.

– Kaip lavėja merginos? – paklausė.

– Pagal tavo nurodymus, Ibn Saba.

– Puiku. Dabar teks nutraukti mokslus. Sultonas prieš mus pasiuntė kariuomenę. Po kelių dienų išvysime ją prie savo tvirtovės.

Mirjama išpūtė akis. Ji spoksojo į Hasaną, o šis vos pastebimai šypsojosi.

– Ir tu toks ramus?

– O ką aš galiu padaryti? Kas lemta, tas įvyks. Bet man neaišku kas kita: kodėl gi negalėtum mums įpilti vyno, kad jau atsinešei?

Mirjama pakilo ir paruošė dvi taures. Ji vilkėjo rožinę šilko suknelę, su kuria miegodavo. Hasanas slapčiomis nužvelgė merginą. Baltomis, grakščiomis rankomis ji pylė iš ąsočio vyną į taures. Buvo pati tobulybė. Hasanas užgniaužė viduje atodūsį dėl tolimo, netikėtai prisėlinusio skaudesio. Suvokė, kad yra senas ir kad viskas pasaulyje ateina per vėlai.

Mirjama padavė jam taurę. Juodu išgėrė į sveikatą. Akimirką mergina pagavo drėgną jo akių spindesį. Suvokė, ką tai reiškia. Paskui Hasano lūpose sušmėžavo senas, pašaipus šypsnys.

Jis tarė:

– Tikriausiai kada nors tau jau kilo klausimas, kam man reikalingi tie vešlūs sodai su stikliniais pastatais ir ką darysiu su tokiu pulku jaunų mergaičių, kurias paliepiau išmokyti tokių, hm, savotiškų mokslų? Bet niekada manęs šito neklausei, taigi patikėk, vertinu tavo protingumą.

Mirjama paėmė jo švelnią, bet tvirtą dešinę ranką ir žiūrinėdama ją pasakė:

– Išties, Sabos anūke, neklausinėjau tavęs, bet mintyse šį tą mąsčiau apie tavo ketinimus.

– Dovanosiu karalystę, jei tavo spėjimas teisingas.

Pašaipus Hasano šypsnys buvo draugiškas.

– O jeigu iš tiesų atspėsiu?

– Nagi, sakyk.

– Ar tik nebus šie sodai skirti tavo tikintiesiems kaip aukščiausias apdovanojimas už jų atsidavimą ir pasiaukojimą?

– Iki tiesos toloka, brangioji.

– Aš taip maniau. Nė neįsivaizduoju, kas kita galėtų būti.

Mirjama suglumo.

Hasanas slapta tuo mėgavosi. Paskui tarė:

– Atmeni, kadaise man skundeisi, kad tau baisiai nuobodu pasaulyje gyventi ir kad daugiau niekas tavęs neįmanys nei sudominti, nei pralinksminti? Aš pradėjau tau aiškinti graikų ir mūsų filosofų veikalus, supažindinau su mokslu apie gamtą, apie slaptus žmogaus sielos ir jo poelgių akstinus, paaiškinau, kiek man leido išsilavinimas, visatos sandarą. Pasakojau tau apie savo keliones, nesėkmingus žygius, apie kunigaikščius, šachus, sultonus ir kalifus. Daug kartų tau sakiau, kad dar šį tą papasakosiu, bet dabar ne laikas. Sykį tavęs paklausiau, ar norėtum man padėti nuversti sultoną Melik-šachą. Tu nusijuokei ir atsakei: „Kodėl gi ne?“ Tada ištiesiau tau ranką parodydamas, kad priimu tavo sutikimą. Galbūt manei, kad juokauju. Šįvakar atėjau tau priminti andainykščių žodžių.

Mirjama tiriamai žvelgė į Hasaną. Nežinojo, kaip suprasti jo keistus žodžius.

– Norėčiau tau dar šį tą priminti, brangioji. Daug kartų man tvirtinai, jog po visko, ką esi išgyvenusi, nebegalėtum kuo nors tikėti. Ne sykį esu tau sakęs, kad mane tiek gyvenimas, tiek moksliniai tyrinėjimai atvedė prie tos pačios išvados. Anuomet tavęs paklausiau: „Kas tada leistina žmogui, patyrusiam, jog tiesa nepasiekiama ir jam ji neegzistuoja?“ Ar dar meni, ką man atsakei?

– Taip, Ibn Saba. Tada tau atsakiau maždaug šitaip: „Kai žmogus patiria, jog visa, ką žmonės vadina laime, meile, linksmybe, tėra klaidingas pramanas, sukurtas remiantis klaidingomis prielaidomis, širdyje pajunta siaubingą tuštumą. Vienintelis dalykas,

kuris iš to stingulio galėtų jį išjudinti, yra rizikingas žaidimas savo ir kitų likimu. Kas įstengia pradėti tokį žaidimą, tam viskas leistina.“

Pralinksmėjęs Hasanas net švilptelėjo.

– Puiku, brangioji. Šįvakar tau leisiu pažaisti savo ir kitų likimais. Tu patenkinta?

Mirjama atlošė galvą ir rimtai pažvelgė jam į akis.

– Atėjai uždavinėti man mįslių?

– Ne. Tiesiog atnešiau tau kelis Omaro Chajamo eilėraščius, kad man juos paskaitytum. Kaip tik šįvakar aš linkęs daug galvoti apie savo senąjį draugą. Lyg tyčia šiandien jo eiles man padovanojo tasai Isfahano reisas, kuris, kaip tau sakiau, kitados palaikė mane pamišėliu. Jis ir pranešė, kad mus ketina užpulti priešai.

Hasanas išvyniojo ritinėlį ir padavė Mirjamai.

– Tu visada sugalvoji, kuo mane pradžiuginti, Ibn Saba.

– Ne, ne. Tiesiog noriu suteikti sau malonumą – išgirsti tavo balsą. Juk žinai, kad pats negebu deklamuoti.

– Vadinasi, galiu pradėti?

– Taip.

Mirjama atrėmė galvą jam į kelį ir pradėjo skaityti:

Chajamai! Linksmas gerk su mylima kartu,
Nors giltinė rytoj tave pašauks vardu.
Gyvenimui sudie jau vakar pasakyta,
O šiandien – gerk, mylėk be rūpesčių, bėdų.

– Kaip išmintinga, – pratarė Hasanas. – Mes visi per daug galvojame apie rytojų, todėl nesimėgaujame šia akimirka. Keturiomis eilutėmis išsakytas visas požiūris į pasaulį... Betgi skaityk toliau! Nenorėjau tavęs pertraukti.

Mirjama pradėjo skaityti:

Šaltiniai ir žiedai – tarp rojaus želmenų.
Net pragaras ūmai pavirto Edenu.
Ant žydinčios vejos sodinkis skaisčiaveidę
Ir skubinkis apsvaigt nežemišku vynu.

Hasanas nusijuokė, bet jo akys buvo sudrėkusios.

– Senasis mano draugas žino, kas pasauly maloniausia, – tarė jis. – Lengvas svaigulys nuo vyno iš pat ryto ir daili mergina šalia. Tuomet išties jautiesi kaip karalius.

Mirjama skaitė toliau:

Skaistveidės mylimos kaip rožės aš ilgiuos.
Man tiesiasi ranka arčiau taurės svaigios.
Nuo džiugesio žiedų aš rinksiu po dulkelę,
Kol mano palaikai dulkelėm išlakios.

– Visata – tavyje ir tu – visatoje, taip, šitaip kadaise pasakė Omaras.

Hasanas susimąstė.

– Kaip ją myliu! Kaip myliu! – šnibždėjo sau po nosim Hasanas.

Mirjama deklamavo toliau:

Jei man pavasariop gėlėtam paežy
Duos vyno juodbruvė kaip hurija graži,
O aš vis tiek slapčia mąstysiu apie rojų,
*Atleiskit – aš nė šuns nevertas, dievaži.**

– Kokia paprasta tiesa! – sušuko Hasanas. – Žydintis pavasaris ir mergina, pilanti tau į taurę vyno. Kokio rojaus dar reikia! Bet mūsų dalia – kovoti su sultonu ir regzti sąmokslus.

---

* O. Chajamas. *Rubajatai*, Vilnius: Vaga, 1972, vertė Linas Broga. (Vert. past.)

Valandėlę abudu nuščiuvo.

– Tu norėjai man kažką pasakyti, Ibn Saba, – galiausiai prabilo Mirjama.

Hasanas šyptelėjo.

– Taip, šį tą ketinu tau pasakyti, bet nežinau, nuo ko pradėti, kad geriau mane suprastum. Dvidešimt metų gyvenau su šia paslaptimi, slėpiau ją nuo pasaulio ir dabar, kai staiga atėjo metas ją atskleisti, pristigau žodžių.

– Tu man vis nesuprantamesnis. Sakai, dvidešimt metų gyvenai su šia paslaptimi? Ir ji susijusi su tais sodais? Su Irano karalystės griovimu? Visa tai labai sunku suprasti.

– Žinau. Kol visko nepaaiškinsiu, nesuprasi. Tie sodai, merginos, Apama ir jos mokykla, galiausiai – tu ir aš, Alamuto tvirtovė ir tai, kas už jos slypi, – visa yra didelio sumanymo dalys, kurias iš vaizduotės perkėliau į tikrovę. Dabar turi paaiškėti, ar mano prielaidos buvo teisingos. Tu man reikalinga. Mūsų laukia didelis išbandymas. Man nebėra kelio atgal. Nelengva pradėti.

– Tu nuolat mane stebini, mano Hasanai. Kalbėk, aš įdėmiai klausau.

– Idant lengviau mane suprastum, pradėsiu nuo jaunų dienų. Kaip žinai, gimiau Tūse, o mano tėvas buvo vardu Alis. Jis buvo Bagdado valdžios ir sunos priešininkas, namie dažnai girdėdavau apie tai kalbant. Visi tie ginčai apie Pranašą ir jo paveldėtojus man atrodė nepaprastai mįslingi ir keistai mane masino. Iš visų kovotojų už musulmoniškąjį mokymą arčiausiai prie širdies man buvo kankinys Alijus. Visa, kas dėjosi aplink jį ir jo giminę, dengė paslaptingumo skraistė. O labiausiai mane sukrėtė pranašystė, kad Alachas atsiųs į pasaulį ką nors iš Alijaus giminaičių ir kad jis bus vardu Mahdis, paskutinis ir didžiausias iš pranašų. Klausinėjau tėvo, jo giminaičių ir draugų, kaip pažinsime Al Mahdį. Jie neįstengė man nieko dorai atsakyti. Ir mano vaizduotė įsiaudri-

no: man ėmė atrodyti, kad Mahdis yra tai vienas, tai kitas dajus, tai koks tikintysis, tas ar anas bendraamžis, o gūdžiomis naktimis net klausinėdavau savęs, ar tik nebūsiu aš pats tas visų laukiamas išganytojas. Tai mane akino, nežmoniškai akino sužinoti daugiau apie šį mokymą... Tada išgirdau, kad mūsų mieste slapstosi dajus, vardu Amirechas Zarabas, gerai išmanantis visus Mahdžio atėjimo slėpinius. Pasidomėjau juo ir vienas vyresnis pusbrolis, ne itin draugiškai žvelgiantis į Alijaus sekėjus, paaiškino, kad minėtasis dajus priklauso ismailitų sektai ir kad tos sektos šalininkai yra įsislaptinę sofistai ir bedieviai laisvamaniai. Tai mane galutinai uždegė. Neturėjau nė dvidešimties, kai jį susiradau ir išsyk apibėriau klausimais. Norėjau iš jo lūpų išgirsti, ar ismailitų mokymas iš tiesų tėra laisvamanybės priedanga ir kaip yra dėl Mahdžio atėjimo. Amirechas Zarabas pradėjo nepaprastai pašaipiai ir pasipūtęs aiškinti menamą ismailizmo mokymą. Neva Alijus buvo vienintelis teisėtas Pranašo įpėdinis ir kada nors Ismailo sūnus Muchamedas, aštuntasis iš Alijaus giminės, grįš į pasaulį kaip Al Mahdis. Paskui apibūdino kitas Alijaus sekėjų sektas ir iškeikė tuos, kurie teigia, jog dvyliktasis imamas, kuris bus kilęs ne iš Ismailo genties, pasirodys tikintiesiems kaip Al Mahdis. Visas šis sąspyris dėl pavienių asmenų man atrodė apgailėtinas ir smulkmeniškas. O lauktojo slėpinio – nei regėt, nei girdėt. Namo grįžau labai nusivylęs. Nuo šiol nusprendžiau nebeimti į galvą tų kivirčų dėl tikėjimo ir mėgautis lengviau pasiekiamais džiaugsmais, kaip darė mano bendraamžiai. Gal ir būtų pavykę, jei po kokių metų į mūsų kraštą nebūtų atkeliavęs ismailitų refikas Abu Nedžmas Saradžas. Susiradau jį ir vis dar tūždamas ant jo pirmtako, negebėjusio man atskleisti paslapties, ėmiau šaipytis iš smulkmeniško jo mokymo, kuris yra toks pat apgailėtinai juokingas kaip ir sunitų. Šaipiausi, kad nei jis, nei jo sėbrai nieko tikro nežino apie Mahdžio atėjimą ir tik vedžioja už nosies tiesos išsiilgusius tikinčiuosius... Užvertęs jį šia žodžių

lavina tikėjausi, kad jis puls ir ištrenks mane pro duris. Bet refikas ramiai klausėsi. Mačiau, kad jo lūpose sušmėžavo pasitenkinimo šypsnys. Kai galiausiai pristigau žodžių, jis tarė: „Tu puikiai atlaikei išbandymą, jaunasis bičiuli. Pranašauju, jog vieną gražią dieną tapsi didžiu ir galingu dajumi. Subrendai taip, kad galiu tau atskleisti tikrąjį ismailitų mokymą. Bet pirmiausia turi pasižadėti, kad niekam jo nepatikėsi, kol nebūsi įšventintas." Šie žodžiai man smigo tiesiai į širdį. Vadinasi, mano nuojauta, jog slėpinys egzistuoja, vis dėlto pasitvirtino? Virpančiu balsu pasižadėjau. Tada refikas tarė: „Mokymas apie Aliją ir Mahdį tėra daugelio tikinčiųjų, kuriems Pranašo žento vardas šventas ir kurie nekenčia Bagdado valdovo, akių dūmimas. O tam, kas geba suvokti, atskleidžiame, kaip yra paliepęs kalifas Al Chakimas, kad Koranas yra pasimaišiusio proto vaisius. Tiesos mes neįstengiame pažinti. Tad niekuo netikime ir galime daryti viską." Jaučiausi lyg strėlės pervertas. Pranašas buvo susidrumstusio proto vyras! Jo žentas Alijus – juo įtikėjęs paikšis! O mokymas apie Mahdžio atėjimą, įstabus, kupinas paslapties mokymas apie išganytojo atėjimą, tebuvo pasakaitė, pramanas, numestas paprastiems žmoneliams! Aš surikau: „Tai kam tada mulkinat žmones?!" Jis rūsčiai pažvelgė į mane. „Ar nematai, kad pasidarėme turkų tarnai? – prabilo jis. – O Bagdadas eina su jais išvien ir žmonės nepatenkinti? Jiems Alijaus vardas šventas. Pasinaudojome juo, kad suvienytume žmones prieš sultoną ir kalifą." Netekau amo. Lyg beprotis nukūriau namo. Griuvau į lovą ir apsiraudojau. Tai įvyko paskutinį kartą gyvenime. Kerintis pasaulis sudužo į šipulius. Aš apsirgau. Keturiasdešimt dienų buvau pakibęs tarp gyvenimo ir mirties. Galų gale karštis atlėgo. Jėgos sugrįžo. Ir aš pakirdau gyventi kaip visiškai kitas žmogus.

Hasanas susimąstė ir nuščiuvo. Mirjama, visą laiką nenuleidusi nuo jo akių, paklausė:

– Kaip tu, Ibn Saba, išsyk patikėjai tuo bedievišku mokymu, jeigu buvai visiškai nusivylęs ankstesniu mokytoju?

– Pamėginsiu tau paaiškinti. Pirmasis dajus iš tikrųjų atskleidė visai aiškias „tiesas", bet jaučiau, kad už jų slypi kažkas, kas verčia jomis suabejoti. Mano smalsumo, troškimo pažinti tikrąją tiesą, pasiekti aukštesnį žinojimą, jos nepatenkino. Stengiausi priimti tas „tiesas" kaip tikras, bet širdis atstūmė. Tai, ką man papasakojo kitas mokytojas, irgi ne išsyk suvokiau. Bet šis mokymas pasiekė širdį lyg kokia tolima nuojauta kažko niūraus ir baugaus, kas man dar atsivers. Protas panūdo jį atmesti, bet širdis priėmė. Išsikapstęs iš ligos, nusprendžiau visą savo gyvenimą nukreipti šia linkme, subręsti ir pakilti iki tokio lygmens, kai refiko teiginys arba taps savaime suprantamas, arba aiškiai suvoksiu jo klaidingumą. „Reikia išmėginti tikrovėje, – tariau sau, – ar refiko teiginiai yra teisingi." Nusprendžiau mokytis visko ir nepraleisti nieko, kas žmonijos jau atrasta. Netrukus pasitaikė proga. Jaunystė yra jaunystė, niekaip negalėjau susitvardyti ir apie tai tylėti. Kiekvienam, norinčiam manęs klausytis, pradėdavau aiškinti tai, kas jaudina mano sielą. Tėvas, apie kurį ir šiaip buvo šnekama kaip apie slaptą Alijaus šalininką, sunerimo. Norėdamas nukreipti nuo savęs įtarimus dėl klaidatikystės, pasiuntė mane į Nišapūrą mokytis pas Muvafiką Ediną. Tais laikais šis vyras garsėjo kaip išsimokslinęs teisininkas ir sunitų dogmatikas. Ten susipažinau su Omaru Chajamu ir Nizamu al Mulku, vėliau tapusiu didžiuoju viziriu... Mūsų mokytojas buvo mažakalbis. Jis cituodavo daugelį autorių, Koraną mokėjo mintinai nuo pirmos iki paskutinės suros. Tačiau nė per nago juodymą nepatenkino mano aistros pažinti... Taigi tuo stipriau mane veikė bendravimas su bendramoksliais. Būsimasis viziris, kaip ir aš, buvo kilęs iš Tūso ir, beje, mano bendravardis: Hasanas ben Alis. Buvo aštuoniais ar dešimčia metų vyresnis už mane ir jo žinios, ypač astronomijos ir matematikos

srityse, buvo gerokai platesnės. Bet tikėjimo klausimai, grynos tiesos ieškojimas jo nedomino. Tada pirmą kartą suvokiau, kokie skirtingi yra žmonės. Jis niekada nebuvo girdėjęs, kad per Tūsą būtų keliavę kokie nors mokytojai ismailitai ir niekada nebuvo patyręs jokių dvasinių sukrėtimų, dėl kurių ant plauko būtų pakibusi jo gyvybė, kaip teko patirti man. Vis dėlto Nizamas buvo aštraus proto ir pranoko kitus... Omaras buvo visai kitoks. Kilęs iš Nišapūro, iš pažiūros atrodė nuolankus ir ramus. Bet kai likdavome vieni, iš visko šaipydavosi ir iš tiesų niekuo netikėjo. Omaras buvo nepaprastai įnoringas, kartais toks neįtikėtinai sąmojingas, kad įmanytum dieną naktį jo klausytis, paskui vėl tapdavo užsisvajojęs arba irzlus. Labai jį pamėgome. Kas vakarą susirinkdavome jo tėvo sode ir regzdavome didingus ateities planus. Jazminai skleisdavo aromatą ir drugiai siurbdavo iš jų medų. O mes sėdėdavome po krūmais ir kurdavome savo likimą... Sykį, aiškiai prisimenu, lyg tai vyktų šįvakar, apimtas noro prieš juos pasipuikuoti, pasisakiau esąs slaptos ismailitų brolijos narys. Pasakojau jiems apie susitikimą su anais dviem mokytojais ir paaiškinau ismailizmo mokymą. Mokymo esmę apibrėžiau kaip kovą su seldžiukų valdovais ir jų pakaliku virtusį Bagdado kalifą. Išvydęs jų nuostabą, surikau: „Ar norite, kad mes, Chosrovų ir Irano karalių Rustamo, Ferhado ir Firdousi palikuonys, vergautume tiems arkliavagiams iš Turkestano?! Jų vėliava juoda, o mūsų tebus balta. Nes gėdinga yra tik viena: keliais šliaužioti prieš užsieniečius ir lankstytis barbarams!“ Mano žodžiai pataikė tiesiai į taikinį. „Tai ką gi mums daryti?“ – paklausė Omaras. Aš atsakiau: „Turime pamėginti kuo sparčiau pakilti visuomeniniais laiptais aukštyn. Tas, kuriam pasiseks pirmam, privalo padėti kitiems dviem.“ Juodu sutiko. Ir visi trys iškilmingai prisiekėme.

Hasanas nutilo ir Mirjama stipriau prie jo prisiglaudė.

– Iš tiesų gyvenimas – lyg pasaka, – tarė ji susimąsčiusi.

– Bet širdies gilumoje, – vėl prabilo Hasanas, – vis dar ilgėjausi tų gležnos jaunystės pasakų, nenuslopusio tikėjimo Mahdžio atėjimu ir didžiu slėpiniu, gaubiančiu Pranašo palikimą. Toji neregima žaizda vis dar kraujavo, sopulį kėlė pirmas didelis nusivylimas. Tačiau mokymo, kad nieko nėra tikro, įrodymų ėmė daugėti! Mat kaip Alijaus šalininkai gynė savo tiesas, taip sunitai gynė savąsias. Lygiai taip pat karštai savo mokymą gynė visų pakraipų krikščionys, žydai, brahmanai, budistai, ugnies garbintojai ir pagonys. Įvairių pažiūrų filosofai kiekvienas įrodinėjo savo tiesą, talžė vienas kitą, vienas tikėjo, kad dievas esąs vienas, kitas – kad dievų yra daug, dar kitas tvirtino, jog dievo apskritai nėra ir viskas pasaulyje tėra grynas atsitiktinumas. Vis aiškiau pradėjau suprasti pakylėtą dajų ismailitų išmintį. Tiesa mums nepasiekiama, tiesos mums nėra. Kaip tuomet teisinga elgtis? Jei supratai, kad nieko negali pažinti, jeigu niekuo netiki, tuomet tau viskas leistina, tuomet eik, vadovaudamasis savo potroškiais. Ar tai iš tikrųjų paskutinė pažinimo riba? Mokytis, viską tyrinėti, štai kas buvo pirmoji mano aistra. Gyvenau Bagdade, Basroje, Aleksandrijoje, Kaire. Mokiausi visų mokslų: matematikos, astronomijos, filosofijos, chemijos, fizikos, gamtos. Mokiausi užsienio kalbų, gilinausi į svetimą kitų tautų galvoseną. Ir vis artimesnis man darėsi ismailizmo mokymas... Bet buvau dar jaunas ir man parūpo, kad daugybė žmonių sutrikę klydinėja ir kabinasi į pramanus ir melą. Man ėmė atrodyti, kad mano paskirtis šiame pasaulyje – pradėti skleisti tiesą, atverti žmonijai akis ir išlaisvinti ją iš paklydimų, išgelbėti klaiduoklius. Ismailizmas man tapo kovos su melu ir paklydimais šūkiu, jaučiausi esąs galingas deglo nešėjas, privalantis nušviesti kelią žmonijai, panirusiai į gūdžią nežinią. Ir kaip skaudžiai vėl susižeidžiau! Brolijos vyrai laikė mane didžiu kovotoju už ismailizmą, bet vos tik imdavau vadovams dėstyti, kad reikia žmones šviesti, jie tik purtydavo galvą ir įspėdavo mane apie galimą pavojų.

Mano idėja visur buvo sutinkama priešiškai, ir tada ėmiau manyti, kad vadai tyčia nuo žmonių slepia tiesą ir daro tai skatinami egoistiškų siekių. Todėl keliaudamas pradėjau kreiptis tiesiogiai į žmones. Turgaus aikštėse, karavansarajuose ir per piligrimines keliones kalbėjau jiems, jog visa, kuo jie tiki, yra klaidinga, ir jeigu jie neatsikratys visų tų pasakaičių ir melagysčių, mirs trokšdami tiesos, kuri iš jų pavogta. Po tokių kalbų man tekdavo sprukti nuo akmenų krušos ir šlykščių keiksmų. Tada pamėginau atverti akis nuovokesniems pavieniams žmonėms. Daugelis manęs įdėmiai klausydavosi. O kai užbaigdavau, jie atrėždavo, kad jau ir patys yra viskuo suabejoję, bet jiems verčiau laikytis įsistvėrus ko nors tvirto, negu klaidžioti nuolat abejojant ir be perstogės ką nors neigiant. Ne tik paprastiems žmonėms, bet ir aukštiems dvasininkams apčiuopiamas melas atrodė mielesnis už neužčiuopiamą tiesą. Visi mėginimai atskleisti tiesą tiek paskiram žmogui, tiek miniai žlugo. Nes tiesa, kuri man buvo aukščiausia vertybė, žmonijai atrodė nieko verta. Tad atsisakiau savo įsivaizduoto pašaukimo ir pasidaviau. Šitaip mėgindamas ką nors pakeisti, sugaišau daug metų. Tada apsidairiau, ką per tą laiką nuveikė mano bendramoksliai. Ir pamačiau, kad gerokai nuo jų atsilikau. Mano bendravardis iš Tūso gavo tarnybą pas vieną seldžiukų kunigaikštį ir kaip tik tada anuometis sultonas Alpas Arslan-šachas, įvertinęs jo gebėjimus tvarkyti valstybinius reikalus, pakvietė jį į savo rūmus tarnauti viziriu. Omaras išgarsėjo kaip matematikas ir astronomas, o viziriu tapęs draugas, laikydamasis jaunystės priesaikos, parūpino jam tūkstančio dviejų šimtų auksinių metinę rentą iš valstybės iždo. Panūdau aplankyti Omarą jo dvare Nišapūre. Tad leidausi kelionėn, tai įvyko maždaug prieš dvidešimt metų, atvykęs nustebinau savo seną bičiulį, leidžiantį laiką su vyno taure tarp merginų ir knygų. Veikiausiai mano veidas toli gražu nekėlė pasitikėjimo. Mat net šis viskam abejingas vyras krūptelėjo mane išvydęs. „Kaip tu atrodai!? – su-

kliko jis, atpažinęs mane. – Galėčiau pamanyti, kad ateini tiesiai iš pragaro, visas toks perdžiūvęs ir lyg apdegęs..." Omaras apkabino mane ir pakvietė būti jo svečiu. Išsidrėbiau tarp jo pasiūlytų patogumų ir po ilgų metų pagaliau pradėjau mėgautis ramybe, sąmojingu ir išmintingu pokalbiu prie vyno. Mudu išsipasakojome vienas kitam viską, ką per tą laiką buvome išgyvenę. Pasidalijome savo pamąstymais ir gyvenimiška patirtimi ir abu nustebę supratome, jog kiekvienas savaip priėjome prie nepaprastai panašių išvadų. Jis beveik nebuvo peržengęs namų slenksčio, o aš buvau apkeliavęs bemaž pusę pasaulio. Omaras tarė: „Jeigu man prireiktų patvirtinimo, kad mano paieškos vyksta teisinga linkme, nūnai jį išgirdau iš tavo lūpų." O aš jam atsakiau: „Dabar, kai kalbuosi su tavimi ir mudu taip puikiai vienas kitą suprantame, jaučiuosi kaip Pitagoras, kuris girdėjo visatoje čirpiant žvaigždes, priderintas prie sferų darnos." Mudu kalbėjomės apie galimybę pažinti. Omaras tarė: „Galutinis pažinimas neįmanomas, nes mūsų juslės meluoja. O jos yra vieninteliai tarpininkai tarp mus supančių daiktų ir minties, mūsų proto." – „Kaip tik šitaip teigia Demokritas ir Pitagoras, – pritariau. – Todėl žmonės juos išvadino bedieviais ir iki žvaigždžių iškėlė Platoną, kuris juos penėjo pasakomis." – „Minia nuo senų laikų tokia, – toliau aiškino Omaras. – Ji bijo nežinomybės ir todėl melas, teigiantis ką nors apibrėžta, jai mielesnis už pakylėtą pažinimą, kuris neduoda tvirtos atramos. Nieko nepadarysi. Kas nori tapti pranašu minios akyse, turi elgtis su ja kaip tėvas su vaikais: penėti pasakomis ir pramanais. Todėl išminčius visada liks nuošaly." – „Bet vis dėlto Kristus ir Mahometas miniai linkėjo gera?" – „Taip, – sutiko Omaras. – Linkėjo gera, bet juodviem teko pažinti ir visą žmonių beviltiško dvasios skurdo dydį. Gailestingumas juodu paakino papasakoti pasaką apie rojų, laukiantį žmonių po mirties, kaip atlygį už visas kančias, patirtas šiame pasaulyje." – „Kaip manai, kodėl Mahometas leido, kad tūkstančiai žūtų už jo

mokymą, paremtą pasakaite?" – „Manau, todėl, – tarė mano bičiulis, – kad žinojo, jog būtų išsigalabiję, akinami dar žemesnių paskatų. Jis norėjo sukurti jiems laimės karaliją žemėje. O kad tai pasiektų, prasimanė pokalbius su arkangelu Gabrieliumi, kitaip juo nebūtų patikėję. Prižadėjo, kad po mirties jų laukia rojaus ištaiga, ir šitaip padarė juos narsius ir nenugalimus." Aš pamąsčiau ir tariau: „Man regis, dabar niekas toks užsidegęs neitų į mirtį, jei pažadėtum, kad jo laukia rojus." – „Žmonija irgi sensta, – atsakė Omaras. – Žmonių širdys atbuko ir mintis apie rojų nebesukelia andainykščio džiaugsmo. Žmonės juo tiki vien dėl to, kad yra perdėm tingūs nusigriebti ko nors naujo." – „Vadinasi, manai, – paklausiau aš, – kad nūdien pranašas, kuris miniai skelbtų rojų siekdamas patraukti ją savo pusėn, patirtų nesėkmę?" Omaras nusijuokė. „Didžiulę nesėkmę. Juk deglas du kartus neužsižiebia ir nuvytusi tulpė dar sykį nepražysta. Žmoniją tenkina menki jos malonumai. Jei neturi rakto, kuris žmogui gyvam esant atvertų rojaus vartus, verčiau atsisakyk bet kokio ketinimo tapti jo pranašu." Aš it strėlės persmeigtas susiėmiau už galvos. Omaras juokais išsakė mintį, kuri mano sieloje įsiplieskė it gaisras. Taip, žmonės troško pasakų ir pramano, jiems miela aklybė, kurios aptemdyti jie klaidžioja. Omaras gurkšnojo vyną. O man galvoje kilo sumanymas, kuris atrodė toks galingas ir neaprėpiamas, kokio pasaulis dar nebuvo regėjęs. Užčiuopti žmonių aklumą iki galo! Pasiekti per jį didžiausią galią ir nepriklausyti nuo viso pasaulio! Įkūnyti mitą! Paversti pasaką tikrove, kad apie tai kalbėtų ateities kartos! Atlikti didįjį bandymą su žmogumi!

Hasanas nustūmė Mirjamą ir pašoko ant kojų. Nepaprastai įsikarščiavęs, – tokio jo dar nebuvo mačiusi, – jis ėmė lakstyti aplink maudyklę. Jo širdyje glūdėjo kažkas bemaž pabaisiška. Mirjama išsigando, ar tik jis nebus pamišęs. Hasano žodžių prasmė pervėrė ją it neaiški nuojauta. Baikščiu balsu jo paklausė:

– Ir ko tada ėmeisi?

Ūmai Hasanas sustojo. Susigriebė, susitvardė ir jo veide sušmėžavo šmaikštus ir drauge pašaipus šypsnys.

– Ko tada ėmiausi? – pakartojo Mirjamos klausimą. – Pradėjau ieškoti, kaip būtų galima įgyvendinti mitą. Galiausiai atsidūriau Alamute. Mitas atgijo, rojus sukurtas, dabar jis laukia savo lankytojų.

Mirjama įsispitrijo į jį. Žvelgdama jam į veidą, lėtai pratarė:

– Tu esi toks, kokį kadaise įsivaizdavau tave esant.

Hasanas linksmai vyptelėjo:

– Tai koks gi aš esu?

– Leisk pasakyti tai metaforiškai: baisus svajotojas iš pragaro.

Hasanas keistai nusikvatojo.

– Skamba veikiau kaip pagyrimas, – tarė jis. – Dabar žinai, kokie mano ketinimai, tad atėjo metas duoti tau tikslius nurodymus. Jeigu kas nors iš tų sodų gyventojų išsiduos lankytojams, bus nužudytas. Privalai apie viską tylėti. Išimčių nebus. Tikiuosi, mane supratai. Merginoms reikia pasakyti, kad dėl taurių tikslų jos turi elgtis taip, lyg būtų tikro rojaus gyventojos. Tai tavo užduotis. Pasiruošk jai. Rytoj vakare lauk, vėl ateisiu. Labanakt!

Hasanas švelniai pabučiavo Mirjamą ir išskubėjo. Pakrantėje jo laukė Adis. Hasanas įsėdo į valtį ir tyliai nurodė:

– Pas Apamą!

• • •

Senoji Hasano draugė jau lūkuriavo pastate, labai primenančiame pirmąjį. Apama čia išdidžiai atsiguldavo, išsitiesusi ant pagalvėlių, čia, pradėjusi nekantrauti, vėl pasikeldavo ir imdavo neramiai šlepinėti po kambarį. Be perstogės žvilgčiojo į duris, šnekėjosi pati su savimi, širdo ir pusbalsiu keiksnojo, mostaguodama rankomis,

kažką vis porino nematomam pašnekovui. Išgirdusi žingsnius, oriai išsitiesė ir žengė porą žingsnių durų link.

Išvydęs ją, Hasanas vos ne vos sulaikė pašaipų vypsnį. Apama vilkėjo pačią puošniausią suknią. Jos kaklas, ausys, rankos ir kojos buvo apkarstyti visais turimais papuošalais. Ant galvos pūpsojo įstabi auksinė diadema, įrėminta spindinčiais brangakmeniais. Beveik taip pat ji buvo išsipuikinusi prieš trisdešimtį metų Kabule, kai Hasanas susipažino su ja per vieno Indijos kunigaikščio iškilmes. Tačiau kaip smarkiai skyrėsi ana Apama ir dabartinė! Vietoj putnaus, stangraus kūno – kaulėti grebėstai, aptraukti nuvytusia, juosva ir susiraukšlėjusia oda. Įkritusius skruostus ji buvo nesaikingai prirausvinusi, lūpas taip pat. Plaukus, antakius ir vokus pasidažiusi juodai. Ši sena moteris Hasanui priminė, kad viskas, kas sukurta iš mėsos ir kaulų, yra laikina.

Apama atsainiai pakštelėjo jam ranką ir pakvietė drauge sėstis ant pagalvių. Tada priekaištingai tarė:

– Buvai pas ją. Kitados nebūtum vertęs manęs laukti, nė atsisėsti nebūčiau spėjusi.

– Tauškalai, – atkirto Hasanas ir piktai žybtelėjo akimis. – Pakviečiau tave, nes turiu rimtą reikalą. Palikime praeitį, jos iš mūsų niekas neatims.

– Ar gailiesi, kad viskas praėjo?

– Ar aš ką nors tokio sakiau?

– Ne. Bet...

– Jokių „bet“! Klausiu, ar viskas paruošta?

– Viskas padaryta taip, kaip nurodei.

– Soduose apsilankys svečiai. Noriu žinoti, kad galiu tavimi visiškai pasikliauti.

– Dėl to nė neabejok. Aš niekados neužmiršiu, kad kadaise ištraukei mane iš skurdo.

– Puiku. Kaip sekasi mokykloje?

– Taip, kaip gali sektis, kai joje mokosi paikos vištaitės.

– Gerai.

– Jaučiu pareigą į šį tą atkreipti tavo dėmesį. Tie tavo eunuchai man neatrodo tokie jau patikimi.

Hasanas nusijuokė.

– Sena dainelė. Gal pasakysi ką nors naujo?

– Turiu omenyje ne tai, kad negalėtum jais pasitikėti. Jie perdėm įbauginti. Bet įtariu, kad kai kurie iš jų dar išsaugoję vyriškumo.

Hasano nuotaika kuo toliau, tuo labiau giedrėjo.

– Gal išmėginai?

Pagauta apmaudo, Apama loštelėjo atgal.

– Ką tu apie mane manai? Su tokiais šungalviais!

– Tai kaip tau šovė į galvą tokia juokinga mintis?

– Jie sukiojasi aplink merginas, ir net labai įtartinai! Nuo manęs nepasislėps. Ir dar šis tas...

– Nagi?

– Paskutinį kartą Mustafa iš tolo man kai ką parodė.

Hasanas net kretėjo, ramdydamas juoką.

– Nekvailiok. Tu sena ir apžlibusi. Ką nors kita iškišo, kad pasityčiotų iš tavęs. Negi manai, kad, tave išvydus, jo nendrė ėmė stiebtis?

– Nori iš manęs pasijuokti? Na, žiūrėk, merginos pagadins tau reikalą.

– Ir šiaip jos nieko doro negeba.

– Bet vienai jų juk nesi abejingas?

– Eik jau, eik. Ar nematai, kad esu senas?

– Ne toks senas, kad negalėtum iki ausų įsimylėti.

Hasanas patyliukais smaginosi tokiu pokalbiu.

– Jei tai būtų tiesa, galėtum mane tik pasveikinti. Deja, jaučiuosi it užgesęs ugnikalnis.

– Neapsimetinėk. Bet tikrai tavo amžiui pritiktų kas nors brandesnio.

– Tikriausiai Apama? Ai, ai, senute mano. Meilė kaip kepsnys: kuo senesni dantys, tuo jaunesnė turi būti ėriena.

Apama apsiašarojo. Galiausiai ji didvyriškai nurijo šią šmaikštybę.

– Tai ko gi apsiriboji viena? Ar nežinai, kad dažnai keisdamas moteris vyras išlieka šviežias ir žvalus? Pats Pranašas parodė pavyzdį. Paskutinį kartą mačiau, kaip maudykléje turškiasi viena jauna paukštelė. Tokia lanksti ir stamantri. Išsyk pagalvojau apie tave. Jai tik keturiolika...

– Ir vardu Halima. Žinau, žinau. Laikiau ją ant rankų tau dar jos nemačius. Tai aš perdaviau ją Adžiui. Bet galiu tau pasakyti, kad išminčiui dar viena – jau per daug.

– Ir kodėl būtent ji? Ar dar neatsivalgei?

Hasanui nuo slopinamo krizenimo purtėsi pilvas.

– Išmintingai pasakyta: būk kuklus, ir kasdienis avižinis paplotis tau bus gardesnis už rojaus maistą.

– Ir kaip tu vis nepasisotini ta pasipūtusia nemokša?!

– Tokiam reikale pieno baltumo oda ir rausvos lūpos atsveria pačias išsamiausias žinias.

– Kadaise esi man sakęs, puikiai tai menu, kad per tuos tris mėnesius, kuriuos praleidome kartu, išmokai daugiau nei per dešimt metų.

– Jaunystei pritinka mokytis, o senatvei mėgautis mokymu.

– Bet vis dėlto pasakyk, kas tave taip prie jos traukia?

– Nežinau. Gal tolimas sielų gimininigumas.

– Sakai tai norėdamas man įgelti.

– Nė minties tokios neturėjau.

– Bet mane tai žeidžia!

– Eik jau, eik! Sugalvojai senatvėje gaišti laiką pavyduliavimui.

– Ką tu pasakei? Aš pavyduliauju?! Aš, Apama – meilės dievaitė, prieš kurią ant kelių klūpojo trys kunigaikščiai, septyni kara-

laičiai, vienas būsimas kalifas, per du šimtai riterių ir kilmingųjų, dabar pavyduliauju ir dar tokiai kvaišai, tai krikščionei kekšei?!

Senės balsas virpėjo iš įtūžio.

Hasanas pasakė:

– Brangioji, tie laikai buvo seniai! Nuo tada praėjo trisdešimt metų ir tavo burna dabar bedantė, iš tavo kūno telikę kaulai, o tavo veidas suvytęs...

Apama ėmė šniurkščioti.

– Gal manai, kad tu atrodai geriau?

– Apsaugok mane, Alache, nuo tokių minčių! Bet mudu skiriamės štai kuo: aš esu senas ir su tuo susitaikiau. Tu irgi esi sena, bet to nepripažįsti.

– Atėjai čia tam, kad iš manęs pasijuoktum.

Karčios ašaros riedėjo senės skruostais.

– Nereikia, mano senute. Būkime išmintingi. Liepiau tave pakviesti, nes man reikia tavo patirties ir žinių. Juk pati neseniai pasakei, kad, pasikviesdamas tave į savo tvirtovę, ištraukiau iš vargo. Duodu tau viską, ko tik užsigeidi. Visada vertinau tik tai, kuo žmogus išsiskiria iš kitų. Todėl nepaprastai žaviuosi tavo meilės reikalų išmanymu. Be to, visiškai tavimi pasitikiu. Ko dar nori?

Apama buvo sujaudinta ir toliau liejo ašaras. Hasanas patyliukais kikeno. Po valandėlės pasilenkė prie jos ir šnipštelėjo į ausį:

– Ar tau vis dar baisiai norisi?...

Senė žvilgtelėjo į jį.

– Nieko negaliu padaryti, – tarė ir prisiglaudė prie jo. – Tokia jau esu.

– Tuomet atsiųsiu tau stamantrų afrikietį.

Įsižeidusi Apama loštelėjo atgal.

– Tu teisus. Aš per sena ir per bjauri. Bet man neapsakomai skaudu, kad negrįžtamai praėjo tiek nuostabių akimirkų.

Hasanas pakilo. Dalykišku tonu tarė:

– Paruošk menes svečiams priimti. Viską išvalyk ir iššveisk. Prižiūrėk merginas, kad nečiauškėtų ir nešniukštinėtų. Pamokų kol kas gana. Reikia pasirengti dideliems įvykiams. Rytoj vėl susitiksime. Duosiu tau tikslius nurodymus. Gal turi kokių pageidavimų?

– Jokių, mano pone. Dėkui tau. O gal vis dėlto geidautum pamėginti su kuria nors kita?

– Ne, ačiū. Labanakt!

• • •

Į savo miegamąjį Mirjama grįžo apsunkusia širdimi. To, ką šįvakar Hasanas jai papasakojo, buvo per daug, ji neįstengė visko iki galo suvokti. Tik jautė, kad čia veikia baisus protas, kuriam visa, kas jį supa, – žmonės, gyvuliai ir negyvoji gamta – tėra priemonė įgyvendinti kažkokiam niūriam regėjimui. Ji mylėjo šią sielą, bijojo jos, bet jau po truputį pradėjo ir nekęsti. Nepaprastai troško pasikalbėti, bent keliais žodžiais persimesti su būtybe, kurios širdis tyra. Mergina priėjo prie Halimos lovos ir prietemoje ėmė ją stebėti. Jai atrodė, kad ši tik dedasi mieganti.

– Halima! – sušnibždėjo ji ir prisėdo ant lovos krašto. – Žinau, kad apsimeti. Pažvelk į mane.

Halima atsimerkė ir nusitraukė apklotą nuo krūtinės.

– Kas atsitiko? – baikščiai paklausė mergaitė.

– Ar moki tylėti?

– Moku, Mirjama.

– Kaip kapas?

– Kaip kapas.

– Jeigu kas sužinos, jog tau pasakiau, mums abiem nukirs galvas. Sultono kariuomenė apsiautė tvirtovę...

Halima sukliko.

– Kas bus su mumis?

– Ša. Tyliau. Seiduna mumis rūpinasi. Nuo šiol bet koks neklusnumas bus baudžiamas mirtimi. Mūsų laukia sunkūs išbandymai. Žinok: niekam, kad ir kas klausinėtų, negali išduoti, nei kur esame, nei kas esame.

Mirjama pakštelėjo Halimą į skruostą ir atsigulė į savo lovą.

Tąnakt abi nesumerkė akių. Mirjama jautėsi taip, lyg jos galvoje būtų vertęsi kalnai. Visas pasaulis atsidūrė ant ašmenų. Į kurią pusę dabar jis nusvirs?

Halimą purtė saldus jaudulys. Gyvenimas yra lyg kupinas stebuklų nuotykis! Turkai laiko apsiautę tvirtovę, o Seiduna gina ją taip, jog niekas nei mato, nei girdi. Ir vis dėlto visiems gresia didžiulis pavojus. Kaip visa tai nuostabiai paslaptinga!

Septintas skyrius

Kitą dieną anksti ryte jaunuoliai pasibalnojo žirgus ir kartu su mokytojais išdūmė iš tvirtovės. Lygia rikiuote po du nudundėjo per tiltą ir tvarkingai perjojo tarpeklį. Jojančius palei upės vagą raitelius nuo stataus kriaušio teskyrė vos keli sprindžiai. Bet į upę nė vienas nenugarmėjo.

Atviroje laukymėje Minučeheris sustabdė mokinius prie žemo, nuožulnaus gūbrio. Jaunuoliai net tirtėjo nuo didžiulės įtampos. Jų nerimastis persidavė arkliams, šie ėmė nekantriai žvingauti. Galiausiai pasirodė Abu Alis, lydimas dajaus Ibrahimo. Jis trumpai šnektelėjo su šimtininku, o paskui drauge su dajais užjojo į gūbrio viršūnę.

Minučeheris sukomandavo, ir dvi karių eilės nujojo į priešingas puses. Mokiniai darė sunkius ir painius sukinius, kilpas, puolė vieni kitus ir vėl išsiskirstydavo, atliko pratimus glaudžiomis gretomis ir laikėsi griežtos tvarkos.

Abu Alis stebėjo pratybas nuo gūbrio, sėdėdamas ant savo žemo, gauruoto balčio, ir sakė dajams pastabas.

– Minučeheris gerai juos išlavino, – tarė jis. – Pripažįstu. Bet abejoju, ar šis turkiškas kovos būdas tinkamas kalnuotose vietovėse. Kitados mes kaudavomės kiekvienas už save, kapodavom

viską, kas pasitaikydavo po ranka, o paskui akies mirksniu vėl pasklisdavome į šalis. Du, tris kartus surengdavom tokį antpuolį ir jau, žiūrėk, priešo nė padujų nelikę.

Kai, atlikdami kitą pratimą, jaunuoliai pakeitė puolimo taktiką: gretos pasklido ir jie pavieniui puolė vienas kitą, didžiajam dajui iš pasitenkinimo net akys suspindo. Jis persibraukė ranka išretėjusią barzdą ir pritariamai linkčiojo. Nušoko nuo arklio, nusivedė jį žemyn nuo kalvos, ūksmingoje pusėje pasitiesė kilimėlį ant žemės ir atsisėdo parietęs kojas. Iš paskos nusekę dajai susibūrė aplinkui.

Šimtininkas davė naują komandą. Mokiniai nušoko nuo žirgų, nusivilko drabužius ir liko stovėti, segėdami lengvus, žvyninius šarvus. Vietoj turbanų ant galvų užsimovė ankštas karines kepures. Padėjo į šalį ietis ir nusistvėrė skydų su kardais.

Kaip pėstininkai, mokiniai parodė ne menkesnį šaunumą negu raiti. Šimtininkas slapčia dirstelėjo į didįjį dajų. Matė, kad šis patyliukais šypsosi.

Atėjo eilė parodyti, kaip jie atlieka karines užduotis. Deramu atstumu buvo pastatyti taikiniai ir mokiniai pradėjo šaudyti iš lankų. Ibn Tahiras ir Suleimanas iš dešimties šūvių nepataikė tik po vieną. Kiti nuo jų šiek tiek atsiliko.

Paskui jaunuoliai lenktyniavo, svaidydami ietis. Iš pradžių, didžiajam dajui stebint, mokiniai jautėsi kaip ant adatų, nebyliai vykdė komandas, bet pamatę, kad jis pritariamai linkčioja, pamažu atsipalaidavo ir įsijautė. Ėmė vienas kitą šiept ir kurstyt. Kiekvienas norėjo išsiskirti iš kitų, parodyti geriausia, ką geba. Jusufas visus nukovė savo galingais mostais. Suleimanas nieku gyvu nenorėjo pasiduoti. Visas net išraudo nuo įtampos.

– Tau dar teks ne vieną bulių nuversti, – šaipėsi iš jo Jusufas.

Suleimanas sučiaupė lūpas, užsimojo ir apsisukęs sviedė ietį. Ginklas perskrodė orą. Bet Suleimanas Jusufo nepralenkė. Negana to, numetęs ietį dar kartą, Jusufas pagerino savo rezultatą.

– Šaunu, – pagyrė jį Abu Alis.

Užtat mūšyje su kardais Suleimanas buvo nenurungiamas. Jaunuoliai kovojo po du ir nugalėtasis nepatekdavo į tolesnę rungtį. Ibn Tahiras nugalėjo Obeidą ir Ibn Vaką. Paskui vis dėlto neatlaikė stipraus Jusufo antpuolio. Suleimanas įveikė visus priešininkus. Galiausiai jam teko susikauti su Jusufu. Jis pasislėpė už skydo, bet akys pašaipiai dirsčiojo virš jo briaunos.

– Nagi, pasirodyk, kad esi didvyris, – erzino Suleimanas Jusufą.

– Tu per anksti nesidžiauk, šoklusis žioge, – atrėžė Jusufas. – Mėtydamas ietį pernelyg nepasižymėjai.

Varžovai susigrūmė. Jusufas žinojo, kad jo pranašumas – svoris, todėl beregint visa jėga užvirto ant savo priešininko. Bet Suleimanas plačiai išžergė ilgas kojas ir mitriai lingavo kūnu, neatkeldamas jų nuo žemės. Nelauktai atliko klaidinantį judesį, apgavo priešininką ir šis kilstelėjo skydą į priešingą pusę. Tada Suleimanas grakščiu judesiu stuktelėjo Jusufui per krūtinės šarvą.

Mokiniai su vadais prapliupo juoktis. Jusufas prunkštelėjo iš įtūžio.

– Pakartojam, jei dar neišsikvėpei! – surėkė jis. – Dabar nebeapmulkinsi.

Minučeheris suskato juos skirti, bet Abu Alis mostelėjo, kad nesikištų. Jaunuoliai vėl surėmė kardus.

Jusufas puolė it persiutęs jautis, pradėjo mosuoti kardu, taikydamasis į Suleimano skydą. O šis tik kikeno, skydu prisidengęs. Atsistojo pražergęs kojas ir vikriai lingavo, vis permesdamas kūno svorį nuo vienos kojos ant kitos. Netikėtai pasilenkė priekin ir iš po savo skydo dūrė Jusufui tiesiai į krūtinę.

Šitaip Suleimanas pelnė griausmingą žiūrovų palaikymą.

Abu Alis pakilo, ištraukė skydą su kardu arčiausiai stovinčiam mokiniui iš rankų ir pakvietė Suleimaną susikauti.

Visų akys nukrypo į juodu. Abu Alis jau buvo senyvas vyras ir niekas nepasakytų, kad dar pajėgus kautis. Suleimanas suglumęs dirstelėjo į šimtininką.

– Vykdyk paliepimą, – tarė tas.

Suleimanas netvirtais žingsniais nutipeno į savo vietą.

– Tenetrikdo tavęs tai, kad esu be šarvų, mano vaikine, – geranoriškai kreipėsi į jį didysis dajus. – Man knieti pasitikrinti, ar nepraradau įgūdžių. Gal jų dar prireiks.

Jis užsimojo virš Suleimano skydo, šitaip siekdamas paraginti priešininką. Bet jaunuolis, matyt, nesumojo, kaip jam elgtis.

– Ko dabar dvejoji? Nagi, kirsk! – pyktelėjo didysis dajus.

Suleimanas pasirengė pulti. Bet nespėjo nė susivokti, tik staiga kardas išlėkė jam iš rankos. Priešininko alkūnė kyšojo iš po apdaro, jos sąnarys buvo storas kaip vaiko galva.

Per gretas nuvilnijo nuostabos šnabždesys. Abu Alis žaismingai kikeno.

– Gal dar kartą pamėginam? – paklausė mokinio.

Šį kartą Suleimanas susitelkė. Kilstelėjo skydą iki pat akių ir pro jo viršų ėmė atidžiai stebėti priešininką.

Juodu susikibo. Abu Alis kurį laiką meistriškai atmušinėjo kirčius. Paskui pats galingai puolė. Suleimanas pradėjo trauktis, mėgindamas apgauti jį savo gudrybėmis. Bet senis buvo viskam pasirengęs. Galiausiai netikėtai užsimojo, ir Suleimanui antrą kartą iš rankos iškrito ginklas.

Patenkintas ir juokdamasis, Abu Alis grąžino pasiskolintą skydą ir kardą.

– Suleimanai, kai susikausi pusšimtyje mūšių ir kovų kaip aš, – tarė dajus, – tapsi šauniu kovotoju.

Jis mostelėjo Minučeheriui parodydamas, kad yra patenkintas laimėjimais. Tada pasisuko į mokinius, kurie išsitempę stovėjo dviem eilėmis, ir tarė:

– Dabar parodykite, ko pasiekėte ugdydami valią. Jūsų mokytojas Abdulas Malikas išvykęs į kelionę, todėl jus patikrinsiu aš.

Jis atsistojo priešais mokinius ir, pervėręs juos šaltu žvilgsniu, paliepė:

– Sulaikykit kvėpavimą!

Jo žvilgsnis slydo nuo vieno veido prie kito. Abu Alis stebėjo, kaip mokinių veidai tolydžio parausta, gyslos ant smilkinių ir kaklo išpampsta, akys išsprogsta. Staiga vienas mokinys nuvirto. Abu Alis priėjo prie jo ir ėmė susidomėjęs spitryti. Pamatęs, kad šis vėl pradėjo kvėpuoti, patenkintas linktelėjo.

Mokiniai vienas po kito krito ant žemės. Abu Alis dirstelėjo į dajus ir šimtininką ir ironiškai tarstelėjo:

– Tu matai! It kriaušės rudenį.

Galiausiai liko trijulė: Jusufas, Suleimanas ir Ibn Tahiras. Didysis dajus priėjo prie jų ir ėmė atidžiai stebėti jų šnerves ir burnas.

– Ne, nekvėpuoja, – tarė tyliai.

Tuoj pat susvyravo Jusufas. Iš pradžių jo kojos vos vos sulinko per kelius, o paskui jis visu svoriu dunkstelėjo žemėn. Įtraukė oro, atsimerkė ir apdujęs ėmė dairytis aplinkui.

Netikėtai lyg nupjautas medis krito Suleimanas.

Ibn Tahiras dar laikėsi. Abu Alis ir Minučeheris pritariamai susižvalgė. Galiausiai jis irgi susiūbavo ir nuvirto ant žemės.

Abu Alis jau ketino skirti kitą užduotį, bet tuo metu iš tvirtovės it viesulas atlėkė pasiuntinys ir perdavė jam nurodymą skubėti pas vyriausiąjį karo vadą. O išbandymus galėsiąs tęsti po pietų mokykloje.

Didysis dajus paliepė visiems sėstis ant žirgų ir pirmas nukūrė į tarpeklį.

• • •

Rytą mokiniams išjojus iš tvirtovės, bokšto viršuje budintis sargybinis pastebėjo, kad aplink balandinę skraido svetimas balandis. Jis apie tai pranešė pašto balandžių prižiūrėtojui, o šis tuoj atskubėjo su lanke įtempta strėle. Bet per tą laiką sparnuotis jau aprimo ir leidosi paimamas į rankas. Viena jo kojelė buvo apvyniota šilko skiaute. Balandinių prižiūrėtojas nubėgo į vyriausiojo karo vado bokštą ir perdavė balandį vienam iš jo sargybinių.

Hasanas išvyniojo skiautę ir perskaitė:

„Būk pasveikintas, Hasanai Ibn Saba, ismailitų vade! Hamadano emiras Arslanas Tašas su didžiule kariuomene užpuolė mūsiškius. Tvirtovės į vakarus nuo Rudbaro pasidavė. Mes atrėmėme raitijos, dabar jojančios Alamuto link, puolimą. Kariuomenė, kuri rengiasi paimti Alamutą, jau artėja prie tavo tvirtovės. Laukiu skubių nurodymų. Buzrukas Umidas.“

„Balandis buvo paleistas anksčiau, nei mano žygūnas atjojo į Rudbarą, – samprotavo Hasanas, – arba pakeliui jį suėmė turkai. Ką gi, vadinasi, kovos šokis prasidėjo.“

Hasanas nusijuokė iš savo ramybės.

„Svarbiausia – įšventinti jaunuolius“, – tarė sau.

Iš vienos skrynios išėmė šilko juostelę, panašią į tą, kuri buvo pririšta prie balandžio kojelės, ir parašė ant jos įsakymą, kad Buzrukas Umidas nedelsiant atjotų į Alamutą. Jau ketino įsakyti, kad jam atneštų vieną iš Rudbaro balandžių, bet sargybinis atnešė dar vieną sparnuotį, kuriam gerklę buvo persmeigusi prižiūrėtojo strėlė. Hasanas nuvyniojo nuo jo kojos laišką. Jame smulkia rašysena buvo išvedžiota:

„Būk pasveikintas, Hasanai Ibn Saba, ismailitų vade! Emiras Kizilas Sarikas užpuolė mus su visa Chorasano ir Chuzestano kariuomene. Mažesnės tvirtovės pasidavė, o tikintieji pasileido pas

jus į Zur Gumbadaną. Čia esame priešo apsiausti. Užėjo karščiai, vandens atsargos senka. Stokojame ir maisto. Liepiau nepasiduoti, o tavo sūnus Hoseinas įkalbinėja mūsiškius perduoti tvirtovę sultonui ir gauti teisę laisvai išeiti. Laukiu ryžtingų įsakymų. Huseinas Alkeinis.“

Hasano veidas pamėlo. Lūpas iškreipė siaubingas niršulys. Jis visu kūnu pasipurtė. Lyg apsėstas ėmė blaškytis po kambarį.

– Sūnus nusikaltėlis! – šaukė jis. – Liepsiu sukaustyti grandinėmis, savo rankomis prismaugsiu!

• • •

Kai atėjo didysis dajus, Hasanas nebyliai padavė jam abu laiškus. Abu Alis įdėmiai juos perskaitė. Paskui tarė:

– Mano nuomone, tų dviejų tvirtovių išgelbėti neįmanoma. Bet tu sakei, kad turi išeitį, veiksmingą ginklą, ir aš tavimi pasitikiu.

– Puiku, – atsakė Hasanas. – Nusiųsiu į Rudbarą ir Zur Gumbadaną kelis balandžius su nurodymais. Mano išdavikas sūnus ir visi nepatenkintieji turi būti surakinti grandinėmis. Tegu juos palieka badauti ir kęsti troškulį. Kiti turi laikytis iki paskutinio žmogaus.

Hasanas parašė dar vieną laišką ir paliepė atnešti balandžius, kurie bus paleisti į abi tvirtoves. Drauge su Abu Aliu prie paukščių kojelių pririšo šilko skiauteles su įsakymais, tada Hasanas pats užnešė juos į savo bokšto viršų ir paleido.

Grįžęs į kambarį, didžiajam dajui tarė:

– Pirma, mokiniai turi būti įšventinti. Jie yra uola, iš kurios noriu pastatyti mūsų galios tvirtovę. Kaip jie pasirodė per išmėginimus?

– Esu jais patenkintas, – atsakė Abu Alis. – Minučeheris ir Abdulas Malikas nukalė iš jų šaunius karius, lygių jiems nerasi.

– Jei dar būtų buvęs Buzrukas Umidas, – lyg pats sau sumurmėjo Hasanas, – tuomet abu pamatytumėte, kokią staigmeną jums parengiau.

– Tikrai, jau per ilgai tenka tramdyti smalsumą, – atsakė juokdamasis Abu Alis.

• • •

Po trečiosios maldos mokinių išbandymas vyko toliau. Drauge su mokytojais jie susirinko valgomajame ir, atėjus Abu Aliui, egzaminavimas prasidėjo.

Visi išsyk pamatė, kad didysis dajus grįžo pasikeitęs. Sėdėjo ant pagalvių atsirėmęs į sieną ir niūriai stebeilijosi į grindis priešais save. Regis, visai negirdi, ką kalba mokiniai, o mąsto apie ką kita.

Abu Soraka pradėjo uždavinėti mokiniams klausimus iš ismailizmo istorijos. Pirmi keturi jau atsakė ir atrodė, kad egzaminavimas vyks taip pat sklandžiai kaip ryte. Bet pradėjus atsakinėti penktam mokiniui, didysis dajus ūmai įsiterpė ir pats pradėjo užduoti klausimus.

– Prastai, – tarė, negavęs tikslaus atsakymo.

Abu Soraka išsyk kreipėsi į Ibn Tahirą, ir šis puikiai atsakė į visus klausimus.

– Eikime toliau, – paliepė didysis dajus. – Norėčiau išklausyti ir ne tokius pasikausčiusius.

Džafaras ir Obeida sėkmingai atlaikė apklausą. Kai Abu Soraka pakvietė Suleimaną, Abu Alis pašaipiai sukikeno sau į barzdą.

Suleimanas atsakinėjo trumpai ir kapotai, lyg niekada neklystų. Bet visi jo atsakymai buvo arba neišsamūs, arba neteisingi.

– Prastai kauniesi su tiesa, mano vaikine, – linguodamas galvą tarė Abu Alis. – O fedajino protui nevalia suklysti.

Visiškai prislėgtas Suleimanas atsitraukė.

Galiausiai atėjo Jusufo eilė. Nors mokiniai dėl jo ir baiminosi, vis dėlto patyliukais šaipėsi iš moksladraugio.

Abu Soraka paliko jam lengviausią klausimą: išvardyti imamus nuo Alijaus iki Ismailo. Bet Jusufas buvo taip susijaudinęs, kad jau trečiojo imamo vardas užstrigo jam gerklėje.

– Prisiekiu kankinio Alijaus barzda! – sukliko didysis dajus. – Aš nenoriu turėti reikalų su tokiu neregėtu neišprusimu.

Persiutęs Abu Soraka dėbtelėjo į Jusufą, o šis bemaž leisgyvis susmuko vietoje.

Iš keblios padėties lengviau išsisuko Al Chakimas, kurio eilė egzaminuoti mokinius atėjo po Abu Sorakos. Graikas žinojo, kad Abu Alis neišmano filosofinių žmogaus sandaros paaiškinimų, todėl linkčiodamas pritarė kiekvienam mokinio atsakymui, net jei tas stipriai prašaudavo pro šalį.

Geografiją jaunuoliai mokėjo puikiai. Šimtininkas patenkintas šypčiojo, Abu Alis šią discipliną perbėgo greitosiomis.

Netrukus buvo patikrintos gramatikos, skaičiavimo ir poezijos žinios. Tik prie dogmatikos didžiajam dajui teko vėl stabtelėti. Šį mokslą jis laikė svarbiausiu. Ibrahimas uždavinėjo aiškius ir paprastus klausimus ir mokiniai atsakinėjo gerai.

– O dabar patikrinkime, koks yra prigimtinis mūsų mokinių sumanumas, – įsiterpė Abu Alis. – Jusufai, nepralenkiamas ieties metike, pasakyk mums, kas Alachui artimesnis: Pranašas ar arkangelas Gabrielius?

Jusufas pakilo ir įsispoksojo į didįjį dajų beviltišku žvilgsniu. Abu Alis uždavė šį klausimą visiems iš eilės. Vieni įvardijo pirmąjį, kiti – antrąjį. Bet nė vienas negalėjo savo teiginio pagrįsti.

Didysis dajus piktai kvatojosi.

– Pasakyk tu, Ibn Tahirai, – galiausiai tarė senis.

Ibn Tahiras pakilo. Ramiai atsakė:

– Alachas pasiuntė arkangelą Gabrielių pas Mahometą pranešti, kad šis pašauktas būti Pranašu. Jeigu Alachas nebūtų ketinęs iš visų išskirti būtent Mahometo, būtų galėjęs pranašu pašaukti angelą. Kadangi šito nepadarė, vadinasi, dabar Mahometas viršesnis už arkangelą Gabrielių.

– Taip, teisingas atsakymas, – tarė Abu Alis. – Dabar paaiškink mums štai ką: kokie tarpusavio santykiai sieja Pranašą ir Seiduną?

Ibn Tahiras šyptelėjo. Pamąstė ir tada atsakė:

– Seidunos santykis su Pranašu tolygus jaunesniojo santykiui su vyresniuoju.

– Teisingai. Bet kas dabar turi didesnę valdžią tikintiesiems?

– Seiduna. Kadangi jis turi raktą, atrakinantį rojaus vartus.

Abu Alis pakilo, o jam iš paskos ir visi kiti. Nužvelgė kiekvieną mokinį. Paskui iškilmingu balsu tarė:

– Eikite, nusimaudykite ir apsivilkite proginius drabužius. Būkite laimingi. Svarbiausia jūsų gyvenimo akimirka artėja. Per penktąją maldą visi būsite įšventinti.

Dajus šiek tiek šypsodamas nusilenkė ir skubriais žingsniais išgurnėjo iš kambario.

• • •

Iš Rėjaus atlėkė žygūnas ir pranešė Hasanui, kad raitija, kurią jam siunčia Mucuferis, jau atšuoliuoja. Šiąnakt turėtų pasiekti tvirtovę. Tada atjojo žvalgas ir pranešė Hasanui, kad turkų priešakinis dalinys nepaprastai sparčiai artėja prie Alamuto ir jau paryčiais gali atsidurti prie jo sienų.

Hasanas tuojau pat liepė pakviesti Abu Alį ir Minučeherį. Pasitiko juos prieškambaryje ir papasakojo naujienas. Išskleidė ant grindų žemėlapį ir visi trys smulkiai aptarė, koks lengviausias būdas sultono kariams kumštį parodyti.

– Nusiųsiu pas atskubančius Mucuferio žmones pasiuntinį, – tarė Hasanas. – Geriausia, kad apskritai nepajudėtų mūsų tvirtovės link, tegu Abdulas Malikas užrodo jiems kelią, vedantį iš Rudbaro. Tegu ten palaukia pasaloje, kol pro šalį jos turkai. Paskui, laikydamiesi tinkamo atstumo, tegu juos seka. Mes pasitiksime priešus prie Alamuto sienų, o Mucuferio žmonės prispaus juos iš užnugario. Šitaip suslėgsim juos kaip tarp girnų.

Abu Alis ir šimtininkas pritarė tokiam veiksmų planui. Jie paskyrė karininką, kuris su keliais vyrais turėjo nujoti ir perspėti Mucuferio žmones. Minučeheris nuėjo duoti reikiamų nurodymų, o Hasanas paklausė didžiojo dajaus, kaip sekėsi mokiniams.

– Na, aišku, kiekvienas iš jų nebus pranašas, – pajuokavo Abu Alis. – Bet visi nepaprastai užsidegę, o jų tikėjimas nepaklibinamas.

– Tai – pagrindas, taip, tai ir yra svarbiausia, – atsakė Hasanas ir pasitrynė rankas.

Abu vyrai krūptelėjo nuo minties, kad artėja lemiami įvykiai.

– Dabar eik ir įšventink mokinius. Žiūrėk, čia surašiau priesaikos žodžius. Kalbėk jiems apie šio vakaro akimirkos šventumą, kankinių žygdarbius, kalbėk karštai, audringai, įžiebk jaunas jų sielas, įliek įkarščio ir pasiryžimo. Prigrasink jiems klaikiomis bausmėmis, pražūtimi, jeigu mums nepaklus. Tiek metų svajojau užsiauginti tokius mokinius pagal savo sumanymą, padaryti jų prigimtį tinkamą savo tikslams, kad remdamasis jais sukurčiau savo kūrinį! Pagaliau, pagaliau sulaukiau šios akimirkos!

– Žinai, visada pasitikėdavau tavo išmintimi, – tarė Abu Alis. – Esu tikras, kad turi priežasčių šitaip elgtis. Bet niekaip negaliu atsikratyti minties, kad protingiau būtų, jeigu tu pats įšventintum mokinius. Klausyk! Jie nepaprastai trokšta bent sykį tave išvysti, trokšta, kad jiems pasirodytum, nori įsitikinti, jog esi gyvas žmogus, o ne vien nematoma jėga, kuriai jie privalo pa-

klusti. Šitaip įšventinimo akimirka įgautų kur kas daugiau reikšmingumo.

– Tiesą sakai, bet vis dėlto šito nedarysiu.

Hasanas susimąstė ir ilgai stebeilijo priešais save, nudelbęs akis. Paskui pridūrė:

– Žinau, ką darau. Jei nori, kad žmonės taptų tavo įrankiu, verčiau tau jų rūpesčiai telieka svetimi. Svarbu, kad, imdamasis didelių priemonių, liktum laisvas ir nepriklausytum nuo savo širdies. Kai atvyks Buzrukas Umidas, viską jums paaiškinsiu. Vėliava, kurią įteiksi fedajinams, jau paruošta. Eik ir įvykdyk tai, ką nurodžiau. Įšventinimas yra svarbesnis už turkų sutriuškinimą.

• • •

Tą vakarą didžioji susirinkimų menė vyriausiojo karo vado pastate buvo paversta maldos namais. Pirmą kartą mokiniams buvo leista įžengti į šią tvirtovės vietą. Ta proga buvo sustiprinta kuokomis ginkluotų eunuchų sargyba. Afrikiečiai pasirodė su visa kovine įranga: šarvais, šalmais ir skydais. Mokiniai, pirmą kartą atsidūrę šioje menėje, iškilmingai tuščioje ir dengtoje baltais uždangalais, ėmė nerimauti. Jie vilkėjo baltus apdarus ir buvo užsimovę aukštus baltus fesus, basi, kaip buvo liepta. Dajai irgi vilkėjo baltus apdarus. Jie suskirstė mokinius į grupeles ir pašnibždomis nurodinėjo, kaip reikia elgtis per iškilmingas apeigas. Jaunuoliai tirtėjo iš jaudulio, buvo išbalę ir nusikamavę, kai kuriems net darėsi silpna.

Suskardėjo ragas, kviečiantis į paskutinę maldą. Įžengė Abu Alis, jis irgi vilkėjo platų baltą drabužį, jam ant galvos gumšojo baltas fesas. Vyras perėjo per menę ir sustojo priešais mokinius. Vadai išsirikiavo dviem eilėmis greta jo. Apeigos prasidėjo.

Pirmiausia Abu Alis monotonišku balsu sukalbėjo vakarinę maldą. Tada pasisuko į mokinius ir pradėjo kalbėti jiems apie šio

įšventinimo vakaro prasmę, apie juos turintį apimti džiaugsmą, nuolankumą, kurį jie privalantys rodyti Seidunai ir jo vietininkams. Pasakojo apie kankinių palaimą ir apie tai, koks vertingas jų pavyzdys, turintis mokiniams tapti aukščiausiu tikslu.

– Artėja šviesiausia jūsų gyvenimo akimirka, – tarė dajus. – Jūs tapsite išrinktąja kuopa, fedajinais, tais, kurie aukojasi dėl švento reikalo. Tokia garbė iš šimtų tūkstančių tikinčiųjų tenka tik jums, dvidešimčiai jaunuolių. Tačiau artėja išmėginimų diena, kai su ginklu rankose turėsite įrodyti savo tikėjimą ir atsidavimą Seidunai. Netrukus priešai atjos prie Alamuto sienų. Ar tarp jūsų yra bent vienas, kuris lemiamą akimirką sudvejos? Ar yra bent vienas, kuris nori pelnyti gėdingos mirties bausmę už išdavystę? Žinau, tokio jūsų gretose nėra. Užtariau jus Seidunai ir paprašiau, kad leistų visus įšventinti. Ir jis buvo maloningas. Nejau norite pasirodyti neverti jo gerumo ir mano pasitikėjimo? Klausykite, jo vardu visus jus įšventinu į fedajinus! Dabar sakysiu priesaikos žodžius, o jūs, kiekvienas tardamas savo vardą, kartokite paskui mane. Kai prisieksite, jūsų viduje įvyks didžioji permaina. Jūs nebebūsite mokiniai, o tapsite mūsų Valdovo išrinktaisiais. Dabar klausykite ir kartokite paskui mane kiekvieną žodį!

Jis išskėtė savo rankas didžiulėm it kastuvo plokštės plaštakom ir įbedė žvilgsnį į lubas. Apimtas ekstazės, prabilo:

– Aš... Alacho, Pranašo Mahometo, Alijaus ir visų kankinių akivaizdoje iškilmingai prisiekiu, kad nedvejodamas vykdysiu kiekvieną mūsų Valdovo arba jo vietininko įsakymą. Įsipareigoju savo gyvastimi iki paskutinio atodūsio ginti baltą ismailitų vėliavą. Šia priesaika priėmiau įšventinimą į fedajinus ir niekas, išskyrus Seiduną, negali jos nutraukti. Alachas yra Dievas, o Mahometas – jo Pranašas. Ateiki, Al Mahdi!

Mokiniai stovėjo sukrėsti iškilmingos akimirkos. Jų veidai atrodė it vaškiniai, o akys degė lyg karščiuojančių. Lūpose pasirodė

palaimingas šypsnys. Jų širdis užliejo neapsakoma palaima. Štai pagaliau įgyvendintas ilgai ir atkakliai siektas tikslas. Pagaliau jie įšventinti, kaip to karštai troško.

Abu Alis linktelėjo vėliavą padavusiam Ibrahimui. Didysis dajus ją išskleidė ir baltame audekle sužibo auksu išsiuvinėti dvidešimt aštuntos suros ketvirtos eilutės žodžiai: „Mes suteiksime savo malonę pasaulio silpniesiems ir padarysime juos sektinu pavyzdžiu ir karalystės paveldėtojais..."

– Ibn Tahirai! – sušuko Abu Alis. – Prieik arčiau! Tau, kuris pirmavai tarp išrinktųjų, įteikiu šią vėliavą. Lai ši balta vėliava taps jūsų garbės ir išdidumo simboliu. Jeigu leisite priešui ją sutrypti, vadinasi, leisite jam sutrypti jūsų išdidumą ir garbę. Todėl turite ją saugoti labiau už savo akies vyzdį. Kol bent vienas fedajinas gyvas, ši vėliava neturi patekti priešui į rankas. Ją užgrobti galima tik per jūsų visų lavonus. Išsirinkite iš savo būrio penketuką pačių stipriausių. Traukdami burtus, išrinkite iš jų vėliavnešį.

Lyg sapnuodamas, Ibn Tahiras paėmė vėliavą iš didžiojo dajaus rankų. Grįžo į savo eilę ir atsistojo fedajinų priešakyje. Švenčiausia jo gyvenimo akimirka tolo ir jo sielą užliejusi neapsakoma palaima ėmė virsti maudžiančiu skauduliu dėl kažko prarasto, nuostabaus. Jaunuolis suvokė: šitaip trumpai trukęs ką tik patirtas mirksnis niekada nebegrįš.

• • •

O į tvirtovę vis atvykdavo ir iš jos išvykdavo žygūnai. Abdulas Malikas buvo laiku perspėtas ir nukreipė Mucuferio kuopą keliu, kuriuo buvo laukiama atjojant turkų raitininkų. Žvalgai buvo nusiųsti užpuolikams priešpriešiais, jie sudarė nenutraukiamą grandinę, todėl galėjo tarpusavyje susikalbėti sutartais ženklais. Žvalgyba veikė pavyzdingai.

Kai Abu Alis grįžo iš įšventinimo ceremonijos, Hasanas su palengvėjimu pasakė:

– Svarbiausia, kad tai jau atlikta.

Paskui nurodė didžiajam dajui surinkti kuopas, traukti su jomis į plynę priešais tarpeklį ir sulaukti sultono kariuomenės priešakinių dalinių.

– O kas bus su fedajinais? – pasiteiravo Abu Alis.

– Lyg tyčia šis mūšis bus skirtas jiems, – atsakė Hasanas. – Pasiimsi juos drauge, o Abu Soraka ir dabar lieka jų vyresnysis. Bet žiūrėkit man, kad jų nenudaigotų. Šiuos jaunuolius saugau aukštesniems tikslams. Todėl neiškišk jų ten, kur didelis pavojus. Bet patikėk šaunias užduotis. Pavyzdžiui, lai iššauna pirmąsias strėles ir šitaip pradeda mūšį. Tačiau lai pirmuosius smūgius vyras prieš vyrą kerta patyrę kariai. Fedajinus siųsk kautis, kai pergalė bus akivaizdi, arba, žinoma, iškilus mirtinam pavojui. Jeigu pasitaikys proga, įsakyk jiems iškovoti priešų vėliavą. Pasitikiu tavimi. Tu esi tas pamatas, ant kurio statau mūsų bendrą ateitį.

• • •

Atsisveikinęs su Abu Aliu, Hasanas nuėjo į sodus, plytinčius už tvirtovės.

– Plukdyk mane į menę pas Mirjamą, o paskui atvesk ten Apamą, – paliepė Adžiui. – Dabar ne laikas kivirčytis.

Mirjama jau ėjo jo pasitikti. Hasanas pasakė, kad liepė atvesti ir Apamą.

– Ta moteris nuo vakar vakaro labai keistai elgiasi, – tarė mergina šiek tiek įsižeidusi. – Man regis, tu davei jai ypatingus nurodymus.

– Žaidimų metas praėjo, – atsakė Hasanas. – Dabar visi, kurie esame atsakingi, privalome įtempti visas jėgas, kad sumanymas pavyktų ir priešas būtų sutriuškintas.

Adis atvedė Apamą. Pavydžia akimi ji apžvelgė menę.

– Gražų lizdelį sau susivijote, – pasišaipė. – Kaip tikri balandėliai.

– Abu Alis su kariuomene išjojo anapus tvirtovės, mus bet kurią akimirką gali užpulti sultono daliniai, – prakalbo Hasanas, tarsi būtų visai neišgirdęs Apamos žodžių.

Jis nurodė moterims įsitaisyti ant pagalvių ir pats atsigulė. Senoji baisiai persigando. Ėmė dirsčioti tai į Hasaną, tai į Mirjamą.

– Kas bus su mumis? – paklausė verksmingu balsu.

– Viskas bus gerai, jeigu vykdysite mano nurodymus. Kitaip visi žūsime skerdynėse, kokių pasaulis dar nėra regėjęs.

– Padarysiu viską, ką tik paliepsi, mano pone, – nusigando Apama ir įpylė jam į taurę vyno.

– Kaip tik šito reikalauju iš tavęs ir Mirjamos. Įdėmiai klausykite. Pirmiausia reikia, kad sodai pasidarytų panašūs į nežemiškus. Kitaip tariant, kad paprastam ir neišprususiam lankytojui jie sudarytų tikro rojaus įspūdį. Žinoma, ne dieną, nes tada sodų vieta ir aplinka būtų perdėm išdavikiška. Sodus reikia paruošti naktį. Todėl pirmiausia mums prireiks galingo apšvietimo. Tada kiekviena sodų smulkmenėlė bus apšviesta ypatinga šviesa, o visa, kas juos supa, skendės tirštoje tamsoje. Ar prisimeni, Apama, naktį, kai tas indas kunigaikštis iš Kabulo šitaip tavo garbei išpuošė rūmus?

– Ak, pone! Kaip galėčiau pamiršti, juk tada mudviejų jaunystė žydėte žydėjo?!

– Kalbu apie kelias smulkmenas. Ar dar prisimeni, kaip stebėjaisi spalvotais kiniškais žibintais, kurie soduose naktį pavertė stebuklingiausia diena? Kai viskas buvo nušviesta, bet drauge visiškai neatpažįstama, nauja ir pasikeitę?

– Taip, ir mūsų veidai nusidažydavo čia geltona, čia raudona, žalia, mėlyna spalva, paskui raibuliuodavo ir persiliedavo visomis spalvomis. Tai buvo dieviška. Ir šio grožio vidury mudviejų karšta aistra...

– Labai pagirtina, tikrai. Bet norėčiau sužinoti, ar vis dar taip puikiai prisimeni tuos žibintus, kad galėtum sumeistrauti panašius?

– Tu teisus. Kas buvo, pražuvo. Apie tai daugiau nebeverta kalbėti. Dabar – kitų eilė. Klausi manęs apie tuos žibintus? Be abejo, galėčiau juos padaryti, tereikia gauti pergamento ir dažų.

– Gausi. Ar mokėtum juos papuošti įvairiais piešiniais?

– Turime merginą, kuri moka meistriškai piešti.

– Tai Fatima, – pridūrė Mirjama, ji klausėsi pokalbio patykomis krizendama. – Mes visos galime patalkinti Apamai.

– Jūsų pagalbos tikrai prireiks. Nes iki rytojaus vakaro viskas turi būti parengta. Tegu eunuchai sutaiso valgių ir gėrimų. Tikiuosi, vyno rūsiuose dar turime užtektinai?

– Daugiau nei užtektinai.

– Puiku. Rytoj tarp antrosios ir trečiosios maldos apsilankysiu soduose. Noriu pasirodyti merginoms ir pakurstyti jų užsidegimą. Pats joms nurodysiu, kaip reikės elgtis su svečiais. Juokų nepakęsiu. Ta, kuri kaip nors išsiduos, kad nėra viena iš hurijų ir kad sodai nėra tikras rojus, bus negailestingai nužudyta. Manau, joms nebus sunku atlikti šią užduotį.

– Kiekviena jų ir taip vaizduojasi esanti karalaitė, – įsiterpė Apama.

– Mudvi turėsime paruošti jas šiam vaidmeniui, kad įsijaustų, – susirūpinusi tarė Mirjama.

– Pagrasinimas mirtimi padės pasiekti tikslą, – pasakė Hasanas. – Rytoj visos trys menės turi būti parengtos svečiams priimti. Merginos, atitinkamai nusiteikusios, turi būti nuo galvos iki kojų gražiai aprengtos. Šilkai, auksas ir brangakmeniai. Išgražintos taip, kad joms nebūtų sunku įsivaizduoti, jog iš tiesų yra rojaus mergelės. Tikiuosi, mokykla davė vaisių.

– Dėl šito nesibaimink, mano pone. Mudvi su Mirjama viskuo pasirūpinsime.

– Pasakykite, nes išmanote, kaip man pasirodyti prieš tas beždžionikes, kad padaryčiau kuo didesnį įspūdį?

– Turi atrodyti kaip karalius, – atsakė Mirjama. – Šitokį tave įsivaizduoja merginos ir šitokį trokšta išvysti.

– Ateik su palyda, – pridūrė Apama, – kad iškilmingiau atrodytų.

– Išskyrus sargybinius eunuchus ir du valdinius, niekas neturi sužinoti šių sodų paslapties. Tad turėsiu pasitenkinti jų draugija. Bet kaip įsivaizduoja karalių tos mūsų vištelės?

– Ori eisena ir išdidi veido išraiška – šitoks turi būti jų karalius, – juokdamasi atsakė Mirjama. – Bet visų pirma apsigaubęs purpuriniu apsiaustu ir su auksine tiara ant galvos.

– Iš tiesų, juokinga. Išminčius turi apsikarstyti it koks juokdarys, kad būtų žmonių gerbiamas ir pripažintas.

– Tokie yra žmonės, – pritarė Apama.

– Na, skudurų ir visokių puošalų tvirtovėje per akis. Viskuo buvo laiku pasirūpinta.

Hasanas nusijuokė. Pasilenkė prie Apamos ir paklausė, šnabždėdamas jai tyliai į ausį:

– Ar pagaminai tos rūgštelės, nuo kurios oda susitraukia? Svečiams turi atrodyti, kad šalia jų – amžina mergystė.

Apama nusikvatojo ir pritariamai linktelėjo. Mirjama, nugirdusi paskutinius žodžius, išraudo.

– Vonios su druska ir viskuo, kas reikalinga, paruoštos?

– Viskas paruošta, mano pone.

– Gerai. Rytoj nuo pat ankstaus ryto – prie darbo, o paskui laukite manęs ateinant. Labanakt.

Adis vėl negirdimai išlydėjo jį iš sodų.

• • •

Likęs vienas savo kambariuose, Hasanas darsyk viską gerai permąstė. Dvidešimt metų atkakliai ir nenuilstamai jis ruošėsi šiai akimirkai. Dvidešimt ilgų metų. Nė sykio nesuabejojo ir nieko nesibaimino. Buvo nuožmus ir negailestingas sau. Nuožmus ir negailestingas kitiems. Elgėsi šitaip vien tam, kad įgyvendintų savo tikslą, įkūnytų savo svajonę.

Tai bent pasaka buvo jo gyvenimas! Jaunystė kupina svajų, vyriškos brandos laikotarpis – neramių ieškojimų. O dabar, įmetėjus, senos svajonės pradėjo pildytis. Jis buvo trisdešimties tvirtovių valdovas. Tūkstančių tikinčiųjų vedlys. Tetrūko vienos priemonės, kad užimtų aukščiausią valdžią. Kad įvarytų siaubą galiūnams ir svetimiems despotams. Ši priemonė – tai jo sumanymas, kuris netrukus bus įgyvendintas. Sumanymas, paremtas giliu žmogaus prigimties ir silpnybių pažinimu. Neregėtas ir beprotiškas. Tiksliai apskaičiuotas ir pamatuotas.

Ūmai Hasaną pervėrė mintis, kad galbūt praleido kokią nors smulkmeną, kuri gali sužlugdyti visą užmojį. Jį nupurtė keista baimė. Ar tik nebus kur apsirikęs?

Veltui mėgino užmigti. Nerimą kėlė keista abejonė. Tiesą sakant, niekada nebuvo dorai apgalvojęs, kas įvyktų, jeigu jo planas žlugtų. Juk vis dėlto jis viską apskaičiavo. O dabar jam pasidarė nejauku, nes pajautė atsėlinančią baimę.

„Tereikia ištverti šią naktį, – tarė sau Hasanas. – O paskui viskas klostysis it sviestu patepta.“

Hasanui trūko oro. Jis atsikėlė ir užlipo į bokšto viršūnę. Ten, viršuje, plytėjo beribis žvaigždėtas dangus. Po juo šniokštė upė. Šalia jos vešėjo sodai, vyko keistas gyvenimas. Keistų jo svajonių įkūnijimas. Ten, už tvirtovės sienų, jo kariuomenė laukė atjojant priešakinių sultono dalinių. Visi besąlygiškai juo tikėjo.

Visi be išlygų sutiko būti jo vedami. Ar bent vienas nutuokia, kur jis juos ves?

Hasanui šovė mintis: o kas, jeigu dabar imtų ir paspruktų? Šoktų per akmeninę tvorą ir pradingtų Šahrudo vandenyse. Amžiams atsikratytų atsakomybės. Atsikratytų visko. Ir kas nutiktų jo žmonėms? Galbūt Abu Alis paskelbtų, kad vyriausiasis karo vadas buvo gyvas paimtas į dangų. Kaip Empedoklis. Ir visi jį garbintų kaip didį pranašą ir šventąjį. Galbūt rastų jo lavoną. Ką pasakytų tada?

Hasanas pajuto, kaip stipriai jį masina gelmė. Tvirtai įsitvėrė akmeninės tvoros. Dar mirksnis, ir gelmė būtų truktelėjusi jį į save.

Tik grįžęs į kambarį Hasanas atsipūtė. Netrukus jį įveikė miegas.

Jis sapnavo, kad vis dar gyvena Isfahano rūmuose, – kaip tada, prieš aštuoniolika metų. Erdvi menė. Aplink – vien didikai ir kilmingieji. Ant pakylos pusiaugulom įsitaisęs sultonas Melik-šachas klausosi jo pranešimo. Suka savo ilgus, retus ūsus ir siurbčioja vyną. Greta stovi didysis viziris, buvęs Hasano bendramokslis, ir piktai mirkčioja. Jis, Hasanas, skaito pranešimą, versdamas vieną lapą po kito. Ūmai išvysta, kad visi lapai – balti. Negali toliau skaityti. Neįstengia apversti liežuvio. Pradeda nerišliai mikčioti. Sultonas įremia į jį savo rūsčias, šaltas akis. „Gana!“ – užrinka ir mosteli ranka į duris. Hasanui linksta keliai. Menę supurto pragariškas didžiojo vizirio kvatojimas...

Hasanas pašoko iš miego. Visas šlapias nuo prakaito. Kūną purtė virpulys.

„Dėkui Alachui, – sušnibždėjo atsileidęs. – Čia tik sapnas.“

Galiausiai nusiraminęs kietai užmigo.

Aštuntas skyrius

Stojo giedra žvaigždėta naktis, viena iš tų, kai mums dingojasi, jog girdime visatos širdies tvinksnius. Nuo Elbruso uolų iki Demavendo dvelkė sniego vėsa ir grūmėsi su šiluma, kylančia nuo žemės, vis dar įkaitintos saulės spindulių.

Vienas paskui kitą kovotojai jojo tarpekliu. Jiems vadovavo Abu Alis. Kas penktas raitelis mojavo deglu virš galvos ir švietė kelią jojantiems iš paskos. Plaštakės vis siuvo aplink liepsnas, staiga mesdavosi į jas ir susvildavo. Žirgų kanopų kaukšėjimas atsimušė į uolėtas pakriaušes. Karininkų ir dešimtininkų nurodymai, kupranugarių varovų šūkavimai, gyvulių prunkštimas susiliejo į baisingą triukšmą, slopinantį upės šniokštimą.

Fedajinai apsistojo už sargybos kalvelės. Čia buvo gera priedanga. Išskleidė palapines, užkūrė laužus ir pastatė sargybą. Už kokių dviejų šimtų žingsnių ant tankiai apaugusios aukštumėlės įsitaisė kiti kariai, raiteliai, ietininkai, lankininkai. Nedidelėje dauboje kovotojai įžiebė mažas ugnis, šildėsi prie jų ir čirškino visą jautį. Patyliukais šnekučiavosi, audringai kvatojo. Ir nerimastingai dirsčiojo į figūrą, kuri nė nekrustelėdama it statula stovėjo sargybos bokšte. Kariai, paskirti keisti sargybą arba patruliuoti po apylinkes, įsisupo į apgaubus ir atsigulė numigti.

Fedajinus, patyrusius išbandymų įtampą ir įšventinimo jaudulį, įveikė nuovargis. Abu Sorakai patarus, anksti rytą jie apsigaubė atsigabentais apklotais ir mėgino užmigti. Per pastarąsias dvi dienas jaunuoliai taip priprato prie staigmenų, jog būsimasis mūšis jiems nekėlė didelio nerimo. Kai kuriuos beregint įveikė miegas, kiti išsivyniojo iš apklotų ir ėmė pagaliais baksnoti bemaž išblėsusius laužus.

– Dėkui Alachui, kad jau pasibaigė mokslai, – prabilo Suleimanas. – Visai kas kita naktį tykoti priešo, negu kiaurą dieną trinti sėdynę į pėdas ir keverzoti rašikliu lentelėje.

– Tai dar neaišku, ar priešai apskritai teiksis pasirodyt, – susirūpino Ibn Vakas.

Mokykloje jis buvo vienas tyliausių ir veik nepastebimas, bet, kilus pavojui, netikėtai užsidegė stoti į kovą.

– Čia tai būtų pokštas, – tarė Jusufas, – jeigu visa ši ruoša ir didžiulis jaudulys nueitų šuniui ant uodegos ir turkai nė nosies neparodytų.

– Bet dar juokingiau išeitų, jeigu, įdėjęs tiek pastangų ir išgyvenęs tokią įtampą, mūšio lauke žūtum nuo jų kardų, – papokštavo Suleimanas.

– Mūsų likimas įrašytas Alacho knygoje, – abejingai pratarė Džafaras.

Burtai jam lėmė tapti vėliavnešiu. Pasipūtimą, kuriam vis pasiduodavo, Džafaras tramdė neva paklusdamas likimui.

– Bet būtų kvaila, jeigu tiek kankinomės, kaldami visus tuos mokslus, vien tam, kad pirmas pasitaikęs šunburnis pasiųstų mus į aną pasaulį, – pridūrė Obeida.

– Kinkadrebys miršta tūkstantį kartų, o narsuolis – vieną, – pasamprotavo Džafaras.

– Manai, jog esu kinkadrebys, vien dėl to, kad nenoriu jau šiąnakt žūti? – įširdo Obeida.

– Gana čia kapotis, – ramino bičiulius Jusufas. – Verčiau pažvelkite į Ibn Tahirą, kaip stebeilijasi į žvaigždes. Galbūt mąsto apie tai, kad dabar regi jas paskutinį kartą.

– Jusufas tampa išminčiumi, – nusijuokė Suleimanas.

Ibn Tahiras gulėjo per kelis žingsnius nuo savo bičiulių ir, įsisupęs į apklotą, spoksojo į dangų.

– Koks nuostabus mano gyvenimas, – kalbėjo pats sau Ibn Tahiras. – Lyg kokių senų svajonių išsipildymas.

Jis prisiminė vaikystę gimtuosiuose namuose, kaip klausėsi susibėgusių pas jo tėvą vyrų pokalbių. Kaip jie gvildendavo tikrojo kalifo klausimą, rėmėsi Koranu, neigė suną ir šnibždėdavosi apie paslaptingąjį Mahdį, kilusį iš Alijaus giminės, ateisiantį išgelbėti pasaulio nuo melo ir neteisybės. „O, kad jis ateitų, kol dar būsiu gyvas“, – troško andai berniukas. Jis regėjo save kaip jo gynėją, tokį, koks buvo Alijus Pranašui. Nejučia vis lygindavo save su Mahometo žentu. Šis buvo karščiausias Pranašo šalininkas, nuo pat mažumės dėl jo kovojęs ir liejęs kraują, bet vis dėlto po Pranašo mirties nustumtas nuo jo palikimo. O pagaliau liaudies išrinktas, iš pasalų buvo nužudytas. Kaip tik dėl to Ibn Tahiras labiausiai jį pamėgo. Alijus berniukui tapo šviesiu, sektinu pavyzdžiu, kuriam turi stengtis prilygti.

Kaip tvaksėjo Ibn Tahiro širdis, kai tėvas pasiuntė jį į Alamutą tarnauti Seidunai! Buvo girdėjęs apie šį vyrą, kad jis yra šventasis ir kad daugelis jį laiko pranašu. Nuo pat pradžių vidinis balsas jam kuštėjo: „Tai tavo Al Mahdis, tas, kurio lauki ir kuriam šitaip troškai tarnauti.“ Bet kodėl jis niekam nepasirodo? Kodėl ne jis juos įšventino į fedajinus? Kodėl tarpininkauti paskyrė tą bedantį senuką, panašesnį į seną moteriškę, o ne į vyrą ir kariautoją? Iki šiol, iki šios akimirkos, jam niekada nė nedingtelėjo suabejoti, ar Seiduna yra tvirtovėje. O šią prašviesėjimo minutę jis pašiurpo nuo minties, jog galbūt gyvena apgaudinėjamas ir Hasano Ibn Sabos

apskirtai Alamute nėra arba jo nebėra tarp gyvųjų. Tada Abu Alis yra tas, kuris veda ismailitus, o visi dajai ir kuopų vadai yra sudarę kokį slaptą sąmokslą. Abu Alis – pranašas? Ne, pranašas toks negali, neturi būti! Gal kaip tik todėl jie išgalvojo Seiduną, nematomą ir negirdimą, kad tikintieji neatkristų? Nes kas gi norės Abu Alį pripažinti vyriausiuoju ismailitų vadu?

Tvirtovė slepia didžią paslaptį, Ibn Tahiras tai jautė. Naktį, kaip tik šią naktį, toji paslaptis jį ėmė kaip niekad svilinti. Ar kada nors jam bus lemta nuplėšti jos uždangą ir pažvelgti į ją? Ar kada nors jis išvys tikrą, gyvą Seiduną?

Ibn Tahiras nugirdo žirgų kanopų bildesį. Instinktyviai stvėrėsi ginklo. Pakilo ir apsidairė. Jo bičiuliai pūtė į ūsą, stipriai įsisupę į apdangalus. Atšuoliavo žygūnas. Fedajinas matė, kaip juodu su Abu Aliu šnibždasi. Nuskambėjo trumpas įsakymas, ir sargyba užgesino paskutines laužų žarijas. Artinosi priešas.

Ibn Tahirą užliejo ramybė. Jis žiūrėjo į žvaigždes, smulkios ir raiškios, jos blyksėjo virš galvos. Suvokė, koks yra menkas ir sutrikęs visatos platybėje. Bemaž malonu buvo šitai suvokti. „Galbūt kada nors pateksiu į rojų, – pagalvojo jis. – O, kad iš tikrųjų ten patekčiau! – ėmė karštai šnibždėti. – Ten manęs lauks juodakės, baltakojės rojaus mergelės." Ibn Tahiras prisiminė pažįstamas moteris: motiną, seseris ir kitas giminaites. „Hurijos turi būti visai kitokios, – samprotavo jis. – Tokios, dėl kurių verta šiame pasaulyje žūti."

Jaunuolis įsivaizdavo, kad iš tiesų pateko į rojų. Įėjo pro grotuotus, gebenėmis apaugusius vartus. Dairėsi aplink ir ieškojo viso to, ką žadėjo Koranas. Dar glaudžiau įsisupo į apklotą. Dabar jis tikrai rojuje. Štai jį pasitinka nuostabi mergaitė. Jaunuolis menkai tesuvokė, kad grimzta į miegą. Bet jausmas buvo toks malonus, kad baiminosi pertraukti šias netvirtas svajų gijas. Galiausiai užmigo.

• • •

Pratisai sutūtavo į mūšį kviečiantis ragas. Sudundėjo būgnai, ir kariai pašoko ant kojų. Fedajinai vikriai prisijuosė kardus, užsimaukšlino karines kepures ir nusistvėrė iečių su skydais. Išsirikiavo eilėmis ir, dar galutinai neprabudę, klausiamai žvalgėsi vienas į kitą.

– Žygūnas ką tik pranešė, kad artėja sultono kariuomenė, – tarė Ibn Vakas, paskutinis ėjęs sargybą.

Abu Soraka atsistojo priešais jaunuolius ir įsakė parengti lankus su strėlinėmis. Paskui nusivedė juos ant kalvos viršūnės ir išrikiavo palei sarginę. Kurį laiką fedajinai lūkuriavo, sulaikę kvapą, o kadangi priešai vis nesirodė, jie ėmė iš kelionmaišių traukti ir kramtyti figas, datules ir sužiedėjusių papločių riekes.

Žirgai liko stovėti kalvos papėdėje. Juos saugojo du kariai. Retkarčiais pasigirsdavo prunkštimas ir nerimastingas žvingčiojimas.

Ėmė brėkšti. Fedajinai pažvelgė į aukštumėlę, kur buvo įsitaisę kiti kovotojai. Raitelius Abu Alis išrikiavo už kalvelių. Šie stovėjo greta savo žirgų, laikydami parengtas ietis arba kardus, vieną koją įkišę į balnakilpę. Ant kalvos tykojo lankininkai su įtemptomis lankų templėmis.

Didysis dajus apėjo kuopas ir patikrino, ar visi pasirengę. Jam iš paskos sekė karys ir vedė jo žirgą už vadelių. Galiausiai juodu priėjo prie fedajinų ir Abu Alis įkopė į bokštelį.

Netrukus tolumoje pasirodė baltas taškelis. Abu Alis atlėkė iš sarginės ir visas uždusęs parodė jį Abu Sorakai.

– Įtempti lankus! – įsakė dajus.

Baltas taškas beregint didėjo, paskui nuo jo atsiskyrė vienas raitininkas. Buvo matyti, kaip beprotiškai jis ragina žirgą. Abu Alis stebeilijosi ir markstėsi. Galiausiai suriko:

– Nešaudykite! Tai mūsų žmogus.

Užšoko ant žirgo ir pasileido nuo kalvos. Linktelėjo keliems raiteliams, kad sektų iš paskos. Vienam jų išplėšė vėliavą iš rankų ir mojuodamas nujojo prie artėjančio raitininko.

Tas suglumęs, persigandęs pasuko žirgą šonan. Bet išvydęs baltą vėliavą nuvarė ristūną prie Abu Alio.

Tada didysis dajus jį atpažino.

– Buzrukai Umidai! – sušuko jis.

– Abu Ali! – raitininkas mostelėjo ranka sau už nugaros.

Visų akys nukrypo į horizontą. Ten iškilo juodas urdulys, jis keistai vinguriavo ir tolyn labyn plėtėsi. Jau galėjai įžiūrėti pavienius raitelius. Jiems virš galvų suplevėsavo juodos Bagdado kalifo vėliavos.

– Įtempti lankus! – vėl įsakė Abu Soraka.

Abu Alis ir Buzrukas Umidas prisidėjo prie aukštumėlėje įsitaisiusių kareivių. Visi virpėjo iš kovingo susijaudinimo, pasirengę pulti.

– Kiekvienas susiraskite sau taikinį! – nuskambėjo įsakymas lankininkams.

Priešų raiteliai jau buvo visai čia pat. Vienas jojo priešakyje ir rodė kelią. Jie pasuko prie tarpeklio angos.

– Šaut!

Strėlės nuzvimbė į turkus. Keli arkliai ir raiteliai virto žemėn. Akimirką raiteliai stabtelėjo, bet paskui jų vadas, atpažįstamas iš didžiulės besiplaikstančios plunksnos ant šalmo, suriko:

– Į tarpeklį!

Tą mirksnį Abu Alis davė ženklą. Pats stojo pulko priešakyje, pasileido aukštumėle į tarpeklį ir užtvėrė turkams kelią. Ietys skriejo į abi puses, virš galvų sužibo kardai. Baltos vėliavos susimaišė su juodomis.

Fedajinai stebėjo mūšį nuo kalvos viršūnės. Juos apniko neapsakomas jaudulys. Suleimanas suriko:

– Pirmyn! Ant žirgų! Į mūšį!

Jaunuolis jau buvo besileidžiąs žemyn prie žirgų, bet prie jo pripuolė Abu Soraka ir sulaikė.

– Gal pamišai? Ar negirdėjai įsakymo?

Suleimanas sustaugė iš bejėgiško niršulio. Nusviedė šalin lanką ir ietį ir puolė ant žemės. Lyg netekęs proto, ėmė blaškytis. Kandžiojosi pirštus ir raudojo.

Turkai, kuriuos netikėtas puolimas buvo išsklaidęs, vėl susitelkė ir iš naujo pasileido prie tarpeklio atakuoti Alamuto prieigų. Jų vadas pamanė, kad visa ismailitų kariuomenė išstatyta priešais tvirtovę, todėl pati tvirtovė menkai saugoma. Siaubingo virpulio apimti, fedajinai matė, kaip krito pirmosios aukos Alamuto gynėjų gretose. Tai buvo neištveriama, jaunuoliai privalėjo stebėti kovą susidėję rankas.

Abu Soraka nuolat dairėsi į horizontą. Pagaliau tolumoje pasirodė naujas kovotojų pulkas. Fedajinai jo nepastebėjo. O Abu Sorakai iš laimės ėmė tvaksėti širdis, mat virš atjojančių raitelių galvų suplevėsavo baltos kankinio Alijaus vėliavos.

Stojo akimirka, kai į mūšį galima pasiųsti fedajinus. Abu Soraka susirado akimis priešų pulko vėliavą ir parodė jaunuoliams.

– Ant žirgų ir atimt priešų pulko vėliavą! Visi narsiai į mūšį!

Jaunuoliai ėmė krykšti iš džiaugsmo. Puolė bėgti nuo kalvos ir akimoju įšoko į balnus. Sumosikavo apnuogintais kardais, o Džafaras aukštai iškėlė baltą vėliavą. Visi būriu užlėkė ant priešų ir pirmu puolimu nustūmė juos prie upės.

Turkų būrį apėmė sumaištis. Suleimanas, sukandęs dantis, nukovė pirmą priešą. Džafaras su vėliava nuskuodė į atsivėrusią spragą, kiti fedajinai puolė paskui jį. Jusufas kriokė ir kaip pamišęs pliekė aplink save kardu, net persigandę turkai ėmė nuo jo trauktis. Ibn Tahiras nenuilstamai kapojo mažą apvalų skydą, kuriuo

dangstėsi kreivakojis totorius. Šis buvo numetęs nebetinkamą kovoti ietį ir karštligiškai stengėsi ištraukti iš makšties sunkų kardą. Galiausiai ranka, laikanti skydą, nusilpo. Visas kruvinas, jis mėgino pasprukti iš mūšio lauko.

Suleimanas ir šalia kovojantys bičiuliai nuvertė nuo žirgų dar kelis priešus. Balta vėliava brovėsi vis arčiau juodosios.

Pagaliau turkų pulkininkas suprato, ką ketina daryti fedajinai.

– Ginkit pulko vėliavą! – užkriokė taip, kad išgirdo ir draugai, ir priešai.

– Nukaukim pulkininką! – paragino Ibn Tahiras.

Turkai susispietė aplink savo vėliavą ir pulkininką. Tuo metu jų būrin įsiveržė Abdulas Malikas su Mucuferio žmonėmis. Įvyko nuožmus susidūrimas. Turkai it žirniai pabiro į visas puses.

Suleimanas neišleido iš akių priešų vėliavnešio, o Ibn Tahiras – pulkininko. Pastarasis suriko:

– Atgal! Kiekvienas skyrium! Gelbėkit vėliavą!

Bet Ibn Tahiras jau buvo prie jo prišokęs. Jų kardai susikryžiavo. Atskubėjo Mucuferio žmonės. Keli turkai mėgino pastoti jiems kelią. Staiga susilipdęs klaikus tumulas sutrypė pulkininką kartu su jo žirgu. Ibn Tahirui pavyko ištrūkti. Jaunuolis ėmė dairytis priešų vėliavnešio. Pamatė, kaip šis sprunka paupiu. Jį vijosi Suleimanas. Ibn Tahiras puolė talkinti bičiuliui.

Suleimanas jau buvo per sprindį nuo priešų vėliavnešio. Turkas it patrakęs ragino žirgą. Laikė atkišęs ietį, neleisdamas persekiotojui priartėti. Suleimanas jau mažne susilygino su juo. Ūmai priešas pakreipė žirgą. Jo ietis kliudė Suleimaną. Netikėtas smūgis buvo toks stiprus, kad išsviedė Suleimaną iš balno.

Ibn Tahiras suriko. Paragino žirgą ir akimoju atsidūrė prie turkų vėliavnešio. Jis miglotai nutuokė, kad Suleimanas partrenktas žemėn, galbūt negyvas. Dabar buvo svarbu tik viena: atlikti užduotį – išplėšti priešų vėliavą.

Ibn Tahiras prispaudė turką prie pat upės. Staiga po žirgo kanopomis nubyrėjo žemės nuoslanka. Ir gyvūnas podraug su vėliavnešiu nugarmėjo į sraunią upę.

Ibn Tahiras sudvejojo. Paskui puolė kriaušiu žemyn prie upės. Srovė prarijo jį drauge su arkliu. Bet netrukus abu iškilo į vandens paviršių. Nuplaukė paskui turką, kuris laikė iškėlęs vėliavą virš vandens. Pasivijo jį. Ibn Tahiras kardu smogė priešui per galvą. Ranka su vėliava suglebo, ir turkas pranyko tarp bangų. Juoda vėliava suplevėsavo fedajino rankoje.

Nuo kranto Ibn Tahirą pasveikino pergalingi šūksniai. Srauni upė jį nešė žemyn. Žirgas jau pradėjo skęsti. Fedajinai dūmė lygiagrečiai pakrante ir drąsino nepasiduoti.

Įtempęs visas jėgas, Ibn Tahiras pagaliau priplukdė žirgą prie kranto. Gyvūnas užčiuopė kietą žemę po kojomis, bet tėkmė vis dar vilko jį paskui save. Vienas fedajinas nušoko nuo žirgo, krito ant pilvo ir ištiesė Ibn Tahirui ilgą akstį. O kiti išvyniojo kilpas ir nusviedė bičiuliui, kad šis pririštų žirgą. Šitaip abu buvo ištraukti į krantą.

– Kas Suleimanui? – jau stovėdamas ant žemės, paklausė Ibn Tahiras.

Jis nesąmoningai įdavė priešų vėliavą Ibn Vaskui į rankas.

Fedajinai susižvalgė.

– Taip, kas jam?

Atsigręžę visi sužiuro. Fedajinai išvydo lėtai šlubčiojantį Suleimaną, visas sužalotas, jis vedėsi iš paskos savo žirgą.

Ibn Tahiras nuskubėjo pas jį.

– Tai tavo nuopelnas, kad išplėšėm priešų vėliavą.

Suleimanas numojo ranka.

– Ką jau čia. Sykį pasitaikė proga padaryti žygdarbį, ir taip susimoviau. Matyt, likimas man nepalankus.

Jis susiėmė už kojos ir nusikeikė. Draugai padėjo jam užsėsti ant žirgo. Visi pasuko į savo stovyklą.

• • •

Turkai buvo visiškai sutriuškinti. Priešų vadas žuvo, o su juo šimtas dvidešimt vyrų. Į nelaisvę paimti trisdešimt šeši sužeistieji. Kiti išsilakstė kas kur. Priešus persekioję kariai po truputį grįžo ir pasakojo, kiek jų nužudė. Ismailitų žuvo dvidešimt šeši. Šiek tiek daugiau buvo sužeistųjų.

Abu Alis paliepė kalvos papėdėje iškasti didelę duobę ir sumesti negyvus priešus. Turkų vadui buvo nukirsta galva, pamauta ant ieties ir iškelta ant sargybos bokšto. Nuo tvirtovės atėjo Minučeheris su savo vyrais, šie paniurę klausėsi triukšmingų nugalėtojų pasakojimų apie mūšį. Al Chakimas su savo padėjėjais šiaip ne taip apvyturiavo sužeistuosius ir nurodė nešti juos neštuvais į Alamutą. Žinojo, kad ten jo laukia dar daug sunkaus darbo.

Kai visi sužeistieji buvo sutvarstyti, o priešų negyvėliai užkasti, Abu Alis liepė pūsti ragą, kad metas grįžti į tvirtovę. Kariai užkėlė kritusius bičiulius ir paimtus į nelaisvę turkus ant kupranugarių ir arklėnų, užšoko ant žirgų ir audringai šūkaudami grįžo į tvirtovę.

• • •

Hasanas iš savo bokšto stebėjo, kaip vyksta kova. Matė, kaip turkai puolė ir kaip Abu Alis pastojo jiems kelią. Kaip fedajinai dalyvavo mūšyje ir kaip Abdulas Malikas su Mucuferio raiteliais nulėmė pergalę. Hasanas buvo nepaprastai patenkintas.

Dūžis į lėkštę jam pranešė, kad yra naujienų. Niekas, net eunuchai, negalėjo užkopti į jo bokštą, pažeidėjui grėsė mirties bausmė. Hasanas grįžo į savo kambarį. Ten jo laukė Buzrukas Umidas.

Hasanas puolė prie jo ir prisispaudė prie krūtinės.

– Dabar aš visiškai laimingas! – sušuko jis.

Buzrukas Umidas, priešingai nei Abu Alis, buvo itin išvaizdus vyras. Aukštaūgis ir galingas, taurių veido bruožų. Daili juoda barzda garbiniuota ir tik daiktais buvo įsipynusios sidabro gijos. Akys žvelgė žvitriai ir išreiškė valingumą ir ryžtą. Lūpos putnios ir gražiai išrėžtos, tik retkarčiais, kai jis nusijuokdavo, išduodavo tvirtumą ir net rūstumą. Apsirengęs buvo kaip visi karo vadai: arabiškai apsisiautęs baltu apdaru ir galvą prisidengęs baltu turbanu, po kuriuo ant pečių krito plati skara. Bet drabužiai pasiūti iš rinktinės medžiagos ir atitiko jo padėtį. Net dabar, nujojęs tokį ilgą ir varginantį kelią, jis atrodė taip, lyg būtų tyčia susitikimo proga ištaigingai apsitaisęs.

– Vos nepakliuvau po turkų kardais, – juokavo Buzrukas Umidas. – Vakar po trečiosios maldos tavo balandis man atskraidino įsakymą, ir vos tik susakiau visus nurodymus saviškiams, ketindamas išvykti, Karališkąja upe iškart atplaukė tavo pasiuntinys ir pranešė, jog prie tvirtovės turkai paliko didelį dalinį, o tavo pasiuntiniui teko kartu su žirgu šokti į vandenį, kad neįkliūtų priešams į nagus.

Paskui Buzrukas Umidas pasakojo, kaip pasirinko trumpesnį kelią kita upės pakrante ir galiausiai aplenkė turkus. Kone už šimto žingsnių vėl perbrido upę ir jį apėmė siaubas, kad Hasano valdiniai nebegalėsią jam nuleisti tilto, o jeigu ir nuleisią, tai kartu su juo turkai galį įsiveržti į tvirtovę.

Džiūgaudamas Hasanas trynėsi rankas.

– Viskas eina kaip sviestu patepta, – tarė jis. – Pamatysi, ką judviem su Abu Aliu paruošiau. Akis išvertęs žiūrėsi, šitaip būsi nustebęs.

Įėjo Abu Alis, Hasanas šypsodamas jį apsikabino.

– Iš tiesų neklydau, tave pasirinkęs, – tarė Hasanas.

Jis leido didžiajam dajui smulkiai nupasakoti mūšio eigą. Ypač jį domino fedajinai.

– Vadinasi, Tahiro anūkas, mūsų poetas, išplėšė pulko vėliavą? Šaunu, šaunu.

– Suleimanas jau buvo bepavejąs turkų vėliavnešį, bet nuvirto, ir užduotį įvykdė Ibn Tahiras, – porino Abu Alis. – Turkas su arkliu įkrito į upę, o poetas nusekė iš paskos ir atėmė iš jo vėliavą.

Paskui didysis dajus išvardijo mūšio aukas ir surašė belaisvius.

– Eime į susirinkimų menę, – pasakė Hasanas. – Aš pats noriu pasveikinti savo vyrus su sėkminga pergale.

• • •

Al Chakimas priskyrė savo padėjėjams kelis fedajinus, kad šie savo akimis pamatytų, kaip slaugomi ir gydomi sužeistieji. Jie talkino sustatant ir tvarstant lūžusias galūnes. Kai kuriems kovotojams gydytojas turėjo išdeginti dideles žaizdas, tad po visą ligoninės patalpą pasklisdavo deginamos mėsos smarsas. Sužeistieji rėkė ir staugė, jų klyksmai aidėjo po visą tvirtovę. Tie, kuriems gydytojas privalėjo nupjauti kurią nors galūnę, tai netekdavo sąmonės, tai siaubingiausiai klykdavo.

– Kaip šiurpu, – pats sau šnibždėjo Ibn Tahiras.

– Kokia laimė, kad mes, fedajinai, išnešėm sveiką kailį, – pratarė Jusufas.

– Kariuomenė – tai kažkas baisaus, – pasakė Naimas.

– Šiaip ar taip, ji ne tokiems balandėliams kaip tu, – nusijuokė Suleimanas.

– Palik ramybėj Naimą, – atkirto Jusufas. – Jis visą laiką buvo greta manęs, o aš koviausi ne paskutinėse gretose.

– Tu taip kriokei, kad turkai, užuot kovoję, kimšosi ausis, – erzino jį Suleimanas. – Anoks čia stebuklas, kad mūsų svirplelis šoko tau į skreitą.

– O tu nepasiekei turkų vėliavos, nors ir labai stengeisi,– nusišaipė Obeida.

Suleimanas išblyško. Nepratarė nė žodžio, tik stebėjo al Chakimą, priėjusį prie naujo sužeisto kario.

Graikas buvo prityręs gydytojas. Sužeistų vyrų aimanos ir verksmas jo visai negraudino, tai vieną, tai kitą kenčiantį paguosdavo skatinamuoju žodeliu, bet savo darbą atliko mitriai ir šauniai, lyg koks amatininkas savo amatą. Podraug aiškino fedajinams žaizdų gydymo pagrindus, o paaiškinimus paįvairino ypatinga savo išmintimi.

Dešimtininkui Abunai turkas buvo sulaužęs ranką. Al Chakimas priėjo prie jo, nuvyniojo laikiną tvarstį, paėmė fedajinui iš rankų lentutę ir, pridėjęs prie lūžusios rankos, tvirtai aptvarstė.

Kol dešimtininkas iš skausmo griežė dantimis, graikas fedajinams aiškino:

– Žmogaus kūno troškimas būti vientisam toks nenugalimas, kad net lūžusios galūnės dalys vėl suauga. Ši aistra susijungti į visumą tokia galinga, kad net neteisingai sudėtos dalys tarpusavyje suauga. Gero gydytojo meistriškumas pasireiškia tuo, kad, išmanydamas kūno sandarą, jis išvengia tokių klaidų ir lūžusias galūnės dalis sudeda taip, kaip sumanyta gamtos.

Baigęs tvarstyti sužeistus ismailitus, gydytojas pasijuto mirtinai pervargęs. Išvydęs, kiek dar liko sužeistų turkų, nusiuntė Ibn Tahirą pas Abu Alį pasiteirauti, kaip su jais pasielgti. Paslapčia tikėjosi, kad galės juos paviršutiniškiau apžiūrėti, o sunkiai sužeistus gal net „pagydyti" kokiais patikimais nuodais.

Beeidamas Ibn Tahiras sutiko Abu Soraką, šis irgi kulniavo pas didįjį dajų.

Įsakymas buvo toks:

– Turkus reikia rūpestingai gydyti kaip draugus. Jie mums reikalingi kaip įkaitai.

Gydytojas nusikeikė ir vėl puolė prie darbo. Dabar nebeguodė aimanuotojų drąsinamaisiais žodžiais, o ir fedajinams daugiau nieko neaiškino. Smulkesnius darbus pavedė atlikti padėjėjams; iš fedajinų sumaniausias pasirodė besąs Obeida.

Tik vėlyvą popietę Al Chakimas baigė tvarstyti ir įtverti lūžusias karių galūnes. Davė padėjėjams reikiamus nurodymus, o pats nuėjo ieškoti vadų.

Vadai susirinkimų menėje, užkąsdami ir užsigerdami vynu, aptarinėjo šios dienos įvykius. Spėliojo, kokių veiksmų imsis vyriausiasis karo vadas ir kokios naudos jiems duos šiandienos pergalė. Visi gyrė Abdulą Maliką, taip šauniai atlikusį jam pavestą užduotį.

Menėje pasirodžius Hasanui su didžiaisiais dajais, pakili nuotaika jau buvo pasiekusi kulminaciją. Vyriausiojo karo vado veidas spindėjo iš pasitenkinimo, o sveikinantis su vadais skruostai virpčiojo nuo džiugaus juoko.

– Jūs esate šaunūs padėjėjai, – tarė Hasanas, visiems susėdus prie taurių ir ąsočių.

Ypač pagyrė Abu Alį, kuris vadovavo visai kampanijai. Paskui kreipėsi į Abdulą Maliką ir pasiteiravo, kaip jam sekėsi įkurdinti haremus pas Mucuferį. Pagyrė jį už tai, kad šauniai kovėsi, ir padėkojo. Pagyrė ir Abu Soraką, kuris vadovavo fedajinams ir itin tiksliai įvykdė jo įsakymą. Paskui pažvelgė į šimtininką Minučeherį. Ir jo veidu nuslinko žaismingas šypsnys.

Minučeheris nedalyvavo pokalbiuose. Jis sėdėjo surukęs, nes kol kiti skynė kovos laurus, jam teko laukti sudėjus rankas. Jis stebeilijo priešais save iš padilbų, mažai valgė, daug gėrė. Milžiniškas šimtininko kūnas krūptelėjo, kai jį užkliudė šypsantis Hasano žvilgsnis.

– Tarp mūsų yra du vyrai, – tarė Hasanas, jo balsas truputį drebėjo nuo slopinamo žaismingumo, – kurie šiandien už savo pasiaukojimą nusipelnė didžiausio pripažinimo. Tikram kariui yra

didžiausia garbė, kai gali pasigalynėti su priešu. Ne tik didžiausia garbė, bet ir didžiausias džiaugsmas. O tas, kas dėl aukštesnių tikslų priverstas šios garbės ir džiaugsmo atsisakyti, įrodė esąs tikras vyras. Jis neabejotinai nusipelno pagarbos.

Hasanas apžvelgė nustebusius susirinkusiųjų veidus. Paskui rimtai kalbėjo toliau:

– Kaip sakiau, tarp mūsų yra du vyrai, šiandien turėję atsisakyti tos garbės ir džiaugsmo, nors širdimi jie yra tikri kovotojai. Tai Minučeheris ir aš. Priežastys, kodėl turėjome šitaip pasielgti, aiškios. Aš patenkintas, kad jūs, dalyvavę mūšyje, šauniai pasirodėte. Minučeheriui teko garbė – paskyriau jį visų ismailitų tvirtovių įgulų emiru ir vadu.

Hasanas pakilo ir žengė prie Minučeherio, o šis atsistojo visas išraudęs iš netikėtumo.

– Sumanei pajuokauti, Seiduna, – išlemeno šimtininkas.

– Jokiu būdu, brangus bičiuli, – atsakė Hasanas ir apkabino Minučeherį. – Įsakymas pasirašytas ir Abu Alis jį tau įteiks.

Pritarimo šurmulys nuvilnijo per vadų eiles.

– Be to, tau priklauso tokia pat grobio dalis kaip ir kitiems kuopų vadams, – pridūrė Hasanas. – Apie grobio padalijimą dar pasikalbėsime.

Abu Alis papasakojo, kiek arklių ir ginklų, pinigų ir kitų vertybių jiems šįryt atiteko.

– Minučeheris, kaip ir kiekvienas mūšyje dalyvavęs vadas, gaus žirgą ir šarvus, – skirstė Hasanas. – Be to, dalyviams priklauso ir po dešimt auksinių. Mucuferio žmonės taip pat gaus po dešimt auksinių, o karininkai ir dešimtininkai dar ir šarvus. Mucuferiui nusiųsime dešimt arklių ir tiek pat kupranugarių, dar du šimtus auksinių kaip padėką už suteiktą pagalbą. Žuvusiųjų artimieji gaus po penkiasdešimt auksinių. Likusį grobį padalys mūsų vyrai. Fedajinai negaus nieko, nes šiandien proga stoti į kovą jiems reiškė malonę.

Padalijęs grobį, Hasanas tarė:

– Lenkime medį, kol liaunas. Žinia apie turkų priešakinių dalinių sutriuškinimą pasklis po Iraną kaip vėjas. Ji pakels tikintiesiems ir mums prijaučiantiems ūpą, sutvirtins abejojančiųjų tikėjimą. Daugelis, slapta pritariantys mūsų veiklai, dabar įgaus narsos ir atvirai prisidės prie mūsų. Šitaip mūsiškiai, likę apsiaustose tvirtovėse, bus paakinti nepasiduoti. Mūsų priešai bus priversti žiūrėti į mus rimtai, o kai kurių išdavikiškos širdys ims drebėti.

Hasanas turėjo omenyje didįjį vizirį, kuopų vadai linktelėjo parodydami, kad suprato.

– Dabar, iškovoję pergalę, galime tikėtis didelio būrio naujų tikinčiųjų, – toliau dėstė Hasanas. – Mums palankios visos Rudbaro apylinkės, tėvai siųs savo sūnus prisidėti prie mūsų kovotojų už ismailizmą. Tu, Abu Soraka, juos priimsi ir atrinksi, kaip darei iki šiol. Jauniausi ir stipriausi, nuovokiausi, taps fedajinais. Tačiau su sąlyga, kad turi būti nevedę ir kad niekada nėra gyvenę palaidai. Trumpai tariant, neturi būti pažinę moters ir jos teikiamų malonumų. Visi kiti, gebantys kovoti, turi būti priskirti prie eilinių. Patobulinsime senas taisykles ir pridėsime naujų nuostatų. Kas iki šių kautynių gyveno tvirtovėje, gaus tam tikrų privilegijų. Tuos, kurie pasižymėjo, paaukštinsime. Tiksliai bus nustatytas kiekvieno laipsnis, sritis, teisės ir pareigos. Surašysime griežtesnius įstatymus. Kiekvienas turi būti sykiu ir karys, ir tikintysis. Visų pasaulietiškų potroškių atsisakysime. Šiandien pirmą ir paskutinį kartą leisime kariams išgerti vyno, nes tvirtovėje svečiuojasi Mucuferio žmonės. Lai suvokia, kad mes esame šeimininkai to, kas egzistuoja ir yra uždrausta. Vėliau jie nesąmoningai veiks mūsų naudai. Taip, nuo šiol pritraukti naujų sekėjų bus vienas pagrindinių mūsų rūpesčių. Išsiuntinėsime po šalį fedajinus kaip bičių spiečių, kad bylotų ir liudytų mūsų naudai. Dirbsime ir su belaisviais. Todėl jais reikia rūpintis. Sultono kariuomenė artinasi, ir galbūt visai

netrukus būsime apsiausti. Todėl mums reikia žmonių, kurie apie ją išmano. Jie įsiskverbs į kariuomenę ir pasės tarp karių mūsų tikėjimą ir užsidegimą. Šitaip reikia pamėginti išklibinti jos pamatus, o visa kita išsirutulios savaime.

Hasanas įsakė Abdului Malikui surinkti reikiamą būrį vyrų, kitą rytą leistis į Rudbaro tvirtovę ir užkirsti kelią turkų daliniams, jei kartais jų būtų ten užsilikę. Paskui su pulku apjoti visas apylinkes iki Kazvino ir Rėjaus ir apvalyti jas nuo likusių priešų. O vėliau pasiųsti žvalgus priešpriešiais sultono kariuomenei.

Tada Hasanas atsisveikino su vadais, linktelėjo didiesiems dajams ir nuėjo su jais į savo kambarius.

• • •

O Alamuto ir Mucuferio vyrija triukšmingai ir smagiai šventė šios dienos pergalę. Žemutinėje ir vidurinėje terasose tuoj buvo užkurti laužai, virš kurių ant iešmų čirškėjo riebūs jautukai ir tuklūs ėriukai. Vyrai tupėjo aplink laužus arba sėdėjo parietę kojas ir nekantriai laukė kepsnių. Malonus kepamos mėsos kvapas erzino šnerves. Norėdami bent kiek numalšinti sužadintą alkį, kariai trupino papločius ir kišo po iešmais, kad varvantys riebalai susigertų į riekeles. Garsiai aptarinėjo savo rytinius žygdarbius, mėgino vienas kitą nurungti ir sumenkinti, gyrėsi tikru ir pramanytu didvyriškumu ir perlenkdavo lazdą, skaičiuodami nukautus priešus. Kai kurie net ėmė vieni kitus įžeidinėti ir kivirčytis. Kai koks ant iešmo pamautas ėriukas arba jautis iškepdavo, visi supuldavo prie jo atkišę peilius. Kiekvienam magėjo atsipjauti didžiausią gabalą. Prasidėjo grasinimai kumščiais ir net ginklais. Dešimtininkai turėjo nemažai vargo: jiems teko nuolat ramdyti savo valdinius. Pagaliau kariai įsitikino, kad kepsnių pakaks visiems ir kad neverta draskytis.

Per tą laiką atvaryti asilai atgabeno daug didžiulių vynmaišių. Susibūriavę po dešimt, vyrai paėmė aukštus ąsočius ir dešimtininkai pradėjo pilstyti į juos vyną.

– Kas mums leido gerti vyną? – klausinėjo kariai.

– Seiduna, – atšaudavo dešimtininkai. – Jis yra ismailitų valdovas ir naujasis pranašas.

– Kaip jis gali tai leisti, jeigu pats Pranašas uždraudė?

– Žinoma, kad gali. Alachas jam suteikė valdžią kurti įstatymus ir draudimus. Įteikė jam ir raktą, kuriuo atrakinami rojaus vartai.

Nepratę prie vyno, kariai veikiai įkaušo. Ėmė šūkalioti sveikinimus vyriausiojo karo vado garbei ir šlovinti ismailizmą, aptarinėjo Valdovą ir jo mokymą, kivirčijosi tarpusavy, prašė Alamuto žmonių išaiškinti, kas ir kaip. Daugelis nusprendė, kad baigę tarnauti pas Mucuferį, pereis pas Hasaną į Alamutą.

Fedajinai susirinko ant mokyklos pastato stogo ir iš viršaus stebėjo triukšmingą klegesį. Jie išsikepė ėriuką ir pasisotinę toliau šnekučiavosi apie praėjusią dieną. Vyno negėrė. Jautė, kad yra išrinktoji kuopa. Nejučia juos apniko panieka tiems vyrams, kurie ruzga brūzga ten, prie laužų. Gydytojo talkininkai, padėję tvarstyti sužeistuosius, dabar dalijosi įspūdžiais. O vėliavos pagrobimas dar ilgai liko pagrindinė pokalbių ir aptarinėjimų tema.

Devintas skyrius

Kol Alamuto kariuomenė kovėsi su priešakiniais sultono daliniais, sodai, plytintys anapus tvirtovės, sujudo it skruzdėlynas.

Vos prabrėškus, Adis nuplukdė Apamą pas merginas. Senė persiuto, išvydusi, kad visos dar miega. Ji stvėrė pagaikštį ir ėmė it patrakusi daužyti į lėkštę. Persigandusios merginos išpuolė iš savo miegamųjų. Jas pasitiko keiksmų kruša.

– Nepaslankios beždžionės! Bet kurią akimirką gali ateiti Seiduna, o jūs riogsot pataluose tarsi kokį šventadienį. Jei Seiduna dabar jus užklups, lieps nukirst galvą ir jums, ir man.

Merginos mikliai apsirengė. Jos pakraupo sužinojusios, kad sodus aplankys jų valdovas. Apama ir Mirjama paskirstė joms darbus. Merginos užsidegusios puolė triūsti.

Apama lakiojo tarp jų lyg apsėsta.

– Jei tik galėčiau joms pasakyti, kas jų laukia, – senė murmėjo taip balsiai, kad arčiausiai besidarbuojančios mergaitės kuo puikiausiai girdėjo jos žodžius.

Senoji taip išblaškė merginas, kad Mirjamai teko gerokai paplušėti, stengiantis palaikyti tvarką.

Hasanas atsiuntė pergamento, dažų, žvakių ir visko, ko reikėjo žibintams padirbdinti. Apama paaiškino Fatimai, ką reikia daryti.

Šioji išsyk suskato gaminti bandomąjį žibintą, ir netrukus jis buvo sumeistrautas. Tada pritemdė kambarį ir įžiebė žibinto žvakę.

Merginos sucypė iš džiaugsmo.

– Paikos žąsys! Negaiškit laiko vėpsodamos, o kibkit į darbą! – pasileido užgaulioti jas Apama.

Fatima beregint paskirstė darbus. Vienos perpiešė jos pavyzdžius ant pergamento, kitos maišė dažus, trečios dažė žibinto šonus, ketvirtos karpė, o penktos lipdė atskiras dalis į vieną. Sumeistrautus šviestuvus nešė prie tvenkinio džiovinti saulėje. Žibintų sparčiai daugėjo.

Triūsdamos merginos šnekučiavosi apie Seiduną.

– Įsivaizduoju, kad jis ateis kaip karalius, – pratarė Džada. – Visas pasidabinęs auksu ir purpuru.

– Jis ateis kaip pranašas, – paprieštaravo Halima.

– Na taip, ir kaip tik tau apie tai pranešė, – erzino ją Džada.

Halimai ant liežuvio galo sukosi paslaptis, kurią jai buvo patikėję Mirjama ir Adis, bet galiausiai mergina susitvardė. Netoliese sukiojosi Apama, kuri kaipmat galėjo ją iškvosti.

– Mahometas buvo sykiu ir Pranašas, ir karalius, – įsiterpė Fatima.

– Apie Seiduną tarškat? – tarstelėjo pro šalį praeidama Apama ir pagiežingai nusikvatojo. – Kai kurios iš jūsų gal jau šįvakar neteksit galvos, – pridūrė senė. – Šįvakar turėsite ir kitų svečių, o ta, kuri išsiduos, kas ir kur esanti, nedelsiant bus nukirsdinta. Kuri iš jūsų turi užtektinai košės galvoje, kad neišsiplepėtų?

Paklaikusios merginos sužiuro į Mirjamą.

– Apama teisi, – paaiškino ši merginoms. – Seiduna liepė sukurti šiuos sodus, panašius į tikrą rojų. Nuo dabar turėsite elgtis taip, lyg iš tiesų būtumėte danguje. Jūs nebesate paprastos mergaitės, o esate hurijos. Turite įsigyventi į šį vaidmenį, ir jeigu pasistengsite, nebus sunku. O ta, kuri svečiams išsiduos, turės iškart mirti.

– Aš apskritai burnos nepraversiu, – tarė Sara. – Tada nereikės baimintis, kad prišnekėsiu, ko nereikia.

– Į visus klausimus, kuriuos tau užduos, turėsi tiksliai atsakyti, – atrėžė Apama.

Halima pravirko.

– Aš pasislėpsiu, kad manęs niekas nepamatytų.

– Tik pamėgink! – užklykė Apama. – Būsi pasodinta ant kankinimų suolo.

Merginas apėmė siaubas. Jos tylėjo ir uoliai dirbo.

– Ak, ką gi, – galiausiai prabilo Fatima. – Kas bus, tas. Gyvenau hareme, ten irgi reikėjo nuolatos vaidinti ir apsimetinėti. Vyrai, o ypač jauni, yra visiški paikšiai. Juos lengvai galima apkvailinti. Vaidinti hurijas šituose soduose irgi nebus sunku.

– Manding, šį tą pradedu suvokti, – tarė Suleika. – Galbūt todėl ir turėjome mokytis kaip tik tų Korano ištraukų, kur kalbama apie rojų ir gyvenimą jame. Kaip manote?

Mirjama šyptelėjo. Apie tai nebuvo pagalvojusi. Darsyk įsitikino, kad Hasanas numatė kiekvieną smulkmeną.

„Iš tiesų, jis – baisus svajotojas iš pragaro“, – tarė sau Mirjama.

– Tu teisi, Suleika. Pasikartokime, ko mokėmės iš Korano, – pritarė Zainab.

– Merginos! Juk turite bent truputį vaizduotės! – drąsino drauges Fatima. – Įsivaizduokite, kad esate rojuje, o visa kita vyks savaime.

– Kuo natūraliau elgsitės, tuo geriau jums pavyks, – patarinėjo Mirjama. – Bet nepersistenkite, verčiau elkitės taip, tarsi būtų savaime suprantama, kad esate hurijos. Todėl apie tai apskritai nekalbėkite, nebent būtumėte paklaustos.

Halima nusiramino. Būdingas jai smalsumas kušino klausinėti toliau:

– O kodėl Seiduna nori, kad apsimestume esančios rojuje?

– Ogi todėl, – užriko ant jos Apama, – kad tokios mažos bež-džionėlės išmoktų pažaboti savo liežuvį.

Moadas ir Mustafa grįžo su pilnais krepšiais kurapkų, putpelių, įvairių vandens paukščių ir žuvų. Apama su savo padėjėjais nusku-bėjo į virtuvę.

Merginos atsikvėpė.

Halima toliau smalsavo:

– O kokie bus tie svečiai, kuriems turėsime sakyti, kad esame hurijos?

Jos klausimą pasitiko juokas.

– Visų pirma, šito jiems sakyti nereikia, – juokais subarė ją Mirjama, – nes tai turi būti savaime suprantama. Antra, tam mus ir aplankys Seiduna, kad duotų tikslius nurodymus. O kad per daug nekvaršintum sau galvos, pasakysiu, ką pati manau apie tuos sve-čius. Veikiausiai tai bus dailūs jaunuoliai.

Halima nuraudo it aguona. Visos sužiuro į ją. Mergaitė nudūrė akis ir treptelėjo koja į grindis:

– Na, manęs tai jau ten nebus.

– Privalėsi būti, – griežtai pasakė Mirjama.

Halima vėl sutrepsėjo.

– Nebūsiu.

– Halima?!

Mirjama įraudo iš pykčio.

– Ką, imsi priešintis Seidunos įsakymui?

Halima tylėjo ir viepė lūpas. Galiausiai atlyžo.

– O kas bus paskui? – romiai paklausė.

Mirjama nusijuokė.

– Pamatysi.

Merginos pradėjo ją erzinti.

– Turėsi su jais bučiuotis, – pasakė Fatima.

– Ir daryti viską, ko mokė Apama, – pridūrė Sara.

– Tuoj kai sviesiu ką nors sugriebusi jums į galvą, jei nepaliksit manęs ramybėj, tai žinosit, – prigrasino Halima.

– Dirbkit, dirbkit! – paragino merginas Mirjama. – Negaiškit laiko tauškalams.

Kampe Sara klijavo ir siuvo vieną prie kitos žibintų dalis. Halima priėjo prie jos. Pastaruoju metu jos vėl susibičiuliavo, bet dėl kitos priežasties, kaip pasakytų Halima. Fatima išpjaustė Halimai iš kietos medienos kauliukus ir ši užsidegė didele aistra jais žaisti. Sara tapo ištikima jos žaidimų bičiule. Jos lošė iš įvairiausių dalykų: iš riešutų, bananų, apelsinų, saldumynų, bučinių, aiškindavosi, kuri kurią bučiuos. Jeigu kuri nors mergina pasikviesdavo Halimą praleisti laisvalaikį drauge, Halima išsitraukdavo kauliukus iš už kelnių juostos ir mesdavo, kad sužinotų, kaip pasielgti.

Ir dabar turėjo juos užsikišusi už drabužio, tad pakvietė Sarą pažaisti. Mergaitės pasislėpė už išdėliotų pergamento ritinių. Sara laikė atsidėjusi kelis riešutus. Pastatė juos. O jeigu išloš, Halima turės ją pabučiuoti. Netrukus Sara pralošė riešutus. Jei vėl praloš, turės leisti Halimai patampyti ją už ausies.

Halima visada laimėdavo.

– Jau keturis kartus galėsiu patampyti tave už ausies, – piktdžiugiškai tarė ji.

Sara ėmė stebeilyti, kas jai po pirštais.

– Kodėl pasižiūri į kauliukus, o tik paskui meti? – paklausė Sara.

– Esu taip pripratusi.

Sara pasiūlė paklausti kauliukų, kuriai jųdviejų atiteks gražesnis jaunuolis.

Halima išmetė didesnį skaičių.

– Halima, tu sukčiauji. Mačiau, kaip sudėliojai kauliukus delne, kad išmestum didesnį skaičių. O paskui tiesiog priplojai juos prie žemės. Arba žaisk kaip aš, arba daugiau su tavimi nebelošiu.

Halima pakluso ir pralošė.

Sara šyptelėjo.

– Matei? Kai nesukčiauji, tai ir pralošі.

– Šitaip jau tikrai nebežaisiu, – pareiškė Halima. – Jokio smagumo, kai nelaimiu.

– Ak šit kaip? O jeigu aš pradėčiau sukčiauti?

– Tau negalima.

– Nieko sau! Vadinasi, tu gali sukčiauti, kiek telpa, o aš turėčiau džiaugtis, kad esu mulkinama?

Nelauktai priėjo Mirjama.

– Kas čia vėl tarp judviejų vyksta?

Sara mikliai uždengė kauliukus keliu.

– Ginčijomės, kaip geriausia suklijuoti šias dalis.

Mirjama koja atitraukė Saros kelį.

– O kas čia?

Išvydusi kauliukus, ji įširdo.

– Šit kaip! Bet kurią minutę į sodus gali ateiti Seiduna, o judvi čia ramiai sau lošiate. Ką gi, loškite, loškite! Vakare palošite iš savo galvų!

Ji pervėrė Halimą griežtu žvilgsniu.

– Tai tavo kauliukai, Halima. Tu esi nepataisoma nusidėjėlė. Ką gi man su tavimi daryti?

Mirjama paėmė kauliukus ir pasisuko eiti.

– Šįsyk tiek, – tarė nueidama.

Halima tuoj apsiašarojo. Paskui įžūliai nusijuokė ir pasakė:

– Man visai negaila tų kauliukų, jei neleidi laimėti. Tu kalta, nes pradėjai ginčytis.

Merginos triūsė toliau.

– Bus nuostabu, – prabilo Sara, – jei mūsų svečiai patikės, kad esame hurijos. Tada jie mus įsimylės, kaip manai?

Halima išsyk pratęsė ankstesnį pokalbį.

– Gaila, kad nebeturime kauliukų. Galėtume išburti, kurią labiausiai įsimylės.

– Tu vėl imtum sukčiauti. Mirjama teisingai pasielgė, kad juos atėmė. O aš žinau, kurią iš mudviejų labiau mylės.

– Manai, kad tave? Tai žinok, jiems net į galvą tai nešaus!

– Iš kur tu gali žinoti, kaip mylėti vyrą, tu, nekalta beždžioniuke! Tūnosi kampe susigūžusi ir apskritai niekas tavęs nepastebės.

Halimai vėl sudrėko akys.

– Pasakysiu jiems, kokia tu, – pratarė ji.

– Pamėgink. Jie raitysis iš juoko.

– Na, palauk! Išduosiu jiems, kad esi įsimylėjusi mane ir nepalieki manęs ramybėj.

Saros akys sužibo.

– Ką?!

Halima pakilo.

– Tai tiesa!

Nusijuokė, nusišluostė ašaras ir nubėgo prie kito merginų būrelio.

Pamažu merginos įveikė baimę, kurią joms įvarė Apama. Linksmas juokais kartkartėmis užgoždavo žirklių čekšėjimą ir peilių džerškinimą.

– Vakare, kai viskas bus apšviesta, mums atrodys, kad iš tiesų esame rojuje, – pasakė Suleika. – Aš jau visai nesibaiminu. Visos būsime apsigobusios šydais, dainuosime ir šoksime kaip tikros hurijos.

– Taip, tau bus paprasta, nes moki gražiai šokti, – atsiduso Safija.

– Jūs visos gražios ir visos mokate šokti, – paguodė Mirjama.

– Bent šiek tiek praskaidrinsime nuobodžią kasdienybę, – atsiliepė Fatima. – Ir mes bent kuo nors būsime naudingos. Vis dėlto būtų gaila, jei niekais nueitų tiek triūso ir mokymų.

– Ar Seiduna tikrai lieps mums nukirsti galvas, jeigu išsiduosime? – vis dar rūpėjo Džadai.

– Nė neabejokite, – patvirtino Mirjama. – Ką jis pasako, tą ir įvykdo. Todėl nesielkite lengvabūdiškai. Pirma pagalvokite, o tik paskui prasižiokite sakyti.

– Nežinau, man visai nebaisu, – pakartojo Fatima.

– O jeigu kuri nors leptelėtų? – paklausė Safija.

– Kita turėtų tuojau pat pataisyti, – paaiškino Fatima.

– Kaip pataisyti?

– Pavyzdžiui, paversti viską pokštu arba kaip nors kitaip išsisukti.

– Norėčiau būti šalia tavęs, – tarė Džada.

– Ir aš. Ir aš.

Visos pareiškė norinčios atsidurti šalia Fatimos, kai apsilankys svečiai.

Šioji šyptelėjo patenkinta, kad ja šitaip pasitikima.

– Tik nereikia taip bijoti, mergaitės. Kai žmogus privalo ką nors padaryti, tai ir padaro. Jaučiu, kad viskas eisis kuo puikiausiai.

Nemaža šūsnis žibintų jau buvo padirbdinta.

– Matote, kai nori, tai ir išeina, – pagyrė merginas Mirjama. – O dabar – paskui mane, šį tą jums parodysiu.

Ji nusivedė merginas prie kambario, kuris visada būdavo užrakintas. Atrakino duris. Merginos išpūtė akis iš nuostabos.

Jos išvydo milžinišką krūsnį drabužių. Šilko ir brokato suknelių, apsiūtų sabalo kailiuku, šydų, dailiai nupintų sandalų. Visa prašmatniausia, ką tik galima gauti Samarkando, Bucharos, Kabulo ir Isfahano, Bagdado, Basros turguose, buvo sukrauta šioje ankštoje patalpėlėje. Auksinės ir sidabrinės diademos su įsodintais brangakmeniais, perlų vėriniai, auksinės apyrankės ir sagtys, papuoštos tauriaisiais akmenimis, įstabūs dirbiniai iš turkio, auskarai su deimantais ir safyrais, grandinėlės iš tauriųjų metalų – visko čia buvo apstu.

Merginos stovėjo ir spoksojo.

– Kieno visos šios brangenybės?– paklausė Halima.

– Visa tai yra Seidunos nuosavybė, – atsakė Mirjama.

– Išties, turtingas yra mūsų Valdovas.

– Turtingesnis už sultoną ir kalifą.

– Visa tai skirta jums pasipuošti, – aiškino Mirjama. – Kiekviena paims tai, kas jai labiausiai tiks, ir saugos savo miegamajame.

Mirjama paliepė merginoms pasimatuoti šilko sukneles ir šydus. Padėjo joms apsisiausti sunkaus brokato apsiaustais, movė žiedus, apyrankes, segė sages ir auskarus, paduodavo liemenes ir sandalus, segė vėrinius. Kiekvienai padavė meniškai padarytą metalinį veidrodėlį ir skrynutę su ambra ir kvepalais. Pritaikė joms diademas, kaspinus, nedidelius turbanus ir kitokius galvos apdangalus.

Merginos mėgavosi prabanga. Kiekviena pati sau atrodė esanti pasakų princesė.

– Dabar tikrai nebus sunku įsivaizduoti, kad esame hurijos! – sušuko Halima. Jos veideliai degė iš jaudulio.

– Ar aš nesakiau? – tarė Fatima. – Galiausiai nė pačios nebetikėsime, kad esame paprastos merginos.

Halima apsigaubė lengvu šydu. Užsimetė skraistę ir paskui nutraukė ją nuo pečių, kaip matė darant Mirjamą tą naktį, kai ši grįžo iš Seidunos.

– Ak, kokia graži! – sukliko Sara.

Halima užkaito.

– Svečiams atvykus, turbūt nevilkėsime šių drabužių? – paklausė ji.

– Kvailute! Kam tada reikėtų dabar viską matuotis? – nusijuokė Mirjama.

– Man bus gėda.

Kiekviena mergina pasiėmė jai tikusias brangenybes ir nusinešė į savo miegamąjį.

Ūmai sutūtavo ragas.

Iš virtuvės atskuodė Apama.

– Mikliai, mikliai! Kad man visos būtumėt pasipuošusios. Seiduna ateina.

• • •

O Hasanas savo kambaryje su didžiaisiais dajais aptarė ateities planus. Jis įžiebė kelis žibintus ir uždengė langus užtiesalais. Eunuchas atnešė didelį ąsotį vyno. Vyrai išsitiesė ant pagalvių ir ąsotis ėmė sukti ratu nuo vienų lūpų prie kitų.

Hasanas prabilo:

– Liepiau tave pakviesti iš Rudbaro, brangus Buzrukai Umidai, kad judu su Abu Aliu supažindinčiau su savo palikimu. Ketinau pasikviesti Huseiną Alkeinį. Bet įvykiai mane aplenkė, Chuzestanas per toli, kad galėčiau ten nusiųsti žygūną. Kalbėsiu apie palikimą, kurį noriu perduoti mūsų brolijai.

Abu Alis nusijuokė.

– Kalbi taip, lyg jau rytoj ketintum atsisveikinti su šiuo pasauliu. Kam tau skubėti su tuo palikimu? Gal mudu su Buzruku Umidu pirmiau palįsim po velėna.

– Paminėjai Huseiną Alkeinį, – įsiterpė Buzrukas Umidas, – o kaip tavo sūnus Hoseinas, gal pamiršai jį? Juk jis yra tikrasis paveldėtojas.

Hasanas pašoko ant kojų lyg gyvatės įgeltas. Ėmė lakstyti po kambarį ir šaukti:

– Nepriminkman to storasprandžio veršio! Mano brolijos pamatas – protas, o ne kvailių prietarai! Sūnus! Sūnus! Koks jis man sūnus? Bene turiu pragaišinti tiek metų puoselėtą sumanymą palikdamas jį mulkiui, kuris dėl linksmo atsitikimo tapo mano sūnumi? Jau verčiau seksiu Romos Bažnyčios pavyzdžiu, ji vadovauti

skiria gabiausius. Karalystės, besiremiančios krauju ir giminystės saitais, netrunka žlugti. O Romos Bažnyčia gyvuoja jau tūkstantmetį! Sūnūs? Broliai? Jūs visi man esate dvasios sūnūs ir broliai. O dvasia yra mano sumanymo įkvėpėja.

Didieji dajai net nusigando.

– Jei būčiau žinojęs, kad mano pastaba šitaip tave užrūstins, būčiau tikrai patylėjęs, – teisinosi Buzrukas Umidas. – Net pagalvoti negalėjau, kad tavo požiūris į kraujo ryšį ir palikimą toks... hm, savotiškas.

Hasanas šyptelėjo. Jis mažumėlę susigėdo, kad šitaip pratrūko.

– Grįžęs iš Egipto, aš irgi dėjau viltis į kraujo ryšį, – šiek tiek atsiprašinėdamas prabilo Hasanas. – Man atvedė sūnų, jis buvo dailus ir tvirtas, džiugino akį. „Per jį išvysiu savo jaunystę“, – tariau sau. Pasiėmiau jį kartu... Kaip čia paaiškinus, kodėl juo nusivyliau? Kur toji aistra pažinti tiesą, tas aukštybių troškimas, kuris sukrėtė mano sielą, kai buvau jo metų?! To užsidegimo jo širdyje nepastebėjau nė žymės. Pirmiausia pasakiau jam: „Koranas – tai knyga, užantspauduota septyniais antspaudais.“ O jis man atsakė: „Neturiu jokio noro laužyti tuos antspaudus.“ – „Bet ar tau nemaga perprasti paslaptį, kuri nedaugeliui težinoma?“ – „Ne, visai nemaga.“ Toks abejingumas man buvo nesuprantamas. Norėdamas jį sudominti, pasakojau apie savo jaunų dienų kovas. „Ir ką gi dabar iš to turi, kad šitiek plėšeisi?“ Štai kokį įspūdį jam padarė tėvo išpažintis! Siekdamas jį sukrėsti, sudrumsti tą jo ramybę, nusprendžiau patikėti jam didžiausią mūsų paslaptį. „Ar žinai, koks yra aukščiausias mūsų mokymo slėpinys? – surikau jam. – Nieko nėra tikro, viskas leistina.“ O jis numojo ranka: „Tokius dalykus narsčiau, kai buvau keturiolikos.“ Tiesą, kurią mėginau perprasti visą gyvenimą, kurios teisumu įsitikinti trokšdamas vėliausi į pavojus, aplankiau visas mokyklas, perskaičiau visų išminčių knygas, šią tiesą jis perprato ir į lentynėles susidėliojo keturiolikos metų! „Gal

jis jau gimė toks išmintingas?“ – klausiau savęs. Bet sūnus nesuprato lengviausių mokslinių užduočių. Neapsakomai nusivyliau jo bukumu. Todėl nusiunčiau pas Huseiną Alkeinį tarnauti eiliniu.

Didieji dajai susižvalgė. Buzrukas Umidas pagalvojo apie savo sūnų Muchamedą, kurį švelniai mylėjo. Argi neketino pasiųsti jo į Hasano mokyklą, kad taptų fedajinu? Jam net šiurpas per nugarą perbėgo.

Abu Alis pasiteiravo:

– Ibn Saba, minėjai, kad mūsų bendruomenės pamatas yra protas. Ką turėjai omenyje tai sakydamas?

Hasanas susidėjo rankas už nugaros ir ėmė lėtai žingsniuoti po kambarį.

– Mano karalystės sumanymas nėra visiškai naujas, – tarė jis. – Prieš devyniasdešimt metų Kaire panašią įkūrė kalifas Chakimas I, pasiskelbęs įsikūnijusiu dievu. Bet, matyt, ši savavališkai sugalvota puiki mintis jį apsvaigino. Jo smegenys taip susidrumstė, jog galiausiai pats įtikėjo esąs dieviškos kilmės. Todėl jo dajai paliko mums vertingesnį palikimą. Turiu omenyje aukščiausią mūsų ištarą, kuria vadovavosi ir Chakimas.

– Bet ar tau neatrodo, Ibn Saba, – pertarė jį Abu Alis, – kad ši mūsų ištara nuo tada, kai tiek daug žmonių apie ją sužinojo, prarado savo vertę?

– Liūdnas mano sūnaus pavyzdys įrodo, kad išmintis, bylojanti, jog nieko nėra tikro ir viskas leistina, slepia keistą dviprasmybę. Mat tam, kam iš prigimties nėra skirta, ji tereiškia tuščių žodžių sankaupą. O tam, kas yra gimęs ją pažinti, gali tapti kelrode gyvenimo žvaigžde. Karmatai* ir drūzai, iš kurių kilęs ir Chakimas I, pripažino devynias pakopas, kurias privalo įveikti mokiniai. Drūzų dajai viliojo sekėjus pasakomis apie Alijaus giminę ir Mahdžio atėjimą. Daugumai prikalbintų šalininkų užtekdavo tų paprastų

* Ismailitų sekta, IX a. įsteigta ismailitų misionieriaus Hamdano Karmato.

pasakų. Smalsesni kamantinėdavo uoliau ir jiems Koranas būdavo aiškinamas kaip stebuklinga didžių paslapčių metafora. Nepasitenkinančius tokiu aiškinimu mokytojas priversdavo suabejoti Koranu ir apskritai islamu. Besiskverbiantis dar giliau sužinodavo, kad visi tikėjimai vienodi savo teisingumu arba neteisingumu. Pagaliau likdavo keli išrinktieji, tokie subrendę, kad jiems buvo galima atskleisti aukščiausią tiesą, kurios pagrindas – neigti visus mokymus ir išmintį. Ši pakopa reikalauja didžiulės drąsos ir nepaprastos stiprybės. Jiems visą gyvenimą lemta nugyventi neturint tvirtos žemės po kojomis ir jokios atramos. Taigi nereikia baimintis, kad ši tiesa nebe tokia paveiki, nes daug žmonių ją sužinojo. Daugumai neduota jos perprasti.

– Dabar man aišku, – tarė Abu Alis. – Anksčiau sakei, kad pasikvietei mus pasikalbėti dėl testamento ir įpėdinystės. Kas privertė tave pradėti apie tai mąstyti? Juk tu dar sveikas ir stiprus.

Hasanas nusijuokė. Jis vis dar lėtais žingsniais matavo kambarį. Didieji dajai įdėmiai sekė jį akimis.

– Žmogus nežino, kas laukia jo rytoj, – prabilo jis. – Testamentas, kurį ketinu palikti, ypatingas tuo, kad jį vykdantis žmogus iš pradžių turės gerai susipažinti su tam tikromis smulkmenomis. Ir kadangi judu ir Huseiną Alkeinį pasirinkau įpėdiniais, šiandien ketinu bent jau judviem, čia esantiems, patikėti savo sumanymą, kuris taps mūsų brolijos pamatu. Tiesa, mano sumanymas šiek tiek remiasi Chakimo I patirtimi ir Romos Bažnyčios idėja. Tačiau tikroji jo esmė yra vien mano sugalvota. Tuojau išgirsite.

Hasanas įsitaisė ant pagalvių greta dajų, jo lūpose švystelėjo vaikiška šypsena. Šitaip šypsosi žmonės, žinantys, kad iš to, ką jie papasakos, kiti gali pasijuokti, o gal net palaikyti juos kvaištelėjusiais.

Šitaip šypsodamas Hasanas prabilo:

– Ar prisimenate, kad tiems, kurie žus kovodami už islamą su kardu rankoje, Mahometas pažadėjo rojaus ištaigą? Jis pasakė, kad

tie didvyriai vaikštinės po pievas ir laukus ir ilsėsis prie almančių šaltinių. Aplink juos žydės gėlės ir jie kvėpuos svaigiu žiedų aromatu. Ragaus gardžių patiekalų ir rinktinių vaisių. Stiklinėse menėse jiems patarnaus dailiai nuaugusios juodakės merginos. Nors vyrams teiks malonumų, jos išsaugos drovumą ir amžiną mergystę. Iš paauksuotų ąsočių pilstys jiems vyną, kuris nesvaigins galvos. Amžinybės dienas didvyriai leis ištaigingai ir amžinai mėgaudamiesi...

Didieji dajai įdėmiai jo klausėsi ir tik retkarčiais sumirksėdavo.

– Visa tai mes puikiai žinome, – nusijuokė Abu Alis. – Patikėk.

– Gerai, – pritarė Hasanas. – Vadinasi, žinote, kad pirmi tikintieji kovėsi it liūtai už savo vedlį ir jo mokymą. Visus jo nurodymus jie uoliai vykdė. Kalbama, jog kai kurie jų mirdavę su šypsena lūpose, regėdami laukiančią anapusybės prabangą. Deja, po Pranašo mirties tikėjimas ir pasitikėjimas jo pažadais subliūško. Užsidegimas prigeso ir tikintieji ėmė išpažinti patikimesnę tiesą: verčiau laikyti nučiupus, negu gaudyti. Mat iš rojaus dar niekas negrįžo ir nepapasakojo, ar ten iš tikrųjų viskas taip, kaip Pranašas žadėjo. Vadinasi, lygindami save ir savo sumanymą su Pranašu ir islamu, matome, kokio paprasto požiūrio laikėsi Mahometas, skirtingai nei mes. Nes vien toks tikėjimas, kokį išpažino pirmieji islamo sekėjai, gali daryti stebuklus. Be jų gryno proto bendruomenė, kurią sumaniau, neįgyvendinama. Taigi pirmas mano tikslas buvo užsiauginti sekėjus, kupinus tokio tikėjimo.

– Gali save pasveikinti, Ibn Saba, – pertarė jį Abu Alis. – Šįryt fedajinai įrodė, kad tau pasisekė.

– Mielas bičiuli, manai, nežinau, kiek mūsų fedajinams dar trūksta pirmų Mahometo tikinčiųjų įkarščio? Štai ką tau pasakysiu: turiu pasiekti daugiau, kur kas daugiau, nei pasiekė jis.

Didieji dajai šypsodamiesi susižvalgė.

– Gainioji mus lyg koks gepardas grobį, – pasakė Buzrukas Umidas. – Paslaptingai šypsaisi, o mudviem jau labai knieti pagaliau sužinoti, kur taikai, darydamas tokius keistus vingius.

– Mano sumanymas grandiozinis, – toliau kalbėjo Hasanas. – Todėl man reikalingi tikintieji, kurie taip trokš mirti, kad nieko nebijos. Jie turės būti tiesiog įsimylėję mirtį. Noriu, kad jie lėktų jai iš paskos, ieškotų jos, maldautų, lyg ji būtų rūsti ir nedosni mergelė.

Abu Alis ir Buzrukas Umidas prapliupo juoktis. Jie pamanė, jog Hasanas senu papratimu traukia juos per dantį ir todėl, būdami garbingi, turi parodyti, kad juo netiki.

O Hasanas toliau ramiai dėstė:

– Mūsų bendruomenė turi pasidaryti tokia galinga, kad galėtų pasipriešinti bet kokiam užpuolikui, o jei reikės, ir visam pasauliui... Tegu ji tampa tam tikra aukščiausia viską aprėpiančia taryba visame pasaulyje. O šitai pasiekti mums padės tikinčiųjų mirties įsimylėjimas. Nes, leidę mirti, suteiksime jiems išskirtinę malonę. Žinoma, ne jie rinksis, kaip mirti. Kiekviena mirtis, kuriai pritarsime, turi suteikti mums naują didelę pergalę. Tai mano sumanymo esmė ir drauge testamentas, kurį šiandien noriu jums atskleisti.

Nors Hasanas kalbėdamas ir šypsojosi, jo balse skambėjo keistas užsidegimas. Didieji dajai nebesusivokė, į kokius užmojus yra įveliami.

– Nesuprantu, arba šiandien prieš turkus iškovota pergalė sukėlė tau tokį linksmumą ir dabar su mumis juokauji, arba...

Abu Aliui žodžiai įstrigo gerklėje.

– Na...? Sakyk! – nusijuokė Hasanas. – Tu jau kone priėjai prie tos pačios išvados kaip ir reisas Lumbanis, kai svečiavausi pas jį Isfahane. Kiaurai jus permatau. Juk dabar galvojate: „Jis pamišo.“ Ir vis dėlto – kokios staigmenos dar jūsų laukia!

Abu Alis patyliukais širdo.

– Šiaip ar taip, – tarė jis susierzinęs, – kol žmonių prigimtis tokia, kokia yra nūnai, niekas nebus įsimylėjęs mirties, ką jau kalbėti apie tai, kad lėktų jos ieškoti. Nebent tu gebi sukurti naują žmogų. Visa kita tėra kvailystė arba beprotybė.

– Kaip tik šito aš ir siekiu! – džiugiai sušuko Hasanas. – Patekti į paties Alacho dirbtuves ir, kadangi jis jau senas ir paliegęs, perimti jo darbą. Parungtyniauti su juo, iš naujo paimti molį į rankas. Ir tada iš tikrųjų nulipdyti naują žmogų.

Abu Alis paniuręs pažvelgė į Buzruką Umidą.

– Ir jis dar sako, kad Chakimas I buvo beprotis!

Buzrukas Umidas mirktelėjo Hasanui. Jis įdėmiai klausėsi jųdviejų pokalbio. Nujautė, kad vyriausiasis karo vadas slepia kažką ypatinga.

– Iš pradžių prabilai apie savo testamentą, – tarė svečias. – Paskui – apie rojaus prašmatnybę, Pranašo pažadėtą tiems, kurie žus dėl jo mokymo, tada pasakojai apie karalystę, kuriai neprilygs pasaulis, o dabar štai sakai, kad nori sukurti žmogų, nuoširdžiai trokštantį mirties. Norėčiau pagaliau sužinoti, kas visa tai sieja.

– Sąsaja yra itin paprasta, – šypsodamas atsakė Hasanas. – Mano testamentas yra palikimas jums savo sukurtos ir sumanytos bendruomenės. Jos galia remsis visiškai naujos padermės žmonėmis. Jų ypatybė bus beprotiškas troškimas mirti ir aklas atsidavimas vyriausiajam karo vadui. Visa tai pasieksime per besąlygišką jų tikėjimą, ką čia tikėjimą, – visišką žinojimą, kad po mirties jų laukia amžini rojaus malonumai.

– Nieko sau! – pyktelėjo Abu Alis. – Ką tik sakei, kad po Pranašo mirties tikėjimas anapusybe subliūško, o dabar jau pasišovei pats juo grįsti mūsų brolijos galią. Tegu tave velnias supaiso, aš neįmanau!

Hasanas ėmė kikenti. Jam pasidarė smagu, kad geba supykdyti savo padėjėją.

– Na, mielas mano Abu Ali, kaip manai, – paklausė jis, – ką reikėtų padaryti, kad mūsų šalininkų širdyse įskeltume tokį tikėjimą rojaus prašmatnybe, jog šie it patrakę užsimanytų mirti ir kuo greičiau ten patekti?

– Atverk jiems rojaus vartus ir parodyk jį, – piktai atšovė Abu Alis. – Duok jiems jo paragauti, juk teigi, kad turi raktą. Tada ir aš mielai žūsiu.

– Pagaliau atvedžiau jus ten, kur ir norėjau! – riktelėjo Hasanas ir pašoko ant kojų. – Vyrai, o dabar – paskui mane! Parodysiu jums raktą, atrakinantį rojaus vartus.

Hasanas lyg koks dvidešimtmetis prišoko prie sienos ir atitraukė kilimą, dengiantį angą į bokšto viršūnę.

– Eime! – pakvietė vyrus ir nusivedė juos į bokšto aikštelę.

Didieji dajai susižvalgė jam už nugaros. Abu Alis pridėjo pirštą prie smilkinio ir klausiamai linktelėjo. Buzrukas Umidas kilstelėjo ranką: atseit palauk.

Vyrai įžengė į terasą. Abu Alis čia atsidūrė pirmą kartą. Tai buvo tikra žvaigždžių stebėjimo vieta. Ant grindų gulėjo didelė lenta. Joje buvo pažymėtos Žemės ir kitų planetų trajektorijos aplink Saulę, Mėnulio judėjimas ir zodiakas. Mažesnės lentelės buvo smulkiai prirašytos neaiškių skaičiavimų. Kai kuriose jų buvo nubraižytos geometrinės figūros, apskritimai, elipsės, parabolės ir hiperbolės. Aplink gulėjo paskleisti įvairiausių rūšių ir dydžių matuokliai ir liniuotės, astroliabijos, kompasai ir kiti trigonometrijos prietaisai. Terasos viduryje ant grindų nupieštas saulės laikrodis, kurio pagaliuko rodyklės padėtis buvo tiksliai apskaičiuota. O užklupus prastam orui, visiems šitiems įtaisams sudėti buvo pastatytas nedidelis sandėliukas. Šalia stovėjo oranžerija su stikliniu dangčiu, dabar nuimtu. Toje oranžerijoje augo piktžolės laibais stiebeliais, nepaprastai primenančiais apverstą šluotą.

Didieji dajai paskubomis nužvelgė visus šiuos rykus. Tada jų akys nukrypo į priešais kyšuojančią bokšto viršūnę. Ten it kokia statula nė nekrustelėdamas stovėjo didžiulis juodaodis su kuoka.

Saulė kaitino aikštelę, bet nuo kalnų dvelkė malonus vėjukas, jis vėsino orą ir atpūtė šviežią sniego kvapą.

– Ima rodytis, kad atsidūrei kalnuose, – pratarė Buzrukas Umidas ir giliai įkvėpė šalto oro.

– Ar tik nebūsi čia aukštai įsitaisęs tam, kad geriau matytumei rojų? – nusijuokė Abu Alis. – Gal tai yra raktas, kuris tau atrakina dangaus vartus?

– Taip, iš šios observatorijos žvelgiu į rojų, – atsakė Hasanas, reikšmingai šypsodamasis. – O jo vartus atrakinantis raktas štai šioje oranžerijoje.

Hasanas priėjo prie jos ir parodė žaliuojančius augalus.

Didieji dajai irgi priėjo pasižiūrėti augalų. Susižvalgė ir linktelėjo galva.

– Hasanai, Hasanai, – prabilo Abu Alis. – Kada liausies iš mūsų šaipytis? Tik pagalvok, juk esame jau garbaus amžiaus ir mums pritinka būti rimtiems. Aš nieko nesakau, šiandien džiugi diena ir truputį papokštauti galima. Bet tu jau visą rytą vedžioji mus už nosies!

Hasanas skvarbiai pažvelgė jam į akis.

– Tai yra raktas, kuris atrakina vartus į rojaus ištaigą, – tarė jis, pabrėždamas kiekvieną žodį.

– Šitos piktžolės?

– Taip. Štai čia juokai baigti.

Hasanas mostelėjo ranka į kelias pagalves, padėtas greta sandėliuko, ir pakvietė didžiuosius dajus susėsti drauge.

– Augalai, kuriuos jums parodžiau, yra kanapės, jų sultims būdingos neįprastos savybės. Kokios, tuojau papasakosiu. Kitados Kabule buvau turtingo indo kunigaikščio svečias, tąsyk buvo

sukviesta daugybė žmonių. Vaišės truko kiaurą naktį. Kai paryčiais svečiai ėmė skirstytis namo, šeimininkas mus, kelis žmones, sulaikė ir nusivedė į ypatingą kambarį, nuo grindų iki lubų apdangstytą kilimais. Kelios spingsulės blausiai žibėjo kertėse, kambarys skendėjo prieblandoje. „Paruošiau jums šį tą ypatinga, draugai, – tarė kunigaikštis. – Ar norėtumėte pasižvalgyti po nepažįstamus kraštus ir miestus, kurių dar niekas iš jūsų nėra regėjęs? Nusivesiu jus ten. Pažvelkite! Šioje skrynutėje turiu stebuklingą vežimą iš *Tūkstančio ir vienos nakties*." Jis atvėrė auksinę skrynutę ir parodė mums kelis gumulėlius, panašius į paprasčiausius cukraus gabaliukus. „Imkite ir paragaukite", – paragino šeimininkas. Kiekvienas paėmėme po gumulėlį. Įsidėjęs jį į burną, iš pradžių pamaniau, kad valgau cukrų ir kad kunigaikštis papokštavo. Bet kai išorinis sluoksnis ištirpo, pajutau kartumą. „Ar tik nebus čia koks nuodas?" – dingtelėjo man. Ir tikrai, beregint apėmė kažkoks svaigesys. Ūmai pastebėjau labai keistą dalyką. Ant sienų kabančių kilimų spalvos ėmė vis stipriau tavaruoti. Dabar jau nebegalvojau apie jokius nuodus. Visas mano dėmesys nukrypo į tą neįprastą spalvų vibždyną ant sienos. Netrukau pastebėti, kad vaizdai ant kilimų ėmė keistis. Pamačiau sėdintį juodbarzdį vyrą, apsuptą odaliskų. Bežiūrint jis išnyko, o odaliskos sukilo ir pradėjo šokti. „Bet juk tai neįmanoma, juk čia tik paveikslas, – tariau sau. Pažvelgęs atidžiau išvydau, kad odaliskos iš tikrųjų stovi šokio poza, bet visiškai nejuda. – Vis dėlto tai negali būti paveikslas", – dingsėjo mintis. Mat kūnai atrodė plastiški, o rožinė jų spalva tokia tikroviška, kad negalėjau patikėti, jog tai viso labo regėjimas. Man visai išėjo iš galvos, kad šalia yra dar keli vyrai. Taip stipriai mane pavergė tas neįprastas regėjimas ant sienos. Spalvos darėsi vis aiškesnės, būtybės lipo iš sienos ir lingavo į kambario vidurį. Jos šoko ir vartėsi, o aš jaučiausi vis maloniau. „Gal čia aš esu tas burtininkas, kuris viską keičia", – ūmai top-

telėjo mintis. Norėdamas tai patikrinti, mintyse įsakiau savo būtybėms pakeisti padėtį. Lyg spragtelėjus pirštais, įsakymas buvo įvykdytas. Mane apėmė neaprėpiamos galios jausmas. Pradėjo atrodyti, kad esu galingas karalius, kuris valdo erdvę ir joje esančius daiktus, o pats nepriklauso nei nuo laiko, nei nuo visatos tvarkos. Net nusistebėjau, kaip iki šiol dar niekada nebuvau suvokęs šios pasakiškos savo galios. „Bene neprilygstu Alachui?" – klausiau savęs. Ėmiau mėgautis šia savo stebuklinga visagalybe. Kubeliai, ryškiai nušviesti ir nudažyti rėksmingomis spalvomis, keistai kūniški ir plastiški, ėmė spiestis prieš akis. Man užėmė kvapą išvydus, kaip iš jų susidėliojo miestas, didesnis ir didingesnis už Kairą, prašmatnesnis už Bagdadą ir tvirtesnis už Aleksandriją. Galingi minaretai šovė į dangų, o kupolai, auksiniai ir sidabriniai, raudoni ir žali, pūpsojo virš stogų. Mano siela pleveno, pagauta didybės ir palaimos. „Taip, dabar tikrai esi Alachas", – tarė vidinis balsas. Dievas! Visatos valdovas! Prieš akis iškilę vaizdai ėmė drykti. Jutau, kad aukščiausia palaima jau pranyko ir dabar grįžtu kasdienybėn. Mane apėmė baimė netekti šios prabangos. Iš paskutiniųjų mėginau išlaikyti tą aukščiausios palaimos būseną. Bet kojose ir rankose pajutau silpnumą, paveikslų spalvos bluko, galva apsunko ir ūmai praradau sąmonę... Nubudau kvaistančia galva, jaučiau baisų šleikštulį. Prisiminiau regėtus vaizdus ir išgyventus jausmus. Ar būdravau? Gal sapnavau? Niekaip negalėjau suprasti. Viską išgyvenau taip, lyg būčiau būdravęs. Bet jeigu nesapnavau, ar galėjau regėti tai, ko nėra? Galva pasiutusiai braškėjo. Tarnas atnešė man šalto pieno. Tik dabar susivokiau, kad kambaryje esu ne vienas. Aplink mane gulėjo kiti svečiai. Visi sunkiai šnopavo, o jų veidai atrodė keistai išblyškę... Aš pakilau, susitvarkiau ir išslinkau į gatvę...

Didieji dajai spoksojo neatitraukdami akių nuo Hasano lūpų. Akimirką šiam nuščiuvus, Abu Alis paklausė:

– O ar žinai, kas buvo tame gumulėlyje, kad jis šitaip stipriai tave paveikė?

– Klausykite toliau, – vėl prabilo Hasanas. – Pavakary mane apniko keistas nerimas. Niekaip neradau sau vietos, klausiau savęs, ko gi man trūksta, ir nejučia atsidūriau kunigaikščio namuose. Šeimininkas pasitiko mane šypsodamasis, lyg jau būtų manęs laukęs. „Kiti svečiai jau čia, – tarė jis. – Mat kiekvieną, nors kartą paragavusį tokio gumulėlio, apninka troškimas vėl patirti pirmą kartą išgyventą būseną. Ir jei žmogus nuolat atsiduoda svaiguliui, jis tolydžio tampa šio kvaišalo vergu ir taip įsmilsta, kad be jo stačiai mirtų. Norėčiau jus nuo to apsaugoti, todėl nei duosiu naujų gumulėlių, nei atskleisiu jų sudėtį." Po kelių dienų nerimas atlėgo. Tačiau smalsumas buvo sužadintas ir aš prisiekiau sau, kad iššniukštinėsiu, koks tų gumulėlių užpildas. Ir sėkmė man nusišypsojo. Tais laikais Kabule gražiausia odaliska buvo laikoma tokia Apama. Regis, jau esu apie ją pasakojęs, galbūt jums dar teks patirti kokią smagią staigmeną.

Hasanas paslaptingai nusijuokė. Ir kalbėjo toliau:

– Buvau ambicingas karštakošis ir nenorėjau nė girdėt apie draudimus arba jėgą, kuri mane sulaikytų, jei užsidegdavau aistra. Tas indas kunigaikštis pasisavino Apamą, o aš, pas jį būdamas, užkariavau jos širdį. Vidurnaktį mudu susitikdavome kunigaikščio soduose ir mėgaudavomės kūniškais malonumais uždrausto rojaus prieglobstyje. Netrukus Apama galutinai apsuko savo šeimininkui galvą. Ir kai sykį jai papasakojau, koks smalsumas mane graužia, ji išgavo iš jo paslaptį. Medžiaga, kurios buvo įdėta į gumulėlius, vadinasi hašišas, jis išgaunamas iš tų kanapių, kurias matėte oranžerijoje.

Vyrai sėdėjo atsilošę į sandėliuko, uždengiančio juos nuo saulės kaitros, sieną. Hasanui baigus pasakoti, visi trys kurį laiką tylėjo. Abu Alis raukstė antakius ir žvelgė į grindis, o Buzrukas Umidas sėdėjo nukreipęs akis į priešais stūksančius kalnus.

Galiausiai jis prašneko:

– Galiu spėti, ką ketini daryti. Tikriausiai nori šio augalo sultimis įžiebti beprotišką tikinčiųjų užsidegimą, sužadinti aistrą vėl išgyventi malonumą ir šitaip pavergti jų valią.

– Ir iš to tikiesi turėti kokios apčiuopiamos naudos? – suniurzgė Abu Alis. – Pripratinęs ir paskui atėmęs iš jų tą savo ašašą, ar kaip jis ten vadinasi, nori paveikti jų prigimtį, kad imtų vaikytis mirtį? Dovanok, bet manau, kad tai visiškai klaidingas įsivaizdavimas. Net jeigu be šito kvaišalo jie negalėtų gyventi, niekur neparašyta, jog ims aukotis ir daryti tai, ko tu užsimanysi. Sulaukęs žilo plauko, imsiesi tokių kerų. Nejau manai, kad jie įtikės, jog tas tavo gniužulėlis nuves juos į rojų? Negaliu tuo patikėti. Verčiau pasikalbėkime kaip protingi vyrai apie tai, kokių priemonių imsimės prieš didžiulę sultono kariuomenę, kuri kasdien nenumaldomai artėja.

– Pasirašau po kiekvienu tavo žodžiu, – tarė Hasanas, šelmiškai šypsodamasis. – Turint omenyje karinę artėjančio priešo galią mums telieka du keliai: arba žaibiškai paruošiame karavaną ir mėginame išsigelbėti traukdami į Afriką, kaip mums patarė išmintingasis Mucuferis, arba pasikliausime stebuklu. Kaip žinote, aš apsisprendžiau rinktis pastarąjį kelią. Bet vis dar turime laiko persigalvoti.

– Prisiekiu Mahometo barzda! – suriko Abu Alis. – Bendraudamas su tavimi, doras musulmonas niekada nežino, kas jo laukia. Norėčiau, kad jau vieną kartą pradėtum kalbėti tiesiai šviesiai.

– Na, tai pamėginkime. Ar nesu jums minėjęs, kad čia, tvirtovėje, ne tik turiu rojaus raktą, bet ir nuo šio bokšto galiu matyti, kas dedasi pačiame rojuje? Kas yra šiapus bokšto, jūs žinote. Bet ar jums dar nemaga dirstelėti, kas plyti anapus jo? Ateikite arčiau, prie sienos.

Didieji dajai tuojau prišoko prie terasos krašto. Pasilypėjo ant storos sienos, kad pamatytų, kas už jos. Juodviem užkando žadą iš

nuostabos. Apačioje it milžiniškame žemėlapyje jie išvydo nuostabias giraites ir žydinčius sodus. Plačiu lanku juos laikė apglėbusios dvi persiskyrusios upės letenos. Plotą dalijo ir skaidė perkasai, todėl atrodė, lyg jis būtų sudarytas iš salelių, iš visų pusių skalaujamų vandens. Sausumoje bolavo baltais akmenukais nuberti takeliai. Tarp kiparisų švytavo stiklu dengti statiniai, lyg kokie krištoliniai dvarai. Tyvuliavo apvalūs tvenkiniai su trykšliais. Aplink vieną tvenkinį it lengvasparniai drugeliai bėginėjo mažytės būtybės.

– Stebuklas, tikras stebuklas, – galiausiai sušnibždėjo Buzrukas Umidas.

– *Tūkstančio ir vienos nakties* poetas galėtų pavydėti, – pritarė Abu Alis.

Hasanas pakilo ir priėjo prie didžiųjų dajų. Jo veide šmėstelėjo pasitenkinimas.

– Įsivaizduokite, kad tąsyk drauge su manimi buvote Kabule pas kunigaikštį, – tarė Hasanas. – Paragavote hašišo gumulėlio, sykiu su manimi išgyvenote visus tuos įstabius dvasios potyrius, kuriuos nupasakojau, ir paskui jums aptemo sąmonė. O atsipeikėję pamatėte besą ne toje pačioje tamsioje patalpoje, kurioje užmigote, o štai šiuose soduose, apsupti dailių merginų, ir jos jums patarnauja visiškai taip pat, kaip aprašyta Korane. Ką tuomet pamanytumėte?

– Na, tu suktesnis ir už velnią, Ibn Saba! – šūktelėjo Abu Alis. – Jei būčiau jaunas ir nepatyręs, prisiekiu kankinio Alijaus barzda, iš tiesų pamanyčiau, kad patekau į rojaus sodus.

– Bet kada ir kaip visa tai sukūrei? – paklausė Buzrukas Umidas.

– Giliano karaliai, pastatę Alamutą, padėjo pamatus ir šiems sodams. Vėlesni tvirtovės valdovai juos apleido. Sodai užžėlė žole ir krūmokšniais. Mano pirmtakas, gerasis Mehdis, turbūt nė žinoti nežinojo, kad čia būta sodų. O aš buvau girdėjęs apie juos pašnibždomis kalbant ir, kadangi sumanymas panaudoti tokius sodus kilo jau seniai, dėjau visas jėgas, kad tvirtovė atitektų man. Paskui

viską pats išmatavau ir apskaičiavau. Sudariau tikslų planą ir, kai iš Egipto buvo atsiųsti eunuchai, jų padedamas, įgyvendinau sumanymą. Šitaip sklypas po sklypo kūriau šį rojų. Dabar, be manęs ir eunuchų, judu vieninteliai tvirtovėje žinote apie šiuos sodus.

– Ar nebijai, kad eunuchai gali tave išduoti? – paklausė Buzrukas Umidas.

– Tu nepažįsti jų, tų mano eunuchų, – atsakė Hasanas. – Jie su niekuo nesikalba, išskyrus mane. Jų vadas, šimtininkas Alis, man aklai atsidavęs. Be to, kiekvienas žino, kas jo laukia, jei prasiplepėtų, – mirties bausmė. Pasitikiu jais.

– Manai, kad aukos, kurioms šis rojus skirtas, nepermanys tavo apgaulės?

Abu Alis suktai dirstelėjo į Hasaną.

– Kaip tik todėl pasirinkau jaunuolius, kurie dar nėra ragavę moters meilės. Nėra didesnio lengvatikio kaip toks berniukas. Nes tik moteris padaro vyrą visavertį. Per moterį jis pasiekia pažinimą, šalia jos subręsta. Drauge su kūno nekaltybe praranda ir sielos nekaltybę. Todėl berniuką viskas stumia į tą lemtingą įvykį. Apakintas nepažintos aistros, jis pasirengęs tikėti viskuo, kad tik pasiektų savo tikslą.

– Ir kas gi tie jaunuoliai?

Hasanas šyptelėjo. Žvelgė į jį tylėdamas.

– Fedajinai?

– Teisingai.

Bokšto terasoje stojo nejauki tyla. Didieji dajai žvelgė žemyn į sodus. Hasanas stebėjo juos su užuojautos kupina panieka.

– Nebepajėgiate apversti liežuvio? – paklausė. – Šįryt mūšyje su sultono daliniais žuvo dvidešimt šeši mūsų kariai. Jeigu stosime kovoti su jo kariuomenės branduoliu, visi žūsime. O man tereikia kelių didvyrių, prieš kuriuos drebės viso pasaulio karaliai ir vadai. Norėdamas jums parodyti, kaip bus užauginami tokie vyrai, šiandien

pasikviečiau jus čionai. Šiąnakt kartu su manimi būsite liudininkai bandymo, kaip pakeičiama žmogaus prigimtis. Tu, Abu Ali, kuris pažįsti fedajinus, įvardyk man trijulę labiausiai besiskiriančių vienas nuo kito savo gebėjimais ir būdu. Pirmiausia turime išmėginti, kokie žmonės mums labiausiai tinka. Trys sodai laukia savo lankytojų.

Abu Alis pažvelgė į Hasaną ir išblyško.

– Ką turi omenyje, Ibn Saba?

– Išvardyk man tris fedajinus, kurių būdas iš esmės skiriasi.

Abu Alis spoksojo į jį ir neįstengė prasižioti.

– Padėsiu tau. Kas yra tas narsuolis, kuris pirmas puolė kovoti su turkais?

– Suleimanas.

– Kas stipriausias kuopoje?

– Jusufas.

– Trečias bus Ibn Tahiras. Jis mane itin domina. Jeigu nieko neįtars jis, neįtars nė kiti du.

Buzrukui Umidui kaktą išmušė šaltas prakaitas. Jis prisiminė, kaip ketino siųsti savo sūnų Muchamedą į fedajinų mokyklą ir šitaip parodyti tvirtą pasitikėjimą Hasanu. Dabar tetroško vieno – kad jo sūnus atsidurtų kuo toliau nuo Alamuto. Nusiųs jį į Siriją arba Egiptą.

Hasanas stebėjo pašnekovus slapta šypsodamasis.

– Gal jums kaulas gerklėje įstrigo? – paklausė jis. – Per anksti išsigandote. Aš taip tvirtai pagrįsiu savo sumanymą, kad jums galės pavydėti net antikos išminties mėgėjai. O dabar – į mano drabužinę! Išsipuošime ir aplankysime savo rojų kaip tikri karaliai.

Hasanas nusivedė didžiuosius dajus į nedidelę patalpą šalia savo kambario. Du eunuchai jau buvo paruošę drabužius. Vienam Hasanas liepė pasilikti, o kitą nusiuntė pranešti sodų gyventojams, kad tuoj ateis Seiduna.

Vyrai, padedami eunucho, tylomis persirengė. Apsivilko sunkaus balto brokato apdarus. Hasanas apsigaubė purpuriniu apsiaustu, o didieji dajai – žydrais. Apsiaustai buvo apkraštuoti brangiu baltu kailiu. Ant galvos Hasanas užsidėjo auksinę tiarą, papuoštą brangakmeniais. Didieji dajai užsimaukšlino turbanus, jų viduryje pūpsojo auksinė kūginė kepurė. Hasanas apsiavė auksinius sandalus, o jo draugai – sidabrinius. Tada prisijuosė ilgus lenktus kardus meniškai raižytomis kriaunomis ir grįžo į vado kambarį.

– Prisiekiu kankinio Alijaus barzda! – sukliko Abu Alis, kai jie liko vieni. – Šitaip išsipustęs, tikrai gali patikėti, kad esi karalius.

– Padarysiu tave galingesnį už visus karalius, – pasakė Hasanas.

Vadas pakvietė didžiuosius dajus į būdelę, kuria pats leisdavosi žemyn. Davė ženklą, ir jie beregint ėmė leistis. Abu Alis sumostagavo rankomis ir vos nepargriovė bičiulių.

– Prakeikta raganystė! – atsikvošėjęs iš nuogąsčio ėmė plūstis didysis dajus. – Gal ketini mus nugabenti į pragarą?

– Susikūrei tokių dalykų, kad žmogui greta tavęs darosi nejauku, – pratarė Buzrukas Umidas.

– Šis įtaisas nėra jokia raganystė, – paaiškino Hasanas. – Jį išrado Archimedas. Jo esmę sudaro skridiniai, tokių įtaisų dažnai aptiksi dykumos šuliniuose.

Priemenėje vyrų laukė Hasano sargybinių kuopa. Kariai buvo su šarvais ir šalmais, ginkluoti nuo galvos iki kojų. Prie šono turėjo kalavijus, ant pečių laikė kuokas, o rankoje – sunkias ietis. Priekyje stovėjo būgnininkai ir trimitininkai.

Sargyba nuleido tiltą ir vyrai nugužėjo į sodus. Ten juos pasitiko soduose gyvenantys eunuchai ir perkasu nuplukdė į pagrindinį sodą.

Dešimtas skyrius

Merginos puolė į savo kambarius ir bematant pasirengė priimti Seiduną. Persirengė ir pasigražino. Paskui susirinko priešais pastatą. Visos buvo nepaprastai susijaudinusios. Kai kurios visu kūnu tirtėjo. Mirjama sustatė jas plačiu puslankiu ir ramino. Apama, netekusi savitvardos, šokčiojo tai šen, tai ten ir vis stvarstėsi už galvos.

– Kaip jos atrodo! Ak, kaip atrodo! – dūsavo senė. – Jos mane sužlugdys. Ką pasakys Seiduna? Jis toks griežtas ir reiklus šeimininkas.

Ūmai ji sustojo prie Halimos.

– O, pranašai su visais kankiniais! Tik pažvelkit į ją, Halimą, kaip ji atrodo! Viena klešnė – iki žemės, kita vos dengia kelį.

Neapsakomai persigandusi, Halima mikliai pasitaisė plačkelnes. Stebėdamos Apamą, kai kurios merginos pradėjo šypčioti. Mat ši buvo silpnai užsiveržusi kelnių juostą, tad bolavo pusė atidengto pilvo. Mirjama priėjo prie Apamos ir šnibždtelėjo, kad pasitaisytų.

– Žinau! Jos mane sužlugdys.

Apama nukūrė į pastatą ir susitvarkė drabužį. Paskui grįžo, kupina begalinio orumo.

Prie kranto priplaukė valtys ir Hasanas su palyda išsilaipino. Eunuchai išsirikiavo po keturis, sudundėjo būgnai ir sugaudė ragai su trimitais.

– Kad man ta, kurią Seiduna užkalbins, atsiklaupusi pabučiuotų jam ranką! – piktai sušnypštė Apama.

– Ar mums atsiklaupti, kai jis ateis? – paklausė Fatima.

– Ne, – atsakė Mirjama. – Tik likite žemai nusilenkusios, kol lieps atsitiesti.

– Aš apalpsiu, garbės žodis, – sušnibždėjo Halima Džadai.

Džada nieko neatsakė. Stovėjo perbalusi ir rijo seiles.

Žingsniuodamas Hasanas su savo palydovais dairėsi po sodus.

– Nei Chosrovai, nei Bahramas V nebuvo įveisę tokių prašmatnių sodų, – pratarė Buzrukas Umidas.

– Iš tavęs galėtų pasimokyti Nuširvanas, – pasakė Abu Alis.

Hasanas nusijuokė.

– Visa tai – tik įrankis, tik priemonės, kurias taikysime per šio vakaro patikrinimą.

Vyrai priėjo sodo vidurį ir priešais pastatą išvydo pusračiu sustojusias merginas. Apama su Mirjama stovėjo priešakyje. Jos davė ženklą, ir visos merginos kartu žemai nusilenkė.

– Ta senolė yra garsioji Apama, – pasakė Hasanas bičiuliams ir nusijuokė.

– Štai tokia pasaulinės šlovės baigtis! – tykiai, bet su pašaipėle atsiduso Abu Alis.

– Gana lankstytis! – šūktelėjo Hasanas. – Būkite pasveikintos!

Apama ir Mirjama priėjo prie jo ir pakštelėjo į ranką.

Hasanas su draugais apžiūrėjo merginas.

– Kaip manote, ar rojaus vaizdui sukurti šito pakanka?

– Jeigu jaunystėje kas nors mane būtų nusiuntęs pas tokias hurijas, man nė to tavo ašašo nebūtų prireikę, kad patikėčiau atsidūręs rojuje, – sumurmėjo Abu Alis.

– Iš tiesų, vien rinktinės gražuolės, – pratarė Buzrukas Umidas.

Muzikantai nutilo ir Hasanas parodė, kad dabar kalbės.

– Mūsų sodų merginos, – kreipėsi jis į merginas. – Jūsų mokytojos pamokė jus tokių mokslų, kurių iš jūsų reikalausime. Perspėjame, kad pasigailėjimo nesulauks nė viena, pažeidusi mūsų įstatymus. O toms, kurios sąžiningai juos vykdys, būsime maloningi ir palankūs. Šįryt mūsų kariuomenė sutriuškino sultono kuopas, tarnaujančias neteisėtam kalifui. Visa tvirtovė drauge su mumis švenčia šią pergalę. Atėjome ir jums surengti pasilinksminimo. Atgabenome vyno ir kitų skanėstų. Nusprendėme atsiųsti pas jus tris jaunus didvyrius, narsiausiai kovojusius mūšyje. Priimkite juos kaip savo vyrus ir mylimuosius! Būkite jiems švelnios ir negailėkite meilių žodžių! Šią malonę jiems suteiksime Alacho įsakymu. Vieną naktį į žemę atkako Dievo pasiuntinys ir per devynias dausas užkėlė mus prie Dievo sosto. „Ibn Saba, pranaše ir Mūsų vietininke, – tarė Viešpats. – Akylai pažvelk į Mūsų sodus. Paskui grįžki į žemę ir už savo tvirtovės įveisk lygiai tokius pat. Surink jaunas gražuoles ir mano vardu liepk joms elgtis kaip hurijoms. Į tuos sodus siųsi narsiausius karžygius, kovojusius už teisingą reikalą. Tegu jie įtiki, kad Mes juos priėmėme savo soduose, tai bus jiems atlygis. Mat visiems, išskyrus Pranašą ir tave, draudžiama gyviems peržengti Mūsų karalystės ribą. O kadangi tavo sodai prilygs dangiškiesiems, tad jų lankytojams, jeigu šie bus kupini tikėjimo, nieko netrūks. Po mirties jų laukia tų linksmybių tęsinys Mūsų karalystėje visą amžinybę.“ Šitai mums pasakė Viešpats, tad įvykdėme jo įsaką. Iš jūsų reikalaujame elgtis su svečiais taip, kaip elgtųsi tikros hurijos. Nes tik šitaip jie gaus visą atlygį už narsą. Trys didvyriai yra šie: Jusufas, siaubą keliantis priešui, bet geras draugui. Suleimanas, dailus it Suhrabas, drąsus it liūtas. Ibn Tahiras, protingas it Ferhadas, tvirtas it bronza. Be to, jis – poetas. Šie trys jaunuoliai išplėšė iš priešo rankų vėliavą. Jusufas pastojo

priešams kelią, Suleimanas puolė juos, o Ibn Tahiras išgriebė vėliavą. Jie nusipelnė rojaus. Jeigu išsiduosite ir jūsų svečiai nusivils, tą pat naktį būsite nukirsdintos. Tokia mano neatšaukiama valia.

Merginos tirtėjo iš baimės. Džadai ėmė svaigti galva. Ji suklupo ir neteko sąmonės. Hasanas parodė į ją. Mirjama nubėgo ąsočio vandens ir atgaivino nualpusiąją.

Hasanas paliepė Apamai ir Mirjamai prieiti.

– Vadinasi, trys sodai jau parengti, – tarė jis. – Kaip merginos?

– Visos pasirengusios, – atsakė Apama.

– Gerai. Kiekviename sode viena iš jų turės vadovauti, ji atsakys ir už sėkmę. Kurios iš jų drąsiausios ir sumaniausios?

– Pirmiausia paminėčiau Fatimą, – pasakė Mirjama. – Ji apsukri ir naginga.

– Gerai. Kas eina po jos?

– Sakyčiau, Suleika. Ji – geriausia šokėja, o ir kitais gebėjimais neatsilieka.

– Nuostabu. Ji kaip sykis tiks Jusufui. Suleimanui lai atiteks Fatima. Trečioji būsi tu, Mirjama.

Mirjama perbalo.

– Tu juokauji, Ibn Saba.

– Šiandien juokams nėra laiko. Bus taip, kaip liepiau. Ibn Tahiras nuovokus it gyvatė ir jeigu patikėčiau jį kuriai nors kitai, kaipmat perprastų apgaulę.

– Hasanai!

Mirjama apsiašarojo. Apamos širdyje susirėmė pasitenkinimas ir užuojauta. Ji pasitraukė į šalį.

Hasanas tarė su tylia pašaipėle:

– O kas visai neseniai man tvirtino, kad pasaulyje jau niekas nebelinksmina ir tik pavojingas žaidimas galėtų prasklaidyti baisų nuobodulį?

– Vadinasi, tu niekada nė trupučio manęs nemylėjai?

– Daugiau. Tu man buvai reikalinga ir vis dar esi reikalinga. Bet atsakyk į mano klausimą.

– Žaidimas, kurį su manimi žaidei, skaudina.

– Tačiau kokią nepakartojamą progą tau suteikiu šiąnakt, – toliau kalbėjo Hasanas tokiu pat pašaipiu balsu. – Tau teks pasitelkti visas savo proto galias, visas žinias, patrauklumą, jeigu norėsi, kad jaunuolis patikėtų rojumi.

– Tu mirtinai mane sužeidei.

– Nė nemaniau, kad tau tokie svarbūs mano jausmai. Bet kas nuspręsta, tas nuspręsta. Reikalauju įvykdyti užduotį. Išimties negalėsiu padaryti.

Mirjama susiėmė. „Turiu būti tvirta, – tarė sau. – Jis neturi matyti mano silpnumo."

– Aš pasirengusi, – atsakė ji.

– Ačiū tau.

Hasanas priėjo prie merginų.

– Suleika! – pakvietė jis. – Išsirink septynias merginas. Drauge priimsite Jusufą, tu atsakai už tai, kad viskas pavyktų.

– Taip, Šeimininke!

Ji stojo prieš merginas ir ėmė drąsiai kviesti vardais:

– Hanafija! Asma! Habibe! Mažoji Fatima! Rokaja! Zofana!

– Paimk dar tą, kuri nualpo, – pasakė Hasanas. – Ir užteks.

Tada atėjo Fatimos eilė.

– Zainab! Hanuma! Turkan! Šehere! Sara! Leila! Aiša!

Halima maldaujamai žvelgė į Fatimą. Kai ši nepakvietė, pati ėmė prašytis:

– Paimk ir mane!

Tada Hasanas tarė:

– Užteks tiek.

O išgirdęs, kaip merginos ėmė juoktis iš Halimos prašymo, smagiai šypsodamasis tarė:

– Na, paimk dar ir ją, Fatima!

Ko gi dabar Halimai bijoti, jei drauge bus Fatima, Sara ir Zainab?

Ji pribėgo prie Hasano, puolė ant kelių ir pakštelėjo jam į ranką.

– Tik elkis protingai, varliuk, – tarė Hasanas.

Maloningai plekštelėjo jai per skruostą ir liepė eiti pas merginas. Visa išraudusi ir suglumusi, Halima grįžo į savo vietą.

Mirjama žvilgterėjo, kurios merginos liko jai. Tai buvo Safija, Hadidža, Sita, Džovaira, Rikana ir Taviba. Tada ji galutinai susitvardė.

Hasanas pasikvietė vadoves.

– Eunuchai atneš miegančius jaunuolius į sodus. Žadinkite juos iš lėto ir atsargiai. Pavaišinkite pienu ir vaisiais. Kol svečiai atvyks, visos merginos gali išgerti po taurę vyno dėl drąsos. Bet daugiau – šiukštu! Tik kai jaunuoliai apgirs, galėsite ir pačios pasimėgauti vynu, bet saikingai! Vėliau man viską smulkiai papasakosite. Atidžiai klausykitės atsisveikinimo signalo. Ragas nuskambės tris kartus. Tada vyno taurėje ištirpdysite gumulėlį, kurį gausite iš Apamos. Jaunuoliai turi nedelsiant išgerti tą vyno taurę. Jie įmigs ir eunuchai juos vėl išneš.

Davęs nurodymus, Hasanas dar sykį nužvelgė merginas. Paskui lengvai nusilenkė atsisveikindamas. Prie valčių jo laukė Adis ir Apama. Juodviem susakė paskutinius nurodymus.

• • •

Tvirtovėje Hasanas atsisveikino su draugais. Įlipo į būdelę ir pakilo į kitą kuorą, kur gyveno eunuchai, jo sargybiniai. Ragas paskelbė, kad ateina Hasanas. Šimtininkas Alis atskubėjo jo pasitikti ir pranešė, kad viskas gerai.

Koridoriuje stovėjo išsirikiavę penkiasdešimt juodaodžių milžinų. Apsiginklavę, išsitiesę ir nejudėdami, jie veriamai žvelgė

priešais save. Hasanas praėjo pro juos nieko netaręs. Atsidūrusį greta šių milžinų, jį visada apnikdavo nesaugumo jausmas. Bet šis jausmas jam anaiptol nebuvo nemalonus, netgi priešingai – žadino tam tikrą pasitenkinimą. Jis suvokė, kad jeigu bent viena iš to šimto rankų staiga pasikėsintų į jį, jis niekada daugiau nebeišvystų saulės šviesos. Ir vis dėlto – kodėl nė vienas šito nepadarė? Kodėl visi penkiasdešimt eunuchų buvo pasirengę aklai vykdyti menkiausią jo paliepimą? Iš kur jis įgavo tokios galios, kuria pasinaudoja bendraudamas su žmonėmis? „Tai dvasios galia", – šitaip Hasanas sau tatai aiškino. Tie kastruoti žvėrys nieko pasaulyje nebijo, tik asmenybės galios.

Apžiūrėjęs visus sargybinius, Hasanas pasivėdėjo šimtininką Alį į šalį ir nurodė:

– Po paskutinės maldos lauk manęs su devyniais vyrais rūsyje. Iš mano bokšto tau bus atnešti trys miegantys jaunuoliai. Paimsite neštuvus, paguldysite į juos miegančius jaunuolius ir nunešite į sodus. Ten jūsų lauks Adis, pasakysite jam jaunuolių vardus, ir jis parodys, kur kurį nešti. Jeigu nešami jie blaškysis ir aimanuos, nekreipkite dėmesio. Jeigu kuris nors iš jų nusimes apklotą ir išsiduos, kad nubudo, tegu neštuvus lydintis sargybinis tyliai nusuka jam sprandą. Tas pats galioja ir grįžtant. Jei kartais teks kurį nors nužudyti, paskui lavoną atneši man. Viską supratai?

– Viską supratau, Seiduna.

– Vadinasi, po paskutinės maldos pasimatysime!

Hasanas linktelėjo šimtininkui atsisveikindamas ir nuėjo pro sustingusių sargybinių gretą į keltuvą, paskui grįžo į savo bokštą.

• • •

Abu Alis gyveno vidurinėse aukščiausiosios vadovybės patalpose. Vieną iš savo kambarių užleido atvykusiam į tvirtovę Buzrukui

Umidui. Grįžę iš sodų ir persirengę savo drabužiais, juodu užsirakino Abu Alio būste.

Kurį laiką vyrai tylomis žvelgė vienas į kitą ir mėgino atspėti vienas kito mintis. Galų gale Abu Alis paklausė:

– Ką apie visa tai manai?

– To paties paklausti norėjau tavęs.

– Ibn Saba neabejotinai yra didis vyras...

– Taip, didis vyras...

– Bet kartais man atrodo... juk tai liks tik tarp mudviejų, tiesa?

– Pažadu.

– Kartais man atrodo, tarsi būtų labai įsitempęs ir jam galvoje ne viskas būtų gerai...

– Tikrai, retkarčiais jo mintys atrodo beprotiškos... arba bent jau mums, paprastiems žmogeliams, atrodo svetimos ir net šiurpinančios.

– Ką manai apie jo užmojį, tą savotišką testamentą, kurį ketina mums perduoti kaip savo palikimą? – toliau kamantinėjo Abu Alis.

– Čia man šauna į galvą mintis apie karalių Naamaną. Senamaras jam pastatydino nuostabų Habernako dvarą. O atsidėkodamas karalius įsakė numesti jį nuo to pastato sienos.

– Taip, fedajinai už savo atsidavimą gaus atlygį kaip Senamaras.

– O ką darysi tu? – paklausė Buzrukas Umidas.

– Aš?

Abu Alis susimąstė. Kai prarado abi savo žmonas ir du vaikus, jo gyvenimas pasidarė beprasmis. Maždaug prieš penkiolika metų dėl savo misionieriškos veiklos jis buvo priverstas iš Kazvino sprukti į Siriją. Namie paliko dvi žmonas, vyresnę Habibę, kuri pagimdė jam du vaikus, ir jaunesnę Aišą, numylėtinę. Po trejų metų jis grįžo. Habibė jam papasakojo, kad per tą laiką Aiša meilikavo su kaimynystėje gyvenančiu turtingu jaunuoliu. Abu Alis pamišo iš pavydo. Iš pradžių papjovė suvedžiotoją, o paskui ir

neištikimą žmoną. Bet nekentė ir Habibės, kuri atskleidė šią neištikimybę. Ūmaus įniršio pagautas, Abu Alis užsodino ją su vaikais ant kupranugarių ir nuvežė į Basrą. Ten pardavė kaip vergus. Vėliau, įsiūčiui atlėgus, perniek jų ieškojo. Galiausiai Hasanas pakvietė jį prisidėti prie brolijos. Dabar ismailizmo idėja užvaldė visą Abu Alio gyvenimą.

Jis atsakė:

– Aš neturiu pasirinkimo. Jei jau pasakiau „a“, tarsiu ir „b“.

Buzrukas Umidas niūriai nudelbė akis į grindis. Jis turėjo rūstaus kariautojo širdį. Sykį Rudbare įsakė nukirsti galvas penkiolikai vyrų, nes šie nesilaikė priesaikos ir baudėsi palikti ismailitų gretas. Jis pateisino bet kokias suktybes ir žiaurumą priešams. Bet šitaip mulkinti labiausiai atsidavusius sekėjus?

– Ką jis ketina daryti su fedajinais, kai šie grįš iš sodų? – paklausė jis.

– Nežinau. Neabejoju, kad jei patikrinimas pavyks, tuos „ašašinus“ panaudos kaip baisų ginklą savo priešininkams nugalėti.

– Manai, jam pavyks?

– Tai įrašyta žvaigždėse. Man jo sumanymas atrodo pamišėliškas. Bet toks man atrodė ir jo planas užimti Alamutą. O vis dėlto jis pavyko.

– Jis man toks svetimas, kad vos besugaudau jo minčių seką.

– Didžių žmonių beprotybė daro stebuklus.

– Turiu sūnų, jis man brangus. Norėjau išsiųsti jį į Hasano mokyklą. Pats Alachas mane apsaugojo, kad šito nepadariau. Dabar nusiųsiu jį į kitą pasaulio kraštą. Dar šiąnakt pasiųsiu žygūną.

Buzrukas Umidas mylėjo gyvenimą ir moteris. Pirmoji jo žmona, Muchamedo motina, mirė gimdydama. Daug metų jis niekaip neįstengė rasti paguodos. Vėliau pasiėmė antrą, trečią ir ketvirtą žmoną, o dabar Rudbare laiko visą haremą. Visų žmonų švelnybės šiaip ne taip padėjo užmiršti pirmosios netektį. Buzrukas Umidas

kilęs iš ismailitų giminės, todėl tarnaudamas sultonui negalėjo prasimušti. Tad nukeliavo į Egiptą, tenykštis kalifas nukreipė jį pas Hasaną, o iš pastarojo gavo lėšų, padėtį ir valdžią. Buzrukas Umidas buvo šaunus vadas, bet stokojo išradingumo. Užtat gebėjo veikti pagal tikslius nurodymus.

– Išties mudviem nėra kitos išeities, kaip tik likti pas Hasaną. Jei jis žlugs, žlugsime ir mes. O jei jam pasiseks, ta sėkmė atsvers jo taikomų priemonių šiurpumą.

– Kito pasirinkimo mudu, regis, tikrai neturim. Hasanu žaviuosi. Taigi man bus lengviau sekti paskui jį per vargus ir džiaugsmus.

Buzrukas Umidas nuskubėjo į savo kambarį ir parašė sūnui laišką.

„Muchamedai, mano sūnau, mano gyvenimo laime! Maldauju, nekeliauk į Alamutą. Leiskis į Siriją arba, jei gali, į Egiptą. Ten susirask mano draugus ir pasakyk jiems, kad aš tave atsiunčiau. Jie tave priims. Paklausyk, ką tau pataria tėvo meilė. Mano širdis nenusiramins tol, kol nesužinosiu, kad laimingai nukeliavai."

Buzrukas Umidas susirado pasiuntinį ir nusiuntė jį pas Mucuferį į Rėjų.

– Laikykis rytų krypties, – įspėjo jį, – kad nesučiuptų sultono kariai. Mucuferis tau pasakys, kur rasti mano sūnų Muchamedą. Susirask jį ir perduok šį laišką. Jeigu užduotį atliksi, grįžęs gausi padorų atlygį.

Įdavė pasiuntiniui pinigų kelionei. Išvydus, kaip šis išjoja iš tvirtovės, didžiajam dajui akmuo nuo širdies nusirito.

• • •

Vakarėjant ant savo ištuštėjusių haremų stogo įsitaisė gydytojas ir Abu Soraka. Ant grindų turėjo pasidėję nemažus kepsnius ir didžiulį

vyno ąsotį. Vyrai žvitriai užkandžiavo ir užsigėrė vynu, žvelgė pro medžių lapiją į sambrūzdį prie tvirtovės ir postringavo.

– Ak, štai koks permainingas tas gyvenimas, – linksmai tarė graikas. – Argi prieš daugybę metų studijuodamas Bizantijuje galėjau susapnuoti, kad senatvėje švęsiu kažkokią ismailitų pergalę kažkokioje tvirtovėje, stūksančioje toli Irano šiaurėje?! Man atrodė, kad triukšmingi lėbavimai ten, Sodomoje ir Gomoroje, tęsis amžinai. O čia, žiūrėk, dėl saujelės auksinių žmogelis per plauką lieki gyvas... Anuomet sukaustė mane grandinėmis ir įmetė į belangę. Sėbrai, užuot sumokėję mano skolas, išsislapstė. Štai taip ir atsidūriau galeroje. Vėliau mane pardavė į vergystę ir kaip gydytojas patekau pas Kairo kalifą. Tais laikais dvare Ibn Saba buvo didžiai gerbiamas, ir man nusišypsojo laimė, kad mane paskyrė dirbti pas jį. O jis, matyt, pamanęs, kad būsiu jam naudingas, išpirko ir pasiėmė drauge kaip laisvą žmogų. Ir dabar jausčiausi visiškai laimingas, jei Hasanas nebūtų liepęs išgabenti mūsų haremų.

Abu Soraka šyptelėjo.

– Vienintelė paguoda, kad savo žmonų netekome visi.

Gydytojas šelmiškai mirktelėjo.

– Manai? O kas ten, anapus tvirtovės? Gal Hasano ir jo didžiojo dajaus maldos namai?

Abu Soraka įdėmiai pažvelgė į pašnekovą.

– Tu vis dar manai, kad Hasanas už tvirtovės įsitaisė sau haremus?

– O ką gi kita? Žinau, kad į tvirtovę karavanai atvežė daugybę gražuolių. Kuris iš mūsų jas matė?

– Netikiu. Girdėjau, kad kitapus tvirtovės buvo kažkas rengiama. Bet nė sykio nesuabejojau, jog tai skirta kraštutiniam atvejui, kad galėtume pabėgti, jeigu priešai pernelyg ilgai laikytų apsiaustą tvirtovę.

– Tu lengvatikis. Aš pažįstu Hasaną. Jis – filosofas. Ir, būdamas mąstytojas, žino, kad malonumų paieška yra svarbiausia ir vienintelė gyvenimo prasmė. Koks kvailys jis būtų, jeigu nepasinaudotų tuo, ką turi. Kas dar egzistuoja, išskyrus tai, ką jaučiame savo juslėmis? Tai vienintelė tiesa, todėl išmintinga tarnauti savo aistroms. Nes baisiausias blogis nutinka tada, kai negali turėti to, į ką tave stumia instinktai. Šiuo požiūriu turiu pagirti Ibn Sabą kaip išmintingą vyrą. Jis mokėjo viskuo pasirūpinti. Gerus metus Huseinas Alkeinis, jo įsakytas, plėšė karavanus Chorasane ir Chuzestane. O dabar dar ir rinkliavą renka iš savo tikinčiųjų jam į kišenę. Gerai sumanyta, išties!

– Jis – didis valdovas, – pasakė Abu Soraka.

Slapta baiminosi, kad nematomos ausys gali išgirsti juos taip nepagarbiai kalbantis apie vyriausiąjį kariuomenės vadą.

Graikas smagiai sukikeno.

– Dar ir koks didis ir šaunus valdovas! Tik pagalvok: kai buvome Egipte, jis mirtinai susikirto su Bedru al Džemaliu, baisiuoju kalifo sargybos viršininku. Dėl kalifo gyvybės ten visi drebėjo. O Hasanas lyg niekur nieko – pas kalifą ir pasiūlo jam pelningą sandėrį. Žinojo mat, kad tą pat naktį ketinama jį išplukdyti laivu. Taigi prižadėjo kalifui, kad Irane burs jo šalininkus ir padės jam nuversti Bagdado valdžią. Už tai kalifas davė jam tris sunkius kapšus auksinių. Dar ir dabar jis laiko kalifą nučiupęs už uodegos. Jeigu ilgai neatkeliauja joks karavanas iš Egipto, Hasanas nusiunčia ten žygūną pranešti, kad jis ims veikti savo nuožiūra. Tada, žiūrėk, staiga kalifą prispaudžia koks nors reikalas. Ir pradeda jis engti žmones – uždeda naują mokestį, o klusni Egipto liaudis moka, kad tik mūsų Valdovas anapus Alamuto tvirtovės galėtų sau leisti dievažin kokią prabangą. Todėl iš tiesų turiu pripažinti, kad jis tikras filosofas. O mudu be savo žmonų it musę kandę likom...

Nelauktai ant stogo išdygo Abu Alis.

Taip netikėtai užklupti, dajus ir gydytojas negalėjo nuslėpti nuogąsčio.

– Ramybės jums, bičiuliai! – draugiškai pasisveikino didysis dajus, šypsodamasis iš jų suglumimo. – Atėjau pas tave, Abu Soraka. Pranešk Jusufui, Suleimanui ir Ibn Tahirui, kad tarp ketvirtosios ir penktosios maldos laukiu jų prie vyriausiojo vado pastato. Jie turės eiti pas Seiduną. Tad lai tinkamai pasirengia. Labos nakties!

• • •

Fedajinai subruzdo, išgirdę, kad trys jų moksladraugiai šįvakar eis pas Seiduną. Klausinėjo vienas kitą ir spėliojo, kokiu gi reikalu šis juos kviečiąs?

– Ketina apdovanoti už parodytą narsą mūšyje, – pasakė Ibn Vakas.

– Už kokią dar narsą? – stačiokiškai paklausė Obeida. – Apie Ibn Tahirą nekalbu. Jis tikrai išplėšė vėliavą turkams iš rankų. Bet kuo čia dėtas Suleimanas, kuris leidosi išmetamas iš balno, ir Jusufas, kuris savo baimę mėgino nuginti laidydamas gerklę?

– Suleimanas nužudė daugiausiai priešų, o Jusufas drauge su juo brovėsi į priekį, laisvino kelią kitiems, – tarė Džafaras.

– Taip, – pritarė Naimas. – Aš buvau šalia.

– Tu? – pasišaipė Obeida. – Slėpeisi už Jusufo nugaros, kad turkai tavęs nepastebėtų.

– Sumautas juočkis!

Supykęs Naimas išėjo.

Per tą laiką išrinktoji trijulė nusimaudė ir pasirengė vakariniam priėmimui. Visus tris jaunuolius apėmė susijaudinimas, o Jusufas tiesiog tirtėte tirtėjo.

– Kaip mums elgtis? – klausinėjo jis balsu, ūmai baugščiu ir vaikišku.

– Kaip lieps didysis dajus, – atsakė Ibn Tahiras.

– O, kankiny Alijau! – sukliko Suleimanas, iš jaudulio jį tai nuliedavo karštis, tai supurtydavo šaltukas. – Nė sapnuot nesapnavau, kad man bus suteikta tokia garbė ir teks stoti prieš patį Seiduną. Vadinasi, šįryt vis dėlto kažką nuveikėme, jeigu jis mums skiria tiek dėmesio.

– Ar tikrai manai, kad jis dėl to mus kviečiasi? – nenustygo vietoje Jusufas.

– Man atrodo, kad jautiesi prasikaltęs, – nusijuokė Suleimanas. – Galbūt tik mane ir Ibn Tahirą dėl šito kviečiasi. O tave – kad subartų, nes, užuot laidęs strėles, tik rėkavai.

– Tu manęs čia negąsdink. Tave patį turkas išstūmė iš balno.

Suleimanas išsyk prikando lūpą.

– Palauk, kol teks stoti prieš Seiduną, – tarė jis po valandėlės. – Pažiūrėsime, kaip tada atsikirtinėsi.

Jusufas įsiuto.

– Ką, gal manai, jog Seiduna yra Abu Soraka, kad imtų manęs klausinėti apie septynis imamus?

– Abu žiūrėkit, kad nepripliurptumėt kvailysčių, – įsiterpė Ibn Tahiras.

Vis trys jaunuoliai apsivilko baltus apdarus ir siauras baltas kelnes. Ant galvų užsimovė aukštus baltus fesus ir šitaip šventiškai pasidabinę grįžo pas bendramokslius.

Kąsnis jiems nelindo burnon. O kiti fedajinai pavydžiai juos nužiūrinėjo. Trijulei išeinant, Naimas paklausė Ibn Tahiro:

– Ar grįžęs papasakosi mums, kaip sekėsi ir koks yra Seiduna?

– Papasakosiu viską, kas tik domins, – nekantriai atsakė Ibn Tahiras.

• • •

Abu Alis jų laukė prie vyriausiojo vado pastato durų. Jis pamatė, kad jaunuolių veidai kupini nerimo. „Lyg nujaustų, kas jų laukia!" – staiga toptelėjo didžiajam dajui. Tada jis prabilo:

– Laikykitės drąsiai. Įžengę, stovėkite žemai nusilenkę, kol Seiduna lieps atsitiesti. Tas, kurį jis užkalbins, pagarbiai tepabučiuoja jam ranką. Atsakinėkite trumpai ir nuoširdžiai. Nes Seiduna regi kiekvieno sielą.

Vyrai kilo bokšto laiptais. O kai užlipo iki sargybinio afrikiečio pačiame viršuje, mažai tetrūko, kad Suleimanas į jį įsirėžtų. Nusigandęs fedajinas atšoko, paskui pažvelgė sau po kojomis, tarsi ieškotų, į ką čia atsitrenkė.

– Šito ir aš išsigąsčiau, – šnipštelėjo Jusufas Ibn Tahirui.

Vyrai įžengė į prieškambarį ir visus apniko baisus nerimas.

Uždanga pakilo ir skardus balsas pakvietė:

– Įeikite!

Abu Alis įėjo pirmas, o Suleimanas drąsiai žengė jam iš paskos. Jusufui virpėjo žandikaulis. Ibn Tahirą jis praleido pirmą. Tada beliko ir pačiam įžengti paskui visus.

Be Buzruko Umido, kurį jie jau pažinojo, stovėjo vyras, apsigaubęs paprastu pilku burnusu. Ant galvos jis buvo apsivyniojęs baltą turbaną. Atrodė nei aukštas, nei baisus ar koks itin griežtas. Tai buvo Seiduna, nematomas ismailitų vadas.

Jaunuoliai išsirikiavo ir nusilenkė.

– Gerai, gerai, bičiuliai, – tarė Seiduna.

Jis priėjo prie jaunuolių ir kiek šelmiškai, kiek drąsinamai šyptelėjo.

– Girdėjau apie jūsų nuopelnus mūšyje su priešakiniais sultono daliniais, – pradėjo jis. – Pasikviečiau jus, nes noriu apdovanoti už ištikimybę.

– Tu, Ibn Tahirai, – tarė Hasanas, pasisukęs į vaikiną, – man suteikei džiaugsmo tiek savo eilėraščiais, tiek išplėšdamas vėliavą priešui iš rankų. O tu, Suleimanai, pasirodei kaip narsus kariautojas ir nepralenkiamas kardo meistras. Dar būsi mums reikalingas. Ir tu, mano Jusufai, – toliau kalbėjo kažkaip ypatingai šypsodamasis, – lyg riaumojantis liūtas puolei klaidatikius, tu irgi nusipelnei mano pagyrimo!

Kiekvienam padavė ranką, bet taip skubotai, kad fedajinai vos spėjo į ją pakštelėti.

Jaunuolių akys net spindėjo iš pasididžiavimo. Kaipgi jis visus juos pažino, juk niekada nėra matęs? Gal Abu Alis juos taip tiksliai nupasakojo? Vadinasi, jų nuopelnai tikrai turėjo būti dideli.

Didieji dajai stovėjo nuošalyje. Jų veidai išreiškė vien įtampą ir smalsumą.

Hasanas kalbėjo toliau:

– Vakar patikrinome jūsų žinias, šįryt – narsą. Bet svarbiausio dalyko dar neišbandėme. Jį palikome šiam vakarui. Noriu sužinoti, ar stiprus jūsų tikėjimas.

Jis atsitiesė ir žengė prie Jusufo.

– Ar tiki viskuo, ko tave mokė mokytojai?

– Tikiu, Seiduna.

Jo balsas skambėjo bailiai, bet išreiškė nuoširdų įsitikinimą.

– O judu, Ibn Tahirai ir Suleimanai?

– Tikime, Seiduna.

– Ar tvirtai tiki, Jusufai, jog kankinys Alijus buvo vienintelis teisėtas Pranašo įpėdinis?

– Tvirtai tikiu, Seiduna.

Jusufas kone stebėjosi, kad yra šito klausinėjamas.

– O tu, Suleimanai, ar tiki, kad jo sūnūs Chasanas ir Chuseinas neteisėtai neteko palikimo?

– Taip, tikiu, Seiduna.

– O tu, Ibn Tahirai, ar tiki, kad Ismailas yra tikras septintasis imamas?

– Tikiu, Seiduna.

– Tiki ir tuo, kad ateis Al Mahdis, paskutinis didysis pranašas pasaulyje, ir įgyvendins tiesą ir teisingumą?

– Tuo irgi tikiu, Seiduna.

– O tu, Jusufai, ar tiki, kad man, jūsų vadui, Alachas suteikė valdžią?

– Tikiu, Seiduna.

– O tu, Suleimanai, ar tiki, kad visa, ką vykdau, vykdau jo vardu?

– Tikiu, Seiduna.

Hasanas žengė prie Ibn Tahiro.

– Ar tiki, Ibn Tahirai, kad man buvo duota valdžia įleisti į rojų, ką tik noriu?

– Tikiu, Seiduna.

Hasanas įsiklausė. Ibn Tahiro balse vis dar skambėjo nepalaužiamas tikėjimas.

– Jusufai! Ar tavo tikėjimas toks tvirtas, kad apsidžiaugtum, jei tau pasakyčiau: „Lipk į bokšto viršūnę ir pulk gelmėn, nes pateksi į rojų?“

Jusufas perbalo. Hasanas vos pastebimai šyptelėjo. Pažvelgė į didžiuosius dajus. Juodu irgi šyptelėjo.

Trumpai padvejojęs, Jusufas tarė:

– Apsidžiaugčiau, Seiduna.

– Apsidžiaugtum, jei dabar, šį mirksnį paliepčiau: „Lipk į bokšto viršūnę ir pulk nuo jos žemyn“? Jusufai, mielas Jusufai! Regiu tavo širdį. Koks silpnas tavo tikėjimas! O tu, Suleimanai, ar tu iš tiesų apsidžiaugtumei?

Suleimanas atsakė tvirtu balsu:

– Iš tiesų apsidžiaugčiau, Seiduna.

– Jei paliepčiau tai padaryti dabar pat? Žiū, visas perbalai. Tavo liežuvis ryžtingas, bet tikėjimas svyruoja. Lengva tikėti tuo, kas iš mūsų nereikalauja jokių aukų. Bet kai reikia įrodyti tikėjimą savo gyvybe, susvyruojame.

Jis pažvelgė į Ibn Tahirą.

– O dabar paklauskime tavęs, poete. Ar tvirtai tiki, kad man buvo duotas raktas nuo rojaus vartų?

– Tvirtai tikiu, Seiduna, kad turi galią nuvesti į rojų tą, ką manai esant vertą.

– O kaip dėl rakto? Aš klausiau apie jį.

Ibn Tahiras krūptelėjo.

– Mėginu tikėti, bet nežinau, kokios prigimties tas raktas.

– Vadinasi, tikite tik mokymu apie Aliją ir imamus? – sušuko Hasanas. – O mums reikia tikinčiųjų, kurie patikės viskuo, ko moko mūsų priesakai.

Stojo fedajinus šiurpinanti tyla. Jų keliai drebėjo iš susijaudinimo. Kaktas išpylė šaltas prakaitas.

Galiausiai Hasanas prabilo tykiu balsu:

– Vadinasi, laikote mane melagiu?

Visi trys perbalo.

– Ne, Seiduna. Mes tikime tavimi, Seiduna.

– O jeigu jums sakau, kad iš tikrųjų turiu raktą nuo rojaus vartų?

– Mes tikime tavimi, Seiduna.

– Permatau jūsų širdis. Norėtumėte tikėti, bet neįstengiate. Kodėl taip yra, Ibn Tahirai?

– Tu viską žinai ir matai, Seiduna. Sunku tikėti tuo, kas nepažinu protu. Valia trokšta, bet protas priešinasi.

– Tu nuoširdus ir man tai patinka. Bet ką pasakytum, jei iš tikrųjų nuvesčiau tave į rojų, kur jį pajaustum savo rankomis, ausimis ir akimis, savo lūpomis? Ar tada patikėtum?

– Kaipgi tada galėčiau abejoti, Seiduna?

– Tai man patinka. Šįryt jūs pasižymėjote mūšyje. Bet aš atradau jūsų silpnybę, todėl pasikviečiau, norėdamas sutvirtinti jūsų tikėjimą ir padaryti jį ryžtingą. Nusprendžiau šiąnakt atrakinti jums rojaus vartus.

Iš neapsakomos nuostabos jaunuoliai išsprogino akis. Juos apėmė klaikas, jie nepatikėjo savo ausimis.

– Kodėl taip spoksote į mane? Ar nesidžiaugiate, kad šitaip noriu jus išskirti iš kitų?

– Tu pasakei, kad... – pralemeno Ibn Tahiras ir nutilo netekęs žado.

– Pasakiau, kad atversiu jums rojaus vartus, ir tai padarysiu. Ar jūs pasirengę?

Neregima jėga visus tris parklupdė ant grindų. Fedajinai palietė kaktomis grindis prie Hasano kojų ir liko lyg stabo ištikti.

Akimirką Hasanas pervėrė žvilgsniu savo draugus. Jųdviejų veidai skleidė niūrią įtampą.

– Kelkitės! – paliepė jis fedajinams.

Jaunuoliai pakluso. Hasanas ištraukė iš šviestuvo žvakę ir apšvietė patalpą, kurioje buvo keltuvas. Ten buvo parengti trys žemi gultai. Jie buvo užkloti grindis siekiančiais kilimais.

– Gulkitės ant šių gultų! – paliepė Hasanas.

Abu Aliui įdavė laikyti žvakę. O Buzrukui Umidui padavė ąsotį vyno, pats paėmė nuo lentynos auksinę skrynelę ir atrakino. Žengė prie fedajinų, šie perbalę ir apgailėtini virpėjo, išsitiesę gultuose.

– Kelias į rojų ilgas ir sunkus. Štai čia maistas ir gėrimas, kad pasistiprintumėte. Paimkite iš mano rankų.

Hasanas priėjo prie kiekvieno jaunuolio ir įdėjo jam į burną po mažą gumulėlį, išimtą iš aukso skrynutės. Jusufas buvo taip susijaudinęs, kad iš pradžių negalėjo prasižioti. Suleimanas su Ibn Tahiru stengėsi kuo greičiau nuryti gumulėlį.

Jo skonis iš pradžių buvo maloniai saldus. O paskui įsimaišė pasišlykštėtinas kartumas. Šiam nuslopinti Hasanas paliepė išgerti vyno. Paskui įdėmiai stebėjo poveikį.

Pirmučiausia jaunuolius apsvaigino stiprus vynas, prie kurio jie nebuvo pratę. Jiems ėmė taip stipriai svaigti galva, kad griuvo pasliki ant gultų. Jusufas ėmė švokšti it papjautas jautis. Galiausiai pasidavė svaiginančiam snauduliui.

O jo bičiuliai, apimti šiurpulingo smalsumo, kovojo su apgirtimu. „Kas, jei tai – nuodai?“ – dingtelėjo Ibn Tahirui. Bet štai prie jo jau pripuolė aibė fantastinių būtybių, kurios ėmė pamišėliškai viena kitą vejoti. Jaunuolis lyg užkerėtas sekiojo jas akimis.

Hasanas matė išsigandusias, plačiai atmerktas jo akis.

– Į ką žiūri, Ibn Tahirai?

Jaunuolis klausimo nebegirdėjo. Stebeilijosi į būtybes, kurios tempėsi jį drauge. Pagaliau joms pasidavė.

Suleimanas nuožmiai kovojo su vaizdiniais, mėginančiais iškreipti jam prieš akis esančią tikrovę. Dar ką tik regėjo tris į jį spoksančius vadus įsitempusiais veidais. Bet štai jį paviliojo įstabus regėjimas ir pasiglemžė visą dėmesį. Iš pradžių Suleimanas irgi nusigando, ar tik Hasanas nebus davęs nuodų. Bet netrukus ši mintis išgaravo. Vidinė kova išsekino jaunuolį, atsiradusios būtybės darėsi vis galingesnės, kol galiausiai jį įveikė.

Jusufas kurį laiką aimanavo ir blaškėsi. Paskui kietai įmigo. Netrukus tas pats nutiko ir Suleimanui, ir Ibn Tahirui.

Hasanas paėmė plonus juodus apklotus ir užmetė juos ant jaunuolių. Paskui davė ženklą, ir jie šešiese buvo nuleisti į bokšto apačią.

Juos pasitiko Hasano sargyba. Hasanas tyliai susakė šimtininkui Aliui nurodymus. Afrikiečiai dviese sugriebė kiekvieną gultą už rankenų ir, lydimi sargybinio, nunešė jaunuolius į sodus.

Vadai nebyliai laukė grįžtančių nešikų. Hasanas tyliai jų paklausė:

– Ar viskas gerai?

– Viskas gerai, Seiduna.

Hasanas sunkiai atsiduso.

– Eime į bokšto viršų, – tarė jis. – Visa tai primena graikų tragediją. Dėkui Alachui, pirmas veiksmas baigėsi.

Vienuoliktas skyrius

Iki vakaro sodai buvo parengti. Merginos pasiskirstė į grupeles, kaip buvo liepęs Seiduna. Mirjama su savo merginomis liko didžiojoje saloje. O Fatimą ir Suleiką su jų palydomis eunuchai nuplukdė į joms skirtus sodus. Žiūrint nuo tvirtovės, Fatima įsitaisė kairėje, o Suleika – dešinėje pusėje. Visus tris sodus skyrė perkasai. Pakraštyje juos glėbė Šahrudas, šniokščiantis vanduo slopino balsus ir trukdė jiems sklisti iš vieno sodo į kitą.

Aplink pastatą eunuchai, padedami merginų, nutiesė tarp krūmų ir medžių virves ir pakabino ant jų rytą padirbdintus žibintus. Šie buvo skirtingų dydžių ir pavidalų, nudažyti įvairiomis spalvomis. Sutemus sodų gyventojai juos įžiebė. Viskas aplinkui sušvito visiškai kitokia šviesa, įgavo naujų pavidalų ir šešėlių. Aplinka pasikeitė. Merginos dairėsi nustebusios. Žvelgė viena į kitą. Vaikštinėjo takučiais, o jų veidai ir kūnai sušvisdavo tai viena, tai kita spalva. Vorus primenantys šešėliai šoko ant jų kūnų. Visa atrodė stebuklinga ir pasakiška. Regis, įsikūnijo vienas iš vaizdų, regėtų sapnuose. Ten, kur baigėsi šviesos juosta, driekėsi tiršta, neperžvelgiama tamsuma. Nebuvo matyti nei kalnų, nei tvirtovės, nei žvaigždžių.

Nameliai kone skendėjo gėlėse. Kiekviename jų almėjo trykšlys. Į visas puses švirkščiančios čiurkšlelės mirguliavo lyg tūkstančiai

perlinių vaivorykščių. Ant žemų paauksuotų stalelių svečių laukė sidabriniuose ir auksiniuose padėkluose sukrauti valgiai. Kepta paukštiena, žuvys, meistriškai sutaisyti saldėsiai ir ištisos krūsnys įvairiausių vaisių: figų, melionų, apelsinų, obuolių, persikų, vynuogių. Prie kiekvieno staliuko pūpsojo po šešis didelius vyno ąsočius. Nuošalyje – indai, sklidini pieno ir medaus.

Per paskutinę maldą Adis dar sykį nuvedė Apamą į kiekvieną sodą. Ji viską atidžiai apžiūrėjo ir susakė paskutinius nurodymus. Mirjamai, Fatimai ir Suleikai davė po du gumulėlius svečiams užmigdyti. Antrasis tam atvejui, jeigu pirmasis gumulėlis nepaveiktų. Atsisveikindama tarė:

– Nesuteikite jaunuoliams progos per daug klausinėti. Užimkite juos, visų pirma apsvaiginkite. Nes Seiduna yra teisingas ir griežtas.

Apamai išėjus, merginos suvokė, kad artėja lemtinga akimirka. Vadovės liepė merginoms išgerti po taurę vyno dėl drąsos.

Linksmiausios buvo Fatimos merginos. Jaudulingą nekantrumą jos slopino vynu ir juoku. Stebuklingas apšvietimas ir vynas paveikė. Baimė išsisklaidė. Svečio ir artėjančio nežinomo nuotykio belaukdamos, visos šiurpulingai jaudinosi.

– Jo vardas Suleimanas, Seiduna sakė, kad jis dailus, – tarė Leila.

– Regis, tu jo jau tykai, – paerzino ją Sara.

– Ir tai man sakai tu, kuri jau net apsirgai nuo savo geidulių.

– Leiskime Halimai pradėti, – pasiūlė Hanuma.

Halima pabūgo.

– Ne, ne, aš nieko nedarysiu.

– Nebijok, Halima, – paguodė ją Fatima. – Aš atsakau už sėkmingą svečio priėmimą, tad pati paskirsiu, ką kiekviena iš jūsų turės daryti.

– Įdomu, kurią jis įsimylės? – smalsavo Aiša.

– Tavo suktumas vargu ar bepadės, – atkirto Sara.

– O tau dar mažiau – tavo juoda oda.

– Nesikivirčykite, – ramino merginas Fatima. – Nesvarbu, kurią jis įsimylės. Mes tarnaujame Seidunai ir mums dera tik vykdyti jo įsakymus.

– O aš manau, kad jis pamils Zainab, – tarė Halima.

– Nes jos tokie nuostabūs geltoni plaukai ir tokios žydros akys.

Zainab prunkštelėjo.

– Kaip manote, ar jis bus gražesnis už Seiduną? – vis nerimo Halima.

– Tik pažvelkite į šitą mažą beždžioniukę, – sušuko Fatima. – Ji jau įsimylėjo Seiduną.

– Bet jis iš tiesų gražus.

– Halima, bent jau šįvakar nebūk užsispyrusi. Seiduna skirtas ne mums. Nedrįsk apie jį šitaip kalbėti.

– Bet Mirjamą tai jis įsimylėjęs.

Sara net pasiuto.

– Tai gal tu – Mirjama?

– Kad nieko panašaus daugiau negirdėčiau! – subarė Halimą ir Fatima.

– Kažin, kaip jis bus apsirengęs? – toliau smalsavo Aiša.

Sara nusikvatojo.

– Apsirengęs? Nuogas ateis.

Halima atkišo į priekį rankas:

– Aš tai į jį nė nedirstelėsiu.

– Paklausykite, – įsiterpė Šeherė. – Sukurkime jam eilėraštuką.

– Teisingai! Fatima, pamėgink tu.

– Mes juk jo dar nesame mačiusios.

– Fatima baiminasi, kad jis nebus gražus, – prunkštelėjo Sara.

– Sara, nepykdyk manęs. Pamėginsiu. Pavyzdžiui, štai taip: Mielas vaikinas Suleimanas atkako į rojų...

– Tai juokinga! – sušuko Zainab. – Juk Suleimanas yra didvyris, kovęsis su turkais. Geriau šitaip: Narsus kovotojas Suleimanas atkako į rojų...

– Čia tai jau tikrai poetiška! – susierzino Fatima. – Keista, kaip dar liežuvio nenusilaužei... Paklausykite: Margas sakalas Suleimanas atkako į rojų. Išvydo nuostabią Halimą, bet neužkalbino jos.

– Ne! Manęs eilėraštyje neminėk!

Halimą nuvėrė bauguliukas.

– Tai paikas vaikas! Suprask gi tu vieną kartą! Čia tik pajuokavimas.

• • •

Suleikos būrelyje merginos atrodė labiau susirūpinusios. Džada vos laikėsi ant kojų, o mažoji Fatima įsispraudė į atokiausią kertelę, lyg ten būtų saugiau. Asma vis klausinėjo kvailysčių, o Hanafija su Zofana ginčijosi dėl smulkmenų. Tik Rokaja ir Habibė tvardėsi.

O Suleika nekantriai laukė. Ją svaigino suteikta garbė vadovauti. Ji svaičiojo, kaip tas nežinomas, gražus Jusufas ją pamils, būtent ją, o į visas kitas nekreips dėmesio. Iš tokio būrio merginų Suleika bus išrinktoji. Juk ji to nusipelno. Argi ne ji visų gražiausia ir geismingiausia?

Išgėrusi taurę vyno, Suleika dar labiau įsijausmino. Aplinkui nieko nebematė. Paėmė arfą ir pradėjo braukti per stygas. Vaizdavosi, kad yra mylima, geidžiama, jai dingojosi, kad ji apžavi, nugali... Nejučia Suleika pati įsimylėjo nepažįstamąjį, kurio visos laukė.

• • •

Mirjamos vadovaujamame namelyje, kad ir ištaigingame, buvo nyku ir nejauku. Į jos būrelį paskirtos bailiausios ir nesavarankiš-

kiausios mergaitės. Ieškodamos prieglobsčio, jos mielai būtų prisiglaudusios po Mirjamos sparneliu. Bet mintys nešė Mirjamą tolyn nuo bičiulių.

Mirjama net įsivaizduoti negalėjo, kad šitaip įsiskaudins sužinojusi, jog Hasanas jos nemyli. Galbūt tai nebuvo tikroji jos skaudulio priežastis. Labiausiai ją pribloškė tai, kad Hasanui ji tėra priemonė, įrankis, kuriuo jis siekia savo tikslo, visiškai nesusijusio su meile. Ramiai, be jokių skrupulų, jis perdavė ją vienai nakčiai kitam.

Mirjama pažinojo vyrus. Mozė, jos sutuoktinis, buvo pasidygėtinas seniokas. Tačiau jai buvo visiškai aišku, kad jis verčiau būtų miręs, negu leidęs kam nors kitam prie jos prisiliesti. Muchamedas, jos mylimasis, rizikavo savo gyvybe, kad ją išsikovotų, ir žuvo dėl jos. Kai vėliau Basroje ji buvo parduota, visada žinojo, kad nė vienas ją nusipirkęs šeimininkas net kaip vergės jos neperleistų kitam. Šis pasitikėjimas savimi neišnyko ir tada, kai ji tapo Hasano nuosavybe. Dabartinis jo sprendimas iš pagrindų pakirto jos pasitikėjimą savimi, siaubingai pažemino.

Jei įmanytų, apsiverktų. Tačiau Mirjamos akys sakytum nebeįstengė ašaroti. Ar ji nekentė Hasano? Jos jausmai keistai susipynė. Iš pradžių jai buvo visiškai aišku, kad nieko kito nebelieka, tik pulti į Šahrudo vandenis. Paskui ji nusprendė keršyti. Bet šis noras taip pat subliūško ir užleido vietą neapsakomam graudulìui. Kuo daugiau ji apie tai mąstė, tuo aiškiau suprato, kad Hasanas elgėsi labai nuosekliai. Jo požiūris, neigiantis viską, kas daugybei žmonių šventa ir nepajudinama, jo abejojimas visų sukauptų žinių ir pažinimo teisingumu, galvosenos ir veiksmų laisvė, – argi visa tai daugybę kartų jos nežavėjo ir neerzino? Tai buvo žodžiai. O ji pati jautėsi esanti per silpna, kad išdrįstų arba įstengtų juos paversti veiksmais. Todėl ir nemanė, kad jis pajėgia būti toks galingas.

Dabar ir šiuo požiūriu Mirjama pradėjo jį suprasti. Hasanas rodė jai prielankumą, gal net mylėjo. Mirjama jautė, kad turi jį gerbti. Protinis pažinimas Hasanui jau reiškė būtinybę realizuoti jį veiksmu; tai, ką jam atverdavo protas, išsyk ir įpareigodavo. Kiek kartų ji pati jam tvirtino, kad nebeįstengia daugiau nieko iš tikrųjų pamilti, nebegali daugiau niekuo tikėti ir nebepripažįsta jokių visuotinai galiojančių principų. Apsimetinėjo, tarsi jau būtų išsilaisvinusi iš visų prietarų. Argi pastaruoju savo sprendimu jis neįrodė, kad pasitiki ja? Kad vertina?

Mirjama visiškai susipainiojo. Nesvarbu, ką ji galvojo, ką mėgino suprasti, širdies gilumoje vis tiek nusėdo gėla, kartėlis, kad ji pažeminta, kad Hasanui ji tėra daiktas, kuriuo jis naudojasi taip, kaip jam diktuoja jo siekiai.

Mirjama paslapčia svaiginosi vynu, tuštino vieną taurę po kitos. Bet jai rodės, kad darosi vis blaivesnė. Ūmai ji susivokė, kad, tiesą sakant, kažko laukia. Keista, bet visą tą laiką nė sykio nepagalvojo apie Ibn Tahirą. Hasanas sakė, kad jis – itin nuovokus jaunuolis, be to, poetas. Mirjamą pagavo keistas jausmas. Sakytum kūną perbraukė nematomas sparnas. Ūmai Mirjama pajuto likimo artumą.

Ji paėmė arfą ir gnybtelėjo pirštais stygas. Pasigirdo graudaus ilgesio sklidina rauda.

– Kokia ji graži šįvakar, – sušnibždėjo Safija. Akimis parodė į Mirjamą.

– Kai Ibn Tahiras ją išvys, išsyk pamils, – pasakė Hadidža.

– Kaip tai bus nuostabu, – nudžiugo Safija. – Sudėsime apie juodu eilėraštį.

– Ar tau išties labai patiktų, kad jis ją įsimylėtų?

– O, dar ir kaip.

• • •

Didieji dajai tylomis lydėjo Hasaną į kuoro viršų. Užlipę į aikštelę, juodu pamatė blausų švytėjimą, sklindantį iš tos pusės, kur plytėjo sodai, žvaigždžių šviesą. Nuėjo su Hasanu prie bokšto sienos ir pažvelgė žemyn.

Trys stikliniai nameliai skendėjo šviesos jūroje. Jie buvo apšviesti ir iš vidaus, ir iš išorės. Pro labai sumažinto dydžio stiklinį bokštą ir sienas buvo matyti visa, kas judėjo ir krutėjo tuose pastatuose.

– Tu esi meistras, kuriam neprilygsta niekas, – pratarė Abu Alis. – Regis, prisiekei nuolat mums stebinti.

– Tikri *Tūkstančio ir vienos nakties* stebuklai, – sumurmėjo Buzrukas Umidas. – Taip meistriškai viską parengei, kad net didžiausios dvejonės išnyksta.

– Palaukite, per anksti negirkite, – nusijuokė Hasanas.

– Jaunuoliai veikiausiai dar miega. Vadinasi, uždanga dar nepakelta. Tik jiems nubudus pamatysime, ar vertėjo imtis šio sumanymo.

Hasanas paaiškino, kaip išdėstyti sodai ir kuriame kuris fedajinas atsidurs.

– Aš visiškai nesuprantu, – pasakė Abu Alis, – kaip tau galėjo šauti į galvą tokia mintis. Niekaip kitaip negaliu sau to paaiškinti, tik taip, jog tave įkvėpė kažkokia dvasia. Bet ne Alachas!

– Tikrai, ne Alachas, – kikendamas atsakė Hasanas. – O senas geras bičiulis Omaras Chajamas.

Jis papasakojo bendražygiams, kaip prieš dvidešimt metų aplankė poetą Nišapūre ir kaip šis visai nejučia įkvėpė jį sumanyti tai, kas šiąnakt bus išmėginta.

Abu Alis didžiai nustebęs sukliko:

– Nuo tų laikų puoselėjai mintyse šį sumanymą? Ir nepamišai?!

Prisiekiu kankinio Alijaus barzda! Jei aš sumąstyčiau ką nors tokio didingo, neištverčiau nė mėnesio. Mesčiau visas jėgas savo sumanymui įgyvendinti ir neatlyžčiau, kol pasisektų arba viskas žlugtų.

– Aš prisiekiau, jog padarysiu viską, kiek leidžia mano žmogiškosios galios, kad šis sumanymas nežlugtų. Mintis auga ir rutuliojasi žmogaus sieloje nelyginant vaikas motinos įsčiose. Iš pradžių ji visiškai miglota, jokio aiškaus pavidalo, tik sužadina aistringą troškimą, kuris paakina būti atkakliam ir nenuleisti rankų. Ji labai galinga. Tolydžio apima ir apsėda savo sumanytoją, ir šis nebemato nieko kito, nebemąsto apie nieką kita, tik apie tai, kaip ją įgyvendinti, iškelti į dienos šviesą tą įstabų planą. Slėpdamas savo viduje tokią mintį, žmogus iš tiesų darosi panašus į pamišėlį. Jam net klausimas nekyla, ar tai teisinga, ar ne, ar tai gėris, ar blogis. Jis veikia, skatinamas negirdimo vidinio raginimo. Tik žino, kad yra įrankis, valdomas kažko stipresnio už jį patį. Bene jam rūpi, ar ši valdžia ateina iš dangaus, ar iš pragaro!

– Ir visus tuos dvidešimt metų tu net nemėginai įgyvendinti savo sumanymo? Net neturėjai kam patikėti savo minčių?

Abu Alis niekaip negalėjo tuo patikėti. O Hasanas nusijuokė.

– Jei būčiau tau arba kuria̋m nors iš draugų jį atskleidęs, būtumėte mane palaikę juokdariu arba pamišėliu. Neslėpsiu, nekantrumas vis pastūmėdavo jį įgyvendinti. Tikriau – anksčiau nei dera imtis jį vykdyti. Bet vėliau visada įsitikindavau, kad mano kelyje iškildavusios kliautys apsaugodavo nuo neatitaisomos klaidos. Pirmąsyk savo sumanymą ketinau įgyvendinti netrukus po to, kai Omaras Chajamas patarė man kreiptis į didįjį vizirį ir paprašyti, kad šis įvykdytų jaunystės pažadą ir padėtų man pakilti į aukštesnę padėtį, kaip padarė jis. Nizamas al Mulkas pasirodė geranoriškesnis, nei tikėjausi. Pristatė mane sultonui kaip savo draugą, šitaip buvau priimtas tarnauti į rūmus. Galite įsivaizduoti, kad buvau smagesnis dvariškis už didįjį vizirį. Netrukau pelnyti sultono prielankumo

ir jis ėmė mane išskirti iš kitų. Žinoma, šitaip pylė vandenį ant mano malūno. Laukiau progos paprašyti sultono, kad leistų man vadovauti karių būriams per kokį nors karinį žygį. Vis dar buvau naivus ir neįžvelgiau, kokį didžiulį pavydą mano sėkmė įžiebė buvusio bendramokslio širdyje. Man atrodė visai normalu, kad mudu rungtyniaujame. O jis tai suvokė kaip siaubingą pažeminimą. Viskas iškilo į dienos šviesą, kai sultonas užsimanė gauti visų savo milžiniškų rūmų pajamų ir išlaidų sąrašą. Jis paklausė Nizamo al Mulko, per kiek laiko šis gebėtų surinkti visus reikiamus duomenis. „Šiai užduočiai atlikti man prireiks dvejų metų“ – atsakė viziris. „Ką, dvejų metų?! – nustebau aš. – Duokit man keturiasdešimt dienų ir gausit kuo tiksliausią visų valstybės reikalų aprašą. Tik leiskite pasinaudoti savo raštininkų paslaugomis.“ Mano bendramokslis išbalo ir išėjo iš kambario. Sultonas sutiko su mano pasiūlymu, ir aš apsidžiaugiau, kad galėsiu parodyti savo gebėjimus. Įkinkiau į darbą visus savo patikėtinius visoje karalystėje ir, jų bei sultono raštininkų padedamas, iš tikrųjų per keturiasdešimt dienų surinkau visus duomenis apie valstybės pajamas ir išlaidas. Išaušus sutartai dienai, nuėjau su užrašais pas sultoną. Pradėjau skaityti, bet vos perverčiau kelis lapus, pasibaisėjęs supratau, jog kažkas pakišo man kitus užrašus. Pradėjau mikčioti, mėginau prisiminti trūkstamus duomenis iš atminties. Bet sultonas jau atkreipė dėmesį į tai, kad sutrikau. Jis įsiuto, lūpos ėmė virpėti iš įniršio. Tada didysis viziris jam tarė: „Išmintingi vyrai apskaičiavo, kad šiam darbui atlikti prireiks mažiausiai dvejų metų. Kaipgi kitaip į klausimus gali atsakyti pamišęs paikšis, gyręsis, kad viską atliks per keturiasdešimt dienų, jei ne beprasmišku vapenimu?“ Girdėjau, kaip mintyse jis piktdžiugiškai kvatojasi. Žinojau, kad tai jis įkišo pagalį man į ratus. Bet su sultonu nepajuokausi. Sugėdintas turėjau spūdinti iš rūmų ir trauktis į Egiptą. Sultono akyse likau šunakis juokdarys. Nuo tos dienos didysis viziris dreba laukdamas mano

keršto, juk jis padarė viską, kad mane sužlugdytų. Taigi pirma proga įgyvendinti sumanymą nuėjo šuniui ant uodegos. Bet man visai negaila. Aš iš tikrųjų baiminuosi, kad gimdymas neprasidėtų per anksti...

– Esu girdėjęs apie tavo ginčą su didžiuoju viziriu, – tarė Abu Alis. – Įsigilinus į reikalą, tuoj atsiskleidžia kita pusė. Dabar man aišku, kodėl Nizamas al Mulkas mirtinai nekenčia ismailizmo.

– Egipte susiklostė dar geresnės sąlygos. Kalifas Mostanzeras Bilachas nusiuntė Bedrą Al Džemalį, savo sargybos viršininką, pasitikti manęs prie sienos. Kaire mane pasitiko kaip Alijaus misijos kankinį, su didele pagarba. Netrukus perpratau padėtį. Aplink du kalifo sūnus būrėsi dvi partijos, kiekviena jų siekė, kad jų vadovas taptų sosto įpėdiniu. Vyresnysis, Nezaras, buvo silpnavalis, kaip ir pats kalifas. Apie tai bylojo jo laikysena. Jis, kaip ir jo tėvas, beregint pateko mano įtakon. Deja, neatsižvelgiau į Bedro Al Džemalio ryžtingumą. Jis gynė jaunesnįjį kalifo sūnų, Almustalį. Pamatęs, kad pradedu jį gožti, liepė mane suimti. Kalifas persigando. Išsyk sumojau, kad čia menki juokai. Mečiau visas Egipte puoselėtas, į debesis kilusias svajas ir leidausi įsodinamas į europiečių laivą. Šiame laive pagaliau išsisprendė mano likimas. Kai atsidūrėme jūros viduryje, supratau, kad plaukiame ne Sirijos link, kaip man buvo žadėjęs Bedras Al Džemalis, o gilyn į vakarus palei Afrikos pakrantę. Jaučiau, kad viskas žlugs, jeigu būsiu išlaipintas kur nors netoli Kairuano. Ūmai kilo audra, dažna šioje jūros vietoje. Iš kalifo slapta buvau gavęs kelis kapšus auksinių. Vieną pažadėjau kapitonui, jeigu pasuks laivą ir išlaipins mane Sirijos pakrantėje. Jis turėjo puikų pasiteisinimą: į tą pusę laivą nunešė audra. Kapitonas susigundė auksu. Audra vis stiprėjo. Keliautojai, beveik vien europiečiai, pabūgo. Garsiai meldėsi ir siūlė dievui savo sielas. O aš, patenkintas, kad taip šauniai sutvarkiau reikalą, ramiai sau kiūtojau kamputyje ir kramčiau džiovintas datules. Jie

stebėjosi, kodėl aš toks ramus. Mat nežinojo, kad pasukome į kitą pusę. Į jų klausimus atsakydavau, kad Alachas man pranešė, jog priplauksime Sirijos pakrantę ir kelyje mums nieko blogo nenutiks. Ši „pranašystė“ išsipildė ir per vieną naktį jų akyse tapau didžiu pranašu. Visi troško, kad priimčiau juos būti savo mokymo sekėjais. Tokia netikėta sėkmė mane net išgąsdino. Galutinai įsitikinau, kokią galią slepia tvirtas tikėjimas ir kaip lengva jį įžiebti. Tereikia žinoti šiek tiek daugiau už tuos, kuriuos nori priversti tikėti. Ir tada stebuklus daryti labai paprasta. O tie stebuklai yra patręšta dirva, kurioje užauga taurus tikėjimo žiedas. Staiga praregėjau. Kad įvykdyčiau savo sumanymą, išplėščiau pasaulį iš vyrių, man, kaip ir Archimedui, tereikia vieno atspirties taško. Jokios garbės, jokios šio pasaulio valdovų įtakos! Tik įrengtos tvirtovės ir pinigų, kad pertvarkyčiau ją pagal savo sumanymą. O tada tepasisaugo didieji viziriai ir visų valstybių galingieji!

Hasano akys bauginamai sužaibavo. Abu Alis pasijuto taip, lyg būtų atsidūręs greta pavojingo žvėries, galinčio bet kurią akimirką pulti.

– Dabar tą atspirties tašką turi, – tarė jis lyg ir raminamai, bet ir šiek tiek nepasitikėdamas.

– Taip, – pritarė Hasanas.

Jis pasitraukė nuo sienos ir atsigulė ant pagalvių, paskleistų ant grindų. Pakvietė atsigulti ir draugus. Ant padėklų jų laukė ataušę kepsniai ir sklidini ąsočiai vyno. Vyrai pradėjo užkandžiauti.

– Aš nesusvyruoju, jeigu reikia apmulkinti priešą. Bet draugų apgaudinėti nemėgstu, – netikėtai prašneko Buzrukas Umidas.

Jis visą laiką tylėjo ir mąstė. Ūmai pratrūko.

– Jei teisingai tave supratau, Ibn Saba, – toliau kalbėjo jis, – mūsų brolijos galios pamatas būtų suklaidinti fedajinai, šauniausi ir labiausiai mums atsidavę sekėjai. Ir klaidinti juos turėtume mes, šaltai apmąstę ir aiškiai suvokdami, ką darome. O kad tai pasiek-

tume, turėsime pasitelkti neregėtą melagystę. Tavo sumanymas iš tiesų didingas, bet priemonės, kuriomis sieki jį įgyvendinti, yra gyvi žmonės, mūsų draugai.

Hasanas, lyg būtų laukęs tokio priekaišto, ramiai atsakė:

– Iš esmės kiekvienos bendruomenės galia remiasi suklaidintais sekėjais. Žmonės skiriasi gebėjimu pažinti. Kas siekia juos vesti, turi atsižvelgti į tai, kad žmonės nevienodai geba pažinti. Iš pranašų minia reikalavo stebuklų. Ir šie privalėjo tuos stebuklus daryti, kad išsaugotų savo gerą vardą. Kuo menkesnis sąmoningumas, tuo didesnis karštumas. Todėl žmoniją daliju į du iš esmės besiskiriančius sluoksnius. Į saujelę žinančių, apie ką kalbama, ir daugumą tų, kurie to nežino. Pirmieji yra pašaukti vesti, antrieji – būti vedami. Pirmieji yra kaip tėvai, antrieji – kaip vaikai. Pirmieji žino, kad tiesa nepasiekiama, o kiti tiesia į ją rankas. Kas belieka vedliams, jei ne penėti anuos pasakomis ir pramanais? Kas gi kita tai yra, jei ne melas ir apgaulė! Ir vis dėlto vedlius į tai stumia gryna pagaila. Taigi, kad galėtum vesti minią į kokį nors tikslą, kurį regi priešaky, turi ją klaidinti ir mulkinti, bet ji šito nesuvokia, tad kodėl gi iš to melo ir apgaulės nesukūrus gerai apgalvotos sistemos? Kaip pavyzdį galiu jums pateikti graikų filosofą Empedoklį, kuris mėgavosi tuo, kad jo mokiniai jį garbino kaip dievą. O pajutęs artėjant paskutinę valandą, užkopė į ugnikalnio viršūnę ir šoko žemyn į pragarmę. Mat buvo išpranašavęs, kad bus gyvas paimtas į dangų. Ant pragarmės krašto netyčia pametė vėliau jį išdavusį sandalą. Jei apavo nebūtų radę, gal iki šiol pasaulis būtų tikėjęs, kad filosofas gyvas nužengė anapusybėn. Viską smulkiai apsvarsčius, aišku, kad iš gryno savanaudiškumo šitaip pasielgti jis negalėjo. Nes kokios gi naudos būtų pešęs iš to, kad po jo mirties mokiniai būtų įtikėję, esą jis gyvas iškeliavo į dausas? Verčiau manykime, jog filosofo būta tokio jautraus, kad jis tiesiog nenorėjo išsklaidyti ištikimų sekėjų tikėjimo jo nemirtingumu. Jautė, kad iš

jo reikalaujama meluoti, tad nenorėjo savo mokinių nuvilti.

– Iš esmės toks melas yra nekaltas, – ilgiau pagalvojęs, tarė Buzrukas Umidas. – Bet mąstant apie apgaulę, kurią rengi fedajinams, iškyla gyvybės ir mirties klausimas.

– Esu judviem pažadėjęs, kad savo sumanymą filosofiškai pagrįsiu, – prabilo Hasanas. – Todėl pirmiausia reikia iki galo išsiaiškinti, kas iš tiesų vyksta soduose. Išskaidykime vykstantį bandymą į sudedamąsias dalis. Turime tris jaunuolius, kurie tiki, kad atrakinome jiems vartus į rojų. Jeigu jie būtų iš tikrųjų tuo įsitikinę, ką tuomet patirtų? Ar suvokiate, bičiuliai? Palaimą, kokios dar nėra tekę patirti nė vienam mirtingajam.

– Bet ir stipriai apsigautų, – nusijuokė Abu Alis, – ir geriausiai tą žinotume kaip tik mes trys.

– Bene jiems rūpės, kad mes tai žinosime? – atšovė Hasanas. – Gal žinai, kas tau nutiks rytoj? O gal aš žinau, ką man rengia likimas? Gal Buzrukas Umidas žino, kada mirs? Ir vis dėlto tai turėtų būti jau prieš tūkstančius metų įrašyta visatoje. Protagoras yra pasakęs, kad žmogus – visų daiktų matas. Tai, ką jis suvokia, yra, o ko nesuvokia, nėra. Ten žemai, soduose, fedajinų trijulė siela ir kūnu, visomis savo juslėmis, patirs ir pažins rojų. Vadinasi, jiems rojus egzistuoja. Tu, Buzrukai Umidai, pasibaisėjai apgaule, į kurią įtraukiau fedajinus. Bet pamiršti, kad mes patys kasdien tampame savo juslių apgaulės aukomis. Taigi manau, kad esu ne ką blogesnis už tą virš mūsų sklandančią tariamą esybę, kuri, kaip teigia įvairūs tikėjimai, mus sukūrė. Mūsų juslių apgaulingumą suvokė jau Demokritas. Jam neegzistavo nei spalvos, nei balsai, nei saldumas, nei kartumas, nei šaltis, nei šiluma, o vien atomai ir erdvė. O Empedoklis įspėjo, kad visas žinias gauname per savo jusles. Ko nepatiriame juslėmis, to nėra ir mūsų mintyse. Vadinasi, jeigu juslės klysta, argi tada galėtų būti teisingas iš jų kylantis mūsų pažinimas? Pažvelkite į tuos eunuchus soduose! Patikėjome

jiems saugoti gražiausias merginas. Jie turi tokias pat akis, ausis, tokias pat jusles kaip ir mes. Ir vis dėlto! Pakako nedidelio pjūvio kūne, kad jų pasaulio suvokimas visiškai pakistų. Ką jiems reiškia gundantis jaunos merginos veido odos kvapas? Atstumiančius prakaito garus. O standžių mergiškų krūtų prisilietimas? Nemalonų svetimo kūno tuklios dalies prisilietimą. O slaptingasis kūniško malonumo viršūnės šaltinis? Jiems tai – nešvarus nutekamasis latakas. Štai matote, kokios patikimos yra mūsų juslės. Aklam nerūpi spalvingas žydinčio sodo grožis. Kurčias yra abejingas lakštingalos giesmei. Eunucho nesujaudina mergelės grožybės, o kvailiui nusišvilpt į visą pasaulio išmintį.

Abu Alis ir Buzrukas Umidas nejučia nusijuokė. Jie jautėsi taip, lyg Hasanas būtų paėmęs juos už rankos ir vestų stačiais, vingriais laiptais į tamsią, gilią prarają, į kurią iki šiol juodu nedrįso nė dirstelėti. Jie suvokė, kad visa, ką Hasanas dabar jiems kalbėjo, jau seniai yra gerai apmąstęs.

– Matote, jei kas nors, kaip antai aš, iš tiesų suprato, – toliau dėstė Hasanas, – kad niekuo, ką aplink save regi, jaučia ir suvokia, negali pasitikėti kaip tikru dalyku; jeigu jį persmelkia mintis, kad yra supamas vien netikrumo, neaiškumo ir apgaulės, tuomet tai jam jau nėra kažkas priešiška, o tiesiog gyvenimo būtinybė, su kuria anksčiau ar vėliau teks susitaikyti. Žvelgti į apgaulę kaip į vieną gyvasties pradmenų, kaip į elementą, kuris anaiptol nėra mums priešiškas, kaip į vieną iš daugybės priemonių, padedančių veikti ir brautis pirmyn, – tai vienintelė galima pasaulėžiūra tų, kurie pasiekė aukštesnį pažinimo lygį. Heraklitas visatą įsivaizdavo kaip chaotiškai prigriozdintą šiukšlyną, tvarkomą laiko. Laikas jam buvo nelyginant vaikas, žaidžiantis spalvotais akmenėliais: iš pradžių juos dėlioja, o paskui vėl viską sujaukia. Koks didingas palyginimas! Laikas yra tarsi koks valdovas, menininkas. Šiai jų aistrai statyti, kurti prilygsta beprasmė valia, valdanti pasaulius.

Ji kviečia juos egzistuoti, o paskui vėl nugramzdina į niekį. Bet kai jie gyvuoja, esti nepakartojami, užsisklendę, jie paklūsta tik griežtiems dėsniams. Tokiame pasaulyje gyvename ir mes. Esame pavaldūs jame viešpataujantiems dėsniams. Esame šio pasaulio dalis ir negalime iš jo ištrūkti. Pasaulyje suklydimas ir apgaulė yra svarbūs veiksniai.

– O, gailestingasis Alache! – sukliko Abu Alis. – Ar ir tu, Hasanai, nebūsi sukūręs pasaulio, kuriame viešpatauja ypatingi dėsniai? Spalvingo, keisto ir šiurpaus pasaulio? Alamutas yra tavo kūrinys, Ibn Saba.

Jis prapliupo juoktis, šitaip privertė nusijuokti ir Hasaną. Buzrukas Umidas žvelgė į vadą ir klausėsi jo, mąstė ir stebėjosi. Tolydžio grimzdo į visiškai svetimas ir nežinomas erdves.

– Tavo pokštas, mielas Abu Ali, slepia nemažai tiesos, – senu papratimu šypsodamasis toliau kalbėjo Hasanas. – Juk jau ten, apačioje, judviem pasakiau, kad buvau įsėlinęs į paties Kūrėjo dirbtuves ir kyštelėjau nosį jam po pirštais. Nuo mūsų, – sakoma, kad iš gailesčio, – jis uždengė ateitį ir mūsų mirties dieną. Tą patį darome ir mes. Kur, po velnių, užrašyta, kad ir mūsų gyvenimas nėra tokia pati apgaulė?! Tik mūsų sąmonė sprendžia, ar kas nors egzistuoja „iš tikrųjų", ar tėra grynas sapnas. Jeigu prabudę fedajinai suvoks, kad pabuvojo rojuje, vadinasi, rojuje iš tikrųjų ir pabuvojo! Nes tarp tikro ir netikro rojaus nėra jokio skirtumo. Jei suvoki, kad kažkur pabuvojai, vadinasi, iš tiesų ir buvai ten atsidūręs! Ar jų palaima, pasimėgavimas, džiaugsmas nebus tokie patys, kokius patirtų tikrose dausose? Epikūras išmintingai yra pasakęs, kad vengti kančios ir skausmo, ieškoti malonumų ir prabangos yra vienintelis teisingas žmogaus požiūris į gyvenimą. Kuris iš fedajinų, nuvestų į rojų, patirs didžiausią palaimą? Iš tikrųjų! Viską atiduočiau, kad tik galėčiau atsidurti jų vietoje! Kad galėčiau bent kartą suvokti, jog mėgaujuosi rojaus prašmatnybe!

– Na ir sofistas tu! – sušuko Abu Alis. – Paguldyk mane ant kankinimų suolo ir įtikink, kaip dabar mėgini mudu įtikinti, kad jaučiuosi maloniau negu gulėdamas minkštam patale, prisiekiu Ismailo barzda, kikenčiau iš palaimos!

Hasanas ir Buzrukas Umidas ėmė kvatotis.

– Metas pasižiūrėti, ką veikia mūsų didvyriai, – galiausiai tarė Hasanas.

Vyrai pakilo ir priėjo prie sienos.

– Kol kas dar ramu, – prabilo Buzrukas Umidas. – Grįžkime prie mūsų pokalbio. Tu sakei, Ibn Saba, kad irgi norėtum bent kartą patikėti, jog pabuvojai rojuje. O ką ypatingo patirs fedajinai, jeigu įtikės, kad buvo rojuje? Jie gardžiuosis tokiais valgiais, kokių gali gauti ir šiaip, mėgausis tokiomis merginomis, kokių tūkstančiai po saule.

– Ne! – paprieštaravo Hasanas. – Paprastam žmogeliui ne tas pats, ar jis vaišinasi karaliaus rūmuose, ar valgo įprastame karavansarajuje, nors ragautų tų pačių patiekalų. Jis taip pat moka atskirti karalienę ir piemenaitę, nors jos atrodytų nepaprastai panašios. Nes mūsų malonumo suvokimas priklauso ne tik nuo kūniškų pojūčių, tai gerokai sudėtingesnis reiškinys, kurį veikia įvairiausios aplinkybės. Mergina, kurią regi kaip nuolat skaistumą atgaunančią huriją, tau suteiks kitokio džiaugsmo nei ta, kurią nusipirkai kaip vergę.

– Šį tą man priminei, – pertarė jį Abu Alis. – Korane parašyta, kad rojaus merginos niekada nepraras nekaltybės. Ar apie tai pagalvojai? Būk atsargus, kad per tokią smulkmeną nežlugtų visas tavo sumanymas!

Hasanas smagiai nusijuokė.

– Nei čia tuose soduose kvepia nekaltybe, – atšovė jis, – nei šiaip sau iš Kabulo buvo atvežta Apama. Nejau manote, kad jos, kaip nuostabiausios meilužės nuo Kabulo iki Samarkando, šlovė

nepelnyta? Galiu jus patikinti, kad, pagyvenusi su dešimčia meilužių, ji liko tokia pat gležna kaip ir šešiolikos metų mergina. Mat žinojo vieną meilės paslaptį, kuri, atskleista, atrodo visai paprasta. O jeigu tos paslapties nežinai, patikėsi amžinai atsinaujinančia mergyste. Ši paslaptis yra tam tikras rūdos mišinys, kuris, tam tikrame tirpale ištirpdytas, sutraukia odą ir, teisingai panaudotas, nepritvrusį vyrą gali suklaidinti, esą šis turi reikalą su nekalta mergaite.

– Jei iš tiesų į tai atsižvelgei, tuomet esi gyvas šaitanas, – kikendamas tarė Abu Alis.

– Pažvelkite! Vienas fedajinas jau pabudo! – sušuko Buzrukas Umidas.

Visi trys sulaikė kvapą. Pro stiklinį stogą jie išvydo, kaip merginos apspito jaunuolį, o šis joms kažką pasakojo.

– Tai – Suleimanas, – tarė Hasanas ir nejučia pritildė balsą, lyg baimintųsi, kad sode jį gali išgirsti. – Jis yra pirmas mirtingasis, nubudęs rojuje.

• • •

Eunuchams įnešus Suleimaną, menėje, kur svečio laukė Fatimos grupelė, stojo kapų tyla. Nieko netarę, jie suėmė jaunuolį už kojų ir pečių ir perkėlė ant pagalvių. Ir vėl nieko netarę, tykiai išėjo su tuščiais neštuvais.

Merginos vos drįso kvėpuoti. Jos spoksojo į kūną, užklotą juodu apdangalu. Zainab sušnibždėjo Fatimai, kad ši atklotų miegantį svečią.

Fatima ant pirštų galų prisiartino prie miegančio jaunuolio. Palinko virš jo ir nutraukė užklotą. Sustojo it įbesta. Kad ir ko būtų tikėjusis, tokio dailaus Suleimano negalėjo nė įsivaizduoti. Jo skruostai buvo rausvi it mergaitės. Juos vos dengė švelnūs pūkeliai.

Vyšnios raudonumo lūpos kiek pračiauptos. Pro jas bolavo eilė baltų it perlai dantų. Blakstienos vešlios ir ilgos, jos metė ant skruostų subtilų šešėlį. Jaunuolis gulėjo ant šono. Viena ranka pakišta po kūnu, o kita lengvai laikėsi už pagalvės.

– Kaip jis tau, Halima? – tylutėliai paklausė Hanuma.

– Aš jo nemylėčiau.

– Cit! Dar surysit jį akimis.

Sara ėmė prislopintai kikenti.

– Tu taip ir padarytum, jei tai būtų įmanoma, – paerzino ją Zainab.

– O tu verčiau patylėk!

Fatima paėmė arfą ir perbraukė pirštais per stygas. Pamačiusi, kad Suleimanas vis dar miega, įsidrąsino ir pusbalsiu uždainavo.

– Kalbėkite garsiai, lyg būtumėte vienos, – pasakė Fatima. – Gal dar ilgai teks laukti, kol prabus.

Garsiai kalbėdamos, merginos atgavo kvapą. Jos pradėjo pokštauti, laidyti juokelius ir viena iš kitos kikenti.

Beregint Suleimanas ėmė blaškytis.

– Žiūrėkit, jis tuoj nubus! – sušuko Zainab.

Halima užsidengė rankomis akis.

– Ne, jis tik kažką sapnuoja, – atsiduso Sara.

Halima vėl dirstelėjo į jaunuolį.

– Tik nepradėk man čia zirzti, – prigrasino jai pirštu Fatima.

Tuo metu Suleimanas pakilo pasirėmęs alkūnėmis, pramerkė akis ir vėl užsimerkė. Paskui vėl plačiai atsimerkė ir bukai įsistebeilijo į persigandusių, o drauge smalsių merginų veidus. Tada papurtė galvą, sumurmėjo kažką nesuprantama ir vėl atsigulė.

– Turbūt pamanė, kad sapnuoja, – sušnabždėjo Aiša.

– Prieik prie jo, Fatima, ir paglostyk, – patarė Zainab. – Gal tada prabus.

Fatima tyliai prisėdo ant pagalvių šalia jaunuolio. Akimirką sudvejojo, paskui labai švelniai paglostė jam veidą.

Suleimanas virptelėjo. Pasisuko ir ranka atsitrenkė į Fatimos šlaunį. Fatimai taip nudegino kūną, tarsi ją būtų liepsna lyžtelėjusi. Mergina sulaikė kvapą ir įsiklausė, apimta virpulingo saldumo.

Suleimanas vėl atsisėdo. Per jėgą atplėšė akis ir įsižiūrėjo į virpančią Fatimą. Netaręs nė žodžio, lyg koks mechanizmas apsikabino ją ir prisispaudė prie savęs. Lygiai taip pat nesąmoningai ir be nuovokos ją paėmė.

Fatima negalėjo aiškiai suprasti, kas jai nutiko. Lygiai taip pat abejingai jo paklausė:

– Ar myli mane, Suleimanai?

Suleimanas buvo palinkęs virš jos. Nenuleisdamas akių žvelgė jai į veidą. Paskui sumurmėjo:

– Eik, eik. O vis dėlto tu graži, bet žinau, kad tai viso labo sapnas. Prakeikimas, net ir sapnai būtinai susijaukia.

Fatima pasipurtė ir atsikratė apsvaigimo. Susigėdusi pažvelgė į bičiules.

Staiga prisiminė savo pareigas. Prisiminė klaikią bausmę, kuria pagrasino valdovas, jeigu bandymas nepavyks. Ji atstūmė nuo savęs Suleimaną ir priekaištingai tarė:

– Ar tau ne gėda, Suleimanai? Rojuje esi ir keikiesi!

– Rojuje?

Jaunuolis mikliai pasitrynė akis. Paskui apsidairė aplink. Net akis išpūtė, taip spoksojo.

– Kur, kur aš esu? – sumikčiojo.

Fedajinas ėmė čiupinėti save, aplinkinius daiktus, paėmė pagalvę ir baimingai prisilietė prie Fatimos.

Tada atsikėlė. Įsižiūrėjo į almantį trykšlį, žengė prie maudyklės ir įmerkė ranką į vandenį.

– O, dangau! – sušnibždėjo jis. – Iš tikrųjų esu rojuje.

Merginos jį stebėjo pabūgusios ir sulaikiusios kvapą. O jei jis viską supras? Tada jos neteks galvos. Bet ar joms pavyks visą laiką išsaugoti apgaulės skraistę?

Pirmoji atsipeikėjo Fatima.

– Ilgai keliavai. Gal esi ištroškęs? – pasiteiravo ji.

– O, taip, ištroškęs, – sušnibždėjo Suleimanas.

Fatima linktelėjo ir Sara atnešė dubenį šalto pieno. Jaunuolis paėmė indą merginai iš rankų ir beregint ištuštino.

– Tarsi būčiau gimęs iš naujo, – tarė ir jo veide sušvito šypsnys.

– Eikš, išmaudysime tave, – pakvietė Fatima.

– Gerai. Bet nusisukite.

Merginos pakluso. Sara ir Zainab prislopintai sukrizeno.

– Kodėl jos juokiasi? – nepatikliai paklausė jaunuolis nusirengdamas.

– Čia tokie papročiai!

Suleimanas paniro į vandenį.

– Koks maloniai šiltas vanduo, – nudžiugo jis.

Svaigulys sklaidėsi. Suleimanas vis dar skliaustė ausis, bet drauge jautėsi kaip namie.

– Paduokite man rankšluostį! – garsiai pareikalavo.

Tuoj gavo ko norėjęs.

– Geidaučiau pamatyti, kaip maudotės jūs.

Fatima mirktelėjo merginoms. Visos nusivyniojo skraistes ir įlipo į maudyklę. Halima pasislėpė. Sara atitempė ir ją. Merginos pradėjo taškytis. Krykštimas ir juokas pasklido po menę.

Suleimanas apsisiautė apdaru ir išsitiesė ant pagalvių.

– Čia iš tiesų smagu, – tarė jis šypsodamas.

Ūmai pajuto silpnumą ir baisų alkį. Ėmė godžiai dėbčioti į gardėsius, sukrautus ant stalų kampe.

Fatima apsigaubė skraiste ir priėjo prie svečio.

– Ar tu alkanas, Suleimanai? – angeliškai maloniai pasiteiravo.

– Dar ir kaip.

Merginos bematant patiekė valgius.

Nelyginant išbadėjęs vilkas, Suleimanas puolė šveisti. Galėjai matyti, kaip jam vėl grįžta jėgos.

– Įpilkit jam vyno! – sušnibždėjo Fatima.

Jaunuolis gėrė dideliais gurkšniais. Nužiūrinėjo jam patarnaujančias gražuoles. Jų oda bolavo pro skraisčių audeklą. Iš geidulingumo fedajinui temo akyse.

– Ar visa tai – mano? – paklausė jis.

Norėdamas įsitikinti, čiupo Aišą už rankos ir prisitraukė prie savęs.

Ji nesipriešino.

Tuoj ir Leila prisišliejo.

– Prigirdykite jį, apsvaiginkite, – pašnibždomis akino merginas Fatima.

Vynas tolydžio svaigino jaunuoliui galvą.

– Prisiekiu kankinio Alijaus barzda! – sušuko jis. – Seiduna sakė tiesą. Jam iš tikrųjų duotas rojaus raktas.

Suleimanas glėbesčiavo ir bučiavo visas merginas iš eilės.

– Tik ar nebūsiu miręs? – staiga parūpo jam.

– Nebijok, – paguodė jį Fatima. – Ryt vėl atsidursi Alamute ir tarnausi Seidunai.

– Jūs jį pažįstate?

– Na, juk mes vis dėlto rojuje!

– Vadinasi, žinote, kad šįryt mes iškaršėm kailį klaidatikiams?

– Žinome, o kaipgi. Tu persekiojai turkus, o Ibn Tahiras išplėšė vėliavą priešams iš rankų.

– Alachas yra didis! Jei apie tai papasakočiau Naimui ar Obeidai, jie mane užjuoktų.

– Ar jų tikėjimas toks silpnas?

– Prisiekiu Pranašo barzda, ir aš netikėčiau, jei juodu man ką nors panašaus papasakotų. O kur Ibn Tahiras ir Jusufas?

– Jie irgi rojuje. Kitame pasaulyje jūs vėl susitiksite ir papasakosite vienas kitam, ką čia matėte ir patyrėte.

– Iš tikrųjų, prisiekiu Alachu, kokių keistenybių restykiais nutinka doram musulmonui.

Maloniai įkaušęs, jis ėmė pasakoti apie Alamutą, mokytojus ir bičiulius, apie rytinį mūšį su turkais.

Merginos susėdo aplink jį ir susidomėjusios klausėsi. Suleimanas buvo pirmasis, kurio vyriškumą šiuose soduose jos pajuto. Be to, jis buvo nuostabiai dailus jaunuolis. Visos iki vienos jį įsimylėjo.

Fatima sėdo prie arfos, ėmė braukti per stygas ir pusbalsiu niūniuoti. Kelis kartus dirstelėjo į Suleimaną įsimylėjusiomis akimis.

– Fatima kuria dainelę, – sušnabždėjo Hanuma.

Halima slėpėsi jai už nugaros. Laikėsi įsikibusi jai į pečius ir vis pašnairuodavo į Suleimaną. Šis jai nepaprastai patiko. Jo pasakojimas, kupinas pasitikėjimo savimi, atviraširdiškas, smagus juokas, narsa, – viskas ją žavėjo. Nors ir pyko ant savęs, vis dėlto jautė, kad galutinai supaikėjo.

Pasakodamas Suleimanas retkarčiais pagaudavo susižavėjusį jos žvilgsnį. Matė tik jos pirštus ant Hanumos pečių ir akis. Staiga jam toptelėjo, kad prie jos dar nebuvo prisilietęs. Fatimos, Saros, Zainab, Aišos ir Leilos vardus jau buvo įsiminęs.

– Kas ta mažylė, besislepianti tau už nugaros? – paklausė jis Hanumos.

– Halima.

Visos prajuko.

Sutrikęs Suleimanas apsižvalgė. Didelės akys ir pirštai ūmai dingo Hanumai už nugaros.

– Eikš arčiau, Halima, – pakvietė jis. – Juk tavęs dar nemačiau.

Hanuma, Šeherė ir kitos čiupo Halimą ir stumtelėjo prie Suleimano. Ji traukulingai nusistvėrė kilimo su pagalvėmis ir ėmė traukti į save.

– Nejaugi šita nykštukė visada tokia baili?

– Visada. Dar bijo driežų ir gyvačių.

– Bet juk manęs nebijosi? Juk tu ne koks turkas ar kitas klaidatikis. Dažniausiai anie manęs bijo.

Jaunuolis siekė pabučiuoti Halimą, bet ji išspruko ir užsispyrusi nuleido galvą.

– Ką tai reiškia? – nustebo jis.

Fatima ėmė kažką barškinti kampe. Netikėtai Halima rankomis apsivijo Suleimanui kaklą ir priglaudė galvą jam prie krūtinės.

– Negaliu pakęsti, kai jos čia aplink zuja, – šnibžtelėjo.

– Eikite pas Fatimą, – paliepė Suleimanas.

„Kokia ji nepaprastai miela“, – pamanė jis.

Halimos rankos vis stipriau jį spaudė. Jos veidas įkaito it geležis.

– O, Alache, kokia ji saldi, – sušnibždėjo jaunuolis ir suspaudė ją savo glėbyje.

Tada Sara įpylė jam vyno. Kol Suleimanas gėrė, Zainab mikliai pakeitė pagalves.

– Hm, nė viena nebuvo tokia meili ir saldi, – sumurmėjo jis.

Halima nuslinko į kampą ir įsikniausė į pagalves. Ir išsyk užmigo.

Fatima kostelėjo.

– Uždainuosiu dainą apie šį vakarą, – tarė ji žavingai šypsodamasi. Jos skruostuose susidarė duobutės.

– Nuostabu! – pralinksmėjo Suleimanas. Jis vėl prigulė ant pagalvių ir susidėjo rankas už galvos.

– Paklausykite!

Fatima uždainavo, pritardama sau arfa:

Narsusis sakalas Suleimanas
Į rojų štai atkeliavo.
Išvydo jis Fatimą
Ir ūmai neteko žado.

Prigludo prie jos švelniai
It baltas gulbinas.
Ji atsidavė jam meiliai,
Jis liko jos ponas.

Čia prišoka Aiša lipšni,
Visa išsipusčiusi,
Nuvilioja Fatimai vyrą,
Pati jį apkabina.

Leilai susopa širdį –
Na ir dailus tas Suleimanas.
Prisėlina ji tylutėliai,
Žiū, jau ja susidomėjęs.

Vos Turkan jį išvysta,
Tuoj prisistato.
Suleimanui seilė kad tįsta,
Jau, žiūrėk, su ja draugauja.

Bet štai dar viena
Širdį nerimtą jo gundo.
It rojaus aguona,
Juodoji Sara šypso.

Juodakių čia daugybė,
Suleimanui tamsiaodžių gana.
O štai Zainab visai kitokia,
Ji žydraakė tikra!

Alachas davė Halimai liemenį grakštų,
Davė kojas ilgas ir liaunas.

Sultono haremą tikrai ji papuoštų.
Jaunuoliui įplieskė aistras.

Ir Hanuma, ir Šeherė
Tiesia rankas į didvyrį.
Viena lūpas bučiuoja,
Kita krūtinę myluoja.

Vargšelei Fatimai beliko
Gnaibyt stygas.
Ji nerimtą meilužį stebėjo,
Rijo ašaras karčias.

Suleimanas prie Fatimos žengia,
Koks šis karžygys dailus!
Veidą jos bučiuoja, atgailauja,
Štai vėl geras jai, meilus.

Staiga mergelės visos
Ima šokt ratelį aplink jį.
Užtraukia dainą garsią,
Nuaidi ji kalnais tolyn.

Rojus lyg nebuvo rojus, kol į jį
Mūs bernelis neatkeliavo.
Tad, pasveikinkime jį:
Suleimanai, visa garbė – tavo!

Klyksmas, juokas ir garsūs pritarimo šūksniai lydėjo Fatimos dainą. Merginos ištempė Suleimaną į vidurį ir pradėjo aplink jį šokti. Šaukė jo garbei ir gėrė į jo sveikatą.

Jaunuolis vos ištrūko iš jų rato. Pribėgo prie Fatimos ir linksmai ją apsikabino.

– Nuostabi daina! – tarė šypsodamas. – Turi man ją užrašyti. Tai išsižios Naimas su Obeida.

– Ne, iš rojaus nieko negali išsinešti, – atsakė jam Fatima. – Išmok mintinai.

Galiausiai bruzdesys prižadino Halimą. Ji nustebusi ėmė dairytis aplinkui. Pagaliau paklausė:

– Kas čia įvyko?

– Fatima sukūrė dainą, – atsakė Sara. – Tu irgi joje minima.

– Tuomet veikiausiai paika ta jūsų dainelė.

Halima įsispraudė tarp pagalvių ir panūdo vėl įmigti.

Bet ją pastebėjo Suleimanas. Priėjo ir papurtė už peties.

– Kaip tu gali miegoti, kai turite svečią?

Jaunuolis prisėdo greta Halimos, ši prisispaudė prie jo. Suleimanas jautė malonią šilumą, sklindančią nuo jos alsavimo, jo tolygumas jį migdė.

– Kokie juodu mieli, – tarė Aiša.

– Palikime juos, tegu išsimiega.

Fatima pakvietė Zainab.

– Sukurkime dainą apie juodu, – tyliai pasiūlė.

Kitos merginos svaiginosi vynu ir toliau sau linksminosi. Šoko, turškėsi maudyklėje, pokštavo ir kvatojo.

Pagaliau daina buvo sudėta ir Fatima paliepė merginoms prižadinti Halimą ir Suleimaną. Netrukus abu atsimerkė, pažvelgė vienas į kitą ir prapliupo juoktis.

– Ak, kad dabar mane pamatytų bičiulis Jusufas!

Suleimanas buvo neapsakomai laimingas. Merginos padavė jam taurę vyno. Bet jis ją atstūmė ir ėmė gerti iš viso ąsočio:

– Nė vienas sultonas taip saldžiai negyvena!

– Paklausykite! Fatima su Zainab sudainuos jums dainą.

Suleimanas atsirėmė į pagalves ir priglaudė prie savęs Halimą. Merginos užtraukė:

Paikiausia iš hurijų
Rojaus – Halima.
Iš padilbų ji žvelgia,
Jei apie vyrą kas užsimena.
Angių ir driežų prisibijo
Ir štai ką pati sau mintija:
Alachas juos sukūrė tam,
Kad rytų mažas mergaites, aiman.

Nors slapta vis svaido žvilgsnius
Į eunuchus mūsų linksmus.
Ir svajoja daugel naktų,
Kad tų vyrų būtų tikrų.

O kai Suleimanas atkako,
Širdelė jos baisiai apsalo,
Kad nesuprato, nei kaip, nei kada,
Proto neteko, aistros apimta.

Kai jaunuolis tuoj siekė ranka
Jos krūtinės tyros,
Halima pravirko švelni ir liūdna
Ir gūžės pritrūkus drąsos.

Visu kūnu virpėjo nudelbus akis,
Suglebus nuščiuvo.
Troško, norėjo, gynėsi vis
Ir iš gėdos tik raudo.

Galbūt širdyje ji įbūgo,
Kad negebės paganėdinti.
Ko mokėsi, viską pamiršo.
Ir galva ėmė svaigti.

O kai įvyko galiausiai,
Kas ir nutinka dažniausiai,
Iš laimės ir linksmybės saldžios
Akyse jos suspindo gausybė palaimos.

Merginos prajuko. O Halima sėdėjo visa išraudusi iš gėdos ir pykčio. Suleimanas kvatojosi iš pasitenkinimo. Jis jau buvo taip nusitašęs, kad vargu ar beįstengtų atsistoti ant kojų.

– Apmėtysiu jus pagalvėmis, jei neužsičiaupsit!

Halima iškėlė savo smulkutį kumštelį ir ėmė grūmoti.

Tą akimirką tolumoje ilgesingai nuaidėjo ragas. Vieną, du, tris kartus.

Merginos nuščiuvo. Fatima perbalo. Patykom išsitraukė gumulėlį.

Suleimanas irgi sukluso. Šiaip ne taip atsistojo. Vos ne vos laikėsi ant kojų.

– Ką tai reiškia? – paklausė nustebęs.

Žengė prie durų, tarsi ketintų išeiti iš menės.

– Dar vieną taurelę, Suleimanai.

Fatima sunkiai slėpė staiga apėmusį susirūpinimą.

Gėrimas buvo paruoštas. Merginos vėl nusitempė Suleimaną ant pagalvių.

– Ką papasakosi Naimui ir Obeidai apie savo nuotykius rojuje? – paklausė Fatima, mėgindama atitraukti jo dėmesį nuo pavojingų minčių.

– Naimui ir Obeidai? Tie „turkai“ manimi nepatikės. Bet aš jiems dar parodysiu. Tegu tik suabejoja! Štai ką jiems po nosim pakišiu!

Suleimanas parodė savo kietą kumštį. Fatima padavė jam taurę gėrimo. Suleimanas išgėrė ją lyg šiaip sau.

Netrukus jį pagavo stiprus svaigulys. Iš paskutiniųjų mėgino priešintis.

– Duokite man ką nors kaip atminimą.

– Iš čia nieko nevalia pasiimti.

Suleimanas suprato, kad iš Fatimos nieko nepeš. Silpstanti jo ranka nejučia apčiuopė Halimos riešą. Auksinė apyrankė nuslydo jam į delną. Suleimanas paslėpė ją po apdaru ir kietai įmigo.

Halima jo neišdavė. Ir kaip galėtų?! Juk pamilo jį visa širdimi.

Menėje įsiviešpatavo mirtina tyla. Fatima tykiai paėmė juodą uždangalą ir užklojo miegantį vyrą.

Merginos laukė.

• • •

– Ne daiktai daro mus laimingus ar nelaimingus, – tarė Hasanas bendražygiams observatorijoje, kai jie vėl įsitaisė ant pagalvių, – o mūsų mintys, esamų daiktų įsivaizdavimas. Pavyzdžiui, gobšuolis užkasa lobį slaptavietėje. Viešai dedasi esąs skurdžius, o patyliukais mėgaujasi, kad yra turčius. Kaimynas suuodžia paslaptį ir išsikasa jo lobį. Gobšuolis džiaugsis savo turtais tol, kol aptiks vagystę. O jeigu mirtis pasiglemžtų jį anksčiau, tai išleistų kvapą palaimingai manydamas, kad yra turtuolis. Tas pats ir vyrui, nežinančiam, kad jo mylimoji jį apgaudinėja. Apie tai nesužinojęs, jis gyvens laimingai iki mirties. Ir jo mylimiausia moteris galėtų būti ištikimybės pavyzdys. O jei koks piktas liežuvis įskųstų, kad moteris jam neištikima, vyras patirtų pragarišką kančią. Vadinasi, nei daiktai, nei tikrovė nelemia mūsų laimės ar nelaimės, mes visiškai priklausome tik nuo suvokimo, įsivaizdavimo. Kiekviena nugyventa diena įrodo, koks melagingas ir klaidingas tas mūsų

įsivaizdavimas. Ant kokių trapių kojyčių laikosi mūsų laimė! Koks dažnai nepagrįstas būna mūsų liūdesys! Tad ko čia stebėtis, kad išminčius abejingas ir vienam, ir kitam?! Ir kad laime gali džiaugtis tik primityvūs žmonės ir neišmanėliai?!

– Tavo filosofija nelabai atitinka mano požiūrį, – pasakė Abu Alis. – Tiesa, mes nuolat klystame ir visada tampame klaidingų įsitikinimų aukomis. Tad nejau turime atsižadėti bet kokių smagybių, nes spėjimas gali būti neteisingas? Jei žmogus elgtųsi pagal tavo išmintį, gyvenimą turėtų nugyventi dvejodamas ir negarantuotas.

– Kodėl tuomet taip įsiaudrinai, kad nusiunčiau fedajinus į rojų? Argi jie nėra laimingi? Kuo jų laimė skiriasi nuo laimės žmogaus, kuris lygiai taip pat nežino tikrojo jos šaltinio? Žinau, kur čia šuo pakastas. Tave trikdo, kad mes trys žinome tai, ko nežino jie. Šiaip ar taip, jiems geriau negu, tarkime, man. Pagalvok, kaip jiems apkarstų bet koks malonumas, jeigu kiltų abejonė, ar tik ne aš juos įpainiojau į tai, ko jie nesuvokia. Arba kad žinau daugiau už juos apie tai, kas jiems nutinka. Arba jeigu įtartų, jog tėra žaislai, šachmatų figūros mano rankose. Įrankis, kuriuo naudojasi aukštesnė jėga, tobulesnis protas, įgyvendinantis nežinomą sumanymą. Man, bičiuliai, toks įtarimas, tokia nuojauta apkartina kiekvieną gyvenimo dieną. Nuojauta, kad virš mūsų egzistuoja kažkas, savo skvarbiomis dvasios akimis peržiūrintis visatą ir mūsų padėtį joje, galintis viską žinoti apie mus, gal net mūsų mirties valandą, viską, kas mūsų protui beviltiškai nepažinu. Kažkas, kas gali turėti prieš mus kokių nors kėslų, galbūt panaudoja mus savo bandymams, galbūt žaidžia su mumis, mūsų likimu ir gyvenimu, o mes, lėlės jo rankose, linksminamės ir džiaugiamės įsivaizduodami, kad patys esame savo likimo kalviai. Kodėl kaip tik subtilesnės sielos taip beviltiškai įninka į gamtos paslapčių atradimus, kodėl kaip tik išmintingieji taip

aistringai atsiduoda mokslui ir visatos tyrinėjimams? Epikūras yra pasakęs, kad išminčius mėgautųsi visiška laime, jei tik jo nekankintų nesuvokiamų dangaus reiškinių ir mirties mįslės baimė. Norėdamas jos išvengti arba bent jau ją išsiaiškinti, žmogus pasineria į mokslą ir gamtos pažinimą.

– Perdėm moksliška, – pertarė Abu Alis. – Bet jei teisingai supratau, tavo pamąstymus, regis, galima apibendrinti tokiu teiginiu: vogčia tave graužia suvokimas, kad nesi Alachas.

Hasanas ir Buzrukas Umidas nusijuokė.

– Ką gi, gal ir galima sakyti, kad neprašovei, – šyptelėjo Hasanas.

Jis priėjo prie sienos ir mostelėjo į plytintį dangaus skliautą, iš kurio sklido tamsa, o joje žybsėjo tūkstančiai smulkių žvaigždžių.

– Pažvelkite į šį bekraštį dangaus skliautą! Kas įmanytų suskaičiuoti jame pažertas žvaigždes? Aristarchas yra pasakęs, kad tai – saulės. Ar egzistuoja žmogiškasis protas, gebantis visa tai aprėpti? Ir vis dėlto viskas sklandžiai sutvarkyta, lyg būtų valdoma kokios nors sąmoningos valios. Ir nesvarbu, ar ši valia yra Alachas, ar aklas gamtos veikimas. Palyginti su ta bekraštybe, mes esame apgailėtini padarėliai. Tai, kad, palyginti su visata, esu menkutis, pirmą kartą suvokiau būdamas dešimties. Kiek visko patyriau, kiek daug dalykų nuo to laiko įvyko! Išnyko tikėjimas Alachu ir Pranašu, išsisklaidė svaiginantys pirmosios meilės kerai. Nebekvepia taip aromatingai jazmino žiedai vasaros naktį ir tulpės prasiskleidžia nebe tokiom vaiskiom spalvom. Tik troškimas stebeilytis į visatos begalybę ir nežinomų dangaus reiškinių baimė liko ta pati. Suvokdamas, kad mūsų Žemė tėra smiltelė visatoje, o mes jos paviršiuje – tik menki šašeliai, mažos bluselės, vis dar pasiduodu nevilčiai.

Abu Alis pašoko ant savo kreivų kojų ir ėmė mosikuoti rankomis, sakytum gintųsi nuo kokių nematomų priešininkų.

– Dėkoju Alachui, kad jis sutvėrė mane kuklų ir apsaugojo nuo tokių rūpesčių, – kiek juokais sušuko jis. – Kuo nuoširdžiausiai juos perleidžiu batujams, mamunams* ir abu mašarams**.

– Gal manai, kad aš matau kitokią išeitį? – su atkaklia pašaipa atšovė Hasanas. – Taip, tu didis, Protagore, nes pasakei, kad žmogus yra visų daiktų matas! Ką dar galime padaryti, jei ne susitaikyti su šia dvilype išmintimi? Apsiriboti purvo ir vandens gurvoliu, kuriame gyvename, ir didžiąsias visatos erdves perleisti nežemiškoms dvasioms? Čia, šioje varganoje, ankštoje planetoje, plyti mūsų veikimo laukas, vieta, atitinkanti mūsų protą ir valią. „Žmogus yra visų daiktų matas." Šapelis netikėtai tapo pagarbos vertu veiksniu! Tereikėjo nubrėžti ribas. Išmesti iš akiračio visatą ir pasitenkinti kieta žeme, ant kurios stovime. Bičiuliai, kai tai suvokiau, mečiau visas jėgas, kad pertvarkyčiau save ir aplinką. Visata man primena milžinišką tuščią žemėlapį. O jame pilka dėmelė – mūsų planeta. Toje dėmelėje nepasakomai mažas juodas taškelis – aš, mano sąmonė. Tik ją iš tikrųjų pažįstu. Balto ploto atsižadėjau. Turėjau prasiskverbti į pilkąją dėmelę, išmatuoti jos apimtį ir kiekį, o tada... tada užvaldyti ją, valdyti savo protu, valia. Nes klaiku atsidurti prie kojų, jei pamėginai susirungti su Alachu.

– Žiū, tik dabar tave teisingai supratau, Ibn Saba! – sušuko Abu Alis su šelmiška gaidele balse. – Žemėje tu trokšti būti tuo, kas danguje yra Alachas.

– Dėkui Alachui! Vis dėlto ir tavo galva bent kartą prašviesėjo, – nusijuokė Hasanas. – Pagaliau. Kitaip nė nežinočiau, kam perleisti savo palikimą.

– Bet tą baltą plotą žemėlapyje vis dėlto nuspalvinai, – tarė Abu Alis. – Nes kurgi rastum vietos savo rojui?

---

* Kalifas Abu Džafaras al Mamunas, X a. viduryje Bagdade pastatęs Išminties rūmus.

** Persų astronomas Abu Mašaras (787–886).

– Matai, mes, praregėjusieji, ir milžiniška minia, klydinėjanti tamsoje, skiriamės štai kuo: mes gebame nubrėžti ribas, o ji nenori arba negeba apsiriboti. Reikalauja iš mūsų pašalinti baltą nepažinumo plotą. Minia neįstengia pakelti jokio netikrumo. Kadangi tiesos nežinome, minią privalome guosti pramanais ir pasakaitėmis.

– Na, čia, apačioje, pasaka jau įsibėgėjo, – įsiterpė Buzrukas Umidas, išgirdęs paskutinius žodžius ir žvelgdamas per sienos kraštą į sodus. – Nubudo ir antras jaunuolis, merginos šoka aplink jį ratelį.

– Nagi, pasižiūrėkime, – paragino Hasanas, ir juodu su Abu Aliu priėjo prie Buzruko Umido.

• • •

Merginos sulaikiusios kvapą žiūrėjo, kaip Suleika atkloja miegantį Jusufą. Kai eunuchai atnešė fedajiną, jo pėdos kyšojo iš neštuvų, nes jaunuolis buvo aukštaūgis. Dabar iš po apkloto pasirodė galingas kūnas.

– Koksai milžinas! Tave, Džada, galėtų paslėpti po pažastimi, – šnipštelėjo Zofana, mėgindama pasidrąsinti.

– Tu irgi greta jo vargu ar būtum pastebima, – atšovė Rokaja.

Suleika pritūpė prie jaunuolio ir įsijautusi stebėjo.

– Įdomu, ką jis darys prabudęs? – rūpėjo mažajai Fatimai.

Ji užsidengė rankomis akis, lyg ketintų išvengti nežinomo pavojaus. Tai buvo viena bailiausių merginų, ir bičiulės ją vadino mažąja Fatima, kad atskirtų nuo pirmosios Fatimos.

– Jis tave prarys, – ėmė erzinti Habibė.

– Nebaugink jos. Ji ir taip baikšti.

Rokaja sukrizeno.

O Jusufas toliau sau parpė. Tik į akis spiginančiai šviesai atsuko nugarą.

Suleika pakilo ir priėjo prie merginų.

– Jis miega taip kietai, lyg būtų be sąmonės, – tarė ji. – Na, argi jis ne gražuolis didvyris? Uždainuokime ir sušokime, kad nudžiugtų prabudęs.

Kiekviena mergina pasiėmė savo instrumentą. Visos tykiai užgrojo ir ėmė šokti. Suleika su Rokaja stvėrė būgnelius ir pamėgino šokti ramų šokį.

Džada ir mažoji Fatima vis dar tirtėjo iš baimės.

– Kodėl judvi nedainuojate? – įširdo Suleika. – Manote, nematau, kad tik žiopčiojate?

– Šitoks tikriausiai buvo Suhrabas, Rustamo sūnus, – tarė Asma.

– Ar tik neįsivaizdini esanti gražioji Gurdaferidė?

Suleika prajuko.

– Nesijuok, Suleika. Tau irgi šiek tiek iki jos trūksta.

Užuot atsakiusi, Suleika šokdama pradėjo sukiotis ir begėdiškai skleisti savo kerus.

– Tik pažvelkite, Suleika nutarė griebtis viliojimo meno, – pasijuokė Asma. – Bet jos didvyris miega ir nekreipia į ją dėmesio.

– Stačiai Egipto Jusufas, kuriam nerūpėjo Potifaro Suleika, – sušuko Rokaja.

– Tikrai! Jusufas ir Suleika! Kaip gražu.

Džada be galo nudžiugo, nelauktai šitai atradusi.

– Sukurkime apie juodu dainą, – pasiūlė ji.

Merginos padėjo instrumentus ir susibūrė drauge. Pradėjo dėlioti eiles. Netrukus jos susiginčijo, įsikišo Suleika.

Tuo metu Jusufas pasikėlė ant alkūnių ir apsidairė. Netikėtai jaunuolis prapliupo nuoširdžiai juoktis.

Merginos iš nuogąsčio ėmė spiegti.

– O, varge! Mes išduotos! Jis viską girdėjo.

Suleika susigriebė už galvos ir ėmė beviltiškai dėbsoti į merginas.

Jusufas virptelėjo, papurtė galvą, užsimerkė ir vėl atsimerkė. Paskui neapsakomai stebeilydamasis įsižiūrėjo į merginas.

– Alachas yra didis! Tai – ne sapnas!

Tą akimirką Suleika atitoko. Lengvai siūbuodama klubais priėjo prie jo ir prisėdo šalia ant pagalvių.

– Žinoma, ne sapnas, Jusufai. Tu atkakai į rojų. Mes – tavęs laukiančios hurijos.

Jusufas atsargiai prie jos prisilietė. Pakilo, apėjo aplink maudyklę ir nepatikliu žvilgsniu ėmė stebeilyti į merginas, nebyliai lydinčias jį akimis. Grįžęs prie Suleikos, sušuko veikiau sau pačiam:

– Prisiekiu visais kankiniais! Seiduna buvo teisus. O aš juo netikėjau!

Tada atsisėdo ant gulto. Jį apniko silpnumas, burnoje jautė nemalonų skonį.

– Kur Suleimanas ir Ibn Tahiras?

– Rojuje, kaip ir tu.

– Aš ištroškęs.

– Duokite jam pieno, – paliepė Suleika.

Jaunuolis išgėrė visą dubenį.

– Ar dabar atsigavai, vargšas keliauninke?

– Atsigavau.

– Kodėl nubudęs juokeisi?

Jusufas mėgino prisiminti. Ūmai jį vėl suėmė juokas.

– A, niekai. Tai tik kvaili sapnai.

– Norėtume apie juos sužinoti.

– Jūs juoksitės iš manęs. Seiduna man davė nuryti kažkokį gumulėlį ir staiga pasijutau taip, lyg sklęsčiau ore. O gerai pagalvojęs supratau, kad vis dar guliu toje pačioje vietoje. Ak, prisiekiu septyniais pranašais! Tai kaip tada atsidūriau čia? Nejaugi iš tiesų skridau?

– Žinoma, skridai, Jusufai. Mes matėme, kaip oru atplevenai pas mus.

– O, gailestingasis Alache! Ar tai tiesa? Lukterėkite, papasakosiu, ką paskui sapnavau. Jeigu išvis sapnavau! Taigi skrendu aš virš erdvių kraštų ir pasiekiu didžiulę dykrą. Staiga apačioje ant smėlio išvystu maitvanagio šešėlį, kuris juda drauge su manimi. „Tave seka plėšrūnas, Jusufai", – sakau sau. Pažvelgiu aukštyn, pažvelgiu žemyn, tada kairėn, dešinėn. Paukščio nė kvapo. Mosteliu kaire ranka, dešine ranka. Tuos pačius judesius pakartoja ir plunksnuotas šešėlis po manimi. Turiu jums pasakyti, kad vaikystėje, ganydamas tėvo bandą, daug kartų esu matęs, kaip panašūs šešėliai slysta žeme. Avys sukrusdavo ir puldavo bėgti, pabaidytos tų šešėlių. Tad aš tai puikiai išmanau. „Ar tik nebūsi virtęs ereliu, Jusufai?" – pamaniau. Netikėtai atsiduriu virš didžiulio miesto. Iki šiol dar nesu regėjęs nieko panašaus. Rūmai kaip kalnai, jų viduryje – aikštės, mečetės spalvotais kupolais, minaretai ir stulpai tarsi ietininkų kariuomenė. „Ar tik nebūsi atsidūręs virš Bagdado arba net Kairo, Jusufai?" – sakau sau. Priartėju prie erdvios turgaus aikštės. Iš apačios atsklinda šūksmai ir klyksmai. Net stabteliu ties aukštu, liaunu minaretu. Jame stovi kažkoks kalifas ir šaukia, įnirtingai mostaguoja rankomis. Rodės, jis kažką sveikina ir lankstosi. O su juo linkčiojo ir minaretas. Apsidairau, norėdamas pamatyti, kam buvo skirtas šis nusilenkimas. Bet nieko nematau. „Ė, mielas Jusufai, – sakau. – Aukštai iškilai, jei tau lankstosi kalifai su minaretais." O tas kalifas, pasirodo, yra Seiduna. Staiga paklaikstu. Imu dairytis, kaip čia galėčiau nuo jo pasprukti. Bet Seiduna lyg beždžionė nusliuogia nuo minareto smaigalio ir pradeda keistai šokti ant vienos kojos. Jį apstoja birbynininkai, panašūs į tuos, kurie atvyksta pas mus iš Indijos ir tramdo gyvates, Seiduna ima it patrakęs suktis ratu pagal jų dūdavimą. Ką aš galėjau padaryti? Ėmiau balsu kvatotis. Tą akimirką išvydau jus, aplink sustojusias. Stebuklų stebuklas! Tikrovė nurungė sapną.

Merginos kvatojo.

– Iš tikrųjų neįprastas sapnas, – pritarė Suleika. – Jis lydėjo tave, kol nematomi sparnai skraidino pas mus.

Tada Jusufas pamatė stalelius, ant kurių buvo prikrauta valgių. Pajuto žvėrišką alkį. Įkvėpė maisto aromato ir jo akys net sužaižaravo.

– Norėtum užkąsti? – pasiteiravo Suleika. – Iš pradžių privalai nusiprausti. Pažvelk, štai vanduo, šiltas, paruoštas praustis.

Ji pritūpė ir ėmė svečiui atrišinėti sandalus. Kitos ketino nuvilkti apdarą. Jusufas pasipriešino.

– Leisk, Jusufai, – tarė Suleika. – Esi rojuje, ir visa, ką čia darome, yra padoru.

Mergina paėmė jį už rankos ir timptelėjo paskui save prie maudyklės. Jis nusimetė skarą, kuria buvo persijuosęs strėnas, ir paniro į vandenį. Suleika išsilaisvino iš skraistės ir taip pat paniro į vandenį. Numovė Jusufui nuo galvos fesą ir padavė saugoti merginoms. Padėjo jaunuoliui nusiprausti ir linksmai jį taškė.

Kai jaunuolis išlipo iš maudyklės ir apsišluostė rankšluosčiu, merginos patiekė jam valgyti. Jusufas puolė prie skanėstų ir kimšo į burną viską, kas tik pakliuvo po ranka.

– Alachas yra didis, – tarė jis. – Dabar įsitikinau, kad iš tikrųjų esu rojuje.

Merginos pasiūlė jam vyno.

– O ar Pranašas jo neuždraudė?

– Ar nežinojai, kad pagal Koraną Alachas leido gerti vyną rojuje? Nesibaimink, jis neapsvaigins tau galvos.

Suleika spyrė svečią gerti. Jusufas buvo nepaprastai ištroškęs, todėl vienu gaistu išmaukė sklidiną ąsotį.

Maloniai apdujęs, jaunuolis išsidrėbė ant pagalvių. Suleika prisiglaudė prie jo ir apglėbė jo galvą.

– Ak, kad dabar mane išvystų Suleimanas ir Ibn Tahiras!

Jis pasijuto it dievas. Nejučia jam iš lūpų ėmė lietis pasakojimas apie rytinius žygdarbius. Rokaja pritūpė priešais ir vis siūlė valgyti

ir gerti. Kai Jusufas baigė poringauti, merginos paėmė instrumentus, perbraukė per stygas ir užtraukė ką tik sudėtą dainą. Jusufas įsiklausė. Širdis tirpo iš palaimos ir skleidėsi, pagauta įkvėpimo.

Daina apie Jusufą ir Suleiką

Suleikos kūnas net virpa įsitempęs
It lankas šaulio rankose ir širdį jautrina.
Kieno gi širdį Suleikai įaistrinus?
Ogi didvyrio mitraus, kurį Jusufu vadina.

Mūsų Suleika – rojaus mergelė,
Ji – tavo džiaugsmas, Alacho gulbelė.
Dailiausia iš visų, Jusufai, ar girdi?
Turkus nugalėjai, ar ją įveiksi?

O, tik nebūki kaip Jusufas egiptietis,
Kad neužgautum jai širdies, žiaurus ir kietas.
Niekam kitam nepriklauso mūsų Suleika.
Jos paskirtis – būti žmona tava.

Juodesnių kaip Suleikos nerasi akių
Odos švelnesnės ir krūtų baltesnių.
Lyg pražydusi tulpė lūpos jos.
Ak, nerasi kitos tokios saldžios.

Suleika apsivijo rankomis Jusufui kaklą ir priglaudė jo galvą prie savosios. Lengvai, glamonėdama, pabučiavo jį į lūpas.

Iš malonumo jaunuoliui apkvaito galva. Nespėjo jis atsipeikėti, o mergina jau pakilo ir davė ženklą draugėms. Šios pasičiupo instrumentus ir užgrojo šokio melodiją.

Suleika iškėlė aukštyn rankas, net jos krūtys įsitempė, ir pradėjo judinti liemenį. Iš pradžių šoko palengva, vos krutėdama, iškilmingai ir didingai. Jusufas žiūrėjo į ją degančiu žvilgsniu. Jis pasijuto toks apdujęs, kad nebegalėjo apie nieką galvoti. Tik regėjo priešais save besiraitantį, krusčiojantį kūną.

– Alachas didis, – šnibždėjo sau po nosimi.

O Suleikos šokis vis gyvėjo ir intensyvėjo. Vis sparčiau ir sparčiau ji suko liemenį, lenkėsi žemyn it krintantis krioklys, visas jos galūnes paeiliui virpino sąmoningai išgaunamas bangavimas. Galiausiai šokėja ėmė beprotiškai suktis aplink save, dešimt kartų, dvidešimt, o paskui it iššauta strėlė puolė Jusufui į glėbį. Šis instinktyviai ją apkabino, prisiglaudė prie jos ir pamiršo visą aplinkinį pasaulį. Rokaja ant pirštų galiukų priėjo prie porelės ir uždengė ją apklotu.

Po kurio laiko, nubudęs iš malonaus snaudulio, Jusufas vėl ėmė stebėtis. Mat apimtas snaudulio baiminosi, kad, jo nusipurtęs, vėl atsidurs Alamute ir tada paaiškės, jog visa tai tebuvo sapnas. Tačiau išvydo septynias merginas, kurios stovėjo apsupusios Suleiką. Pats rojus jam neatrodė toks jau paslaptingas. Gana jaukiai jautėsi su šiomis merginomis, tad iš tiesų džiaugėsi, leisdamas laiką su jomis. Dailios jų rankos ir kojos bolavo pro skraistes. Jusufas pamatė standžias Suleikos krūtis, ir jį nuliejo šiltas geidulys. Kraujas užvirė ir, prisiminęs malonumo akimirkas, jis pajuto svaigesį.

– Ar kas nors manimi patikės, jeigu apie visa tai papasakosiu tvirtovėje? – abejojo jaunuolis.

O merginos pusbalsiu šnekėjosi.

– Leisk dabar mums su juo pasilinksminti, – sušnabždėjo Rokaja Suleikai.

– Nesikiškite į mano reikalus. Čia aš nurodinėju, kai man jūsų prireiks, pasakysiu.

– Tik pažvelkit, kokia įnoringa! Manai, kad Seiduna mus čia atsiuntė tik žiūrėti?!

Rokaja net įraudo iš įniršio.

– Palik Suleiką ramybėje, tegu pati sprendžia, – ramino ją Džada.

– Patylėk, vabaliūkšti tu. Ji nori viena su juo bendrauti.

– O jei jis ją įsimylėjo?

– Bet juk ji neleido jam net apsidairyti aplinkui.

– Džiaukis, kad jis tavęs nepamatė. Kitaip suabejotų, ar tikrai atsidūrė rojuje.

Suleika pervėrė Rokają niekinamu žvilgsniu.

Ši bemaž pasiuto. Tuo metu merginos pamatė, kad Jusufas nubudo ir jas stebi. Suleika piktai žybtelėjo akimis. Merginos mikliai stvėrė padėklus su ąsočiais ir pradėjo vaišinti Jusufą. O Suleika prisėdo jam ant kelių ir kuo meiliausiai šypsodamasi paklausė:

– Ar gerai pailsėjai, mano brangusis?

Užuot atsakęs, jaunuolis sunkia ranka apkabino ją per liemenį ir stipriai prisispaudė prie krūtinės. O pats Suleikai per petį nužiūrinėjo kitas merginas. Išvydo Džadą ir mažąją Fatimą, kurios tupėjo ant pagalvių palei sieną ir baugščiai, o kartu susižavėjusios spoksojo į jį. Jusufas padrąsinamai joms mirktelėjo ir tyliai sau pagalvojo: „Visai nieko tos dvi balandėlės.“

– Kur įsižiūrėjai, mielasis?

Suleika pajuto, kad Jusufo mintys nuklydo kitur.

– Pro langus. Tik dabar pastebėjau, kiek ten lauke žibintų. Norėčiau išeiti pasižvalgyti po rojų.

– Aš noriu tave lydėti, Jusufai.

– Tegu ir kitos eina drauge, kad čia nenuobodžiautų.

Jis mirktelėjo Džadai ir mažajai Fatimai.

– Na, tai ir eik su jomis, jei tau jos labiau patinka. Aš galiu ir čia palaukti.

Jusufas veik persigando. Suleikos balse nuskambėjo rūstus priekaištas.

– Suleika, juk aš ne tai turėjau omenyje. Man tik gaila jas čia vienas palikti.

– Nutilk. Išsidavei. Tu jau manimi pasisotinai.

– Prisiekiu Pranašu ir kankiniais, nemeluoju.

– Esi rojuje ir prisiekinėji?!

– Bet kad tu manęs negirdi, Suleika.

– Prisipažink, kad tau patinka mažoji Fatima ir Džada.

Jusufas nebeišmanė, kaip pasiteisinti.

– Na, eime, Suleika. Kitos lai elgiasi kaip tinkamos.

Ašaras, sublizgusias merginos akyse, išdžiovino pergalingas šypsnys.

– Eikite drauge su mumis. Kad būtumėte šalia, jei prireiks.

Būrelis išgužėjo iš menės.

Jusufas stebeilijosi į keistas šviesas ir kraipė galvą.

– Alamute niekas nepatikės, kad iš tikrųjų visa tai mačiau savo akimis.

– Nejau pakęsi tokį nepasitikėjimą, Jusufai?

– Būk rami. Į sieną įmūrysiu tą, kuris nenorės patikėti.

Būrelis žingsniavo takučiais pro kvapnius sodus. Priekyje ėjo Jusufas su Suleika, stipriai susiglaudę, už jų tipeno septynios palydovės.

– Kokia kerinti naktis! – atsiduso Džada. – Man vis labiau atrodo, kad esame tikrame rojuje.

– O kaip turėtų jaustis Jusufas, juk jis tiki, kad pateko į rojų! – tarė Rokaja.

– O tu ar patikėtum, jeigu, kaip ir jis, nelauktai nubustum vidury šių sodų? – paklausė Asma.

– Nežinau. Nors jeigu nebūčiau regėjusi platesnio pasaulio, galbūt.

– Keistas vyras tas mūsų Valdovas. Kaip manai, ar iš tikrųjų Alachas jam nurodė įveisti šiuos sodus?

– Neklausinėk tokių dalykų, Asma. Galbūt jis yra Valdovas, o gal ir burtininkas. Juk nežinai, gal ir dabar mudviejų klausosi.

– Man baugu, Rokaja.

Džada stipriai prisiglaudė prie bičiulės.

– Seiduna pasakė, kad tik šią naktį praleisiu rojuje. Kaip manai, ar jis dar kada nors mane čia atsiųs?

Suleika krūptelėjo. Ką gi jam atsakyti?

– Nežinau, Jusufai. Žinau tik tiek, kad, galutinai palikęs aną pasaulį, tapsi mūsų ponu ir mes amžinai tau patarnausime.

Jusufą apniko keistas graudesys. Jis stipriau prisispaudė prie Suleikos.

– Ar tau bus gaila mus palikti?

– Taip, Suleika.

– Ar galvosi apie mane?

– Nepamiršiu tavęs.

Juodu apsikabino.

Vėsa juos prablaškė.

Visi grįžo į menę.

Merginos vėl pradėjo pilstyti vyną. Jusufas, vėsiame ore išsiblaivęs, netruko vėl įkaušti. Įsidrąsino. Vos tik Suleika pradėjo pilstyti vyną, Jusufas prisitraukė prie savęs Džadą ir pabučiavo ją.

– Ar būsi mano, kai persikelsiu čia nuolat gyventi?

Užuot atsakiusi, mergina liaunomis rankutėmis apkabino jam kaklą. Jai taip pat drąsos suteikė vynas.

Suleika atsigręžė. Jos akys tūžmingai sužaibavo.

Džada atšlijo nuo Jusufo ir bailiai susigūžė.

Jusufas nusijuokė. Suglumęs nuraudo ir, priėjęs prie Suleikos, šnipštelėjo:

– Negi nematai, kad aš tik papokštavau?

– Nemeluok! Laimė, laiku tave perpratau.

Jusufas pamėgino ją apkabinti.

– Paleisk mane! Eik pas tą, pas kurią tave veda širdis.

Ji atsuko jam nugarą. Tą akimirką išvydo Apamos veidą, jo išraiška buvo pikta lemianti. Dar mirksnis, ir to veido kaip nebūta.

Bet Suleika beregint prablaivėjo.

– O, Jusufai, Jusufai! Argi nesupratai, kad aš tave tik erzinau? Tu esi mano ir visų mūsų ponas.

Ji paėmė jaunuolį už rankos ir švelniai nusitempė prie merginų.

– Štai čia karaliauk ir rinkis savo valia.

Merginos girdė svečią, o šis stačiai tirpo iš pasididžiavimo ir jį supančios ištaigos. Dabar iš tiesų pasijuto tikras tų septynių merginų sielų ir kūnų valdovas, šeimininkas, nuostabių sodų ir pasakiškos menės savininkas. Tik retsykiais apgirtusioje galvoje šmėstelėdavo mintis, kad netrukus turės atsisveikinti. Bet naujas vyno ąsotis kaipmat padėdavo paskandinti atsėlinantį graudulį.

Nuskardeno sutartas rago garsas ir Suleika sutaisė gėrimą. Metant gumulėlį į taurę, jos ranka drebėjo. Mažoji Fatima užsidengė akis, Džada užsmaugė krūtinėje atsidūsėjimą. Jusufas, nieko neįtardamas, išlenkė vyno taurę. Netrukus jis jau suglebo ant pagalvių ir kietai įmigo. Merginos jį užklojo. Virš jų supleveno vėsa, tarsi būtų pranykusi saulė.

• • •

– Tiesą sakant, man dar ne visai aišku, – prabilo Abu Alis bokšto viršūnėje, – kokios naudos tikiesi išpešti iš tų „ašašinų“, jeigu šios nakties bandymas pavyks. Ar iš tikrųjų jais remdamasis ketini sukurti mūsų brolijos galią ir valdžią?

– Žinoma. Nuodugniai ištyrinėjau visus istorijai žinomus valdymo būdus. Mėginau perprasti jų pranašumus ir trūkumus. Iki šiol nė vienas valdovas nebuvo visiškai nepriklausomas. Pagrindinės jų užmojų kliautys visada buvo laikas ir vieta. Aleksandras

Makedonietis su savo kariuomene apžygiavo ir paklupdė sau po kojų pusę pasaulio. Bet nespėjo pasiekti viršūnės, o jį jau pasiglemžė mirtis. Romos valdovai giminiuodamiesi plėtė savo valdžią. Kiekvieną žemės pėdą jie turėdavo išsikovoti kardu. Jei jų nesustabdydavo erdvė, sparnus prikirpdavo laikas. Mahometas ir jo palikuonys pasirinko geresnį būdą. Jie išsiuntė misionierius, kad šie pavergtų žmonių sielas. Šitaip jie sušvelnino pasipriešinimą, tad valstybės į jų glėbį krito lyg nunokę obuoliai. Tačiau jeigu dvasia būdavo stipri, kaip antai krikščionių, karingumas žlugdavo. Dar geresnę sistemą įtvirtino Romos Bažnyčia. Jos palikimas grindžiamas ne giminystės ryšiais, kaip musulmonų kalifų, o dvasios stiprybe. Tik žvitriausias protas gali užimti vadovo vietą. Dvasia taip pat suburia tikinčiuosius į galingą vienį. Tad, regis, Bažnyčia įveikė laiką. Bet vis dar priklauso nuo erdvės. Ten, kur nesiekia jos įtaka, ji nevaldo ir privalo į tai atsižvelgti. Jai tenka derėtis, lygti su priešininkais ir ieškoti galingų sąjungininkų... O aš sugalvojau bendruomenę, kuri bus tokia galinga, kad jai neprireiks jokių sąjungininkų. Iki šiol valdovai, pasitelkę kariuomenes, kovodavo tarpusavyje. Padedami kariuomenės, jie užvaldydavo naujas žemes ir priversdavo paklusti stiprius priešininkus. Dėl sprindžio žemės krisdavo tūkstančiai karių. O valdovams retai kada tekdavo drebėti dėl savo galvos... Bet mes savo smūgius nukreipsime kaip tik į juos. Pataikysi į galvą – numuši visą kūną. Valdovas, drebantis dėl savo kailio, pasidaro nepaprastai sukalbamas. Tad didžiausia galia atitektų tam, kas įbaugintų visus pasaulio valdovus. O baimė taps paveiki, jei bus apčiuopiama. Valdovai yra apsiginklavę ir akylai saugomi. Juos išgąsdintų tik tie, kurie ne tik nebijo mirties, bet, priešingai, trokšta mirti iškilus pavojui. Išugdyti tokius žmones mėginsime per šios nakties bandymą. Iš jų ketinu sukurti gyvus durklus, galėsiančius įveikti mirties baimę ir erdvę. Lai pasėja siaubą ir drebulį, bet ne minioje, o tarp

karūnuotųjų ir pateptųjų. Lai mirtinas klaikas sukausto kiekvieną galingąjį, kuris stos mums skersai kelio...

Bokšte įsivyravo ilga tyla. Didieji dajai nedrįso pažvelgti nei į Hasaną, nei į kits kitą. Galiausiai prašneko Buzrukas Umidas:

– Visa, ką mums papasakojai, Ibn Saba, viena vertus, visiškai paprasta ir aišku, kita vertus, neregėta ir siaubinga, man net ima atrodyti, kad šis sumanymas negalėjo kilti smegenyse žmogaus, paisančio mums pažįstamo pasaulio dėsnių. Veikiau tokį žmogų priskirčiau prie tų niūrių, sapną su tikrove painiojančių atsiskyrėlių.

Hasanas šyptelėjo.

– Man regis, tu irgi laikai mane pamišėliu, kaip kitados Abulas Fazelis. Taip yra todėl, kad tikrovę suvoki tik kaip pramintą taką. Iš tiesų šitokią tikrovę regi vidutinybė. Bet tikroviškesniu turime laikyti tą, kuris išsikelia užduotį, dar niekada nemėgintą atlikti, ir galiausiai ją įgyvendina. Štai, tarkime, iš pradžių ir iš Mahometo juokėsi visi kaimynai, kai šis atskleidė savo sumanymą, ir laikė jį kiek pamišusiu svajokliu. Bet sėkmė įrodė, kad jo sumanymas buvo kur kas tikroviškesnis už visas kitų žmonių abejones. Aš irgi mėginsiu įgyvendinti savo sumanymą.

– Visos pasekmės man būtų suprantamos, jeigu įstengčiau suvokti, kad fedajinai išties pasikeis taip, kaip tu numatei, – prabilo Abu Alis. – Bet kaip patikėti, jog kada nors gyvas žmogus trokš mirties, nors ir bus tvirtai įsitikinęs, kad anapus jo laukia rojus?

– Mano prielaida remiasi ne vien žmogaus sielos pažinimu, bet ir žinojimu, kaip veikia jo kūnas. Daugiau kaip pusę pasaulio apkeliavau raitas – tai ant žirgo, tai ant arklėno ar kupranugario, pėsčiuodamas arba plaukdamas laivu, pažinau daugybę tautų, jų papročius ir įpročius. Pažinau visus žmonių poelgius ir dabar galiu teigti, kad žmogaus sandara, tiek kūniška, tiek dvasinė, man yra lyg perskaityta knyga. Kai rytoj fedajinai nubus Alamute,

pirmiausia pajus apmaudą, kad jie nebe rojuje. Apmaudą slopins dalydamiesi potyriais su bičiuliais. O hašišo nuodai ims veikti jų kūnus ir sužadins jiems nenugalimą troškimą vėl juo pasimėgauti. Šis troškimas siesis su mintimis apie rojaus ištaigą. Širdyje jie regės pamiltas merginas ir kankinsis, trokšdami vėlei jas išvysti. Meilės syvai sukunkuliuos jų gyslose ir sužadins geismą, mištantį su pasiutimu. Šis jausmas pamažu taps neištveriamas. Savo vaizduote, pasakojimais ir regėjimais jie užkrės visą aplinką. Užviręs kraujas aptemdys jiems protą. Jie nei mąstys, nei nagrinės, o tik geibs iš geidulio. Ir mes juos guosime. O kai ateis reikiamas metas, duosime jiems užduotį ir pažadėsime, kad rojaus vartai jiems vėl atsivers, jeigu užduotį įvykdys ir žus. Štai kaip jie ieškos mirties ir mirs su palaiminga šypsena veide...

Tą akimirką eunuchas pakvietė Hasaną.

– Seiduna! Apama prašo nedelsiant ateiti į vidurinįjį sodą.

– Tuojau.

Hasanas liepė eunuchui išeiti.

Grįžęs į bokšto viršūnę, nepaprastai tūžmingai tarė:

– Ibn Tahirui ne viskas sklandžiai klostosi. Lukterėkite manęs čia.

Jis stipriau įsisupo į apsiaustą ir, nuėjęs į savo kambarį, nusileido keltuvu žemyn.

Dvyliktas skyrius

Eunuchams įnešus Ibn Tahirą į menę, Mirjama su merginomis nuščiuvo. Eunuchai paguldė fedajiną ir, pasiėmę neštuvus, nebyliai it piktosios dvasios dingo.

Safija spaudėsi prie Hadidžos ir stebeilijosi į nejudantį kūną, gulintį po juodu užklotu. Kitos merginos it suakmenėjusios sėdėjo aplink maudyklę. Ant paaukštinimo tupėjo Mirjama ir rėmėsi į arfą. Jos akys abejingai spoksojo priešais.

Šią akimirką jos širdyje vėl atgijo gėla. Vadinasi, Hasanui ji iš tikrųjų tiek ir terūpi, jeigu atsiuntė jai meilužį! Ak, jeigu būtų neištikima jam nežinant, būtų stipriau jį mylėjusi! Taip, o dabar nekentė jo, privalėjo nekęsti. Drauge nekentė ir to jaunuolio, to apakinto lengvatikio, kuriuo šįvakar jai tenka rūpintis. Lai jos grožis ir apsimetinėjimas jį apsvaigina ir lai patiki iš tiesų patekęs į rojų! Kaip Mirjama jį niekino!

Kūnas po užklotu sukrutėjo. Merginos sulaikė kvapą.

– Rikana! Atklok jį!

Mirjamos balsas nuskambėjo priešiškai ir rūsčiai.

Rikana dvejodama pakluso. Merginos nustebo, išvydusios Ibn Tahiro veidą. Jis buvo mažne vaikiškas. Smakrą dengė pirmieji pūkeliai. Baltas fesas buvo nusmukęs nuo galvos. Kakta aukšta, plaukai

vešlūs, trumpai kirpti. Ilgos blakstienos dengė akis. Rausvos lūpos lengvai sučiauptos.

– Tai Ibn Tahiras, poetas! – sušnibždėjo Hadidža.

– Šįryt jis išplėšė turkams iš rankų vėliavą, – tarė Sita.

– Gražus, – prabilo Safija.

Tada į miegantį jaunuolį pažvelgė Mirjama. Šypsena šmėstelėjo jos veide. Ji nė nemanė, kad šitaip atrodys jos auka.

Didvyris ir poetas? Jai tai atrodė juokinga.

– Juk jis dar vaikas, – tarė ji sau.

Tačiau Mirjamai palengvėjo. Ją jau masino šis bandymas: ar jai pavyks įtikinti jaunuolį, kad jis atsidūrė rojuje? Tiesą sakant, Hasano užduotis jai atrodė ganėtinai įdomi. Koks keistas ir nuostabus vyras yra jos valdovas! Jo sumanymas arba pamišėliškas, arba didingai šiurpus. Dabar mechanizmas įsisuko. Ir vienas svarbiausių sraigtelių buvo ji. Argi tai nereiškia, kad Hasanas ja pasitiki? Ar tik teisingai jį suprasti netrukdė smulkmeniška tuštybė? Juk didelis žaidimas visada buvo jos aistra! Ar dabar Hasanas nesuteikė jai puikiausios progos pasireikšti? Ką kita gyvenimas gali jai pasiūlyti, jei ne įtampą keliančią išdaigą?

Kitoms merginoms irgi nusirito akmuo nuo širdies, išvydus jauną Ibn Tahiro veidą. Net bailioji Safija tarė:

– Šitą nebus sunku įtikinti, kad pateko į rojų.

Mirjama perbraukė per arfos stygas.

– Uždainuokite ir sušokite!

Merginos išsyk atsipalaidavo: paėmė savo instrumentus ir būgnelius, pasirengė šokti. Malonu buvo į jas žiūrėti, kai visos išsilaisvino iš skraisčių. Mirjama nusijuokė, merginoms pradėjus judėti ir viliokliškai suktis, tarytum svečias jau būtų jas stebėjęs.

– Jis neprabus, – tarė Sita nusivylusi ir padėjo būgnelį su varpeliais.

– Pašlakstykime jį vandeniu, – pasiūlė Rikana.

– Gal tau galvoj negerai? – užsipuolė ją Hadidža. – Koks gi būtų pirmas jo įspūdis apie rojų?!

– Dainuokite ir šokite toliau, – paliepė Mirjama. – Pati pamėginsiu jį pažadinti.

Ji prisėdo prie Ibn Tahiro ir atidžiai pažvelgė jam į veidą. Jo bruožai Mirjamai pasirodė gražūs ir taurūs.

Švelniai palietė jaunuolio petį. Jis krūptelėjo. Mirjama išgirdo nesuprantamą murmėjimą. Ją apėmė baimė, o kartu įtampą žadinantis smalsumas. Ką jis pasakys, ką darys, prabudęs nepažįstamoje vietoje?

Mirjama tyliai pašaukė jį vardu.

Ibn Tahiras žaibiškai pabudo ir atsisėdo. Išpūtė akis ir suglumęs apsidairė aplinkui.

– Ką tai reiškia?

Jo balsas nuskambėjo baugščiai, virpėjo.

Merginos liovėsi dainuoti ir šokti. Jų veiduose pasirodė didelė įtampa.

Mirjama išsyk sumojo, ką daryti.

– Tu esi rojuje, Ibn Tahirai.

Šis pritrenktas į ją pasižiūrėjo. Paskui vėl atsigulė.

– Tai sapnas, – sumurmėjo.

– Girdėjote, jis negali patikėti, kad atsidūrė rojuje? – baimingai sušnibždėjo Hadidža.

„Pradžia ne tokia jau prasta“, – pamanė Mirjama. Ji vėl palietė jaunuolį ir pašaukė vardu.

Jis vėl pakilo. Žvilgsnis sustojo ties Mirjamos veidu. Jo lūpos pradėjo virpėti. Akys baisingai išsipūtė, jose pasirodė mažne klaikas. Ibn Tahiras nužvelgė save, apsičiupinėjo, ėmė dairytis aplinkui. Paskui persibraukė delnu akis. Jo skruostai buvo perbalę it vaškas.

– Juk tai negali būti tiesa, – šnibždėjo jis. – Tai beprotybė! Apgaulė!

– Nepatiklusis Ibn Tahirai! Ar šitaip atsidėkoji už Seidunos pasitikėjimą?

Mirjama žiūrėjo į jį žvilgsniu, kupinu tiek priekaišto, tiek šelmystės.

Jaunuolis atsikėlė, sutrikusios jo akys ėmė lakstyti nuo vieno daikto prie kito. Tada žengė prie sienos ir ją palietė. Priėjo prie maudyklės ir įmerkė pirštą į vandenį. Paskui pervėrė merginas nusigandusiu žvilgsniu ir priėjo prie Mirjamos.

– Nesuprantu, – prabilo virpančiu balsu. – Šįvakar mus pasikvietė Seiduna ir liepė suvalgyti saldaus ir kartaus skonio gumulėlį. Aš užmigau ir sapnavau daugybę keistų dalykų. O dabar staiga nubudau visiškai kitame krašte. Kas ten lauke?

– Ten plyti sodai, kuriuos pažįsti iš Korano.

– Einu jų apžiūrėti.

– Aš tave nuvesiu. Bet ar nenorėtum pirma nusimaudyti ir pasistiprinti?

– Tam dar bus laiko. Pirmiausia turiu išsiaiškinti, kur esu.

Jaunuolis žengė prie durų ir atitraukė uždangą.

Mirjama jį lydėjo. Paėmė už rankos ir nusivedė koridoriumi. Juodu išėjo į lauką ir sustojo ant laiptų.

– Koks nuostabus vaizdas! – šūktelėjo Ibn Tahiras, išvydęs pasakiškai apšviestus sodus. – Ne, Alamute šito nėra. Ir aplink jį nesu matęs panašaus kraštovaizdžio. Kaip ilgai turėjau miegoti, jei mane šitaip toli nuskraidino!

– Ar nebijai būti toks bedievis, Ibn Tahirai? Vis dar negali patikėti, kad esi rojuje? Milžiniškas nuotolis skiria tave nuo žemiškojo pasaulio. Ir vis dėlto, kai vėl nubusi Alamute, bus praėjusi tik viena naktis.

Jaunuolis nukreipė veriantį žvilgsnį į Mirjamą. Vėl apsičiupinėjo visą kūną.

– Vadinasi, sapnuoju? Tai ne pirmas kartas, kai sapnuodamas save įtikinėju, kad šį sykį visa, ką patiriu, yra tikra. Menu, kaip

kadaise, dar gyvendamas tėvo namuose, aptikau ąsotį, kaupiną auksinių. „Kartais tik sapnuodavau, kad radau lobį, – tariau, – o šiandien mane iš tiesų aplankė sėkmė." Išpurčiau auksinius iš ąsočio, skaičiavau juos ir kvatojau. „Dėkui Alachui, kad tai ne šiaip sau sapnas", – atsikvėpiau. Tą akimirką nubudau. Iš tiesų tai tebuvo sapnas. Gali įsivaizduoti, kaip buvau nusivylęs? Ir dabar verčiau neapsigauti. Tikrai, šis sapnas nuostabus ir neįprastai tikroviškas. Bet jo priežastį gali slėpti Seidunos gumulėlis. Nenorėčiau perdėm nusivilti, staiga nubudęs.

– Nejau manai, Ibn Tahirai, kad aš esu viso labo pamėklė iš tavo sapnų? Prabusk pagaliau! Štai, pažvelk į mane, paliesk!

Ji paėmė jo ranką ir perbraukė sau per kūną.

– Bene nejauti, kad esu gyva būtybė, kaip ir tu?

Mirjama suėmė jaunuolio galvą ir skvarbiai pažvelgė jam į akis.

Ibn Tahiras krūptelėjo.

– Kas tu esi? – paklausė jos sutrikęs.

– Mirjama, rojaus mergelė.

Jaunuolis papurtė galvą. Nužengė laiptais ir patraukė tolyn, jam virš galvos kabėjo daugybė įvairiaspalvių žibintų, aplink juos spietėsi drugiai ir šikšnosparniai. Palei kelią žaliavo nepažįstami augalai, augo nematytos gėlės ir vaisiai.

– Visa kaip užkerėta. Tikra sapnų karalija, – sumurmėjo fedajinas.

Mirjama žengė greta.

– Nejaugi vis dar nesusivoki? Dabar esi ne žemėje, o rojuje.

Iš menės pasklido muzika su daina.

Jaunuolis sustojo ir įsiklausė.

– Balsai visiškai žemiški. Tu, tu irgi visai žmogiška. Rojuje šitaip būti negali.

– Ar iš tikrųjų taip prastai pažįsti Koraną? Ar jame nepasakyta, jog rojuje visi daiktai bus tokie kaip žemėje, kad tikintieji pasijustų grįžę namo? Kodėl stebiesi, jeigu esi tikratikis?

– Kaip galiu nesistebėti? Ar gali gyva būtybė, žmogus iš mėsos ir kaulų, patekti į rojų?

– Vadinasi, Pranašas sumelavo?

– Alache, apsaugok, kad šitaip manyčiau!

– Ar jis nepateko čia dar gyvas būdamas? Ar, sukurtas iš mėsos ir kaulų, nežengė pas Alachą? Ar nesakė, kad teismo dieną mėsa vėl susijungs su kaulais? Kaipgi ketini skanauti rojaus valgių ir gėrimų, linksmintis su hurijomis, jeigu neturi tikrų lūpų, tikro kūno?

– Tai buvo pažadėta tik po mirties.

– Nejau manai, kad Alachui bus lengviau tave nugabenti į rojų mirusį?

– Ne. Bet šitaip mums buvo pasakyta.

– Taip pat buvo pasakyta, jog Alachas įteikė Seidunai raktą, kad šis atrakintų rojaus vartus kam panorėjęs. Ar tuo abejoji?

– Aš kvailys! Neturėčiau pamiršti, kad vis dar sapnuoju. Bet pokalbis su tavimi, tai, kad esi šalia, viskas aplink atrodo taip gyva, kad jaučiuosi klaidinamas. Kaip gaila, kad tai netikra!

„Koks įtemptas žaidimas“, – dingtelėjo Mirjamai.

– Gaila? Vadinasi, vis dar netiki, Ibn Tahirai? Tavo kietakaktiškumas mane stebina. Nagi, dar sykį atidžiai pasižiūrėk į mane!

Mirjama žengė po žibintu, ant kurio buvo nupiešta tigro galva pražiotais nasrais ir žaižaruojančiomis akimis. Ibn Tahiras iš pradžių dirstelėjo į merginą, paskui – į šviesą jai virš galvos. Ūmai užuodė prikvepinto merginos kūno aromatą.

Nauja, beprotiška mintis šovė jam į galvą. Kažkas iš jo tyčiojasi.

– Tai pragariškas žaidimas!

Jo akys sublizgo neįtikėtinu ryžtu.

– Kur mano kardas?!

Įtūžęs stvėrė Mirjamą už pečių.

– Prisipažink, moterie, kad visa tai yra pasišlykštėtinas mulkinimas!

Ant takučio sugirgždėjo akmenėliai. Sunkus, tamsus kūnas perskrodė orą ir nuvertė Ibn Tahirą ant žemės. Iš siaubo netekęs žado, jaunuolis išvydo priešais dvi laukines, žalias akis.

– Ahrimanai!

Mirjama sugriebė gepardą ir atplėšė jį nuo Ibn Tahiro.

– Nelaimėli! Ar dabar tiki? Vos neatsisveikinai su gyvybe.

Gyvūnas romiai prisiglaudė prie Mirjamos kojų. Ibn Tahiras pakilo nuo žemės. Viskas jam atrodė dar nesuprantamiau. Jei būtų tik sapnavęs, tai dabar, patyręs tokį išgąstį, turėjo nubusti. Vadinasi, tai vis dėlto tikrovė? Bet kur jis atsidūrė?

Ibn Tahiras pažvelgė į merginą, palinkusią prie keistos ilgakojės katės. Ši išrietė nugarą, leidosi glostoma ir draugiškai murkė.

– Rojuje nevalia smurtauti, Ibn Tahirai.

Mirjama prajuko taip maloniai, kad jos juokas per jaunuolio smegenis įsiskverbė į širdį. Na ir kas, kad jis tapo apgaulės auka? Na ir kas, kad viso labo sapnuoja ir tuoj turės prabusti? Tai, ką jis išgyvena, neįprasta, nuostabu, pasakiška. Ar išties taip svarbu, kad visa, kas jį supa, būtų tikra? Šią akimirką svarbiausia, kad viską patiria tikroviškai. Galbūt jis apsigavo dėl daiktų tikroviškumo. Bet dėl savo pojūčių ir minčių negalėjo apsigauti.

Ibn Tahiras apsidairė aplinkui. Jam pasidingojo, kad ten, tolybėje, iki pat dangaus kilo kažkoks tamsus šešėlis. Lyg kokia uola.

Tai buvo Alamutas.

Jaunuolis prisidengė akis nuo šviesos ir įsistebeilijo.

– O kas ten, užnugaryje, ana va, kyla į dangų lyg kokia uola?

– Tai Al Arafo siena, skirianti rojų nuo pragaro.

– Na ir stebuklas, – sušnibždėjo jaunuolis. – Man ką tik pasirodė, tarsi koks šešėlis jo viršuje sukrutėjo.

– Matyt, tai buvo vienas iš didvyrių, kritusių su ginklu rankoje už tikrąjį tikėjimą, bet stojusių į kovą prieš tėvų valią. Dabar jie, kupini troškimo, žvelgia į mūsų sodus. Pas mus jiems patekti

draudžiama, nes pažeidė ketvirtąjį Alacho įsakymą. Į pragarą jie irgi nepateks, nes mirė kaip kankiniai. Tad jiems lemta matyti abi puses. Mes mėgaujamės, o jie tegali stebėti.

– O kur tada yra Alacho sostas ir Gailestingiausiasis su pranašais ir kankiniais?

– Nemanyk, kad rojuje viskas taip, kaip paprastame žemiškame krašte, Ibn Tahirai. Jis neaprėpiamas. Čia, Al Arafo papėdėje, jis prasideda ir driekiasi per aštuonis beribius kraštus iki pat paskutinio, aukščiausio krašto. Ten ir yra Alacho sostas. Iš gyvųjų tik Pranašui ir Seidunai buvo leista patekti į rojų. O jums, paprastiems išrinktiesiems, skirtas šis pradinis plotas.

– Kur Jusufas ir Suleimanas?

– Jie irgi dabar Al Arafo papėdėje. Bet jųdviejų sodai toli nuo čia. Rytoj Alamute visi trys galėsite pasipasakoti, kur buvote ir ką patyrėte.

– Taip, jeigu man anksčiau laiko nepristigs kantrybės.

Mirjama šyptelėjo.

– Jei tave kankina smalsumas, klausk.

– Pirmiausia pasakyk, iš kur viską taip žinai?

– Kiekviena hurija buvo ypatingai sukurta ir kiekvienai skirta atlikti nepaprastą užduotį. Man Alachas suteikė žinių, idant patenkinčiau tikratikio troškimą žinoti.

– Aš sapnuoju, sapnuoju, – murmėjo sau po nosimi Ibn Tahiras. – Kitaip ir būti negali. Ir vis dėlto nėra tikrovės, aiškesnės už šį sapną. Visa, ką regiu, ką pasakoja ši graži šmėkla, kuo nuostabiausiai dera. Tai skiriasi nuo paprastų sapnų, kurie nėra tarpusavyje susiję ir dažniausiai būna padriki. Visa tai įvyko, nes Seiduna pasinaudojo neįtikėtinu savo žinojimu.

Mirjama visa įsitempusi klausėsi svečio murmėjimo.

– Nejau esi toks nepataisomas, Ibn Tahirai? Nejau išties manai, kad menku savo protu perpratai visas visatos paslaptis? O,

kiek dar visko paslėpta nuo tavo akių!.. Bet palikime šį ginčą. Metas grįžti pas hurijas, kurios tikrai be galo trokšta sutikti savo brangų svečią.

Mirjama paleido Ahrimaną ir pavarė jį į krūmus. Paėmė Ibn Tahirą už rankos ir nusivedė į menę.

Prie laiptų ji išgirdo tylų švilpimą. Krūptelėjo. Matyt, Apama klausėsi jųdviejų pašnekesio ir nori jai kažką pasakyti. Mirjama nuvedė jaunuolį į pagrindinį kambarį ir švelniai stumtelėjo į merginų būrį.

– Štai mūsų svečias, – šūktelėjo.

Tada mikliai nubėgo laiptais žemyn į koridorių.

Ten jos laukė Apama.

– Tikriausiai trokšti atsisveikint su galva! – tokiais žodžiais Apama pasitiko Mirjamą. – Štai kaip tu vykdai Seidunos įsakymą?! Užuot prigirdžiusi bernelį ir apsukusi jam galvą, leidiesi su juo, visiškai blaiviu, į pokalbius apie Alachą ir rojų.

– Turiu savo protą ir pati galiu spręsti, kaip geriau.

– Šit kaip? Tokiais pokalbiais nori suvilioti vyrą? Ar nieko iš manęs neišmokai? Kam tau tuomet reikalingos raudonos lūpos, baltos rankos ir kojos?

– Geriausia bus, jei tuoj pat išnyksi, Apama. Nes jei svečias tave pamatys, išgaruos paskutinis jo tikėjimo trupinėlis, kad jis rojuje.

Jei būtų įmaniusi, Apama būtų ją sudraskiusi.

– Kūtvėla tu! Žaidi savo gyvybe. Mano pareiga pranešti apie tai Seidunai. Na, palauk tu man!

Apama dingo krūmuose, o Mirjama tuojau grįžo į menę.

Kol juodu su Ibn Tahiru vaikščiojo lauke, merginos šiek tiek apgirto. Jos šoko ir dainavo, buvo pagyvėjusios ir išdykėliškai nusiteikusios. Įsitraukė Ibn Tahirą į savo būrelį, apspito ir ėmė primygtinai siūlyti valgius ir gėrimus.

Mirjamai įžengus į menę, visos nuščiuvo. Vadovės veide įžvelgė nepasitenkinimą ir nusigando, ar tik nebus sugadinusios jai nuotaikos.

Mirjama greitai jas paguodė.

– Svečias pirmiausia turi nusiprausti žemišką nuovargį. Būkite jam paslaugios ir padėkite nusimaudyti.

Ibn Tahiras ryžtingai papurtė galvą.

– Moterų akivaizdoje nesimaudysiu.

– Tu esi mūsų šeimininkas, kaip liepsi, taip ir pasielgsime.

Mirjama paragino merginas ir visos išgužėjo iš kambario. Ibn Tahiras, įsitikinęs, kad niekas jo nepamatys, puolė prie lovų, sugriebė pagalves, ėmė jas apžiūrinėti, čiupnoti po jomis. Paskui priėjo prie stalelių su valgiais, stvėrė čia vieną, čia kitą vaisių, apčiupinėjo, pauostė. Daugelis vaisių jam buvo apskritai nematyti. Naršė atmintyje, gal prisimins kokio vaisiaus apibūdinimą. Nuo valgių jaunuolis perėjo prie kilimų, kabančių ant sienų, pašniukštinėjo, kas už jų. Bet neaptiko nieko, kas galėtų jam ką nors paaiškinti apie vietą, kurioje atsidūrė. Jį apniko nepaaiškinamas baugulys.

Ibn Tahiras klausė savęs, gal jis iš tiesų rojuje? Visi jį supantys daiktai buvo svetimi ir nepažįstami. Ne, šitoks prašmatnus slėnis su sodais, kupinais svetimų kraštų gėlių ir nežinomų vaisių, negalėjo plytėti laukiniame kalnų krašte. Ar tai išties ta pati naktis, kurią jis buvo pakviestas pas vyriausiąjį karo vadą? Jei taip, vadinasi, įmanomi tik du variantai: arba jis tapo neregėtos apgaulės auka ir Seidunos gumulėlis sukėlė jam šiuos melagingus sapnus, arba viskas, ko moko ismailizmo mokymas, yra teisybė ir Seiduna iš tikrųjų turi galių nusiųsti į rojų ką užsimanęs.

Nepaprastai sumišęs ir dvejodamas Ibn Tahiras nusimetė apdarą ir paniro į maudyklę.

Vanduo buvo maloniai šiltas. Jaunuolis atsigulė ant dugno ir atsidavė tingiai ištaigai. Nenorėjo lipti iš maudyklės, nors žinojo, kad merginos bet kada gali grįžti.

Netrukus durų uždanga pakilo. Viena mergina dirstelėjo į vidų. Pamačiusi, kad Ibn Tahiras neišsigando ir jai šypsosi, mergina įėjo.

Kitos sugužėjo iš paskos.

Rikana tarė:

– Vis dėlto Ibn Tahiras suprato, kad jis čia šeimininkas.

– Kai iki valios prisimaudysi, pasakyk. Paduosime tau rankšluostį.

Merginos rungtyniavo tarpusavyje, kuri atrodys malonesnė.

Bet įžengus Mirjamai Ibn Tahiras vėl sutriko. Jis paprašė paduoti jam rankšluostį ir drabužį.

Vietoj jo apdaro merginos padavė jam dailų sunkaus brokato apsiaustą. Jaunuolis jį apsivilko ir susijuosė. Įsistebeilijo į save veidrodyje. Senuose paveiksluose šitaip atrodo karalaičiai. Šyptelėjo. Niekaip neįstengė atsikratyti jausmo, kad pasikeitė.

Paskui išsitiesė ant pagalvių ir prasidėjo puota. Viena per kitą merginos jam patarnavo. Mirjama išgėrė į jo sveikatą. Ji niekaip negalėjo nusikratyti keisto, išlaisvinančio, vis stipriau ją apimančio linksmumo. Iki Ibn Tahiro kiekviena taurė ją vis labiau blaivino, o dabar ji ūmai pajuto malonų vyno poveikį. Panūdo pasišnekučiuoti ir pasijuokti.

– Tu esi poetas, Ibn Tahirai, – prabilo ji, nutvieksdama jį kerinčia šypsena. – Nesigink, mes žinome. Padeklamuok mums kokį nors savo eilėraštį.

– Kas jums apie tai pritauškė? – Ibn Tahiras išraudo it purpuras. – Nesu joks poetas ir nieko negaliu padeklamuoti.

– Nori pasislėpti? Ar ne perdėtai kukliniesi? Mes laukiame.

– Iš tikrųjų nė minėti neverta. Juk tik atlikau užduotis.

– Mūsų gėdijiesi? Mes esame tylios ir dėkingos klausytojos.

Hadidža paklausė:

– Ar tavo eilėraščiai apie meilę?

– Kaip drįsti to klausti, Hadidža? – papriekaištavo Mirjama. – Ibn Tahiras tarnauja naujajam pranašui ir yra kovotojas už tikrąjį mokymą.

– Mirjama teisi. Kaip galiu kurti apie tai, ko nepažįstu?

Merginos ėmė prunkščioti. Joms patiko, kad pas jas svečiuojasi toks nepatyręs jaunuolis.

Ibn Tahiras pažvelgė į Mirjamą. Jį perliejo malonus baugulys. Prisiminė vakarykštį vakarą, mūšio išvakares, kai gulėjo lauke priešais Alamutą ir stebeilijo į žvaigždes. Tą akimirką jį buvo apėmęs tolimas kažko nežinomo ilgesys. Ibn Tahiras atsileido ir sušvelnėjo, jis mylėjo savo draugus, ypač Suleimaną, laikė jį žmogiškojo grožio pavyzdžiu. Ar tik nebus tada į jo širdį įsėlinusi nuojauta, kad netrukus išvys kitą veidą, dar gražesnį, dar tobulesnį? Bent jau šią akimirką, pažvelgus Mirjamai į akis, jam atrodė, jog tąsyk ilgėjosi kaip tik jos ir nieko kito. Kokia ji dieviška. Dailiai įrėminta balta kakta, taisyklinga nosis, putnios raudonos lūpos, kurių linkis neapsakomai kerėjo, didelės, stirniškos akys, žvelgiančios į jį taip protingai, lyg būtų visažinio: ar tik nebuvo šis vaizdas kažkokio sumanymo, nuolat glūdėjusio širdyje, įkūnijimas? Kokius kerus slėpė Seidunos gumulėlis, kad atgaivino jo įsivaizduojamą paveikslą ir pastatė štai priešais lyg kokią pasakišką būtybę? Tebūnie tai sapnas, tebūnie jis patekęs į rojų ar pragarą, bet jautė, jog keliauja į didžiulę, dar nepažintą palaimą.

– Mes laukiame, Ibn Tahirai.

– Gerai. Padeklamuosiu jums kelis eilėraščius.

Merginos patogiai susėdo aplink svečią, tarsi rengtųsi nepaprastam malonumui. Mirjama atsigulė ant pilvo ir atsišliejo į jaunuolį. Lengvai įsirėmė į jį krūtimis. Nuo keistos, liguistos saldybės Ibn

Tahirui apkvaito galva. Jis nudūrė žvilgsnį. Tyliu, netvirtu balsu pradėjo deklamuoti eilėraštį apie Alamutą.

Beregint jį pagavo audringas polėkis. Taip, eilėraščio žodžiai jam pasirodė pernelyg menki, tušti, bet balsas jiems suteikė visiškai kitokią prasmę: kruopelę to jausmo, kurį išgyveno rašydamas šias eiles.

Po „Alamuto“ svečias perskaitė eilėraščius apie Aliją ir Seiduną.

Merginos suprato užslėptą jo jausmą, kurį išdavė deklamuotojo balsas. Kaip aiškiai Mirjama jautė, kad Ibn Tahiras kalbėjo apie ją ir jai! Ji nesipriešindama mėgavosi tuo, kad yra mylima, galbūt mylima taip, kaip dar niekada nebuvo mylėta. Slaptingas šypsnys skleidėsi jos lūpose. Ji įsiklausė į savo širdį. Lyg iš tolybės ją pasiekė Ibn Tahiro tariami žodžiai. Tik išgirdusi eilėraštį apie Seiduną, ji krūptelėjo. Kad jis žinotų!

– Visa tai niekalas! – sukliko Ibn Tahiras, baigęs deklamuoti. – Skurdu, visiškai tuščia. Aš nusivylęs. Noriu išgerti. Įpilkite man vyno!

Merginos jį guodė ir gyrė.

– Ne, ne, aš pats puikiai žinau. Tai ne eilėraščiai. Eilėraščiai turėtų būti visai kitokie.

Jis pažvelgė į Mirjamą. Ši jam šypsojosi. Jaunuoliui jos šypsnys atrodė neperprantamas. Štai koks turi būti eilėraštis, ūmai toptelėjo jam. Taip, šitoks turi būti tikras eilėraštis! Visa, kuo iki šiol žavėjosi ir ką mylėjo, tebuvo pakaitalas tos, kurią šiąnakt pažino. Malonaus bauguliuko apimtas, Ibn Tahiras suvokė, kad be galo stipriai myli.

Ūmai susivokė, kad juodu ne vieni. Jį trikdė kitos merginos. O, jei šį mirksnį juodu liktų vieni kaip anksčiau, jam neberūpėtų sužinoti aibės antraeilių dalykų! Jis paimtų ją už rankos ir žiūrėtų jai į akis. Kalbėtų apie save, apie savo jausmus, savo meilę. Bene dabar jam rūpėtų, kokios prigimties tas sodas, po kurį juodu vaikštinėjo?!

Lai tai bus grynas sapnas ar tikrovė, jam vis tiek. Kad tik jo jausmai šiai dieviškai būtybei būtų tikrovė. Argi Pranašas nėra pasakęs, kad šio pasaulio gyvenimas tėra išdarkytas anapusybės atspindys? Bet tai, kas dabar jį jaudino, ir tai, kas sukėlė šį jausmą, negalėjo būti kažko nežinomo išdarkytas pavyzdys. Šis atspindys buvo pakylėtas ir gan tobulas.

Galbūt jo kūnas vis dar tyso tamsiame Seidunos kuoro kambaryje? Ir tik dalelė jo „aš" atsiskyrė nuo sielos ir dabar mėgaujasi šia prašmatnybe? Tebūnie, kaip yra. Mirjamos grožis yra tikrovė, kaip ir jausmas jai.

Ibn Tahiras paėmė jos ranką, švelnią, rožinę, dailią ranką ir pridėjo sau prie kaktos.

– Kokia karšta tavo kakta, Ibn Tahirai!

– Aš visas degu, – sušnibždėjo jis.

Pažvelgė į merginą žėrinčiomis akimis.

– Aš liepsnoju.

„Kokia aistra! – dingtelėjo Mirjamai, jos širdis suplastėjo. – Ar ir aš užsiliepsnosiu nuo šios ugnies?"

Jaunuolis ėmė bučiuoti jos ranką. Karštai, beprotiškai. Paėmė kitą ir pradėjo bučiuoti abi.

Mirjama žvelgė jam virš galvos. Buvo susimąsčiusi. „Šitaip mane mylėjo Muchamedas, kai išvogė iš Mozės. Tik buvo brandesnis, labiau pasiutęs." Ją nudiegė mintis: „Kodėl visos gražiausios patirtys ateina per vėlai?"

Merginos įsiskaudino išvydusios, kad Ibn Tahiras visai nekreipia į jas dėmesio. Jos vis labiau tilo, šnekėjosi pašnibždomis ir greta nieko aplink nematančios porelės jautėsi vis nejaukiau.

Galiausiai Ibn Tahiras sušnibždėjo Mirjamai:

– Norėčiau, kad mudu liktume dviese.

Mirjama priėjo prie merginų ir paprašė eiti į savo kambarius ir ten pasilinksminti.

Merginos pakluso. Kai kurios buvo įsižeidusios.

– Ji visko nori tik sau, – tyliai pratarė Rikana. – Ką pasakys Seiduna, sužinojęs, kad ji įsimylėjo kitą?

Mirjama tik šelmiškai nusijuokė.

– Merginos, pasiimkime vyno! Pasilinksminsime pačios, jei kitaip neišeina.

Taviba susitaikė su likimu. Mirjama jautė savo galią. Todėl neįsižeidė. Kiekvieną bičiulę išlydėjo draugišku žvilgsniu. Safiją švelniai apkabino.

– Mes sukursime dainelę apie tai, kaip tu įsimylėjai, – prigrasino Sita. – Ir grįžusios ją sudainuosime, kad jis išgirstų.

– Sukurkite ir uždainuokite.

Mirjama atsisveikino su merginomis ir grįžo pas Ibn Tahirą.

Fedajinas buvo sutrikęs, tas sutrikimas persidavė ir Mirjamai. Ji įpylė dvi taures vyno, savąją išgėrė į svečio sveikatą.

Juodu pažvelgė vienas kitam į akis.

– Kažką norėjai man pasakyti, Ibn Tahirai.

– Visi žodžiai per menki išreikšti tai, ką šią akimirką jaučiu. Jaučiuosi taip, lyg būčiau išgyvenęs nušvitimą. Kiek visko supratau per šį trumpą laiką! Ar žinai pasakojimą apie Ferhadą ir karalienę Širiną? Kai tave išvydau, mane apėmė jausmas, tarsi kadaise jau būčiau tave sutikęs. Dabar pagaliau supratau. Kaip tik tokią visada vaizdavausi karalienę Širiną. Bet paveikslas, kurį dabar regiu, gerokai tobulesnis. Nesijuok, Mirjama. Kaip Alachas yra danguje, taip dabar aš suprantu nelaimėlį Ferhadą. Kasdien regėti tokį grožį ir paskui būti amžiams atskirtam nuo jo! Ar tai nebuvo pragariška bausmė? Taip, Ferhadas turėjo pamišti. Taip, turėjo išskaptuoti uoloje vaizdą, nuolat stovintį jam prieš akis. O Alache, kokia baisi turėjo būti jo širdgėla! Nes nieko negali būti baisiau, kaip kasdien suvokti, jog praradai begalinę laimę, kuri niekada nebegrįš.

Mirjama nuleido akis. Ji sėdėjo klūpsčia, atsirėmusi į pagalves. Jos kūnas bolavo pro skraistę it marmurinės statulos. Veido apvalumas, rankos ir kojos, ūgis, – visa sudarė nuostabiai darnią visumą. Ibn Tahiras žvelgė į ją nepaprastai susižavėjęs. Jautė tokį pamaldumą, lyg regėtų slėpinį. Jo siela patyrė didžiulį sukrėtimą. Jis pravirko iš malonaus skaudulio. Ūmai pamatė, kad jam ant delnų laša ašaros.

Mirjama nusigando.

– Kas tau, Ibn Tahirai?

– Tu pernelyg graži. Neįstengiu ištverti tavo grožio. Aš per silpnas.

– Ak, tu pamišęs, paikas jaunuoli!

– Taip, pamišęs, išprotėjęs. Šią akimirką Seiduna ir kankinys Alijus man rūpi kaip Kinijos karalius. Išmesčiau Alachą iš jo sosto ir pasodinčiau ten tave.

– Tu iš tikrųjų pamišai! Tai šventvagiški žodžiai. Nepamiršk, esi rojuje!

– Man nesvarbu, rojuje ar pragare. Kad tik tu būtum šalia, manoji Širina, mano dieviška Širina.

Mergina nusijuokė.

– Juokiesi iš manęs. Aš ne Širina, o Mirjama, rojaus mergelė.

– Tu esi Širina. Širina. O aš – Ferhadas, esu prakeiktas, nes atskirtas nuo tavęs išprotėsiu iš širdgėlos.

Kokia velniška išmintis pasiųsti būtent pas ją šį karštos širdies jaunuolį! Išties Ibn Saba – baisus svajotojas iš pragaro.

Mirjama staiga apsisprendė. Apkabino Ibn Tahirui kaklą ir priartino veidą prie jojo. Įdėmiai pažvelgė jam į akis. Jaunuolis ėmė virpėti visu kūnu. Jį apėmė silpnumas, sakytum kūnas būtų lėkštas indas, nesutalpinantis tokio galingo geismo.

Mirjama pabučiavo jį į lūpas.

Jis nesukrutėjo. Neapkabino jos. Po truputį ėmė gesti sąmonė. Palaimos viršūnė priartėjo.

• • •

O merginos susibūrė viename iš miegamųjų. Sumetė pagalves ant grindų ir patogiai ant jų įsitaisė. Įsipylė sklidinas taures vyno ir įniko siurbčioti. Darėsi vis išdykesnės. Uždainavo, paskui apsižodžiavo, vėl susitaikė, išsibučiavo ir apsiglėbesčiavo.

Tokias jas užtiko Apama. Pirmiausia atsargiai pakėlė durų uždangą. Įsitikinusi, kad pavojaus nėra ir neišsiduos svečiui, triukšmingai įžingsniavo į kambarį.

– Kur jūsų svečias? Kur Mirjama?

Senė drebėjo iš įtūžio ir susijaudinimo.

– Juodu pasiliko vieni menėje.

– Vadinasi, šitaip vykdote Seidunos paliepimą? Jums bus nukirstos galvos! Galbūt kaip tik dabar ji išduoda tam jaunuoliui paslaptį, o jūs čia žvingaujat it kumelaitės!

Kai kurios merginos puolė į ašaras.

– Mirjama liepė juodu palikti vienus.

– Tuojau pat maukit pas juos! Pulkite prie jaunuolio ir pamėginkite išgauti iš jo, kiek mūsų paslapčių toji mergšė jam atskleidė. Paskui viena ateis man pranešti. Lauksiu už baltų rožių krūmelio į kairę nuo maudyklės.

Įžengusios į menę, merginos išvydo keistą vaizdą. Visas perbalęs it numirėlis, Ibn Tahiras gulėjo nejudėdamas. Tik jo lūpose švytėjo palaimingas šypsnys. Mirjama sėdėjo palinkusi prie jo ir įdėmiai žvelgė jam į veidą. Lėtai pakėlė akis ir pamatė bičiules. Iš persigandusių veidų suprato, kad bus kas nors nutikę. Pakilo ir priėjo prie jų.

– Apama? – paklausė Mirjama.

Merginos linktelėjo. Mirjama nerūpestingai truktelėjo pečiais.

– Sudėjote dainą?

– Taip.

Ibn Tahiras pakirdo. Nusibraukė nuo akių nuomygį ir giedrai apsižvalgė aplinkui.

– Jeigu leisite, padainuosime jums.

– Dainą? Mudu tai pralinksmins.

Ibn Tahiras išsyk pradžiugo.

Merginos paėmė arfą su varpeliais ir drąsiai užtraukė:

Mergelė rojuje gyveno.
Vardas jos – Mirjama.
Ji buvo sukurta mylėti
Kaip reta kuri galėtų.

It pienas jos oda balta,
Rausvos rožės skruostus puošia.
Tamsios kasos gaubia veidą,
Kuris it mėnulis tvaska.

Juodos akys jos, o lūpos
Putnios, raudonos sakytum aguona.
Liaunos rankos, dailios kojos
Ir karalienės eisena.

Iš visų mergelių
Alachas pasirinko ją.
Davė jai kūną puikų.
O dar puikesnį protą.

Ji žino paslaptis visas,
Žemėj ir danguje knibždančias.
Ji mėgo mokslingas knygas,
Skaitė įnikus visas.

Kokia gi šiąnakt mūs mergina,
Karalienė pasaulio išminties?
Suglumus sėdi nuošalyje
Ir dega veideliai jos išties.

Be abejo, mes žinome,
Kas įvyko čia.
Didvyris jai atėmė protą,
Į širdį jos kėsinasi vogčia.

Štai kaip dabar yra.
Nors ji dar šypsosi,
Bet iš tiesų širdim visa
Didvyrį jauną pamilusi.

• • •

O Apama jau buvo pasiuntusi eunuchą pakviesti Hasano. Adis atplukdė perkasu jį į slaptą vietą.

– Kodėl mane kvietei? – paklausė suirzęs Hasanas.

– Neširsk, šeimininke. Viskas klostosi gerai, išskyrus šį sodą. Arba Mirjama nežino, arba nenori žinoti, kaip apsukti geltonsnapiui galvą.

Apama papasakojo tai, ką buvo nugirdusi ir pastebėjusi.

– Man regis, Mirjama pasirinko teisingą kelią. Mat Ibn Tahiras skiriasi nuo kitų jaunuolių. Ar tai viskas, dėl ko mane kvietei?

– Pasirinko teisingą kelią? Ir tu tai sakai man, žinodamas, kad neatsirado vyro, kuris įstengtų man atsispirti? Vadinasi, aš tau esu atgrubnagė, o Mirjama – meistrė?

Hasanas sutramdė besiveržiantį juoką.

– Kam tu ginčijiesi? Tiesiog Mirjamos kitoks požiūris į šiuos dalykus.

– Kitoks požiūris? O, šventas dangau! Iš kur galėjo jį paimti? Gal iš to savo seno žydo? Arba iš ano dykumų laukinio?

– O kas, jeigu perėmė iš manęs?

– Pažeminti mane nori. Bet žinok, nujaučiu, kad ji išduos tave tam jaunuoliui. Įsimylėjo jį.

Kadangi buvo tamsu, Apama nepastebėjo raudonio, išmušusio Hasano veidą. Bet jautė, kad jį įskaudino.

– Bučiuojasi ir burkuoja kaip du balandėliai. Juk žinai, tas bernelis – poetas, o jie moka paveikti moters širdį. Nuo šiol ji virpės dėl jo. Tyčia merginoms liepė išeiti, kad liktų dviese. Perspės jį, kad būtų atsargus.

Sugirgždėjo grindys. Adis atvedė Rikaną. Ši net loštelėjo atgal, greta Apamos išvydusi Hasaną.

– Nebijok. Ką veikia tiedu?

– Matyti, kad Ibn Tahiras įsimylėjo.

– O Mirjama?

Rikana nuleido akis.

– Nežinau.

– Noriu su ja pasikalbėti, – tarė Hasanas.

Rikana suglumusi pažvelgė į Apamą.

– Ko dvejoji? – paklausė Hasanas.

– Kaip jai pasakyti? O jeigu Ibn Tahiras seks jai iš paskos?

– Ji turi ateiti. Pati sugalvos pasiteisinimą.

Rikana nusilenkė ir išskubėjo. Kai įėjo į menę, Mirjama tyliai jos paklausė:

– Buvai pas Apamą?

– Taip. Ir Sejduna ten pakrantėje. Laukia tavęs. Sugalvok, kaip pasiteisinti Ibn Tahirui, ir eik pas Seiduną.

Mirjama grįžo pas Ibn Tahirą ir paklausė:

– Ar tikrai mane myli?

– Tu abejoji?

– Įrodyk. Sudėk apie mane eilėraštį.

Ibn Tahiras nusigando.

– Kaip galiu sukurti tavęs vertą eilėraštį aš, nelaimėlis? Mirjama, neversk manęs apsigėdinti.

– Jeigu myli mane, sukurk eilėraštį.

– Kaip galėčiau? Kai esi šalia?..

– Nesibaimink. Netrukdysiu. Einu į sodą priskinti tau gėlių. O tu per tą laiką sudėk eilėraštį apie savo meilę.

Mirjama atsigręžė į merginas.

– Jūs likite čia ir skambinkite jam.

Išeidama Rikanai pašnibždėjo:

– Jis nieku gyvu neturi išeiti iš menės! Jūs už tai atsakote.

Užsisiautusi skraistę, Mirjama nuskubėjo į sodą.

Prie valčių pamatė Hasaną. Šis kietai suėmė ją už rankos.

– Jis tiki, kad yra rojuje?

– Jis įsimylėjo ir todėl tiki, kad yra rojuje.

– Tai ne atsakymas. Tu kažkokia pasikeitusi. Žinok, pasigailėjimo nesulauksi, jei jaunuolis nebus pasiryžęs aukotis.

– Aš laiduoju, kad bus pasiryžęs. O tu įsakyk Apamai, kad neslampinėtų aplinkui lyg kokia šmėkla ir netrukdytų man dirbti.

– Geriau būtų buvę, jei būtum išlikusi šalta. Saugokis, kad neišleistum vadžių iš rankų.

Ar ji teisingai išgirdo? Hasanas jaučiasi įžeistas? Vadinasi, ji vis dėlto jam rūpi?

– Nesibaimink, Ibn Saba. Vadžias laikau tvirtai.

– Šito ir tikėjausi. Kaip pasiteisinai, kad išeini?

– Daviau jam užduotį. Paliepiau sukurti man eilėraštį.

Hasanas paėmė ją už parankės ir pasivėdėjo pakrantės takučiu.

– Manai, kad jis stipriai tave įsimylėjo?

– Žinoma.

– O tu?

– Ar tave tai domina?

– Galbūt. Kitaip neklausčiau.

– Ibn Tahiras gabus jaunuolis. Bet jo dar laukia ilgas kelias iki vyro.

– Grįžk ir kuo greičiau jį užmigdyk.

Mirjama negalėjo susitvardyti. Tyliai sukikeno.

Hasanas pakštelėjo jai į kaktą ir grįžo pas Apamą.

– Regis, šeimininkas pavyduliauja.

– Galimas daiktas. Šiaip ar taip, mažiau nei Apama.

Hasanas mostelėjo jai atsisveikindamas ir paliepė Adžiui nuplukdyti jį į tvirtovę.

– Grįžęs į bokštą, duosiu ženklą trimitininkams. Šią naktį linksmybių pakaks.

Akmuo užgulė Hasanui širdį. Jis prisiminė Omarą Chajamą. Guli sau ant pagalvių Nišapūre ir gurkšnoja vyną. Jam patarnauja graži mergina, o jis kuria eiles ir juokiasi iš viso pasaulio. Mąsto ir pažįsta kažką nauja. Mėgaujasi ramybe. Dabar Hasanas jam pavydėjo.

„Taip, iš mūsų trijų jis pasirinko geriausia.“

• • •

Merginos pamatė, kad Mirjama grįžo švytinčiu veidu. Atnešė visą glėbį gėlių ir apmėtė jomis ties prirašyta lentele palinkusį Ibn Tahirą. Merginoms išsyk atlėgo.

– Ar sukūrei eilėraštį?

– Pamėginau.

– Šį tą mums jau perskaitė, – tarė Sita. – Tu net akis išversi.

– Tiesiog mirštu iš nekantrumo.

Mirjama paėmė gumulėlį ir suspaudė delne. Prisėdo ant kelių šalia Ibn Tahiro. Atsirėmė į jį ir ėmė žiūrėti jam per petį į lentelę. Nepastebimai įmetė gumulėlį į taurę.

Ibn Tahiras pradėjo skaityti:

Ar galėjau aš lyg koks Ferhadas įtarti,
Kad meilė taip greit ateina.
Ar galėjau aš žinoti,
Kad ji tokia galinga,
Kad užslopina jausmą Pranašui, Seidunai
Ir kankiniui Alijui,
Kurs iki šiol brangiausias buvo širdžiai.

Alache, kurs permatai mūs sielas,
Kurs suteikei Mirjamai pavidalą, gražesnį už Širinos,
Kuris žinai, regi ir viską supranti:
Ką gi daryti,
Jei meilė pavergė man širdį.
Jei nieko nematau aš, nejaučiu ir negirdžiu,
Vien tą, kurią įkurdinai man rojuj tu,
Mirjamą, akių manųjų šviesą?
Alache, duok ženklą, aš meldžiu,
Ar visa tai, kas tvindo mano širdį, sielą,
Tėra išbandymas?
Nejau ir aš, nelyg Adomas, bendras protėvis mūs,
Iš rojaus išvarytas būsiu?
O gal parodyti norėjai,
Koks laukia atpildas, kardą padėjus?
Ką gi daryti, kad tuoj pat pelnyčiau
Šią dosniąją malonę, kad ją įgyčiau?

Brangi Mirjama! Dar vakar aš buvau aklys.
Širdis nenutuokė, kurgi svajonės kryps,
O protas – kur skraidins mintis.

Dabar man aišku viskas.
Širdis atrado jau ramybę, o protas – tikslą.
Kokia didžiulė laimė apima mane,
Žvelgiantį į tavo įstabias akis, o Mirjama.

Mirjamos akyse sužibo ašaros. Norėdama jas paslėpti, greitai jį pabučiavo. Ją apniko toks slogutis, kad panūdo mirti.

„Vargšas jaunuolis, – pamanė ji. – Toks nuoširdus, toks geraširdis ir toks jaunas. Jo širdyje nėra vietos melui ir apgaulei. O kaip tik man skirta parengti jį tapti Hasano auka.“

– Kas tau, Mirjama?

– Tu toks jaunas ir geraširdis.

Jaunuolis nusijuokė ir išraudo. Pajuto troškulį. Ištuštino taurę.

Ūmai Ibn Tahiras pajuto silpnumą. Jam ėmė svaigti galva. Prieš akis iškilo naujas kraštovaizdis. Jis susigriebė už galvos ir nuvirto aukštielninkas.

– Nieko nematau! O Alache, visai nieko nematau! Kur tu, Mirjama?! Kažkur grimztu... Lekiu virš žemės...

Merginos nusigando. Mirjama jį apglėbė.

– Aš čia, Ibn Tahirai. Šalia tavęs.

– Jaučiu tave, Mirjama, – tarė jis ir vos ne vos įstengė šyptelėti. – O Alache, viskas pasikeitė. Tai buvo tik sapnas. O Alache, tuo pačiu keliu skrieju atgal. Anksčiau sapnavau, kad patekau į šventą Kairo miestą. Girdi, Mirjama! Aš įžengiau į kalifo rūmus. Aplink mane buvo tamsu. Ak, ta pati tamsa ir dabar. Prisispausk prie manęs, Mirjama, kad pajausčiau tave! Rūmus gaubė tamsa. Atsigręžus į duris, vėl pasidarydavo šviesu. O pažvelgęs į sostą, aš apakau. Girdėjau kalifo balsą. Tai buvo Seidunos balsas. Pažvelgiau į jį. Buvau apakęs. Atsigręžiau į duris: menė buvo nuostabiai apšviesta. O, gailestingasis Alache! Kaip man silpna! Nebejaučiu tavęs, Mirjama! Duok man ženklą, įkąsk man, įkask man prie pat

širdies, stipriai, kad pajausčiau tave, kad žinočiau, jog dar esi šalia manęs.

Mirjama atklojo apsiaustą ir įkando Ibn Tahirui po širdimi. Tada pajuto apninkantį kraupų slogutį.

– Dabar vėl jaučiu tave, Mirjama. O, koks kraštovaizdis! Pažvelk! Koks miestas plyti apačioje! Pažvelk į tą auksinį kupolą, į tuos žalius ir raudonus stogus! Ar matai žydrą bokštą? Jame plevėsuoja tūkstančiai vėliavų. Vien ilgos, spalvotos vėliavos. Ak, kaip jos plazda vėjyje. Pastatai ir rūmai skrieja pro mane. Oi, kaip greitai! Sulaikykite mane, maldauju, sulaikykite!

Jaunuolis apsivertė ir ėmė sunkiai šnopuoti.

Merginas pagavo siaubas.

– Mus užklups nelaimė, – pratarė Sita.

– Verčiau jau būtumėm šokusios į krioklį, – sumurmėjo Mirjama.

Ibn Tahiras tysojo be sąmonės.

– Apsiauskite jį jo apdaru!

Merginos pakluso. Mirjama atsigulė paslika ir įrėmė išdžiūvusias akis į lubas.

• • •

Likę vieni bokšte, Abu Alis ir Buzrukas Umidas klausiamai susižvalgė. Paskui ilgokai tylėdami stebeilijo žemyn į sodus.

Galiausiai prabilo Buzrukas Umidas:

– Ką apie visa tai pasakysi?

– Patekome į tinklą, iš kurio bus sunku išsinarplioti.

– O aš sakau: kaip Alachas yra Dievas, taip Ibn Saba yra pamišęs.

– Šiaip ar taip, jis – pavojingas bendrininkas.

– Kaip manai, ar geriau sėdėti rankas sudėjus ir ramiai stebėti?

– Ką daro tigras, įkliuvęs į vilkams paspęstą tinklą?

Abu Alis sukikeno.

– Na, pergraužia jį.

– Vadinasi?

– Pergraužk tinklą.

– Ar nebijai, kad vieną gražią dieną jis sumanys ir mus nusiųsti į kokį nors rojų?

– Jei viskas bus gerai, nesipriešinsime.

– Nesipriešinsime, net jeigu bus blogai.

Buzrukas Umidas priėjo visai arti Abu Alio.

– Klausyk, Abu Ali. Šiąnakt dar ne vėlu. Bokšte esame tik mes trys.

– Ką turi galvoje?

– Ar galiu tavimi pasitikėti?

– Varnas varnui akies nekerta. Mieliau kapteli ereliui.

– Patykokime jo grįžtančio prie durų. Aš iš nugaros kirsiu jam kardo kriauna per galvą, kad viskas įvyktų tyliai. Paskui šveisime jį per sieną į Šahrudą.

– O tikintieji?

– Jiems suriesime, kad negrįžo iš sodų.

– Bet eunuchai žino, kad jis grįžo. O jiems iš nagų gyvi neištrūksime.

– Kai viskas išaiškės, mes jau būsime dievaži kur.

– Vargu ar neatsiras tokių tikinčiųjų, kurie nesurizikuotų savo gyvybe tam, kad atkeršytų. Tinklas iš tikrųjų mus tvirtai apipainiojęs.

– Kiekvienas veiksmas reikalauja rizikuoti.

– Mažiau rizikuosime, jei išlauksime palikimo.

– Hasanas pamišęs.

– Bet ne tiek, kad neįspėtų mūsų minčių.

– Bijai?

– O gal tu nebijai?

– Kaip tik todėl norėčiau galutinai atsikvėpti.

– Esu tikras, jis nujaučia, ką mudu mintijame. Nuo šios akimirkos tylėk it kapas. Eunuchai – baisus ginklas.

– Fedajinai bus dar baisesnis.

– Todėl tylėkime. Kardą ne tik jie laikys rankose, bet ir mes.

– Tu teisus, Abu Ali. Hasanas – baisus valdovas. Mums nebėra kelio atgal. Sužinojus jo paslaptį bet koks atsitraukimas reikštų mirtį.

– Žengsime sau ramiai paskui jį, ir tiek.

– Girdi?! Jau grįžta. Reikia pripažinti, kad šiąnakt jo bandymas išties neįprastas.

– Dar daugiau, tiesiog puikus.

Tuo metu atšnopavo Hasanas. Pervėrė aštriu žvilgsniu didžiuosius dajus ir nusijuokė.

– Tikiuosi, labai nenuobodžiavote, draugai? Turėjote ką vienas kitam pasakyti ir, manau, negaišote laiko veltui.

– Mums rūpėjo, kaip klostosi reikalai soduose, Ibn Saba. Kodėl tave kvietė Apama?

– Iš moteriško pavydo. Ten, soduose, susikirto sena ir nauja meilės teorija. Reikėjo išnarplioti pavojingą klausimą, kaip geriau suvilioti vyrą.

Didieji dajai prapliupo juoktis. Jie maloniai atsipalaidavo. Pritvinkęs debesis praslinko.

– Man regis, tau naujos teorijos labiau prie širdies, – pašmaikštavo Abu Alis.

– Ką darysi. Pasaulis nuolat kinta, senienų atsisakome dėl naujovių.

– Ar tik ne Ibn Tahiras pateko į naujosios teorijos glėbį?

– Jūs tik pažvelkite į tą Abu Alį! Žiūrėk, dar pavirsi didžiu sielų žinovu!

– Tu keistas meilužis, prisiekiu Pranašo barzda! Net jei moteris man terūpėtų tiek, kiek suplyšusi drapana, verčiau ją nužudyčiau, nei perleisčiau kitam.

– Tu jau tai įrodei, brangusis Abu Ali. Todėl dabar neturi nei senos, nei naujos „teorijos“. O kai mąstai apie mane, atsižvelk į tai, kad esu filosofas ir visų pirma vertinu tą, ką galiu apčiuopti. Ir per vieną naktį niekas iš esmės nepasikeis.

Abu Alis kikeno.

– Požiūris taip pat, – tarė jis. – Manau, šio principo laikaisi tik meilės klausimais. Regis, šįryt kažkas dėstė, jog ketina savo bendruomenę sukurti remdamasis grynu protu?

– Tu mane persekioji kaip skalikas žvėrį, – pokštavo Hasanas. – Ar tikrai manai, kad šios dvi priešybės nesujungiamos? Kaipgi tuomet petys į petį eitų kūnas ir dvasia?

– Jeigu pragare būtų šventųjų, tu būtum vienas iš jų.

– Prisiekiu visais kankiniais! Tokios pat nuomonės ir mano karalienė.

– Šiaip ar taip, smagus derinys.

Abu Alis mirktelėjo Buzrukui Umidui. Hasanas įžiebė deglą ir davė ženklą rago pūtėjams soduose.

– Šiąnakt pakaks rojaus malonumų. Dabar lauksime rezultatų.

Hasanas sulaukė atsako iš sodų, užgesino deglą ir padėjo į šalį.

– Na taip, jiems ten, apačioje, lengva, – pusbalsiu tarė veikiau sau pačiam. – Yra, kas stovi aukščiau ir mąsto, sprendžia už juos. O kas mus išvaduos nuo atsakomybės ir kankinančių dvejonių? Kas nuvys bemieges naktis, kurių kiekviena akimirka, priartinanti prie aušros, primena kūjo dūžį per širdį? Kas išlaisvins mus iš mirties baimės, – mirties, po kurios, kaip žinome, ateis didysis niekis? Dabar dar mūsų akyse tūkstančiais žvaigždžių atsispindi naktinis dangus. Dar jaučiame ir mąstome. O kai stos ta didinga akimirka, kas pasiūlys mums balzamo, malšinančio skausmą, kurį žadina suvokimas, jog iškeliaujame į amžiną nebūties tamsą? Taip, jiems ten, apačioje, lengva. Sukūrėme jiems rojų ir įteigėme, kad po mirties jų laukia amžina rojaus įštaiga. Jiems išties galima pavydėti.

– Girdėjai, Buzrukai Umidai? Hasanas teisus.

– Vadinasi, pagaliau imate praregėti? Mes žinome vien tai, kad valdome nepaprastai mažai pažinių dalykų ir tarnaujame neaprėpiamai įvairovei nepažinių daiktų. Esame lyg kirminai, įsistebeiliję į dangaus skliautą. „Užsiropšiu stiebu aukštyn, – taria sau kirminas. – Jis atrodo ganėtinai aukštas, juo pasieksiu tikslą.“ Rytą pradeda ropštis ir lipa iki vakaro. Pasiekęs stiebo viršų pamato, kad visas jo triūsas nieku pavirto. Vos per kelis sprindžius po juo – žemė. O virš galvos gaubiasi žvaigždėtas dangus, vis toks pat neišmatuojamai aukštas, koks atrodė nuo žemės. Tik dabar kirminas nebemato jokio kelio, galinčio nuvesti jį aukštyn, kaip matė anksčiau, kai pradėjo ropštis stiebu. Jis prarado tikėjimą ir suvokė, kad neįveikiama visatos bekraštybė neprilygstama. Iš jo amžiams atimta viltis ir laimė.

Hasanas kinktelėjo didiesiems dajams.

– Eime! Turime pasitikti pirmus tikinčiuosius, grįžusius iš rojaus į žemę.

• • •

Merginos iš Fatimos grupelės pro stiklus pamatė, kaip ateina eunuchai su neštuvais.

– Lyg trys duobkasiai, – tarė Sara.

– Fatima! Atidenk Suleimaną, norime dar kartą į jį pažiūrėti, – paprašė Zainab.

Fatima atidengė miegančio jaunuolio veidą. Jis gulėjo ramiai ir vos alsavo. Dabar jo veide išryškėjo vaikiška mina.

Merginos stebeilijosi į jo veidą išpūtusios akis. Halima net įsikišo į burną kelis pirštus ir juos sukando. Ją apniko siaubingas slogutis.

Fatima greitai užklojo jaunuolį.

Eunuchai įžengė ir, netarę nė žodžio, užkėlė Suleimaną ant neštuvų. Paskui taip pat tyliai išėjo.

Vos tik durų uždangalas nusileido, merginos puolė raudoti. Halima sukliko iš skausmo ir lyg akmuo krito ant grindų.

• • •

Eunuchams išnešus Jusufą, verkė tik Džada ir mažoji Fatima. Suleika nebyliai akimis lydėjo ateinančius ir išeinančius kastratus. Išdidumas neleido jai pasiduoti emocijoms.

– Štai ir baigėsi tavo šlovė, – įgėlė jai Hanafija, kai jos liko vienos. – Gavai vyrą tik vienai nakčiai. O dabar praradai jį amžiams. Mums, kurios jo iš viso neturėjome, geriau.

Suleika panūdo ką nors šaltai jai atrėžti. Bet sopulys ją priveikė, ji tik susirietė ant grindų ir galva įsikniausė į pagalvę.

– Kokia tu kietaširdė, Hanafija, – supyko Asma.

– Juk aš ne tai turėjau omenyje.

Mergina priėjo prie Suleikos ir paglostė jai plaukus. Priėjo ir kitos, visos mėgino paguosti Suleiką. Bet ši raudojo, kol pagaliau užmigo.

• • •

Kai eunuchai išnešė Ibn Tahirą, Mirjama paliepė merginoms skirstytis po savo miegamuosius. Šįvakar merginų buvo nedaug. Mat tos, iš Fatimos ir Suleikos grupelės, pasiliko savo menėse.

Mirjama irgi miegojo viena. Nors kaip tik šiąnakt troško, kad miela plepi Halima būtų šalia. Kas žino, kaip ji praleido šį lemtingą vakarą? Kaip jį praleido kitos merginos? Mirjama susirūpinusi galvojo apie jas. Kada gi pagaliau išauš rytas!

Slogios mintys kankino Mirjamą iki pat aušros.

• • •

Eunuchai atnešė į rūsį savo gyvą naštą. Hasanas jų paklausė:

– Ar viskas gerai?

– Viskas gerai, Seiduna.

Jie paguldė neštuvus būdelėje ant grindų. Trys vadai įžengė iš paskos. Tylėdami laukė, kada nematomos afrikiečių rankos ims kelti juos į kuoro viršų.

Viršuje Hasanas atidengė miegančius jaunuolius.

– Atrodo pavargę, – sušnibždėjo Buzrukas Umidas.

Hasanas vyptelėjo.

– Drunys iki pusiaudienio. Paskui pradės atsigaivelėti. Tada ir paaiškės, ar mums pavyko.

Hasanas paliko durų uždangalą truputį kilstelėtą, kad jaunuoliai turėtų oro. Prie durų pastatė sargybinį. Paskui išlydėjo didžiuosius dajus.

– Ką gi, mūsų tragedijos antras veiksmas baigtas. Pasimatysime rytoj. Labanakt.

• • •

Apačioje, soduose, eunuchai gesino ir nukabinėjo žibintus. Kai kurie jau buvo perdegę. Šen bei ten naktį nušvietė liepsna. Žibintai vienas po kito geso. Aplink vis labiau temo. Pabaidytos plaštakės plasnojo vyrams virš galvų. Šikšnosparniai vaikė paskutines museles. Medžių tankmėje suūkė pelėda. Jai atliepė gepardo šnarpštimas.

Išblėso paskutinis žibintas. Tai buvo nuostabi vasaros naktis, kupina slaptybių. Danguje spindėjo, mirguliavo ir virpčiojo žvaigždės, – tolimos, neįspėjamos mįslės.

Mustafa deglu ėmė sukti ratus sau virš galvos, kad įsiliepsnotų. Pašvietė į priekį, ir šeši eunuchai nusekė paskui jį prie valčių.

– Pakeliui užsukime pas merginas, – pasiūlė šokio meistras Asadas. – Šis vakaras joms buvo sunkus išbandymas.

Jie nužingsniavo prie namelio, kur miegojo Fatima su bičiulėmis. Asadas pravėrė duris ir kilstelėjo uždangą. Mustafa įžengė, iškėlęs deglą.

Merginos gulėjo išilgai pagalvių. Kai kurios buvo nuogos, kitos – vos prisidengusios apsiaustais ar apklotais. Viena kita dar įstengė nusisegti papuošalus. O dauguma sugulė išsigražinusios. Dailios, putnios rankos ir kojos gulėjo lengvai nugrimzdusios į šilką ir brokatą. Krūtys kilojosi.

– Šitas kaip reikiant pasidarbavo, – patyliukais pratarė Asadas. – Jos tyso it po sunkaus mūšio.

Mustafa krūptelėjo. Vos deglo nepaleido iš rankų. Tada puolė į lauką ir nuskubėjo atgal prie upės. Balsiai užkaukė:

– Žmogus yra žvėris! O, Alache! Ką iš mūsų padarė!

Tryliktas skyrius

Kitą rytą didieji dajai atėjo pas Hasaną, kaip buvo susitarę. Hasanas tarė:

– Ką tik aplankiau jaunuolius. Dar miega. Bet metas juos žadinti.

Didieji dajai įėjo į Hasano kambarį. Jis atitraukė užuolaidas ir į patalpą įsiveržė dienos šviesa. Vyrai pažvelgė į keliamąją būdelę. Ant gultų, kaip ir naktį, gulėjo fedajinai ir ramiai miegojo. Vyrai prisiartino. Hasanas įdėmiai nužvelgė juos miegančius.

– Jų išvaizda po nakties visai nepasikeitė. O ar pasikeitė jų sielos, netrukus pamatysime.

Jis papurtė Jusufą už peties.

– Ei, ar girdi, Jusufai?! Diena jau seniausiai išbrėško, o tu vis dar druni?

Persigandęs Jusufas praplėšė akis. Pasirėmė ant alkūnių ir sutrikęs krestelėjo galvą. Bukai, visai nesusivokdamas, jis spoksojo į priešais stovinčius vadus.

Po truputį jaunuolis ėmė atsikvošėti. Jo veide išryškėjo didžiulė nuostaba.

– Ką veikei naktį, kad taip ilgai miegojai?

Hasanas šelmiškai šyptelėjo. Jusufas baikščiai pakėlė akis.

– Buvau rojuje per tavo malonę, mūsų Valdove.

– Turbūt išties labai malonus sapnas, mano vaikine.

– Ne, ne, buvau tikrame rojuje.

– Eik jau, eik. Draugai tave užjuoktų, jeigu jiems apie tai papasakotum.

– Aš žinau tai, ką žinau, Seiduna. Iš tikrųjų buvau rojuje.

– Vadinasi, tiki, kad man duotas raktas nuo rojaus vartų?

– Dabar tai žinau, Seiduna.

Nuo garsaus pokalbio pakirdo ir Suleimanas. Atsisėdo ir suraukė antakius. Jo akys šokčiojo nuo Hasano veido prie Jusufo.

Ūmai jis viską prisiminė. Greitai apsičiupinėjo. Po apdaru užčiuopė Halimos apyrankę. Išsprogino akis.

– Žiū, ir Suleimanas pabudo. Ką gi veikei naktį, kad taip ilgai miegojai?

– Buvau rojuje per mūsų Valdovo malonę.

– Eik jau, eik, kas tavimi patikės?

– Tegu tik kas nors pamėgina suabejoti... Noriu pasakyti, kad turiu įrodymą, jog ten iš tikrųjų lankiausi...

– Turi įrodymą? Nagi, parodyk!

Suleimanas per vėlai susizgribo per daug pasakęs. Puolė teisintis:

– Nė pats nežinau, kaip tai atsidūrė mano rankoje. Man pasidarė silpna, norėjau ko nors nusitverti, ir staiga – rankoje apyrankė. Paskui nieko nebeprisiminiau.

– Parodyk!

Atgailaudamas Suleimanas padavė Hasanui savo grobį. Vyriausiasis karo vadas iš visų pusių apžiūrėjo papuošalą ir padavė didiesiems dajams.

– Išties neįtikėtina, – tarė jis. – Regis, tikra apyrankė iš rojaus.

– Ir Suleika turėjo panašią, – įkišo trigrašį Jusufas. – Bet ji man uždraudė pasiimti apyrankę į šį pasaulį.

– Suleimanai, Suleimanai, – tarė kraipydamas galvą Hasanas. – Man keista, kad šis papuošalas atsidūrė tavo rankoje. Ar tik nebūsi rojaus apšvarinęs?

Suleimanas nusigando.

– Bijojau, kad Naimas su Obeida manimi nepatikės. Todėl pasiėmiau šią apyrankę...

– Nejau bičiuliai tave laiko tokiu pramaniūgu?

– Ir aš jais netikėčiau, jeigu ką nors panašaus porintų.

– Šiaip ar taip, apyrankę aš pasilaikysiu. Kai vėl siųsiu tave į rojų, įduosiu į kelionę. O tu jau pats galvok, kaip ten pasiteisinsi.

Čia pakirdo ir Ibn Tahiras. Nusipurtė svaigulį. Labai nustebęs klausėsi pokalbio. Jo atmintyje taip pat ėmė atgyti praėjusios nakties įvykiai. Ūmai pasičiupinėjo po širdimi. Virptelėjo. Pajuto Mirjamos dantų įspaudus.

Hasanas atsigręžė į jį.

– Iš tavo draugų lūpų girdžiu neįtikėtinų naujienų. Šiąnakt juos, kaip ir tave, palikau šiame kambarėlyje, o dabar jie man skiedžia, kad naktį praleido ne šioje patalpoje, o buvo nukeliavę tiesiai į rojų. Bent jau tu, visada įžvalgus ir blaiviai mąstantis, padėk man nepatikėti jų sapaliojimais. Nes dar paklaiksiu nuo minties, kad turiu gyventi arti vietos, kur naktinės dvasios gali bet kurią akimirką čiupti už rankų ir kojų ir nugabenti į bala žino kokį neregėtą kraštą.

– Žinau, kad juokauji, Seiduna. Tu pats puikiai žinai, kas įgyvendino naktinę mūsų kelionę, tad dabar tikrini mane.

– Ką, ir tu, mielas Ibn Tahirai, tvirtini, kad naktį nemiegojai ant šio gulto? Vadinasi, tai, kad aš turiu rojaus vartų raktą, nėra gryna metafora?

– Atleisk, Seiduna. Niekada daugiau dvejonė neįsėlins į mano širdį.

– Puiku. Ką pasakysite, draugai, savo bendramoksliams, jeigu šie klaus, kur praleidote aną naktį?

– Pasakysime, kad pabuvojome rojuje per mūsų Valdovo malonę.

– Teisingai. Viliuosi, kad nuo šiol jūsų tikėjimas bus tvirtas ir nepaklibinamas. Jis taps toks, apie kokį yra pasakyta: kalną pajudins. O dabar grįžkite pas savo bičiulius.

Hasanas pašaukė sargybinį ir liepė išvesti jaunuolius iš bokšto.

Likęs vienas su didžiaisiais dajais, jis akivaizdžiai atsikvėpė.

– Ką gi, viskas įvyko taip, kaip ir tikėjausi.

Abu Alis pripuolė prie jo.

– Prisiekiu Alachu! – sukliko jis. – Tu užčiuopei Archimedo tašką.

Abudu didieji dajai apkabino Hasaną.

– Iki paskutinės akimirkos abejojau, ar pasiseks, – prisipažino Buzrukas Umidas. – Dabar manau, kad tau išties pavyko pakeisti žmogaus prigimtį. Baisų ginklą pasigaminai iš šitų „ašašinų“.

– Trečias veiksmas eina prie pabaigos, – atsakė Hasanas ir nusijuokė. – Galėtume jį pavadinti „Nubudimas“ arba „Sugrįžimas iš rojaus“.

• • •

Trijulės kvietimas pas vyriausiąjį karo vadą, o juolab tai, kad visą naktį negrįžo, paakstino fedajinus spėlioti ir aptarinėti šį įvykį. Miegamajame jaunuoliai iki vėlumos apie tai šnekėjosi laukdami, kada grįš moksladraugiai ir patenkins jų smalsumą.

– Pagaliau sužinosime, koks yra Seiduna, – tarė Obeida.

– Kaip manote, kam juos išsikvietė? – smalsavo Naimas.

– Kam, kam? Matyt, tam, kad ausis išskalbtų už tai, jog ryte turkams vėliavą iš rankų išplėšė.

Obeida pasileido kvatoti.

– Ne tavęs klausiu. Norėjau protingesnių nuomonę išgirsti.

– Gal manai, kad užkėlė juos į dausas? – erzino jį Abdula. – Pasikvietė, kad apdovanodamas pasodintų prie vaišių stalo drauge su vadais.

– Matyt, tu būsi teisus, – sutiko Džafaras.

– O kodėl tada jie taip ilgai negrįžta? – spėliojo Obeida. – Galbūt paskyrė jiems kokią nors nepaprastai garbingą užduotį ir jie jau išjojo iš tvirtovės?

– Kam čia tuščiai burnas aušint? – įsiterpė Abduras Ahmanas. – Kol jie grįš ir patys viską papasakos, kur buvo ir ką matė, mes nieko neatspėsime. Todėl verčiau gultis miegoti ir kaip reikiant pailsėti.

• • •

Fedajinai jau seniai buvo atsikėlę, tik staiga nelauktai pasirodė dingusi trijulė. Visi iki vieno puolė prie sugrįžėlių ir tuoj juos apspito. Pasipylė klausimai.

– Eime į miegamąjį, – pasakė Suleimanas. – Ten papasakosime. Aš išalkęs, jaučiuosi taip, lyg man būtų rankas ir kojas grūstuvėj malę. Vos pastoviu.

Visi nugužėjo į miegamąjį, trijulė bemat suvirto į lovas. Fedajinai jiems atnešė pieno su duona.

Suleimanas paklausė:

– Kuris kalbės?

– Pats ir pradėk, – atšovė Jusufas. – Aš labai nekantrus. Vargiai galėčiau viską išpasakoti. Jei pamatyčiau, kad manimi netiki, kaipmat pasiusčiau. Tada vėl būtų negerai.

Fedajinai susigrūdo prie trijulės lovų.

– Ar tikite stebuklais? – paklausė Suleimanas.

Moksladraugiai susižvalgė.

– Senaisiais tikime, – prabilo Naimas. – O naujaisiais Pranašas uždraudė tikėti.

– Ak tu, prarūgėli! Tai ko gi mus moko Seiduna?

– Na, nežinau, ar jis yra kalbėjęs apie stebuklus.

Suleimanui šitaip klausinėjant, Naimas elgėsi apdairiau.

– Argi nesimokei, kad Alachas įteikė Seidunai rojaus vartų raktą?

Miegamajame įsivyravo tyla. Suleimanas pergalingu žvilgsniu nužvelgė visų veidus. Pasisotinęs draugų dėmesiu, prabilo:

– Fedajinai, praėjusią naktį Seiduna mums parodė savo malonę ir atvėrė rojaus vartus.

Fedajinai susižvalgė. Nė vienas nepratarė nė žodžio.

Ūmai Obeida užsikvatojo. Tuoj ir kiti pasileido juoktis. Tik trys naktiniai keliauninkai liko rimti.

– Jie susitarė ir dabar ketina mus maustyti, – pasakė Abduras Ahmanas.

– Suleimanas senu papratimu lipdo iš mūsų paikšelius, – pridūrė Naimas.

– Palikim juos ramybėje, – pasakė Ibn Vakas iš aukšto. – Šiąnakt jie prisilupo ir permiegojo kokiame nors tvarte. Ant veidų jiems parašyta. O dabar gėda prieš mus, todėl mėgina viską paversti juokais.

– Žinojau, kad taip bus, – niršiai suurzgė Suleimanas. – Ibn Tahirai, tu jiems pasakyk, tavimi greičiau patikės.

– Gana kvailioti, – įširdo Obeida. – Norėčiau sužinoti, ar apskritai matėte Seiduną.

Dabar prabilo Ibn Tahiras.

– Nelengva kalbėti, bičiuliai, apie tokius neįtikėtinus dalykus, kokius mums šiąnakt teko patirti. Visiškai suprantu, kad juokiatės iš mūsų. Bet visa, ką pasakė Suleimanas, yra grynų gryniausia tiesa, todėl prašau jūsų susiturėti ir išklausyti. Tegu Suleimanas pasakoja toliau.

Ibn Tahiro veidas buvo visiškai rimtas. O balsas skambėjo be menkiausios juoko gaidelės. Be to, fedajinai stebėjosi, nejaugi trijulė būtų gebėjusi šitaip meistriškai vaidinti.

– Net savo tėvą apkaltinčiau melagyste, – pasakė Džafaras, – jeigu pradėtų šnekėti tokius niekus. Bet man atrodo keista, kad tu, Ibn Tahirai, nusileidai iki tokių tauškalų. Tegu Suleimanas papasakoja. Bent jau išgirsime, ką sumanėte mums suriesti.

Suleimanas išsitiesė lovoje. Greitomis apsidairė ir prabilo. Pradėjo nuo pat pradžių, kaip jie lipo į valdovo kuorą, kaip sutiko milžinus su kuokomis ir kaip Abu Alis juos nuvedė pas Seiduną. Jei Suleimanui netyčia prasprūsdavo kokia smulkmena, Jusufas tuoj įsiterpdavo. Šitaip abu smulkiai apibūdino vyriausiąjį karo vadą ir keistą pokalbį su juo.

Fedajinai vis labiau įsitempę klausėsi pasakojimo. Nuolatiniai Jusufo įsiterpimai ir pataisymai geriausiai liudijo, kad šis neįprastas pasakojimas yra tiesa.

Suleimanui priartėjus prie akimirkos, kai Seiduna liepė jiems įeiti į būdelę, kurioje buvo trys gultai, klausytojams atėmė žadą. Jų akys lipte prilipo prie pasakotojo lūpų.

Ibn Tahiras taip pat įdėmiai klausėsi. Nejučiomis jis palietė krūtinę ir užčiuopė Mirjamos įkandimą. Dabar, vėl atsidūrus kasdienio gyvenimo aplinkoje ir prisiminus nesuvokiamą nakties įvykį, jį pagavo klaikas. Jo širdyje pirmą kartą virptelėjo tikras tikėjimas, tas tikėjimas, kurį paneigia patirtis ir protas.

Paskui Suleimanas papasakojo, kaip Seiduna padavė kiekvienam po stebuklingą gumulėlį, sukėlusį tokią būseną, lyg skristų virš neregėtų kraštų. Suleimanas atskleidė, ką sapnavo skriedamas, kol dar nebuvo praradęs sąmonės.

Pasakojimas priartėjo prie nubudimo rojuje. Fedajinams kaito veidai ir karštligiškai žibėjo akys. Jie nerimastingai krusčiojo savo vietose. Suleimanas porino, ką pirmiausia išvydo. Smulkiai

apibūdino menę, nepraleido nė vieno mažmožio. Paskui pradėjo pasakoti apie merginas.

– Galbūt visa tai tik sapnavai? – Obeida pamėgino prasklaidyti nežmonišką įtampą.

Kiti irgi nebeįstengė atlaikyti negailestingos vaizduotės įtampos. Jaunuoliai susižvalgė, visi sunkiai alsavo. Naimas tupėjo dvilinkas Ibn Tahiro galvūgalyje, jis balo, pagautas malonių šiurpuliukų. Nugara ėjo pagaugais, lyg gūdžią naktį klausytųsi šiurpios istorijos apie vaiduoklius.

– Viskas, ką mačiau toje patalpoje, buvo taip tikroviška, kaip tikroviška yra tai, jog dabar regiu jus, – toliau pasakojo Suleimanas. – Gražesnių rūmų neįmanoma net įsivaizduoti. Viskas iš aukso ir sidabro. Lovos užklotos kilimais, minkštesniais už samanas. Apdėtos pagalvėmis, į kurias nenoromis nugrimzti. Rinktinių valgių – kiek telpa. Ir skalsaus vyno, kuris maloniai nuteikia ir nedrumsčia proto. Viskas taip, kaip parašyta Korane. Ir hurijos, vaikinai! Jų veido oda it pienas ir aksomas. Akys didelės ir giedros. O krūtys, Alache! Vien jas prisiminus kraujas gyslose užverda.

Suleimanas smulkiai nupasakojo savo meilės nuotykius.

– O, kad ir aš būčiau ten kartu buvęs, – iš širdies gelmių ištrūko Obeidai. – Bent prie vienos tikrai būčiau prisilietęs, kad tau žarnas iš papilvės išspausčiau.

Suleimano akys sužybčiojo it pamišėlio.

Obeida nejučia atsitraukė.

Jis gana gerai pažinojo Suleimaną. Su juo verčiau nejuokauti. Tačiau tokio kaip dabar jo dar nebuvo matęs. Obeida pajuto, kad jo moksladraugis per praėjusią naktį keistai pasikeitė.

– Tos hurijos mano! Suprantate? Jos yra mano dabar ir per amžių amžius. Nė vienos neužleisiu, net jei tektų galvą padėti. Ak, mano mielos gazelės! Mano džiaugsmo šaltinis! Mano palaima!

Niekas iš jūsų neturi teisės nė vienos jų užsigeisti. Alachas jas paruošė man. Laukiu nesulaukiu akimirkos, kai amžiams pas jas sugrįšiu.

Visi pajuto: per vieną naktį Suleimanas tapo visiškai kitokiu žmogumi. Jaunuoliai stebeilijosi į jį nepatikliai, pašiurpę.

Galbūt tik Jusufas nepastebėjo šios permainos arba ji jam atrodė savaime suprantama. Jis nesąmoningai tai suvokė, turbūt todėl, kad jo siela taip pat išgyveno panašią permainą.

Suleimanas toliau pasakojo apie savo nuotykius su rojaus merginomis.

Ūmai Jusufas įsiaudrino:

– Gal mėgini čia mums priskiesti, kad per vieną naktį visas devynias merginas pavertei savo žmonomis?

– Kodėl priskiesti? O gal tu nepavertei?

Jusufas tulžingai nusikvatojo.

– Suleimanas, net apie tokį rimtą reikalą kalbėdamas, būtinai turi persūdyti.

Suleimanas pervėrė jį akimis.

– Pažabok savo liežuvį! Aš nepersūdau, jei kas ir persūdo, tai Koranas.

– Vadinasi, Koranas persūdo?

Fedajinai prapliupo kvatoti.

Suleimanas prikando lūpą.

– Mano žmonos sudėjo dainą apie mano meilę. Gal sakysite, hurijos meluoja?

– Padeklamuok mums tą dainą.

Suleimanas pamėgino prisiminti. Bet neįstengė.

Jusufas nusikvatojo. Net ėmė rankomis plekšnoti sau per kelius.

Kiti irgi leipo juokais.

Staiga Suleimanas it strėlė puolė prie Ibn Tahiro lovos. Iš visų spėkų tvojo kumščiu Jusufui į veidą.

Šis instinktyviai stvėrėsi už sumuštos vietos. Išsproginęs akis dėbtelėjo ir iš lėto atsikėlė. Jo veidą užliejo kraujas.

– Ką, šitas sliekas daužys man per veidą?!

Jis žaibiškai vožė atgal ir priplojo Suleimaną prie priešakinės sienos. Ant jos kabėję kardai sužvangėjo. Suleimanas čiupo vieną ir įsispoksojo į Jusufą krauju pasruvusiomis akimis.

– Šunsnuki! Dabar kausimės iki mirties.

Jusufas perbalo. Ūmai dingo visas jo įtūžis. Nespėjo ko nors griebtis, o Ibn Tahiras jau prišoko prie Suleimano ir stvėrė jį už rankos, iškėlusios kardą. Džafas, Ibn Vakas ir kiti fedajinai suskubo jam padėti ir išplėšė ginklą įniršusiam draugui iš rankų.

– Tu ką, kuoktelėjai? Šiąnakt per Seidunos malonę atsidūrei rojuje, o dabar pešiesi su draugais?!

Ibn Tahiras per jėgą pasodino įtūžusį draugą ant lovos.

– O tu, Jusufai, kurių galų pertrauki jo pasakojimą? Mes visi skirtingi ir kiekvienas savaip suprantame gyvenimą.

– Tu teisus, Ibn Tahirai, – prabilo Džafaras. – Tegu Suleimanas baigia pasakoti, tada ateis judviejų su Jusufu eilė.

Visi suskato prašyti Suleimaną tęsti pasakojimą. Jusufas užsispyręs sukryžiavo rankas ant krūtinės ir įrėmė žvilgsnį į lubas. Suleimanas paniekinamai dėbtelėjo į jį. Tada išpasakojo visus savo nuotykius.

Niekas nebeabejojo, kad trijulė iš tiesų apsilankė rojuje. Jaunuoliai klausinėjo net smulkmenų ir netrukus kiekvienas labai tiksliai įsivaizdavo menę ir merginas, su kuriomis susipažino Suleimanas. Paslapčia fedajinai jau ėmė svajoti apie nuostabiąsias hurijas ir vienas kitas prieš savo valią net kurią nors įsimylėjo.

– Ir prabudai toje pačioje būdelėje, kurioje vakare buvai užmigęs? – Naimas smalsavo it vaikas.

– Toje pačioje. Viskas buvo kaip praėjusį vakarą. Tik po apdaru užčiuopiau apyrankę, kurią rojuje man davė Halima.

– Kodėl Seiduna ją iš tavęs paėmė?

– Galbūt pamanė, kad galiu pamesti. Bet pažadėjo atiduoti, kai kitą sykį siųs į rojų.

– O kada vėl ten keliausi?

– Nežinau. Meldžiu Alachą, kad tai įvyktų kuo greičiau.

Atėjo Jusufo eilė pasidalyti įspūdžiais. Pradžia ir pabaiga bendramoksliams jau buvo žinoma. Tad jam teko apsiriboti pasakojimu apie rojuje praleistą laiką. Jusufas nupasakojo, kaip merginos dainavo ir šoko. O kai pradėjo pasakoti apie Suleiką, jį pagavo įkvapas. Apibūdino jos grožį, šokio meną, kitas dorybes, bepasakodamas suvokė, kaip stipriai ją pamilo. Dabar gailėjosi, kad ketino ją apgauti su Džada. Nesuvokdamas, kad nukrypsta nuo tiesos, porino, koks ištikimas buvo Suleikai.

– Tik ji yra mano pirmoji moteris, – pareiškė jis. – Visos kitos tėra jos vergės, kurioms buvo liepta mudviem patarnauti. Nors reikia pasakyti, kad visos yra neįtikėtinai lipšnios, grožiu nė viena neprilygsta Suleikai.

Tačiau Suleimano, kuris pirmasis pasidalijo įspūdžiais apie rojų, pasakojimas sukėlė didžiausią įtampą. O Jusufo istorija fedajinams nebeatrodė tokia įdomi. Tik kartą klausytojai sulaikė kvapą, kai Jusufas pasakojo, kaip vaikštinėjo po paslaptingai apšviestą sodą. Suleimanui neteko patirti tokio nuotykio. Dabar jis patyliukais graužėsi, kad leidosi taip apsvaiginamas menės ištaigos ir jam nė sykio netoptelėjo išeiti pasidairyti į lauką.

Trumpiausiai šnekėjo Ibn Tahiras. Jis pasakė, kad rojuje jį pasitiko Mirjama. Ji nusivedė jį į sodą ir parodė Al Arafo sieną. Ant jos sušmėžavo šešėlis, tikriausiai mūšyje už islamą žuvusio, bet prieš tėvų valią kovoti stojusio didvyrio. Apie Mirjamą Ibn Tahiras pasakė, kad ji yra išmintingesnė už dajų Ibrahimą. Jaunuolis taip pat papasakojo, kaip, pasidavęs abejonėms, užpuolė merginą ir kaip staiga jį parvertė žemėn didžiulė katė, vardu Ahrimanas. Tas

gyvūnas, Al Arafas ir jo viršuje pasirodęs šešėlis labiausiai nustebino fedajinus. Jiems knietėjo sužinoti daugiau, bet Ibn Tahiras pernelyg nesileido į kalbas.

– Duokit mums pailsėti, – tarė jis. – Pamažu sužinosite viską, kas jus domins.

Tad fedajinai mieliau nusigręžė į Jusufą su Suleimanu, kurie noriai pasakojo toliau. Visi trys jaunuoliai moksladraugių akyse virto galingais didvyriais, mažne pusdieviais.

• • •

Apama visą naktį nesudėjo bluosto. Nakties tamsoje iškilo praeitis, šlovingos jos jaunystės dienos ir dieviškos naktys. Ji viską prisiminė nepaprastai aiškiai. Ją kamavo baisi širdperša. Nepakeliamas buvo suvokimas, jog kitados puikavaisi ir visur buvai pirma, o dabar turi stebėti savo ritimąsi žemyn iki pat dugno. Nūnai meilės karalijoje viešpatavo kitos.

Apama pakilo, kai pirmieji saulės spinduliai ėmė auksuoti Elbruso viršūnes. Sukritusiu, papilkėjusiu veidu, sušiauštais plaukais, ji dirstelėjo pro vešlias šakas, išsikėtojusias virš jos namuko durų. Ten, priešais, stūksojo Alamutas, amžiams užvėręs jai kelią į pasaulį. Bet ką gi ji pasaulyje veiktų, tokia nusenusi ir suvytusi? Dėkui Alachui, kad Hasanas ją išvadavo iš skurdo ir ištraukė iš užmaršties! Čia ji turėjo savo karalystę. Tiesa, ši karalystė buvo graudi, juk nuolat primindavo Apamai prabėgusias dienas. Bet verčiau gailus kritusio angelo didingumas nei nykimas šiukšlyne.

Slogiomis naktimis senė klausdavo savęs, ką jai reiškia Hasanas. Kadaise, prieš daugelį metų, jis buvo jaunas meilužis, iš dalies užsidegėlis, iš dalies pranašas, bet laikas ir daugelis kitų, šaunesnių vyrų bemaž visai buvo jį išdilinęs jai iš atminties. Galbūt Apama

būtų net ir jo vardą pamiršusi, jeigu šiada bei tada nebūtų išgirdusi apie jį, kai kildavo visokie perversmai ir religiniai ginčai. Kai veik prieš dvejus metus buvo pasiekusi visišką dugną, nelauktai nepažįstamasis atnešė jo laišką. Hasanas rašė, jog valdo didelę tvirtovę ir norėtų, kad ji atvyktų pas jį, nes yra reikalinga. Apama neturėjo ką prarasti. Išsyk apsisprendė. Neaiški, tolima viltis nenorom įsigavo į jos širdį. Dabar ji išvydo visą Hasano galią. Kitados padėties šeimininkė buvo ji, o dabar – jis. Ar jį mylėjo? Šito Apama nežinojo. Suvokė tik viena: kaip skaudu būti šalia žmogaus, kuris kadaise taip ugningai tave mylėjo ir kuriam dabar tu nerūpi nė tiek, kad tavo akivaizdoje slėptų savo aistrą kitai.

Senė žengė iš namelio. Krūmuose ulbėjo paukščiai. Žolėje, ant lapų ir žiedų spindėjo rasa. Išaušo toks nuostabus vasaros rytas, kad jai susopo širdį.

Apama nusipurtė graudžias mintis. Vandens kibire nusiprausė veidą ir susišukavo išdrykusius plaukus. Šiaip ne taip paslėpė bemiegės nakties pėdsakus. Tada nukrypavo į priešais stovintį pastatą.

Ten miegojo eunuchai. Pro praviras duris sklido garsus knarkimas. Šis ramus, nerūpestingas miegas supykdė Apamą. Ji suriko pro duris, kad jau diena ir metas eiti prie darbų.

– Ak tu, prakeikta ragana!

Mustafa įsiuto.

Adis ėmė krizenti.

– Sene, oi šlykšti, tik šiukšlynui tu tinki.

Įširdusi senė atlapojo duris. Pro angą išskriejo sandalas ir brėžtelėjo jai per galvą.

Senė tuoj pasitraukė į šalį.

– Na, palaukit, šungalviai jūs! Ateis diena, kai Seiduna diržus pjaustys jums iš kuprų.

Iš namelio atskardėjo galingas kvatojimas.

– Prie valčių, gyvuliai neraliuoti. Nuplukdykit merginas namo, kad kartais Seiduna nepadarytų joms kokios staigmenos.

Eunuchai žiovaudami atsikėlė ir apsivilko spalvingais apdarais. Atsainiai apsirengę išlindo iš namelio. Tyčia nė nepažvelgė į senę, kad ši pamatytų, kaip jie ją niekina. Nei jie, nei senė nežinojo, iš kur atsirado ši abipusė neapykanta. Eunuchai nuėjo prie perkaso, nusiprausė. Paskui įlipo į valtis ir čiupo irklus.

Apama prisėdo prie Adžio. Eunuchai tyčia irklavo nemokšiškai, kad kuo stipriau ją aptaškytų.

– Na, palauk tu man, juodnugari! Dar pažiūrėsim, kas juoksis paskutinis. O, Alachas tikrai žinojo, kam reikėjo nupjauti jums vyriškumą.

– Užčiaupk savo srėbtuvę, nes tuoj virsi krikščione!

Adis stipriai išsiūbavo valtį. Eunuchai kvatojosi pamatę, kaip senė mėšlungiškai įsitvėrė valties kraštų, kad jos iš tikrųjų „nepakrikštytų“, išmetę vandenin.

Valtys priplaukė prie salos, kur miegojo Fatima su bičiulėmis.

Apama išlipo iš valties ir takučiu nutipeno prie namelio.

Gamta jau buvo pakirdusi. Saulės šviesos juosta ant kalnų ėjo platyn.

Senė dirstelėjo pro stiklą į menę. Merginos padrikai tysojo ant pagalvių ir saldžiai parpė.

Įpykusi Apama puolė pro duris ir čiupo lėkštę. Akies mirksniu derkštelėjo dūžiai.

Persigandusios merginos pašoko ant kojų.

– Kekšės! Visą naktį davėtės, o dabar kirmijat iki pusiaudienio. Tuojau pat marš į valtis ir namo! Dar betrūko, kad Seiduna jus tokias užtiktų!

Merginos užsimetė skraistes ir tekinos pasileido prie perkaso. Jos net nespėjo kaip reikiant nubusti. Nuo patrakusių dūžių, išvaikiusių visus miegus, ir nuo naktinių išgertuvių joms sopėjo galvas.

Užmiegotais veidais, susivėlusios ir nesusitvarkiusios, jos sulipo į valtis.

Vidurinėje saloje jas pasitiko Mirjama. Ji buvo jau pasigražinusi. Bet raudonis ant lūpų ir skruostų nepaslėpė to, kad šiąnakt ji veikiausiai prastai miegojo. Juodvi su Apama susižvalgė. Nelauktai abi nusmelkė jausmas, kad viena kitą supranta. Tikriausiai pirmą kartą abidvi pajuto tarpusavio artumą.

Netrukus ir šio, viduriniojo, sodo merginos atsikėlė. Apama su eunuchais nuplaukė paimti merginų iš trečiojo sodo.

Mirjama palydėjo ją iki pakrantės. Apama paklausė:

– Ar tu visai nemiegojai?

– Visai. O tu?

– Ir aš.

– Taip, taip, keistas tas mūsų gyvenimas.

Mirjama ketino pasakyti „baisus“, kaip tik šitaip Apama ir suprato jos žodžius.

Netrukus ir Suleika su savo bičiulėmis grįžo namo. Merginos skubėjo tvarkytis ir šveisti naktinio pasilinksminimo pėdsakus. Per trečiąją maldą stojo įprasta tvarka. Vėl prasidėjo kasdienis gyvenimas.

Vidudienį nelauktai atėjo Hasanas, lydimas keturių sargybinių su kuokomis. Merginos vėl sustojo puslankiu. Valdovas panoro sužinoti daugybę smulkmenų apie praėjusios nakties įvykius. Virpančiais balsais merginos atsakinėjo į klausimus.

Ilgai negaišdamas, Hasanas ištraukė iš po apdaro auksinę apyrankę. Parodė ją merginoms ir paklausė:

– Kieno šis papuošalas?

Halima išsyk pažino savo apyrankę. Ir vos nesukniubo iš nuogąsčio. Neteko žado.

Kitas merginas irgi pagavo išgąstis. Mirjama žvelgė kiekvienai į akis. Priėjusi prie Halimos, beregint viską suprato. Maldaujamai

pažiūrėjo į Hasaną. Šelmiškas šypsnys valdovo lūpose ją paguodė.

– Vadinasi, ši apyrankė nėra nė vienos iš jūsų nuosavybė? Vadinasi, fedajinas man primelavo.

Jis skvarbiai pažvelgė į Halimą.

Ašaros ėmė riedėti mergaitės skruostais. Halima taip tirtėjo, kad verkdama net dantimis kaleno. Ji jau įsivaizdavo, kaip guldo galvą ant priekalo ir kaip virš jos pakimba kirvis.

– Tai gražu, Halima. Ar žinai, kad turėčiau įsakyti tau nukirsti galvą? Ir būčiau tai padaręs be pasigailėjimo, jeigu šis barškaliukas būtų jaunuoliui išdavęs paslaptį. Šįsyk dovanoju tau gyvybę. Bet jei tai pasikartos, nuo kirvio ašmenų neišsisuksi.

Hasanas įsikišo apyrankę po apdaru.

Mirjama linktelėjo Halimai. Ši be galo laiminga priskuodė prie Hasano ir puolė prieš jį ant kelių. Panūdo padėkoti, bet neįstengė išspausti nė žodžio. Tik ranką pakštelėjo.

– Noriu, kad ateityje dar labiau pasistengtumėte, – atsisveikindamas pasakė Hasanas. – Šiąnakt pasisėmėte patirties ir ateityje turėsite ja pasinaudoti. Dieną naktį būkite pasirengusios.

Hasanas linktelėjo merginoms ir liepė Mirjamai jį palydėti.

– Šįvakar ateisiu. Reikia su tavimi pasikalbėti.

– Kaip liepsi, – atsakė Mirjama.

Pirmą kartą ji nelabai nudžiugo, kad susitiks su Hasanu.

Vakarėjant merginos susibūrė aplink maudyklę ir šnekučiavosi apie praėjusią naktį. Dalijosi įspūdžiais iš savo sodų. Halima sėdėjo nuošalyje ir nebyliai klausėsi. Pirmą kartą gyvenime ji pajuto nenumaldomą norą likti viena. Jos širdyje slypėjo didelė paslaptis. Niekas jos nežinojo. Halima neišdrįstų niekam pasipasakoti. Ji mylėjo Suleimaną. Mylėjo iki pamišimo. Sunkulys slėgė jai širdį. Ji ilgai nedrįso niekam atsiverti. Galiausiai atsigręžė į Fatimą.

– Aš nelabai supratau. Ar kitą kartą ateis tie patys svečiai?

Fatima pažvelgė į Halimą. Ir išsyk viską suprato. Jai neapsakomai pagailo mergaitės.

– Šito niekas nežino, mielas vaikeli.

Halima žiūrėjo į ją savo didelėmis akimis. Nujautė, kad Fatima išsisuko nuo tiesaus atsakymo. Nejaugi iš tikrųjų daugiau niekada nebepamatys Suleimano? Kiaurą naktį ją kankino dvejonės. Halima negalėjo užmigti. Dabar ji turėjo didelį rūpestį. Ji nebebuvo vaikas.

• • •

Tą pačią dieną po tvirtovę pasklido žinia, kad fedajinų trijulei Hasanas atvėrė vartus į rojų ir kad jie ten svečiavosi visą naktį. Abu Soraka atkurnėjo pasižiūrėti, ar Suleimanas, Jusufas ir Ibn Tahiras grįžo. Užtiko juos miegančius, bet jų bičiuliai papasakojo dėstytojui, ką buvo iš jų sužinoję.

Abu Sorakai kaktą išmušė prakaitas. Jis tučtuojau nuskubėjo pas Abu Alį ir perpasakojo šiam, ką šneka fedajinai.

Abu Alio veide šmėstelėjo pašaipus šypsnys.

– Jei šneka, vadinasi, iš tikrųjų visa tai patyrė. Kam slėpti teisybę?

Abu Soraka baimingai nusilenkė. Susirado gydytoją ir papasakojo jam naujieną.

– Manding, Hasanas šią suktybę bus sugalvojęs tam, kad įvarytų mus į kampą, – tarė jis. – Bet kuo jis papirko tuos jaunuolius, karštus teisybės gynėjus, kad šie ėmė taip įžūliai meluoti?

– Bijau, kad čia slypi didelis pavojus, – atsakė graikas. – Ar prisimeni mūsų pokalbį apie haremus kitapus tvirtovės? Galbūt juos Ibn Saba kaip sykis tiems vaikinams ir įkūrė?

– Bet kodėl jis mums apie tai nepapasakojo? Juk žino, jog kuo mažiau mums pasakys, tuo įnirtingiau spėliosime.

– Nori išgirsti protingą patarimą, brangusis dajau? Liaukis spėliojęs ir pamiršk viską, ką girdėjai. Nors nežinau, kiek verta tavo galva. Nes nepatarčiau juokauti nei su vadu, nei juo labiau su tais jaunais, patrakusiais karštakošiais. Gyvenime esu nemažai regėjęs. Bet Ibn Saba turi kažką, kas pralenkia mano protą ir patirtį.

Nepaprastai susijaudinęs, Abu Soraka nubruzdėjo savo reikalais. Kad ir kaip gynėsi, jam į galvą vis lindo mintys apie keistą naktinį trijulės nuotykį.

• • •

Visiškai kitaip naujieną sutiko dajus Ibrahimas. Iš pradžių jis irgi nusistebėjo. O paskui mintyse viską susidėliojo: „Seiduna žino, ką daro, – tarė sau. – Mes tarnaujame jam, ir jeigu mums apie tai nepapasakojo, vadinasi, turi svarių priežasčių.“

Itin audringai praėjusios nakties įvykis buvo aptarinėjamas kareivinėse. Dešimtininkai ir kai kurie vyrai, tiekiantys fedajinams maistą, slapta pasiklausė jų pokalbio ir paskleidė žinią apie šį negirdėtą stebuklą. O kad trijulės apsilankymas rojaus soduose buvo grynas stebuklas, negalėjo suabejoti nė vienas, patikėjęs fedajinų pasakojimu. Pamažu visi kariai tuo įtikėjo.

– Didis pranašas turi būti mūsų Valdovas, jeigu Alachas jam suteikė tokią valdžią, – postringavo kariai.

– O kas, jeigu fedajinai visa tai prasimanė? – suabejojo nepatiklus vyras.

– Nieku gyvu, – pareiškė kitas, girdėjęs fedajinų pokalbį. – Fedajinai vis dar smarkiai paveikti trijulės pasakojimo.

– Vadinasi, tai geriausias įrodymas, kad vien ismailizmas yra tikrasis tikėjimas. Tik priešiškai nusiteikęs šunburnis tokių stebuklų akivaizdoje gali suabejoti Seidunos pašaukimu.

– Nuo šiol nepasigailėsiu nė vieno klaidatikio. Kas garsiai nepripažins, kad Seiduna yra didis pranašas, tą perkirsiu pusiau.

– Dabar bus tikras smagumėlis kautis su niekšais klaidatikiais! Visi ligi vieno turi žūti nuo mūsų kardų.

Įžengė emiras Minučeheris. Kurį laiką jis tylomis klausėsi pokalbio. Paskui išklausė visą istoriją nuo pradžių.

Kariai smalsiai jį stebėjo. Bet jo veide nekrustelėjo nė raumenėlis. Pamatęs, kad vyrija laukia, ką jis pasakys, tarė:

– Jeigu fedajinai tvirtina, kad apsilankė rojuje per vyriausiojo karo vado malonę, ir šis to nepaneigia, tuomet mūsų pareiga tuo tikėti ir elgtis atitinkamai.

O grįžęs į savo buveinę jis stipriai suraukė kaktą. Jį irgi kamavo klausimas, kodėl vadas neatskleidė jam savo planų. Bet dar labiau kirbėjo nerimas dėl laukinio karštakošiškumo, kuris, kaip pastebėjo, buvo apėmęs jo vyrus. Jis nė neabejojo, kad čia apgaulė. Tik nesuvokė, kur šuo pakastas. Nujautė, kad seni, prityrę kovotojai virsta laukinių karštagalvių gauja, kuriai vadovauja jau nebe jis, nes jie vis labiau pasidavė nematomo religinio vedlio įtakai. Kito kelio nebuvo, kaip tik prisitaikyti prie naujos srovės. Hasanas jį pakėlė iki emiro, bet šis titulas buvo veikiau religinis nei karinis. Tad Minučeheriui teliko pakentėti ir lukterėti, kol padėtis savaime išaiškės. Dabar šis nenumaldomai veikiantis įrenginys, valdomas Hasano, galutinai įtraukė ir jį. Minučeheris tapo jo dalele, vienu iš Hasano mechanizmo sraigtelių.

• • •

Kiaurą dieną ir visą vakarą ligi vėlyvos nakties fedajinai šnekučiavosi apie trijų draugų apsilankymą rojuje. Jie aptarinėjo menkiausias smulkmenas, vis kamantinėjo tai apie viena, tai apie kita.

– Ar tave užpuolusio žvėries vardas buvo Ahrimanas? – klausė Naimas Ibn Tahiro. – Tai veikiausiai viena iš prijaukintų dvasių, kurias Pranašas išginė iš Demavendo. Už bausmę dabar turi tarnauti tavo hurijoms.

– Galimas daiktas. Gaila, kad nepavyko daugiau apie jį sužinoti. Bet ten vyko aibė neįprastų dalykų, viskam neužteko laiko.

Tą naktį visi ilgai negalėjo užmigti. Tvyrojo tvankuma ir karštis. Fedajinai vartėsi savo gultuose. Jų mintys sukosi tik apie rojų, o vaizduotė ryškiomis spalvomis tapė grožybes, laukiančias išrinktųjų. Fedajinai regėjo pusnuoges merginas, dainuojančias ir šokančias aplink juos. Jaunuoliams rodės, kad jaučia šiltą hurijų alsavimą, kad jos guli šalia jų ant pagalvių ir pasirengusios jiems patarnauti. Protarpiais pasigirsdavo duslus aimanavimas ir dantų griežimas.

Po pusiaunakčio mėnesiena prasismelkė pro langą į kambarį. Ibn Tahiras apsidairė. Suleimanas su Jusufu ramiai sau parpė. „Jiems gerai", – pamanė. Ibn Tahiras nerimavo. Jo sielą draskė abejonės. Ar tik visa, ką praėjusią naktį patyrė, nebus sapniškas regėjimas? Bet ar jis galėjo abejoti visa širdimi pamiltos Mirjamos tikrumu?

Auštant apsisprendė ir pakilo. Tykiai nuslinko prie Naimo gulto.

– Ar miegi, Naimai? – paklausė tyliai.

– Ne, negaliu užmigti. Ko nori? – jaunuolis atsisėdo ant gulto ir nepatikliai pažvelgė į Ibn Tahirą.

– Ar moki laikyti liežuvį už dantų?

Naimas bemaž pabūgo.

– Nebijok. Tau nieko blogo nenutiks. Tik norėčiau šį tą tau patikėti.

– Tylėsiu. Gali manimi pasikliauti.

– Ar prisieki šventu Alijaus vardu?

– Prisiekiu šventu Alijaus vardu, Ibn Tahirai.

– Gerai. Eime prie lango.

Prie lango Ibn Tahiras parodė draugui Mirjamos dantų žymę.

– Ar matai?

– Taip. Atrodo, jog kažkas tau įkando.

– Geriau įsižiūrėk!

– O, Alache! Kokia maža burna!

– Tai jos dantų žymės, Naimai.

– Mirjamos? – šaltukas perbėgo jam per nugarą.

– Taip, tai Mirjama paliko man atminimui. Netrukus šios žymės pranyks. Paimk žvakės galą ir ištirpdyk vašką. Padėsi man padaryti atspaudą.

– Žinoma, Avani.

Tuoj pat vaškas buvo paruoštas. Ibn Tahiras suplojo vaško gumulėlį ir Naimas jį, jau pakankamai minkštą, prispaudė draugui prie krūtinės. Paskui lėtai atlipino. Jo paviršiuje lyg ir įsispaudė Mirjamos dantų žymės.

– O Alache! – sukliko Ibn Tahiras; jis stačiai pamišo iš laimės. – Nuo dabar tai bus didžiausias mano lobis. Saugosiu jį taip, lyg tai būtų paties Pranašo palaikai.

Tada apsikabino Naimą.

– Ačiū tau, drauge. Tu vienintelis žinai šią paslaptį. Pasikliauju tavimi.

– Tu toks laimingas, – atsiduso Naimas. – Aš irgi norėčiau šitaip mylėti.

– Gal ir geriau, kad nepažįsti šio jausmo. Ta meilė yra drauge ir pragaras, ir rojus.

Jaunuoliai palinkėjo vienas kitam labos nakties ir vėl sugulė miegoti.

• • •

– Tu – baisus valdovas, – tarė Mirjama, kai naktį jos aplankyti atėjo Hasanas. – Valdai kiekvieno mūsų gyvenimą ir mirtį. Ką žadi daryti su vakarykščiais svečiais?

Hasanas susimąstęs pažvelgė į Mirjamą.

– Nežinau... Aplinkybės nulems...

Jis pastebėjo įkritusius Mirjamos skruostus.

– Regis, praėjusi naktis tau buvo įtempta, – tarė jis su vos juntama pašaipėle.

– Tu leidi man per daug mąstyti, Ibn Saba.

– Kai moteris pradeda mąstyti, ji tampa pavojinga.

– Dabar norėčiau tokia būti.

– Ir ką gi darytum?

– Surikčiau fedajinams, kad saugotųsi tavęs.

– Vadinasi, gerai, kad tarp tavęs ir jų stovi mano bokštas.

– Veikiausiai tai nėra gerai. Bet taip jau yra. Ir aš neturiu galios to pakeisti.

– Ak, moterys, moterys. Jūs sklidinos žodžių, o kai reikia veikti, suvirpate. Kadaise maniau, kad tu – visai šalia. Tada taip džiaugiausi. O dabar vėl likau vienui vienas.

– Niekuo negaliu padėti. Tavo veiksmai man varo šiurpą.

Stojo ilga tyla.

Pagaliau Mirjama paklausė:

– Kaip pasielgsi su merginomis, jeigu išryškės praėjusios nakties pasekmės?

– Apama žino priemonių ir žolelių, kurios tokiu atveju gelbsti. O jei nepaveiks, tegimsta ir žengia per gyvenimą. Užauginti naują kartą mums visada bus naudinga.

– Vargšai vaikai, kuriems teks užaugti be tėvų!

– Jie bus ne vieninteliai tokie, miela Mirjama.

Hasanas pervėrė ją žvilgsniu.

– Man regis, nori manęs kažko paklausti, – tarė jis šypsodamas.

– Noriu, kad suprastum mane teisingai.

– Kalbėk.

– Kaip Ibn Tahiras?

Hasanui nejučia kraujas suplūdo į veidą.

– Ar tau jis labai rūpi? Rodos, jis svajoja ir kenčia iš sielvarto.

– Tu žiaurus.

– Žiaurus? Tik pasakiau, kaip man atrodė.

– Įvykdyk vieną mano prašymą.

Hasanas pažvelgė į Mirjamą. Nieko nepasakė, tik kinktelėjo galvą, kad ši kalbėtų.

– Prašau, būk jam gailestingas dėl manęs.

– Gailestingas? Ką turi omeny? Man nepažįstamas nei žiaurumas, nei gailestingumas. Aš tik įgyvendinu savo sumanymą.

– Suprantu. Tenoriu, kad, vykdydamas savo sumanymą ir pasinaudodamas Ibn Tahiru, atsižvelgtum į mano prašymą.

– Tu per daug reikalauji. Kokia prasmė tuomet buvo dvidešimt metų ruoštis?

– Ibn Saba, visada tau paklusau ir visada paklusiu. Prižadėk man įvykdyti tik šį vienintelį prašymą.

– Nieko negaliu tau prižadėti. Tai pranoksta mano galias.

– O kaip tu pasielgtum, jeigu jis, sakykime, viską permanytų?

Į Mirjamą įsmigo nepatiklus Hasano žvilgsnis.

– Kaip tai suprasti?

– Nesibaimink. Nieko jam neatskleidžiau, nors turbūt vertėjo tai padaryti.

– Jeigu pats viską suprastų? Tai yra perprastų kone pusę mano sumanymo? Tuomet jis perprastų mane. Taptų dvasios broliu. Ne, ne. Jis mane laikytų apgaviku. Visam pasauliui apskelbtų, kad esu

sukčius. Kaip, būdamas toks jaunas, įstengtų perprasti tai, kam aš paskyriau visą savo gyvenimą?

– O jeigu vis dėlto perprastų?

– Uždavei pernelyg sudėtingą klausimą. Mudu esame pavargę. Jau vėlus metas.

Mirjama pakilo. Hasano veidas atrodė niūrus.

Mirjamos akyse sublizgo ašaros.

– Bet juk jis dar vaikas!

Hasanas nieko netaręs nuėjo prie pakrantės, kur valtyje jo laukė Adis.

Keturioliktas skyrius

Netrukus pasireiškė sultono raitijos sutriuškinimo prie Alamuto pasekmės. Iš visų kraštų į tvirtovę ėmė sklisti žinios apie tai, kaip pasaulis reagavo į padarinius. Kitą dieną po mūšio Abdulas Malikas su šimtu dvidešimt raitininkų nujojo Rudbaro tvirtovės kryptimi. Vakare būrys luktelėjo atokiau nuo tvirtovės. Žvalgai pranešė, kad tvirtovėje – ne daugiau kaip šimtas turkų. Vos praaušus, Abdulas Malikas įsakė pulti. Lyg pulkas vanagų, raiteliai pasileido nuokalne ir per pirmą puolimą išgalabijo mažne pusę priešų dalinio. Kiti išsilakstė į visas puses.

Tada Abdulas Malikas nusiuntė savo žvalgus pasitikti sultono kariuomenės. O pats su savo būriu nuskubėjo į Kazviną ir toliau į Rėjų. Iš ten grįžo į Alamutą ir atsivarė maždaug trisdešimt belaisvių, paimtų per šį žygį. Jo žygis tetruko keturias dienas.

Rudbaro valdžia sukilo ant kojų. Žmonės, kurie jau seniai garbino Aliją ir nekentė tiek sultono, tiek Bagdado kalifo, ismailitų pergalę šventė kaip savo. Jau pirmomis dienomis po mūšio į tvirtovę ėmė plūsti nauji tikintieji, norintys tarnauti Alamuto vadui. Abu Soraka rūpesčių su jais turėjo per akis. Jauniausius ir stipriausius atrinko į fedajinų mokyklą. Iš kitų Minučeheris sudarė naujas kuopas. Daugelis senbuvių, pasižymėjusių mūšyje su turkais, buvo

pakelti į dešimtininkus. O dešimtininkams ir papulkininkiams buvo suteikti dar aukštesni laipsniai. Praėjus vos dešimčiai dienų po pergalės prie kariuomenės buvo prijungtos trys naujos kuopos, kurias sudarė po šimtą vyrų.

– Reikės iš naujo perdėlioti visą sistemą ir surašyti naujas taisykles, – pasakė Hasanas didiesiems dajams, – kad ši išdrikusi minia taptų vientisa kariuomene, pripažįstančia tik vieną mokymą ir tik vieną vyriausiąjį karo vadą. Teisingai pasielgė Mahometas, kad uždraudė tikintiesiems gerti vyną. Kvailai pasielgtume, jei nesektume jo pavyzdžiu. Mat labiau už didžiules minias šalininkų mums reikia jėgingų kuopų ir šaunių, ryžtingų pavienių tikinčiųjų. Kad tai pasiektume, mūsų įstatymai privalo būti kuo aiškesni ir griežtesni. Be to, turime prižiūrėti, kad jie būtų besąlygiškai vykdomi.

Taigi tą dieną, kai trys naujos kuopos prisiekė tarnauti ismailitų vadui, Abu Alis, užuot iškėlęs lauktą triukšmingą šventę, perskaitė naujas taisykles ir įstatymus.

Mirties bausmė laukia to, kas prieštaraus seniūnams; kas nevykdys įsakymo, išskyrus tuos atvejus, kai sutrukdys aukštesnė jėga; kas susikivirčijęs arba iš priešiškumo nužudys kitą ismailizmo šalininką; kas šmeiš vyriausiąjį karo vadą arba kritikuos jo priemones; kas gers vyną ar bet kurį kitą svaigųjį gėrimą; kas ištvirkaus...

Griežtos kūniškos ir moralinės bausmės numatytos ir tiems, kas pasiduos pasaulietiškoms pramogoms; kas gros arba klausysis gražios muzikos; kas šoks arba gėrėsis kitų šokiu; kas skaitys aistras žadinančio turinio knygas arba klausys, kaip jas skaito kiti...

Brolijos hierarchija papildyta naujomis pakopomis. Tarp dajų ir didžiųjų dajų buvo įterptas krašto dajaus vardas. Kiekvienas tikintysis, gebantis laikyti ginklą, buvo priimtas tarnauti kariu. Refikams, kurie turės mokyti karius, įsteigta speciali mokykla. Visiems vyrams mokyti parengtas naujas mokymo planas. Be

karo meno, vyrija turės mokytis dogmatikos ir ismailizmo istorijos.

Nuo šiol fedajinai pradėjo vykdyti ypatingas užduotis, atitinkančias kiekvieno jų gebėjimus. Džafaras tapo nuolatiniu greituoju pasiuntiniu tarp Alamuto ir Rėjuje gyvenančio Mucuferio. Naimas naujokams dėstė dogmatiką, Ibn Tahiras – istoriją ir geografiją, o Jusufas ir Suleimanas būsimus fedajinus mokė karo meno. Juodu kas rytą vedėsi mokinius kitapus tvirtovės sienų į lygumą, kaip kitados juos vesdavosi Minučeheris. Sumanusis Obeida tapo žvalgų būrelio vadovu ir, jų padedamas, stebėjo sultono kariuomenės judėjimą. Jo padėjėjais paskirti Abduras Ahmanas, Ibn Vakas, Abdalachas ir Halfa veikiai pažino net menkiausią takutį nuo Kazvino ir Rėjaus iki pat Alamuto. Vyrai netruko suuosti, ką rezga emiras Arslanas Tašas, perskyręs savo pajėgas Kazvino ir Rėjaus prieigose, kad šitaip visiškai atkirstų Alamutą nuo pasaulio ir galutinai prispaustų prie Elbruso kalnyno, per kurį atsitraukti buvo neįmanoma.

Didelei nelaisvėn paimtų turkų nuostabai, – bemaž visi jie buvo sunkiai sužeisti, – su jais buvo elgiamasi žmoniškai. Jų žaizdos, gydomos prityrusio gydytojo ir jo padėjėjų, sparčiai gijo. Dieną sužeistieji gulėdavo savo kambariuose, o vakare išeidavo atsivėsinti aptvertame plote už kareivinių.

Sanitarai ir kariai, nešiojantys turkams maistą ir vandenį, tolydžio vis dažniau leisdavosi su jais į šnekas. Belaisviai išpūtę akis klausydavosi pasakojimų apie fedajinus, praleidusius naktį rojuje, ir apie neregėtą galią, kurią Alachas suteikė Seidunai. Jie stebėjosi, kaip tvirtai ismailitai tiki pergale. Mėgino išsiaiškinti tokio stipraus tikėjimo ir sąmoningumo priežastis. Atsakymas visada būdavo vienas: Seiduna yra didis pranašas, kuris užvaldys visą musulmonų pasaulį.

Retsykiais vienas kitas dajus, o ir pats Abu Alis, aplankydavo belaisvius. Kamantinėdavo turkus apie sultono kariuomenę, apie

jų auklėjimą ir religinius įsitikinimus. Paskui aiškino jiems, kas yra ismailizmas, kuriuo remdamasis vyriausiasis karo vadas ketino pasaulyje įtvirtinti teisybę ir lygybę. Tokiomis kalbomis, o dar labiau atlaidumu ir geru elgesiu, ismailitai beregint išklibino belaisvių pažiūras ir paruošė jų širdis it dirvą tam, kad jie prisiektų ismailizmo mokymui.

Kai kuriuos turkus, kuriems buvo nupjauta arba ranka, arba koja ar kurie šiaip buvo sunkiai suluošinti, Hasanas įsakė paleisti. Mat norėjo, kad šie papasakotų sultono kariuomenės vyrams apie Alamutą ir ismailizmą ir šitaip nepastebimai griautų sultono valdžios pamatus. Luošiams buvo paruošti neštuvai ant kupranugarių, ginkluota palyda juos nuvežė į Kazviną ir paleido.

• • •

Pirmą naktį po apsilankymo rojaus soduose nuovargio pribaigti Suleimanas su Jusufu išmiegojo ramiai, bet vakarop juos pagavo keistas nerimas. Juodu pasidarė suirzę, pajuto, kad kažko stinga ir visai nesinori miego. Nesitarę Suleimanas ir Jusufas išėjo prasivaikščioti palei perkasus, galiausiai ten abu ir susitiko.

– Mane troškina, – tarė Jusufas.

– Šahrude vandens – kiek telpa.

– Pats jį ir gerk.

– Gal dar pasakysi, kad geidi pasimėgaut vynu?

Suleimanas nusikvatojo. Jusufas niūriai pervėrė jį akimis.

– Ragas jau kvietė nakties miego.

– Kam man tai sakai? Eik pats.

Jaunuoliai atsisėdo ant perkaso krašto ir kurį laiką nebyliai klausėsi krioklio šniokštimo.

– Man regis, nori man kažką pasakyti? – pašaipiai ir drauge smalsiai paklausė Suleimanas.

Jusufas ėmė atsargiai kamantinėti:

– Ar tau nieko nestinga?

– Rėžk tiesiai, kas tau neduoda ramybės?

– Toks jausmas, kad po žarnas ritinėjasi žarijos. Ir smilkinius tarsi kas tvatintų. Mane kankina siaubingas troškulys.

– Tai ko negeri vandens?

– Geriu, geriu, bet toks jausmas, lyg orą gerčiau. Nepavyksta numalšinti.

– Žinau. Tai tie prakeikti gumulėliai. Jei bent vieną praryčiau, išsyk aprimčiau.

– Kaip manai, ar Seiduna netrukus vėl mus nusiųs į rojų?

– Iš kur aš galiu žinoti? Vos prisimenu aną naktį, mane išmuša toks karštis, kad, rodos, išsilydysiu.

Pro šalį žingsniavo sargybinis. Jaunuoliai tūptelėjo ir pasislėpė už sienos.

– Eime. Geriau būtų, kad mūsų čia nepastebėtų, – tarė Suleimanas.

Juodu atsargiai įsėlino į miegamąjį.

Kiti fedajinai jau parpė. Tik Ibn Tahiras sėdėjo atsišliejęs savo lovoje. Rodės, mėgina į kažką įsiklausyti. Pamatęs atėjusius bičiulius, jaunuolis krūptelėjo.

– Dar nemiegi? – pasiteiravo Suleimanas.

– Kaip ir judu.

Atėjusieji nusirengė ir atsigulė kiekvienas į savo lovą. Kambaryje tvyrojo tvankuma ir karštis, jaunuolius kamavo pragariškas troškulys.

– Ak, prakeikti kerai, – sumurmėjo Suleimanas ir atsidusdamas apsivertė ant kito šono.

– Ar tau prisiminimai vis neduoda ramybės? – pasmalsavo Ibn Tahiras.

– Taip norisi vyno.

– Gal visą naktį čia žadate taukšti? – šiurkščiai sudraudė juos Jusufas.

– O manai, kad pats užmigsi?

Suleimanas niršiai plūdosi. Jei būtų įmanęs, iš kailio būtų išsinėręs.

Kitą rytą trijulė jautėsi taip, lyg jų kojos ir rankos būtų švininės...

Po kelių dienų jaunuoliai persikėlė į naujus būstus vieno iš dviejų priekinių tvirtovės kuorų papėdėje. O į buvusį jų miegamąjį atsikėlė naujokai.

Dabar viename kambaryje fedajinai gyveno dviese ir trise. Jusufas dalijosi erdve su Obeida ir Ibn Vaku, Ibn Tahiras – su Džafaru, o Suleimanas – su Naimu.

Kiekvieną rytą Ibn Tahiras graudulio apsunkinta širdimi pėdindavo į mokyklą. Jis stebėjo naujokus – argi pats ką tik nebuvo vienas iš jų? Jam sopėjo širdį, kad tas laikas jau taip toli ir jis nebegali būti toks, kokie dabar yra naujokai. Tarp jų iškilo neįveikiama siena. Fedajinas graudžiai šypsodamasis klausėsi nerūpestingo naujokų čiauškėjimo. „O, kad jie žinotų!" – mąstė sau Ibn Tahiras.

Bemiegės naktys veikiai išsekino jaunąjį Ibn Tahirą, tai atsispindėjo jo veide. Skruostai įdubo, akys abejingai ir niūriai žvelgė iš padilbų.

– Ibn Tahiras yra vienas tų, kurie pabuvojo rojuje, – išvydę jį, šnabždėdavosi kariūnai.

Dar vakar jis buvo vos pastebimas mokinukas, o šiandien – garsus didvyris, kurio vardas suvirpina naujokų širdis. Kadaise Ibn Tahiras troško tapti įžymus. O dabar jam buvo vis tiek. Kartais nuo besižavinčių žvilgsnių pasidarydavo nejauku. Jis panūdo pasislėpti nuo žmonių, pasitraukti į savo vienatvę, kad liktų vienas su savo mintimis, su savąja Mirjama.

Taip, Mirjama buvo didžiulė paslaptis, skirianti jį nuo visų naujokų ir bičiulių. Kiek kartų jis ją sapnavo, kai pavykdavo už-

migti. Neblėso jausmas, kad Mirjama nuolat šalia. Todėl bet kokia draugija jam tik trukdė. Retkarčiais, likęs vienas, jis užsimerkdavo. Ir atsidurdavo menėje, kaip aną naktį, o Mirjama būdavo palinkusi virš jo. Ibn Tahiras taip gyvai ją regėjo, iki smulkmenų pažino visą ją supančią aplinką, kad jį draskė nežmoniška kančia, jog negali prisiliesti prie mylimosios. Išties, jaunuolis kamavosi ne mažiau nei nelaimėlis Ferhadas, Chosrovo Parvio atskirtas nuo Širinos. Įsimylėjėlį dažnai pagaudavo baimė, kad išsikraustys iš proto...

Dieną Suleimanas ir Jusufas rasdavo paguodą mėgaudamiesi šlove. Iš pat ankstaus ryto juodu išjodavo iš tvirtovės būrio priešakyje, lydimi susižavėjimo kupinų žvilgsnių.

Tačiau judviejų irzlumas, sužadintas slogių bemiegių naktų, neretai išsiliedavo kaip tik ant kariūnų. Jusufas užriaumodavo it liūtas, jei kas nors nepavykdavo taip, kaip jis reikalauja. Bet mokiniai netruko įsitikinti, kad gerokai pavojingesni yra šaižūs, prislopinti Suleimano protrūkiai. Jis dažnai negailestingai traukdavo per dantį suklydusius kariūnus. Jo juokas nupliekdavo it botago kirtis. Jusufas daug aiškindavo. Jam patikdavo, kai mokiniai klausinėdavo, ir tada jis vėl leisdavosi aiškinti. Jam pakako, kad, būdami šalia, mokiniai jo bijo ir gerbia. O štai ko nors paklausti Suleimano buvo rizikinga, galėjai gauti antausį.

Šitaip abu fedajinai elgdavosi dieną. O pradėjus vakarėti juodu apnikdavo nerimas ir baimė. Jaunuoliai žinojo, kad ir vėl mažne visą naktį nepajėgs sudėti bluosto.

Vieną kartą Suleimanas pasakė Jusufui ir Ibn Tahirui:

– Nebeištversiu. Eisiu pas Seiduną.

– Tu ką, patrakai? – Jusufas paklaiko.

– Šitaip nieko nepasieksi, Suleimanai, – atsakė Ibn Tahiras. – Turi kentėti, kaip ir mudu su Jusufu.

Suleimanas pasiuto.

– Aš juk ne iš medžio išdrožtas! Nueisiu pas jį ir viską išklosiu. Arba tegu man duoda kokią nors užduotį, kad vėl galėčiau patekti į rojų, arba nusiskandinsiu.

Suleimano akys žaižaravo it laukinio žvėries. Jis taip jas vartė, kad net baltymai blykčiojo, iš įsiūčio griežė dantimis.

Kitą rytą Suleimanas paprašė Abu Sorakos leisti jį pas Abu Alį.

– Ko tau iš jo reikia?

– Turiu su juo pasikalbėti.

– Apie ką? Gal nori pasiskųsti?

– O, ne. Paprašysiu, kad patikėtų man užduotį.

– Gausi ir be jokių prašymų, kai ateis laikas.

– Man vis tiek reikia pasikalbėti su Abu Aliu.

Abu Soraka atkreipė dėmesį į pamišėlišką jaunuolio akių blizgesį.

„Lai patys srebia košę, kurios prisivirė", – pamanė sau dajus.

– Kad jau taip primygtinai maldauji, pasakysiu apie tai didžiajam dajui.

Išgirdus, kad Suleimanas nori susitikti, Abu Alį apniko nemalonus jausmas.

– Lukterėk, – paliepė Abu Sorakai.

Ir nukurnėjo pas Hasaną patarimo.

– Pasikalbėk su juo, – tarė Hasanas. – Paskui ateik papasakoti. Gal sužinosime ką nors itin įdomaus.

Abu Alis laukė Suleimano didžiojoje susirinkimų menėje. Šioje didžiulėje patalpoje juodu tebuvo dviese.

– Kas tau slegia širdį, brangusis Suleimanai, kad taip nori su manimi pasikalbėti?

Suleimanas nudūrė akis.

– Norėjau tavęs paprašyti, garbusis dajau, kad nuvestum mane pas Seiduną.

Abu Alis nepaprastai nustebo.

– Na ir mintis tau šovė į galvą! Seiduna nuo ryto lig vakaro triūsia dėl mūsų gerovės. Gal sumanei gaišinti jo brangų laiką? Aš esu jo pavaduotojas. Viską, ką ketinai pasakyti jam, sakyk man.

– Sunku... Tik jis turi man vaistų.

– Nagi, klok. Aš jam viską perduosiu.

– Nebeištveriu šitaip. Noriu, kad pavestų man užduotį, kuri vėl atvertų rojaus vartus.

Abu Alis nejučia žingtelėjo atatupstas. Pagavo Suleimano žvilgsnį. Šis degino it liepsna.

– Tu pamišai, Suleimanai. Ar žinai, jog tai, ko reikalauji, yra kone maištas? Ir už tai skiriama mirties bausmė.

– Verčiau mirti negu šitaip kentėti, – vos girdimai sumurmėjo fedajinas, bet Abu Alis išgirdo.

– Dabar eik. Aš pagalvosiu apie tai. Galbūt išganymas tavęs laukia greičiau, nei viliesi.

Kai Abu Alis įėjo, Hasanas klausiamai į jį pažvelgė.

– Nori, kad pavestum jam užduotį, kurią vykdydamas vėl patektų į rojų. Sakosi daugiau nebeištversiąs.

Hasanas šyptelėjo.

– Vadinasi, neklydau, – tarė jis. – Nuodai ir sodai veikia. Tuoj ateis paskutinio išbandymo metas.

• • •

Vieną naktį nuo ilgai besitęsiančių kančių Suleimanui aptemo protas. Jis atsikėlė, priėjo prie Naimo lovos ir prisėdo kojūgalyje. Naimas nubudo ir pasižiūrėjo į figūrą, rymančią prie jo kojų. Iš silueto suprato, kad tai Suleimanas. Naimą sukaustė išgąstis.

– Kas tau, Suleimanai?

Šis neatsakė. Nemirksėdamas spoksojo į bičiulį. Prieblandoje bolavo išblyškęs, įkritęs jo veidas. Pamažu Naimas įžiūrėjo šį veidą. Jį pagavo siaubas.

Staigiu mostu Suleimanas truktelėjo užklotą.

– Parodyk krūtinę!

Naimas suakmenėjo iš siaubo. Suleimanas stvėrė jį už krūtinės.

– O, Halima, Halima! – suaimanavo jis.

– Gelbėkite!

Nakties skraistę perplėšė paklaikusio Naimo riksmas.

Koridoriuje nuaidėjo sargybinių žingsniai.

Suleimanas atitoko.

– O, Alache! Prismaugsiu, jei mane išduosi. Tau tik prisisapnavo!

Mikliai puolė į savo lovą ir užsiklojo.

Į kambarį įžengė sargybinis.

– Ar tai tu šaukei, Naimai?

– Taip. Susapnavau klaikų sapną.

Kareivis kaipmat išėjo.

Naimas pakilo ir susivyniojo patalynę.

– Kodėl išeini? – Suleimanas pervėrė kambarioką akimis.

– Bijau tavęs, Suleimanai.

– Kvailys! Tučtuojau gulk į savo lovą ir miegok. Aš irgi noriu miego.

Kitą rytą Naimas paprašė Abu Sorakos paskirti jį į kitą miegamąjį. Pasakė nenorintis miegoti su Suleimanu tame pačiame kambaryje.

– Kodėl?

Naimas truktelėjo pečiais. Atrodė išbalęs ir suvargęs.

Abu Soraka daugiau nekamantinėjo. „Verčiau kuo mažiau apie tai žinoti“, – samprotavo dajus. Jis patenkino Naimo prašymą ir į Suleimano kambarį įkėlė Abdurą Ahmaną.

• • •

Fedajinai ėmė su įkarščiu rungtyniauti, kuris šauniau atliks pavestą užduotį. Obeida grįžo iš Rudbaro, pristatęs įsakymą Buzruko Umido vietininkui, tvirtovės karo vadui Ibn Ismailui, kurį dabar Hasanas paskyrė dar ir krašto dajumi. Obeida parsigabeno išsamių pranešimų apie tai, kaip manevruoja emiro Arslano Tašo kariuomenė, apsistojusi Kazvino ir Rėjaus prieigose. Ibn Vakas nuolat palaikė ryšį su emiro vyrais Kazvine, o Halfa – Rėjuje. Daugelis kitur gyvenančių ismailitų jiems pranešdavo apie menkiausią priešų kuopų krustelėjimą.

Iš visko buvo matyti, kad emirui ne itin rūpi kuo greičiau pasiekti Alamutą. Gražusis persas drauge vežiojosi visą haremą. Rengdavo kraštų, kuriuose apsistodavo, didikams smagias vaišes arba pats mielai priimdavo kvietimus į pasilinksminimus. Maukdavo su savo karininkais ir mėgaudavosi gausiu tuntu dainininkių ir šokėjų. Kariuomenė prisitaikė prie tokio sulėtėjusio karo žygio. Puskarininkiai ir kariai savo nuožiūra rengdavo išvykas įvairiomis kryptimis. Plėšė ir grobė viską, kiek tik akys užmatė. Žmonės juos plūdo, drauge ir sultoną su didžiuoju viziriu, pasiuntusius šią kariauną ant jų galvos.

Iš kito žygio Obeida parnešė dar linksmesnę žinią. Paleisti belaisviai emiro vyrams porina apie neįtikėtiną ismailitų gyvenimą Alamuto tvirtovėje ir apie visagalį jų valdovą, kuris geba savo tikinčiuosius nusiųsti į rojų. Kariai, kuriems jau senokai įsiėdė dykinėti, klausėsi turkų labai susidomėję. O vakarais aptarinėjo ką išgirdę. Nemažai jų susižavėjo ismailizmo mokymu ir visai to neslėpė. Dabar traukti į Alamutą, kur karaliavo „kalnų vadas“ arba „kalnų senis“, juos niukino smalsumas. O ismailitų žvalgai išdrįsdavo atvirai įsiskverbti tarp emiro vyrų. Aptarinėdavo su jais tikėjimo ir politikos klausimus, karštai įrodinėdavo, kad tik jų vyriausiasis

karo vadas moko teisingų tikėjimo tiesų. Tie, kurie netikėjo ismailitais arba net juokėsi iš jų, leisdavo šiems netrukdomai ateiti ir išeiti. Ką pajėgs padaryti penki šimtai vyrų iš kažkokios tvirtovėlės trisdešimties tūkstančių kariuomenei, kurią pasiuntė viso pasaulio viešpats, Irano valdovas? Tad žvalgai siuntė pranešimus į Alamutą, kad emiro pulkų lankas visiškai išklibintas ir kad priešo kariuomenė ganėtinai pakrikusi.

Kai Abu Alis tokias naujienas perdavė Hasanui, šis pareiškė:

– Suirutė, prasidėjusi mūsų priešininkų kariuomenės gretose, kilo dėl dviejų priežasčių: turkų raitijos sutriuškinimo ir mūsų pavykusio bandymo su rojumi. Pirmasis privertė emirą būti atsargesnį ir labiau susitelkti karo žygiui, kuris pasidarė priklausomas nuo krovininių vežimų nerangumo. Bet kuo labiau jo veiksmingumas diena po dienos blėsta, – juk tokį pralaimėjimą savaime nori užmiršti, tuo žinia apie stebuklą regimais ir neregimais keliais vis plačiau sklinda tarp paprastų karių. Taip, šitokios pasakos geriausiai peni žmonių vaizduotę.

• • •

Po fedajinų viešnagės gyvenimas soduose irgi gerokai pasikeitė. Merginoms, anksčiau gyvenusioms haremuose, atgijo seni prisiminimai. Jos lygino praeitį su dabartiniais svečiais, o tos, kurioms nepavyko su viešinčiais jaunuoliais pabendrauti, kalbėjo apie praeities patirtis. Kitos, priešingai, be perstogės gyrėsi neseniai patirta meilės naktimi. Šitaip įsižiebdavo ginčai ir vainojimai, tokiomis valandėlėmis visos sodų gyventojos labai suirzdavo. Dabar jos beveik vien verpė, siuvo, sėdėjo įnikusios į rankdarbius ir atliko ūkio darbus, o jų pašnekesiai nusitęsdavo nuo aušros ligi saulėlydžio.

Merginos dažnai spėliodavo, ar kitą kartą į sodus atkeliaus tie patys vyrai. Daugeliui merginų buvo vis vien arba jos net norėjo

permainų, mat per paskutinę didvyrių viešnagę negavo užtektinai vyriško dėmesio. Vylėsi, kad šįsyk bus kitaip. Dauguma merginų manė, kad Hasanas atsiųs joms naujų vyrų. Net Suleika, pirmomis dienomis nepaguodžiamai verkusi Jusufo, po truputį susitaikė su šia mintimi. Tik Halima neįstengė ir nenorėjo suprasti, kad veikiausiai niekada daugiau nebepamatys Suleimano.

Jos dvasios būklė Mirjamai kėlė daug rūpesčių. Per kelias dienas sulyso Halimos žydintis veidelis. Akys nuo verkimo ir nemigos įraudo. Paakiai pajuodo. Mirjama kaip įmanydama guodė mergaitę.

Bet ir jai pačiai sunkulys slėgė širdį. Ji nuolat drebėjo dėl Ibn Tahiro likimo. Laukė, kada Hasanas vėl ją išsikvies pasikalbėti. Bet šis lyg tyčia nesirodė. Mirjama išgyveno mažne motinišką susirūpinimą dėl Ibn Tahiro. Jautė, kad yra atsakinga už jo ir Halimos likimus.

● ● ●

Prabėgus mėnesiui po pergalės, Mucuferio karinis dalinys atgabeno į Alamutą žygūną, kurį pas Hasaną pasiuntė naujas didysis viziris ir sultono sekretorius Tadžas al Mulkas.

Hasanas išsyk jį priėmė. Žygūnas perdavė, kad žinia apie emiro kariuomenės priešakinių dalinių sutriuškinimą sultoną pasiekė kelyje į Bagdadą, netoli Nahavando. Netrukus į tą pačią vietovę atvyko nušalintas didysis viziris Nizamas al Mulkas. Sultonas smarkiai įtūžo. Jau išleido įsakymą, kad emiras Arslanas Tašas atstatydintas ir privalo atvykti pasiaiškinti. O Nizamas al Mulkas įtikino sultoną, kad dėl visko kaltas naujas didysis viziris, kuris neva drauge su sultone yra slaptas ismailitų sąjungininkas. Juodu susitarė ir sultonas vėl paskyrė Nizamą al Mulką savo viziriu. Bet sultonė atkakliai laikėsi savo – šias pareigas turi eiti Tadžas

al Mulkas. Dabar Nizamas apsistojo prie Nahavando ir buria karius, kad galėtų smogti Isfahanui, atstatydino savo varžovą ir atkūrė gerą savo ir sultono reputaciją. Emirui Arslanui Tašui nusiuntė įsakymą vėliausiai per mėnesį užimti ir sugriauti Alamutą. Kitaip jis bus apkaltintas valstybės išdavyste. Panašų įsakymą nusiuntė ir Kizilui Sarikui, kuris Chuzestane iki šiol bergždžiai laiko apsiautęs Zur Gumbadano tvirtovę. Apie tai jam prisiekę pranešė sultonė su savo viziriu ir prašė padėti ir paremti, susiklosčius tokiai kebliai padėčiai.

Hasanas šitaip atsakė pasiuntiniui:

– Pirmiausia mano vardu pasveikink savo valdovus. Tada pasakyk jiems, jog aš nepaprastai nustebau, kad visai neseniai jie netesėjo duoto pažado. Dabar pateko į kebeknę ir vėl kreipiasi į mane. Bet aš, nepaisydamas to, kad juodu nesilaikė duoto žodžio, dar sykį ištiesiu jiems pagalbos ranką. Perduok jiems ir tai, kad ateityje tegu pirma gerai pamąsto, tik tada mane nuvilia. Tegu nepamiršta, kad visai neseniai suvedžiau sąskaitas su jų ir savo priešu.

Hasanas paleido žygūną ir liepė karališkai jį pavaišinti ir apdovanoti.

– Atėjo lemiama akimirka, – vėliau pasakė jis abiem didiesiems dajams.

Hasanas atrodė neįprastai ramus. Šitoks ramus būna žmogus, priėmęs ryžtingą sprendimą.

– Vadinasi, Nizamas al Mulkas vėl prie vairo. Tai reiškia, kad mums bus negailestingas ir padarys viską, kad sumaltų mus į miltus, sunaikintų. Todėl turime imtis ryžtingų veiksmų.

Didieji dajai klausiamai sužiuro į Hasaną.

– Ką žadi daryti?

– Sykį ir visiems laikams sunaikinti mirtiną priešą.

• • •

Tomis dienomis visą nerimą, svajas ir sielos skaudulį Ibn Tahiras išliejo eilėraščiuose. Jis rašė ant pergamento skiautelių ir rūpestingai slėpė jas nuo svetimų akių. Nuolat taisinėdamas eilėraščius, jis bent šiek tiek paguosdavo savo besikamuojančią širdį. Teisindamasis tuo, kad ruošia užduotį mokiniams, Ibn Tahiras pasitraukdavo į savo kambarį ir kurdavo arba atsiduodavo vienumai ir svajoms.

Eilėraščiuose jis šitaip prabildavo:

Anksčiau širdis mana
Švento mokymo apie Pranašą buvo kupina, –
Apie Seiduną, Aliją ir Ismailą,
Šauklį ir senelį to, kurio dar laukiama.
Nūnai vien tavo, o, Mirjama,
Paveikslas širdį valdo, sielą žadina.
Balsas paslaptingas ir žavus šypsnys,
krūtų baltumas, lūpų raudonų kvapsnis,
Grakščios rankos ir liemens lankstumas,
Dvasia visažinė ir moterims neįprastas proto aštrumas,
Ir akys! Tos tamsios, įstabios akys,
Kurios lyg ežerai du, be ribų gelmingi,
Tviska po kakta lyg marmuro iškiluma.
Juose regiu save, pasaulį aš didingą.
O, visata! Ar rasis širdy dar vieta
Alijui, Pranašui ir Ismailui?!
Tu man atstoji juos visus viena;
Esi tikėjimas, mano Alachas, mana svaja,
Valdai mintis ir širdį, mano dvasią,
Esi man rojus, pasaulis ir Alachas!

• • •

Kai mintyse regiu aš veidą tavo, o Mirjama,
Dvejonės užgula vėl širdį manąją.
Ar tu išties esi tokia pati būtybė kaip ir aš,
Kuri mąsto, jaučia, trokšta kaip ir mes?
Ar įrodymas – tavo įkandimas man po širdimi?
O gal tu – reginys, kuris mėsos nei kaulų neturi,
Kurį sapne man prikerėjo
Slaptinga Seidunos išmintis?
Kaip iš apgaulės man tuomet išsivaduoti,
Kaip oro, vėjo šuoro, garų nuodingų prisiversti nemyluoti?
O, kokia bedieviška mintis! Šventasis – apgavikas!
Kas išraizgys pinklias slaptis?

• • •

O, aš nelaimėlis Ferhadas! Atskirtas jau esu
Nuo Širinos savos! Galingasis valdove, kas gi tu,
Iškėlęs uolą tarp manęs ir jos?
Ar Mahdis, Pranašas, o gal Alachas?
Gal man iškalti uoloje, iš meilės galvą visai pametus,
Josios paveikslą? O gal pagriebus kirvį,
Pamišusiam iš geismo, persikirst sau širdį?
Kas tau, Seiduna, davė galią –
Gyviesiems rojų atveriantį raktą?
Galbūt ir pats ten nueini?
Ar gražiąją Mirjamą tu pažįsti? (Nelabas tas pavydas!)
Ar tu turi žinių slaptingų,
Senovinių žinių mūsų žiniūnų,
Kuriuos išvarė Pranašas pas mergeles

Į pragarą, į Demavendo kalną?
Argi Mirjama, manasis mėnulio spindulėlis,
Bjaurus tebūtų kūrinėlis
Iš juodulių ir tavo burtų?
Ne. Vis dar kalnuos tarp turtų
Mergelės uždarytos miega. Tik aš niekšingu savo protu
Stebuklo pripažinti nuostabiausio negaliu!

• • •

Kodėl gi kelio, kurs pas Mirjamą veda,
Man neparodai, o Seiduna,
Gražiai suvedęs ir žiauriai išskyręs mudu?
Jei vien per mirtį tegaliu
Aš susitikt su ja, tai tik paliepki tu,
Ir nuo smailių uolų bedugnėn šoksiu.
Mano šypsnys įrodys, kaip ją myliu.
Gal man susivaryti peilį sau į širdį,
Kad amžiais šalia Mirjamos likčiau, tegu Alachas girdi.
Tiktai paliepki. Gal privalau per ugnį
Pereiti pas mergeles? Tiktai jokių atidėlionių,
Daugiau jokių baisių kančių išsiskyrimo ir klejonių,
Kurios lyg Adomą mane nuo rojaus atskirtų!
Grąžinki man Mirjamą! Nukelk atgal,
Kol širdies nesudraskė žiaurus troškimas dar.

• • •

Vakare Hasanas liepė pakviesti Ibn Tahirą:

– Ar dabar tavo tikėjimas tvirtas?

– Tvirtas, Seiduna.

– Ar tiki, kad galiu atverti tau vartus į rojų kada tik užsimanęs?

– Tikiu, Seiduna.

Kambaryje juodu buvo vieni. Hasanas akylai stebeilijo į Ibn Tahirą. Kokia didžiulė permaina įvyko po ano vakaro, kai nusiuntė jaunuolį į rojų! Jis sublogo, sulyso, akys įkrito. Jose žėrėjo tvinksinti, liguista ugnis. Hasanas matė: paleistas mechanizmas veikė nepaprastai patikimai.

– Ar nori pelnyti amžiną palaimą?

Ibn Tahiras krūptelėjo. Pažvelgė į Hasaną nušvitusiomis, maldaujančiomis akimis.

– O... Seiduna!

Hasanas nudūrė žvilgsnį. Kažkas suspaudė jam paširdžius. Dabar aiškiai suvokė, kodėl siela vis priešinosi iš arčiau susipažinti su fedajinais.

– Aš ne šiaip sau atvėriau tau rojaus vartus. Norėjau, kad tavo tikėjimas pasidarytų tvirtas, kad amžiams įsitikintum, kas tavęs laukia, kai atliksi tau pavestą užduotį... Ar žinai, kas yra Algazelis?

– Turbūt turi omenyje tą sufijų, Seiduna?

– Taip. Tą, kuris savo knygoje *Filosofų paneigimas* bjauriai užsipuolė mūsų mokymą. Prieš gerus metus didysis viziris paskyrė jį Bagdado aukštosios mokyklos mokytoju. Tavo užduotis – įsitrinti ten ir tapti jo mokiniu. Štai tau jo veikalas *O, vaike!*. Jis trumpas. Tavo protas imlus, per naktį gebėsi perskaityti ir viską išmokti. Rytoj rytą vėl ateik pas mane. Dabar tu tarnauji tiesiogiai man. Apie tai – niekam nė žodžio. Supratai?

– Supratau, Seiduna.

Hasanas liepė jaunuoliui eiti. Nepaprastai susijaudinęs ir bemenk netekęs proto, Ibn Tahiras išėjo iš valdovo kambario.

• • •

Ant laiptų fedajinas susidūrė su Abu Aliu ir Buzruku Umidu, šie uždusę ir įraudę iš susijaudinimo tempėsi paskui save kažkokį žmogų. Akivaizdu, kad atvykėlis bus sukoręs nemažą kelią. Buvo dulkėtas nuo galvos iki kojų. Purviname veide prakaitas išėdė ilgas šliūžes. Vyras sunkiai šnopavo. Ibn Tahiras prisiplojo prie sienos ir praleido trijulę. Vidinis balsas jam pašnibždėjo, kad Alamuto laukia sunkios ir šlovingos dienos.

Sargybinis atvėrė duris ir įleido atvykėlį su didžiaisiais dajais pas Hasaną.

– Pasiuntinys iš Chuzestano, – dūsuodamas išspaudė Abu Alis. – Iš Zur Gumbadano...

– Kas nutiko?

Hasanas šiaip ne taip susitvardė. Iš atėjusių žmonių veidų tuoj suprato, kad jo laukia bloga žinia.

Pasiuntinys suklupo prieš jį ant kelių.

– O, valdove! Huseinas Alkeinis negyvas. Nužudytas!

Hasanas perbalo it negyvėlis.

– Kas žudikas?

– Dovanok, Seiduna! Hoseinas, tavo sūnus.

Hasanas krūptelėjo lyg žaibo trenktas. Sumosavo rankomis, tarsi mėgindamas ko įsitverti. Susiūbavo, apsisuko ant kulno ir parvirto ant grindų it nupjautas medis.

Penkioliktas skyrius

Vyriausiojo karo vado sūnus nužudė Chuzestano dajų! Kitą dieną apie tai kuždėjosi visas Alamutas. Niekas nežinojo, kaip ši naujiena pasklido. Pirmiausia pasiuntinys patikėjo ją didiesiems dajams, o aniedu iškart nuvedė jį pas Hasaną. Galbūt tuo metu kuris nors netoliese stovėjęs dajus nugirdo, o gal patys didieji dajai eidami pas valdovą nejučia prasiplepėjo. Visi jau žinojo, kas įvyko, tad, šiaip ar taip, beprasmiška būtų tą žinią slėpti nuo tikinčiųjų.

Ibn Tahirui teko ilgokai palaukti, kol Hasanas jį priėmė. Vyriausiasis karo vadas panūdo smulkiai sužinoti visas nužudymo aplinkybes, tad kamantinėjo pasiuntinį.

– Balandis atskraidino tavo įsakymą į Zur Gumbadaną, Seiduna. Kizilas Sarikas jau gerą savaitę laikė mus apsiautęs. Nugriovė visas aplinkines mažesnes tvirtoves, o tada su dvidešimčia tūkstančių vyrų įkūrė stovyklą priešais mūsiškę. Leido mums nekliudomiems palikti tvirtovę, bet didysis dajus atsisakė. O Hoseinas, tavo sūnus, ėmė reikalauti, kad šis atiduotų tvirtovę priešams. Štai kodėl Alkeinis prašė tavęs duoti įsakymą, kaip su juo pasielgti. Tu paliepei jį sukaustyti grandinėmis. Alkeinis apie tai pranešė Hoseinui ir pareikalavo, kad šis pasiduotų. Hoseinas pasiuto iš įniršio. „Išdavei mane tėvui, šunie!“ – užstaugė jis. Išsitraukė kardą ir nudūrė mūsų vadą.

– Kaip pasielgėte su žudiku?

– Sukaustėm jį grandinėmis ir uždarėme rūsyje. Šeichas Abdulas Malikas Ben Atašas perėmė vadovavimą.

– Kokia padėtis tvirtovėje?

– Prasta, valdove. Vandens mažai belikę, o ir maisto netrukus ims stigti. Tvirtovėje gyvena per tris tūkstančius tikinčiųjų. Visi Chuzestano žmonės mus palaiko. Bet Kizilas Sarikas žiaurus ir žmonės jo bijo. Todėl nelabai galime tikėtis jų pagalbos.

Hasanas atsisveikino su pasiuntiniu.

Dabar jis vėl atgavo tvirtumą, susitelkė.

– Kaip ketini pasielgti su savo sūnumi, Ibn Saba? – pasiteiravo Buzrukas Umidas.

– Teisime jį pagal mūsų įstatymus.

Hasanas išlydėjo didžiuosius dajus ir liepė pakviesti Ibn Tahirą.

– Kaip reikalai su Algazeliu?

– Bemaž visą naktį jį studijavau, Seiduna.

– Gerai. Ar žinai, kas nutiko Chuzestane?

Ibn Tahiras pažvelgė į valdovą. Pamatė, kad jo veide įsirėžė naujų raukšlelių.

– Žinau, Seiduna.

– Ko imtumeisi, manimi dėtas?

Ibn Tahiras pažvelgė į jį aiškiu, šviesiu žvilgsniu.

– Pasielgčiau taip, kaip liepia įstatymas.

– Tu teisus... Ar žinai, kas yra Iblis?

– Iblis yra piktoji dvasia, sugundžiusi pirmuosius žmones.

– Ir net daugiau. Iblis atsimetė nuo savo valdovo, todėl yra nesutaikomas jo priešas.

Ibn Tahiras pritariamai linktelėjo.

– O tas, kas atsimetė nuo tikrojo tikėjimo ir yra jo priešas, giminiuojasi su Ibliu. Nes tikrasis tikėjimas yra Alacho tikėjimas. Ir tik vienas tikėjimas yra teisingas.

– Taip, ismailitų.

– Teisingai sakai. Ar pažįsti žmogų, atkritusį nuo mūsų tikėjimo ir tapusį nesutaikomu jo priešu?

Ibn Tahiras pažvelgė Hasanui į akis, norėdamas atspėti jo mintį.

– Gal turi omenyje didįjį vizirį?

– Taip, tą, kuris nužudė tavo senelį, nes šis išpažino mūsų mokymą. Didysis viziris yra mūsų Iblis, mūsų piktoji dvasia. O tu būk mūsų arkangelas ir keršytojas už savo senelio mirtį. Parenk savo kardą!

Ibn Tahiras sugniaužė kumščius. Tiesus it kiparisas stovėjo jis priešais Hasaną.

– Mano kardas parengtas, Seiduna.

– Ar žinai kelią nuo Rėjaus iki Bagdado?

– Žinau. Esu kilęs iš Savės miesto, įsikūrusio netoli šio kelio.

– Taigi klausyk. Leisiesi kelionėn. Keliausi į Rėjų, o iš ten per Savę ir Hamadaną iki Nahavando. Bet aplenk savo tėvo namus! Nes visą kelią privalėsi galvoti tik apie viena – kaip pasiekti tikslą. Kad ir kur atsidursi, visur šniukštinėk, ką ketina daryti didysis viziris. Gavau žinių, kad Nahavande jis buria didelę kariuomenę prieš mus ir prieš savo varžovą iš Isfahano – Tadžą al Mulką. Ar matai sąsajų? Algazelis – jo draugas. O tu nuo šiol būsi Algazelio mokinys Otmanas, atnešęs viziriui prašymą nuo savo mokytojo. Todėl pasiimk ir jo knygą. Štai tau juodas sunitų mokinių apdaras, štai kapšas pinigų kelionei ir laiškas didžiajam viziriui. Antspaudas ant šio laiško atvers tau kelią pas jį.

Ibn Tahiras paėmė iš Hasano rankų juodą apdarą ir maloniai susijaudinęs jį apžiūrėjo. Kapšą užsikišo už juostos, o ritinėlį paslėpė po drabužiais.

– To, kaip pridera elgtis susitikus su didžiuoju viziriu, išmokė Chakimas. Kai patrauksi iš Alamuto, viską, ką tau įduosiu, būsi

susikrovęs į krepšį. Už tvirtovės sienų atokesnėje vietoje persirengsi ir paliksi viską, kas galėtų tave išduoti. Gerai pažįstu Nizamą al Mulką. Išgirdęs, kad esi siunčiamas Algazelio, jis džiugiai tave priims. O dabar įdėmiai paklausyk! Šiame užantspauduotame laiške bus paslėptas ilgas, aštrus durkliukas. Nepastebimai jį ištrauksi, tada paduosi ritinėlį viziriui. Kai viziris atskleis laišką, stipriai durk jam į kaklą. Jei pamatysi kraujo lašą, žinok, kad tau pavyko. Bet būk atsargus, kad pats nesusižeistum. Durkliuko smaigalys išmirkytas baisiuose nuoduose. Jei bent kiek apsitaškysi, negalėsi įvykdyti tau pavestos užduoties, tada amžiams prarasi rojų, į kurį taip trokšti patekti.

Ibn Tahiras klausėsi perbalęs, bet spindinčiomis akimis.

– Ir... ką man daryti paskui?

Hasanas trumpai, atžariai pažvelgė į jaunuolį.

– Paskui... paskui patikėk sielą Alachui. Vartai į rojaus sodą tau bus atverti. Daugiau niekas neįstengs jo iš tavęs atimti. Minkštos pagalvės paskleistos ant kilimų. Ant jų tavęs laukia tavoji Mirjama, apsupta tarnaičių. Jei krisi negyvas, nuskriesi tiesiai jos glėbin. Ar supratai mane?

– Supratau tave, Seiduna.

Fedajinas nusilenkė ir mikliai pakštelėjo Hasanui į ranką.

Hasanas krūptelėjo. Ibn Tahiras buvo perdėm susitelkęs į save ir to nepastebėjo. Tada vyriausiasis karo vadas atvėrė lentynos dureles ir išėmė Ibn Tahirui jau pažįstamą auksinę skrynutę. Atidarė ją ir ant medžiagos skiautės išpurtė kelis gumulėlius.

– Po vieną kiekvienam vakarui. Kaskart vis labiau artėsi prie rojaus. Bet žiūrėk, paskutinį laikyk iki akimirkos, kai turėsi stoti prieš vizirį. Gerai paslėpk gumulėlius. Nes jie yra raktas, atrakinsiantis tau rojaus vartus.

Hasanas uždėjo rankas Ibn Tahirui ant pečių.

– O dabar leiskis kelionėn, mano sūnau.

Suglumęs, išbalęs, išdidus ir keistai sujaudintas, Ibn Tahiras išėjo iš valdovo kambario. Hasanas lydėjo jį akimis, kol šis dingo už užuolaidų. Paskui susiėmė už širdies. Jam pritrūko oro. Nuskubėjo viršun į bokšto terasą. Giliai įkvėpė.

– Dar ne vėlu, – pratarė Hasanas.

„Dabar būtų gerai mirti“, – toptelėjo jam. Tik vienas ryžtingas sprendimas, ir šoktų per sieną, o tada – galas viskam. Bet dievas žino, kur paskui nubustų?

Praėjusią naktį, kai sužinojo apie Alkeinio žūtį, Hasanas, galima sakyti, patyrė tokią būseną. Didieji dajai ilgokai plušėjo, kol padėjo jam atsipeikėti iš alpulio. Atsipeikėjęs, jis pirmiausia pamanė, kad jau mirė ir atsidūrė kitame pasaulyje. Jį sukaustė nežmoniškas klaikas: „Vadinasi, po mirties kažkas yra“, – tarė sau mintyse. Hasanas pakraupo nuo savo gyvenimo. Jis suvokė, kad visa, ką nuveikė, po mirties virto didžiuliu niekiu. Tik dviejų bičiulių balsai grąžino jį į tikrovę.

Hasanas vėl susiėmė. Dėkui Alachui, silpnumo akimirka praėjo. Jis paleido didžiuosius dajus. Huseinas Alkeinis, jo dešinioji ranka, negyvas, žuvo nuo jo sūnaus kardo! Įstatymas bus negailestingai įvykdytas. Ibn Tahiras turės leistis kelionėn. Hasanas brūkštelėjo kelis žodžius ir užantspaudavo ritinėlį. Paėmė aštrų, nusmailintą durkliuką, nepaprastai panašų į rašiklį, ir pamirkė į nuodus. Palaikė, kol nudžius. Tada krito į lovą ir užmigo it negyvas.

• • •

Dajai ir kiti vadai įsijautę aptarinėjo Chuzestane įvykusią žmogžudystę. Kaip pasielgs Hasanas? Ar iš tikrųjų laikysis įstatymo raidės? Ar tikrai nuteis savo sūnų?

– Nelengva Ibn Sabai, – tarė Abdulas Malikas. – Huseinas Alkeinis buvo artimiausias jo bendražygis. O žudikas yra jo paties sūnus.

– Viršesnis yra įstatymas, – samprotavo Ibrahimas.

– Eik jau, eik. Varnas varnui akies nekerta.

Graikas nusijuokė. Ibrahimas piktai pervėrė jį akimis.

– Jam tenka didelė atsakomybė.

– Žinau, dajau Ibrahimai. Bet sunkiai galėčiau įsivaizduoti, kad tėvas vestų sūnų į kartuves.

– Hoseinas yra ismailitų brolijos narys.

– Tikra tiesa, – įsiterpė Abu Soraka. – Ibn Saba pats sukūrė įstatymus ir pats pateko į jų kilpą.

– Mums čia lengva postringauti, – atsiliepė Minučeheris. – O jo laukia akimirka, kai privalės ištarti nuosprendį savo sūnui.

– Svetimiems sūnums ištarti jį lengviau, – sumurmėjo graikas.

– Taip, svetimiems taikyti teisingumą lengva, – pritarė Abu Soraka.

– Nenorėčiau atsidurti vado kailyje, – pratarė Abdulas Malikas. – Alkeinis jam buvo daugiau negu sūnus. Pusė jo sėkmės – Alkeinio nuopelnas.

– Tėvas ne visada turi atsakyti už savo sūnų veiksmus, – pasakė Ibrahimas.

– Bet jeigu jis nuteis sūnų, jie pasakys: „Koks žiaurus tėvas! Valdžia jo rankose, o nepakeičia įstatymo, nepasinaudoja padėtimi!“ – samprotavo Abu Soraka.

Graikas pridūrė:

– Svetimšaliai iš jo juoksis. „Kvailys! – sakys jie. – Nejaugi iš tikrųjų nerado būdų, kaip apeiti įstatymą?“

Ibrahimas tarė:

– Tikintieji sukiltų, jeigu nebūtų kuo griežčiausiai laikomasi įstatymų. Kiekvienas įstatymas privalo būti neginčytinai vykdomas.

– Iš tikrųjų, negailestinguose gniaužtuose atsidūrė mūsų valdovas, – pritarė graikas. – Pačiu kebliausiu metu prarado patikimiausią

bendražygį. Kas dabar vietoj jo rinks duokles Chuzestane? Kas persekios ir plėš klaidatikių karavanus? Turbūt jam neliks kitos išeities, kaip tik griežtai laikytis įstatymo raidės.

• • •

Jusufas ir Suleimanas grįžo iš rytinio jodinėjimo su mokiniais. Kieme negailestingai kepino saulė. Fedajinai suskubo pasislėpti kambaryje, tarp vėsių sienų. Tingūs ir bevaliai, juodu gulėjo ant lovų, kramtė džiovintus vaisius ir retsykiais tarstelėdavo kokį žodį.

Sužadinti geiduliai, kurių jaunuoliai nebeįstengė nuramdyti, gerokai juos sužalojo. Jų galvos buvo apdujusios, akys įdubusios ir kruvinai įraudusios.

Staiga į kambarį įpuolė Naimas.

– Ibn Tahiras buvo pas Seiduną. Rengiasi kelionėn.

Žinia fedajinus paveikė it žaibas iš giedro dangaus.

– Kur?

– Kas tau pasakė?

– Mačiau, kaip išeina iš bokšto. Jis manęs nė nepastebėjo. Atrodė taip, lyg jam protas būtų pasimaišęs. Dairėsi sutrikęs ir šypsojosi. Paskui paliepė kariui pabalnoti žirgą.

– Į rojų iškeliauja!

Suleimanas pašoko nuo lovos.

– Eime pas jį, Jusufai!

Ibn Tahiras jau buvo rūpestingai susikrovęs mantą. Mirjamos įkandimo atspaudą sunaikino. Savo eilėraščius suvyniojo į ritinėlį. Atidavė juos įėjusiam Džafarui.

– Pasaugok šį ritinėlį, kol grįšiu. Jei negrįšiu ilgiau kaip mėnesį, atiduok jį Seidunai.

Džafaras pažadėjo įvykdyti prašymą.

Į kambarį įlėkė Suleimanas ir Jusufas. Naimas sustojo prie durų.

– Tu buvai pas Seiduną!

Suleimanas sugriebė Ibn Tahirą už pečių ir klausiamai pažvelgė į akis.

– Tu žinai?

– Taip, Naimas pasakė.

– Tuomet žinai ir tai, kokia mano pareiga.

Ibn Tahiras atstūmė draugo rankas. Paėmė krepšį su daiktais, įduotais Hasano.

Jusufas ir Suleimanas liūdnai į jį pažvelgė.

Džafaras linktelėjo Naimui. Juodu išėjo iš kambario.

– Man sunku, bet privalau tylėti, – pratarė Ibn Tahiras, kai jie liko vieni.

– Pasakyk bent, ar grįšime į rojų.

Suleimano balsas skambėjo maldaujamai ir naiviai.

– Pakentėkite. Vykdykite viską, ką palieps Seiduna. Jis galvoja apie mus visus.

Ibn Tahiras atsisveikino su draugais.

– Mes esame fedajinai, – pridūrė Ibn Tahiras, – tai yra tie, kurie aukojasi. Matėme, koks laukia atpildas, todėl mirtis mums nebaisi.

Panūdo dar sykį apkabinti abu draugus. Bet susivaldė, pamojo jiems ranka ir nuskubėjo prie savo žirgo.

• • •

Ibn Tahiras užšoko ant ristūno ir liepė nuleisti tiltą. Ištarė slaptažodį, ir sargyba išleido jį iš tvirtovės. Atsidūręs tarp uolų, fedajinas dar sykį atsigręžė. Kaip ir prieš kelis mėnesius, išvydo du galingus kuorus, karaliaujančius šiose apylinkėse. Tai Alamutas, erelio lizdas, kur vyko stebuklai ir buvo dėliojamas pasaulio likimas. Ar kada nors dar jį išvys? Keistas graudulys apėmė jaunuolį. Jis taip susigraudino atsisveikindamas su tvirtove, kad vos nepravirko.

Atokioje vietoje Ibn Tahiras persirengė. Savo drapanas sukišo į krepšį. O šį įspraudė į plyšį ir užkamšė akmenimis.

Apsižiūrėjo. Taip, dabar nevalia būti andainykščiu Ibn Tahiru. Dabar jis – aukštosios Bagdado mokyklos mokinys Osmanas, Algazelio mokinys. Juodos kelnės, juodas apsiaustas, juodas galvos apdangalas. Tai sunitų, klaidatikių, Ismailo mokymo priešininkų, spalva. Plačiose rankovėse Ibn Tahiras paslėpė knygą ir laišką su durkleliu. Prie strėnų turėjo pasikabinęs vandens gertuvę ir kaupiną krepšį maisto.

Jaunuolis paragino žirgą pietų kryptimi. Jojo visą dieną ir pusę nakties, kol švietė mėnulis. Paskui tarp uolų susirado sau nakties gultą. Kitą rytą nuo kalvos viršūnės išvydo slėnyje nusidriekusią didžiulę stovyklą. Tai buvo sultono kariuomenės priešakiniai daliniai. Fedajinas jų išsilenkė ir vakarėjant pasiekė Rėjų.

Smuklėje, kurioje ketino pernakvoti, sužinojo, kad emiras Arslanas Tašas pagaliau baudžiasi užpulti Alamutą. Ir kad visa kariuomenė jau patraukė kalnų link. Sultonas įsakęs, kad būtų nuplauta sutriuškintos turkų raitijos užtraukta gėda. Apie didįjį vizirį nieko nesužinojo.

Ibn Tahiras vos sulaukė, kada galės griūti į lovą. Virpančiais pirštais atmazgė ryšulėlį ir paėmė vieną gumulėlį iš krūvelės, kurią kelionei jam įdavė Hasanas. Sukramtė ir ėmė laukti poveikio.

Netrukus vėl pasireiškė slaptingoji galia. Dabar jaunuolis nepajuto tokio silpnumo kaip pirmą kartą. Jis galvojo apie Mirjamą, bet jo dėmesį patraukė visai kitokie reginiai. Išvydo milžiniškus kampuotus pastatus su aukštais bokštais. Statinių baltuma žėrėjo ir akino. Paskui šie ėmė tirpti, sakytum neregima ranka juos ardytų į pradmenis. Iškilo nauji miestai, ryškiomis spalvomis sublizgo apvalaini kupolai. Ibn Tahirą užplūdo jausmas, tarsi jis būtų visagalis valdovas, kuris čia viešpatauja. Galiausiai pasiekė palaimos viršūnę, paskui jį įveikė nuoilsis ir jis užmigo. Kitą rytą jaunuolis

pakirdo vėlai, o kojas ir rankas maudė taip, lyg jos būtų sulaužytos. Ak, kodėl gi neįvyko toks nubudimas kaip pirmą kartą?!

„Privalau keliauti toliau. Reikia paskubėti!“ – tarė sau Ibn Tahiras.

Jis aplenkė gimtąjį miestą. Pabūgo prisiminimų. Galvą spaudė sunkumas, o saulė negailestingai kepino. Protas buvo atbukęs, aiškiai regėjo vien tikslą ir tai, kas su juo susiję. Viduje kirbėjo tik vienas troškimas: kuo greičiau prijoti nakvynės namus, išsitiesti, praryti gumulėlį ir atsiduoti pasakiškai jo galiai.

Netoli Hamadano Ibn Tahiras pasivijo pulką ginkluotų raitininkų. Prisišliejo prie krovininių vežimų.

– Iš kur atkeliauji, didvyri? – pasiteiravo karininkas.

– Iš Isfahano. Tiesą sakant, mane pasiuntė iš Bagdado perduoti laiško didžiajam viziriui. Bet Isfahane sužinojau, kad jis keliauja šiuo keliu paskui sultoną.

– Vadinasi, turi surasti Jo Šviesybę Nizamą al Mulką?

Karininkas išsyk tapo pagarbesnis.

– Taip. Turiu perduoti jam prašymą. Isfahane sukiojasi kiti vyrai.

– Tuomet keliauk su mumis! Jo Šviesybė dabar Nahavande, ten įkurta karo stovykla ir renkasi pulkai. Sakoma, kad jie rengs karo žygį prieš patį Isfahano miestą.

– Sostinėje vos neįkliuvau į nagus anam. Visai atsitiktinai smuklėje sužinojau, kad jo Šviesybė dabar skuba kitur. Ar tik nebus kilęs ginčas dėl kokių klaidatikių?

– Kalbi apie ismailitus? Jie nepavojingi. Su jais susidoros emiras Arslanas Tašas ir Kizilas Sarikas. Yra svarbesnių reikalų.

Ibn Tahiras prijojo prie pat pašnekovo:

– Nesuprantu, kokius svarbesnius reikalus turi omeny.

– Kalbama, kad vyksta nuožmi kova dėl sosto įpėdinystės. Nizamas al Mulkas siekia, kad sultono įpėdiniu taptų jo pirmagimis

Barkiarokas. Bet sultonė spaudžia Jo Didenybę, kad šis perduotų sostą jos sūnui Muchamedui. Kariuomenė ir žmonės palaiko Barkiaroką. Kadaise esu jį matęs. Tikras galiūnas. Kariautojas iki pačių panagių. O koks bus Muchamedas, niekas nežino. Juk iš lopšio visai neseniai išropojo.

Keliaudamas į Hamadaną, Ibn Tahiras sužinojo viską, ką žmonės ir kariuomenė šnekėjo apie rūmų sąmokslus. Mieste jis nugirdo, kad sultonas jau iškeliavo iš Nahavando į Bagdadą. Paliko karininką ir krovininius vežimus, vėl pernakvojo smuklėje, pasikeitė arklį ir nujojo tolyn Nahavando link.

• • •

Iš visų valstybės kraštų į karo stovyklą prie Nahavando traukė karių būriai. Plačiai išsidriekusioje, saulės išsvilintoje stepėje pūpsojo tūkstančiai išskleistų palapinių. Arkliai, arklėnai ir kupranugariai skabė sausą žolę, bandomis laigė aplink stovyklą, kapstė žemę, o priartėjus raitiems prižiūrėtojams pasileisdavo patekomis. Didžiuliuose užtvaruose buvo laikomi tūkstančiai galvijų, ožkų ir avių. Rytais piemenys išgindavo bandą į kalvas, kur dar žaliavo ganyklos. Karių būriai jodinėjo po kaimus ir rinko, grobė pašarą gyvuliams ir viską, kas buvo bent kiek valgoma.

Stovyklos viduryje plytėjo tuščias plotas. Ką tik, vos prieš kelias dienas, ten stūksojo sultono palapinės. Apie tai liudijo sutrypta žolė ir didelės laužavietės ten, kur valdovo palyda kūrė laužus.

Dabar plynėje stovėjo vienintelė likusi palapinė. Didelė, prabangi žalia palapinė – didžiojo vizirio buveinė.

Per pastaruosius mėnesius, susikivirčijęs su savo valdovu, Nizamas al Mulkas gerokai suseno. Nors jau buvo įkopęs į aštuntą dešimtį, vis dėlto dar visai neseniai jautėsi nepaprastai pajėgus ir stiprus. Aplinkiniai stebėjosi, kaip tvirtai jis sėdi balne. Daugiau

nei trisdešimt metų jis laikė valstybės vairą savo rankose. Dabartinio valdovo tėvas, sultonas Alpas Arslan-šachas, paskyrė jį savo viziriu ir niekada dėl to nesigailėjo. Mirdamas pasiūlė savo įpėdiniui sūnui paskirti jį viziriu. Šis, be kitų, suteikė jam ir Atos bego, arba Karaliaus tėvo, vardą. Pasienyje viziris pasiekė taiką, nutiesė daugybę grįstkelių, pristatė miestų, mečečių ir mokyklų, sutvarkė mokesčius ir sutvirtino valstybės saugumą, pakėlė gerovės lygį, kokio ligi šiol žmonės nebuvo regėję. Viziris mėgavosi neribotu valdovo pasitikėjimu, kol su jaunąja sultone susikibo dėl sosto įpėdinio. Ir anksčiau pavyduoliai ir priešai apjuodindavo jį sultonui. Bet sultonas jų neklausydavo. Dalijosi su savo viziriu turtais, kuriuos susikrovė jo padedamas. Taip pat neprieštaravo, kai Nizamas al Mulkas dvylika savo sūnų paskyrė į aukščiausias valstybės tarnybas. Tačiau sultonei Turkan Hatunai vis dėlto pavyko sultonui įrodyti, kaip savavališkai veikė viziris, kaip su juo, savo valdovu, elgėsi lyg su mokinuku ir beatodairiškai piktnaudžiavo turima valdžia. Ūmai sultonas praregėjo, mat vizirio įnoringumas itin akivaizdžiai pasireiškė per vieną vyriausiojo jo sūnaus Moado-u-dolaho poelgį. Sultonas pasiūlęs vizirio sūnui priimti į tarnybą Adilą. O šis atsisakęs, atseit pasiūlytasis negebėsiąs to darbo dirbti. „Nejau iš tiesų savo valstybėje esu visiškas niekas?!“ – suriko sultonas. Ir kaipmat įsakė atstatydinti vizirio sūnų, o į jo vietą paskyrė minėtąjį Adilą. Toks elgesys smarkiai įžeidė vizirį. Jis ištarė kelis šiurkščius žodžius apie valdovų nedėkingumą. Šie žodžiai netrukus pasiekė sultono ausis. Ir valdovas įtūžo dar labiau. Prigrasė atimsiąs iš Nizamo plunksną su rašaline ir apskritą kepuraitę – vizirio garbės simbolius. „Ką gi, mielai grąžinsiu sultonui rašalinę ir kepuraitę, – tarė viziris susierzinęs. – Juk taika ir gerovė valstybėje yra mano pastangų rezultatas. Kai jūra audringai bangavo, Jo Didenybė mane pagerbė savo pasitikėjimu. O dabar, kai bangos aprimo ir dangus nusigiedrijo, jis klausosi piktų liežuvių.

Bet netrukus jam teks patirti, kaip glaudžiai susijusios mano rankose laikomos rašalinė ir kepuraitė su jo karūna." Šie žodžiai sultoną galutinai įsiutino. Ir vos tik viziris prisipažino, kad Hasaną tyčia apšmeižė, šitai taip stipriai užgavo sultono savimeilę, kad įširdęs šis ėmė ir atstatydino didįjį vizirį.

Dabar, kai iškilo grėsmė valstybei, abudu vėl susitaikė, Nizamas al Mulkas pamažu atsitokėjo. Jis išsikėlė du tikslus: sužlugdyti savo varžovą Tadžą al Mulką ir sunaikinti jo sąjungininką, savo mirtiną priešą Hasaną. Kai šiedu tikslai bus pasiekti, jis vėl neribotai viešpataus viso pasaulio karalystėje Irane.

Padaryta pradžia Nizamas galėjo būti patenkintas. Faktą apie turkų raitininkų sutriuškinimą prie Alamuto, tą nereikšmingą priešakinių dalinių sunaikinimą, jis taip sumaniai apsuko, kad išklibino sultono pasitikėjimą Tadžu al Mulku. Mat sultonas puikiai atsiminė, kiek sultonė ir jos sekretorius dėjo pastangų, kad ismailitai būtų palikti ramybėje. Dabar viziris įtikino valdovą, jog būtina ryžtingai pulti tuos atsimetėlius nuo tikrojo tikėjimo, jeigu nori išsaugoti gerą vardą piliečių akyse. Tad sultonas įgaliojo vizirį pagaliau suvesti sąskaitas su Alamuto valdovu. Nizamui irgi atrodė, kad pagaliau metas tai įvykdyti. Jo ausis jau buvo pasiekę pasakojimai apie tvirtovėje vykstančius stebuklus, apie karštuolius, postringaujančius, kaip Hasanas jiems parodęs rojų. Nors viziris visas tas šnekas laikė didžiuliais sapalais, vis dėlto jų daromo poveikio žmonėms nenuvertino. Žinojo ne tik tai, kad miniai būdinga lengvatikystė, bet ir tai, kad žmonės linkę ausis ištempę klausytis ir leistis mulkinami tokiomis poringėmis apie stebuklus.

Dabar karo stovykla prie Nahavando viziriui tapo laikina raštine. Iš visų pusių pas jį traukė žmonės, nešini prašymais ir skundais. Tadžas al Mulkas, ėjęs didžiojo vizirio pareigas vietoj Nizamo, atleido daugybę senų darbuotojų ir į jų vietas paskyrė savo šalininkus. Vos sužinoję, kad sultonas vėl paskyrė tarnauti anks-

tesnį vizirį, atleistieji arba patys pas šį nuskubėjo, arba pasiuntė savo patikėtinius su prašymu grąžinti juos į tarnybą, juk kaip tik dėl savo ištikimybės jam jie neteko savo vietų. Nizamas al Mulkas priimdavo lankytojus ir žadėdavo juos vėl įdarbinti. Podraug rinko kariuomenę, ketindamas priversti savo varžovą, ginamą sultonės, atsitraukti.

Vieną popietę vizirio ceremonimeistras pranešė, kad kažkoks Osmanas, Algazelio mokinys, prašosi priimamas. Jį pasiuntęs jo mokytojas iš Bagdado su prašymu, kurį šis norintis perduoti viziriui.

Didysis viziris buvo įsitaisęs gulom ir atsirėmęs į pagalves. Šalia stovėjo paauksuota lėkštė, pilna razinų, pasaldintų riešutų branduolių ir kitų skanėstų. Vyras retsykiais siekdavo lėkštės ir įsiberdavo į burną žiupsnį gėrybių. Iš varinio ryko pylėsi į taurę midaus ir iš lėto siurbčiojo. Jau buvo priėmęs šūsnį prašymų ir tuntą lankytojų, abu jo padėjėjai, sėdintys jam iš šonų, vos spėjo viską užrašinėti.

– Ką? Sakai, Algazelio mokinys? Tegu įeina! Tegu įeina!

Prieiti prie didžiojo vizirio buvo kur kas paprasčiau negu prie vyriausiojo ismailitų vado. Tuo Ibn Tahiras pats įsitikino. Įžengiantį į stovyklą, jį pasitiko sargyba. Vadui fedajinas parodė laišką su aukštosios Bagdado mokyklos antspaudu ir pasakė, kad atnešė jį didžiajam viziriui. Buvo įleistas. Karys jam parodė žalią Nizamo al Mulko palapinę.

Ibn Tahiras buvo nepaprastai ramus ir susitelkęs. Viduje girdėjo tik savo valdovo įsakymą, kurį privalėjo įvykdyti. Prie palapinės Ibn Tahiras prarijo gumulėlį ir įžengė į didžiojo vizirio palapinės prieškambarį.

Sargyba jį sustabdė. Aiškinant, ko atėjo, fedajinui liežuvis nesipynė. Gumulėlis dar nebuvo pradėjęs veikti. Jaunuolis prisiminė rojų ir Mirjamą, vaikiškai šyptelėjo. Pastarosiomis dienomis jis nelabai daug apie ją galvojo. O dabar ūmai suvokė, kad ji laukia jo

ir kad tai yra atpildas už pavestos užduoties įvykdymą. Vadinasi, privalės dėti visas pastangas, kad sėkmingai ją įvykdytų.

Sargybinis įleido Ibn Tahirą į kitą patalpą. Tiesą sakant, vizirio palapinė buvo kuo tikriausias pastatas. Ibn Tahiras drąsiai įžengė pro angą ir vėl sustojo priešais kelis ginkluotus vyrus. Vienas iš jų, laikantis pasidabruotą kuoką ant peties, buvo itin dailiai apsirengęs. Sidabru ir auksu siuvinėtas apdaras, plačios raudonos kelnės ir margas turbanas su kyšančia ilga paukščio plunksna. Tai buvo vizirio ceremonimeistras. Jis skvarbiu žvilgsniu nuvėrė atėjūną ir paklausė, ko šis norintis.

Ibn Tahiras žemai nusilenkė. Raiškiu balsu paaiškino, kieno siunčiamas atvyko. Parodė užantspauduotą laišką. Ceremonimeistras linktelėjo kareiviui ir šis apčiupinėjo atėjūną. Aptiko tik Algazelio knygą ir kapšą pinigų.

– Toks mūsų paprotys, – atsiprašė ceremonimeistras.

Paskui žengė už uždangos pas vizirį ir pranešė apie atvykusį svečią.

Ibn Tahirui tai buvo aukščiausios įtampos valandėlė. Į jo kūną patekę nuodai pradėjo veikti. Jis nugirdo balsus ir įsiklausė. Nupurtė keistas nerimas. Pasidingojo, kad girdi Mirjamos balsą.

„O, Alache! – tarė sau. – Seiduna buvo teisus. Jau girdžiu rojaus merginų kuždesį.“

Ceremonimeistrui teko dusyk kviesti svečią, kol šis pagaliau išgirdo ir įžengė pro duris, pakeltą jų uždangą prilaikė kareivis. Ibn Tahiras išvydo ant pagalvių atsišliejusį puošnų senioką. Visa jo povyza išreiškė geranorišką didingumą. Ibn Tahirui rodės, kad seniokas jam kažką pasakė. Bet balsas aidėjo lyg iš tolybės.

Fedajinas žemai nusilenkė. Atsitiesęs išvydo, kad viskas aplink staiga persimainę. „Rojaus menė!“ – sukliko vidinis balsas.

– Nurimki, mano sūnau, – žemu balsu pratarė vyriškis. – Vadinasi, tave atsiuntė Algazelis, tiesa?

Ūmai Ibn Tahiras priešais vėl išvydo didįjį vizirį, maloniai šypsantį ir mėginantį užglaistyti nejaukią situaciją, susidariusią dėl keisto svečio elgesio.

Fedajinas žaibiškai susivokė. „Tai gumulėlio poveikis“, – toptelėjo jam.

– Taip, Jūsų Šviesybe, mane siunčia Algazelis štai su šiuo laišku.

Jis padavė seniui ritinėlį, ramiai iš jo ištraukęs nusmailintą rašiklį. Atliko šitai taip savaimingai, kad niekas iš greta esančių žmonių neatkreipė į tai dėmesio.

Viziris atplėšė ritinėlį ir išskleidė.

– Ką veikia Bagdade mano mokslingasis bičiulis? – pasiteiravo svečio.

Ibn Tahiras mikliai palinko prie vizirio ir įsmeigė durkliuką jam po smakru į gerklę. Viziris taip apstulbo, kad net nepajuto skausmo. Tik išsprogino akis. Paskui darsyk permetė akimis vienintelį laiške parašytą sakinį ir išsyk viską suprato. Puolė šauktis pagalbos.

Ibn Tahirą apėmė sąstingis, tarsi kūnas ir siela staiga būtų suluošinti. Kambario daiktai liejosi į miglotus vaizdinius. Prisiminė Mirjamą ir užsimanė patekti pas ją. Galūnėse pajuto sunkų nuovargį. Užvis labiau troško atsigulti ir aklai atsiduoti kvaišalų svaiguliui. Bet vyrai jau parvertė jį ant žemės, kiti, atskubėję į kambarį, apipuolė jį. Fedajinas nejučia ėmė gintis. Daužė ir kandžiojo aplink save visa, ką pasiekė. Sargybiniai talžė jį kumščiais, vanojo ginklais, mindė kojomis ir plėšė nuo jo drabužius.

Ūmai Ibn Tahiras suvokė, kad iš tikrųjų jo paskirtis buvo įvykdyti pavestą užduotį ir mirti. Jis visiškai aprimo ir ėmė laukti mirtino smūgio. Pro kraujo čiurkšles, srovenančias per akis, išvydo Mirjamos veidą.

Silpnas vyro balsas prasiskverbė iki jaunuolio sąmonės.

– Nežudykit jo! Suimkit jį gyvą!

Kariai liovėsi smūgiavę ir talžę fedajiną. Šis pajuto, kad rankas ir kojas jam veržia virvės. Kraujas liejosi veidu, todėl nieko neįmatė.

Milžiniškos rankos pakėlė jį nuo grindų. Griausmingas balsas užkriokė:

– Kas tu, žudike?

– Užmuškit mane. Esu mūsų Valdovo aukojamas gyvulys.

Per tą laiką tarnautojai apiplovė vizirio žaizdą ir aptvarstė. Kiti nulėkė kviesti gydytojo.

Išgirdęs Ibn Tahiro atsakymą, viziris ėmė aimanuoti:

– Na ir paikšis! Paklausė nusikaltėlio.

Vizirio asmens sargybos viršininkas pasilenkė ir paėmė laišką. Perskaitė ir nebyliai perdavė ceremonimeistrui. Šis apstulbo. Laiške buvo parašyta: „Iki pasimatymo pragare. Ibn Saba."

Atėjo vizirio gydytojas ir apžiūrėjo žaizdą.

– Prasti reikalai? – išspaudė viziris virpančiu balsu. – Jaučiu, kad prasti.

Gydytojas šnipštelėjo sargybos viršininkui:

– Bijau, kad ginklas buvo užnuodytas.

– Alamuto vadas atsiuntė žudiką, – taip pat tyliai atsakė viršininkas.

Iš lūpų į lūpas po palapinę pasklido žinia, kad ismailitų vadas atsiuntė vizirio žudytoją.

– Kalnų senis, ar ne?

– Tai tas pats Hasanas, kurį prieš daugelį metų viziris pašiepė Isfahano rūmuose?

– Taip. Tai jo kerštas.

Bet dar didesnį klaiką žadino ir dar nesuprantamesnis atrodė Ibn Tahiro akiplėšiškumas.

– Ateina į priešų stovyklą lyg niekur nieko dienos vidury ir papjauna vadą. Visai nebijo mirties, kuri neišvengiamai jo laukia.

– Tai religinio aklumo viršūnė!

– Ne, tai beprotybė.

Net seniausi kariai neprisiminė tokio įžūlaus poelgio. Kai kurie nenoromis ėmė slapta žavėtis tokia drąsa.

– Jis išties visai nebijojo mirties.

– Niekino ją.

– Arba netgi jos troško.

Sudundėjo būgnai ir sutūtavo ragai. Ginkluoti vyrai susibūrė į susirinkimą. Jiems buvo pranešta: didysis viziris sunkiai sužeistas. Ismailitų vadas, kalnų senis, pasiuntė žudiką.

Kaip atsakas nuvilnijo skardūs pasipiktinimo šūksniai, grėsmingai sužvango ginklai. Jei dabar būtų nuskambėjęs įsakymas pulti ismailitus, kariai nepaprastai įkvėpti būtų pasileidę į kovą.

• • •

Nors gydytojui pavyko sustabdyti kraujavimą, sužeistasis akivaizdžiai silpo. Gyslos pampo. Smegenyse pasiutusiai tvinkčiojo.

– Tikriausiai durklas buvo užnuodytas, – virpančiu balsu tarė viziris. Lyg naivus vaikas pažvelgė į gydytoją. – Ar nieko nebeįmanoma padaryti?

Gydytojas išvengė tiesaus atsakymo:

– Pasitarsiu su kolegomis.

Prieškambaryje jis sušaukė į pasitarimą gydytojus, kuriuos pavyko rasti. Dauguma pritarė tam, kad žaizda būtų nedelsiant išdeginta.

Paskui visi nuėjo pas ligonį. Šis atrodė visai prastai.

– Žaizdą reikėtų išdeginti, – tarė vizirio gydytojas.

Sužeistasis paklaiko. Šaltas prakaitas išpylė jam kaktą.

– Ar labai skaudės? – pratarė verksmingu ir bailiu balsu.

– Kitos išeities nėra, – sausai atsakė gydytojas.

– Alache, būk man gailestingas!

Gydytojai paruošė įrankius. Tarnas atnešė žerplėjančių žarijų dubenį. Skardžiai skambėjo geležiniai prietaisai.

Viziris pajuto, kaip jo kūnu srūva nuodai. Suvokė, kad niekas jam nebepadės.

– Nereikia deginti, – tarė nusikamavusiu, bet ramiu balsu. – Aš mirsiu.

Gydytojai susižvalgė. Jiems atlėgo. Buvo aišku, kad bet koks mėginimas gydyti bergždžias.

– Ar pranešėte sultonui?

– Žygūnas jau iškeliavo pranešti jo Didenybei.

– Raštininke, rašyk, – paliepė viziris silpstančiu balsu.

Ir pradėjo diktuoti:

– Didenybe karaliau ir valdove! Didelę dalį savo gyvenimo skyriau tam, kad iš Jūsų valstybės išguičiau neteisybę. Jūsų valdžia mane rėmė. Dabar išeinu, kad Visagaliui, Karalių Karaliui, pristatyčiau ataskaitą, kaip tvarkiausi šiame pasaulyje. Pateiksiu jam savo ištikimybės Jums per visą laiką, kol tarnavau, įrodymą. Septyniasdešimt trečiais gyvenimo metais žudikas man smeigė durklą. Prisiekite, kad nepamiršite, kas jį pasiuntė. Kol Alamuto galvažudys viešpataus sveikas ir gyvas, nei Jūs, nei karalystė nebūsite saugūs. Nepamirškite mano sūnų, kurie Jūsų Didenybei atsidavę siela ir kūnu.

Kalbėjimas vizirį nepaprastai išsekino. Jis sunkiai alsavo. Gydytojas uždėjo šaltą pavilgą jam ant kaktos. Netrukus viziris padiktavo trumpą atsisveikinimą savo sūnums.

Tada paklausė:

– Kaip pasielgėte su žudiku?

– Dabar jis kankinamas, – atsakė raštininkas. – Norima išgauti viską, ką žino.

– Atveskit jį pas mane!

Visą kruviną ir apdraskytą, sargybiniai pastūmė Ibn Tahirą prie vizirio. Fedajinas vos laikėsi ant kojų.

Viziris pažvelgė jam į akis. Pasibaisėjo.

– Juk jis dar visai vaikas! – sušnabždėjo jis. – Kodėl norėjai mane nužudyti?

Ibn Tahiras pamėgino atsitiesti. Silpnu balsu tarė:

– Vykdžiau Seidunos įsakymą.

– Bet argi nežinojai, kad paskui tavęs laukia mirtis?

– Žinojau.

– Ir nebijojai?

– Fedajinui mirti vykdant pareigą reiškia laimę.

– Kokia beprotybė! – suaimanavo viziris.

Ūmai jį pagavo pyktis.

– Tu apakėlis. Nesuvoki, ką darai. Ar žinai, kokia aukščiausia ismailitų tiesa?

– Žinau. Vykdyti savo vyresniojo nurodymus.

– Kvailys! Pamišęs karštuolis! Ar bent nutuoki, kad ir aš žinau tavo šeimininko mokymą?

– Taip. Tu atsimetėlis. Išdavikas.

Viziris nuolaidžiai nusijuokė.

– Paklausyk, jaunuoli. Aukščiausia ismailizmo tiesa byloja: „Nieko nėra tikro, viskas leistina."

– Tai melas!

Ibn Tahiras drebėjo iš nuoskaudos.

– Tu nežinai, kas yra Seiduna, – pratarė jis. – Seiduna yra šviesiausias ir galingiausias iš visų žmonių. Jam Alachas suteikė galią atrakinti rojaus vartus savo tikintiesiems.

– O, Alache, pasigailėk jo, nes jis nesuvokia, ką kalba.

– Ar tai aš nesuvokiu, ką kalbu? Esu vienas iš tų, kurie pabuvojo rojuje.

Didysis viziris neteko žado. Jis sunkiai pasirėmė ant alkūnės. Atidžiai pažvelgė Ibn Tahirui į akis. Pamatė, kad šis nemeluoja. Stebeilydamas į jaunuolį, viziris palingavo galvą.

Ūmai prisiminė pasakas apie Alamutą. Jaunuolius, kurie porino, kaip praleido naktį rojuje. Tada viziris ėmė viską suprasti.

– Vadinasi, teigi, kad pabuvojai rojuje?

– Štai šitomis akimis jį regėjau, šitais pirštais jį čiupinėjau.

– Ir po mirties į jį grįši?

– Taip, mirtis mane ten grąžins.

Viziris dunkstelėjo ant pagalvių.

– Alache, o, Alache! – sudejavo jis silpnu balsu. – Kokia nuodėmė! Štai kam jam prireikė tiek gražių vergių! Štai kodėl tiek jų pirko turguose!

Ibn Tahiras sukluso. Jo veidas įsitempė.

Viziris jo paklausė:

– Ar niekada nepagalvojai, kad buvai žiauriai suklaidintas? Kad pabuvojai rojuje, sukurtame paties Hasano? Kad apskritai nebuvai išvykęs už Alamuto sienų?

– Alamute tokių sodų nėra. Sodai, kuriuose buvau, visiškai atitinka Korano aprašymus.

Čia įsiterpė vienas iš kambaryje esančių žmonių, senyvas pulkininkas, pažįstantis mažne visas Irano tvirtoves:

– Tai galėtų būti Giliano karalių sodai, kuriuos jie pramogoms įveisė už tvirtovės. Esu girdėjęs apie juos pasakojant.

Ibn Tahiras išpūtė akis. Jose atsimušė vaikiška baimė.

– Tu tyčia tai prasimanei...

Pulkininkas net paraudo iš įniršio.

– Prikąsk liežuvį, galvažudy! Kiekvienas, kas anksčiau tarnavo valstybės šiaurėje, patvirtins, kad anapus Alamuto plyti ištaigingai sutvarkyti Giliano karalių sodai.

Viskas ėmė beprotiškai šokti Ibn Tahirui prieš akis. Jis pamėgino griebtis paskutinio šiaudo.

– Soduose mačiau gepardą, kuris buvo romus it ėriukas ir sekė paskui savo šeimininkę kaip šuo.

Visi nusikvatojo.

– Kunigaikščiai ir didikai tokių romių gepardų turi kiek telpa. Medžiotojai juos laiko vietoj šunų.

– O juodakės hurijos, kurios mane priėmė?

– Juodakės hurijos? – didysis viziris liguistai sukrizeno. – Hasano vergės ir sugulovės, nusipirktos visuose Irano turguose. Mano įstaigos turi tikslius tų pirkimų duomenis.

Ibn Tahirui tarsi kas valktį nuo akių nuplėšė. Ūmai viskas paaiškėjo. Mirjama yra Hasano vergė ir sugulovė. O jis, Ibn Tahiras, yra nekalta jųdviejų sąmokslo, jųdviejų apgaulės auka. Jaunuoliui atrodė, kad jam tuoj sprogs galva.

Keliai ėmė tirtėti. Jis parklupo ant grindų ir užraudojo.

– Atleisk, o, Alache!

Iš didžiulės įtampos ir viziris prarado sąmonę. Jam iš gerklės ėmė veržtis slogus gargimas. Raštininkas priklaupė prie jo.

– Miršta, – sušnabždėjo; jo akys paplūdo ašaromis.

Gydytojai pripuolė prie sužeistojo. Apšlakstytas vandeniu ir smilkalais, jis vėl atgavo sąmonę.

– Kokia piktadarystė! – sušnabždėjo.

Priešais išvydo Ibn Tahirą, klūpantį ant kelių.

– Ar dabar supratai? – paklausė jaunuolio.

Ibn Tahiras tik kinktelėjo galvą. Jis nepajėgė išspausti nė žodžio. Jo gyvenimo statinys sugriuvo.

– Mirštu per tavo aklumą.

– O, Alache! Alache! Ką aš padariau?!

– Ar atgailauji?

– Atgailauju, Šviesybe.

– Tu ryžtingas jaunuolis. Ar turi narsos atitaisyti savo piktadarystę?

– Jei tik tai būtų įmanoma!

– Įmanoma. Grįžk į Alamutą ir išvaduok Iraną nuo ismailizmo šėtono.

Ibn Tahiras neįstengė patikėti, kad teisingai išgirdo. Vaikiškai šyptelėjo pro ašaras ir apsidairė. Regėjo vien niaurius, priešiškus veidus.

– Gal pabūgai?

– Ne, nepabūgau. Tik nežinau, kaip su manimi pasielgsite.

– Paleisime tave į Alamutą.

Susirinkę vyrai ėmė prieštarauti. Piktadarys turi būti nubaustas! Nevalia išleisti jo iš rankų.

Viziris sunkiai mostelėjo ranka.

– Aš pažįstu žmones, – pratarė jis. – Jeigu kas ir pajėgs suvesti sąskaitas su Hasanu, tai šis jaunuolis.

– Bet mes negalime jo taip paleisti, duoti laisvą kelią žudikui. Ką pasakys jo Didenybė?

– Nesirūpinkite. Aš dar gyvas ir galiu prisiimti atsakomybę. Raštininke, rašyk!

Didysis viziris padiktavo įsakymą.

Vyrai žvalgėsi vienas į kitą ir kraipė galvas.

– Šis jaunuolis, smeigęs į mane durklą, yra didesnė Alamuto kraugerio auka nei aš. Bet jam nušvito protas. Dabar jis atkeršys ir už mane, ir už save. Pulkas raitelių palydės jį iki tvirtovės. Tegu jis grįžta. O tvirtovėje lai atliks tai, ką jaus privaląs atlikti.

– Suvarysiu durklą jam į žarnas.

Ibn Tahiras pakilo. Jo akys užsiplieskė neapykanta.

– Prisiekiu, kad neatlyšiu, kol atkeršysiu arba pats žūsiu.

– Girdėjote? Štai kaip reikia... O dabar nuprauskite jį ir sutvarstykite. Duokite naują apdarą... Aš pavargau.

Nizamas al Mulkas užsimerkė. Kraujas gyslose degino lyg žarijos. Jį pagavo purtulys.

– Artėja galas, – sušnibždėjo gydytojas.

Jis davė ženklą ir visi, išskyrus jį patį, išėjo iš kambario. Sargybiniai nuvedė Ibn Tahirą į atskirą palapinę. Nuprausė, aptvarstė ir perrengė, paskui pririšo prie kuolo.

Kokia kankynė yra gyvenimas! Vyras, kurį visi jo sekėjai garbino kaip šventąjį, iš tiesų buvo niekšingiausias mulkintojas. Žaidė žmonių laime ir gyvybe lyg vaikas akmenukais. Piktnaudžiavo jų pasitikėjimu. Ramiai žiūrėjo į tai, kad žmonės jį laikė pranašu ir Alacho pasiuntiniu. Ar tai išvis įmanoma? Jis privalo grįžti į Alamutą! Įsitikinti, ar kartais vis dėlto neapsigavo. Ir jeigu neapsigavo, jam bus didžiausias malonumas suvaryti užnuodytą ylą į to sukčiaus kūną. Juk jis ir šiaip jau pasmerktas mirti. Įvyks tai, kokia yra Alacho valia.

Viziris visą naktį siaubingai karščiavo. Beveik visą laiką gulėjo be sąmonės. O jeigu ir atsigaudavo, jį imdavo kamuoti baisūs reginiai. Jis aimanavo ir šaukėsi Alacho.

Apyaušriu spėkos jį kone visai apleido. Jis kliedėjo. Maždaug vidudienį jo širdis sustojo.

Žygūnai į visas pasaulio puses išnešiojo žinią:

„Nizamas al Mulkas, pasaulio ir valstybės Tvarkytojas, *Džela-lu dulah-al-dinh*, valstybės ir tikėjimo garbė, sultono Alpo Arslan-šacho ir jo sūnaus Maleko didysis viziris, didžiausias Irano valstybininkas tapo Alamuto valdovo auka!“

Šešioliktas skyrius

Prabėgus dienai po to, kai Ibn Tahiras išjojo iš Alamuto, į tvirtovę atskuodė žvalgas ir pranešė, kad emiro Arslano Tašo pulkai sparčiai patraukė į žygį. Sudundėjo būgnai ir sutūtavo ragai. Alamuto vyrai mikliai užėmė savo vietas apkasuose. Sargyba, stovinti prie tarpeklio, gavo įsakymą akylai stebėti, kada akiratyje pasirodys pirmieji priešų raitininkai. O jiems pasirodžius, atsitraukti ir tarpeklyje paspęsti ant kelio spąstus.

Mažne kas valandą vienas paskui kitą grįždavo žvalgai ir pranešdavo, kaip juda priešų kariuomenė. Kitą dieną, vos praaušus, Hasanas su abiem didžiaisiais dajais pakilo į bokšto terasą. Jie laukė, kada akiratyje suboluos priešo pulkai.

– Ar tu visa tai buvai numatęs? – pasiteiravo Abu Alis.

Jis pervėrė Hasaną skvarbiu žvilgsniu.

– Viskas rutuliojasi taip, kaip tikėjausi. Kiekvienam smūgiui turiu parengęs atsaką.

– Tikriausiai Ibn Tahirą pasiuntei į Nahavandą?

Buzrukas Umidas nusigando savo drąsumo.

Hasanas suraukė antakius. Jis stebeilijosi į tolybę, tarsi nebūtų išgirdęs klausimo.

– Visa, ką padariau, – prabilo jis po valandėlės, – padariau tam, kad laimėtų mūsų bendras reikalas.

Didieji dajai išsyk susižvalgė. Jie puikiai nutuokė, kokį atsaką parengė Hasanas. Abu nusigando. Negana to, sėkmė arba žlugimas galėjo priklausyti nuo tūkstančio mažyčių atsitiktinumų. Ne viskas gerai buvo tam žmogui, kad šitaip beatodairiškai pasitikėjo savo apskaičiavimais.

– O jeigu, pavyzdžiui, – vėl mėgino spėti Buzrukas Umidas, – emiro kariuomenė liks prie tvirtovės sienų iki žiemos.

– Tikiuosi, nemanai, kad mirsime iš troškulio? – nusijuokė Hasanas. – Gynyba yra patikima ir maisto atsargų turime metams.

– Šią kariuomenę galėtų pakeisti kita, o tą – trečia. Ką tuomet darytume?

– Tikrai nežinau, brangusis bičiuli. Esu įpratęs galvoti arba apie trumpesnius, arba apie gerokai ilgesnius laikotarpius nei šis.

– Pasiutusiai keblu tai, – įsiterpė Abu Alis, – kad neturime jokio atsarginio išėjimo iš tvirtovės.

– Per kalnynus, brangusis. Kraštutiniu atveju visus jus išginsiu per kalnynus.

Hasanas tyliai sukikeno. Paskui, lyg norėdamas paguosti didžiuosius dajus, tarė:

– Spėju, kad ši apgultis bus trumpa.

Tą akimirką Buzrukas Umidas parodė į vėliavą virš sarginės prie tarpeklio. Ji suplevėsavo ir dingo.

– Sargyba traukiasi, – tarė jis, sulaikydamas kvapą. – Priešai artėja.

Veikiai akiratyje pasirodė raitelių sūkurys. Juodos vėliavos plazdėjo vėjyje. Raiteliai užlėkė ant kalvelės, kur stovėjo sarginė. Netrukus ten suplevėsavo didžiulė juoda sunitų vėliava.

Be perstogės plūdo vis naujos kuopos. Visą plynę jos apstatė palapinėmis. Ir jau pradėjo kurtis ant netoliese pūpsančių kalvelių.

Vakarop į stovyklą atkako karo vežimai, pilni kopėčių ir apgulties bokštų puolimui pradėti. Jų atriedėjo koks šimtas. Nuo bokšto terasos priešų rangą stebėjo trys karo vadai.

– Jie anaiptol neketina juokauti, – tarė Abu Alis.

– Rimtai pergalei reikalingas rimtas priešas, – atšovė Hasanas.

– Per dvi dienas jie spės paruošti visus įrenginius, – pasakė Buzrukas Umidas. – Paskui užpuls.

– Iš tarpeklio mūsų neužpuls, – atsakė Abu Alis. – Ten taip ankšta, kad juos greičiau po vieną nudaigosime, negu kam nors iš jų pasiseks prisigauti iki sienos. Veikiausiai jie pamėgins užimti kaimynines viršukalnes ir uolomis nusileisti prie pat tvirtovės. Bet ir šitaip nesukeltų mums didelio pavojaus, tik privalome akylai budėti.

– Jiems turėtų vadovauti neapsakomai išradingas karvedys, – priminė Hasanas, – jeigu norėtų užimti tvirtovę kitaip, o ne priversdami mus badauti. Ir toks karvedys būtų žinomas ne tik Irane, bet visame pasaulyje. O man apie tokį dar neteko girdėti.

– Stipriausias jų sąjungininkas – laikas, – tarė Buzrukas Umidas.

– O mūsų – mano rojus, – juokdamasis atšovė Hasanas.

Alamutas subruzdo it avilys. Priekiniai tvirtovės bokštai ir juos juosianti gynybinė siena buvo aplipę kariais. Jie įrenginiais vilko akmens luitus ir sunkius rąstus. Visur stovėjo paruošti katilai švinui, degutui ir aliejui virinti. Katilai kabėjo virš primityvių akmeninių ugniakurų. Įrenginiai, iš kurių priešams ant galvų bus liejami įkaitinti skysčiai, buvo pastatyti kone akies mirksniu. Vadai, mūvintys karinius šalmus ir lengvus žvyninius šarvus, lakstė iš vienos vietos į kitą ir tikrino, ar prietaisai parengti. Raitas Minučeheris su dviem adjutantais stebėjo visą šį knibždėlyną. Vyrus pagavo mažne klaikas. Jie suvokė, kad yra apsupti gausingos kariuomenės. Tačiau tvirtovėje dar niekas nematė priešų. Tik galiniame kuore trys vadai galėjo regėti visą karo lauką.

Fedajinų mokyklos naujokai išbalusiais veidais laukė tolesnių įsakymų. Pamokos nebevyko. Suleimanas ir Jusufas buvo paskirti naujų fedajinų vadais. Juodu vis iš naujo pasakojo mūšio su turkų raitija smulkmenas. Didūs žygdarbiai įkvėpė kariūnus ir suteikė jiems pasitikėjimo. Jie jau buvo tiek išlavinti, kad gebėjo laikytis pavyzdinės tvarkos. Juo baimė stiprėjo, tuo veržlesnis buvo troškimas pelnyti karo laurus. Jie suvokė, kad yra išrinktoji kuopa, ir elgėsi atitinkamai.

Po pietų naujokams buvo įsakyta lipti į kuorą, kuriame stovėjo karvelidės. Jie apsiginklavo lankais ir ietimis. Jiems buvo priskirtas šešių karių būrys, kuris paruošė deguto ir aliejaus katilus.

Po trečiosios maldos naujokai atnešė Suleimanui ir Jusufui pietus. Šiedu sėdėjo ant vienos iš sienų. Karines kepures buvo prasisegę, kad taip baisiai nešustų. Bet veidais vis tiek sruvo prakaitas. Vargu ar kas nors, matęs juodu prieš pusmetį, dabar atpažintų andainykščius tyrus jaunuolius. Dabar jų veidai buvo pajuodę, sulysę. Bruožai paaštrėję, sugriežtėję. Jie liudijo apie ryžtą, kuris baugino ne tik jų mokinius.

– Leidomės uždaromi tvirtovėje kaip pelė landoj, – piktinosi Suleimanas. – Anąsyk buvo kitaip. Tvok priešui kardo ašmenim per makaulę! Čia tai aš suprantu.

– Palaukime. Gal Seiduna mums yra parengęs ką nors ypatinga. Klaidatikių turbūt bus per dešimt tūkstančių.

– Skaičius nieko nereiškia. Jei tik įsakytų, tuoj pasileisčiau į priešų minią. Nejaugi turėsime visą amžinybę kęsti šitą dykinėjimo pragarą?!

– Visiškai tau pritariu. Parodyčiau dabar tiems šunpalaikiams klaidatikiams!

– Žinai, kas man galvoje jau visą dieną krebžda? Tik apie tai ša. Pasiūlysiu Seidunai, kad galiu nusigauti į priešų stovyklą ir paskersti tą šunį Arslaną Tašą.

– Jis neleis tau to padaryti. Mes pasižadėjome ir privalome laukti įsakymo.

– Tas prakeiktas laukimas! Sakau tau, mažai betrūksta, kad išprotėčiau. Kartais nei iš šio, nei iš to man galvoje atsiranda toks keistumas. Paklausyk. Prieš dvi dienas tarp ketvirtosios ir penktosios maldos staiga man viskas prieš akis pasruvo kraujais. Nė pats nežinau, kaip akimirksniu rankoje atsidūrė durklas. Stovėjau ant viršutinių apkasų, apačioje vaikštinėjo trys naujokai. Jie šnekučiavosi ir ėjo manęs link. Man kraujas gyslose užvirė. Apėmė nenugalimas troškimas juos paskersti, pajusti, kaip suvarau ašmenis jiems į pilvus. Tuo metu jie kaip tik ėjo pro mane apačioje. Nušokau nuo apkaso į jų būrį. Jie net suspigo iš nuogąsčio kaip moterys. Iškėliau durklą ir tučtuojau susivokiau. Stovėjau uždusęs ir vos laikiausi ant kojų. Sutelkiau visas jėgas, kad jiems nusišypsočiau. „Ė, kokie gi jūs didvyriai, – pasakiau jiems. – Jūsų narsą norėjau patikrinti, bet matau, kad dar nesate pasirengę stoti į kovą.“ Tada pradėjau pamokslauti kaip koks Abdulas Malikas, kad ismailitas, o ypač fedajinas, privalo nuolat būdrauti ir baisią gėdą užsitrauks, jeigu leisis netikėtai užklumpamas. Šiaip ne taip išsisukau. Bet nuo tada mane kamuoja baimė, kad vieną gražią dieną išprotėsiu ir pasiusiu, jeigu greitu laiku Seiduna nesuteiks mums išsigelbėjimo.

Jusufas nejučia atsitraukė nuo bičiulio. Įbūgo.

– Čia turbūt kaltas tas Seidunos gumulėlis, – pratarė jis. – Juo mums atvėrė rojaus vartus, o dabar mus nuolat kamuoja troškimas vėl ten pakliūti.

– O kas netrokštų vėl patekti į rojų, jau sykį jo paragavęs?! O, Alache, Alache! Kodėl mums skirtas toks ilgas išbandymas?

• • •

Šitaip praslinko dvi dienos, karštligiškai rengiantis atremti puolimą ir tvyrant grėsmingai tylai. Ismailitų nervai nuo laukimo įsitempė iki kraštutinumo.

Hasanas ir didieji dajai iš savo bokšto aikštelės matė, kaip bruzda priešai. Jie įtarė, kad anie kažką rezga, bet virš tarpeklio stūksanti kalno viršūnė užgožė vaizdą, tad vadai negalėjo regėti, ką veikia priešų kariai. Hasanas per Abu Alį įsakė Obeidai pamėginti užmegzti ryšį su sultono kariuomene.

Priešai jau buvo pašalinę tarpeklyje paspęstus spąstus. Trijulė nuo savo bokšto pamatė, kaip jame šmirinėja emiro žmonės ir šniukštinėja aplinką.

Halfa ir Ibn Vakas gavo įsakymą prieš aušrą perkopti Alamuto sieną, perbristi upę ir užsilipti ant iškilumų, kybančių virš tarpeklio.

Kaip fedajinai atlieka pavojingą užduotį, stebėjo mažne visa Alamuto vyrija. Seni kariai neteko amo bežiūrėdami, kaip jaunuoliai kopia stačia uola į viršų. Ibn Vakas rabždinosi pirmas. Pasiekęs saugią vietą, nuleido virvę ir prisitraukė Halfą. Saulė jau buvo patekėjusi aukštai virš kalnų, kai fedajinai pasiekė viršūnę. Čia jau styrojo išsišakoję medžių stambai. Jaunuoliai nusigriebė jų ir atsargiai įsirabždino į aukščiausią vietą.

Alamute stebėtojai išvydo, kaip jaunuoliai ūmai palinko prie žemės. Šauliai įtempė lankus, pasirengę juos ginti, jei tik iškiltų pavojus. Miklūs it beždžionės fedajinai vėl ėmė leistis žemyn, nusigriebdami šakų. Prie vieno stipraus kamieno pritvirtino virvę ir nuslydo ja iki pat upės vagos. Perbrido srovę ir vyrų sėkmingai buvo užtempti ant gynybinių Alamuto sienų.

– Priešai perkopė sienas aplink Alamutą ir parengė akmenų ir ugnies svaidymo prietaisus!

Ši žinia žaibiškai pasklido po visą tvirtovę.

Ir išties! Vos jaunuoliai pasakė, ką matę, sunkus akmens sviedinys perskriejo upę ir tėškėsi į Alamuto uolos papėdę. Iš paskos pasipylė kitų sviedinių kruša. Sviedinių bildėjimas į akmens luitus nustelbė Šahrudo šniokštimą. Keli sviediniai pataikė į Alamuto

sieną. Netoliese stovėję vyrai pajuto, kaip po kojomis dreba žemė. Išbalę laukė, kada pasirodys priešai.

Staiga priešais dunksančia uola ėmė ristis milžiniškas luitas. Jis kliuvo tai už vieno, tai už kito stačios uolos krašto, šuoliuodamas trankėsi į ją, galiausiai nugarmėjo į Šahrudą, griaudamas viską, kas kelyje pasitaikė. Įdurmu ėmė garmėti kiti luitai, pritvirtinti prie sunkių rąstų. Kai kuriuos akmenis upės srovė nusinešė, kiti, nuriedėję į seklumą, liko riogsoti. Pamažu jų ten prisikaupė visa krūva ir netrukus vidury upės ėmė susidaryti užtvanka, į kurią putodamas plakėsi vanduo.

Ismailitai pastebėjo bruzdėjimą priešais stūksančioje kalno viršūnėje. Jie įžiūrėjo vyrus, tempiančius paskui save įrenginius. Minučeheris įsakė, ir tuntas strėlių nulėkė priešų pusėn. Bet nuotolis buvo per didelis, kad ką nors smarkiai pašautų.

Degantis sviedinys atskriejo į Alamutą ir atsitrenkė į gynybinę sieną. Iš paskos atskriejo daugiau sviedinių. Tuntas strėlių pasileido į apgultuosius. Vieną karį sužeidė.

Tuoj atskuodė Minučeheris.

– Kvailiai! Neišsistatykite priešams! Slėpkitės!

Jis garsiai šnopavo iš susijaudinimo ir įniršio.

Perbalę kariai šyptelėjo vienas kitam. Prieš tokį kovos būdą jie buvo bejėgiai.

– Priešai tik nori prieš mus pasirodyti, – staugė Minučeheris. – Tai visiškai nepavojinga suktybė.

Bet akmenų ir ugnies sviedinių kruša vis dėlto veikė ismailitus. Jie suvokė, kad iš tvirtovės neturi kur trauktis. Verčiau su priešu susikauti atvirame lauke.

– Jei tik Seiduna leistų, aš su savo fedajinais perkopčiau aną uolą ir išskersčiau visus, kas ten dabar užsilipę, – iškošė Abdulas Malikas pro sukąstus dantis iš bejėgiško niršulio.

Jusufas ir Suleimanas irgi gniaužė kumščius iš įtūžio. Juodu pirmi būtų puolę į šias skerdynes. Bet Seiduna demonstratyviai

vaikštinėjo savo bokšto terasa ir šnekučiavosi su didžiaisiais dajais apie šventus dalykus. Suleimanas šiaip ne taip tramdė nekantrumą.

Abu Alis atkurnėjo pasižiūrėti, kokia padėtis apkasuose, paskui grįžo pas Hasaną.

– Vyrai vis dėlto šiek tiek nerimauja, – šypsodamasis pareiškė jis.

– Arslanas Tašas to ir siekė, – atsakė Hasanas. – Jis norėjo padaryti mums įspūdį, kad mes praskystume ir pabūgtume. Bet jei nori pasinaudoti šia nuotaika, privalo veikti nedelsdamas, nes po dviejų trijų dienų mūsų kariai taip apsipras su šiuo griaudėjimu, kad pramogaudami ims mėtyti kilpas ant sviedinių.

– Vadinasi, manai, kad netrukus jie mus užpuls, užkopę kopėčiomis?

– Ne, ne, šito jie nepadarys. Bet sugebės mums pranešti, kas jiems slegia širdį.

Per trečiąją maldą emiro kariuomenės puolimas baigėsi lyg nukirstas. Stojo grėsminga tyla. Tvirtovės gyventojai nujautė, kad rytinis griaudėjimas tebuvo įvadas į itin svarbų etapą, kuris dar laukia.

Bokšto terasoje stovintys vadai pirmi pastebėjo tris raitelius, nudulkėjusius tarpeklin. Netrukus priešai sustojo ir parodė taikos ženklą kitapus tilto priešais Alamutą.

– Čia, matyt, bus kokia nors suktybė, – tarė pulkininkas Minučeheris.

– Tilto nenuleisime, kol negausime vyriausiojo karo vado įsakymo, – atšovė tvirtovės viršininkas.

Įsakymas veikiai atėjo. Sudžeržgė geležys ir trys priešų kariuomenės pasiuntiniai išbalusiais veidais, bet oriai, perjojo tiltu į tvirtovę. Minučeheris juos pasitiko labai mandagiai.

O kariuomenė, Hasano įsakyta, išsirikiavo žaibišku greičiu, išskyrus privalomąją sargybą ant gynybinės sienos, apatinėje ir

vidurinėje terasoje. Čia vienoje pusėje stovėjo fedajinai ir kariūnai, kitoje – lankininkai, dar nepaprastai tvarkingai išsirikiavo lengvoji ir sunkioji raitija.

Minučeheris su pulkininkų taryba nuvedė pasiuntinius į vidurinę terasą. Ten vyrai sustojo ir laukė tolesnių nurodymų.

– Šįryt jie pamėgino mums padaryti įspūdį, – tarė Hasanas. – O dabar aš padarysiu jiems tokį įspūdį, kad minės mane iki Paskutinio teismo dienos.

Hasano balsas ir veido išraiška didiesiems dajams kėlė baugulį. Vadas buvo paslaptingas, kaip aną vakarą observatorijoje, kai nusiuntė fedajinus į sodus.

– Gal ketini juos sukapoti, o galvas pakabinti bokšto viršūnėje? – paklausė Abu Alis.

– Būčiau neįtikėtinas kvailys, jei šitaip pasielgčiau, – atšovė Hasanas. – Emiro kariuomenę apimtų toks įtūžis, kad visiškai pranyktų baimė, kurią mums jaučia. Priešingai, šią baimę turime stiprinti, jei norime iškovoti galutinę pergalę.

– Kariuomenė išrikiuota, pasiuntiniai laukia, – pranešė Buzrukas Umidas, žvalgydamasis per sieną.

– Tegu palaukia. Jie norėjo mums atimti ūpą apšaudydami, o mes jiems atimsim ūpą priversdami laukti.

Emiro Arslano Tašo pasiuntinys, raitijos šimtininkas Abu Džafaras, sustojo viduryje tarp fedajinų ir lankininkų. Jis lengvai rėmėsi į kardo kriauną ir apsimestinai nerūpestingai ir paniekinamai stebėjo priešų kariuomenę. Jo palydovai išsitiesę atsistojo iš šonų, tvirtai laikė kardų kriaunas ir piktai bei niūriai dairėsi. Visi trys stengėsi nuramdyti kylantį nekantrumą ir baimę dėl savo likimo.

Minučeheris su karininkų taryba stovėjo už kokių dešimties žingsnių nuo jų. Įžūliai nužvelgė pasiuntinius, tai su vienu, tai su kitu bendražygiu persimetė keliais žodžiais ir slapčia nuolat dirsčiojo į vadus.

Bet lyg tyčia jie nedavė jokio ženklo nei nurodymo. Sakytum Hasanas būtų pamiršęs, kad apačioje visa kariuomenė ir trys priešų pasiuntiniai laukia jo linktelėjimo.

Saulė negailestingai kepino lauke stovinčius vyrus ir jų ristūnus. Bet nė vienas net akies mirktelėjimu neišsidavė, kad nekantrauja. Ismailitai abejingai stebėjo priešų pasiuntinius, kurie jau ėmė nerimauti.

Galiausiai Abu Džafarui įkyrėjo taip ilgai laukti. Jis pasisuko į Minučeherį ir pašaipiai, bet mandagiai paklausė:

– Ar jūsų toks paprotys – palikti pasiuntinius laukti kepinant saulei?

– Mes turime vienintelį paprotį: paklusti vyriausiojo vado įsakymams.

– Ką gi, man nieko nelieka, kaip tik perduoti Jo Šviesybei, mano valdovui Arslanui Tašui, jog šis laukimas yra dalis tavo valdovo atsakymo.

– Kaip pageidausi, tavo kilnybe.

Vėl visi nuščiuvo. Abu Džafaras dairėsi į dangų ir ranka šluostėsi prakaitą nuo kaktos. Jam į širdį įsėlino netikrumas. Kodėl juos pastatė viduryje tarp kareivių? Ką reiškia šis laukimas? Ką ten rezga vyriausiasis karo vadas? Vaizduotė pasileido šuoliais. Abu Džafarą apniko baimė.

O vadai persirengė šventiškais baltais drabužiais. Pečius apsigaubė plačiais baltais apsiaustais. Apsupti sargybinių, jie išėjo iš pastato.

Nuo tada, kai užėmė Alamutą, Hasanas pirmą kartą pagaliau nusprendė pasirodyti savo tikintiesiems. Žinojo, ką jiems tai reikš. Nejučiomis ir pats susijaudino.

Ragas sutūtavo skelbdamas, kad ateina valdovas. Visų žvilgsniai nukrypo į aukštutinę terasą. Ten pasirodė trys vyrai akinamai baltais apdarais, apsupti pusnuogių sargybinių su kuokomis.

Kariai neteko amo. Vienas iš trijulės jiems buvo nepažįstamas. Visi suprato, kad tai Seiduna.

Jusufas ir Suleimanas išvertė akis.

– Seiduna! – sušnibždėjo abu.

Jo vardas ėjo iš lūpų į lūpas.

Seiduna pasirodė! Įvyks kažkas ypatinga. Nerimas, nuvilnijęs per vyrų gretas, apėmė ir žirgus. Jie pasibaidė, sunerimo.

Trys pasiuntiniai irgi pajuto neįprastą įtampą. Išvydę tris iškilmingai apsirengusius vadus, nejučia išsitiesė. Išbalo.

Hasanas su savo palyda priėjo prie viršutinės aikštelės krašto. Stojo neįprasta tyla. Buvo girdėti tik slopus Šahrudo šniokštimas, amžinas Alamute vibždančio gyvenimo palydovas.

Hasanas iškėlė ranką parodydamas, jog kalbės:

– Kas esi, atėjūne? Ko atvykai į Alamutą?

– Valdove! Esu šimtininkas Abu Džafaras, Abu Bakro sūnus. Atvykau savo valdovo, Jo Šviesybės emiro Arslano Tašo, liepiamas. Jį pasiuntė Jo Didenybė, valstybės Šviesa ir Laimė, visagalis sultonas Melik-šachas atimti iš tavęs Alamuto tvirtovės, kurią neteisėtai pasisavinai. Jo Didenybė laiko tave savo valdiniu. Jis įsako tau per tris dienas perduoti tvirtovę jo kariuomenės vadui, Jo Šviesybei emirui Arslanui Tašui. Tau ir tavo pulkui mano valdovas leidžia laisvai pasitraukti... Jeigu šio įsakymo neįvykdysi, Jo Šviesybė laikys tave valstybės priešu. Mano valdovas negailestingai tave persekios, iki galutinai sunaikins. Nes pats didysis viziris, Jo Šviesybė Nizamas al Mulkas, atžygiuoja su didele kariuomene į Alamutą. Ismailitams gailestingas jis nebus. Štai ką liepė tau pranešti mano valdovas.

Tariant paskutinius grasinimus, jo balsas kiek virptelėjo.

Hasanas ėmė pašaipiai juoktis. Atsakė Abu Džafarui, pamėgdžiodamas iškilmingą jo balsą:

– Abu Džafarai, Abu Bakro sūnau! Štai ką perduok savo valdovui, Jo Šviesybei emirui Arslanui Tašui: Alamutas puikiai pasi-

rengęs jį priimti. Ir mes visai nesame jo priešai. Bet jeigu kartais sumanytų šiose apylinkėse ilgai skimbčioti ginklais, jį gali ištikti tas pats, kas nutiko jo priešakinių dalinių vadui. Šio galva stirksos pamauta ant kuolo štai aname bokštelyje.

Abu Džafarui raudonis nutvieskė veidą. Jis žengė žingsnį į priekį ir nusičiupo kardo:

– Tu drįsti gėdinti mano valdovą? Tu, apsišaukėli! Egipto samdytini! Ar žinai, kad tvirtovės papėdėje mūsų yra trisdešimt tūkstančių?

Ismailitai, išgirdę šį atsakymą, sužvangino ginklais. Pasipiktinimo banga nusirito per karių gretas.

Hasanas išliko šaltakraujis. Jis paklausė:

– Ar sultono žmonės turi paprotį įžeidinėti priešų karo vadus?

– Ne. Bet turime paprotį už blogį atsimokėti blogiu.

– Tu ką tik užsiminei apie trisdešimt tūkstančių, sutelktų prie tvirtovės. Taigi klausiu tavęs: tie vyrai atėjo drugelių gaudyti ar pasiklausyti naujo pranašo?

– Jeigu ismailitai yra drugeliai, tuomet jie atėjo gaudyti drugelių. Nes nesu girdėjęs, kad šiose apylinkėse būtų pasirodęs koks nors naujas pranašas.

– Vadinasi, dar nieko nesi girdėjęs apie Hasaną Ibn Sabą, žemės ir dangaus valdovą, kuriam Alachas suteikė galią gyviesiems atverti rojaus vartus?

– Esu girdėjęs apie kažkokį Hasaną Ibn Sabą, klaidatikių vedlį. Jei manęs neapgauna nuojauta, kaip tik dabar priešais jį stoviu. Apie tai, jog Hasanas Ibn Saba būtų žemės ir dangaus valdovas, nieko nežinau, kaip nežinau ir to, kad Alachas būtų jam suteikęs tokią galią.

Hasanas akimis susirado Suleimaną ir Jusufą. Išsikvietė juos. Fedajinai paliko savo gretas ir žengė prie laiptų, vedančių į viršutinę terasą. Hasanas jųdviejų paklausė:

– Ar galite prisiekti visais pranašais ir kankiniais, kad, būdami sveiki, gyvi ir aiškios sąmonės, apsilankėte rojuje?

– Galime prisiekti, Seiduna.

– Prisiekite.

Jaunuoliai aiškiai ir suprantamai prisiekė.

Abu Džafaras jau panūdo nusijuokti. Bet jaunuolių balsai skleidė tokį tvirtą tikėjimą ir tokį nuoširdų įsitikinimą, kad jį šiurpas nupurtė. Jis pašnairavo į savo valdinius. Iš jų veidų suprato, jog šie džiaugiasi, kad neatsidūrė jo kailyje. Akivaizdu, kad Abu Džafaras išleido vadžias iš rankų. Kur kas labiau dvejodamas pratarė:

– Valdove, atėjau čia ne ginčytis su tavimi dėl religijos. Atnešiau tau Jo Šviesybės, mano valdovo emiro Arslano Tašo, įsakymą ir dabar laukiu tavo atsakymo.

– Kodėl mėgini išsisukti, bičiuli? Nejau tau vis vien: kovoti už melagingą ar už tikrą pranašą?

– Aš nekovoju nė už vieną pranašą. Tik tarnauju Jo Didenybei.

– Šitaip kalbėjo ir tie, kurie, tarnaudami kitiems valdovams, kovojo prieš Pranašą. Todėl paskui buvo pražudyti.

Abu Džafaras maištingai nudūrė akis į žemę. Tylėjo.

Hasanas pažvelgė į Jusufą ir Suleimaną. Juodu stovėjo it įbesti prie laiptų ir spindinčiomis akimis žiūrėjo į jį. Hasanas nusileido keliais laipteliais žemiau, įkišo ranką po apdaru ir ištraukė apyrankę.

– Ar atpažįsti šią apyrankę, Suleimanai?

Šis nubalo it uola. Jo lūpų kampučiuose susitelkė putos. Balsu, drebančiu iš beprotiškos palaimos, jis suvebleno:

– Atpažįstu, valdove.

– Eisi ir grąžinsi ją savininkei.

Suleimanui sulinko keliai. Hasanas vėl įkišo ranką po apdaru. Ištraukė gumulėlį ir padavė jį Suleimanui.

– Praryk, – paliepė.

Tada pasisuko į Jusufą.

– Ar būtum laimingas, Jusufai, jeigu nusiųsčiau tave drauge su Suleimanu?

– O... Seiduna.

Iš palaimos Jusufui sublizgo akys. Hasanas ir jam padavė gumulėlį.

Vis labiau sunerimę, emiro pasiuntiniai žiūrėjo, kas vyksta. Netrukus jie pamatė, kad jaunuolių akys keistai apsitraukė migla, žvilgsnis pasidarė abejingas, sakytum jie regėtų visai svetimą, kitiems nematomą pasaulį.

Abu Džafaras baugščiai pasiteiravo:

– Ką visa tai reiškia, valdove?

– Pamatysi. Sakau tau – atmerk plačiau akis. Nes to, kas dabar nutiks, žmonijos istorijoje dar niekada nebuvo.

Hasanas iškilmingai išsitiesė. Sodriu balsu sušuko:

– Jusufai! Suleika tavęs laukia rojuje. Pažvelk į aną bokštą! Bėk į jį ir šok nuo jo. Ir nukrisi į jos glėbį.

Iš laimės Jusufo veidas nušvito. Prarijus gumulėlį, po tokio ilgo laiko jo sielą vėl užliejo ramybė. Pasakiška, palaiminga ramybė. Viskas kaip anąsyk, kai su bičiuliais ruošėsi į rojų. Vos suvokęs Hasano įsakymą, jis apsisuko ir nuskuodė į bokštą su karvelidėmis.

Tada, tvyrant kapų tylai, Hasanas kreipėsi į Suleimaną.

– Ar turi durklą, Suleimanai?

– Jis čia, Seiduna.

Trys pasiuntiniai instinktyviai ėmė traukti kardus. Bet Hasanas šypsodamasis papurtė galvą.

– Paimk apyrankę! Susivaryk durklą sau į širdį ir akimirksniu galėsi grąžinti ją savininkei.

Patrakęs iš džiaugsmo, Suleimanas čiupo apyrankę. Prisispaudė ją prie krūtinės, o kita ranka stipriai užsimojo ir susmeigė durklą

sau į širdį. Vis dar švytėdamas iš laimės, su palengvėjimu atsidūsėjęs griuvo ant žemės prie laiptų.

Pasiuntiniai, o ir visi, kurie stovėjo netoliese, suakmenėjo iš siaubo.

Hasanas, išbalęs ir vargiai šypsodamasis, parodė lavoną.

– Prieikite ir pažvelkite, – tarė jis pasiuntiniams.

Kiek dvejodami šie pakluso. Durklas iki pat kriaunos buvo sulindęs į jaunuolio kūną. Plona kraujo srovelė sudrėkino baltą apdarą. Net mirties ištikto, Suleimano veide švietė laimės šypsena.

Abu Džafaras užsidengė ranka akis.

– O, gailestingasis Alache! – suaimanavo jis.

Hasanas linktelėjo eunuchui, kad šis uždengtų lavoną apgaubu. Paskui pasigręžė į bokštą ir parodė į jį.

– Pažvelkite ten!

Kaip tik tą akimirką uždusęs Jusufas užlipo į bokšto viršūnę. Jo širdis smarkiai daužėsi krūtinėje. Bokšto terasoje stovintys sargybiniai nustėro. O fedajinas puolė prie sienos. Prieš akis jis regėjo jūrą rūmų, bokštų ir kupolų. Visa mirguliavo kuo gyviausiomis spalvomis.

– Aš – erelis! Vėl esu erelis, – sumurmėjo jis.

Jusufas sumosavo rankomis. Jam pasidingojo, kad ant nugaros iš tiesų prasikalė sparnai. Ir veržliai metėsi nuo skardžio.

Sunkus kūnas dusliai tėškėsi žemėn.

Netoliese stovintys arkliai, žvengdami it patrakę, nušuoliavo į šalį. Jie susimaišė tarpusavy ir sujaukė karių gretas. Raiteliai šiaip ne taip juos nuramino.

– Eikite ten ir apžiūrėkite lavoną, – pasakė Hasanas pasiuntiniams.

– Gana jau prisižiūrėjome, – atsakė Abu Džafaras.

Jo balsas vis dar buvo persmelktas siaubo.

– Ką gi, puiku, Abu Džafarai! Tai, ką matei, papasakok savo valdovui, toks yra mano atsakymas jam. Ir dar jam pasakyk: tavo

kariuomenę sudaro trisdešimt tūkstančių karių, tas teisybė. Bet tokių dviejų karių jai stinga. O dėl grasinimo didžiuoju viziriu, pasakyk savo valdovui, kad aš apie vizirį žinau šį tą itin svarbaus, o jis tą sužinos tik po šešių arba gal net po dvylikos dienų. Tegu tada prisimena mane ir mano perduotus jam žodžius... Laimingo kelio!

Hasanas liepė atvesti pasiuntiniams arklius. Abu Džafaras su savo palydovais žemai nusilenkė. Hasanas davė įsakymą išsiskirstyti. Jo sargyba išsinešė lavonus. Vyriausiasis karo vadas su savo palyda grįžo į bokštą.

• • •

Vyrai, pagauti didingos baimės, grįžo prie savo pareigų. Ilgokai nė vienas jų neįstengė rasti žodžių ir išreikšti, ką jaučia ir galvoja. Tik po kurio laiko ismailitams atsirišo liežuviai.

– Iš tikrųjų! Seiduna yra savo valdinių gyvybės ir mirties valdovas. Jis turi galią nusiųsti į rojų ką užsimanęs.

– O jeigu tau lieptų pasipjauti?

– Pasipjaučiau.

Karių akys karštligiškai spindėjo iš klaiko ir troškimo pasirodyti prieš Seiduną, ismailitus ir visą pasaulį.

– Ar matei, kaip pasiuntiniai perbalo? Koks romus ūmai pasidarė Abu Džafaras?

– Nėra tokio valdovo, kuris galėtų susirungti su Seiduna.

– Ar girdėjote, kaip jis pasivadino naujuoju pranašu?

– Bene patys to nežinojome?

– Tai kaip tada jis gali tarnauti Egipto kalifui?

– O gal yra kaip tik atvirkščiai.

Visi fedajinai nesitarę susibūrė vienoje vietoje prie tvirtovės sienos. Išbalę stebeilijo vienas į kitą ir nedrįso prabilti.

Galų gale Obeida nutraukė tylą.

– Suleimanas ir Jusufas mums jau prarasti, – tarė jis. – Šiame pasaulyje jų daugiau niekada nebepamatysime.

Naimas apsiašarojo.

– Ar esi tikras?

– Bene nematei, kaip eunuchai išnešė jų lavonus?

– Ar juodu dabar rojuje?

Obeida atsargiai šyptelėjo.

– Buvo matyti, kad jie tuo tiki.

– O gal tu tuo netiki? – įgėlė Ibn Vakas.

– Šitaip pasakė Seiduna. Vadinasi, negalime tuo abejoti.

– Abejonė reikštų piktadarybę, – rimtai pridūrė Džafaras.

– Dabar pajutau, kaip viskas staiga ištuštėjo, kai jųdviejų nebeliko tarp mūsų, – graudžiai pratarė Ibn Vakas. – Iš pradžių mus paliko Ibn Tahiras, dabar ir jie.

– Tiesa, o kas nutiko Ibn Tahirui? Kur jis pasidėjo? Ar ir jis jau rojuje? – kamantinėjo Naimas.

– Apie tai žino tik Alachas ir Seiduna, – atsakė Ibn Vakas.

– Būtų didžiulė laimė dar kada nors jį pamatyti, – pratarė Naimas.

– Bijau, kad jam buvo skirtas tas pats kelias į rojų kaip ir jo bendrakeleiviams, – pridūrė Obeida.

• • •

– Ne tai labiausiai stebina, Jūsų Šviesybe, – pasakė šimtininkas Abu Džafaras emirui Arslanui Tašui, grįžęs iš Alamuto į stovyklą, – kad jaunuoliai išsyk įvykdė savo valdovo įsakymą. Pagaliau kas jiems beliko, kai jų valdovas toks žiaurus? Mus pribloškė, taip, apėmė tikras siaubas regint, su kokiu laukiniu, beprotišku džiaugsmu jie puolė į mirtį. Jei tik Jūsų Šviesybė būtų matęs, kaip iš palaimos suspindo jų akys, kai Seiduna pasakė, jog po mirties juodu tuojau pat atsidurs rojuje! Jų širdies neįstengtų sudrumsti nė mažiausias abe-

jonės šešėlis. Jų tikėjimas, kad grįš į rojų, kuriame jau kadaise yra apsilankę, turėjo būti tvirtesnis už Alamuto uolas. Mano papulkininkiai patvirtins šiuos žodžius.

Emiras Arslanas Tašas susimąstęs žingsniavo pirmyn atgal po savo palapinę. Jis buvo gražus, dailiai nuaugęs vyras. Iš rūpestingai prižiūrimos išorės buvo matyti, kad mėgsta gyvenimo džiaugsmus ir malonią ištaigą. Jo veide atsispindėjo susirūpinimas. Hasano atsakymas anaiptol jo nedžiugino. Jis pažvelgė į akis visiems trims pasiuntiniams ir paklausė:

– Ar jūs įsitikinę, kad netapote apgaulės aukomis?

– Taip, įsitikinę, – atsakė Abu Džafaras. – Suleimanas susivarė sau durklą per penkis šešis žingsnius nuo mūsų. Ir visas Alamutas matė, kaip Jusufas nušoko nuo sienos.

Arslanas Tašas papurtė galvą.

– Negaliu, niekaip negaliu tuo patikėti. Esu girdėjęs apie kerėtojus iš Indijos. Jie daro tariamus stebuklus. Pavyzdžiui, meta į viršų virvę ir ji pakimba ore. Tada ta virve ima kopti kerėtojo padėjėjas. Kai užlipa gana aukštai, kerėtojas ištaria įsakymą. Virvė nukrinta žemėn, o su ja teškiasi ir padėjėjas. Tada kerėtojas negyvėlį apvožia pintine. Sukalba kažkokias maldeles, o kai tą pintinę pakelia, po juo nusišypso gyvas ir sveikas padėjėjas. Visas šis nutikimas tebuvo apgaulingas regėjimas.

– Tokių kerų Alamute nebuvo. Durklas stirksojo iki pat kriaunos suvarytas į Suleimano širdį. Jo apdaras buvo aptiškęs krauju.

Emiras vėl nuščiuvo. Mąstė. Visa tai jam atrodė daugiau nei paslaptinga.

Galiausiai pratarė:

– Kad ir kas ten nutiko, įsakau jums: tylėkite it kapas apie viską, ką regėjote ir girdėjote Alamute. Kariai gali pasipriešinti, atsisakyti paklusti, jei kartais sužinos, koks yra jų priešas. Didysis viziris atkeliauja ir tikrai nekrės juokų, jeigu neįvykdysime jo įsakymo.

Papulkininkiai nusigandę susižvalgė. Grįžę iš Alamuto kai kuriems bendražygiams jau buvo papasakoję, kaip juos ten priėmė.

Emiras pastebėjo jųdviejų žvilgsnius. Ėmė neramiai žingsniuoti po palapinę.

– Ką turėjo omenyje ismailitų vadas sakydamas, kad apie didįjį vizirį žino tai, ką aš sužinosiu tik po šešių arba net po dvylikos dienų?

– Viską, ką jis pasakė, perdaviau Jūsų Šviesybei, – atsakė Abu Džafaras.

– Veikiausiai norėjo tik įbauginti. Ką gi tokio jis gali žinoti apie didįjį vizirį, ko nežinočiau aš? Kad keliauja į Isfahaną? Kad paskui ketina žygiuoti į Alamutą?

Įširdęs numojo ranka.

– Bet ir nutik tu man šitaip, jog kaip tik man teko ši abejotina garbė ramdyti tuos klaidatikius! Ar jis apskritai yra pagarbos vertas priešininkas? Tupi tuose savo mūruose, išsisukinėja nuo atviro mūšio, gundo tamsuolių vaizduotę keistomis pasakaitėmis ir šitaip paverčia juos pavojingais pamišėliais. Kaipgi tada jį pričiupsi už uodegos?

– Gerai. Eikite! – po kurio laiko įsakė emiras. – Į jūsų pranešimą atsižvelgsiu. O jūs laikykite liežuvius už dantų.

Vyrai nusilenkė ir išėjo.

Emiras žnektelėjo ant minkštų pagalvių, įsipylė sklidiną taurę vyno ir vienu mauku išgėrė. Jo veidas pragiedrėjo. Jis suplojo rankomis. Iš už užuolaidų pasirodė dvi dailios jaunos vergės. Jos prisėdo šalia ir atsirėmė į savo valdovą. Veikiai buvo pamirštas ir Alamutas, ir žiaurusis jo valdovas.

• • •

Tačiau emiro kariai vis audringiau aptarinėjo Alamute patirtus pasiuntinių nuotykius. It pašėlęs vėjas nulėkė ši žinia per visą karo stovyklą. Vos Abu Džafaras su savo papulkininkiais išėjo iš emiro

palapinės, draugai beregint apipylė jį klausimais. Šis pridėjo pirštą prie lūpų ir pašnibždomis pasakė, kad emiras griežtai įsakė apie viską tylėti it kapui. Tai reiškė, kad pulkininkai pasislėpė atskiroje palapinėje, pastatė prie durų sargybą ir tada kuo ilgiausiai aptarinėjo viską, ką jiems papasakojo pasiuntiniai.

Vyrija savaip aiškino tai, kas įvyko Alamute.

– Alamuto valdovas gali būti tikras pranašas. Kaip ir Mahometas, jis pradėjo nuo saujelės sekėjų. O dabar jo kariuomenės gretose rikiuojasi tūkstančiai.

– Ismailitai yra Alijaus šalininkai. Ar nebuvo ir mūsų seneliai? Kodėl turime kautis su tais, kurie liko ištikimi savo ir mūsų tėvų mokymui?

– Pranašas neturėjo tokios galios, kokią turi Alamuto valdovas. Pats galėjo nukeliauti į rojų. Bet ar galėjo ten nusiųsti ką nors kitą ir dar gyvą?

– Sakė, kad abu jaunuoliai, kurie mūsų pasiuntinių akivaizdoje nusižudė, jau anksčiau yra pabuvoję rojuje. Nes kaipgi šitaip džiaugsmingai pultų mirčiai į glėbį?

– Esu jau senas, bet apie tokius dalykus nesu girdėjęs. Ar prasminga kovoti su tokiu galingu pranašu?

– Bene ismailitai yra kokie turkai ar kinai, kad sultonas jiems paskelbė karą? Jie tokie patys iraniečiai kaip ir mes, ir dori mahometonai.

– Didysis viziris vėl panūdo įsiteikti sultonui. Todėl pasiuntė mus kariauti su Alamutu, kad pasirodytų svarbus ir reikalingas. Žinome mes tokius pokštus. Ne pirštu penimi.

– Tikra laimė, kad mūsų emiras – protingas vyras. Jis niekur nesiskubina. Kai paspaus šaltukas, patrauksime iš čia į savo žiemojimo vietas pietuose.

– Tikrai, kvaila būtų kovoti su priešininku, kuriam niekas nejaučia priešiškumo.

• • •

Didieji dajai tylomis palydėjo Hasaną į jo kambarį. Vyriausiasis karo vadas jautėsi nepaprastai pavargęs. Jis nusimetė nuo pečių baltą apsiaustą ir atsigulė ant pagalvių.

Didieji dajai liko stovėti.

– Ar žinote, ko man labiausiai trūksta? – pagaliau nutraukė tylą Hasanas. – Omaro Chajamo.

– Kodėl būtent jo?

Abu Alio balsas buvo atšiaurus ir niūrus.

– Negaliu tiksliai pasakyti. Norėčiau su juo pasišnekėti.

– Ar tave slegia sąžinė? – Buzrukas Umidas skvarbiai pažvelgė į vadą.

Hasanas nenoromis pakilo. Klausiamai pažiūrėjo į didžiuosius dajus. Nieko neatsakė.

– Ar žinai, kad aną naktį, kai savo reikalais nuėjai į sodus, kur buvo jaunuoliai, pasiūliau Abu Aliui tave nugalabyti ir išmesti į Šahrudą?

Hasanas instinktyviai nusitvėrė kardo kriaunos.

– Taip, buvo smilktelėjęs toks įtarimas. Kodėl neįgyvendinote savo kėslo?

Buzrukas Umidas gūžtelėjo pečiais. Abu Alis spoksojo į jį baisiai suglumęs.

– Iš pradžių gailėjausi, kad atsisakėme tai padaryti.

– Matai. Galbūt kaip tik todėl užsimaniau pasišnekėti su Omaru Chajamu. Bet nemanyk, kad ko nors bijau. Tik knieti su kuo nors apie visa tai pasikalbėti.

– Kalbėk. Mudu pasiklausysime.

– Užduodu jums klausimą: ar vaiko džiaugimasis spalvotais žaislais yra tikras džiaugsmas?

– Kam ir vėl vinguriuoji, Ibn Saba? – neslėpdamas nekantrumo, papriekaištavo Buzrukas Umidas. – Jei ketini mudviem ką nors pasakyti, klok tiesiai šviesiai.

– Sakėte, jog klausysitės manęs.

Hasano balsas vėl suskambo nuožmiai ir ryžtingai.

– Apie tai užvedžiau kalbą ne tam, kad teisinčiausi prieš jus dėl savo poelgio. Tik norėjau paaiškinti. Akivaizdu, kad vaiko džiaugimasis spalvotais žaislais toks pat tikras kaip ir, sakykime, suaugusio vyro – pinigais ar moterimi. Pavienio žmogaus požiūriu, bet koks džiaugsmas, kurį jis jaučia, yra tikras, apčiuopiamas. Kiekvienas gali būti savaip laimingas. Jeigu kam nors mirti reiškia būti laimingam, vadinasi, jis džiaugiasi mirtimi lygiai taip pat kaip kitas – pinigais ar moterimi. O po mirties apgailestavimas išnyksta.

– Verčiau būti gyvu šunimi negu mirusiu karaliumi, – sumurmėjo Abu Alis.

– Šunimi būsi ar karaliumi, vis tiek teks mirti. Tad verčiau jau būti karaliumi!

– Tau, kuris laikai savo rankose valdžią ir valdai gyvenimą ir mirtį, lengva kalbėti, – paprieštaravo Buzrukas Umidas. – O aš jau verčiau gyvaliosiu kaip gatvinis šunėkas, negu mirsiu tokia mirtimi, kokia mirė tavo fedajinai.

– Tu manęs nesupratai, – atitarė Hasanas. – Bene kas nors skyrė tau šitokią mirtį? Jų ir tavo padėtys nesulyginamos. Tai, kas jiems būtų laimės viršūnė, tau keltų didžiulį pasibaisėjimą. Ar žinai, kad tai, kas tau reiškia didžiausią laimę, kam nors kitam gali būti didžiausias siaubas? Nė vienas iš mūsų nepajėgia aprėpti reiškinių visapusiškai. Tai tikriausiai duota tik daugiaakiui dievui. Todėl leisk kiekvienam būti savaip laimingam!

– Bet tu tuos fedajinus sąmoningai suklaidinai! Kodėl manai turįs teisę šitaip elgtis su žmonėmis, kurie tau visiškai atsidavę?!

– Šią teisę man suteikė suvokimas, kad aukščiausia ismailitų tiesa yra teisinga.

– Ir tu dar kalbi apie kažkokį daugiaakį dievą?

Po šių žodžių Hasanas atsistojo. Rodės, jis visa galva išaugo.

– Taip, kalbėjau apie daugiaakį dievą. Nei Jehova, nei krikščionių Dievas, nei Alachas negalėjo sukurti tokio pasaulio, kokiame gyvename. Pasaulio, kuriame visi reikalingi, kuriame saulė vienodai maloniai šildo ir avį, ir tigrą, musę ir dramblį, skorpioną ir drugelį, gyvatę ir balandį, kiškį ir liūtą, gėlę ir ąžuolą, karalių ir varguolį. Kuriame ligos gviešiasi ir teisuolio, ir piktadario, stipraus ir silpno, protingo ir kvailio. Kur laimė ir skausmas aklai išbarstyti į visas puses. Ir kur kiekvieno gyvo padaro laukia vienodas galas: mirtis. Matote! Esu štai šito dievo pranašas!

Didieji dajai nejučia atsitraukė per kelis žingsnius. Vadinasi, tai buvo šio keisto vyro branduolys, „beprotybė“, nenuginčijamas įsitikinimas, šitaip neklystamai atvedęs jį į tašką, kuriame jis dabar atsidūrė? Vis dėlto jis save laikė pranašu? Ir visi jo postringavimai tebuvo abejojančių protų apgaulė? Galbūt net savęs paties? Vadinasi, savo tikėjimu, dvasia jis artimesnis fedajinams, o ne ismailitų vadams?

– Tai tu tiki kažkokį dievą? – paklausė Buzrukas Umidas kone baimingu balsu.

– Pats girdėjai.

Akies mirksniu tarp Hasano ir didžiųjų dajų prasivėrė didžiulė praraja.

Šie nusilenkė ir atsisveikino.

– Vykdykite savo priedermes! Jūs būsite mano įpėdiniai.

Hasanas atsisveikindamas nusijuokė, kaip tėvas nusijuokia savo vaikams.

Kai didieji dajai išėjo į koridorių, Abu Alis sušuko:

– Kokia medžiaga Firdousi!

Septynioliktas skyrius

– Baigiasi ketvirtas mūsų tragedijos veiksmas, – tarė Hasanas, likęs vienas.

Vakare jis liepė atvesti Obeidą, Džafarą ir Abdurą Ahmaną. Abu Soraka perdavė trijulei jo įsakymą.

Fedajinai subruzdo. Kai Obeida išgirdo, kas jo laukia, tamsus jo veidas pasidarė pelenų spalvos. Jis apsidairė it žvėris, besidalbstantis, kur galėtų pasprukti nuo pavojaus. Abduras Ahmanas irgi išsigando.

– Kokių galų Seiduna mus kviečiasi? – paklausė jis.

– Veikiausiai žada nusiųsti jus į rojų, nes Suleimano, Jusufo ir Ibn Tahiro jau nebėra, – nusišaipė Ibn Vakas.

– Ar ir mes turėsim šokti nuo bokšto arba pasipjauti?

– Šito klausk Seiduną.

Džafaras įsakymą priėmė šaltakraujiškai ir klusniai.

– Alachas yra mūsų gyvenimo ir mirties valdovas, – tarė jis. – O Seiduna yra jo vietininkas.

Prie vyriausiojo karo vado pastato fedajinus pasitiko Abu Alis ir nuvedė į Hasano bokštą.

Perdavęs fedajinams valdovo įsakymą, Abu Soraka nerimastingai ėmė ieškoti Minučeherio. Aptiko jį prie gynybinės sienos, apžiūrinėjantį deguto katilus. Pasikvietė į šalį ir paklausė:

– Emire, ką manai apie tų dviejų fedajinų mirtį?

– Seiduna yra galingas valdovas, bičiuli.

– Ar pritari jo veiksmams?

– Aš apie tai nemąstau, brangus drauge. Ir tau nepatariu.

– Bet ar šitokiom priemonėm pajėgsime pasipriešinti sultono kariuomenei?

– Tai žino tik Seiduna. O aš težinau, kad turėdami vien savo pulkus nepajėgtume ilgai priešintis.

– Dar ir dabar mane šiurpulys krato prisiminus.

– Manau, šiurpulys krato ir kitus. Pavyzdžiui, emirą Arslaną Tašą.

– Vadinasi, manai, kad Seiduna pasiekė savo tikslą?

– Nuojauta man kužda, kad galime tvirtai juo pasitikėti. Tokių dalykų, kokius šiandien matėme Alamute, istorija dar nėra regėjusi.

Kraipydamas galvą, Abu Soraka išėjo. Susirado gydytoją ir puolė jį kamantinėti apie šį reikalą.

Graikas pirmučiausiai apsižvalgė ir pasitikrino, ar aplinkui nieko nėra. Tada žengė artyn prie Abu Sorakos ir prislopintu balsu tarė:

– Garbusis mano dajau! Aš prakeikiau tą dieną, kai buvau išlaisvintas iš belangės Bizantijuje. Nes tai, ką šiandien Alamute išvydome savo akimis, pralenkia lakiausią graikų tragiko vaizduotę. Reginys, kurį šįryt mums teikėsi parodyti mūsų vyriausiasis karo vadas, buvo parengtas taip nepriekaištingai ir siaubūniškai, kad jam būtų galėjęs nuoširdžiai pavydėti pats pragaro valdonas. Vos pagalvoju, kad ir man galėjo tekti pasimėgauti rojiška ištaiga anapus Alamuto sienų, man iškart nugara perbėga šiurpuliukai.

Abu Soraka perbalo.

– Manai, kad jis ir mus nusiųs į tuos sodus už tvirtovės?

– Iš kur aš galiu žinoti, mielasis? Kad ir ką kalbėtum, tai, kad vartai į jo rojų dieną naktį atviri, menkai guodžia mus, kitados turėjusius garbės patekti į šią tvirtovę.

– Siaubas! Koks siaubas! – suvapeno Abu Soraka ir rankove nusišluostė šaltą prakaitą nuo kaktos. – Visa laimė, kad mūsų šeimos išvežtos pas Mucuferį.

– Tikra teisybė, – pritarė graikas.

Nueidamas Abu Soraka nepamatė, kaip gydytojas jam už nugaros pašaipiai nusiviepė.

• • •

Soduose jau seniai viskas buvo parengta naujiems svečiams priimti. Išgirdusios, kad šįvakar vėl bus lankytojų, merginos persiėmė šventiška nuotaika. Taip, dabar jos aiškiai suvokė savo paskirtį. Meilė buvo jų darbas ir jis joms anaiptol neatrodė toks lengvas.

Bet merginos nerimastavo dėl Halimos. Ji kone pamaldžiai puoselėjo prisiminimus apie Suleimaną. Šis jai buvo valdovas, širdyje bet kokiais klausimais tik jo prašė patarimo. Halima ieškojo vienatvės. Tokiomis akimirkomis jausdavo, kad jis šalia, šnekėdavosi su juo. Dažnai balsu kažką šnibždėdavo, ir merginos ne sykį nugirdo, kaip ji maloniai arba linksmai juokiasi, sakytum iš tikrųjų su kuo nors kalbėtųsi. Iš pradžių bičiulės mėgino jai paaiškinti, kad Suleimanas turbūt daugiau nebegrįš. Bet pamačiusios, kad jų įkalbinėjimus Halima laiko tiesiog šelmyste arba pasityčiojimu, paliko ją ramybėje.

Sužinojusi, kad šįvakar svečiuosis jaunuoliai, Halima suvirpėjo it lapas vėjyje. Jos veideliai išbalo. Mergaitė sukniubo ant grindų ir nualpo.

– O, gailestingasis Dieve! – sukliko Mirjama. – Ką mums su ja daryti?!

– Tau Seiduna leido nebūti su jaunuoliais, – pasakė Suleika. – Paprašyk, kad leistų ir jai.

– Pamanys, kad tyčia atskyrėme ją nuo Suleimano, – paprieštaravo Fatima. – Tada jau tikrai ką nors sau pasidarys.

– Na, kodėl gi ji įsikalė sau į galvą, kad Suleimanas dar kada nors grįš? – stebėjosi Rokaja.

– O todėl, kad myli. Jis pasakė, kad sugrįš, ir ji tiki. Jai jis didesnis pranašas už Seiduną, – paaiškino Fatima.

Merginos atgaivino Halimą. Ši nustebusi ėmė stebeilytis į bičiules. Prisiminusi išgirstą naujieną, ryškiai nuraudo. Mergaitė pakilo ir nupėdino į savo kambarį pasipuošti.

– Viską jai pasakysiu, – tarė Mirjama.

– Ji nepatikės, – paprieštaravo Suleika. – Pažįstu ją. Ji užsispyrusi ir verčiau manys, kad tyčia neleidžiame jai susitikti su Suleimanu.

– Bet jeigu vietoj jo išvys kitą, jai plyš širdis!

– Tegu pratinasi, kaip ir mes visos, – tarstelėjo Sara.

– Halima visiškai kitokia. Pakalbėsiu su Seiduna.

– Ne, Mirjama, – paprieštaravo Fatima. – Verčiau išmėginkime ją. Gal pagaliau susiprotės.

Merginos nugužėjo į jos miegamąjį.

Halima sėdėjo priešais veidrodį ir šypsodama gražinosi. Išvydusi bičiules, suraukė antakius. Ją suerzino tai, kad šios sudrumstė jos svajas.

Mirjamai iš skausmo suspaudė širdį.

– Tu pakalbėk su ja, – šnibžtelėjo Fatimai.

– Ar džiaugiesi atvyksiančiais svečiais?

– Palikit mane ramybėje. Ar nematot, kad man reikia pasiruošti?

– Paklausyk, Halima, – pratarė Mirjama. – Kiekvienas svečias mūsų soduose apsilankys tik kartą. Ar tą žinai?

Ahrimanas įsėlino pro duris ir ėmė uostinėti Halimą.

– Nagi, Ahrimanai, vyk jas lauk iš čia. Piktos jos pasidarė.

– Mirjama sako visiškai rimtai, Halima, – tarė Fatima.

– Išeikit iš čia pagaliau!

– Užsispyrėlė tu, – pyktelėjo Sara.

Merginos išėjo iš Halimos miegamojo.

– Nepatikėjo, – tarė Suleika.

– Taip. Ji tavimi nepatikėjo, Mirjama, – pritarė Fatima.

Apama atėjo ir pranešė griežtą Seidunos įsakymą: merginos turi apsikeisti vardais arba susigalvoti naujus. Šįvakar nieku gyvu negalima susipainioti.

Mirjama su Fatima pradėjo skirstyti merginoms naujus vardus.

– Halima! Šį vakarą tu būsi ne Halima, o Safija. Ar supratai? Visą dieną kartok šį vardą, kad priprastum.

Halima šyptelėjo. „Gal jos mano, kad jis manęs neatpažins?“ – tarė sau.

– Liaukis šypsojusis! – kiek griežčiau tarė Mirjama. – Reikalas nepaprastai rimtas. Šįkart kitaip pasiskirstysim po sodus.

Tik dabar Halima iš tikrųjų nusigando. „Ką tai reiškia?“ – klausė savęs mintyse.

– Tikiuosi, dabar supratai, kad viskas labai rimta, – pasakė Fatima.

Halimai akys paplūdo ašaromis.

– Jūs pasidarėt tokios man piktos.

Ji pabėgo ir pasislėpė atokiame kamputyje.

Ten ją užtiko Sara.

– Tu dar nežinai, kad Fatima ir Suleika turės vaikelius, – užkalbino ji Halimą. – Girdėjau, kaip apie tai pasakė Mirjamai. Bet niekam neišduok, kad aš tau patikėjau šią žinią.

– Kodėl tik jos?

– Tai tau! Gal ir tu trokšti čiūčiuoti kūdikėlį?

Halima parodė liežuvį Sarai ir atsuko jai nugarą.

Pavakare į vieną iš tuščių sodų Hasanas pasikvietė Mirjamą. Ši jam papasakojo apie Halimą ir apie tai, jog mergaitė įsitikinusi, kad šiąnakt Suleimanas grįš.

Hasanas niūriai į ją pažvelgė.

– Jūsų pareiga buvo laiku jai įpilti neskiesto vyno. Ir jeigu dabar kas nors nepavyks, kaip sumanyta, atsakysite.

– Prašau, pasigailėk jos dėl manęs.

– Šiandien pasigailėti jos, rytoj – kitos, poryt – trečios. Dvidešimt metų nepasidaviau silpnybėms, ruošdamasis įgyvendinti savo sumanymą. O tu nori, kad dabar pasiduočiau!

Mirjama pervėrė jį priešišku žvilgsniu.

– Bent jau leisk man užimti jos vietą.

Hasanas vėl tapo nuožmus ir nepermaldaujamas.

– Ne, šito tikrai neleisiu. Pačios prisivirėte košės. Dabar pačios ir srėbkite... Vakare, kai ateis laikas, grįžk į šitą sodą. Kartu su manimi lauksi pabaigos. Supratai?

Mirjama sugriežė dantimis. Išėjo neatsisveikinusi.

Grįžusi pas merginas, tuoj susirado Halimą.

– Ar supratai, kad šiąnakt Suleimano nebus? Žiūrėk man, kad neprikrėstum paikysčių. Galva atsakysi.

Halima užsispyrusi treptelėjo koja. Vis dar buvo apsiverkusi. „Kodėl šiandien visos tokios man piktos?“ – klausė ji savęs.

• • •

Viską, ką trys fedajinai pasakojo apie apsilankymą rojuje, Obeida tiksliai įsiminė. Iš prigimties linkęs abejoti, jis jau tada savęs klausė, ką pats darytų jais dėtas. Jam dingojosi, jog kai kur nesuėjo bičiulių pasakojimų galai ir šis tas žadino įtarimą.

Kai vakare su dviem bendražygiais Obeida stojo priešais vyriausiąjį karo vadą, jo smalsumas buvo ne ką mažesnis už baimę.

Tačiau jis puikiai susitvardė. Ryžtingai ir aiškiai atsakinėjo į Hasano klausimus.

Šįkart didžiųjų dajų kambaryje nebuvo. Hasanui jų ir nereikėjo. Pirmą ir sunkiausią išbandymą jis jau atlaikė. Dabar viskas veikė it gerai suteptas mechanizmas.

Atsidūrus greta valdovo, kambaryje, iš kurio šis valdė ismailitų pasaulį ir viešpatavo, Džafarą ir Abdurą Ahmaną pagavo šventa baimė. Nė menkiausia abejonė nedrumstė jų širdies. Juodu jautėsi laimingi, kad gali atsakinėti į valdovo klausimus, vykdyti jo įsakymus.

Kai jaunuoliai išgirdo, kad ir juos Seiduna nuves į rojų, Džafaro ir Abduro Ahmano akys nušvito. Juodu pateko į visišką Seidunos valdžią.

Obeidos veidas šiek tiek pamėlo. Jis nusprendė viską, kas vyks, akylai stebėti ir neišsiduoti.

Hasanas nuvedė fedajinus į keltuvą ir liepė atsigulti ant gultų. Prigirdė jaunuolius vyno ir kiekvienam pats įkišo į burną po gumulėlį. Džafaras su Abduru Ahmanu savo gumulėlius kaipmat prarijo. O Obeida nepastebimai išspjovė pro putnių lūpų kamputį į delną ir stropiai paslėpė po apdaru. Pro vokų plyšelį jis stebėjo, kaip bičiuliai aimanuoja ir blaškosi, ir mėgdžiojo jų elgesį.

Abdurą Ahmaną miegas įveikė patį pirmą. Džafaras dar kurį laiką nepasidavė. Galiausiai ir jis įmigo. Pasivertė ant kito šono ir užknarkė.

Obeidą apėmė siaubas. Šiaip ne taip įsidrąsino dirstelėti pro voko plyšelį. Hasanas stovėjo nejudėdamas ir laikė pakeltą durų uždangą, kad iš jo kambario į būdelę patektų šviesa. Matyt, laukė, kol visi trys sumigs. Ką darys toliau?

Obeida ėmė šnopuoti ir apsivertė ant kito šono, kaip matė darant bičiulius. Paskui pradėjo tolygiai kvėpuoti. Stojo visiška tamsa. Jautė, kaip Hasanas ant jo užmetė kažkokį apdangalą.

Trinktelėjo smūgis per dangtį.

Ūmai būdelė sulingavo ir ėmė leistis. Obeida vos nesušuko iš nuogąsčio. Mėšlungiškai įsitvėrė gulto krašto. Nepaprastai nusigandęs ėmė laukti, kas bus toliau.

Jo smegenys įtemptai dirbo. Visos juslės užaštrėjo. Fedajinas pajuto, kad būdelė nusileido. Aplink jį padvelkė vėsa. Pro apdangalą jis įžiūrėjo liepsnojančių deglų šviesą.

– Viskas gerai? – išgirdo klausiant Hasaną.

– Viskas gerai, Seiduna.

– Būkite pasirengę, kaip ir pastarąjį kartą.

Rankos sugriebė ir pakėlė Obeidos gultą. Jis jautė, kaip yra nešamas per tiltelį. Paskui gultas buvo įkeltas į valtį ir ši nuplaukė. Kai valtis pasiekė krantą, Obeida buvo nuneštas į kažkokias patalpas, iš kurių girdėjo sklindant muziką ir merginų balsus. Čia jį paėmė už kojų ir pečių ir paguldė ant minkštų grindų. Tada nešikai dingo.

„Vadinasi, tai yra mūsų Valdovo rojus? – tarė sau Obeida. – Ir tam, kad į jį sugrįžtų, šįryt Jusufas ir Suleimanas nusižudė?“

Obeidą supurtė nežmoniškas siaubas. „Kokia apgaulė! – pamanė jis. – Ir Abduras Ahmanas su Džafaru nieko nė neįtaria!“ Koks likimas jų visų laukia? Juk jis neišdrįs išsiduoti! Ką reikės daryti, jei Seiduna lieps susivaryti sau peilį, kaip Suleimanui? Jei pasipriešins, jį ištiks dar klaikesnė mirtis. „Siaubas! Koks siaubas!“ – tylutėliai atsiduso Obeida.

Minkšti žingsniai priartėjo prie jo gulto. Dabar jis turės vaidinti, kad išties nubudo rojuje. Kažkas nutraukė apdangalą. Obeida atsimerkė. To užteko, kad išvystas vaizdas įsirėžtų į atmintį. Aplink jį buvo susibūrusios įstabios merginos. Jos spoksojo į jį smalsiai ir kartu baikščiai. Jaunuolį apėmė nepaprastas ir nesuvaldomas geismas. Mielai šoktų tarp tų merginų ir atsiduotų aistrai. Bet dar nedrįso. Ką pasakojo Suleimanas apie savo nubudimą? Obeida dar

dėjosi kietai miegantis. O pats ausis ištempęs klausėsi. Girdėjo, kad turi įvykti šis tas netikėta.

Visi merginų įtikinėjimai, kad Suleimanas nebegrįš į sodus, liko bergždi. Vaikiška, paika Halimos širdis nepalaužiamai tikėjo, kad jis ateis. Kaip ir pirmą kartą, Fatima buvo jos grupelės vadovė, o Sara – jos bičiulė. Bet Zainab ir dar kelios atsidūrė kitame sode. O ir menė dabar buvo visiškai kitokia. Merginos pateko į vidurinįjį sodą, kuriame anąsyk svečią pasitiko Mirjama.

Kai eunuchai atnešė gultą su miegančiu jaunuoliu, Halima visa suvirpėjo. Ji užlindo Sarai už nugaros ir laukė, kada Fatima jį atklos. Galiausiai vietoj gražiojo Suleimano pasirodė afrikietiškas Obeidos veidas.

Halimą tarsi žaibas nutrenkė. Visas nuostabus jos pasaulis sugurėjo. Ji išpūtė akis. Neišleido nė garso. Įsikišo ranką į burną ir iš skausmo ją sukando. Pamažu suprato, kad Suleimaną prarado amžiams.

Ūmai lyg iššauta strėlė ji puolė prie durų. Taip, dabar visos gali iš jos juoktis, kad nepasidavė jų įtikinėjama. Ji nuskuodė koridoriumi ir, nespėjus kitoms merginoms susivokti, jau lėkė takučiu prie uolynės, kur dieną saulėkaitoje šildydavosi driežai.

– Rokaja! Sara! Paskui ją! – prislopintu balsu paliepė Fatima.

Abi merginos pasileido į sodą. Jos nė nepastebėjo, kada prie jų prisidėjo Ahrimanas. Bėgo tiesiai prie srauniosios upės kranto.

Ant uolų pamatė Halimą. Ji sumosavo rankomis ir metėsi į bangas. Pasigirdo klaikus riksmas, sunkus pliūpsnis, ir štai srauni tėkmė jau nešė ją tolyn.

Ahrimanas šoko iš paskos. Pasivijo ją vandenyje ir, sugriebęs dantimis už plaukų, mėgino išvilkti į krantą. Bet srovė buvo perdėm stipri. Mirtinai persigandusi, Halima įsikibo Ahrimanui į sprandą. Mergaitė ir žvėris plaukė vis arčiau Alamuto uolų. Prie tamsos pratusios gepardo akys įžiūrėjo artimą pakrantę. Jis įtempė

visas jėgas, kad priplauktų krantą. Bet jo pastangos buvo bergždžios. Gyvūnas sunkiai sušnopavo ir paleido savo naštą. Mergaitės rankos atsileido, jos kūnas pranyko bangose. Gepardas jau buvo benusigaunantis iki aukštų uolų. Pasiekė jas, bet jo nagai nuslydo glotnios uolos paviršiumi. Ahrimanas pamėgino plaukti prieš srovę, atgal prie sodų kranto. Bet jo jėgos išseko. Jį pasičiupo sūkurys ir nusitempė į gelmę.

Paklaikusios Rokaja ir Sara grįžo į sodą. Prie durų jas pasitiko Zofana. Merginos pravirko.

– Ji žuvo. Šoko žemyn. Į upę.

– O, Alache! Alache! Bet tyliau. Vaikinas prabudo ir gan keistai elgiasi. Regis, nelaiko mūsų hurijomis. Ką pasakys Seiduna?!

Merginos nusišluostė ašaras ir nusekė paskui Zofaną.

Obeida sėdėjo ant pagalvių, pasitikėdamas savimi apkabindavo čia Fatimą, čia Džovairą ir iš aukšto šypčiojo. Merginos veltui stengėsi jį prigirdyti. Jis vos pamirkydavo lūpas vyne.

Paskui suktai šypsodamasis Obeida ėmė pasakoti apie gyvenimą Alamute. Ir įdėmiai stebėjo merginų veidus. Kai paminėjo Suleimano ir Jusufo vardus, pamatė, kaip kai kurios merginos susižvalgė. Lyg piktdžiugiškai mėgaudamasis, jis porino, kaip šįryt juodu leidosi kelionėn į rojų. Matė, kaip merginos tolydžio balo ir veltui stengėsi nuslėpti savo jausmus. Obeida pajuto tam tikrą pasitenkinimą. Jam buvo apmaudu, kad tiedu anksčiau už jį prisiragavo šių gražuolių saldybės.

Staiga jis išvydo Sarą. Krūptelėjo. „Tai ta juodaodė Sara, apie kurią pasakojo Suleimanas, nors dabar kitu vardu“, – tarė sau mintyse. Protėvių kraujas sukunkuliavo Obeidos gyslose. Tokios turėjo būti jų kilmingųjų protėvių vergės.

Fedajinas ištiesė ranką, sugriebė merginą už riešo ir truktelėjo į save. Jo šnervės išsiskleidė. Jaunuolis nuplėšė nuo Saros rožinę skraistę. Suspaudė ją glėbyje taip, kad abiem sutraškėjo

kaulai. Paskui sudejavo it katinas, apkvaitintas geidulio. Patrakęs puolė ant merginos. Sara beregint pamiršo žiaurų Halimos likimą.

Dabar Obeidą buvo lengva prigirdyti. Bejėgis ir bevalis, jis ėmė viską, ką jam siūlė. Įveiktas nuovargio, netrukus užsnūdo.

– Rokaja! Tuoj pat surask Mirjamą! Viską jai papasakok! Kad Halima šoko į upę ir kad Obeida netiki.

Prie perkaso plūduriavo pririšta valtis. Joje sėdėjo Moadas. Rokaja įšoko pas jį į valtį.

– Plukdyk pas Mirjamą! Tuoj pat!

– Mirjama pas Seiduną.

– Tuo geriau.

Ir valtis nusklendė vandeniu.

Beplaukdami jie sutiko Mustafą, plukdantį Apamą iš kito sodo.

– Halima nuskendo upėje! – sušuko Rokaja.

– Ką sakai?

Rokaja pakartojo. Senė ir eunuchas pakraupo.

– Parodyk, kurioj vietoj! Gal dar išgelbėsim.

– Per vėlu. Srovė ją jau seniai nusinešė už tvirtovės ribų.

– O, Alache, Alache! Kokia viso to prasmė?

Mustafa išleido iš rankų irklus ir užsidengė delnais veidą.

• • •

Ilgai tylėdami, Hasanas ir Mirjama sėdėjo mažoje trobelėje. Galiausiai valdovas nutraukė tylą.

– Tu dar nežinai, – pratarė jis, – kad tą naktį, kai nusiunčiau pirmuosius fedajinus į rojų, didieji dajai buvo sumanę numesti mane nuo bokšto į Šahrudą.

Mirjama nustebusi pažvelgė į Hasaną.

– Kodėl?

– Todėl, kad neįstengė suvokti, jog žmogus pats sau yra įsipareigojęs ir turi iki galo įvykdyti, ką sykį pradėjo.

– Tai reiškia, kad jie pasibaisėjo tavo sumanymu. Kaip su jais pasielgei?

– O kaip turėjau su jais pasielgti? Vaikštinėja sau po tvirtovę kaip ir anksčiau. Visų mūsų širdys kupinos piktų kėslų. Todėl aš ant jų nerūstavau. Ir ką gi jie galėtų man padaryti? Visų mūsų išsigelbėjimas priklauso nuo to, kaip teisingai veiks mano mechanizmas. Kad tik jam pavyktų sunaikinti didžiausią mūsų priešą!

Hasanas beveik negirdimai sukrizeno.

– Tai yra mano seną, ryžtingą varžovą, mano pikčiausią neprietelių, mirtiną priešą.

– Žinau, ką turi omeny, – sumurmėjo Mirjama.

Juodu vėl ilgam nuščiuvo. Hasanas žinojo, kas slegia Mirjamos širdį. Bet vengė gvildenti šį keblų klausimą, o Mirjama irgi nedrįso apie tai prabilti. Po ilgos pauzės ji paklausė:

– Pasakyk, ką padarei su pirmąja trijule, apsilankiusia soduose?

– Jusufas ir Suleimanas šį rytą pakuteno nervus sultono kariuomenei, kuri laiko mus apsiautusi.

Mirjama pažvelgė į Hasaną taip, lyg norėtų peržvelgti atokiausią jo širdies kertelę.

– Nužudei juos?

– Ne. Jie patys tai padarė. Ir žudydamiesi jautėsi laimingi.

– Tu esi kraugerys, žvėris. Pasakok toliau.

Hasanas ėmė pasakoti. Mirjama klausėsi, apimta siaubo.

– Ir tu nieko nepajutai, aukodamas du žmones, kurie buvo tau besąlygiškai atsidavę?

Ji pamatė, kad Hasanui nelengva, jis tuoj užėmė gynybinę padėtį.

– Tu šito neįstengi suprasti. Turėjau užbaigti, ką pradėjau. Bet davęs fedajinams įsakymą, pats pakraupau. Vidinis balsas man

kuždėjo: jei virš mūsų yra valdžia, ji neleis, kad tai įvyktų. Arba saulė užtems, arba žemė sudrebės. Tvirtovė grius ir palaidos tave su tavo kariuomene po griuvėsiais... Sakau tau, širdyje drebėjau, kaip vaikas dreba prieš šmėklas. Laukiau bent menkiausio ženklo. Ir iš tiesų. Jei tik kas nors būtų krustelėjęs, jei tą mirksnį, tarkime, netikėtai debesis būtų užgožęs saulę arba staiga pūstelėjęs vėjas, būčiau persigalvojęs. Ir kai tai įvyko, laukiau smūgio. Bet saulė ir toliau sau spigino į mane, Alamutą ir negyvus fedajinų kūnus. Galvojau: nejaugi virš mūsų nėra jokios valdžios arba ji viskam, kas vyksta žemėje, yra abejinga. Arba gal į mano veiksmus žiūri atlaidžiai. Tą akimirką suvokiau, kad vis dar patyliukais tikiu kažkokia dievybe. Bet ši dievybė visiškai kitokia nei iš mano jaunystės. Ji tokia kaip pasaulis, judanti visomis kryptimis, bet drauge įsprausta į matus ir kiekius. Beribė apibrėžtoje srityje. Milžiniškas chaosas stikliniame inde. Baisus, žvengiantis siaubūnas. Ir aš suvokiau, kad visą savo gyvenimą aklai jai tarnavau.

Hasanas žvelgė į šalį, plačiai atsimerkęs, tarsi matytų priešais neregėtus keistus padarus.

„Pamišęs šaitanas“, – dingtelėjo Mirjamai.

– Kur Ibn Tahiras?

Hasanas nudūrė akis.

– Pasiuntei jį pas savo „pikčiausią neprietelių“?

Hasanas įsmeigė akis į Mirjamą. Visą ją aprėpė žvilgsniu.

– Ar nesi kadaise sakiusi, kad niekuo pasaulyje netiki ir nieko nebijai? Kur dabar tavo išgalės, kai turi ištverti tikrus įvykius, kurių naštą laikau aš? Turi širdies silpniems. Bet ir galingiems ji kartais reikalinga.

Moadas priplaukė prie kranto. Rokaja nuskubėjo pas Mirjamą. Ji vis dar smarkiai drebėjo. Į Hasaną nė nepažvelgė. Sušuko:

– Halima šoko į upę!

Mirjama susigriebė už širdies. Pašnairavo į Hasaną, tarsi sakydama: tai – tavo darbas!

Hasanas irgi krūptelėjo. Panūdo išgirsti, kaip tai įvyko.

– Pamačiusi, kad vietoj Suleimano atneštas Obeida, pabėgo? Ir sakai, Obeida netiki, kad pateko į rojų?

Jis pažvelgė į Mirjamą. Ši užsidengė veidą rankomis ir ėmė verkti.

Hasanas pakilo.

– Žiūrėkite, kad nuo šios akimirkos viskas vyktų sklandžiai!

Jis nuėjo prie kranto, kur valtyje jo laukė Adis.

– Grįžtam atgal! Į tvirtovę! – paliepė.

• • •

– Kai liksite vieni, tą jaunuolį iš viduriniojo sodo pasmaukite, – įsakė Hasanas eunuchams. – Apieškokite jį ir atneškite man viską, ką rasite. Ryte užkaskite su anais dviem sodų gale, kalnų papėdėje. O kitus du iš sodų nuneškite į tvirtovę.

Griežtas ir niūrus Hasanas liepė pakelti jį į bokštą. Bokšto viršūnėje davė ženklą, kad soduose atėjo metas atsisveikinti. Jis buvo patenkintas, kad šį kartą greta nebuvo Abu Alio ir Buzruko Umido. Apie ką būtų su jais kalbėjęsis? Jis turi palikti pasauliui paaiškinimą ir atsiprašymą už savo veiksmus. Tikintiesiems turi aprašyti savo patirtis, paprastai ir vaizdingai. Savo įpėdiniams turi atskleisti paskutines paslaptis. Taigi jo laukė aibė darbų. O gyvenimas trumpas ir jis jau senas.

Mirtinai nusikamavęs, Hasanas grįžo į savo kambarį. Dribo į gultą ir pamėgino užmigti. Bet miegas neėmė. Dieną jam visai nebuvo baisu. O dabar štai prieš akis nepaprastai ryškiai iškilo Suleimano veidas. Taip, jis atrodė laimingas. Ir vis dėlto netrukus jo gyvybė užgeso. O, didis dieve! Koks baisus išbandymas!

Iš klaiko Hasano kaktą išpylė prakaitas. Štai išvydo Ibn Tahirą, užvaldytą vienintelės minties, jojantį į Nahavandą. Taip, ten buvo apsistojęs mirtinas jo priešas. Visiška jo priešingybė. Didysis viziris Nizamas al Mulkas, guvaus ir šviesaus proto, priskiriantis sau nuopelnus už tai, ką žmonės laikė didžiu gėriu. Ir vis dėlto jo sielos gilumoje tūnojo didelis melas. Jis nusilenkė žmonėms ir jų tikėjimui, priešindamasis stipresniam įsitikinimui, kuris, kaip Hasanas žinojo, glūdėjo jo sieloje. Jis palenkė sau žmonių širdis ir tapo galingas. Pasiekė tai gerumu, atlapa širdimi, darydamas tam tikrų nuolaidų primityviems žmonių potroškiams. Ar šalia buvo bent viena vieta kitam, kuris jam prilygtų? Nizamas al Mulkas jį viskuo pralenkė. Pralenkė dešimčia metų. Tad kas jam beliko, jei ne laikytis priešingų principų? „Jis besišypsantis, aš niūrus. Jis atlaidus, aš nuožmus. Jis mielas, aš atgrasus." Ir vis dėlto žinojo, kad viziris gali būti negailestingas ir beatodairiškas. Dar labiau nei jis. „Jei jį pašalinsiu, būsiu vienintelis Irano valdovas."

„Kada gi pagaliau pasibaigs ši naktis!" – atsiduso Hasanas. Jis apsigaubė apsiaustu ir išėjo į bokšto terasą.

Pažvelgė į sodus. Eunuchai kaip sykis gesino žibintus. Paskui pažvelgė į kalnų papėdę. Ten degė šviesos. Hasaną nupurtė šaltis. „Užkasa negyvėlius", – tarė sau. Jį apniko neapsakomas siaubas, kad vieną dieną jis dings, virs niekiu.

„Mes nieko tiksliai nežinome, – pagalvojo Hasanas. – Žvaigždės virš mūsų yra nebylios. Mes pasmerkti nuojautoms, pasiduodame apgaulei. Baisus yra dievas, kuris mus veda."

Hasanas grįžo į savo kambarį ir pažvelgė į keltuvą. Džafaras ir Abduras Ahmanas kietai miegojo. Atidengė juos. Šviesa, sklindanti iš jo kambario, blausiai nušvietė pervargusius fedajinų veidus. Hasanas ilgai į juos žiūrėjo.

– Išties žmogus yra keisčiausias padaras pasaulyje, – sušnibždėjo jis. – Trokšta sklandyti kaip erelis, bet neturi jo sparnų. Trokšta

pasitelkti liūto jėgą, bet neturi jo letenų. Kokį netobulą tu jį sutvėrei, valdove! Ir kaip bausmę suteikei jam protą ir gebėjimą suvokti savo silpnumą.

Hasanas vėl atsigulė ir pamėgino užmigti. Bet užsnūdo tik švintant.

• • •

– Ibn Saba – tikras pranašas. Jis tiki kažkokį dievą, – tą vakarą Abu Alis pareiškė Buzrukui Umidui.

Pažvelgė į jį giedru, mažne vaikišku žvilgsniu. Paskui patikliai kalbėjo toliau:

– Matai, aš dėl jo neklydau. Nors ir kalbėjo labai bedieviškai, visada tikėjau, kad tik jis turi būti ismailitų vadas. Nes tik jis turi tokią didelę širdį, kokios reikia. Dėkui Alachui! Turime pranašą!

– Baisų pranašą, tikra tiesa, – sumurmėjo Buzrukas Umidas.

– Mahometas buvo ne mažiau baisus. Tūkstančius siuntė į mirtį. O vis dėlto visi juo tikėjo. Ir dabar visi laukia Mahdžio.

– Bene ir tu jo lauki?

Abu Alis gudruoliškai vyptelėjo lūpą ir atsakė:

– Minia niekada nieko nelaukė šiaip sau. Patikėk. Apie tai byloja žmonijos istorija. Ar geras, ar žiaurus, jis ateis, nes jo prisišauks tūkstančių širdžių troškimas. Čia slypi didi žmonijos paslaptis. Nežinai, nei iš kur, nei kada jis ateis. Atsiras netikėtai.

– Matyti, kad ir tave apima beprotybė. Tu tiki! Nors ir žinai, kad žmonija gyvena amžinai save apgaudinėdama!

– Jei tiki jis, kodėl negalėčiau tikėti ir aš?

– Tai turbūt buvo sena mūsų visų svajonė!

– Dajai mumis nepasitiki, nes mano, kad esame išvien su valdovu. Būdą fedajinams valdyti turi jis. Privalome grįžti pas jį.

– Aš anaiptol nesijaučiu gerai šitaip blaškydamasis. Bet tu teisus. Prie dajų mums nėra ko dėtis. Tarp jų savų žmonių neturime. Vadinasi, mudviejų vieta šalia valdovo.

• • •

O merginos savo buveinėje nepaguodžiamai verkė Halimos. Visos susispietė aplink maudyklę ir Fatima joms papasakojo, kaip viskas įvyko. Sakytum maitvanagis būtų užpuolęs balandžių pulkelį. Merginos baugščiai glaudėsi galvomis ir balsiai gailėjosi žuvusios bičiulės. Iš kitų sodų irgi grįžo merginos. Kraupi žinia sutelkė jas, pažadino jausmą, kad visos jos yra viena šeima.

– Halima buvo visų geriausia.

– Be jos soduose bus tuščia ir nyku.

– Mirtinai nuobodu.

– Kaip apskritai galėsime be jos gyventi?

Mirjama sėdėjo nuošalyje. Klausėsi, ką kalba merginos, ir jautėsi dukart slogiau. Jautė, kad visai nebeturi jėgų ir kad daugiau niekas nesieja jos su gyvenimu. Apskritai, kam ji vis dar kankinasi? Kai pradėjo švisti, liepė merginoms eiti miegoti. O pati susirado aštrų peilį, nuėjo į savo kambarį, nusirengė ir atsigulė į maudyklę. Tada persipjovė riešo venas.

Užliejo malonus jausmas. Vanduo palengva raudo. Su krauju iš Mirjamos sruvo ir gyvastis. Mergina pajuto didžiulį nuovargį. „Noriu miego“, – tarė. Užsimerkė. Nugrimzdo į vandenį.

Kai rytą Fatima užėjo į Mirjamos vonią, aptiko bičiulę išbalusią ir negyvą vandenyje, nusidažiusiame jos kraujo raudoniu. Fatima suklykė taip garsiai, kad šūksmas nuaidėjo per visą pastatą. Mergina nualpo.

Maždaug tuo pat metu prie upės prijojo sultono kariuomenės karys pagirdyti kelių žirgų ir arklėnų. Mažoje atsaloje tarp

susipynusių šakų jis pamatė jaunos merginos kūną, visiškai nuogą. Karys ištraukė jį į krantą ir nejučia sušuko:

– Kokia gražuolė!

Tolėliau pamatė didelio žvėries lavoną. „Kažkoks gepardas“, – pamanė karys. Jį taip pat ištraukė į krantą.

Pasibaidę gyvuliai sužvengė.

– Ką gi, eisiu pranešti savo viršininkui.

Nemažas būrys emiro karių atskubėjo pakrantėn pasižiūrėti keisto radinio. Senas karys tarė:

– Blogas ženklas. Gepardas ir mergina mirties glėbyje.

Šimtininkas liepė abu kūnus užkasti kartu.

Aštuonioliktas skyrius

Emiro kariuomenė retkarčiais vis apšaudydavo Alamutą. Ismailitai visiškai priprato prie sviedinių dundėjimo ir trankymosi į uolėtas jų tvirtovės sienas. Hasano spėjimas kone žodis žodin pasitvirtino. Ant gynybinės sienos stovintys kariai stebėdavo priešo šūvius. Kiekvieną šūvį jie aptardavo, netikslius šūvius pasitikdavo garsus kriokimas ir kvatojimas, o taiklius – pritarimo šūksniai. Niekas nejautė nė menkiausios baimės. Su priešais ismailitai susišnekėdavo ženklais. Susiklosčius tokiems geriems tarpusavio santykiams, Ibn Vakas, paskirtas žvalgų viršininku vietoj dingusio Obeidos, netrukus rado tinkamą progą užmegzti nutrūkusį tiesioginį ryšį su emiro kariuomene. Su vienu iš belaisvių pasiuntė ir savo karį. Belaisvis pasakojo emiro žmonėms, kad jo bičiuliui tvirtovėje sekasi gerai ir kad ismailitai su juo elgiasi draugiškai. O ismailitas iškamantinėjo, ar emiro vyrija norėtų prekiauti su Alamutu. Pinigų tvirtovėje buvo pakankamai, tad naktį vykdavo intensyvi neteisėta prekyba.

Šitokiu keliu gautos žinios apsiaustam Alamutui buvo itin vertingos. Ibn Vakas sužinojo, kad emiro kariuomenę sudaro ne trisdešimt tūkstančių vyrų, o vos pusė tiek. Ir net tokiai kariuomenei stigo maisto, todėl vyrai nuolat niurnėdavo ir spaudė vyresnybę atsitraukti nuo Alamuto. Emiras Arslanas Tašas geidautų nusiųsti

bent penkis tūkstančius žmonių atgal į Rėjų arba Kazviną. Bet, atsižvelgdamas į neįtikėtiną ismailitų ryžtą ir pasirengimą, baiminosi, kad liks per mažai pajėgų ir jį gali ištikti toks pat liūdnas likimas kaip ir priešakinių dalinių vadą.

Prabėgo vos viena savaitė ir į emiro karo stovyklą atjojęs žygūnas pranešė kraupią žinią, kad kažkoks ismailitas Nahavande papjovė didįjį vizirį, apsuptą asmeninės kariuomenės. Arslanas Tašas sustojo it įbestas. Vaizduotė išsyk jam nupiešė kaukėtą žudiką, besikėsinantį jį užpulti. Šaltas prakaitas emirui išpylė kaktą.

– Pakvieskite Abu Džafarą! – įsakė jis.

Atskubėjo šimtininkas.

– Ar girdėjai? – tuoj paklausė jį emiras.

– Girdėjau, Jūsų Šviesybe. Nizamas al Mulkas nužudytas.

– Ką buvo sakęs Alamuto valdovas?

– Kad žino apie vizirį tai, ką Jūsų Šviesybė tesužinos po šešių arba net dvylikos dienų. Tuomet lai prisimena jį ir jo žinią.

– O, Alache, Alache! Jis jau tada viską žinojo. Jis pats pasiuntė žudiką į Nahavandą. Ką jis turėjo omenyje sakydamas, kad prisiminčiau jį?

– Bijau, kad nieko gero jums tai nežada.

Emiras persibraukė delnu akis. Paskui it eiklus elnias nuskuodė prie durų.

– Sargybos viršininke! Greitai! Sustiprink sargybą dešimteriopai. Tegu niekas neišleidžia ginklo iš rankų. Išstatyk sargybą ratu. Nieko pro ratą neįleisk, išskyrus mano pulkininkus ir tuos, kuriuos pats išsikviesiu.

Tada emiras grįžo pas Abu Džafarą.

– Sušauk būgnininkus! Visi kariai turi nedelsiant imtis ginklų. Tam, kas palaikys bet kokį ryšį su Alamutu, bus nukirsta galva.

Abu Džafarui nespėjus įvykdyti įsakymo, į palapinę įpuolė pulkininkas.

– Išdavystė! Vyrai, prižiūrėję apgulties bokštus, pasibalnojo žirgus ir arklėnus ir paspruko į pietus. Papulkininkius, kurie jiems pastojo kelią, parvertė žemėn ir surišo.

Arslanas Tašas susigriebė už galvos.

– Ak, tu, šunie! Kalės vaike! Kaip leidai, kad tai įvyktų?

Pulkininkas piktai nudelbė akis į žemę.

– Jie alkani. Su tokiu galingu pranašu kaip Alamuto vadas jie nenori kovoti.

– Tai patark, ką man daryti?

Abu Džafaras sausai atsakė:

– Didysis viziris, didžiausias ismailitų priešas, negyvas. Dabar valdys Tadžas al Mulkas. O jis Alamuto valdovui rodo prielankumą.

– Ką tuo nori pasakyti?

– Kariai, kurie moka valdyti apgulties bokštus, pabėgo. Kokia prasmė laikyti tvirtovę apsiaustą?

Arslanas Tašas atvirai atsiduso. Ir sušuko, paskatintas veikiau pareigos:

– Tai tu man siūlai gėdingai sprukti?

– Ne, Jūsų Šviesybe. Tiesiog viziriui mirus padėtis iš esmės pasikeitė. Reikia palaukti, ką įsakys sultonas ir naujasis viziris.

– Tai jau kitas reikalas.

Emiras sušaukė pulkininkų susirinkimą. Dauguma laikėsi nuomonės, kad reikia atsitraukti. Vyrija buvo prieš karą su ismailitais.

– Gerai, – tarė emiras. – Susklęskite palapines ir tegu visa kariuomenė kuo tyliausiai pasirengia išvykti.

Kitą rytą saulė nušvietė tuščią plynumą. Tik sutrypta žolė ir daugybė laužaviečių bylojo, kad dar vakar čia buvo didelės kariuomenės stovykla.

• • •

Ibn Vakas iš savo tarpininkų išsyk sužinojo, kad didysis viziris negyvas.

– Ismailitas nužudė didįjį vizirį jo karo stovykloje! Sultono kariuomenėje prie Alamuto sienų kilo sumaištis!

Akimirksniu ši žinia apskriejo visą tvirtovę. Ibn Vakas šią žinią pranešė Abu Aliui. Pastarasis susirado Buzruką Umidą.

– Ibn Tahiras įvykdė įsakymą. Nizamas al Mulkas negyvas!

Didieji dajai nuskubėjo pas Hasaną pranešti jam šios naujienos.

Nuo tada, kai aukščiausiasis karo vadas sužinojo, kad Mirjama persipjovė venas, jis dar labiau įsigaužė į vienatvės kiautą. Jo mechanizmas veikė taip, kaip buvo sumanyta, bet savo žnyplėmis jis traiškė ir tuos, kurių naikinti neturėjo. Pirma auka patraukė paskui save antrą, ši – trečią. Hasanas jautė, kad savo sumanyto įrenginio nebevaldo kaip anksčiau, jo galia vis stiprėja, plinta ir naikina tuos, kurie Hasanui brangūs, reikalingi.

Štai kur jis atsidūrė, vienišas ir baisus net savo artimiems žmonėms. Mirjamos savižudybę jis suvokė kaip netektį paskutinio žmogaus, kuriam galėjo pasirodyti toks, koks iš tiesų yra. O, kad dabar greta atsidurtų Omaras Chajamas! Kaip jis vertintų jo veiksmus? Nepritartų, žinoma, bet suprastų. Šito Hasanui labiausiai ir stigo.

Didieji dajai įžengė į Hasano kambarį. Šis iš jųdviejų iškilmingos kalbos spėjo, kad jam atnešė svarbią žinią.

– Emiro kariuomenė sprunka nė neatsigręždama. Tavo ismailitas nužudė didįjį vizirį.

Hasanas krūptelėjo. Vieno iš jų trijulės, prisiekusios jaunystėje, nebeliko. Dabar kelias laisvas.

– Ir vis dėlto, – sušnibždėjo Hasanas. – Šio šaitano mirtis yra žingsnis į sėkmę.

Visi trys vyrai kurį laiką tylėjo. Paskui Hasanas paklausė:

– Ar teko nugirsti, kas atsitiko tam, kuris įvykdė žmogžudystę?

Buzrukas Umidas truktelėjo pečiais.

– Na, taip. Kokios čia dar galėtų būti galimybės, išskyrus vieną?

Hasanas pažvelgė bendražygiams į akis, norėdamas išskaityti jų mintis. Abu Alio veidas išreiškė atsidavimą ir pasitikėjimą. Buzruko Umido – pripažinimą, bemenk žavėjimąsi.

Hasanas atsiduso.

– Paskelbkite ismailitams, kad nuo šiandien jie garbintų Ibn Tahirą kaip labiausiai pasižymėjusį kankinį. O melsdamiesi lai mini Suleimano ir Jusufo vardus. Tai mano įsakymas. Nuo šiol mūsų kelias nesulaikomai drieksis pirmyn. Visos apsuptos tvirtovės bus išlaisvintos. Žygūnas turi tuojau pat leistis į Zur Gumbadaną. Už Huseiną Alkeinį privalu atkeršyti. Vos tik Kizilas Sarikas atsitrauks nuo tvirtovės, tegu tenykščiai ismailitai karavanu atgabena mano sūnų į Alamutą.

Hasanas atsisveikino su didžiaisiais dajais, o pats nuėjo į bokšto terasą ir iš jos žiūrėjo, kaip traukiasi emiro kariuomenė.

Kitą rytą žygūnai šuoliais pasileido į visas ismailitų tvirtoves. Ibn Vakas gavo užduotį užmegzti ryšį su Rudbaru.

Kai saulė jau leidosi vakarop, pas vyriausiąjį karo vadą atskubėjo Abu Alis.

– Įvyko kažkas nesuvokiama, – pratarė jis nuo slenksčio. – Ibn Tahiras grįžo į tvirtovę.

• • •

Ta naktis, kai Ibn Tahiras užpuolė didįjį vizirį, jaunuoliui buvo klaikiausia gyvenime. Visas sumuštas ir ištalžytas, surištomis rankomis ir kojomis, jis tysojo prirakintas prie vidurinio palapinės kuolo. Jį graužė šiurpios mintys. Jam vaidenosi, kad girdi griausmingas

Alamuto senio patyčias. Kaip jis galėjo leistis taip apakinamas ir nuo pat pradžių neįžvelgė apgaulės? O, Alache, Alache! Ar jis galėjo įsivaizduoti, kad ismailitų vadas, kuriuo visi tikėjo, tikėjo, kad jis tarnauja teisybei ir teisingumui, yra toks niekšas mulkintojas! Toks šaltakraujis, viską apgalvojantis miglapūtys! O Mirjama, angeliško grožio būtybė, jo bendrininkė, šimtąkart niekšingesnė už jį, nes savo niekšybėms vykdyti piktnaudžiavo tauriu meilės jausmu. O, kaip smarkiai jis dabar ją niekino!

Naktis, rodos, tęsėsi visą amžinybę. Dilginantis skausmas nemalšo, miegas neėmė. Ar Mirjama buvo siaubingojo senio sugulovė? Ar juodu drauge šaipėsi iš jo vaikiškos lengvatikystės? Ir jis, Ibn Tahiras, dar kūrė apie ją eilėraščius! Svajojo apie ją, ilgėjosi jos, gedaudavo. O per tą laiką turbūt tas niekšingas senis žaidė su ja, tenkino savo geidulius, mėgavosi vynu ir jos grožybėmis ir drauge siuntė į mirtį tuos, kurie juo tikėjo, gerbė ir mylėjo. O, Alache, Alache, koks siaubingas nušvitimas!

Bet kaip tai vis dėlto įmanoma? Argi virš mūsų nėra nieko, kas nubaustų už tokią piktadarystę? Nieko, kas sustabdytų tokią bjaurastį?

Mirjama – kekšė! Ši mintis buvo nepakenčiamiausia. Visas jos grožis, protas, lipšnumas tebuvo apgaulė, skirta tokio asilo kaip jis akims apdumti! Ne, su tokia gėda jis nesitaikstys. Todėl privalo grįžti į Alamutą ir atsiteisti su tuo seniu. Jis įvykdė galvažudystę, todėl pats nusipelnė mirties. Ko jam dabar bijoti?

Ak, ir vis dėlto! Ar Mirjamos grožis nebuvo nuostabiausias stebuklas? Kokią stiprią ugnį ji įplieskė jo širdyje! Sužadino tokią ligi šiol nepatirtą galią. O dabar jam galiausiai atsivėrė akys. Ak, kad galėtų dar sykį suspausti ją savo glėbyje. Sutrinti, uždusinti iš palaimos!

Kitą dieną jam pranešė, kad didysis viziris mirė. Į Alamutą jo dar nesiuntė. Laukė, kokių veiksmų imsis sultonas.

Sultonas Melik-šachas jau buvo įpusėjęs kelią į Bagdadą, bet sužinojęs, kad Nizamas al Mulkas nužudytas, beregint nutraukė kelionę. Po dviejų dienų jau atkako į Nahavandą.

Ant didžiulės pakylos po dangiškai žydru baldakimu, tarp gausybės vėliavų, vainikų ir apdovanojimų, gulėjo vizirio kūnas, iškvėpintas, išteptas ir laikinai balzamuotas, aprengtas purpuriniu apdaru, su ištaigingu turbanu ant galvos. Juoda kepuraitė ir rašalinė su plunksna, viziriškos jo garbės simboliai, buvo padėti kojūgaly. Vaškinis veidas, įrėmintas dailios baltos barzdos, atspindėjo taurumą ir didingą ramybę.

Iš įvairių šalies kraštų vienas paskui kitą pačiais eikliausiais žirgais atskubėjo vizirio sūnūs. Jie klaupėsi prieš negyvą tėvą ir bučiavo šaltus, sustingusius jo pirštus. Verksmas ir aimanos aidėjo aplink pakylą.

Sultonas, išvydęs savo vizirio lavoną, pravirko it vaikas. Trisdešimt metų velionis tarnavo jo giminei! Karaliaus tėvas – Ata begas, kaip pelnytai jam buvo suteiktas šis vardas! Dabar sultonas graudžiai atgailavo, kad pastaraisiais metais šiurkščiai elgėsi su viziriu. Ir kodėl jis leido moteriškei kištis į valdžios reikalus?! Verčiau jau būtų laikęs ją uždarytą hareme kaip kitas.

Karo stovykloje sultonas sužinojo kraupios galvažudystės smulkmenas. Štai, pasirodo, koks yra tikrasis Hasano veidas! Juk vietoj vizirio žudikas galėjo nugalabyti jį! Sultoną nupurtė šiurpas. Ne, jis neturi leisti pasklisti šiam piktadarysčių užkratui. Hasaną būtina pašalinti! O su juo ir visus ismailitus. Visos jo tvirtovės turi būti sugriautos iki pamatų.

Sultonas leido vizirio sūnums pervežti tėvo kūną į Isfahaną ir ten iškilmingai palaidoti. O dėl žudiko visi vieningai laikėsi nuomonės, kad reikia įvykdyti paskutinę velionio valią. Šiaip ar taip, Alamute jis vis tiek žus, tarė vadai. Todėl sultonas liepė atvesti Ibn Tahirą.

Suraišiotą, visą užtinusį nuo mūšos ir kruviną nuo kirstinių žaizdų, sargybiniai įstūmė fedajiną į sultono palapinę. Jį išvydęs, sultonas nusistebėjo. Per ilgus valdymo metus jis išmoko akimirksniu įvertinti žmones. Šis ismailitas visai neatrodė kaip žudikas.

– Kaip galėjai įvykdyti tokią baisią žmogžudystę?

Ibn Tahiras pamažu išsipasakojo. Nė vienas jo žodis nebuvo apsimestinis ar išgalvotas. Sultoną išpylė šaltas prakaitas. Jis gerai išmanė istoriją. Bet tai buvo kraupiausias pasakojimas, kokį tik jam yra tekę išgirsti.

– Ar dabar matai, kad buvai viso labo įrankis niekšingo kalnų senio rankose? – paklausė sultonas, kai jaunuolis baigė pasakoti.

– Dabar degu troškimu išpirkti savo kaltę ir išvaduoti pasaulį nuo Alamuto siaubūno.

– Aš pasitikiu tavimi ir siunčiu tave į Alamutą. Trisdešimt karių tave nulydės iki tvirtovės. Stenkis neišsiduoti. Pažabok savo niršulį, kol būsi įleistas pas valdovą. Esi žvitrus ir nuovokus jaunuolis. Tau pavyks atlikti užduotį.

Viską sutvarkęs, sultonas vėl patraukė į Bagdadą.

• • •

Trisdešimt raitelių, lydinčių Ibn Tahirą į Alamutą, jojo it viesulas. Tačiau žinia apie vizirio mirtį juos aplenkė viena diena. Tarp Rėjaus ir Kazvino jie sutiko didžiulius būrius karių, kurie traukėsi iš Alamuto apsiausties. Iš jų sužinojo, kaip ta žinia paveikė emirą ir jo kariuomenę. Taigi iškilo pavojus, kad Ibn Tahiro palyda gali įkliūti kokiam nors ismailitų pulkui į nagus.

Ibn Tahiras tarė:

– Žinau slaptą kelią anapus Šahrudo. Juo galėtume keliauti ganėtinai saugiai.

Fedajinas nusivedė sultono karius prie atlajos ir jie be vargo perbrido upę. Tada vyrai priėjo takelį, palei upę vinguriuojantį kalno papėde tarp aštriabriaunių uolynų ir krūmynų. Jie jojo Alamuto link, kol pirmasis iš jų pranešė, jog priešais atjoja nepažįstamas raitininkas. Kariai išsislapstė krūmuose abipus takelio ir ėmė laukti pasaloje.

Pagaliau ir Ibn Tahiras pamatė artėjantį raitelį. Pažino Ibn Vaką. Jį apniko keistas slogutis. „Tikriausiai Seiduna jį nusiuntė į Rudbarą", – dingtelėjo jam. Nors ir priekaištavo sau, bet vis dėlto troško, kad fedajinas išvengtų pasalos. „Pagaliau juk jis nekaltas, – guodėsi Ibn Tahiras. – Jis yra lygiai tokia pati senio apgaulės auka kaip ir aš." Be to, jaunuolis vis dar jautė keistą priklausomybę Alamuto bendruomenei.

Netrukus Ibn Vakas prijojo visai arti jų. Ir buvo žaibiškai apsuptas. Atstumas buvo per mažas, kad galėtų gintis ietimi. Numetė ginklą ant žemės. Išsitraukė kardą.

– Ateik, Al Mahdi!

Sušukęs, Ibn Vakas pasileido į užpuolikų būrį. Arčiausiai stovintys vyrai atsitraukė, išsigandę tokio veržlumo. Ibn Tahiras perbalo. Jam sudiegė širdį. Prisiminė pirmą mūšį prie tvirtovės, kai iš turko rankų išplėšė vėliavą. Prieš akis išvydo Suleimaną, kaip šis metėsi ant žemės ir užstaugė iš įtūžio, kad Abu Soraka neleido jam eiti į mūšį. Regėjo kylantį ismailitų didingumą ir galią. Dabar gausi sultono kariuomenė išsiskirstė, pabūgusi Alamuto stiprybės. Naujasis pranašas kreipėsi į Irano žmones. Didis ir baisus pranašas... Ibn Tahiras padėjo galvą ant žirgo sprando ir tykiai pravirko...

O Ibn Vakas, narsiai besigrumdamas, mažne išsikovojo laisvą kelią. Jo kardo kirčiai it kruša pabiro ant užpuolėjų skydų ir šalmų. Tada vienas iš jų nušoko nuo žirgo, griebė nuo žemės fedajino ietį ir suvarė jo žirgui į pilvą. Gyvūnas atsistojo piestu, paskui nuvirto

ant žemės ir prispaudė savo raitelį. Ibn Vakas mitriai išsiropštė iš po arklio. Bet jį čia pat pasitiko smūgis kuoka per galvą ir pargriovė. Apalpusį fedajiną vyrai surišo. Paskui nuskalavo žaizdą ir atgaivino, užpylę vandens.

Pramerkęs akis, sužeistasis priešais išvydo tik Ibn Tahirą. Prisiminė, kad aną dieną šis buvo paskelbtas palaimintuoju. Ibn Vakas pakraupo.

– Vadinasi, aš miręs? – baikščiai paklausė jis.

Tučtuojau prie jo priėjo priešų pulko vadas. Ibn Vakas išpūtė akis. Paskui jam vėl pasidarė silpna ir jis prarado sąmonę.

Ibn Tahiras papurtė jį už peties.

– Pabusk, Ibn Vakai. Ar iš tikrųjų manęs neatpažįsti?

Sužeistajam atnešė vandens. Šis godžiai jį išgėrė.

– Tu – Ibn Tahiras? Ir esi gyvas? Ką veiki tarp jų?

Ibn Vakas kinktelėjo priešų pulko vado pusėn.

– Grįžtu į Alamutą, kad paskersčiau didžiausią visų laikų melagį ir mulkintoją. Hasanas Ibn Saba nėra pranašas, o niekšingas apgavikas. Rojus, į kurį tada mus nuvedė, yra kitados čia gyvenusių Giliano karalių sodai kitapus tvirtovės.

Ibn Vakas sukluso. Paskui jo veidą iškreipė paniekos šypsnys.

– Išdavikas!

Ibn Tahiro veidą užliejo raudonis.

– Tu netiki manimi?

– Tikiu tik priesaika, kurią daviau Seidunai.

– Ir vis dėlto jis mus apmulkino! Kaip tokios priesaikos galima laikytis?!

– Jos padedami sutriuškinome sultono kariuomenę. Dabar visi ismailizmo priešai dreba prieš mus.

– Už tai turite dėkoti mums. Aš nužudžiau didįjį vizirį.

– Mums jau sakė. Todėl aukščiausiasis karo vadas tave paskelbė kankiniu. O dabar grįžti, kad nužudytum ir jį?

– Jeigu anksčiau būčiau žinojęs tai, ką žinau dabar, būčiau nugalabijęs tik jį.

– Jį nužudyti?! Jo įsakymu visų mūsų akyse Suleimanas pasipjovė, o Jusufas nušoko nuo bokšto. Ir abiejų veiduose net mirties akivaizdoje švytėjo aukščiausia palaima.

– O, tas beširdis žudikas! Skubėkime, skubėkime! Kuo greičiau suvarysiu peilį jam papilvėn, tuo greičiau pasaulis bus išvaduotas nuo jo rezgamų piktybių!

Kariai nujojo toliau. Likus maždaug pusei parasango* iki Alamuto, raiteliai sustojo.

– Dabar jok į tvirtovę, – tarė pulko vadas. – Belaisvį mes pasiliekame kaip įkaitą. Linkiu, kad tau pavyktų atkeršyti. Teduoda Alachas tau lengvą mirtį.

Ibn Tahiras raitas perjojo upę. Kitame krante susirado vietą, kur buvo andai paslėpęs savo drabužius. Apsivilko juos ir nujojo tarpeklio link. Jo palydovai lydėjo jį akimis, kol dingo iš akiračio. Tada vadas įsakė grįžti į Rėjų.

Bokšte prie tarpeklio sargyba atpažino Ibn Tahirą ir jį priėmė. Nuleido tiltą. Kai kariai išvydo fedajiną, sužiuro į jį kaip į žmogų, grįžusį iš ano pasaulio.

– Turiu pasikalbėti su Seiduna. Ir tuojau pat! – pasakė Ibn Tahiras budinčiam pulkininkui. – Turiu jam labai svarbių naujienų iš sultono stovyklos.

Pulkininkas nubėgo pas Abu Alį, o šis – pas Hasaną.

Ibn Tahiras laukė niūrus, kupinas ryžto. Troškimas suvesti sąskaitas su mulkintoju užslopino baimę. Instinktyviai pačiupinėjo trumpą kardą, kurį nešiojosi po apdaru. Už juosmens turėjo paslėpęs durklą, o rankovėje – užnuodytą rašiklį, kuriuo nužudė didįjį vizirį.

---

* Istorinis Irano ilgio matas, maždaug 5,6 km.

• • •

Išgirdęs žinią, kad grįžo Ibn Tahiras, Hasanas sustojo netaręs nė žodžio. Spoksojo į Abu Alį ir visai pamiršo, kad šis stovi priešais. Mintys zujo nelyginant pelė, ieškanti išsigelbėjimo iš pelėkautų, mat Hasanas stengėsi suvokti šį neįtikėtiną įvykį. Galiausiai ėmė nujausti, kas galėjo nutikti.

– Eik. Tegu Ibn Tahiras ateina pas mane. Liepk sargybai jį praleisti.

Penkis savo eunuchus pastatė už uždangos prieškambaryje. Įsakė jiems sučiupti ateisiantį vyrą, nuginkluoti jį ir surišti.

Tada pradėjo laukti.

Išgirdęs, kad vyriausiasis karo vadas kviečiasi jį ir kelias atviras, Ibn Tahiras žaibiškai susitelkė. „Privalau pasiekti savo tikslą, – tarė sau, – Alache, padėk man!“ Fedajinas prisiminė Abdulo Maliko pratybas. Atsižvelgė į tai, kad Hasanas gali paspęsti jam spąstus. Kad tik pavyktų nusigauti į jo kambarį!

Išbalęs ir tvirtos valios, jis įžengė į valdovo kuorą. Vieną ranką laikė prie kardo kriaunos po apdaru, kitą – laikė parengęs staiga sugriebti durklą. Žingsniuodamas pro juodus sargybinius, šiek tiek svirduliavo. Nė nekrustelėdami, afrikiečiai stovėjo prie visų durų ir koridorių angose. Fedajinas susitvardė ir neatsigręžė. Žengė vis sparčiau.

Laiptais jaunuolis užkopė į viršų. Baisusis sargybinis su kuoka irgi nekreipė į jį dėmesio. Dabar jis privalo veikti labai ryžtingai ir teįvyksta, kas turi įvykti. Ibn Tahiras žvitriai apmetė žvilgsniu koridorių. Prie valdovo prieškambario durų stovėjo sargybinis. Jis pakėlė uždangą ir mostu parodė Ibn Tahirui, kad šis įeitų.

Fedajinui per nugarą nubėgo šaltukas. „Mikliau, mikliau! – drąsino save jaunuolis. – Reikia kuo greičiau viską baigti.“ Apdairiai, kupinas ryžto ir suspaudęs lūpas, Ibn Tahiras įžengė.

Nelauktai pasipylė kietų kumščių smūgiai. Rankos mėgino sugriebti jį už riešo. Smarkiai užsimojęs, jaunuolis išsilaisvino ir išsitraukė kardą. Kirtis į pakaušį parvertė jį ant grindų. Keli milžinai supuolė ant jo ir surišo rankas ir kojas.

– O, koks aš kvailys! – užstaugė Ibn Tahiras.

Iš baimės ir bejėgiško įtūžio griežė dantimis.

Iš savo kambario išėjo Hasanas.

– Įsakymas įvykdytas, Seiduna.

– Gerai. Eikite į koridorių ir ten palaukite.

Jis pažvelgė į Ibn Tahirą, surištą ir tysantį prieš jį ant grindų, ir keistai nusijuokė.

– Piktadarys! Nekaltųjų budelis! Ar tau dar negana kraujo?!

Hasanas paklausė, tarsi nebūtų išgirdęs užgauliojimų:

– Ar įvykdei įsakymą?

– Kam dar klausi, mulkintojau? Pats puikiai žinai, kaip mane apmovei.

– Teisingai. Kaip tau pavyko čia grįžti?

Ibn Tahiras liguistai nusižvengė.

– A, štai kas tau rūpi? Grįžau, kaip matai. Grįžau tam, kad suvaryčiau durklą tau papilvėn.

– Ne taip lengva bus tai įvykdyti, mano didvyri.

– Matau. Ir antrą kartą leidausi apkvailinamas.

– Kodėl gi? Kaip fedajinas buvai įšventintas mirti. Paskelbėme tave kankiniu. O tu grįžai mūsų gluminti. Mums teks kuo skubiau nusiųsti tave į žadėtąjį rojų.

– Žinau. Melagi tu! Į Giliano karalių sodus mus nuvedei, o paskui kaip koks mugės juokdarys pririetei, kad atvėrei vartus į rojų. Ir aš dėl to ėjau papjauti tauraus žmogaus, kuris net savo mirties valandą padarė gerą darbą – atvėrė man akis. Koks tu siaubūnas!

– Nurimk, Ibn Tahirai. Taip, kaip tu, apakinta gyvena beveik visa žmonija.

– Ir kaip gali būti kitaip?! Kai jų pasitikėjimu piktnaudžiauja tie, kuriais žmonės labiausiai pasitiki? O, kaip aš tavimi tikėjau! Bet ką būčiau galėjęs pagalvoti, tik ne tai, kad tu, kurį pusė islamiškojo pasaulio laikė pranašu, esi mulkintojas ir miglapūtys. Kad tyčia klaidini tau atsidavusius sekėjus! Kad jų ištikimybę pasitelki savo piktiems kėslams įgyvendinti!

– Ar turi dar kokį nors pageidavimą?

– Būk tu prakeiktas!

Hasanas šyptelėjo.

– Šių žodžių bijau mažiausiai.

Ibn Tahiras suglebo. Tarsi susitaikė.

– Norėčiau tavęs šio to paklausti, kol dar manęs nenužudei.

– Klausk.

– Kaip galėjai sugalvoti tokį niekšingą sumanymą ir įgyvendinti per mus, žmones, kurie tau prisiekė krauju ir širdimi?

– Ar nori išgirsti rimtą paaiškinimą?

– Taip. Noriu.

– Tuomet klausykis... Tegu tai bus tau paskutinė malonė... Savo šalininkams sakiau, kad esu arabų kilmės. Mano priešininkai įrodinėjo, kad nesu. Ir tai tiesa. Turėjau dėtis arabu, nes jūs, iraniečiai, gėdijatės savo kilmės. Nes jums kur kas šaunesni atrodo atėjūnai iš kraštų, kuriuose gyveno Pranašas, tegu jie ir būtų paskutiniai valkatos. Mat jūs pamiršote, kad esate palikuonys Rustamo ir Suhrabo, Minučeherio ir Feriduno; kad esate Irano karalių, Chosrovų, Ferhadų ir kitų šlovingų didvyrių palikuonys. Pamiršote, kad jūsų kalba, gražioji pehlevi kalba, yra ir Firdousi, Ansari ir daugybės kitų poetų kalba. Iš arabų pirmiausia perėmėte tikėjimą ir dvasinę valdžią. O dabar sudėjote ginklus prieš turkus, tuos arkliavagius iš Turkestano! Jau pusšimtį metų leidžiate, kad jus, išdidžius Zaratustros sūnus, valdytų seldžiukų šunsnukiai! Jaunystėje drauge su viziriu, kurį nužudei, ir Omaru Cha-

jamu prisiekėme, kad pagal savo išgales padarysime viską, idant nuverstume seldžiukų apsišaukėlius. Pasižadėjome iškilti kuo aukščiau, kad mūsų įtaka būtų didesnė, prisiekėme, kad siekdami šio tikslo talkinsime vienas kitam. Aš savo įrankiu pasirinkau Alijaus sekėjus, kurie priešinosi Bagdadui, podraug ir seldžiukams. O viziris stojo jiems tarnauti. Iš pradžių pamaniau, kad tai tik priemonė, kurią jis pasirinko, kad vykdytų mūsų priesaiką. Bet kur tau! Kai pasikviečiau jį ir paprašiau paaiškinti, jis tik nusijuokė ir ėmė stebėtis, kad aš vis dar užsidegęs „tomis jaunystės paikystėmis“. Tiek man tepadėjo, kad įtaisė į sultono rūmus. Bet netrukus jam teko įsitikinti, kad likau ištikimas mūsų andainykštei priesaikai. Tada jis pergudravo mane ir išginė iš rūmų. O pamatęs, kaip stiprėja mano įtaka, panūdo mane sunaikinti. Pažadėjo dešimt tūkstančių auksinių už mano galvą! Štai kaip pasibaigė mūsų jaunystės svajos. Viziris įsitaisė prie lovio ir bernavo atėjūnams; Omaras Chajamas gėrė vyną, mylėjo moteris, verkė prarastos laisvės ir šaipėsi iš viso pasaulio. O aš neatlyžau. Bet ši ir kitos patirtys galutinai atvėrė man akis. Suvokiau, kad žmonės yra riboti ir tingūs, neverta dėl jų aukotis. Perniek šaukiau ir kviečiau. Manai, jog daugumai žmonių rūpi tiesa? Kur tau! Jie reikalauja neliesti skurdaus jų pasaulėlio ir poringių, kuriomis peni savo alkaną vaizduotę. O gal manai, kad jiems rūpi teisingumas? Nebenorėjau daugiau apsigauti. Jei žmonija yra tokia, tuomet pasinaudok jos silpnybėmis, kad pasiektum savo didžio tikslo, tokio, kuris žmonijai duos naudos, nors ji to nesuvokia. Tad pabeldžiau į žmonių kvailybės ir lengvatikystės duris. Veikiau per jų polinkį į malonumus, savanaudiškus potroškius. Ir durys atsilapojo. Tapau žmonių pranašu, kurį pažinai ir tu. Dabar minios seka paskui mane. Aš sudeginau visus tiltus. Privalau eiti pirmyn. Tiktai pirmyn, kol bus sugriauta seldžiukų karalystė... Ar ne? Tau sunku mane suprasti?.. Ar?..

Ibn Tahiras klausėsi įsmeigęs akis į Hasaną. Visko būtų tikėjęsis, tik ne tokios Hasano gynybos – ir dar kokios gynybos!

– Tu pasakei, kad jūsų, fedajinų, tikėjimas buvo tvirtas. Tikrai ne! Aš savo šešias dešimtis metų nugyvenau nuolatinio mirties pavojaus akivaizdoje. Ir jei būčiau žinojęs, kad mirdamas išvaduosiu šlovingą Irano sostą nuo svetimų užgrobėjų, būčiau puolęs į mirtį, nė nesitikėdamas jokio atpildo kokiame nors rojuje! Taip, šitaip tada mąsčiau. Bet suvokiau, kad jeigu nuo sosto nuversiu vieną, į jo vietą sės kitas. Vadinasi, niekas negebėtų pasinaudoti mano mirtimi visų labui. Šitaip buvau priverstas rasti kitų žmonių, kurie būtų pasirengę vietoj manęs nušnioti aukštas galvas. Savanoriškai niekas nebūtų norėjęs to daryti. Nes niekas taip sąmoningai nesuvokė savo užduoties ir nebuvo apimtas tokio didžiulio pasididžiavimo, kad galėtų pasiaukoti dėl šio tikslo. Turėjau rasti kitą priemonę. Ši priemonė... Ši priemonė yra dirbtinis rojus kitapus tvirtovės, Giliano karalių sodai, kaip neseniai visiškai teisingai pasakei. Kur gyvenime prasideda apgaulė ir baigiasi tiesa? Sunku pasakyti. Tu dar per jaunas, kad tai suprastum. Bet jei būtum mano metų! Tuomet suvoktum, kad tas rojus, kurį žmogus laiko rojumi, iš tikrųjų jam ir yra rojus. Ir ten patiriami malonumai jam yra tikri. Jei nebūtum praregėjęs, būtum miręs kupinas palaimos, kaip mirė Suleimanas ir Jusufas... Ar bent kiek mane supratai?

Ibn Tahiras, apimtas nuostabos, pakraipė galvą.

– Man regis, pradedu tave suprasti. Pažinimas yra baisus.

– Ar žinai, kas yra Al Arafas?

– Žinau, Seiduna. Tai siena, skirianti rojų ir pragarą.

– Teisingai. Yra pasakyta, kad ant tos sienos atsiduria tie, kurie kovojo dėl tauraus tikslo prieš tėvų valią ir žuvo laikydami kardą rankoje. Į rojų jiems kelias užkirstas, o pragaro jie nenusipelnė. Jų dalia – matyti tiek vieną, tiek kitą pusę. Idant pažintų! Taip, Al Arafas yra tų, kuriems atsivėrė akys ir kurie turi drąsos gyventi

pagal atrastą pažinimą, galvosenos metafora. Pažvelk! Kai tikėjai, buvai dausose. Dabar, kai matai ir neigi, nugarmėjai į pragarą. Ant Al Arafo nėra vietos nei džiaugsmui, nei nusivylimui. Al Arafas yra gėrio ir blogio svarstyklės. Ilgas ir status kelias veda į jį. Nedaugeliui duota tai suprasti. Dar mažiau atsiranda tų, kurie išdrįsta šiuo keliu eiti. Nes Al Arafe būsi vienas. Tai – skirtis tarp tavęs ir kitų žmonių. Kad čia, viršuje, ant sienos, išsilaikytum, tavo širdis turi surambėti... Ar dabar supranti?

Ibn Tahiras sudejavo:

– Tai kraupu.

– Kas tau atrodo taip kraupu?

– Kad taip vėlai viską supratau. Tik dabar turėčiau pradėti gyventi.

Hasanas skvarbiai pasižiūrėjo į jaunuolį. Jo veidas pragiedrėjo. Tačiau kai uždavė klausimą, jo balse dar skambėjo šioks toks nepasitikėjimas:

– Na, ir ką gi darytum, jei tik dabar pradėtum gyventi?

– Pirmiausia norėčiau pažinti viską, ką iki šiol pažino kilniausi protai. Norėčiau ištyrinėti visus mokslus, įsiskverbti į visas visatos ir gamtos paslaptis. Aplankyčiau žymiausias pasaulio mokyklas, perverščiau visas bibliotekų knygas...

Hasanas nusijuokė.

– O kaip meilė? Ar apie tai pamiršai?

Ibn Tahiro veidas apniuko.

– Šito blogio verčiau vengsiu. Moterys neturi gėdos jausmo.

– Na jau, na jau, iš kur taip viską žinai?

– Tu žinai geriau...

– Užuomina apie Mirjamą? Tuomet žinok, kad ji ilgai prašė tavęs pasigailėti. Prašė pasigailėti jūsų visų! Jos nebėra. Ji persipjovė venas ir nukraujavo.

Ibn Tahiras šlostelėjo atgal. Širdį jam suspaudė graužulys. Taip, vis dar ją mylėjo.

– Kas nori patekti į Al Arafą, turi valdyti ir meilę.

– Šitai suprantu.

– Ką dabar manai apie mane?

Ibn Tahiras šyptelėjo.

– Tapai man gerokai artimesnis.

– Galbūt dabar supranti ir tai, ką reiškia keturiasdešimt metų apmąstyti pasaulį, kai širdyje glūdi didis užmojis? Ir dvidešimt metų ieškoti galimybių, kaip įkūnyti didžią svajonę? Tokia svajonė, toks sumanymas prilygsta įsakymui, kurį tau duoda nežinomas vadas. O aplinkinis pasaulis yra nelyginant priešų kariuomenė, kuri laiko apsiautusi tavo tvirtovę. Privalai gyvas išsmukti iš jos, jei nori prasibrauti pro priešo gretas ir įvykdyti šį įsakymą. Privalai būti narsus, bet drauge išnešti sveiką kailį. Įžūlus ir kartu apdairus... Ar supranti?

– Taip, dabar praregiu, Seiduna.

– Ar vis dar manai, kad esu niekingas piktadarys?

– Ne. Žvelgiant iš tokių pozicijų, kurias man dabar atvėrei, tu nesi piktadarys.

– Ar turėtum drąsos keliauti į Al Arafą?

– Nuo šiol nebeturiu jokio kito troškimo.

Hasanas priėjo prie fedajino ir perpjovė jį pančiojusias virves.

– Kelkis. Tu laisvas.

Ibn Tahiras išsprogino akis.

– Ko nori iš manęs? Nesuprantu... – suvebleno jis.

– Tu – laisvas!

– Ką? Aš? Laisvas? Aš, atėjęs tavęs nužudyti?

– Ibn Tahiro daugiau nėra. Dabar tu vėl esi Avanis. Ir jau pradėjai kopti į Al Arafą. Varnas varnui akies nekerta.

Ibn Tahiras pravirko. Puolė Hasanui į kojas.

– Atleisk! Atleisk!

– Palik šią vietą, sūnau mano. Mokykis ir pažink. Nieko nebijok. Atmesk visus prietarus. Lai niekas nebūna tau per aukštai ir niekas per žemai. Patirk viską. Būk narsus. Kai neberasi nieko, ką tau galėtų duoti pasaulis, grįžk. Galbūt manęs jau nebebus. Bet mano sekėjai liks. Būsi čia draugiškai priimtas, aš tuo pasirūpinsiu. Tada jau būsi užkopęs į Al Arafą.

Ibn Tahiras skubriai pakštelėjo jam į ranką. Hasanas pakėlė jį nuo grindų ir ilgai, skvarbiai žvelgė jam į akis. Paskui apsikabino ir pabučiavo.

– Mano sūnau... – suverkšleno, jo akys sudrėko. – Mano pasenusi širdis džiaugiasi tavimi. Duosiu tau pinigų. Įsakysiu, kad suruoštų viską, ko prireiks kelionei...

Ibn Tahiras buvo nepaprastai sujaudintas.

– Ar galėčiau dar sykį užmesti akį į sodus?

– Eime į bokšto terasą.

Juodu pakilo į aikštelę ir pažvelgė į sodus. Ibn Tahiras atsiduso. Graudulys jį įveikė. Jaunuolis padėjo galvą ant sienos ir davė valią ašaroms.

Paskui juodu grįžo į vidų ir Hasanas davė visus reikalingus nurodymus. Ibn Tahiras pasiėmė savo daiktus. Taip pat eilėraščius. Jie – brangus atminimas. Tą pačią dieną jis išjojo iš tvirtovės, gerai ginkluotas, aprūpintas pinigais ir nešuliniu asilu. Ryškiai spigino saulė. Jaunuolis žvalgėsi aplinkui plačiai atmerktomis akimis. Visas pasaulis jam atrodė atgimęs ir naujas. Jautėsi taip, lyg tik dabar būtų praregėjęs. Į tūkstančius klausimų reikėjo rasti atsakymus. Fedajinas Ibn Tahiras išties mirė. Gimė filosofas Avanis...

Hasanas į savo kambarius grįžo širdimi, kupina dar nepažinto, nuostabaus jausmo. Po kurio laiko pas jį atlėkė labai uždusę didieji dajai.

– Ką tai reiškia? Ar žinai, kad Ibn Tahiras išjojo iš tvirtovės? Visi jį matė.

Pralinksmėjęs Hasanas sukrizeno.

– Suklydote, brangieji. Jus apgavo jūsų akys. Ibn Tahiras mirė kankinio mirtimi už ismailizmo idėją. Veikiausiai tai buvo kas nors kitas. Aš nieko nežinau... Tiesa, man atsitiko malonus dalykas, turiu judviem apie tai pasakyti: įgijau sūnų...

Didieji dajai susižvalgė ir pakinkavo galvas.

• • •

Pulkas, lydėjęs Ibn Tahirą į Alamutą, drauge su nelaisvėn paimtu Ibn Vaku artėjo prie Nahavando. Visą kelią kariai gaudė žinias. Laukė, kada pasklis žinia, kad ismailitų vadas nužudytas. Tačiau šios žinios taip ir neišgirdo.

Nahavande Fahras al Mulkas, nužudyto didžiojo vizirio sūnus, norėdamas atkeršyti už tėvą, o drauge nuslėpti tai, kad tikrasis žudikas paspruko, liepė iškilmingai nukirsti galvą Ibn Vakui kaip vizirio žudikui...

O Ibn Tahiras kirto Irano karalystės sieną ir atsidūrė Indijoje.

Devynioliktas skyrius

Žinia apie vizirio mirtį apskriejo visus pakraščius, nešama lakių žygūnų, ir šiurpino žmones visoje milžiniškoje seldžiukų valstybėje. Ji sukėlė aibę netikėtų pasekmių, visuotinę sumaištį ir pasėjo netikrumo jausmą.

Zur Gumbadano tvirtovės, stūksančios netoli ismailitų forto Girdkucho Chuzestane, įgula buvo benusigaluojanti iš troškulio ir bado, mažai tetrūko, kad pasiduotų, tik staiga per vieną naktį ją, kaip ir Alamutą, apsiaustyje laikę pulkai pasitraukė. Didysis viziris, pikčiausias ismailizmo priešas, mirė. Jo tęsėjas Tadažas al Mulkas buvo laikomas Hasano bičiuliu. Taigi Kizilo Sariko pulkai savavališkai atsitraukė ir išsisklaidė, nesulaukę, kol pulkininkas gaus įsakymą iš sultono arba naujojo vizirio. Hasano žygūnas, nešęs Huseino Alkeinio įpėdiniui, šeichui Benui Atašui, įsakymą išduoti didžiojo dajaus žudiką, į tvirtovę pateko visiškai laisvai. Jau kitą dieną gausus ir puikiai ginkluotas karavanas išgabeno grandinėmis sukaustytą Hoseiną į Alamutą.

Žinia apie didžiojo vizirio nužudymą pagaliau pasiekė ir vyriausiąjį sultono sūnų Barkiaroką, tuo metu prie Indijos sienų slopinusį sukilėlių maištą. Jis perleido vadovavimą daliai kariuomenės savo broliui Sandžarui ir su kitais pulkais nedelsdamas

pasileido į Isfahaną ginti savo, kaip paveldėtojo, teisių ir stoti skersai kelio galimiems pamotės Turkan Hatunos ir jos vizirio Tadžo al Mulko kėslams.

Per tą laiką Isfahane Tadžas al Mulkas jau buvo viską parengęs tam, kad sosto įpėdiniu būtų paskelbtas keturmetis Muchamedas. Pagrindinio šio sumanymo priešininko nebeliko ir abejojantis sultonas, kovodamas su jauniausia ir nepaprastai ryžtinga žmona, neteko rėmėjo. Kaip tik tuomet Bagdade jis išgyveno didžiausios šlovės ir iškilmingumo dienas. Be kalifo, sultonui nusilenkė daugiau kaip tūkstantis pavaldžių karalių, kunigaikščių ir didžiūnų iš visų jo karalystės kraštų. Sultonas puikavosi, pasiekęs šlovės ir galios viršūnę. Net jo daugiamečio ištikimo patarėjo mirtis negalėjo apkartinti didybės jausmo. Sultonas daugiau nieko negeidė. Jautėsi visiškai laimingas.

Žinia, kad sultono kariuomenės daliniai atsitraukė nuo Alamuto ir Zur Gumbadano, apdairiajam Tadžui al Mulkui reiškė pavojų, kurį kelia vakarykštis jo sąjungininkas Hasanas. Dabar, užėmęs Nizamo al Mulko, didžios Irano karalystės valdytojo, vietą, jis pajuto visą atsakomybės naštą už tvarką ir taiką valstybėje. Griežtas sultono įsakymas beatodairiškai pulti ir sunaikinti ismailitus jam buvo itin parankus. Tuoj pat atstatydino emirą Arslaną Tašą ir Kizilą Sariką, o į jų vietas paskyrė du jaunus ir ryžtingus turkų pulkininkus, kurie turėjo suburti ir surikiuoti išsibarsčiusius pulkus ir iš naujo pulti Alamutą ir Zur Gumbadaną.

• • •

– Pastaruoju metu daug nerimavome, – tarė Hasanas didiesiems dajams. – Reikia atsipūsti, pasirengti tolimesnei kovai. Taip pat turime užkišti spragas, atsiradusias mūsų bendruomenėje. Taigi, pamėginkime pasiekti garbingą taiką su sultonu.

Fedajinui Halfai buvo įsakyta nujoti pas sultoną į Bagdadą ir įteikti surašytas sąlygas. Štai ką Hasanas pasiūlė sultonui: grąžinti ismailitams pilis ir tvirtoves, priklausiusias jiems prieš didžiojo vizirio karo žygius. Sultonas turi atlyginti žalą už sugriautas tvirtoves. Atsakomasis žingsnis – Hasanas įsipareigoja nebeužimti naujų buveinių. Drauge jis yra pasirengęs ginti visą šiaurinę sieną nuo barbarų įsiveržimų. O už pasienio kariuomenės išlaikymą sultonas kasmet privaląs mokėti penkiasdešimt tūkstančių auksinių.

Dėdamas savo antspaudą ant šio laiško, Hasanas neištvėrė nenusijuokęs. Jis puikiai suvokė, kad jo pasiūlymas yra nemažas iššūkis. Jam buvo įdomu, kaip į šį laišką reaguos sultonas. Juk Hasanas iš visagalio Irano valdovo reikalavo nei mažiau, nei daugiau, o mokėti duoklę!

Halfą, nors jis buvo įgaliotas pasiuntinys, jau Hamadane sučiupo sultono statytiniai ir sukaustytą grandinėmis nuvarė į Bagdadą. Sultonui Hasano laišką asmeninės sargybos viršininkas atnešė per patį iškilmių įkarštį. Valdovas sulaužė antspaudą ir mikliai perskaitė laišką. Perbalo. Jo lūpos ėmė virpčioti iš įniršio.

– Per tokią šventę drįsti man rodytis akyse su tokia akiplėšiška rašliava?! – užstaugė ant viršininko.

Šis puolė ant žemės prieš sultoną. Ėmė maldauti pasigailėjimo.

– Štai, skaityk! – šaukė sultonas.

Dvariškiams įsakė išsiskirstyti. Ir tik tada leido prasiveržti visam susitelkusiam įtūžiui. Nuplėšė užuolaidas ir kilimus nuo langų ir sienų, sudaužė viską, kas pakliuvo po ranka, ir netekęs spėkų, vos dūsuodamas, suglebo ant pagalvių.

– Atveskite man tą piktadarį! – paliepė užkimusiu balsu.

Sargyba atvedė Halfą, surištą ir nepaprastai persigandusį.

– Kas tu?!

Halfa mikčiodamas atsakė.

– Fedajinas?! Vadinasi, profesionalus žudikas! – sustūgo sultonas.

Jis prišoko prie Halfos ir parvertė jį ant grindų, ėmė trypti jaunuolį kojomis ir bemaž pašėlo iš siuto. Galiausiai išsitraukė kardą ir negyvai užkapojo nelaimėlį pasiuntinį.

Kaip netikėtai sultonui kilo įsiūčio priepuolis, taip netikėtai jis ir išgaravo. Išvydęs negyvėlį, valdovas kaipmat atsitokėjo. Ėmė klausinėti raštininko ir savo asmeninės sargybos pulkininko patarimo, ką jam atsakyti į tokį neregėtai begėdišką Hasano akiplėšiškumą.

– Didenybe, paskubinkite karo žygį prieš ismailitus, – patarė pulkininkas.

– Bet ir į šį įžūlų akibrokštą būtina duoti deramą atsaką, – įsiterpė sekretorius. – Leiskite Jūsų Didenybės vardu surašyti jam atsakymą.

Vyrai nusprendė išsiųsti pasiuntinį į Alamutą. Laiške sekretorius išvadino Hasaną galvažudžiu, tėvynės išdaviku ir Kairo kalifo pakaliku. Įsakė jam nedelsiant atlaisvinti visas neteisėtai pasiglemžtas tvirtoves. Kitaip iš jų buveinių akmens ant akmens neliksią ir visi ismailitai su žmonomis ir vaikais būsią išnaikinti. O jo paties laukia pati rūsčiausia bausmė. Štai ką jam teikiasi pranešti Jo Didenybė.

Pasiuntiniu buvo pasirinktas jaunas pulkininkas Halefas iš Gaznos. Bejodamas jis mainydavo ristūną visur, kur tik apsistodavo, tad į Alamutą nusigavo po šešių dienų.

Minučeheris jį sulaikė savo bokšte ir pats nunešė sultono laišką Abu Aliui, o šis įdavė Hasanui.

Hasanas perskaitė atsakymą, paskui šaltakraujiškai parodė Abu Aliui. Liepė pakviesti Buzruką Umidą. Tada tarė:

– Sultonas, apakintas savo didybės, vengia stoti akistaton su jam gresiančiu pavojumi. Nenori mūsų pažinti. Tuo blogiau jam.

Hasanas liepė sukaustyti pasiuntinį grandinėmis ir atvesti pas jį.

Halefas priešinosi.

– Tai – nusikaltimas! – ėmė šaukti jis. – Aš esu Jo Didenybės, Irano sultono ir šacho pasiuntinys. Sukaustydami mane grandinėmis, gėdinate jį.

Bet perniek. Prieš vyriausiąjį karo vadą turėjo stoti supančiotas.

– Aš protestuoju prieš tokį elgesį su manimi, – tarė jis pasipiktinęs, jau įėjęs į prieškambarį, kur jo laukė trys vadai.

– Kur mano pasiuntinys? – šaltai paklausė Hasanas.

– Pirmiausia... – mėgino toliau kalbėti Halefas tokiu pat pasipiktinusiu tonu.

– Kur mano pasiuntinys?!

Hasano akys įsmigo į pulkininką. Jo balsas skambėjo nuožmiai ir įsakmiai.

Halefas užsispyręs nudelbė akis. Tylėjo.

– Gal netekai kalbos dovanos? Palauk! Tuoj pritaikysiu tau priemonę, kuri išsyk atriša liežuvį.

Įsakė eunuchui atvesti budelį ir padėjėjus su kankinimo įrankiais. Paskui nusisuko į didžiuosius dajus ir pradėjo nerūpestingai šnekučiuotis.

Ūmai Halefas prabilo.

– Atvykau Jo Didenybės vardu. Aš viso labo tik vykdau jo įsakymą.

Hasanas nekreipė dėmesio į jo žodžius. Nė nedirstelėjo jo pusėn.

Pasirodė budelis su dviem padėjėjais. Visi trys vyrai buvo tikri milžinai. Jie išsyk ėmė ruošti kankinimų suolą. Ant grindų pastatė akmeninę urną ir įpūtė joje žarijas. Dėžėje gulėjo įvairūs kankinimo įrankiai; dedami į kampą, jie nemaloniai džerškėjo.

Halefui kaktą išpylė prakaitas. Jis ėmė be perstogės ryti seiles ir netrukus jo burna visiškai išdžiūvo.

– Iš kur aš galiu žinoti, kas nutiko tavo pasiuntiniui? – išspaudė jis virpančiu balsu. – Aš tik gavau įsakymą ir jį įvykdžiau.

O Hasanas lyg apkurto.

Kai kankinimo įnagiai buvo paruošti, budelis tarė:

– Viskas paruošta, Seiduna.

– Pradėk nuo svilinimo!

Budelis paėmė iš dėžės nusmailintą geležinę lazdelę ir pradėjo kaitinti ant ugnies.

Halefas sušuko:

– Pasakysiu viską, ką žinau.

Hasanas ir šį kartą nė nekrustelėjo.

Lazdelė jau net pabalo nuo karščio. Budelis ištraukė ją iš liepsnos ir priėjo prie suimtojo. Šis, išvydęs kankinimo įrankį, užriko:

– Valdove! Pasigailėk! Sultonas kardu sukapojo tavo pasiuntinį.

Tik dabar Hasanas atsigręžė į Halefą. Mostelėjo budeliui, kad pasitrauktų.

– Tai vis dėlto atgavai kalbos dovaną? Vadinasi, sultonas pats, savo rankomis, užkapojo mano pasiuntinį? Negerai, negerai.

Hasanas visą laiką mąstė, kaip galėtų prispausti sultonui uodegą. Ir štai dabar, žiūrint į jo pasiuntinį, jam ūmai šovė mintis.

– Pakviesk gydytoją! – liepė eunuchui.

Halefas krūptelėjo. Nujautė, kad naujas įsakymas jam nieko gero nežada.

Hasanas linktelėjo didiesiems dajams, kad šie eitų su juo į kambarį.

– Negalime sustoti pusiaukelėje, – pasakė jiems. – Jeigu norime, kad priešas mūsų neaplenktų, turime smogti jam į silpniausią vietą. Mums nevalia apsigauti. Dabar sultonas mes visas jėgas, kad mus sunaikintų.

Tačiau didiesiems dajams nepapasakojo, ko ketina imtis.

Eunuchas pranešė, kad Chakimas atėjo.

– Tegu įeina, – liepė Hasanas.

Žemai lenkdamasis, graikas įžengė į kambarį.

– Ar apžiūrėjai suimtąjį? – paklausė Hasanas.

– Taip. Jis laukia už durų.

– Nueik ir vėl atidžiai jį apžiūrėk.

Graikas pakluso. Netrukus vėl grįžo į kambarį.

– Ar žinai, kas iš fedajinų į jį panašiausias?

Gydytojas nustebęs pasižiūrėjo į valdovą.

– Nesuprantu, ką turi omenyje, Seiduna, – atsakė jis. – Iš veido šiek tiek primena pradingusį Obeidą.

Hasanas nekantriai pavartė akis.

– Arba... laikysena kaip to Halfos, kurį prieš kokias dvi savaites kažkur nusiuntei... Irgi ne? Gal panašus į Afaną? Tuomet išties nežinau... Jo kojos kreivos kaip Džafaro... Ar jį turi omeny?

Graikas net sukaito.

Hasanas sukrizeno.

– Esi gydytojas ir įgudęs barzdaskutys. Ar apsiimtum, sakykime, Džafarą paversti šituo vyru?

Chakimo veidas bematant nušvito.

– Šį meną puikiai išmanau. Jis atsirado mano šalyje.

– Na, matai, pagaliau susišnekėjome.

– O, teikiesi juokauti, Seiduna. Vyras, stovintis už durų, turi trumpą, garbiniuotą barzdą, nesmarkiai įlaužtą nosį ir didoką randą ant skruosto. Visa tai lyg tyčia sukurta tam, kad būtų įmanoma atkartoti ant kito veido. Tik kai dirbsiu, leisk visą laiką turėti prieš akis pavyzdį.

– Gerai. Ar gali laiduoti, kad tau pavyks pasiekti didelio panašumo?

– Kiaušinis negalėtų būti panašesnis į kitą kiaušinį... Tik leisk man parengti viską, ko prireiks šiam darbui atlikti.

– Gerai. Daryk viską, ko tau prireiks.

Gydytojas išėjo. Hasanas nusiuntė pakviesti Džafaro.

Šiam pasirodžius, Hasanas kreipėsi į jį:

– Nepaprastai svarbią užduotį ketinu tau pavesti. Kai ją atliksi, ismailitai tavo vardą iškals žvaigždėse. Prieš tave atsilapos rojaus vartai.

Džafaras prisiminė Ibn Tahirą. Šis vis dar buvo garbinamas kaip kankinys, nors neseniai Džafaras jį savo akimis matė grįžtantį į Alamutą, o paskui matė, kaip jis nepaprastai laimingas ir švytinčiomis akimis vėl išvyko, atsiėmęs savo ritinėlį, kurį paliko jam saugoti prieš išjodamas į Nahavandą. Kokios nesuprantamos, stebuklingos paslaptys.

– Klausau, Seiduna!

Jaunuolio veidas net įkaito iš pasididžiavimo.

Visą šį laiką prieškambaryje Halefas išgyveno pragariškas baimės ir netikrumo kančias. Vos per kelis žingsnius nuo jo stovėjo galingasis budelis. Raumeningas rankas laikė sukryžiavęs ant nuogos krūtinės. Retsykiais pašaipiai sušnairuodavo į pasiuntinį. Jo padėjėjai mėgino įpūsti ugnį. Jie vis pakilodavo kankinimų suolą ir reikšmingai nužvelgdavo kankinimo įtaisus.

Gydytojas grįžo, nešinas reikalingais įrankiais.

Hasanas tarė Džafarui:

– Pirmiausia atidžiai apžiūrėk suimtąjį. Tiksliai įsimink kiekvieną jo judesį, kalbėjimo manierą, veido minas ir viską, ką apie save pasakys, kai jo klausinėsiu. Žiūrėk, kad ko nepraleistum! Turėsi jį pamėgdžioti taip, kad visi, kuriuos sutiksi, manytų, jog tu esi jis. Kitaip tariant, tapk juo.

Vyrai nuėjo į prieškambarį paskui Hasaną. Šis linktelėjo budeliui, kad būtų pasirengęs. Tada paklausė sultono pasiuntinį:

– Kuo tu vardu ir iš kur kilęs?

Halefas pamėgino vėl susitelkti.

– Esu Jo Didenybės pasiuntinys...

Hasanas įsiuto.

– Budeli, parenk įrankius! ... O tave paskutinį kartą įspėju, kad tiksliai atsakinėtum į visus klausimus. Žinok, kad būsi laikomas Alamute. Ir jei išaiškės, kad bent viena tavo nurodyta detalė netiksli, įsakysiu ketvirčiuoti Alamuto kieme. Dabar žinai, kas tavęs laukia. Kalbėk!

– Esu Halefas, Omaro sūnus. Mano giminė kilusi iš Gaznos. Ten gimiau ir praleidau savo jaunystę.

– Įsimink, Džafarai! ... Kiek tau metų ir kiek tarnauji sultono kariuomenėje?

– Man dvidešimt septyneri. Kariuomenėje tarnauju nuo šešiolikos.

– Kaip buvai į ją priimtas?

– Mano dėdė Osmanas, Chuseino sūnus, sultono sargybos šimtininkas, rekomendavo mane Jo Didenybei.

– Išvardyk, kur esi tarnavęs!

– Atvykau tiesiai į rūmus Isfahane. Paskui lydėjau Jo Didenybę po visą šalį kaip jo pasiuntinys.

Halefas išvardijo miestus, pro kuriuos keliaudavo ir kuriuose ilgiau apsistodavo. Paskui išvardijo karavanų ir karo kelius, kuriais yra keliavęs. Toliau kamantinėjamas pasakė, kad turi dvi žmonas, kiekviena jų pagimdžiusi jam po sūnų. Hasanas kamantinėjo toliau. Atėjo Halefo viršininkų, jų įpročių ir asmeninių reikalų eilė; paskui išklausinėjo apie jo draugus, tarnybą ir laisvą laiką. Šis nupasakojo, kaip bendrauja su tuo ir anuo, kiek kartų yra kalbėjęsis su sultonu ir kaip šis į jį žiūrintis. Pasakė, kur gyvena Isfahane ir kur – Bagdade. Kokį ritualą turi atlikti, kad būtų įleistas pas valdovą. Smulkiai nupasakojo sultono rūmų vietą Bagdade ir kaip į juos patekti, išdėstė visą rūmų ceremonialą...

Per šį trumpą laiką Džafaras pažino visiškai naują gyvenimą ir pamėgino į jį įsijausti.

Galiausiai Hasanas liepė suimtajam tiksliai nupasakoti, kaip keliavo į Alamutą. Išvardyti visas vietas, kur buvo apsistojęs, kur keitė arklius ir kur nakvojo. Paskui paliepė budeliui nuimti pančius, kad Halefas galėtų nusirengti.

Halefas įbūgo.

– Ką tai reiškia, valdove?

– Greitai! Be kalbų! Neversk manęs imtis kitokių priemonių. Nusimauk ir turbaną.

Halefas suaimanavo:

– Tik ne tai, valdove! Negėdink manęs šitaip!

Hasanui linktelėjus, budelis savo kietais gniaužtais pačiupo jį už sprando. Padėjėjas atnešė įkaitintą smailią lazdą ir meistras ėmė lėtai ją artinti prie nuogos suimtojo krūtinės. Dar neprisilietus, oda pradėjo čirškėti ir apsvilo.

Halefas užbaubė it pasiutęs.

– Darykit su manimi, ką tik norite. Tik nedeginkite!

Budelio padėjėjai jį nurengė ir vėl surišo rankas už nugaros.

Džafaras viską stebėjo nė nemirktelėdamas. Jis puikiai tvardėsi. Jaunuoliui tai žadino slaptą pasididžiavimą.

– Dabar tavo eilė, gydytojau, – tarė Hasanas. – Kaliny! Iš kur tie randai tavo kūne?

Halefas, vis dar drebėdamas iš patirto nuogąsčio, papasakojo apie kivirčą su vienu iš sultono eunuchų. O tuo metu graikas parengė ploną, aštrų pjoviklį, ilgą adatą, įvairių skysčių ir tepalų. Tada paliepė Džafarui apsinuoginti iki juosmens. Kaip tikras menininkas, graikas pasiraitojo rankoves. Vienam iš budelio padėjėjų liepė laikyti dėžę, prikrautą visokiausių įrankių. Ir ėmė darbuotis.

Pirmiausia tepalu ištepė Džafarui vieną veido vietą, paskui joje nubrėžė randą ir apgamą. Tada liepė kitam padėjėjui įkaitinti pjoviklį ir adatą. Ir pradėjo raižyti bei durstyti fedajino kūną.

Džafaras sukando dantis. Jis pablyško nuo skausmo, bet kai Hasanas į jį pažvelgė, jaunuolis jam šyptelėjo, atseit nieko baisaus.

Netrukus Halefas perprato Hasano sumanymą. Jį apėmė siaubas. Juk jeigu jo išvaizdą pavyktų pakeisti, šis jaunas ismailitas įstengtų netrukdomas prieiti prie paties sultono! Apie tai, kas tuomet galėtų nutikti, iškalbingai byloja didžiojo vizirio nužudymas. „Mane ištiks prakeiksmas, nes prisidėjau prie šio nusikaltimo, –

dingtelėjo sultono pasiuntiniui. – Pergalėk baimę! – ragino jį vidinis balsas. – Prisimink savo pareigą sultonui!“

Halefo kojos buvo laisvos. Jis išlaukė, kol gydytojas įsmeigė Džafarui durkliuką į veido odą. Tada prišoko prie jo ir stipriai spyrė jam į pilvą.

Graikas brūkštelėjo pjovikliu per pusę Džafaro veido, iš žaizdos išsyk ėmė plūsti kraujas. O pats fedajinas prarado pusiausvyrą ir parvirto ant grindų. Halefas svirtelėjo ir griuvo ant jo. Burna užkliuvo už gydytojo alkūnės. Instinktyviai suvarė dantis į atsikišusią kūno dalį. Graikas užkaukė iš skausmo.

Tuojau prišoko Abu Alis, Džafaras ir budelis, jie pradėjo negailestingai vanoti ir spardyti Halefą, kad šis paleistų savo auką. Bet Halefas atlyžo tik tada, kai budelio padėjėjas suvarė šiam į nugarą įkaitintą lazdos smaigalį. Pasiuntinys sustūgo, puolė raičiotis ant grindų, mėgindamas nusistverti už skaudamos vietos.

Tada Hasanas įsakė:

– Ant kankinimų suolo!

Perniek Halefas iš visų jėgų priešinosi. Geležiniai gniaužtai kaipmat jį nuramdė. Netrukus jis jau atsidūrė ant kankinimų suolo.

O graikas vaitodamas pakilo nuo grindų. Jam išplovė, patepė ir sutvarstė žaizdą ant alkūnės. Džafaras, visas paplūdęs kraujais, ramiai laukė, kada toliau bus keičiama jo išvaizda.

– Tas niekšas man viską sugadino, – ėmė aimanuoti graikas, iš arčiau apžiūrėjęs jaunuolį. – Ką dabar daryti su šita didžiule žaizda ant veido?

– Pirmiausia išplauk jam žaizdą, – patarė Hasanas. – Pažiūrėsime, ką įmanoma padaryti.

Paskui paliepė budeliui:

– Pradėk jį kankinti. Kai neteks sąmonės, vėl galėsim tęsti darbą.

Įrenginys pradėjo tempti Halefo galūnes. Sąnariai ėmė pokšėti, kaulai – braškėti. Halefas nežmoniškai sukliko.

Chakimas perbalo. Nors buvo gydytojas, tokio kraupaus riksmo dar nebuvo girdėjęs.

Jis mikliai apiplovė Džafaro žaizdą. Hasanas ją apžiūrėjo ir pasakė:

– Džafarai! Pasakysi, kad tave, kaip Jo Didenybės pasiuntinį, Alamute sužeidė ismailitų vadas, nes sultono laiškas jį nepaprastai įsiutino. Sakyk, jog kardu perkirto. Supratai?

– Supratau, Seiduna.

– Gydytojau! Baik savo darbą!

Visą tą laiką Halefas rėkė tik trumpam nutildamas. Paskui jo rėkimas virto nežmonišku kriokimu.

Ūmai budelis liovėsi jį kankinti. Suimtasis apalpo.

– Puiku, – tarė Hasanas. – Pabaikite be mūsų.

Ir nuėjo su didžiaisiais dajais į bokšto viršų.

O įgudusios gydytojo rankos Džafarą pavertė Halefu, Jo Didenybės pasiuntiniu.

Po kelių valandų pasikeitęs, nuo galvos iki kojų aprengtas Halefo drabužiais, Džafaras stojo prieš vyriausiąjį karo vadą. Hasanas nejučia krūptelėjo. Išties fedajinas buvo nepaprastai panašus į pasiuntinį. Tokia pati barzda, tokie patys ūsai, tas pats senas randas ant veido, ta pati įlaužta nosis ir net toks pats apgamas prie ausies. Nauja buvo tik didelė, šviežia žaizda veide.

– Kas tu esi...?

– Esu Halefas, Omaro sūnus. Mano giminė kilusi iš Gaznos...

– Gerai. Ar ir kitką įsiminei?

– Taip, Seiduna.

– Dabar įdėmiai klausyk. Šiandien pat pasibalnosi ristūną ir tuo pačiu keliu, kuriuo sultono pasiuntinys atjojo į Alamutą, išjosi į Bagdadą. Jo Didenybei nuneši žodinį Alamuto valdovo atsakymą. Nakvynės ir arklių keitimo vietas žinai. Nebūk aklas ir kurčias. Pašniukštinėk, gal sultonas jau bus iškeliavęs. Žūtbūt siek, kad tave

prie jo prileistų. Būk atkaklus! Primygtinai tvirtink, kad atsakymą gali pasakyti tik pačiam sultonui. Pasakok, kaip šiurkščiai tave pasitiko Alamute. Supratai? Štai tau keli gumulėliai! Ar atpažįsti? Pasiimk juos į kelionę. Nuryk po vieną prieš miegą. O paskutinį pasilik tam momentui, kai stosi prieš sultoną. Štai tau dar yla. Rūpestingai ją saugok, mat net menkiausias drėkstelėjimas ja yra mirtinas. Kai atsidursi priešais sultoną, pats žinai, ką turi padaryti, kad pelnytum rojų, o šiame pasaulyje – nemarų vardą, kurį atmins ismailitų brolija. Ar viskas aišku?

– Taip, Seiduna.

Džafarui degė veidai.

– Ar tavo tikėjimas stiprus?

– Stiprus, Seiduna.

– O tavo ryžtas?

– Nepalaužiamas.

– Tikiu, kad manęs nenuvilsi. Paimk šį kapšelį. Laiminu tave prieš kelionę. Išgarsink save ir ismailitus.

Hasanas išlydėjo fedajiną. Naujas gyvasis durklas buvo paleistas iš Alamuto tvirtovės į pasaulį.

Hasanas nukulniavo į sodus.

Nuo tada, kai Mirjama ir Halima taip graudžiai atsisveikino su gyvenimu, sodų gyventojus vis dar kamavo slogutis. Jį jautė ne tik merginos, bet ir eunuchai, netgi Apama.

Mirjamą merginos palaidojo kiparisų giraitėje. Ant jos kapo pasodino tulpių, narcizų, našlaičių ir raktažolių. Fatima iš uolos gabalo ištašė gražų paminklą – gedinčios moters figūrėlę. Bet nieko nedrįso jame įrašyti. Greta Mirjamos kapo merginos aptvėrė dar vieną žemės plotelį. Ten pastatė akmeninę gazelės figūrėlę, taip pat Fatimos iškaltą. Aplinkui prisodino rožių krūmelių. Halimai atminti. Kas rytą merginos atsilankydavo kiparisų giraitėje ir verkdavo prarastų draugių.

Mirjamos vaidmuo dabar atiteko Fatimai. Tačiau su Hasanu ji palaikė ryšį tik per Apamą. Jokių ginčų tarp jų nekildavo. Apama pasitraukė į visišką vienatvę. Merginos dažnai matydavo, kaip ji žvaliai kažkur skubėdavo takeliais, gyvai mosuodama rankomis ir balsiai šnekėdamasi su įsivaizduojamu pašnekovu. Gal kartais kuri mergina ir nusijuokdavo, iš tolėliau išvydusi šį vaizdą. Bet sutikusios Apamą merginos vis dar jautė ankstesnę baimę. Apamos pastangos pašalinti naktinių svečių apsilankymo pasekmes menkai tepadėjo. Suleika, Leila ir Sara jautė po širdimi nešiojančios naują gyvybę. Nėščiosios nekantravo, bet laukimas joms teikė džiaugsmo. O labiausiai džiūgavo Džada ir Safija. Jos nenustygo vietoje, belaukdamos prieaugio jų draugijoje.

Vietoj prarastų bičiulių Hasanas parūpino dvi naujas merginas. Šios buvo tykios ir kuklios, bet vis dėlto šiek tiek paįvairino pilką kasdienybę.

– Jau ruduo, netrukus paspaus šaltukas, – pasakė Hasanas Apamai. Juodu vaikštinėjo po vieną neapgyvendintą sodą. – Turime pasinaudoti paskutiniais šiltais vakarais. Į sodus reikės atsiųsti kelis naujus jaunuolius. Mat netrukus užeis lietūs, o po jų – sniegas ir šaltis. Tada nebeliks laiko rojaus ištaigai.

– Ką tada darys merginos?

– Kupranugarių ir avių vilnos turite pakankamai. Taip pat šilko. Tegu verpia, mezga ir siuva. Tegu įgyja įgūdžių. Nes Alamutui reikia visko.

– Kas bus su mokykla?

– Ar dar turi ko jas mokyti?

– Nieko, išskyrus meilės meną, kurio jos nepajėgia išmokti.

Po tiek laiko Hasanas vėl saldžiai pasijuokė.

– Na, mūsų poreikiams užteks. Matai, man nutiko tas pats, kas ir tau. Neturiu kam palikti savo žinių.

– Turi sūnų.

– Taip. Kiekvieną dieną laukiu, kada atveš jį į tvirtovę. Ketinu nukirsti jam galvą.

Apama dėbtelėjo į Hasaną.

– Tu juokauji?

– Kokie dar juokai! Argi niekšas, nužudęs geriausią mano padėjėją, nusipelno ko nors kito?

– Bet juk jis – tavo sūnus!

– Mano sūnus?! Ką tai reiškia? Galbūt – sakau „galbūt“, nes žinai, koks esu apdairus, – jis yra mano kūno vaisius. Bet niekada nebuvo mano dvasios vaisius! Gal aš kiek perdėjau. Galimas daiktas, yra žmogus, kuris kada nors gebės perimti mano palikimą. Tačiau dabar jis klajoja po pasaulį. Tu jį žinai. Tai – Ibn Ṭahiras.

– Ką tu pasakei? Ibn Tahiras? Argi jis nėra miręs? Ar ne jis nužudė vizirį?

– Taip, jis – vizirio žudikas. Bet grįžo gyvas ir sveikas.

Hasanas papasakojo Apamai, kaip paskutinį kartą susitiko su jaunuoliu. Ši niekaip negalėjo atsistebėti.

– Ir tu, Hasanai, jį paleidai?

– Taip. Aš jį paleidau.

– Kaip tu galėjai?

– Jei iš tiesų pažinotum mano širdį, tuomet suprastum. Jis tapo vienu iš mūsų. Mano sūnumi, mano jaunesniuoju broliu. Kas vakarą mintyse lydžiu jį kelionėje. Ir šitaip antrąsyk išgyvenu savo jaunystę. Mano širdis virpa dėl jo. Mintyse stebiu, kaip jam atsiveria akys, kaip jis pradeda pažinti, kaip formuojasi jo požiūris į pasaulį, jo būdas. O, kaip stipriai visa tai jaučiu drauge su juo!

Apama pakinkavo galvą. Tokio Hasano iki šiol ji nepažinojo. Kai šis išėjo, senė pati sau šitaip kalbėjo:

– Veikiausia jis labai vienišas, jei taip stipriai remiasi į kitą žmogų. Taip, jis – baisus ir geras tėvas.

• • •

Kitą dieną karavanas iš Zur Gumbadano atgabeno į Alamutą grandinėmis sukaustytą Hasano sūnų Hoseiną. Visa įgula sulėkė paspoksoti į Chuzestano didžiojo dajaus žudiką. Supančiotas Hoseinas niūriai žvelgė iš padilbų. Buvo kiek aukštesnis už savo tėvą, bet iš veido ganėtinai į jį panašus. Tik Hoseino akys buvo it laukinio, bemenk žvėriškos. Vedamas jis retsykiais pašnairuodavo tai į vieną, tai į kitą karį. Vyrams nuo jo žvilgsnio net šiurpuliukai per nugarą bėgo. Rodės, tuoj puls ir sudraskys į skutelius. Buvo matyti, kad Hoseinas kenčia pragariškas kančias, nes įgyvendinti šio ketinimo jam neleido pančiai.

Minučeheris jį pasitiko kaip kalinį.

– Tuoj pat nuvesk mane pas tėvą!

Minučeheris apsimetė, kad negirdi.

– Abuna! Paimk šešis vyrus ir nuveskite jį į rūsį!

Hoseinas apsiputojo.

– Ar nesupratai, ką tau pasakiau?!

Minučeheris atsuko jam nugarą.

Hoseinas griežė dantimis. Nors jo kojos buvo supančiotos grandine, jis vis dėlto įsigudrino įspirti nusisukusiam Minučeheriui.

Šis žaibiškai atsigręžė. Kraujas plūstelėjo jam į veidą. Atsivėdėjo ir tvojo ranka Hoseinui per veidą.

Hoseinas suriko iš įtūžio.

– O, jei dabar būčiau laisvas! Rankomis išraučiau tau žarnas iš pilvo, šunie, kalės vaike!

Abuna su vyrais stvėrė kalinį. Jėga nuvilko jį į rūsį po sargybiniu bokštu, kur buvo įrengtos kraupiausios Alamuto belangės. Šiurkščiai įstūmė į celę. Šis sukniubo veidu žemėn.

– Na, palaukit jūs man! Kai išsilaisvinsiu, išskersiu jus kaip benamius šunis! – stūgavo Hoseinas, kariams užtrenkiant duris.

Jis jau du mėnesius kalėjo sukaustytas grandinėmis. Jautėsi kaip laukinė katė, pagauta ir įtupdyta į narvą. Ėmė nekęsti viso pasaulio. Jautė, kad išsilaisvinęs pasmaugtų pirmą po ranka pasitaikiusį žmogų. Hasano sūnus visai nesigailėjo papjovęs Huseiną Alkeinį. Nedrebėjo ir dėl savo likimo, gyvybės. Dar vaikystėje jis visiems aplinkiniams įvarydavo siaubą. Buvo ūmaus būdo ir dažnai pratrūkdavo pykčiu. Tėvas jį paliko dar mažą. Jį pagimdė antroji Hasano žmona, Hadidžos ir Fatimos motina. Hoseinas su motina gyveno pas jos tėvus Firuz Ku. Senelis mėgino anūką nuramdyti lazda ir griežtu pasninku. Tačiau Hoseinas nepasidavė. Jis nuožmiai pasipriešindavo seneliui ir visiems, kas mėgino sukliudyti jam atsiduoti aistroms. Senelis buvo pirmas žmogus, kurio Hoseinas ėmė mirtinai nekęsti. Sykį patykojo pasaloje ir sunkiai sužeidė jį akmeniu. Nuo tada visi namiškiai ir kaimynai pradėjo gerokai jo prisibijoti. Berniukas nenorėjo dirbti laukuose ir ganyti gyvulių. Mieliau broliavosi su kariais ir jodinėdavo ant jų žirgų.

Sužinojęs, kad jo tėvas grįžo iš Egipto į šiaurės Iraną, išsyk nusprendė jį susirasti. Visai jo nepažinojo. Tik buvo girdėjęs, jog tėvas daug keliavo ir gyveno nepaprastai audringą ir neramų gyvenimą. Tad svajojo, kad drauge su juo patirs neįtikėtinų nuotykių ir maloniai sau klajos. Bet vos su juo susipažinęs suprato, kaip smarkiai prašovė pro šalį. O tėvas iš sūnaus tikėjosi to, kas šiam buvo šlykščiausia ir nepriimtiniausia: mokymasis, klusnumas ir stropumas. Netrukus Hoseinas ėmė nekęsti tėvo. Iš pradžių tą slėpė. Bet veikiai įtūžis gaivališkai prasiveržė. „Tegu mokosi visokie bėdžiai ir tepaklūsta tavo liokajai! Aš negeidžiu nei vieno, nei kito. Mokslas man smirda, o klusnumą niekinu!“ – „Puiku“, – atsakė Hasanas. Paliepė pririšti jį prie kuolo ir talžyti botagu visos įgulos akyse. Paskui perdavė jį Huseinui Alkeiniui, kad tarnautų jam eiliniu ir kad šis palaužtų jo maištingumą. Zur Gumbadane Hoseinas

pasipriešino didžiajam dajui, o kai šis Hasano įsakymu ketino jį sukaustyti grandinėmis, Hoseinas jį papjovė.

Dėl galimos bausmės, kuri jo laukė už įvykdytą žmogžudystę, Hoseinas nekvaršino sau galvos. Per daug nesusimąstė ir apie tai, koks didelis ismailitams atrodė jo nusikaltimas. Tai, kad Huseinas Alkeinis ketino jį, vyriausiojo karo vado sūnų, supančioti grandinėmis, jam atrodė tokia neteisybė, jog į ją galima atsakyti tik šitaip. Manė, jog savaime suprantama, kad dėl kilmės jam leidžiama daugiau nei kitiems. Lygiai taip pat būtų pasielgęs ir su šeichu Benu Atašu, kuriam pagaliau pavyko jį sukaustyti grandinėmis, jei tik būtų pasitaikiusi proga. Tad dabar Hoseinas šėlo iš įniršio, nes, užuot tuojau pat nuvestas pas tėvą, buvo įmestas į kalėjimą.

Abu Alis pranešė Hasanui, kad į tvirtovę atvežtas jo sūnus.

– Puiku. Pasikalbėsiu su juo. Tegu jį atveda pas mane.

Abuna su vyrais nuėjo atvesti kalinio.

– Greitai! Kelkis! Turi eiti pas Seiduną!

Hoseinas beprotiškai nusikvatojo.

– Dėkui Alachui! Netrukus iš jūsų nugarų pjaustysiu diržus.

Prie vyriausiojo karo vado pastato Abuna perdavė kalinį asmeniniams Hasano sargybiniams. Hoseiną apniko keista, instinktyvi baimė. Jis pamatė, kad nuo tada, kai paliko tvirtovę, gyvenimas čia labai pasikeitė. Visur tvyrojo aiški, geležinė tvarka. Buvo matyti, kad viską valdo kieta ir galinga ranka.

Eunuchai milžinai koridoriuose ir prie durų kėlė jam nepasitikėjimą. Pačiame viršuje milžiniškas sargybinis su kuoka stovėjo nekrutėdamas it statula ir vis dėlto sekė akimis kiekvieną jo judesį, – tai jam atrodė lyg koks pikta lemiantis ženklas. Ar galėjo pamanyti, kad jo tėvas šitaip apsistatys sargyba!

Įžengęs į Hasano kambarį, Hoseinas užsispyręs sustojo ant slenksčio. Jo tėvas sėdėjo ant pakylėto gulto ir buvo matyti, kad yra įsigilinęs į kažkokius dokumentus. Tik po valandėlės jis pakėlė

akis į sūnų. Atsistojo. Linktelėjo sargybiniams, kad šie išeitų. Paskui nužvelgė Hoseiną nuo galvos iki kojų.

– Pirmiausia nuimk man grandines!

Hoseino balsas nuskambėjo neryžtingai.

– Ar esi kada matęs nusikaltėlį be pančių?

– Ar kada sūnus yra stovėjęs prieš tėvą su pančiais?

– Jei taip dar niekada nebuvo nutikę, tai dabar tikrai nutiks.

– Bijai manęs.

– Pasiutęs šuo irgi turi būti laikomas pririštas, kol bus nugalabytas.

– Nuostabus tėvas, iš tikrųjų!

– Tu teisus. Dabar turiu mokėti už nuodėmę, kurią padariau tave pradėdamas.

– Vadinasi, neketini manęs išlaisvinti?

– Man regis, tu visai nesuvoki, kas tavęs laukia už piktadarystę. Aš sukūriau įstatymus ir pirmas jų laikysiuosi.

– Aš visai nebijau tavo grasinimų.

– Kvailys! Veršis!

– Užgauliok kiek nori. Tai manęs neįžeidžia.

– O, dangau! Ar dar nesuvokei, kokį nusikaltimą padarei?!

– Niekas nekaustys manęs grandinėmis ir neliks nenubaustas.

– Vadinasi, tik už tai nužudei mano geriausią draugą ir padėjėją, kuris tiesiog vykdė mano įsakymą?!

– Ar tau draugas svarbesnis už sūnų?

– Deja, taip.

– Visas Iranas gali didžiuotis tokiu šauniu tėvu! Kaip su manimi pasielgsi?

– Kokią bausmę esu numatęs už vado nužudymą?

– Nesu nagrinėjęs tavo įstatymų.

– Nieko baisaus. Aš tau pasakysiu. Už šį nusikaltimą įstatymas numato štai tokią bausmę: tikintiesiems matant nukertama dešinė ranka ir galva.

Hoseinas išsprogino akis.

– Gal nori pasakyti, kad manęs laukia tokia bausmė?

– O gal manai, kad juokais sukūriau savo įstatymus?

– Išties. Pasaulis pašiurptų, išvydęs tokį tėvą.

– Prastai mane pažįsti.

– Mielai tą pripažįstu.

– Tu vis toks pats akižara.

– Ko norėti. Obuolys nuo obels netoli terieda.

– Neturiu laiko tavo šmaikštybėms. Rytoj stosi prieš dajų teismą. Dabar žinai, kas tavęs laukia. Su manimi daugiau nebeturėsi progos kalbėti. Ką pranešti tavo motinai?

– Perduok jai, kad dėkoju už tokį pavyzdingą tėvą. Bet kuris žvėris su savo jaunikliu geriau pasielgtų.

– Kaip tik todėl jis ir yra žvėris. O mes, žmonės, turime griežtus, bet teisingus įstatymus... Ar dar nori ką nors pasakyti?

– Ką tau galėčiau dar pasakyti? Gal manai, jog patikėsiu, kad atsikratysi vienintelio sūnaus ir paveldėtojo? Kas bus tavo įpėdinis?

Hasanas griausmingai nusikvatojo.

– Tu – mano paveldėtojas? Kad tu kada nors taptum vadu šios bendruomenės, pastatytos iš dvasios prado, gryno proto? Tu, tegebantis sutramdyti asilą? Kur tai matyta, kad erelis aukštybių karalystę perleistų veršiui? Tai štai kodėl manai, jog gali daryti, ką užsigeidi?

Jei tik būtų įmanęs, Hoseinas būtų sudraskęs Hasaną akimis.

– Šuniui gimsta šuo, buliui – veršis. Koks tėvas, toks ir sūnus.

– Jei tai tiesa, tuomet tu – ne mano sūnus!

– Gal šitaip nori apgėdinti mano motiną?

– Jokiu būdu. Tik norėjau tau įrodyti, kad tavo teiginys gal tiktų šuniui ar buliui, bet nieku gyvu – žmogui. Kitaip karalystės, kurias tėvai įkūrė savo protu ir drąsa, nežlugtų per sūnų negebėjimą ir bukumą.

– Teisingai. Bet pasaulis dar nėra regėjęs tokio sultono ar šacho, kuris savo karalystę paliktų svetimam, o ne savo sūnui.

– Vadinasi, ir čia aš būsiu pirmas. Taigi, ar tikrai neturi man daugiau klausimų? Ką nors perduoti motinai?

– Nieko, išskyrus tai, ką jau pasakiau.

– Gerai.

Hasanas pašaukė sargybą.

– Nuveskite kalinį į kalėjimą!

Hoseinas sugriežė dantimis.

– Tik pamėgink išstatyti mane prieš savo pakalikų teismą! Visam pasauliui išrėksiu tavo gėdą.

• • •

Kitą rytą buvo sušauktas aukščiausiasis dajų teismas. Pirmininkavo Abu Alis.

– Remkitės įstatymais ir tada teiskite, griežtai jų laikydamiesi, – paliepė Hasanas.

Kai visi susirinko, sargyba atvedė Hoseiną.

Abu Alis apkaltino jį dvigubu nusikaltimu. Pasipriešinimu vadui ir jo nužudymu. Abiem atvejais įstatymai numato mirties bausmę.

Abu Alis paklausė:

– Ar pripažįsti savo kaltę, Hasano sūnau?

– Nepripažįstu jokios kaltės. Tik pripažįstu, kad iš tiesų padariau tai, ką man priskiri.

– Gerai. Vien už pasipriešinimą vadui numatyta mirties bausmė.

Hoseinas pašėlo.

– Nepamiršk, kad esu vyriausiojo karo vado sūnus!

– Įstatymas nepripažįsta išimčių. Alkeinio įguloje buvai eilinis karys. Tau ir pateikiame kaltinimus kaip kariui.

– Ką? Kad kas nors mane pančiotų grandinėmis?!

– Kaip matai, esi sukaustytas. Ar iš tikrųjų nesiginsi?

– Kokios gynybos iš manęs reikalauji?! Alkeinis už akių mane įskundė tėvui, kad būtų lengviau įgrūsti į belangę. Tokio elgesio nepakęsiu! Aš ne šiaip koks žmogėnas. Aš – vyriausiojo karo vado sūnus!

– Tu jam pasipriešinai. Vyriausiasis karo vadas įsakė tave sukaustyti grandinėmis ir paskui nubausti. Ir tu nužudei Alkeinį. Ar šitaip buvo?

– Taip. Šitaip viskas ir buvo.

– Gerai. Abdulai Malikai! Perskaityk, ką numato įstatymas už pasipriešinimą vadui ir ką – už vado nužudymą!

Abdulas Malikas išsitiesė visu savo milžinišku ūgiu. Atvertė sunkią įrištą knygą pažymėtoje vietoje ir pagarbiai palietė ją kakta. Paskui iškilmingu balsu ėmė skaityti:

– Jeigu kuris nors iš ismailitų pasipriešins savo vadui ar jo įsakymui arba kaip nors kitaip vengs jį vykdyti, išskyrus atvejus, kai įsikiša aukščiausioji jėga, jis bus nubaustas mirtimi – jam bus nukirsta galva... Jeigu kuris nors iš ismailitų iš tikrųjų užpuls savo vadą arba jį nužudys, bus nubaustas mirtimi, pirma jam bus nukirsta dešinė ranka, o paskui – galva.

Abdulas Malikas užvertė knygą. Pagarbiai nusilenkė dajams ir atsisėdo į savo vietą.

Abu Alis tarė:

– Aukščiausiojo dajų teismo teisėjai! Išgirdote, ką numato įstatymas už pasipriešinimą vadui ir už jo nužudymą. Klausiu jūsų, ar kaltinamasis yra kaltas dėl jam pateiktų kaltinimų?

Jis pasisuko į Buzruką Umidą ir kreipėsi į jį.

– Kaltas, – atsakė šis.

– Emire Minučeheri?

– Kaltas.

– Dajau Ibrahimai?

– Kaltas.

– Dajau Abdulai Malikai?

– Kaltas.

– Dajau Abu Soraka?

– Kaltas.

Visi pripažino Hoseino kaltę.

Abu Aliui tariant kiekvieną vardą, Hoseinas krūptelėdavo. Jis vylėsi, kad kuris nors teisėjas paprieštaraus, suvoks, jog jo, Hoseino, veiksmai teisingi ir jis negalėjęs kitaip pasielgti. Kai paskutinis teisėjas ištarė „kaltas“, kaltinamasis užstaugė:

– Niekingi šunys!

Net sukaustytas grandinėmis būtų įmanęs juos užpulti. Bet sargybinis laiku jį sučiupo. Hoseinas griežė dantimis ir vartė akis iš bejėgiško įniršio.

Abu Alis atsistojo ir iškilmingai tarė:

– Aukščiausiojo dajų teismo teisėjai! Visi pripažinote, jog kaltinamasis kaltas dėl šių nusikaltimų. Todėl Hoseinas, Hasano sūnus ir Sabos anūkas, nuteisiamas myriop, pirmiausia jam bus nukirsta dešinė ranka, o paskui – galva, kaip numato įstatymas. Nuosprendis bus įvykdytas, kai jį pasirašys vyriausiasis karo vadas. Ar kuris nors iš garbių teismo narių turi ką pridurti?

Pakilo Buzrukas Umidas.

– Aukščiausiojo dajų teismo teisėjai! – prabilo jis. – Ką tik išgirdote nuosprendį, skirtą Hoseinui, Hasano sūnui, už Chuzestano didžiojo dajaus nužudymą. Nusikaltimas buvo įrodytas ir nusikaltėlis pats prisipažino jį įvykdęs. Taigi jam skirta bausmė yra teisėta ir visiškai teisinga. Bet norėčiau atkreipti teisėjų dėmesį į tai, kad Hoseino nusikaltimas yra pirmas toks nuo tada, kai vyriausiasis karo vadas sugriežtino įstatymus. Todėl siūlau įteikti Seidunai prašymą jo pasigailėti, jeigu pats nuteistasis tam pritartų.

Pasigirdo pritariamas dajų murmesys.

– Nuteistasis! Ar nori vyriausiojo karo vado prašyti pasigailėjimo?

Hoseinas tulžingai sušuko:

– Nenoriu! Niekada! Tėvo, kuris vienintelį savo sūnų atiduoda budeliams, nieko neprašysiu.

– Persigalvok, Hoseinai, – draugiškai įkalbinėjo jį Buzrukas Umidas.

– Ne! Nepersigalvosiu!

– Įveik užsispyrimą! Prašyk pasigailėjimo! – susierzinęs įtikinėjo Abu Alis.

– Perduokit jam, kad jis menkesnis už šunį!

– Tramdyk liežuvį, nusikaltėli!

Ibrahimas paraudo iš įniršio.

– Gal prieš tave, kuriam smarvė trenkia iš nasrų?!

Buzrukas Umidas ir Abdulas Malikas priėjo prie kalinio.

– Persigalvok, Hasano sūnau, – tarė didysis dajus. – Tu tik prašyk, o aš pasistengsiu perkalbėti tavo tėvą.

– Prašymas pasigailėti nuteistojo nežemina, – pridūrė Abdulas Malikas. – Svarbiausia, kad jis suvokė savo nuodėmę ir ateityje žada pasitaisyti.

– Dėl manęs galite daryti viską, ką tik norite, – galiausiai mažne atlyžo Hoseinas.

Abu Alis, Buzrukas Umidas ir Abdulas Malikas nuėjo pranešti Hasanui apie aukščiausiojo teismo nuosprendį.

Hasanas ramiai išklausė. Kai Buzrukas Umidas pateikė prašymą pasigailėti, šaltai jį atmetė.

– Aš pats sukūriau įstatymus, – pratarė jis rūsčiai, – ir noriu būti pirmas, kuris juos gerbia.

– Tai pirmas atvejis, kai ismailitas nužudė savo vadą.

– Kaip tik todėl būtina parodyti pavyzdį.

– Kartais vietoj griežto teisingumo labiau tinka parodyti gailestingumą.

– Kitu atveju galbūt, bet šiuo – nieku gyvu. Jei pasigailėsiu Hoseino, tikintieji sakys: „Žiūrėkite! Mums galioja įstatymai, o jo sūnui – ne. Žinojome, kad varnas varnui akies nekerta."

– Bet jeigu liepsi įvykdyti nuosprendį, visi pasibaisės: koks tėvas!

Hasanas suraukė kaktą.

– Įstatymus sukūriau visiems ismailitams, neskirstydamas į sūnus ir ne sūnus. Esu vyriausiasis karo vadas ir atsakau už įstatymų vykdymą. Todėl mirties bausmę pasirašysiu.

Paėmė nuosprendį Abdului Malikui iš rankų. Įdėmiai perskaitė. Paskui įmerkė žąsies plunksną į rašalą ir tvirta ranka pasirašė.

– Štai, – tarė jis. – Abu Ali! Tu paskelbsi tikintiesiems aukščiausiojo dajų teismo nuosprendį. Rytoj iki saulėtekio budelis atliks savo pareigą. Ar viskas aišku?

– Viskas aišku, Ibn Saba.

Buzrukas Umidas, nebyliai stovėjęs nuošalyje, pratarė:

– Galbūt nuosprendį būtų galima sušvelninti praleidžiant pirmąją jo dalį?

– Jau pasirašyta. Dėkoju už jūsų darbą.

Likęs vienas, Hasanas tarė sau:

– Sūnus buvo kliuvinys mano statinyje. Ar esu žvėris, kad jį sunaikinu? Pradėtas statyti pastatas turi būti baigtas. Jeigu širdis tau trukdo tai atlikti, įsakyk jai nutilti. Visa, kas didinga, privalo įveikti tai, kas žmogiška.

Dvidešimtas skyrius

Kitą rytą, dar neišaušus, sugaudė būgnai, kviesdami karius susirinkti.

Iš lūpų į lūpas sklido žinia, kad vyriausiojo karo vado sūnui bus nukirsta galva už Chuzestano didžiojo dajaus nužudymą.

Abu Alis su Minučeheriu ir Ibrahimu nuėjo į Hoseino celę rūsyje. Skaitant nuosprendį, didžiojo dajaus balsas šiek tiek virpėjo, jis pasakė, kad vyriausiasis karo vadas atmetė prašymą pasigailėti.

– Dabar eik, Hasano sūnau. Teisybė turi būti įvykdyta.

Hoseinas valandėlę spoksojo į atėjusius vyrus lyg suglumęs žvėris. Paskui juos puolė. Bet kojos, supančiotos grandinėmis, susipainiojo ir jis parvirto.

– Prakeikti šungalviai! Prakeikti šungalviai, – suvaitojo.

Sargybiniai jį pakėlė. Šis iš visų jėgų priešinosi eiti į mirties vykdymo vietą. Teko jėga išvilkti jį iš rūsio.

Vidurinėje ir žemutinėje terasose stovėjo išsirikiavusi kariuomenė. Žemutinėje terasoje riogsojo sunki trinka. Budelis atėjo su savo padėjėjais. Jis buvo nuogas iki juosmens, ant peties nešėsi kirvį. Laikėsi išdidžiai ir dėjosi nieko nepastebįs.

Per karių gretas nuvilnijo šnabždesys:

– Atveda!

Hoseinas laidė keiksmus ir pasiutusiai muistėsi. Prunkštė ir kaleno dantimis it laukinė katė. Jį vedantys vyrai uždusę šnopavo. Šiurkščiai stumdė ir varė į egzekucijos vietą.

Išvydęs budelį su kirviu, nuteistasis sudrebėjo visu kūnu. Ūmai nuščiuvo. Suvokė, kas jo laukia.

– Seidunos sūnus. Vyriausiojo karo vado sūnus, – šnibždėjo vyrai gretose.

Abu Alis, Buzrukas Umidas ir Minučeheris užšoko ant žirgų. Suskambo ragas, patraukdamas visų dėmesį. Abu Alis pajojo kelis žingsnius į priekį. Išskleidė ritinėlį ir raiškiu balsu perskaitė mirties nuosprendį. Paskui paragino budelį atlikti savo pareigą.

Akimirką įsitvyrojo kraupi tyla. Buvo aiškiai girdėti upės šniokštimas.

Nelauktai iš Hoseino krūtinės išsiveržė šūksmas:

– Žmonės! Nejau negirdėjote?! Tėvas atiduoda savo sūnų budeliui!

Kariai suklego. Abduras Ahmanas, stovėjęs naujokų priekyje, dirstelėjo į Naimą, stovėjusį už jo. Šis buvo išblyškęs it vaškas.

Budelio padėjėjai sugriebė nuteistąjį ir išlaisvino jo dešinę ranką. Hoseinas baisinga jėga priešinosi. Instinktyviai veržėsi kuo toliau nuo trinkos. Bet milžinai prispaudė jį prie jos, parklupdė ant kelių ir padėjo ranką ant rąstgalio. Budelis viena ranka čiupo jį už riešo, o kita užsimojo kirviu. Ašmuo švystelėjo ore ir čerkštelėjęs perkirto kaulą. Hoseinas sustūgo taip, kad jo šūksmas įsismelkė kariams į smegenis. Nuteistasis išsprūdo padėjėjams iš nagų ir jų veidus aptaškė krauju, smarkiai čiurškiančiu iš perkirstų gyslų. Paskui netekęs sąmonės sudribo ant žemės. Vyrai jį pakėlė ir padėjo jo galvą ant trinkos. Budelis vienu kirčiu atskyrė ją nuo kūno. Padėjėjas padavė budeliui apsiaustą. Šis užmetė drabužį ant lavono, tysančio kraujo klane.

Paskui kreipėsi į Abu Alį.

– Budelis savo pareigą atliko, – pratarė sausai.

– Teisybė įvykdyta, – atsakė didysis dajus.

Jis vėl išjojo į priekį prieš susirinkusią vyriją. Prabilo:

– Ismailitai! Ką tik tapote liudytojais griežtos teisybės, kuri viešpatauja Alamute. Seiduna, mūsų vyriausiasis karo vadas, nepripažįsta išimčių. Kas įvykdė nusikaltimą, baudžiamas griežtai pagal įstatymą. Nei užimama padėtis, nei giminystės ryšiai neapsaugos jo nuo pelnytos bausmės. Todėl dar sykį kviečiu jus gerbti įstatymą ir griežtai laikytis nuostatų. Alachas yra Dievas ir Mahometas yra jo Pranašas! Ateiki, Al Mahdi!

Abu Alis ištarė įsakymą ir vyrai nuėjo prie savo kasdienių darbų.

Daugelis sakė:

– Ir iš tikrųjų! Dar yra pasaulyje teisybė.

O kiti stebėjosi:

– Kur dar rastum kunigaikštį arba vadą, kuris paaukotų savo sūnų dėl įstatymų?

Žinia, kad ismailitų valdovas nubaudė mirties bausme savo sūnų, žaibiškai apskriejo šalį. Ir žadino jam klaiko kupiną pagarbą.

• • •

Tuo metu Džafaras, paverstas sultono pasiuntiniu Halefu, keliaudamas į Bagdadą sutiko įvairiausio plauko žmonių. Prajojęs Kazviną, išsyk pamatė gausybę karių, vieni į karo stovyklą prie Nahavando jojo raiti, kiti ėjo pėsčiomis. Daugiausia tai buvo išblaškyti Kizilo Sariko kariuomenės daliniai, žygiuojantys iš Chorasano ir Chuzestano. Kariai pagarbiai traukėsi iš kelio, atpažinę sultono asmeninės sargybos pulkininką. Bet ir liežuvius tuoj pat prikąsdavo.

Kiekvienąsyk apsistojęs nakvynės namuose Džafaras galėjo pasikeisti žirgą. Pirmą naktį pernakvojo po atviru dangumi. Paskui

apsinakvodavo karavansarajuose prie vieškelio. Pusiaukelėje iki Savės miesto, vienos užeigos kambaryje, drauge su fedajinu apsinakvojo du Kizilo Sariko kariuomenės pulkininkai. Šie jam papasakojo, kas dėjosi prie Zur Gumbadano tvirtovės ir kaip karius paveikė žinia apie didžiojo vizirio nužudymą.

– Šiauriniuose kraštuose gyvena vien šiitai, – tarė vienas vyras. – Jie mano, kad ismailitai yra to paties tikėjimo, ir dabar, kai nebėra Nizamo al Mulko, nebeliko jokios prasmės kovoti su kalnų valdovu.

Džafaras pasipasakojo kaip tik keliaujantis iš Alamuto ir esąs sultono pasiuntinys. Vyrai persigandę į jį sužiuro.

– Neišduok mūsų, – ėmė maldauti jie. – Tai, ką mes tau pasakėme, šneka visi kariai. O kai bus duotas įsakymas, mes vėl griebsimės ginklo.

Džafaras juos nuramino. Šiedu ėmė smalsauti. Fedajinas net pats nustebo: ar jį šitaip veikė pakeista išvaizda, ar baimė išsiduoti buvo tokia didelė, jog visiškai įsigyveno į savo vaidmenį? Pasakojo vyrams tokias klaikybes apie Alamutą, kad šiems plaukai piestu stojosi. Net vėliau, kai jau užmigo, sapnavo vien košmarus. Bet kitą rytą pakirdęs ir išvydęs ant sienos sultono karių drabužius, instinktyviai stvėrėsi už kardo. Tik paskui susivokė, kur yra ir kokia jo užduotis.

Mikliai sukalbėjo rytinę maldą, išgėrė dubenėlį rūgusio pieno ir sukrimto riekę avižinio pyrago, tada užšoko ant ristūno ir nujojo pirmyn.

Priešpriešiais artėjo didžiulis gerai ginkluotų turkų raitijos dalinys. Vadas sustabdė Džafarą ir pareikalavo parodyti dokumentus.

Džafaras parodė. Pasakė, kad yra sultono pasiuntinys ir grįžta iš Alamuto.

– Gerai. O man įsakyta kuo skubiausiai suburti pulkus, išsisklaidžiusius prie klaidatikių tvirtovių. Jo Didenybė įsakė vėl pulti ismailitus.

Džafaras keliavo toliau. Jis mąstė: „Ar Seiduna žino, koks pavojus vėl gresia Alamutui?“ Tačiau privalėjo įvykdyti įsakymą ir jokios kliautys negalėjo pastoti jam kelio.

Karinis kelias jaunuoliui pasirodė nelyginant viena didžiulė kariuomenės stovykla. Jis be perstogės sutikdavo vis naujų pulkų. Fedajinas jau iš tolo šaukė esąs Jo Didenybės pasiuntinys, kad nebūtų vis stabdomas. Retkarčiais pakelėje suboluodavo palapinės. Gausybė arklių, kupranugarių, arklėnų ir galvijų, ištisos kaimenės smulkesnių naminių gyvulių skabė žolės kuokštus ganyklose.

Nahavandą Džafarui teko apjoti lanku, tokia daugybė karių ten buvo apsistojusi. Tačiau vėliau kelias į Bagdadą gerokai ištuštėjo. Karavansarajuose vietos pernakvoti visada būdavo ikvaliai. Dabar fedajinas nurijo pirmąjį gumulėlį. Jį apniko klaikus nerimas. Bejojantį ėmė persekioti reginiai. Jam rodėsi, kad įjojo į milžiniškus miestus, kur zuja nesuskaičiuojama gausybė žmonių. Paskui susapnavo patekęs į rojaus sodus ir atsidūręs tarp juodakių hurijų. Diena ir naktis susiliejo į viena. Džafarą galutinai įveikė aistra patirti visas šias būsenas. Jis jau buvo suvartojęs visus gumulėlius, teliko paskutinis. Teko įdėti daug pastangų, kad susitvardytų ir išsaugotų tą paskutinį.

Netikėtai fedajinui pasidingojo, kad prijojo didelio miesto vartus. Pratęs prie vaizduotės žaismo, ketino joti toliau. Bet ūmai šešių iečių smaigaliai jį sustabdė.

Regėjimai kaipmat išgaravo. Nuo tada, kai Džafaras išvyko iš Alamuto ir atkako prie Bagdado miesto vartų, jau praėjo devynios dienos ir buvo dešimta.

Jis išsyk susigaudė.

– Esu Jo Didenybės pasiuntinys, – ištarė šiurkščiai.

Sargybos viršininkas patikrino jo dokumentus.

– Gerai, jok toliau, – praleido jis.

Džafaras įjojo pro gynybinės sienos vartus. Iš nuostabos išpūtė akis. Vieni už kitus įstabesni gryno marmuro rūmai stovėjo

išsirikiavę eilėmis palei gatvę, kuria jojo. Retkarčiais tarp rūmų įsiterpdavo mečetės auksiniais ir žaliais kupolais. Aukšti minaretai šovė į dangų. Aikštės ir turgavietės, kuriose visi vibždėte vibždėjo it skruzdėlyne, pastodavo jam kelią. Fedajinas jau seniai pametė kryptį, kurią jam buvo nurodęs Alamute įkalintas antrininkas. Jaunuolis staiga pasijuto toks mažas. Kad pasidrąsintų, mintyse sušuko: „Džafarai! Kai įvykdysi duotą užduotį, tavęs laukia tūkstantį kartų nuostabesni kraštai.“

Tada sutiko keturis sargybinius. Prasibrovė prie jų ir paklausė vyriausiojo:

– Kuris kelias veda į Jo Didenybės rūmus?

Dešimtininkas dėbtelėjo į jį nustebęs.

– Ko taip spoksai?! – plykstelėjo Džafaras. – Rodyk kelią į rūmus.

– Ir mes ten traukiame. Eik su mumis.

Vienas iš sargybinių paėmė Džafaro arklio vadžias ir nusivedė paskui save. Jie ilgai vinguriavo pro nepabaigiamą namų ir rūmų jūrą. Galiausiai priėjo pasakiškai sutvarkytus sodus, už kurių saulėje bolavo neapsakomo grožio dvaras.

– Čia ir yra Jo Didenybės buveinė, – tarė dešimtininkas.

Tik dabar Džafaras atpažino dvarą iš Halefo pasakojimo. Vyrai pasuko į kareivines, pastatytas sodų pakraščiuose. O Džafaras nujojo prie didžiųjų vartų ir išrėkė slaptažodį.

Budintis kareivis nustebo:

– Šis slaptažodis nebegalioja, – tarė jis.

– Esu Jo Didenybės pasiuntinys! – užriko Džafaras. – Buvau Alamute ir dabar iš ten atnešu pranešimą.

Čia priėjo dešimtininkas ir akis pastatęs ėmė nužiūrinėti raitelį. Šis buvo visas dulkinas po ilgos kelionės, o veide įsirėžusi vos užsitraukusi žaizda. Veidas buvo nepaprastai sulysęs.

– Pakviesiu budintį pulkininką, – tarė vyras, išgirdęs, ko reikalauja atvykėlis.

Džafarą pakirto silpnumas. Jo nervai buvo tarsi sugniaužti tarp malūno girnų. Nužvelgė prie jo artėjantį pulkininką. Ką daryti? Apsimesti, kad jį pažįsta? O jei tai – naujas žmogus?

Pulkininkas priėjo prie pat vartų. Įdėmiai pasižiūrėjo į atvykėlį. Paskui sušuko:

– Ar tai tu, Halefai, Omaro sūnau?

– O kas gi kitas? Tuojau pat pranešk sultono asmeninei sargybai, kad aš atvykau. Turiu nedelsiant pas jį patekti.

Pulkininkas linktelėjo.

– Tik nubalnok arklį ir eik su manimi.

Eidami abu vyrai tylėjo. Pulkininkas slapta šnairavo į atvykėlį. Taip, tai yra Halefas iš Gaznos, nors kažkoks pasikeitęs ir atrodo labai pavargęs.

Sultono asmeninės sargybos viršininkas išsyk jį priėmė.

– Kaip įvykdei įsakymą, Halefai?

– Griežtai laikydamasis tavo nurodymų, emire. Bet mane priėmė siaubingai. Kankino, siekdami išgauti daugiau apie Jo Didenybės ketinimus. Turiu jam svarbių žinių.

– Turi laišką?

– Ne, tik žodinį pranešimą.

– Pasakyk jį man.

– Ismailitų valdovas jį skyrė tiesiogiai Jo Didenybei.

– Nejau pamiršai, kokie yra dvaro papročiai?

– Ne, emire. Bet kirtis, kurį man kirto klaidatikių vedlys, dar tebedegina veidą ir kaulus dar maudžia po kelionės. Negaliu gaišti laiko. Atnešiau baisių žinių.

– Koks yra Hasanas Ibn Saba?

– Tikras budelis. Žvėris žmogaus išvaizda. Turime pagaliau jį ir jo bendrus nušluoti nuo žemės paviršiaus.

– Taip ir bus... Lukterėk čia. Eisiu paklausti Jo Didenybės, ar geidaus dabar tave priimti.

Vyrui išėjus, Džafaras mikliai nurijo gumulėlį. Jau buvo stipriai įsmilęs, tad kvaišalas išsyk ėmė veikti. Netrukus fedajino sąmoningumas ir drąsa išaugo. Prieš akis iškilo pažįstami regėjimai. Sukaupęs visą valią, jiems priešinosi.

„Dabar privalau galvoti tik apie savo užduotį", – tarė sau jaunuolis.

1092-ųjų lapkričio 18 diena pagal mūsų kalendorių, beveik pusiaudienis. Sultonas Melik-šachas ką tik grįžęs iš trumpos viešnagės savo sesers, dabar vienintelės kalifo žmonos, haremuose. Galų gale jam pavyko iš dalies perkalbėti, iš dalies priversti religinį vadovą paskirti savo įpėdiniu sūnų Džafarą, kurį jam pagimdė sultono sesuo, ir išbraukti iš įpėdinių pirmagimį Mustazirą. Taigi nuožmios kovos su svainiu liko už nugaros. Tik kai sultonui pavyko išvyti svainį į Basrą, kalifas Muktadis pasidavė. Bet vis dėlto išsireikalavo dar dešimties dienų apmąstymams.

Jau praėjo penkios dienos. Sultonui besisvečiuojant, sesuo patikino, kad kalifas iš esmės sutiko su reikalavimu. Dabar, sėdėdamas ant aukštų pagalvių, sultonas patenkintas trynėsi rankas. Tai buvo vyras pačiame jėgų žydėjime, sąmojingas ir geros sveikatos. Mėgo turtus ir prabangą, domėjosi ir rūpinosi mokslu ir menu. Jį traukė visa, kas kūrybiška ir neįprasta.

Štai kaip jis samprotavo: „Ar man dar reikia ko nors geisti? Mano karalystė nusidriekusi plačiau nei bet kada. Karaliai ir kunigaikščiai man paklūsta. Dykumose kyla miestai ir keliai žėri saulėje. Žmonės gyvena pasiturimai ir garbina mane. Dabar palenkiau į savo pusę religinį vadą ir mano kraujo giminaitis užims Pranašo vietininko sostą. Kad ir kokį tikslą sau išsikeldavau, visada jį pasiekdavau. Išties dabar esu savo galybės viršūnėje."

Raštininkas pranešė, kad atėjo jo asmens sargybos viršininkas. Emiras įžengė, atliko reikiamą ceremoniją ir tarė:

– Didenybe! Halefas, Omaro sūnus, grįžo iš Alamuto. Jam ant veido žaizda. Jis pasakė, jog ismailitų valdovas liepęs jį kankinti, kad sužinotų apie tavo ketinimus. Atnešė tau žodinį pranešimą. Nusižeminęs prašo, kad Jūsų Didenybė jį priimtų.

Sultonas išblyško. Paskui įsiaudrino.

– Ką? Mano pasiuntinį išdrįso kankinti? O, koks prasčiokas, beširdis niekšas! Kviesk Halefą. Tegu pats papasakoja, kaip jam sekėsi tvirtovėje.

Emiras išėjo ir netrukus pasirodė Džafaras.

Fedajinas puolė prieš sultoną ant žemės.

– Kelkis, Omaro sūnau!

Išvydęs Džafaro veidą, sultonas sukliko:

– Oi, kaip tu atrodai, Halefai! Betgi pasakok, pasakok. Kaip tave priėmė tas kalnų galvažudys? Ką liepė man perduoti?

Džafarui migla aptraukė akis. Jį supantys daiktai baisuoliškai išsikreipė. Jis buvo patekęs į visišką hašišo vergiją. „Dabar privalau įvykdyti įsakymą, – tarė mintyse. – Hurijos manęs laukia.“

Iš Halefo pasakojimo prisiminė, kaip reikia kalbėti su sultonu.

– Jūsų Didenybe! Valstybės laime ir šviesa! – sumikčiojo jis. – Buvau Alamute. Mane sužeidė...

Ranka čiuopė durkliuką rankovėje. Paėmė jį į delną, tvirtai sugriebė už kriaunos ir nepaprastai ryžtingai prišoko artyn prie sultono.

Valdovas nejučia atsitraukė. Jis visas tirtėjo. Staiga Džafaras mostelėjo ranka ir užaštrintas rašiklis rėžtelėjo sultonui už ausies. Džafaras dar kartą iškėlė ranką. Bet tą akimirką emiras kardu perkirto jam galvą.

Raštininkas suklykė.

– Tylėk! – paliepė emiras.

Jis padėjo sultonui, baisiai perbalusiam ir vis dar tirtančiam, atsigulti ant pagalvių.

– Akivaizdu, kad šis žmogus pakvaišo, – tarė jis paskui.

Pasilenkė prie negyvėlio ir nušluostė kruviną kardą į jo drabužį.

– Jam galvoje pasimaišė, – išspaudė sultonas virpančiu balsu. – Visa, kas ateina iš Alamuto, yra arba beprotiška, arba nusikaltėliška.

Išgirdę raštininko šauksmą, į menę atskubėjo keli sargybiniai ir didikai. Sultonas rankove persibraukė suprakaitavusį veidą. Ir išvydo kraujo dėmes.

– Ką tai reiškia?

Beprotiškas klaikas suspindo jo akyse.

Prie jo prišoko raštininkas.

– Jo Didenybė kraujuoja! Jo Didenybė sužeistas!

Tada emiras pamatė užaštrintą rašiklį. Išblyško. Pakėlė jį nuo grindų ir įdėmiai apžiūrėjo. Prisiminė didžiojo vizirio nužudymą. Per nugarą jam perbėgo šiurpuliukai. Jis dar sykį pažvelgė į numirėlį kraujo klane. Kraujas ant negyvėlio veido suskystino klijus. Emiras truktelėjo barzdą ir ūsus, ir šie liko jo rankoje.

– Tai buvo ne Halefas, – sušnibždėjo jis.

Sultonas pažvelgė į jį ir viską suprato. Jam širdį suspaudė neapsakomas siaubas. Išsyk prisiminė nužudytąjį vizirį. Jam toptelėjo, kad ir pačiam teks mirti.

Visi apspito numirėlį.

– Ne, čia tikrai ne Halefas, – šnabždėjo vyrai.

Buvo iškviestas asmeninis sultono gydytojas. Kai šis įžengė, emiras jam šnipštelėjo:

– Bijau, kad sultonas buvo sužeistas apnuodytu durklu. Veik mikliai!

Gydytojas apžiūrėjo sultoną.

– Žaizda nedidelė, – raminamai tarė jis, – bet dėl viso pikto geriau ją išdeginti.

– Ar ji mirtinai pavojinga?

Sultono balsas skambėjo itin baimingai.

– Tikėkimės geriausio, – paguodė gydytojas.

Liepė atvesti padėjėją, šis atnešė įrankius.

Veikiai viskas buvo parengta.

Emiras išsyk suvokė padėties svarbą. Įsakė:

– Nė vienas pastate esantis žmogus neturi teisės išeiti. Taip pat nieko neįleisime į vidų. Apie tai, kas čia įvyko, visi privalome tylėti. Dabar aš perimu vadovavimą.

Sargybiniai išnešė negyvėlį iš kambario. Tarnai mikliai išvalė kraujo balutes.

Gydytojas įkaitino plieninę ylą. Kai priėjo prie sultono, šis pasiteiravo:

– Ar labai skaudės?

– Išgerkite kelias taures vyno, Jūsų Didenybe. Tada mažiau skaudės.

Tarnas tuoj įpylė sultonui vyno. Netrukus jį apėmė svaigulys.

Gydytojas švelniai prisilietė prie žaizdos įkaitinta geležimi. Sultonas sustūgo iš skausmo.

– Kantrybės, Jūsų Didenybe, – ramino gydytojas.

– Neteksi galvos, jei dar šitaip mane kankinsi.

– Jūsų valia, Didenybe. Bet žaizda turi būti išdeginta.

Sultonas susitvardė. Gydytojas baigė darbą.

– Velniškai skaudėjo, – atsiduso sultonas; buvo išblyškęs it vaškas.

Tarnai ant neštuvų nunešė jį į miegamąjį. Gydytojas jam davė užkąsti ir liepė uždangstyti langus. Visiškai išsekęs sultonas užmigo.

Palyda išėjo į prieškambarį. Gydytojas retsykiais vis nutipendavo pasižiūrėti ligonio. Grįžtantį jį pasitikdavo susirūpinusios dvariškių akys.

– Regis, būklė neblogėja, – vis pasakydavo jis.

Paskui staiga grįžo nepaprastai nusigandęs.

– Jo Didenybė karščiuoja, stipriai karščiuoja. Pradeda klejoti. Bijau, kad pritaikytos priemonės nesutrukdė nuodams pasklisti po kūną.

– O, Alache, kokia piktadarystė, – sumurmėjo emiras.

Sultonas ėmė balsu šaukti.

Emiras su gydytoju puolė į miegamąjį. Atitraukė užuolaidas, kad į kambarį prasiskverbtų pluoštelis šviesos.

Akimirką sultonas atgavo nuovoką.

– Gelbėkite mane! Gelbėkite mane! – raudojo jis. – Oi, tarsi žarijos tekėtų gyslomis!

Jis vėl pradėjo klejoti. Visi, susirinkę prieškambaryje, apspito jo lovą. Išblyškę vyrai žvilgčiojo vienas į kitą.

Ūmai ligonis užtraukė dainą. Vyrai atsiklaupė ir kaktomis palietė grindis.

– Siaubinga, tai siaubinga, – lemeno jie.

Sultonas pasikėlė ir atsirėmė į pagalves. Sutrikęs apsidairė ir jau ketino kilti iš lovos.

Gydytojas jį sulaikė. Linktelėjo kitiems, kad išeitų iš kambario.

Prieškambaryje emiras pasakė:

– Kai vėl atgaus sąmonę, turėsime paklausti, kokia jo valia dėl palikimo. Laiko dar yra. Muchamedui vos ketveri. Dabar jis dar negali perimti karalystės valdymo.

– Palaukime dar truputį, – pasiūlė senas dvariškis.

Raštininkas tarė:

– Būtų blogai, jei valdžią į savo rankas paimtų sultonė ir Tadžas al Mulkas.

– Bet ligoniui nevalia parodyti, kad tikimės blogiausios baigties, – įsiterpė vienas didikas.

– Kalbame apie Irano likimą, – niauriai atkirto emiras.

– Turėtume pakviesti seserį pas ligonį. Kito giminaičio dabar arti nėra.

– Nieko iš šalies į šį pastatą pas jį neleisime, – tvirtai pasakė emiras. – Niekam nevalia sužinoti, kad sultonas žuvo nuo ismailito durklo. Jei įvyks blogiausia, tuomet paskelbsime, kad jis mirė nuo karštligės. Mat jeigu po Iraną pasklis kalbos, kad sultonas, kaip ir didysis viziris, tapo Alamuto galvažudžio auka, ne tik mes turėsime atsakyti, bet ir visa liaudis bus apimta tokio siaubo, kad niekas nebenorės su ismailitais kovoti.

Kiaurą naktį vyrai budėjo prie ligonio lovos. Karštis vis kilo. Perniek emiras mėgino pradėti kalbą apie palikimą. Netrukus sultonas visai prarado nuovoką. Brėkštant prasidėjo ligonio kova su mirtimi. Ji truko iki antrosios maldos. Tada gydytojas įsitikino, kad valdovo širdis nebeplaka. Visi nepaguodžiamai pravirko. Iranas neteko galingiausio savo valdovo.

• • •

Bagdadas, šurmulingas, gyvybingas Bagdadas, dar vakar nepaprastai šventiškai nusiteikęs ir linksmas, staiga nuščiuvo ir nugrimzdo į liūdesį. Tačiau žinia apie sultono mirtį dar nespėjo pasiekti atokiausių priemiesčių, o rūmininkai jau susikibo dėl sosto paveldėtojo. Į visas puses išdūmė žygūnai, nešdami graudžią žinią. Sultono asmens sargybos viršininkas nusiuntė savo žmones pas Barkiaroką manydamas, kad šis vis dar tebekariauja prie Indijos sienos, ir pas nužudyto didžiojo vizirio sūnus. O Muchamedo šalininkai nusiuntė žmones pas sultono našlę ir Tadžą al Mulką Isfahane. Pavaldūs Sirijos ir kaimyninių pasienio kraštų kunigaikščiai, neseniai susirinkę Bagdade pas sultoną, pasinaudodami šia puikia proga galvotrūkčiais grįžo namo, kad atsikratytų Irano viešpatavimo. Pats kalifas, savo rūmuose paskelbęs pusmečio gedulą, patykom džiūgavo, kad viskas šitaip apsivertė. Dabar jis galėjo laisvai rinktis įpėdinį, tad vėl pasirinko savo pirmagimį sūnų. Gausybės

princų, kunigaikščių ir iškilių didžiūnų patikėtiniai nusiuntė pas savo ponus pasiuntinius su žinia apie sultono mirtį.

Bagdade vėjas ėmė nešioti gandus jau sultono mirties dieną. Netikėtai lyg iš po žemių pridygo įvairiausių pretendentų į Irano sostą. Bemaž visi sultono broliai ir sūnūs turėjo savo patikėtinius. Šie kaipmat suskato stumti savo pretendentą ir spausti nelaimėlį kalifą, kad šis palaikytų jų pusę. Ilgainiui išryškėjo, jog iš tiesų dėl valdžios kovoja viso labo dvi stovyklos: Barkiaroko ir Muchamedo. Pastaruoju metu sultonas linko prie Muchamedo. Tiesą sakant, dabar sultonė ir Tadžas al Mulkas buvo galingiausi. Tuntas kunigaikščių ir didikų, aukštą padėtį užimančių biurokratų ir dvasininkų, kuriuos gožė ir kurių veržlumą ribojo beatodairiška ir šeimininkiška nužudyto didžiojo vizirio galia, stojo mažamečio Muchamedo pusėn. Netrukus jiems nusišypsojo laimė, nes prie jų prisidėjo ir kalifas. Dviejų stovyklų tarpusavio kova ėjo nuožmyn. Galiausiai Bagdade Barkiaroko šalininkams ėmė grėsti pavojus. Vieni išsislapstė, kiti paspruko iš miesto. Muchamedo rėmėjai nekantriai laukė žinių iš sultonės ir Tadžo al Mulko. Jie kiek įmanydami spaudė silpnavalį kalifą, kad šis paskelbtų jų pretendentą į sultono sostą ir šitaip suduotų priešininkams lemiamą smūgį.

• • •

Prie Nahavando ir Hamadano besibūriuojantys pulkai, ketinę stoti į kovą su ismailitais, gavo ne tik žinią apie sultono mirtį, bet ir įsakymą atsisakyti pradinio plano ir žygiuoti Isfahano link. Jau pusiaukelėje juos pasitiko sultono našlės pasiuntiniai. Pulkininkams jos vardu buvo įteikta daugybė dovanų, o kariams pižadėtas dvigubas atlygis, jei šie palaikys jos sūnų. Kiti pasiuntiniai tęsė kelionę į Bagdadą, kur pažadais ir brangiomis dovanomis į sultonės pusę turėjo palenkti kalifą, kuris tuojau pat privalėtų paskelbti

sultono įpėdiniu Muchamedą ir įsakytų visame Irane perskaityti pastarajam skirtą chutbą.

O tuo metu į Isfahaną atskubėjo Barkiarokas su savo daliniais. Jis dar nežinojo, kad po didžiojo vizirio nužudytas ir jo tėvas. Tad pateko į baisią sumaištį. Iš visų kraštų į miestą traukė kariai ir šūksniais šlovino mažametį Muchamedą kaip naująjį sultoną.

Barkiarokas sužinojo, jog kelias dienas pavėlavo. Pamėgino pasipriešinti sultono našlei ir jos viziriui. Bet kaip tik tą akimirką atsklido žinia, jog kalifas paskelbė Muchamedą naujuoju sultonu. Barkiarokas mikliai subūrė likusius savo karius ir nuskubėjo į Savę pas emirą Tekešteginą, kuris buvo jo jaunystės draugas. Ten, kaip ir tikėjosi, Barkiarokas rado tikrą prieglobstį.

Dabar jam reikėjo užmegzti ryšį su savo šalininkais ir su visais tais, kurie nebuvo patenkinti naujuoju sultonu. Prie jo prisidėjo penki Nizamo sūnūs, vieną iš jų Barkiarokas išsyk paskyrė savo viziriu. Veikiai subūrė gana gausią kariuomenę.

Kilus visuotinei sumaiščiai, sultonė ir jos viziris viską numatė. Pamiršo tik viena – savo vakarykštį sąjungininką Hasaną. Emiras Tekešteginas ir Mucuferis buvo geri kaimynai. Per Mucuferį Barkiarokas susisiekė su Alamuto valdovu ir ismailitais.

Dvidešimt pirmas skyrius

Kol seldžiukų valstybė, dar vakar viena galingiausių pasaulio karalysčių, buvo apimta suirutės, kol nužudyto sultono sūnūs ir broliai, dėdės ir sūnėnai kovėsi tarpusavyje dėl palikimo ir niekas Irane nežinojo, kas yra valdovas, ismailitų brolija iškilo tvirta ir nepajudinama it uola, ant kurios buvo sumūrytas Alamutas.

Žinia apie sultono Melik-šacho mirtį Hasano sekėjams buvo tikra šventė. Visi kraštai nuo Rėjaus, Rudbaro ir Kazvino iki Firuz Ku, nuo Damagano iki Kirdkuhjo ir Zur Gumbadano dabar buvo saugūs ir tiek ismailitų žygūnai, tiek ištisi kariniai daliniai galėjo kone pasivaikščiodami keliauti iš vienos tvirtovės į kitą. Į Alamutą plūdo nauja banga tikinčiųjų, manančių, kad Alamutas bus jų tikėjimo laisvės ir gerovės laidas. Netrukus tvirtovėje jau nebetilpo visi, norintys tarnauti ismailizmo idėjai. Dajus Abu Soraka atrinko pačius stipriausius ir gabiausius, juos paliko tvirtovėje. Kitus apdovanojo ir prisaikdino, o paskui, pažadėjęs visišką vyriausiojo karo vado globą, nusiuntė namo. Visi šiauriniai Irano kraštai kone po šimtmečio vėl ėmė viešai garbinti Aliją ir laisvai pripažino Kairo kalifą savo dvasios vadu.

Hasano žvalgyba buvo plačiai pasklidusi po šalį. Jis nuolat gaudavo žinių apie kovas ir mūšius, vykstančius dėl Irano sosto.

Sužinojo, jog kalifas naujuoju sultonu paskelbė Muchamedą ir jog Barkiarokas grįžo į Isfahaną. Hasanas aiškiai pamatė, kaip susvyravo seldžiukų valdžia, kurią jis pats ir išklibino. Jo jaunystės svajonė išsipildė.

„Visai kaip pasaka, – mąstė jis. – Jei aš pats nebūčiau visų šių perversmų paskatinęs, nebūčiau patikėjęs. Išties! Kai kurie troškimai įgauna stebuklingos galios. Jie veikia taip, lyg būtų kūniški, lyg būtų tikro plieno kūjis.“

Hasaną nusmelkė keista tuštuma. Sakytum viskas aplink jį ūmai nuščiuvo. Kažkas didingo, baisaus ir vis dėlto gražaus paliko jo sielą ir susirado savo vietą po saule. Prabėgus įtemptoms ir nerimastingoms dienoms, jį apniko tėvynės ilgesys. Atėjo valanda, kai privalės dar sykį apžvelgti savo įkurtą bendruomenę, apibrėžti jos ir savo valdžios ribas ir garantuoti jos gyvavimą net tada, kai jo nebebus.

• • •

Lygiai kaip ir prieš pusmetį, žiemos pradžioje, su svarbia žinia iš Rėjaus į Alamutą atvyko reisas Abulas Fazelis Lumbanis. Jis pranešė, kad emiras Tekešteginas iš Savės priėmė Barkiaroką ir perdavė visus savo pulkus. Norėtų jį paskelbti sultonu Rėjuje, senoje Irano sostinėje, todėl paprašė Mucuferį padėti ir paremti. Mucuferis jam patarė pirmiausia susitarti su Hasanu ir gauti jo paramą. O kad tai būtų pasiekta, jis, Abulas Fazelis, atjojo į Alamutą, ir Barkiarokas, atsižvelgiant į tai, kada bus paskelbtas sultonu, su visa kariuomene patrauks į Isfahaną ir nuvers Muchamedą.

Į Hasano sušauktą pasitarimą susirinko abu didieji dajai, Minučeheris ir Abulas Fazelis Lumbanis.

– Atėjo lemiama akimirka, – prabilo Hasanas. – Kalifas ir bemaž visi karvedžiai su savo pulkais pripažino Muchamedą.

Neturėtume apsigauti. Jei laimėtų sultonės pretendentas, tuomet mes, ismailitai, būtume pirmieji, kuriems tektų atremti Tadžo al Mulko puolimą. Mat mūsų padedamas, jis gautų valdžią ir, kaip ir kiekvienas naujas valdovas, pirmiausia stengtųsi atsikratyti savo bendrų. O kad jis yra kaip tik toks, jau sykį įrodė. Barkiarokas mėgins ir mūsų atsikratyti, kai nebebūsime jam reikalingi. Bet šito žingsnio turime išvengti. Taigi mūsų šūkis toks: „nė vienas Irano valdovas negali gauti neribotos valdžios“! Tad manau, jog laikinai galime paremti Barkiaroką, kad šis nuverstų nuo sosto Muchamedą. Lai Tekešteginas jį paskelbia sultonu Rėjuje. O kai patrauks į Isfahaną, mes jam laiduosime saugų užnugarį. Bet patarlė byloja: lenk medį, kol jaunas. Už šią paslaugą Barkiarokas turės savo parašu įsipareigoti: jeigu jam pavyks užimti sostą, nepuls mūsų tvirtovių ir nepersekios mūsų sekėjų savo valstybėje. O kad jaustų, kokia gyva yra mūsų galia, pareikalausime iš jo metinės duoklės už paramą. Atėjo metas valdovams ir kilmingiesiems suvokti, kad jų gyvybė – mūsų rankose.

Nė vienas iš vadų neprieštaravo Hasanui ir nieko nepridūrė. Vyrai surašė laišką, kuriame išdėstė Barkiarokui keliamas sąlygas.

Paskui pradėjo rutuliotis malonus pašnekesys. Vyno ąsotis ėjo iš rankų į rankas. Ūmai Hasanas kreipėsi į reisą Lumbanį ir šypsodamasis jo paklausė:

– O kaip dėl tų vaistų nuo mano beprotybės? Ar ir šį sykį man jų neatvežei?

Abulas Fazelis pasikasė paausį.

– Žinai, Ibn Saba, – atsakė jis, – pasenau ir nebesistebiu tuo, kas dedasi pasaulyje. Įsitikinau, kad tai, kas prieš septynerius metus man atrodė išmintinga, iš tiesų yra kvaila, o menama beprotybė virto aukščiausia išmintim. Aš jau nieko nebesuprantu, todėl nebesiimu spręsti. Atitarnavau savo.

Po ilgos pertraukos Hasanas vėl smagiai prajuko.

– Ak, reise, mielas mano reise, – tarė jis. – Dabar matai, ant kokių sutrūnijusių rąstų stovi pastatas, kurį kitados manei esant pastatytą ant amžinybės pamatų. Man pakako kelių žmonių, kuriais galėjau besąlygiškai pasitikėti, kad nukirsčiau išsikerojusį seldžiukų ąžuolą. Taigi klausiu tavęs: ar dar yra valdovas arba religinis vadas, pranašas arba išminčius, ar egzistuoja dar kokia nors karalystė arba bendruomenė, kurios Alamute turėtume bijoti?

– Ne, tokių nėra, Ibn Saba. Nes tavo gyvieji durklai gali pasiekti bet kurį, mėginantį stoti tau skersai kelio. Kam gi dar gali šauti į galvą tapti tavo priešu?

– Tokių dar yra, mielas drauge. Bet ateis laikas, kai kunigaikštis, kito pasaulio krašto valdovas, drebės prieš mūsų galią. Tada rinksime duoklę iš visų karalių, imperatorių ir galingųjų, viešpataujančių anapus jūrų marių.

Abulas Fazelis tik kraipė galvą.

– Tikiu, nes juk privalau tikėti. Tačiau niekaip neperprantu, iš kur atsiranda jaunuolių, tau įsakius šitaip džiaugsmingai paaukojančių savo gyvybę?!

– Jie žino, kad mirtis juos išsyk perkels į amžinąją rojaus ištaigą.

– Na, iš manęs gal nereikalausi irgi tikėti tavo pasaka apie rojų?

Hasanas valiūkiškai mirktelėjo.

– Gal nori pats patirti jo tikrumą?

– O, lai Alachas mane apsaugo nuo tokio smalsavimo! – sušuko pašnekovas. – Juk tu viską gali padaryti, ir jei tau galiausiai pavyktų mane įtikinti to rojaus tikrumu, dar nusistvėręs durklą užpulčiau kokį sultoną ar vizirį, nepaisydamas to, kad mano jau ir kaulai seni, ir barzda žila.

Vyrai garsiai nusikvatojo.

Kitą rytą Abulas Fazelis išvyko iš Alamuto, gausiai apdovanotas ir patogiai sėdėdamas ant kupranugario.

• • •

Nepraėjo nė savaitė, o žygūnas Hasanui jau atnešė Barkiaroko laišką, kuriuo pastarasis pranešа, kad priima jo sąlygas. Ir ištiesǃ Tekešteginas Rėjuje paskelbė Barkiaroką sultonu. Dabar abu ketino traukti su kariuomene į Isfahaną. O Tadžas al Mulkas jau žygiavo su savo pulkais į Savę. Prie Barugdžiro, tarp Hamadano ir Harbo, kariuomenės susikovė. Tadžas al Mulkas buvo sutriuškintas. Jis buvo suimtas ir Barkiarokas įsakė nukirsti jam galvą. Dabar kelias į Isfahaną atviras. Tad 1093 metų pradžioje Barkiarokas ten ir atkako. Hasanas, antras nužudyto didžiojo vizirio sūnus, atskubėjo su savo pulkais iš Chorasano ir prisidėjo prie Barkiaroko. Šis jį paskyrė savo sekretoriumi. Perbėgėlių iš sultono našlės stovyklos vis daugėjo. Galiausiai sultonė buvo priversta derėtis su Barkiaroku ir prašyti taikos. Barkiarokas nugalėjo ir savo dėdę Ismailą Ben Jakutį, Azerbaidžane esantį vietininką, kuris davėsi paperkamas sultonės Turkan Hatunos, suėmė jį ir nukirto jam galvą. Bet vos tik bausmė buvo įvykdyta, sukilo nužudytojo įbrolis Tutušas iš Damasko. Jis užpuolė Antiochiją ir Alepe susidėjo su vietininku Aksonkoru. Užėmė Mosulą ir pareikalavo iš pakraupusio kalifo paskelbti jį sultonu.

Ūmai visose Irano pasienio žemėse įsiplieskė sukilimo liepsnos. Vienas paskui kitą jungą kentę karaliai ir kunigaikščiai skelbė nepriklausomybę. Vietininkai vadavosi iš centrinės Isfahano valdžios kumščio ir reikalavo visiško savarankiškumo. Kova tarp paskirų valdytojų darėsi vis nuožmesnė. Irane įsivyravo siaubinga suirutė, niekas nieko nebesuvokė. Nelaimėlis kalifas sultonu skelbdavo tai vieną, tai kitą didžiūną, pagal tai, kaip arti ir koks galingas buvo pretendentas į sostą. Tad neretai Bagdade tą patį mėnesį chutba būdavo skiriama keliems skirtingiems valdovams.

Atėjo akimirka, kai Hasanui pasitaikė proga įgyvendinti paskutinius lemiamus veiksmus, papildyti ir išbaigti savo sumanytos brolijos idėją.

• • •

Hasanas subūrė Alamute visų savo tvirtovių vadus ir iš visų kraštų pakvietė savo draugus ir bendraminčius.

Buvo graži žiemos diena. Snigo tik aukščiausiose kalnų viršūnėse. Stojo sausas, spiginantis šaltis. Kai saulė suspindo iš už kalnagūbrių, oras maloniai įšilo.

Vos brėkštant, nakčiai dar neišsisklaidžius, sudundėjo būgnai ir prižadino vyriją iš miegų. Visi: kariai, fedajinai, tikintieji ir vadai apsirengė iškilmingais drabužiais. Iš lūpų į lūpas ėjo žinia, kad šiandien Alamute nutiks svarbūs ir lemtingi įvykiai.

Po pirmosios maldos vadai ir svečiai suėjo į susirinkimų menę. Keliais lankais susėdo ant sofų, apdėtų pagalvėmis.

Hasanas įžengė su didžiaisiais dajais. Buvo apsisiautęs savo baltu apsiaustu, siekiančiu iki pėdų. Ant galvos pūpsojo dailus baltas turbanas. Vadai ir svečiai pakilo. Nusilenkė valdovui. Šis apėjo visus vyrus ir mandagiai su jais pasisveikino. Priėjęs prie Mucuferio, paklausė:

– Kaip gyvena mano dukros? Ar jos darbščios, ar užsitarnauja savo duonos riekę?

Mucuferis ėmė visaip girti mergaites.

– Gerai, – tarė Hasanas. – Tebus iš jų ir kitokios naudos. Jei atsiras tinkamų jaunikių, ištekink jas.

Mucuferis pasižadėjo taip ir padaryti.

Paskui Hasanas pamatė reisą Abulą Fazelį. Nejučia ėmė šypsotis. Širdingai jį pasveikino.

– Džiaugiuosi, kad taip dažnai matomės, – tarė jam Hasanas. – Ar nenorėtum čia pas mane Alamute ir likti? Paskirčiau tave, pavyzdžiui, savo sodų sergėtoju. Ten gyvena nuostabios hurijos.

– Ne, ne, – atsisakė buvęs reisas. – Jau nebetoli metas, kai teks belstis į tikro rojaus vartus.

Hasanas nusijuokė. Su visais pasisveikinęs, paprašė vyrų sėstis. Tada prabilo:

– Ismailitų draugai ir vadai! Sukviečiau jus šiandien aiškiai ir galutinai aptarti mūsų brolijos esmės ir tikslų. Visa, ką šioje tvirtovėje įsikūrę veikėme, mums pavyko. O tai reiškia, kad pastatėme tvirtus pamatus. Savo galią patikrinome ir įrodėme kovodami. Nors pasiekėme vientisumo ir savo veiksmų tikslumo, vis dėlto kai kurie dalykai liko neapibrėžti, visų pirma mūsų santykiai su pasauliu. Ir tai visai suprantama. Mat galutinė kokio nors veiksmo sėkmė visada yra pirminio sumanymo ir visų numatytų ir nenumatytų veiksnių, kurie veikė jį įgyvendinant, rezultatas. Kai iš velionio sultono atėmėme šią tvirtovę, žmonėms teisinomės, neva Egipto kalifas mus įgaliojo tai padaryti. Šitaip pasielgti buvo būtina, nes anuomet mūsų vardas buvo dar menkai žinomas, tikriau pasakius, visai nežinomas... Dabar laikai iš esmės pasikeitė. Pikčiausi mūsų priešai nebegyvi. Galinga seldžiukų valstybė suiro. Egiptas toli. O mes susitelkėme ir mūsų jėga išaugo. Išauklėjome ir išmokslinome tokius tikinčiuosius, kokių neturi nė vienas valdovas. Jų užsidegimas tiesiog pasakiškas. Jų ryžtas nepranokstamas. Jų atsidavimas besąlygiškas. Ką jiems reiškia Kairas? Nieko. O Alamutas? Viską... Vyrai! Aš jau senas, o darbų per akis. Mūsų mokymą dar reikia ištobulinti iki mažiausių smulkmenų ir viską surašyti būsimoms kartoms. Mokymą reikės pritaikyti kiekvienai iš aštuonių pakopų. Šiandien paskutinį kartą stosiu prieš tikinčiuosius. Paskui visiems laikams pasitrauksiu į savo bokštą. Norėčiau išgirsti pasiūlymų dėl to, ką jums išdėsčiau...

Hasanas akimis susirado Abu Alį. Didysis dajus pakilo ir tarė:

– Vyriausiasis vade, ismailitų vadai ir bendraminčiai, siūlau nutraukti visus ryšius su Kairu ir paskelbti visišką nepriklausomybę. Viena vertus, šitaip visam pasauliui įrodysime, kad suvokiame esą galingi. Kita vertus, mūsų pusėn stos daugelis tokių, kuriems mūsų priklausomybė nuo Kairo sudarė keblumų ir jie, kaip dori iraniečiai, negalėjo prie mūsų prisidėti.

Vyrai džiaugsmingai reagavo į tokį pasiūlymą, o Mucuferis baimingai susižvalgė su Abulu Fazeliu ir priminė:

– Vardan Alacho! Ar pagalvojote, kaip į tai pažiūrės daugybė sekėjų, kurie tiki, jog Egipto kalifas yra tikrasis Alijaus ir Fatimos palikuonis? Visi jie atsimes nuo Alamuto.

– Nesibaimink, Mucuferi, – nuramino jį Buzrukas Umidas. – Tokie sekėjai mums nenaudingi. O tie, kuriais remiasi mūsų galybė, pripažįsta tik vieną šūkį: Alamutas!

– Mūsų brolijos galia – ne sekėjų kiekybė, – aiškino Hasanas, – o jų kokybė. Svarbu ne tai, kaip plačiai nusidriekę mūsų nuosavybės plotai, o kokios stiprios mūsų tvirtovės. Mes esame neginčytini jų valdovai. Atsiskyrimas nuo Kairo reikštų tikrąjį mūsų gimimą, šitaip pagaliau perkirptume bambagyslę ir visiškai atsiskirtume nuo motinos kūno.

Galiausiai Mucuferis sutiko. Tada Abu Alis pasiūlė iškilmingai paskelbti Hasaną įkūrėju ir naujos karalystės, kurios buveinė kaip ir iki šiol bus Alamutas, vyriausiuoju vadu. Pasiūlymas buvo vienbalsiai priimtas. Susirinkimo dalyviai surašė iškilmingą raštą, kuriame paskelbė visišką ismailitų valstybės nepriklausomybę, ir išrinko Hasaną jos valdovu. Visi dalyviai pasirašė po šiuo dokumentu.

Hasanas atsistojo. Padėkojo už pasitikėjimą ir paskyrė Abu Alį ir Buzruką Umidą savo pavaduotojais ir įpėdiniais. Pirmąjį paskyrė vadovauti pasaulyje, o antrąjį – brolijai. Tada pasakė:

– Taigi. Dabar išsiaiškinome tarpusavio santykius ir santykius su išoriniu pasauliu. Beliko pamąstyti, kaip stiprinti ir plėsti mūsų galią. Mat bendruomenė, siekianti išgyventi ir būti vieninga, turi nesnausti, o nuolat judėti ir plėtotis, kad išsaugotų savo lankstumą. Žinau daug nuostabių tvirtovių, kurias dabar, deja, valdo svetimi, bet jos galėtų mums pasitarnauti kaip atramos taškai, jeigu jas užimtume. Visi žinote Lamsiro tvirtovę. Ji iš tikrųjų tvirta ir atspari. O dabartinė jos įgula silpna ir jau soti nuobodaus kasdienio tvirtovės gyvenimo. Tu, Buzrukai Umidai, pasiimk tiek vyrų, kiek tau prireiks tai tvirtovei užimti. Pulk neatidėliodamas... Tu, Abdulai Malikai, jaunas ir narsus, suburk pulką rinktinių didvyrių... Užpulsite prie Isfahano nuostabųjį Šachdico dvarą, sultono prieš mirtį lyg tyčia mums pastatytą. Privalai jį užimti. Šitaip kiekvienas būsimas Irano valdovas pateks mums į rankas... Tau, Abu Ali, palikau sunkiausią, bet ir garbingiausią užduotį. Tu – mano pramušamoji galia. Esi kilęs iš Sirijos. Ten yra nepaimama Masjafo tvirtovė, antrasis Alamutas, kaip pats esi sakęs. Pasiimsi tiek karių ir fedajinų, kiek reikės. Dabar, kai Irane tokia sumaištis, lengvai ten nusigausi. Atmink: Masjafas turi atitekti tau. Įsteigsi ten fedajinų mokyklą kaip Alamute. Jiems vadovausi savo nuožiūra. Bet nuolat man praneši apie savo veiksmus... Tave, Benai Atašai, skiriu didžiuoju dajumi. Grįši į Chuzestaną ir perimsi vadovavimą Zur Gumbadano tvirtovei. Sutvirtinsi Gird Ku. Užimsi visas aplinkines tvirtoves. Jeigu kokiai nors ypatingai užduočiai įvykdyti prireiks fedajino, atsiųsiu... Visi dajai, vadovaujantys pavienėms tvirtovėms, nuo šios dienos esate pakelti į krašto dajus. Esate tiesiogiai pavaldūs arčiausiai gyvenančiam viršesniam dajui... Išorinė hierarchija aptarta. Vidinę tvarką, kai ji bus sudaryta, surašysiu į jūsų tvirtovių nuostatus... Dabar eikite pas tikinčiuosius. Tu, Abu Ali, išdėstysi jiems mūsų priemones ir praneši, kad aš ateisiu. Šiandien jie pamatys mane paskutinį kartą.

Ismailitai džiaugsmingai šūkaudami sutiko žinią, kad Alamutas paskelbtas nepriklausoma karalyste. Abu Alis pranešė jiems apie naujus karo žygius ir užkariavimus. Vyrai klykavo iš džiaugsmo ir troškimo leistis į kovą. Visi jautė, kad Alamuto tvirtovėje jau senokai ankšta.

Viršutinėje terasoje pasirodė vyriausiasis karo vadas. Įsiviešpatavo kapų tyla. Balsu, siekiančiu ir paskutinį raitelį žemutinėje terasoje, Hasanas sušuko:

– Tikintieji ismailitai! Ką tik didysis dajus jums perskaitė sprendimus, kuriuos šiandien priėmė vadų taryba. Išties mes tapome galingi. Bet ši galia paremta jūsų ir visų mūsų klusnumu. Jūs vykdote savo tiesioginių viršininkų įsakymus, jie – mano. O aš paklūstu Aukščiausiojo, kuris mane pasiuntė, įsakymams. Tiesiogiai ar netiesiogiai visi vykdome tik Jo įsakymus. O dabar grįžkite prie savo kasdienių priedermių ir nebelaukite Mahdžio. Nes Al Mahdis jau atėjo!

Hasanas nelaukė, kol nurims susižavėjimo šūksniai. Nuėjo su vadais į susirinkimų menę ir ten nuoširdžiai su visais atsisveikino. Paskui su didžiaisiais dajais nuėjo į savo kambarius.

• • •

– Ką gi, baigėsi penktas, paskutinis, mūsų tragedijos veiksmas, – tarė jis kone graudžiai šypsodamasis. – Nebeturime jokių valdovų virš savo galvų, išskyrus Alachą ir nepažinias dausas. Apie juos žinome nepaprastai mažai. Tad galime amžiams užversti neįmintų mįslių knygą... Dabar man gana pasaulio. Didžiausia mano užduotis – šiame prieglobstyje belaukiant paskutinės mįslės įminimo užbaigti legendas mūsų ištikimiems vaikams. Senoliui, kuris pažįsta pasaulį, privalu atverti jį žmonėms pasakomis ir per metaforas. O, kiek dar turiu nuveikti! Paprastiems tikintiesiems

privalau sugalvoti tūkstantį ir vieną pasakojimą apie pasaulio pradžią ir būvį, apie rojų ir pragarą, apie pranašus, Mahometą, Aliјų ir Mahdį. Šiek tiek pažengusiems, kariaujantiems ismailitams, visų pirma reikia aiškaus įstatymų ir draudimų sąvado. Legendas turėsiu įterpti į mokymo pradmenis ir sudaryti katekizmą. Fedajinams turiu atskleisti pirmas didžiąsias ismailizmo tiesas. Mat Koranas yra paini knyga, jai suprasti reikia ypatingo rakto. Dar toliau pažengusieji, tie, kurie pasieks dajų pakopą, sužinos, kad Koranas neapima visų didžiausių slėpinių. Jie vienodai paskirstyti po visus tikėjimus. Tie, kurie bus verti tapti krašto dajais, sužinos baisią aukščiausią ismailizmo tiesą: „Nieko nėra tikro, viskas leistina." Bet mes, laikantys visas šio vežimo vadžias, paskutines savo mintis pasiliksime sau.

– Kaip gaila, kad ketini užsidaryti nuo pasaulio! – sušuko Buzrukas Umidas. – Kaip tik dabar, kai pasiekei aukščiausią savo gyvenimo kelio tašką.

– Žmogus, įvykdęs didžią užduotį, gyventi pradeda tik miręs. Ypač pranašas. Savąją užduotį aš įvykdžiau, dabar metas pagalvoti apie save... Žmonių pasauliui mirsiu, kad pradėčiau gyventi dėl savęs. Šitaip dar galėsiu išvysti tai, kas po manęs liks. Ar supratote, ką noriu pasakyti?

Didieji dajai pritariamai linktelėjo.

– Bet jeigu manęs paklaustumėte, kokia viso to prasmė ir kam to reikia, negalėčiau jums atsakyti, – toliau kalbėjo Hasanas. – Tiesiog mes augame, tam mums duota jėga. Nelyginant sėkla, prasikalusi iš žemės, stiebiasi aukštyn, pražysta ir užmezga vaisių. Netikėtai čia atsidūrėme ir netikėtai vėl išnyksime.

– Eikime paskutinį kartą pasižiūrėti sodų! – galiausiai pakvietė bičiulius Hasanas.

Vyrai sulipo į keltuvą ir nusileido į kuoro apačią. Eunuchas nuleido tiltą ir Adis nuplukdė juos į vidurinįjį sodą.

Lapuočiai stovėjo pliki, lysvės tuščios. Nebeaugo nei šviežios daržovės, nei gėlės. Tik kiparisų giraitė dar niūriai priešinosi žiemai.

– Jeigu dabar ką nors nusiųstum į sodus, – tarė Abu Alis, – vargiai patikėtų, kad atsidūrė rojuje.

– Pasaulis susideda iš spalvų, šviesos ir šilumos, – atsakė Hasanas. – Tai maistas mūsų juslėms. Vos tik saulės spindulėlis nušviečia kraštovaizdį, žiūrėk, šis jau pasikeitęs! Pasikeitus vaizdui, pasikeičia ir mūsų jausmai, mintys, nuotaikos. Juk tai yra amžinai atsinaujinantis gyvenimo stebuklas.

Atlapeno Apama.

– Kaip gyvena merginos? – pasiteiravo Hasanas.

– Daug plepa, dirba irgi daug, daug juokiasi ir net verkia daug. Tik mąsto mažai.

– Ir labai gerai. Kitaip joms dar atrodytų, kad gyvena kalėjime. Bet nieko baisaus. Jūs, moterys, esate pratusios prie haremų ir kalėjimų. Kai kurie žmonės visą gyvenimą ištūno tarp keturių sienų. Jei žmogus nesuvokia arba nejaučia, kad yra kalinys, vadinasi, toks ir nėra. Bet atsiranda ir tokių, kuriems kalėjimas yra visas pasaulis. Jie regi, kokia beribė visatos erdvė, stebi milijonus žvaigždžių ir kitus dangaus kūnus, į kuriuos kelias jiems amžiams užvertas. Tai suvokdami, jie pasijunta didžiausiais laiko ir erdvės vergais.

Vyrai ir Apama žingsniavo apleistais sodo takeliais.

– Ar jūsų pusėje nutinka kas nors naujo?

– Nieko, išskyrus tai, kad laukiame gimstant kelių vaikų.

– Puiku. Mums jų prireiks. Žiūrėk, kad viskas praeitų sklandžiai.

Tada pasisuko į didžiuosius dajus ir tarė:

– Tai vienintelės būtybės pasaulyje, kurias tėvai pradėjo tvirtai įsitikinę, jog jų motinos yra rojaus mergelės, nežemiškos būtybės.

Vyrai su Apama suko ratą aplink maudyklę.

– Vėl ateis pavasaris, po jo – vasara, – toliau kalbėjo Hasanas. – Linkiu peržiemoti kuo maloniau ir kuo šilčiau, kad vėl sulauktumėte atsinaujinančios gamtos šventės... Mes irgi užsidarysime savo kambariuose. Aure dangus apsitraukė grėsmingu šydu ir galbūt jau rytoj ims snigti... Paspaus šaltukas.

Kai vyrai grįžo į tvirtovę, Hasanas atsisveikino su didžiaisiais dajais ir pasakė:

– Žemė vos pusę rato apsuko aplink saulę, pusę rato iš šimtų tūkstančių, jau nukeliautų. Ir vis dėlto galime pasakyti, kad per tą laiką jos paviršiuje šis tas pasikeitė. Irano karalystės nebėra. Bet per naktį štai iškilo mūsų brolijos karalystė. Koks bus tolesnis jos kelias? Veltui šaukiamės atsakymo. Žvaigždės, mirguliuojančios virš mūsų, tyli.

Hasanas paskutinįsyk apkabino bičiulius. Paskui įžengė į keltuvą. Didieji dajai žvelgė į jį keistai susigraudinę.

Hasanas užsidarė savo kambariuose ir šitaip mirė pasauliui.

Legenda priėmė jį į savo glėbį.

Vladimir Bartol
Alamutas

Iš slovėnų k. vertė Laima Masytė
Redaktorė Nida Norkūnienė

Tiražas 1 500 egz.

Išleido
kitos knygos
A. Vivulskio g. 10A-10, LT-03221 Vilnius
www.kitosknygos.lt

Knygos dizainas
vario burnos | idėjų dirbtuvės
www.varioburnos.com

27,99 Lt

Spausdino
Standartų spaustuvė
Dariaus ir Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius
www.standart.lt

Nieko nėra tikro, viskas leistina.
Hasanas Ibn Saba

Alamutas – tai pietinėje Kaspijos pakrantėje stūksanti viduramžių tvirtovė, kurioje XI a. buvo įkurta pirmoji žudikų mirtininkų mokykla.

1092-ųjų pavasarį į nuostabų žydintį sodą prie Alamuto tvirtovės kalnuose atgabenama išsigandusi mergaitė Halima. Tuo pat metu kitu keliu į tvirtovę atjoja jaunuolis Ibn Tahiras, trokštantis tarnauti vyriausiajam vadui Hasanui Ibn Sabai. Halima ruošiama tapti meilės rojaus hurija, o kilnumo ir pasiaukojimo idealais įtikėjęs jaunuolis pasiryžęs būti geriausiu Hasano kariu. Tačiau ko iš tiesų siekia Hasanas? Kodėl dar gyvi trumpam įžengę į rojų narsiausi jo kariai tampa negailestingais „gyvaisiais durklais“? Kas laukia Halimos ir Ibn Tahiro? Ar fanatiškų idėjų mūšio lauke juos išgelbės grožis ir poezija?

Šiame romane Vladimiras Bartolas (1903–1967) nagrinėja religinio fanatizmo ir terorizmo atsiradimą ir kelia manipuliavimo žmogaus sąmone klausimą. Tai po 2001 m. rugsėjo 11-osios naujai įprasmintas ir garsiausias slovėnų romanas, išverstas į daugiau nei 30 kalbų.

ISBN 978-609-427-168-7

